

It is a reproduction of the earlier edition of "Nirnaya Sagar Press Bombay.

ŚĀRNGADHARA PADDHATI

BEING AN ANTHOLOGY OF SANSKRIT VERSES

COMPILED BY

ŚĀRNGADHARA

EDITED BY
DR PETER PETERSON

1987

Chaukhamba Sanskrit Pratishthan
Delhi (India)

CHAUKHAMBA SANSKRIT PRATISHTHAN

(Oriental Publishers & Distributors)

38 U.A., Jawaharnagar, Bungalow Road P.B. No. 2113

DELHI 110007 Phone: 236391

Reprint Edition

This Publication has been brought out with the financial assistance from Ministry of Education & Culture, Govt. of India.

If any defect is found in this book, please return the copy by V.P.P. for the cost of postage to the publishers for free exchange.

Printed in India

Published by Nevanita Dass Gupta for Chaukhamba Sanskrit Pratishthan, 38 U.A., Jawahar Nagar, Bungalow Road, Delhi-110 007 and printed at Shriji Mudranalaya, K-37/117, Gopal Mandir Lane, Varanasi.

श्री शाईधरविद्वत्संकलिता

शाईधरपद्धतिः

संस्कृतसुभाषितसंग्रहरूपा

डॉ. पीटर पीटर्सन

इत्येतैर्विद्वदग्रेसरैः सुनिपुणं संशोधिता

१९५७ चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान (प्राच्यभारती के प्रकाशक एवं वितरक)

३६ यू.ए., जवाहरनगर, बंगलो रोड पोस्ट बॉक्स नं. २११३ दिल्ली ११०००७

द्रभाग ३३६३९१

पुनर्मुद्रित संस्करण १९८७

अन्य प्राप्तिस्थान चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन के० ३७/११७, गोपालमन्दिर लेन पो० बा० नं० ११२९, वाराणमी २२१००१

चौखम्बा विद्याभवन चौक (बनारस स्टेट वैंक भवन के पीछे), पो० बा० नं० ९०६९, वाराणसी २२१००१ दूरभाष: ६३०७६

प्रमुख वितरक

मुब्क-श्री जी मुद्रणालय वाराणसी

PREFATORY NOTE TO THE TEXT

This Edition of the Anthology of Sarngadhara is based upon the following manuscripts:

- A. An incomplete manuscript procured by me for the Government of Bombay in the year 1886-7. Leaves 1 to 253, stopping in the middle of our No. 4153. There is therefore no date: and it can only be conjectured from the appearance of the manuscript that it belongs to the 16th century. It is, so far as I can judge, very correct.
- B. A complete copy also procured by me in 1886-7 for the Government of Bombay. Leaves 1 to 295, containing the book up to our No. 4620, the proper end. Very beautifully written by a Jain scribe: but neither so old nor so correct as A.
- C. A manuscript belonging to my friend Pandit Durgaprasad. Samvat 1776. Complete, and containing the Khadgapariksha chapter (placed by me at the end of the book as an appendix) after the Turangaprasansa chapter, as in Aufrecht's MS. C.
- D. An incomplete copy lent to me by Mr. Jyeshtaram Mukundji. Leaves 1 to 144, stopping in the middle of our No. 1558.
- E. A manuscript lent to me, through Mr. Jyeshtaram Mukundji, our enterprising Sanskrit bookseller, by Seth Dhanaji Mahayaji. Samyat 1819. Complete.

F. A copy kindly lent to me from the Palace Library at Jodhpore, by H. H. the Maharaja, through His Excellency Col. Sir Pertab Singh. Samvat 1877. This manuscript was used for the last part of the book, where A was wanting.

A full critical apparatus, with notes to the book, and an Introductory Sketch of the Literature embraced in it, will appear in a second volume, which I hope to put out next year.

PETER PETERSON.

शार्ङ्गधरपद्धतिपरिच्छेदसूचीपत्रम्

परिच्छेद- संख्या	परिच्छेदनामानि	आरम्भ- श्लोकाङ्कः	হয়া ই
٩	कविवंशवर्णनम्	i i i i	7.47
2	अनुक्रमणिका	8	8
3	नमस्कृतिः	88	8
8	आशिव :	69	
ę	सुभाषितप्रशंसा		58
Ę	काव्यप्रशंसा	838	२३ २४
ė	सामान्यकविपशंसा	886	100
6	विशिष्टकविप्रशंसा	१५५	29
9	कुकविनिन्स	१७२	25
80	पण्डितप्रशंसा	868	38
१२	कुपण्डितनिन्दा	890	35
१२	महतां प्रशंसा	२०५	33
98	धीरप्रशंसा	506	38
88	सज्जनप्रशंसा	558	38
99	मनास्विप्रशंसा	538	30
१६	उवारमशंसा	242	
80	तेजस्विपशंसा	२६८	85
१८	गुणप्रशंसा	२८२	88
. 88	सँतोषप्रशंसा	300	86
२०	संसर्गप्रशंसा	३२१	80
२१	धनप्रशंसा	332	68
22	दुर्जनिनन्श	384	65
23	कृपणिनन्दा	306	५६
28	याचकतिन्दा	399	96
	वरिद्रनिन्दा	808	Ę0
26	मूर्खनिन्दा	883	£3
२६	ह्रष्णानिन्दा	838	
20	लोभिन्दा	४२८	53
₹€	देवाख्यानम्	836	\$\$
58	उद्यमाख्यानम्	868	£0.
30	प्रकीर्णकाख्यानम्	8£3	£9
38	समस्याख्यानम्	868	60
इ२	प्रहेलिकापहुतिकूटाख्यानम्	688	७६

परिच्छेद- संख्या	परिच्छेदनामानि	आरभ्य - श्रोकाङ्कः	. ধহাই:
\$8	क्रियागुप्त—कर्दगुप्त—कर्मगुप्त—संधि		
	गुप्त-बिन्दुमती - चित्र-भाषाचि-		
	त्राख्यानम्	५३४	رم د
89	प्रश्नोत्तराख्यानम्	५५१	رج ده
86	जातिः	989	99
89	सदाचारः	996	99
36	धर्मविवृतिः	\$ \$9	१०५
29	पातकविवृतिः	666	806
So	खेचरभूचरेषु पूर्व सूर्यान्योक्तयः	939	618
88	चन्द्रान्याक्तयः	988	१२६
85	मैवान्योक्तयः	७६५	११८
83	वायोरन्योक्तयः	990	१२२
SS	इंसान्योक्तयः	७९६	8,23
84	मधुक्ररान्योक्तयः	699	929
SÉ	कोकिलान्योक्तयः	८३८	१३१
80	चातकान्योक्तयः	८५२	933
SR	मयुरान्योक्तयः	033	१३५
88	ग्रुकान्योक्तयः	808	939
90	काकान्योक्तयः	660	१३८
68	बक्रान्योक्तयः	669	880
99	खद्योतान्योक्तयः	८९६	288
43	सिंहान्योक्तयः	900	285
68	गज्ञान्योत्सयः	996	586
99	हरिणान्योक्तयः	930	588
. ५६	करभान्योक्तयः	940	
69	वृषभान्योक्तयः	९६१	१५ <mark>१</mark> १५३
98	सामान्यवृक्षान्योक्तयः	3.06	868
99	वृक्षविशेषान्योक्तयः	960	१५७
Ęo	पर्वतान्योक्तयः	१०६४	305
6 2	अगस्त्यान्याक्तयः	2008	105
6 2	समुद्रान्योक्तयः	२०७७	300
£3	रत्नान्योक्तयः	६०९८	१७५
£8	शङ्घान्योक्तयः	8888	868

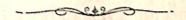
मरिच्छेद- संख्या	परिच्छेदनामानि	आरम्भ- श्लोकाङ्कः	রপ্তাক্ত:
ξĢ	नद्यन्योक्तयः	११२१	१८२
5.5	तटाकान्योक्तयः	११२६	१८३
63	कमलान्योक्तयः	9933	989
23	कूपान्योक्तयः	5586	१८६
93	महस्थलान्योक्तयः	8860	१८७
90	हावानलान्योक्तयः	8866	206
७२	संकीर्णान्योक्तयः	११६०	989
७२	सामान्यराजप्रशंसा	१२१८	866
७३	विशिष्टराजवर्णनम्	6580	508
હજ	अरिपलायनम्	१२६७	२०४
90	राजनीतिः	9269	580
30	नीतिः	8850	२२७
99	मिश्रकनीतिः	१५२९	२३९
30	गजप्रशंसा	१५६०	588
90	तुरगप्रशंसा	8998	588
60	धनुर्वेदः	\$1058 -	२६३
હર	गान्धर्वशास्त्रम्	१९४२	290
८२	वृक्षायुर्वेदः-उपवनविनोदः	२०८२	308
63	श्कुनज्ञानम्	२३१९	380
68	पश्चनां लक्षणानि चिकित्सा च	२८१७	808
64	विषापहरणम्	२८५९	858
83	भूतविद्या	3388	858
62	बालमहोपशमनम्	5608	830
66	कौतुकानि	2998	838
69	कल्पस्थानम्	3020	830
90	केशरञ्जनम्	3099	888
	सामान्यशृङ्गाररसानिर्देशः	3003	883
68	स्त्रीपुरुषज्ञातिभेदः	\$065	88£
65		३१२२	. 860
65	स्त्रीपुरुषसंयोगविवृतिःस्त्रीसेवाप्रकारः	3438	868
68	संकेताख्यानभाव-हाव-विवृतिः	3488	४५२
66		3268	866
9 \$	बालावर्णनम्	3500	890

प्रिच्छेद- संख्या	परिच्छेदनामानि	आरम्भ- श्रोकाङ्कः	রহা রু ∹
96	तहणीप्रथगवयववर्णनम्		1100
99	समयस्त्रीस्यक्तपवर्णनम्	३२८६	803
200	विमलस्भशृङ्गारं प्रियप्रस्थानवर्णनम्	इड्रट	896
909	नायकं प्रति नायिकोक्तिः	4401	868
- 902	विर्हिण्यवस्थावर्णनम्	\$\$ 5\$	863
१०३	नायिकां प्रति समीवज्ञारम	३३९८	868
308	नायिकां प्रति सखीवचनम्	\$888	860
806	वियोगिनीपलापाः	\$858	866
The second secon	नायकं प्रति दूतीप्रेषणम्	202	५०२
२०ई	वियोग्यवस्थाप्रलापवर्णनम्	DUU.	५०३
500	नायकस्यात्रे दूरयुक्तिः	37103	909
800	नायिकां प्रति नायकावस्थावर्णनम्	3860	५२३
808	वृत्युपहासप्रभी	३५०५	494
330	संभोगव्युङ्गारे परस्वरावलोकनम्	३ ५१४	430
333	प्रियातिथ्यादिकम्	३५२€	
११२	मानिनीमानाख्यानम्		५१९
233	कल्हान्तरिताप्रलापाविकम्	\$638	५२०
338	नायकयोहिक्तप्रदयुक्ती	\$488	५२२
999	नायकशिक्षानायकानुनयी	३५५४	५२४
₹ ₹	परस्परमसादः	३५६६	५२७
270	सूर्यास्तवर्णनचक्रवाकावस्थाने	३ ५७५	५२९
296	तमोवर्णनम्	३५८३	630
999	अभिसारिकासंचारः	३६०१	५३४
The state of the s	चन्दोत्रम् वर्णनम	३६९०	५३६
१२०	चन्द्रोत्यवर्णनम्	३६२१	५३८
१२१	पानगोष्ठीवर्णनम्	3680	५४३
१२२	चाटुच्यूतक्रीडासुरतप्रशंसाः	इह्५४	688
१२३	नववधूसगमः	3559	480
358	सुरतकालकथनम्	3809	488
356	विपरितिरतम्	3698	757 - 200
१२६	छरतानश्चात्राः	3003	५५२ ५५३
१२७	निशायक्रीडनाविकम्	3090	999
१२८	प्रभातवर्णनम्	3090	५५६
१३०	प्रभातवायुसूर्योदयवर्णनम्	\$656	999
939	संभागाविष्करणम् सतीवर्णनकुलवधूवृत्ते	3038	५६१
	जना गान्तुलन बूट्स	३७५०	५६३

परिच्छेद- संस्था	परिष्छेदनामानि	भारम्भ- श्लोकाङ्कः	रहा कें:
१३२	असतीचरितम्	३७६१	989
433	ऋतुवर्णने वसन्तस्वभावाख्यानम्	3063	५६९
338	ग्रीडॅमस्वभावाख्यानम्	\$458	५७७
१३५	वर्षास्वभावाख्यानम्	इ८६२	989
१३६	श्चारत्स्वभावाख्यानम्	3902	992
930	हेमन्तस्वभावा०,	3999	998
१३८	शिशिरस्वभावा॰	8939	688
838	संमिश्राख्यानम्	3686	605
280	वीररसनिर्वेशः	\$958	803
288	करणरसनिर्देशः	3660	680
१४२	अद्भुतरसनि°	8088	£93
283	हास्यरसानिर्वेशः	8052	899
888	भयानकरसनिदेशः	8086	650
286	वीभत्सरसिनवैशः	8006	६२२
388	रोद्ररसानिर्देशः	8000	£53
589	शान्तरसनिर्देशः	8086	६२५
888	अनित्यतानिरूपणम्	8888	\$56
888	विषयोपहासः	8888	£ \$\$
940	पश्चात्तापः	8990	६३६
१५१	कालचारितम्	8983	£318
१५२	विवेकः	88.08	638
१५३	उपदेशः	88.08	£80
868	कालसंख्यानम्	४२५४	ERS
१५५	शारीरम्	8508	E68
१५६	योगः	8380	६५९
200	हठयोगः	8392	६६२
१५८	हठयोगः मार्कण्डेयारिसाधितो द्वितीयो हठयोगः	8850	686
१५९	मनःस्थिरीकरणप्रभावः	8860	803
१६०	मनःस्थिरीकरणप्रभावः योगिमहिमा	8606	१७३
१६१	योगिचर्या	8680	ESS
रेइन	आरिष्टज्ञानम्	8628	\$ CE
र्इ३	विरेहमुक्तिकथनम्	8668	\$86
164	मन्थप्रशंसा	8880	\$9\$
		४६२१	€66.
	खद्गपरीक्षा{	8588	903

शार्ङ्गधरपद्धतिः

अथ काविवंदावर्णनम् ॥ १ ॥

1

यस्मिन्बुद्धुदसंकरा इव बहुब्रह्माण्डखण्डाः कवि-द्धान्ति कापि च सीकरा इव विरित्त्याद्याः स्फुरन्ति भ्रमात् । चिद्रूपा ठहरीव विश्वजननी शक्तिः कचिह्योतते स्वानन्दामृतनिर्भरं शिवमहापाथोनिधि तं नुमः ॥ १॥

2

पुरा शाकंभरीदेशे श्रीमान्हम्मीरभूपृतिः । चाहुवाणान्वये जातः ख्यातः शौर्य इवार्जुनः ॥ २॥

3

तस्याभवत्सभ्यजनेषु मुख्यः
परोपकारव्यसनैकानिष्ठः ।
पुरंदरस्येत्र गुरुर्गरीयान्दिजायणी राघवदेवनामा ॥ ३॥

4

गोपालदामोदरदेवदास-संज्ञा बभूवुस्तनयास्तदीयाः । नेत्रावतारा इव चन्द्रमौले-रपाकृतध्वान्तगणास्त्रयोपि ॥ ४ ॥

5

तेषां मध्ये यस्तु दामीदरीभू-दुत्पादा त्रीनात्मजान्वीतरागः । भागीरथ्यां शुद्धदेहं विधाय ज्ञानादात्मन्येव निष्ठां जगाम ॥ ५ ॥

ह ज्येष्ठः शार्क्गभरस्तेषां लघुर्लक्ष्मीभरस्तनः । कृष्णोनुजस्ततस्तेषां त्रयस्त्रेनामितेजसः ॥ ६॥

7
जयित दार्ज्जिधरिक्षपुरापदइयकुदोदायकोदामधुत्रतः ।
सरसम्बक्तिस्योधकलानिधिः
कविकरीन्द्रकदम्बमृगाधिपः ॥ ७ ॥

यद्यपि गुगोधनिलयः खलशैलध्वंसने जिष्णुः । तद्पि विभलहदयान्तरसज्जनलोकस्य दासोसी ॥ ८॥

ते सज्जनाः सुकविद्याखिकवित्त्रपुष्पाण्यादाय गुम्फितवतः खगुणैर्ममैतत् ।
संधारयन्तु कुसुमोज्ज्वलहाररूपं
कण्डे सुभाषितमपास्तसमस्तदोषम् ॥ १॥

न शार्क्रधरपद्धतिः खलजनस्य योग्या भवे-

त्सुभावितरसोर्भयः सुकृतिलोकपेया यतः । सुधामदितिनन्दना दित्रि पिवन्ति हष्टान्तरा-

स्तयैव तमसः दिरिो इटिति खण्डितं श्रूयते ।। १० ॥

11 आनन्दाय सतां भूयात्सुभाषितमिदं मम । पृथक्पद्धतिसंमिश्रपरिच्छेदैर्भनोरमम् ॥ ११ ॥

12 आर्चिर्मद्विहितैः पद्यैः कियद्भिरपरैरपि । युता पद्धतिरेषास्तु सज्जनानन्ददायिनी ॥ १२ ॥

अथानुक्रमणिका ॥ २ ॥

13

क्रियंतेनुक्रमः स्पष्टः सुबोधार्थं सुभाषिते । अत्र तु प्रथमं क्रियं कविवंशस्य वर्णनम् ॥ १ ॥

14

नतोष्यनुक्रमो ज्ञेयो नमस्कृत्याशिषी तैर्थो । सुभाषिते च काव्ये च शंसी सामान्यवर्णके ॥२॥

15

विशिष्टकविशंसा र्च निन्दा व कुकवेस्तर्वः । प्रशंसा पण्डितस्यापि निन्दा स्याच कुपेण्डिते ॥ ३ ॥

प्रशंसा महतां ज्ञेयों धीराणां च प्रशंसनेमें । प्रशंसा सज्जनस्योंपि प्रशंसा च मनस्विनेः ॥ ४ ॥

17

अथोदारप्रशंसा स्याँच्छंसा तेजस्विनस्तेतः ।
गुणपशंसी संतीषे पशंसी संगती तथी ॥ ९॥

18

धनपशंसा विज्ञेयों निन्दा दुर्जनजा तथीं । ततः कृपणनिन्दा स्थाज्ञिन्दा याचकजा तथीं ॥ ६ ॥

19

दरिद्रनिन्दा विज्ञेयीं मूर्खनिन्दा ततः परमें । नृष्णानिन्दीं लोभनिन्दीं दैवाख्यानं ततः परमें ॥ ७॥

20

उद्यमाख्यानमेपैरं प्रकीणीख्यानकं तथे। । समस्याख्यानपमेरं प्रहेल्यादिपदांसनम् ॥ ८॥

21

क्रियागुप्तादिकं तुँ हॅरप्रश्लोत्तरमतः पर्मे । अथ जातिः समाख्यातीं सदाचारस्ततः पर्मे ॥ ९ ॥

शार्क्सधरपद्धतिः

22

धर्मस्य विवृतिर्ज्ञेयाँ पापस्य विवृतिस्तथाँ । अथान्योक्तिषु विज्ञेयां रवेः पूर्व प्रशंसनम् ॥ १०॥ 23

चन्द्रस्यान्योक्तयो ज्ञेयो मेघस्यान्योक्तयस्तर्थो । वायोरन्योक्तिरपरी इंसान्योक्तिस्ततः पर्री ॥ ११ ॥

भ्रमरान्योक्तयस्तैद्वेत्कोिकलान्योक्तयस्तैतैः । चातकान्योक्तयस्तद्वर्नेमयूरान्योक्तयस्तैर्तः ॥ १२॥

शुकान्योक्तिस्ततो ज्ञेर्या काकान्योक्तिस्ततः स्मृती । वकान्योक्तिः स्मृता तर्द्वतेखंद्योतान्योक्तयस्ततैः ॥ १३॥

सिंहान्योक्तिर्गजान्योक्तिर्मृगान्योक्तिस्ततः पर्म् । करभान्योक्तयो जेर्या वृषभान्योक्तयस्ततः ॥ १४॥

तथा सामार्न्यवृक्षोक्तिविर्दिष्टतरुपर्देतिः । पर्वतान्योक्तयः ख्याति अगस्त्यान्योक्तयस्तैतेः ॥ १५ ॥

यथ समुद्रान्योक्तयस्तद्वेद्वलान्योक्तिस्ततः पर्म्म् । बाह्यस्यान्योक्तयस्तद्वेनचन्योक्तिस्ततः पर्रम् ॥ १६॥

तटाकान्योक्तयस्तं हैं स्कमलान्योक्तयस्तं ते । कूपस्यान्योक्तयस्त हैं निरुध्यलभवोक्तं यः ॥ १७॥

ततो दावानलान्योक्तिः संकीर्णान्योक्तयस्ततेः । अथ सर्वनृपादांसौ विद्याष्टनृपवर्णनँम् ॥ १८॥

प्लायनमरीणां चैँ राजनीतिस्ततः परँभ् । [°]नीतिर्मिश्रकनीतिच्<mark>थै प्रदांसा करिणां तथ</mark>ाँ ॥ १९ ॥

32

अश्वप्रशंसा विख्याता धनुर्वेदस्ततः पर्रम् ।
गान्धर्वशास्त्रमपैरं वृक्षायुर्वेद एव चै ॥ २०॥
33
तथैव शकुनर्ज्ञीनं पश्चनां ठक्षणानि चै ।
विषापहरणं तर्द्वेद्भृतविद्या ततः पर्रम् ॥ २१॥

34

बालयहोपद्यमिनं कीतुकानि ततः पर्रम् । कल्पस्थानीनि केदाानां रञ्जनानि ततः पर्रम् ॥ २२॥

अथ सामान्यशृद्धारे युवतीनां प्रशंसन में । स्त्रीपुंसजातिक थेनं तयोः संयोगवर्णन में ॥ २३॥

36

स्त्रीसेवाकथनं तर्द्वसंकेतादिपशंसन्भू । बालाया वर्णनं तर्द्वद्वयःसंघेश्च वर्णनभूँ ॥ २४॥

37 तरुणीवर्णनं तँईत्समयस्त्रीयशंसनंभ् । विप्रलम्भकशृङ्गारे प्रियप्रस्थानवर्णनेम् ॥ २५॥

38

नायिकावचनं ते हो हियुक्तायाः स्थितिस्ते थे । सखीवाक्यं वियुक्तीयां वियोगिन्याः प्रभाषणे म् ॥२६॥

दूतिकाप्रेषणं के नितं प्रतापश्च वियोगिने । दूत्युक्तिनीयक स्थापे नायिकायां तदुक्तियः ॥ २७ ॥ ४०

उपहासादिकं दृत्या नायिकायास्तनः परेभै । अथ संभोगशृङ्गारे परस्परिविलोकनेभे ॥ २८ ॥

वियातिथ्यादिकं ते द्वेन्मानिनीमानवर्णने में । कलहोत्त्यादिके ये ने मिथुनस्यो क्तयस्ते थाँ ॥ २९ ॥ पियस्य शिक्षानुनियौ प्रसादश्च परस्परेमें । सूर्यास्ते चक्रदुः खं चे तमसो वर्णनं तथे ।। ३०।। संचारश्वाभिसीरीणां दादााङ्कोदयवर्णनेम् । पानगोष्ठी ततः प्रोक्ती चाटुप्रभृतिवर्णनेम् ॥ ३१॥ सखीवाक्यं नववधूक्रीडायां तदनन्तरे भें । धरतक्रीडिताख्योंनं विपरीतरतं तथां ॥ ३२ ॥ नियृत्तिः सुरतस्योधै निशीये क्रीडनादिकेभे । प्रभातेर्वेर्णनं वायुस्त्र्ययोर्वर्णनं तथे ।। ३३ ।। रात्रिसंभोगचेष्टायाः प्रातःप्रकटनं तैतैः । अथ मिश्रकशृङ्गारे सतीकुलवेधूरियतिः ॥ ३४॥ असतीचरितं ते हैं सन्तादेश वर्णने में । पीष्मादेर्वर्णनं ते हें ह्र्यादेरपि वर्णने में ॥ ३५ ॥ शरत्स्वभावव्याख्यानं हेमन्तादेश वर्णनेम् । शिशिरादेस्तथा खेर्यानं संमिशाख्यानकं तेतः ॥ ३६॥ ततो वीररसोक्तिः धेर्यांत्करुणारसवर्णनेंम् । अद्भुतस्य रेसेनेयोक्तिरथ हास्यरसोक्तेयेः ॥ ३७ ॥ भयानकें बीभत्से स्ततो रीद्ररसोक्तेयः । अथ शान्तरसे पूर्व वैराग्यस्य प्रशंसने मूँ ॥ ३८ ॥ अनित्यतासमारुयें(नं विषयादिवि सम्बनेंम् । पश्चात्तापस्य केथेनं कालस्य चरितं तेथे। ॥ ३९॥

नमस्कृतिः

52

ततो विवेककथनें मुंपदेशस्ततः परे में । कालसंख्या ततः प्रोक्तीं शानीरं तदनन्तरे में ॥ ४०॥ 53

ततश्रुर्तिभे योगे योगत्रयनिरूपणेर्म् । ततस्तु हटयोगः स्याद्रोरक्षादिसुसाधितः ॥ ४९॥

हितीयो हउयोगश्च मार्कण्डेयादिसाधितः । मनःस्थैर्यप्रभावेश्व महिमाद्याश्च योगिनेः ॥ ४२॥

योगिचर्या ततः प्रोक्ती ज्ञानं चारिष्टजं तथा । विदेहमुक्तिकथनं कालवञ्चनसंयुर्तम् ॥ ४३॥

सुभाषितवरस्येति कथितोयमनुक्रमः । शतं त्रिषष्टचभ्यधिकं परिच्छेदेषु कीर्तितम् । गणितं पद्यसंख्याभिः षट्सहस्रं शतत्रयम् ॥ ४४॥

अथ नमस्कृतिः ॥ ३ ॥

तत्रादी गणेशः।

चलत्कर्णानिलो द्वृतसिन्दूरा रुणिताम्बरः । जयत्यकालेपि सजन्संध्यामिव गजाननः ॥ १॥ कस्यापि।

58

उच्चेर्त्रह्माण्डखण्डद्वितयसहचरं कुम्भयुग्मं दधानः प्रेह्मचागारिपक्षप्रतिभटविकटश्रोत्रतालाभिरामः । देवः शंभोरपत्यं मुजगपतितनुस्पर्धवर्धिष्णुहस्त-स्त्रेलोक्याश्चर्यमूर्तिः स जयित जगतामीश्वरः कुञ्चरास्यः॥२॥ भरीमांकारस्य।

अथ सरस्वती ।

59

कर्त्रदरसदृशमिखेलं भुवनतलं यत्यसादतः कवयः । पद्यन्ति स्क्ममतयः सा जयति सरस्वती देवी ॥ ३ । स्वन्धोः।

> अथ शिवः । 60

नमस्तुङ्गशिरश्रुम्बिवनद्रचामरवारवे | वैलोक्यनगरारम्भमूलस्तम्भाय शंभवे ॥ ४ ॥

61

मीनादस्तिमतेव चाटुभणितिः स्रस्तैकहस्ताद्वतं दूरेप्यञ्जिलवन्धनं प्रणमनं स्तब्धार्धमूर्धः कुतः । इत्यं संघटितेकवियहतया व्ययो गिरिप्रामणी-जीयां जातरुषं जयत्यनुनयन्देविक्षिलोकीगुरुः ॥ २ ॥ कस्यापि ।

62

वामाङ्गीकृतवामाङ्गि कुण्डलीकृतकुण्डलि । आविरस्तु पुरो वस्तु भूतिभूत्यम्बराम्बरम् ॥ ६ ॥ सार्वभौमस्य ।

63

पिनाकफणिबालेन्दुभस्ममन्दाकिनीयुता । तथापि भव ते मूर्तिरपवर्गानुसारिणी ॥ ७ ॥ वैवेश्वरस्य ।

64

उद्रद्वयभरणभयादर्धाङ्गाहितदारः । यदि नैवं तस्यैकस्रतः कथमद्यापि कुमारः ।। ८ ॥ सार्वभौमस्य।

65

संध्यानती नरपुरंधितनोः सरोष-मुत्सारिते गिरिजया निजपाणिपद्मे |

नमस्कृतिः

उत्सर्पिकङ्कणफणीन्द्रफणार्पणेन पूर्णोञ्जलिर्जयित बालमृगाङ्कमौतेः ॥ १॥ कस्यापि ।

66

उचैरुत्तालखेलद्भुजवनपवनोद्भूतदौलौघपातस्फारोदञ्चत्पयोधिप्रकटितमुकुटस्वर्धुनीसंगमानि ।
जीयास्रस्ताण्डवानि स्फुटविकटजटाकोटिसंघट्टभूरिभ्रद्यचक्षत्रचक्रव्यवसितसुमनोवृष्टिपातानि दांमोः ॥ ९०॥
भ्रत्योगांकारस्य।

67

मन्दारमाठालुलितालकायै
कपालमाठाङ्कितशेखराय ।
दिव्याम्बरायै च दिगम्बराय
नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ ११ ॥
कस्यापि ।

अथ गौरी।

68

हरकण्डयहानन्दमीलितः शीं नमाम्युमाम् । कालकूटविषस्पर्शजातमूर्जागमामिव ॥ १२॥ बाणभहस्य।

अथ ऋष्णः।

69

मेघेमेंदुरमम्बरं वनभुवः इयामास्तमालद्रुमै-र्नकं भीरुरमं त्वमेव तिदमं राधे गृहं प्रापय । इत्थं नन्दिनदेशतश्चलितयोः प्रत्यध्वकुञ्जद्भमं राधामाधवयोजियन्ति यमुनाक्ले रहःकेलयः ॥१३॥ जयदेवस्य।

70

आनन्दमाद्धतमायतलो जनाना-मानीलमावलितकंधरमा त्वंशम्। आपादमा मुकुटमाकिलतामृतीघ-माकारमाकलयताममुमन्तरं नः ॥ १४ ॥

71

पुद्धीभूतं प्रेम गोपाङ्गनानां
मूर्तीभूतं भागधेयं यदूनाम् ।
एकीभूतं गुप्तवित्तं श्रुतीनां
इयामीभूतं ब्रह्म मे संनिधत्ताम् ॥ १५॥
एतौ राघवचैतन्यश्रीचरणानाम्

परिमम्भुपदेशमाद्रियध्वं निगमवनेषु नितान्तखेदखिद्याः । विचिनुत भवनेषु बह्नवीना-मुपनिषदर्थमुलूखले निबद्धम् ॥ १६ ॥

73

नवनीलमेघरुचिरः परः पुमान नवनीमवाष्य धृतगोपविषदः । नवनीयकीर्तिरमरैरपि स्वयं नवनीतभिक्षुरधुना स चिन्त्यते ॥ १७ ॥

एतौ बिल्वमङ्गालश्रीखरणानाम्।

74

क यासि खलु चौरिके प्रमुपितं स्फुटं दृइयते द्वितीयमिह मामकं वहसि कन्दुकं कञ्चुके । त्यजेति नवगोपिकाकुचयुगं प्रमथ्नन्वला-स्रसत्पुलकपञ्चरो जयति गोकुले केशवः ॥ १८॥

दीपकस्य।

75

दृक्पातः कमलासनेस्तु भवतो ज्ञानं मनाङ्गारुते श्रीकण्डोयमितः सरानिति नतांस्ताक्ष्येण विज्ञापितः । प्रेयस्याः क तदासनं क च रुतं कण्डः क चेत्युष्टस-छक्ष्म्यावासितमानसो विजयते सप्तप्रबुद्धो हरिः ॥ १९॥ कस्यापि।

अतिविपुतं कुचयुगतं रहिस केरैरामृशन्मुहुर्तक्ष्म्याः । तदपहृतं निजहृदयं जयित हिर्मृगयमाण इव ॥ २०॥ अरसीऽक्करस्य

मकरीविरचनभङ्गचा राधाकुचकलश्चपीडनव्यसनी । ऋजुमि रेखां लुम्पन्बल्लववेषी हिर्जियति ॥ २१॥ हिरहरस्य।

खिचोसि मुञ्च शैलं बिभूमो वयमिति वदत्सु शिथिलभुजः भरभुमिवततबाहुषु गोपेषु हसन्हरिर्जयित ॥ २२॥
सुबन्धोः।

शिरश्छायां कृष्णः क्षणमकृत राधाचरणयो-र्भुजावित्वच्छायामियमपि तदीयप्रतिकृतौ । इति क्रीडाकोपे निभृतमुभयोरप्यनुनय-प्रसादौ जीयास्तामपि गुरुसमक्षं स्थितवतोः ॥ २३ ॥ कस्यापि।

वेदानुद्धरते जगन्निवहते भूगोलमुद्धिभ्रते दैत्यं दारयते विलं छलयते क्षत्रक्षयं कुर्वते ! पौलस्त्यं जयते हलं कलयते कारुण्यमातन्वते म्लेच्छान्मूर्छयते दशाकृतिकृते कृष्णाय तुभ्यं नमः ॥ २४॥ जयदेवस्य।

जीयासः राकुलाकृतेभगवतः पुच्छच्छटाच्छोटनादुद्यन्तः रातचन्द्रिताम्बरतलं ते बिन्दवः सैन्धवाः ।
यैर्व्यावृत्य पतिद्वरीर्विशिखिनस्तेजोजटीलं वपुः
पानाध्मानवशादरोचकरुजां चक्रे चिरायास्पदम् ॥ २५ ॥

82

वियत्पुच्छाच्छोटोच्छितिजलगर्भ निधिरपा
मपां नाथः पाथःपृषतलवद्यून्यो वियदभूत् ।

अभूद्रास्वानीर्वो दिनपितरभूदौर्वदहन
अलत्काये यस्मिन्स जयित हरिर्मीनवपुषा ॥ २६ ॥

कस्याप्येतौ।

83

न पङ्किरालेषं कलयति धरित्रीव्ययभया
च मुस्तामादत्तेष्युरगनगरश्रंदाभयतः ।

न धत्ते ब्रह्माण्डस्फुटनभयतो पुर्धुररवं

वराहो माहाद्म्यादिति जयति संकोचिततनुः ॥ २७ ॥

हन्मतः ।

84

दैत्यानामधिये नखाङ्कुरकुटीकोणप्रविष्टात्मनि
स्फारीभूतकडारकेसरसटासंबद्घोराक्वतेः ।
सक्रोधं च सविस्मयं च सगुरुत्रीडं च सान्तःस्मिनं
कीडाकेसिर्णो हरेर्विजयते तत्कालमालोकितम् ॥ २८॥
इन्द्रकवेः।

अथ ब्रह्मा ।

85

तं वन्दे पद्मसद्मानमुपवीतच्छटाछलात् ।
गङ्गा स्रोतस्त्रयेणेव यं सदेव निपेवते ॥ २९ ॥
राजशेखरस्य ।

अथ रविः।

86

शुकतुण्डच्छवि सवितुश्रण्डरचः पुण्डरीकवनबन्धोः ।
मण्डलमुदितं वन्दे कुण्डलमाखण्डलाशायाः ॥ ३० ॥
नागम्मायाः।

अथाशिषः ॥ ४ ॥

तत्र पूर्व गणेदाः।

87

दन्तायनिर्भिन्नहिमाचलोवी-रन्धोत्थिताहीन्द्रमणिप्रभौषे । नागाननः स्तम्भिधया कपोली षर्षान्पतृभ्यां हिसतः पुनातु ॥ १॥ श्रीगोविन्दराजदेवानाम्।

88

एकदन्तसुतिसितः शंभोः सनुः श्रियेस्तु वः । विद्याकन्द इवोद्भिनवाङ्करमनोहरः ॥ २ ॥ श्रीधनहरेवानाम्।

89

गण्डस्थलीगलदमन्दमदप्रवाहमाद्यद्विरेकमधुरस्वरदत्तकर्णः ।
हर्षादिवालसनिमीलितनेत्रयुग्मो
विप्तच्छिदे भवतु भूतपतिर्गणेद्याः ॥ ३ ॥
आसीनगरप्राकारप्रशस्तेः।

90

विष्नेशो वः स पायाद्विहतिषु जलधीनपुष्कराग्रेण पीत्वा यस्मिन्नुद्भत्य तोयं वमित तदिखलं दृश्यते व्योम्नि देवैः । काप्यम्भः कापि विष्णुः कचन कमलभूः काप्यनन्तः कचिच्छीः काप्योवः कापि शैलाः कचन मणिगणाः कापि नक्रादिसत्त्वाः ॥ ४॥ हनूमतः।

91

सानन्दं नन्दिहस्ताहतमुरजरवाहूतकोमारबाई-त्रासाचासायरन्ध्रं विदाति फणिपतौ भोगसंकोचभाजि । गण्डोड्डीनालिमालामुखरितककुभस्ताण्डवे शूलपाणे-वैनायक्यश्चिरं वो वदनविधुतयः पान्तु चीत्कारवत्यः॥ ९ ॥ भवभूतेः।

अथ शिवः।

92

उपहरणं त्रिभवानां संहरणं सकलदुरितजालस्य | उद्धरणं संसाराचरणं वः श्रेयसेस्तु विश्वपतेः ॥ ६ ॥ विद्यारण्यश्रीचरणानाम् ।

93

आसीने पूष्णि तूष्णीं व्यसनिनि शशिनि व्योमि कृष्णे सतृष्णे दैत्येन्द्रे याति निद्रां द्रवति मधवति क्लान्तकान्ते। कृतान्ते । अब्रह्मण्यं ब्रुवाणे कमलपुटकुटीश्रोत्रिये शान्त्युपाये पायादः कालकूटं झटिति कवलयँल्लीलया नीलकण्टः ॥ ७॥ लक्ष्मणखण्डपश्चस्तेः।

94

वक्तं शीतकरोधरो घनरसः कामप्रदो विमहः
श्वासो गन्धवहः सरोरुइसुइत्पाणिः स्मिताभा शुचिः ।
वक्षः पीनपयोधराधिकरणं पृथ्वी नितम्बस्थलीस्यष्टौ धूर्जिटिमूर्तयः स्मरभयाहुर्गाश्रिताः पान्तु वः ॥ ८ ॥
विश्वसस्य।

95

कस्त्वं ग्रूली मृगय भिषजं नीलकण्डः प्रियेहं
केकामेकां कुरु पशुपितर्नेव दृश्ये विषाणे ।
स्थाणुर्मुग्धे न वदित तरुर्जीवितेशः शिवाया
गच्छाटव्यामिति हतवचाः पातु वश्चनद्रचूडः ॥ १ ।
भारतीकवेः।

च्युतामिन्दोर्लेखां रितकलहममं च वलयं इयं चक्रीकृत्य प्रहसितमुखी दीलतनया । अवोचद्यं पर्येत्यवतु स दिावः सा च गिरिजा स च क्रीडाचन्द्रो दशनिकरणापूरिततनुः ॥ १०॥ क्रीडाचन्द्रस्य। 97

कल्पान्ते क्रोधनस्य त्रिपुराविजयिनः क्रीडया संचरिष्णोः कृत्वापि प्राणिजातैर्निजमुखकुहरातिथ्यमप्राप्ततृप्तेः । दिग्भित्तीः प्रेक्ष्य शून्याः प्रलयजलनिधिप्रेक्षितात्मीयमूर्तिन यासव्यासक्तमोधश्रमजनितरुषः पान्तु वो गार्जतानि ॥ १९॥ भेरीशांकारस्य।

कल्पान्ते शिमतितिविक्रममहाकङ्कालबद्धस्पुर-च्छेषस्यूतनृसिंहपाणिनखरप्रोतादिकोलामिषः । विश्वेकार्णवताविशेषमुदितौ ते। मत्स्यकूर्मावुभौ कर्षन्धीवरतां गतः स्यतु सतां मोहं महाभैरवः॥ १२॥ छित्रमस्य।

अथ लोचनम्।

पक्ष्मार्तिपिक् लिझः कण इव ति वितां यस्य कृत्स्नः समूही
यिस्मिन्त्रद्वाण्डमीषिद्विघाटेतमुकुले कालयज्वा जुहाव ।
आर्चिनिष्टप्तचूडाशिगिलितसुधाघोरझांकारिकोणं
तार्तीयं यत्पुरारेस्तदवतु मदनश्लोषणं लोचनं वः ॥ १३॥
भवभूतेः।

अथ गणाः। १००

संध्याताण्डवडम्बरव्यसिनो देवस्य चण्डीपते-भ्रष्टापीडिविशीर्णमुण्डचयनव्यमा गणाः पान्तु वः । यैरीत्सुक्यवशीकृतैर्महगणाद्राही गृहीते हठा-त्सूर्याचन्द्रमसोर्मिथः स्मितवतोजीतं करास्फालनम् ॥ १४॥ कस्यापि।

अथ जटाज्**टः** ॥

101

स धूर्जिटिजटाजूटो जायतां विजयाय वः । यत्रैकपलितभानितं करोत्यद्यापि जाह्नवी ॥ १५॥ सूरवर्भणः

अथ पार्वती I

102

पत्यासचिवाहमङ्गलिवधी देवार्चनव्ययया दृष्ट्वाये परिणेतुरेव लिखितां गङ्गाधरस्याकृतिम् । उन्मादिस्मतरोपलज्जितधिया गार्या कथंचिचिरा-दृद्धस्रीवचनाक्षिये विनिहितः पुष्पाञ्जलिः पातु वः॥ १६ ॥ 103

वक्षःपीठे निरीक्ष्य स्कटिकमणिशिलामण्डलस्वच्छभासि स्त्रां छायां साभ्यस्या त्विमयमिति मुद्धः सत्यमाश्वासितापि । वामे मे दक्षिणेस्याः अवसि कुवलयं नाहिमित्यालपन्ती दन्ताश्चेषा सहासं मदनविजयिना पार्वती वः पुनातु ॥ १७॥ कस्यापि।

स्वेदस्ते कथमीदृशः प्रियतमे त्वचेत्रवह्निविभा कश्माद्वेपितमेतदिन्दुवदने भोगीन्द्रभीतेस्तव । रोमाञ्चः कथमेष देवि भगवनगङ्गास्भसां सीकरै-रित्यं भर्तरि भावगीपनपरा गौरी चिरं पातु वः ॥ १८॥ कस्यापि।

अथ षण्मुखः । 105

अर्चिष्मन्ति विदार्थ वज्ञकुहराण्यासिक्कतो वास्रके-रङ्गुल्या विषकर्बुरान्गणयतः संस्पृदय दन्ताङ्करान् । एकं त्रीणि च सप्त पञ्च पिडिति प्रध्यस्तसंख्याक्रमा बाचः क्रीञ्चिरिपोः शिशुत्वविकताः श्रेयांसि पुष्णन्तु वः ॥१९॥ कस्यापि।

> अथ गङ्गा । 106

मुक्ताभा नृकपालशुक्तियु जटावहीयु महीनिभा बह्नौ लाजनिभा दृशो मणिनिभा भोगोत्करे भोगिनाम् । नृत्यावर्तविवर्तनेरितपयः संमूर्छनो च्छातिताः खेठन्तो हरमूर्धि पान्तु भवतो गङ्गापयोबिन्दवः ॥ २०॥ कृष्णमिश्रस्य।

107

एषा धर्मपताकिनी तटसुधासेवावसन्नाकिनी व्युष्यत्पातकिनी भगीरथतपःसाफल्यहेवाकिनी । प्रेमारूढपिनाकिनी गिरिसुतासाकेकरालोकिनी पापाडम्बरडाकिनी विभुवनानन्दाय मन्दाकिनी ॥ २१ ॥ कस्यापि।

अथ ताण्डवम्।

108

देश दिक्पतयः प्रयात परतः खं मुख्यताम्भोमुतः
पातालं त्रज मेदिनि प्रविश्वत क्षोणीतलं भूधराः ।
त्रह्मज्ञचय दूरमात्मभुवनं नाथस्य नो वृत्यतः
शंभोः संकटमेतदित्यवतु वः प्रोत्सारणा नन्दिनः ॥ २२॥
महानाटकात्।

109

संध्याताण्डवडम्बरव्यसिननो भर्गस्य चण्डश्रमिव्यानृत्यद्भुजदण्डमण्डलभुवो झञ्झानिलाः पान्तु वः ।
येषामुच्छलतां जवेन झिगिति व्यूहेषु भूमीभृतामुड्डीनेषु विडीजसा पुनरसौ दम्भोलिरालोकितः ॥ २३ ॥
सोमनाथप्रशस्तेः।

अथ हरिहरी।

110

स्फटिकमरकतश्रीहारिणोः प्रीतियोगात्तदवतु वपुरेकं कामकंसिद्धिर्षार्वः ।
भवति गिरिस्रतायाः सार्धमम्भोधिपुत्र्याः
सदृशमहिस कण्डे यत्र सीमाविवादः ॥ २४ ॥
कस्यापि।

111

यो तो श्रृह्धकपालभूषितकरो मालास्थिमालाधरी देवी द्वारवतीदमशानिलयो नागारिगोवाहनो । द्वित्र्यक्षी वितदक्षयज्ञमथनो श्रीदीलजावस्नभी पापं वो हरतां सदा हरिहरी श्रीवत्सगङ्गाधरो ॥ २५ ॥ कस्यापि।

अथ चण्डी ।

112

विद्राणे रुद्रवृन्दे सवितरि तरले विचिणि ध्वस्तवचे जातादाङ्के दादाङ्के विरमति मरुति त्यक्तवैरे कुवेरे । वैकुण्डे कुण्डितास्त्रे महिषमतिरुषं पौरुषोपन्ननिन्नं निर्विन्नं निन्नती वः दामयतु दुरितं भूरिभावा भवानी ॥२६॥ बाणभहस्य।

अथ ऋष्णः ।

113

पान्तु वो जलद्दयामाः दाार्क्कज्याधातकर्कशाः । त्रैलोक्यमण्डपस्तम्भाश्रत्वारो हरिवाहवः ॥ २७ ॥ कस्यापि ।

114

भ्राम्यन्मन्दरकंदरोदरदरी व्यावर्ति भिर्वारिधेः कहोतिरतमा कुठं कत्यतो तक्ष्म्या मुखाम्भो सहम् । भौत्सुक्यात्तरताः स्मराद्विकसिता भीत्या समाकु व्चिताः क्रोधेन ज्वतिता मुदा मुकु तिताः शौरे र्दशः पान्तु वः ॥२८॥ कस्यापि।

115

अधीनमीठितठोचनस्य पिवतः पर्याप्तमेकं स्तनं सद्यः प्रख्नतदुग्धदिग्धमपरं हस्तेन संमार्जतः । मात्रा चाङ्गिठिठाठितस्य चिबुके स्मेरायमाणे मुखे विष्णोः क्षीरकणाम्बुधामधवठा दन्तद्युतिः पातु वः ॥२९॥ विल्वमङ्गळश्रीचरणानाम्।

अथाशिषः

116

अस्मिन्कुञ्जे विनापि प्रचलति पवनाइतिते कोपि नूनं परयामः ।किं न गत्वेत्यनुसरति गणे भीतभीतेर्भकाणाम् । तस्मिन्राधासखो वः स्रखयतु विलसहीलया कैटभारिवर्यातन्त्रानो मृगारिप्रवलपुरपुरारावरौद्राचिनादान् ॥३०॥
कस्यापि ।

117

दर्पणार्पितमालोक्य मायास्त्रीरूपमात्मनः । आत्मन्येवानुरक्तो वः शिवं दिशतु केशवः ॥ ३९॥ कस्यापि।

118

गच्छाम्यच्युत दर्शनेन भवतः किं तृप्तिरुत्पद्यते किं त्वेवं विजनस्थयोहितजनः संभावयत्यन्यथा । इत्यामन्त्रणभिक्ति स्वितवृथावस्थानखेदालसा-माश्चिष्यनपुलकाङ्कुराञ्चिततनुर्गोपीं हरिः पातु वः ॥ ३२॥ कस्यापि।

हृदयं कौस्तुभोद्गासि हरेः पुष्णातु वः श्रियम् । राधापवेदारोधाय दत्तमुद्रमिव श्रिया ॥ ३३ ॥ कुमुदस्य।

120

रामो नाम बभूव हुं तदबला सीतित हुं तां पितु-र्वाचा पञ्चत्रटीवने निवसतस्तस्याहरद्वावणः । कृष्णेनेति पुरातनीं निजकथामाकर्ण्य मात्रेरितां सोमित्रे क धनुर्धनुर्धनुरिति प्रोक्ता गिरः पान्तु वः ॥ ३४॥ वसंधरस्य।

121
सकलभुवनबन्धोर्वेरिमिन्दोः सरोजैरनुचितिमिति मत्वा यः स्वपादारिवन्दम् ।
घटियतुमिव मायी योजयत्याननेन्दौ
वटदलपुटशायी मङ्गलं वः कृषीष्ट ॥ ३५ ॥
कस्यापि।

शार्क्त धरपद्धातिः

122

कोयं द्वारि हरिः प्रयाद्युपवनं द्याखामृगस्यात्र कि कृष्णोहं दियंते विभेमि सतरां कृष्णादहं वानरात् । राधेहं मधुस्दनो व्रज लतां तामेव पुष्पान्विता-मित्थं निर्वचनीकृतो दियंतया हीणो हरिः पातु वः ।। ३६ ।। कस्यापि ।

अथ दशावताराः ।

123

दिर्याद्वः राकुलाकृतिः स भगवाचैःश्रेयसीं संपदं यस्य स्कूर्जदतुच्छपुच्छाशिखरप्रेङ्कोलनक्रीडनैः । विष्वग्वार्धिसमुच्छलज्जलभरेर्भन्दाकिनीसंगतै-र्गङ्गासागरसंगमप्रणयिनी जाता विहायःस्थली ॥ ३७॥

124

निष्प्रत्यूहमनल्पकल्पचितित्रैतोक्यरक्षागुरुः क्रीडाकूर्मकतेवरः स भगवान्दिश्यादमन्दां मुदम् । कल्पान्तोद्धिमध्यमज्जनवज्ञाद्वचासपतः संतुउ--पृष्ठे यस्य द्रभूव सैकतकणच्छायं धरित्रीतलम् ॥ ३८॥ 125

दृष्यदैत्यकुटुम्बिनीजनमनःसंतोषसंकोचनः कुर्याद्विश्वमनश्वरं स भगवान्क्रोडावतारो हिरः। यहंष्ट्राङ्कुरकोटिकोटरकुटीकोणान्तरस्थेयसी पृथ्वी भात्यवदातकेतकदलालीनेव भृङ्गाङ्गना ॥ ३९॥ हनूमत एते।

126

चटचिटिति चर्मणि च्छमिति चोच्छलच्छोणिते धगद्धगिति मेदसि स्फुटस्वास्थिनि छागिति । पुनातु भवतो हरेस्मस्वैरिवक्षःस्थल-क्षणत्करजपञ्जरक्रकचकाषजनमानलः ॥ ४०॥

वाक्पतिराजस्य ः

अथाशिषः

127

व्रक्षाण्डच्छत्रदण्डः शतधृतिभवनाम्भोरुहो नालदण्डः क्षोणीनौकूपदण्डः क्षरदमरसरित्पद्विकाकेतुदण्डः । ज्योतिश्रक्षाक्षदण्डिक्षमुवनविजयस्तम्भदण्डोङ्किदण्डः भ्रेयक्षैविक्रमस्ते वितरतु विवुधद्वेषिणां कालदण्डः ॥ ४९॥ दण्डनः।

128

किं दोभ्यी किमु कार्मुकोपनिषदा भगिपसादेन किं किं वेदाधिगमेन भास्वित भृगोर्वदो च किं जन्मना । किं चानेन ममाद्भुतेन तरसा पीडां कृतान्तोपि चे-द्विपाणां कुरुतेन्तिरत्यनुदायो रामस्य पुष्णातु वः ॥ ४२॥ हनूसतः।

129

कूर्मी मूलवदालवालवदपां राशिर्लताविद्द्यो। मेघाः पछववत्पस्नफलवज्ञक्षत्रसूर्येन्दवः । स्वामिन्व्योमतरुः क्रमे मम कियाब्छुर्विति गां मारुतेः सीतान्वेषणमादिदान्दिदातुवो रामः सलज्जः श्रियम् ॥ ४३ ॥ कस्याणि

130

कृष्ण त्वं नवयोवनोसि चपलाः प्रायेण गोपाङ्गनाः कंसी भूपतिरङ्जनालमृदुलगीवा वयं गोदुहः । तद्याचेट्यलिना भवन्तमधुना वृन्दावनं मद्दिना मा यासीरिति नन्दगोपवचसां नुष्रो हरिः पातु वः ॥४४॥ विल्वमङ्गलभीचरणानाम् ।

131

ध्यानव्याजमुपेत्य चिन्तयसि कामुन्मील्य चक्षुः क्षणं परयानङ्गरातुरं जनमिसं त्रातापि नो रक्षसि । मिथ्याकारुणिकोसि निर्दयतरस्त्वत्तः कुतोन्यः पुमा-व्याश्वनमारवधूमिरित्यमिहितो बुद्धो जिनः पातु वः ॥४९॥ श्रीहरिगणस्यः

उद्यत्करकरवालः शकतिमिरध्वंसने महानिपुणः | कल्किहरिर्वः पायादपायतः कलिनिशान्तेत्यः ॥ ४६ ॥ शार्जुःधरस्य ।

133

पाठीनः कमडः किटिर्नरहिरः खर्वाकृतिर्भागेवो रामः कंसिन्यूदनो दशवलः कल्की च नारायणः । युष्माकं स विभृतयेस्तु भगवान्सेतुर्भवाम्भोनिधा-वृत्ताराय युगे युगे युगपितिक्षेतोक्यनाथो हिरः ॥ ४७॥ हत्मनः।

अथ लक्ष्मीः ।

134

पायात्पयोधिदुहितुः कपोलामलचन्द्रमाः । यत्र संक्रान्तविस्वेन हरिणा हरिणायितम् ॥ ४८ ॥ कस्यापि ।

135

उत्तिष्ठन्त्या रतान्ते भरमुरगपती पाणिनैकेन कृत्वा धृत्वा चान्येन वासो विगितिकवरीभारमंसे वहन्त्या । भूयस्तत्कालकान्तिद्दिगुणितसुरतिनी द्योरिणा वः द्याच्यामालिङ्गच नीतं वपुरलसलसद्वाहु लक्ष्म्याः पुनातु ॥४९॥ निज्ञानारायणस्य ।

अथ सूर्यः ।

133

सिन्दूरस्पृह्या स्पृदान्ति करिणां कुम्भस्थमाधीरणा
भिही पञ्जवदाङ्कया विचिनुते सान्द्रहुमद्रोणिषु ।
कान्ताः कुङ्कमदाङ्कया करते ते मृद्रन्ति लगं च यचत्तेजः प्रथमोद्भवं भ्रमकरं सौरं चिरं पातु वः ॥ ५०॥
विविक्रमस्य।

सुभाषितप्रशंसा

137

जम्भारातीभकुम्भोद्भविमव दधतः सान्द्रसिन्दूररेणुं रक्तैः सिक्ता इवोधैरुदयगिरितटीधातुधाराद्रवस्य । आयान्त्या तुल्यकालं कमलवनरुचेवारुणा वो विभूत्ये भूयासुर्भासयन्तो भुवनमभिनवा भानवो भानवीयाः ॥५१॥

भिक्तिप्रहाय दातुं मुकुलपुटकुटीकोटरक्रोडलीनां लक्ष्मीमाक्रष्टुकामा इव कमलवनोद्धाटनं कुर्वते ये । कालाकारान्धकाराननपतितजगत्साध्वसध्वंसकल्याः कल्याणं वः क्रियाद्धः किसलयरुचयस्ते करा भास्करस्य ॥५२॥ एतौ मयूरस्य।

अथ सुभाषितप्रशंसा ॥ ५॥

139

संसदि तदेव भूषणमुपकारकमवसरे धनं मुख्यम् । सूक्तं दधित सुवर्णे कल्याणमनर्धिमह धन्याः ॥ १॥ कस्यापि ।

140

कथिमह मनुष्यजनमा संप्रविद्यति सदिस विबुधगिमतायास् । येन न सुभाषितामृतमाहादि निषीतमा तृप्तेः ॥ २॥ चाणक्यस्य।

141

सुभाषितमयेर्द्रव्येः संग्रहं न करोति यः । सोपि प्रस्तावयज्ञेषु कां प्रदास्यति दक्षिणाम् ॥ ३ ॥ कस्यापि।

142

प्रसन्नाः कान्तिहारिण्यो नानाश्चेषविचक्षणाः । भवन्ति कस्यचित्पुण्येर्मुखे वाचो गृहे खियः ॥ ४॥ विविक्रमभद्दयः।

ये स्कीन्दुकलाकलङ्कजनका ये गाढगर्वज्वरा ये वा केवलतर्ककर्कशियः साक्षाच ये श्रोत्रियाः । ये वा द्वेपमवीमलीमस्थियस्तान्त्राज्ञगोष्टीरस-प्रीढपावृडवयहान्परिहरन्वाचां प्रसारं कुरु ॥ ५॥ कस्याव ।

144

कर्णामृतं स्किरसं विमुच्य देनिषु यतः समहान्खलस्य । अवेक्षते केलिवनं प्रविष्टः क्रमेलकः कण्टकजालमेव ॥ ६ ॥ विल्हणस्य।

अथ काव्यप्रशंसा ॥ ६ ॥

145

अविदितगुणापि सक्तेवर्भणितिः कर्णेषु वमति मधुधाराम् । अनिधगतपरिमलापि हि हरति दृशं मालतीमाला ॥ १ ॥ सम्बोः।

146

तिरवद्यानि पद्यानि यद्यनाद्यस्य का क्षतिः ।

भिक्षुकक्षाविनिक्षिप्तः किमिक्षुर्नीरसो भवेत् ॥ २॥

भवभूतेः।

147

कान्पृच्छामः सुराः स्वर्गे निवसामो वयं भुवि । किं वा काव्यरसः स्वादुः किं वा स्वादीयसी सुधा ।। ३ ॥ कस्यापि।

148

ख्याति गमयति सुजनः सुकविर्विदधाति केवलं काव्यम् । पुष्णाति कमलमम्भो लक्ष्म्या तु रविर्नियोजयति ॥ ४॥ कस्यापि।

सामान्यकविप्रशंसा

149

विपुलहृदयाभियोग्ये खिद्याति काव्ये जडो न मीर्ख्ये स्वे निन्दति कञ्चुकमेत्र प्रायः शुष्कस्तनी नारी ॥ ९ ॥ कस्यापि।

150

याता यान्ति च यातारो लोकाः शोकाधिका भुवि । काव्यसंबन्धिनी कीर्तिः स्थायिनी निरपायिनी ॥ ६॥ श्रीअनन्तरेवानाम्।

151

कि तेन किल कान्येन मृद्यमानस्य यस्य ताः । उद्येशित नायान्ति रसामृतपरम्पराः ॥ ७ ॥ जयमाध्यस्य ।

152

नवोक्तिंर्जातिरमाम्या श्लेषोक्तिष्टः स्फुटो रसः । विकटाक्षरसंबन्धः कृत्सनमेकत्र दुष्करम् ॥ ८॥ बाणभृहस्य।

153

दुर्जनहुताशतप्तं काव्यसुवर्णं विशुद्धिमायाति । दर्शयितव्यं तस्मान्मत्सरिमनसः प्रयत्नेन ॥ ९ ॥

यन्त्राकृष्टसुवर्णस्त्रमिव यत्पद्यं सुमेरोस्तटा-दुन्मीलत्कुरुविन्दकन्दल इव स्वच्छः पदार्थस्तु यः । यत्राप्युक्षसदंशुकान्तरस्रसत्कान्ताकुचान्ते।पमं व्यक्तयं यत्तदहो कवित्वमपरं वाग्देवते।पद्यवः ॥ १०॥

कयोरप्येतौ।

अथ सामान्यकविप्रशंसा ॥ ७ ॥

155

कातिपयनिमेषवर्तिनि जन्मजरामरणविह्नले जगित । कल्पान्तकोटिबन्धुः स्फुरित कवीनां यशःप्रसरः ॥ १। शङ्ख्यस्य।

शार्क्नधरपद्धातिः

156

सुभाषितरसास्त्रादवदरोमाञ्चकञ्चकाः । विनापि कामिनीसङ्गं कवयः सुखमासते ॥ २॥ कस्यापि।

157

सन्ति श्वान इवासंख्या जातिभाजो गृहे गृहे | उत्पादका न बहवः कवयः श्वरभा इव | | २ | |

158

कवयः परितुष्यन्ति नेतरे कविस् क्तिभिः । न स्रकूपारवत्कूपा वर्धन्ते विधुकान्तिभिः ॥ ४ ॥ श्रीधनददेवानाम्।

159

किं कवेस्तस्य काव्येन किं काण्डेन धनुष्मतः । परस्य हृदये लग्नं न घूर्णयित यच्छिरः ॥ ५॥ विविक्रमभट्टस्य।

160

मुखमात्रेण काव्यस्य करोत्यहृदयो जनः । छायामच्छामपि इयामां राहुस्तारापतेरिव ॥ ६ ॥ बाणभहस्य।

161

लङ्कापतेः संकुचितं यशो य-बर्त्कार्तिपात्रं रघुराजपुत्रः । स सर्व एवादिकवेः प्रभावो न कोपनीयाः कवयः क्षितीन्द्रैः ॥ ७॥ विल्हणस्य।

162

उत्फुलगहैरालापाः क्रियन्ते दुर्मुखैः सुखम् । जानाति हि पुनः सम्यक्षविरेव कवेः श्रमम् ॥ ८॥ विविक्रमभद्दस्य।

163

शीलाविज्ञामारुलामोरिकाद्याः काव्यं कर्तुं सन्तु विज्ञाः स्त्रियोपि । विद्यां वेत्तुं वादिनो निर्विजेतुं दातुं वक्तुं यः प्रवीणः स वन्द्यः ॥ ९ ॥ श्रीधनरहेवानाम्।

164

अपि मुदमुपयान्तो वाग्विलासैः स्वकीयैः
परभणितिषु तृप्तिं यान्ति सन्तः कियन्तः ।
निजधनमकरन्दस्यन्दपूर्णालवालः
कलशासिललसेकं नेहते किं रसालः ॥ १०॥
जयदेवस्य।

165

ते धन्यास्ते महात्मानो तेषां लोके स्थितं यशः। वैर्निबद्धानि काव्यानि ये वा काव्येषु कीर्तिताः॥ १९॥ कस्यापि।

166

जयन्ति ते स्रकृतिनो रससिद्धाः कवीश्वराः । नास्ति येषां यशःकाये जरामरणजं भयम् ॥ १२॥ भर्तृहरेः।

167

महीपतेः सन्ति न यस्य पार्श्वे कवीश्वरास्तस्य कुतो यशांसि । भूपाः कियन्तो न बभूवुरुव्यी नामापि जानाति न कोपि तेषाम् ॥ १३ ॥ बिन्हणस्य।

168

अर्थान्केचिदुपासते कृपणवत्केचित्त्वलंकुर्वते वेदयावत्खलु धातुवादिन इवोद्धधन्ति केचिद्रसान् । अर्थालंकृतिसद्रसद्रवमुचां वाचां प्रशस्तिस्पृशां कर्तारः कवयो भवन्ति कतिचित्पुण्यैरगण्येरिह ॥ १४॥ श्रीराधवचैतन्यश्रीचरणानाम्।

169

कविवाक्यामृततीर्थस्नानैः पूता मृशं यशोदेहाः । येषां त एव भूपा जीवान्ति मृता वृथेत्रान्ये ॥ १५ ॥

भमृतोत्प्रेक्षणे चारुरशेषजनसज्जनः । कविर्गरुडवन्मान्य इन्द्रवजादिवृत्तकृत् ।। १६ ॥ एती ग्रार्जुः थरस्य ।

171

काव्यमय्यो गिरो यावचरन्ति विदादा भुवि । तावत्सारस्वतं स्थानं कविरासाद्य तिष्ठति ॥ १७ ॥ कस्यापि ।

अथ विशिष्टकविप्रशंसा ॥ ८ ॥

172

कवीन्दुं नौमि वाल्मीकिं यस्य रामायर्णी कथाम् । चन्द्रिकामिव चिन्वन्ति चकोरा इव साधवः ॥ १ ॥ गार्ङ्गधरस्य।

173

अवणाञ्जलिपुटपेयं विरचितवान्भारताख्यममृतं यः । तमहमरागमतृष्णं कृष्णद्वेपायनं वन्दे ॥ २ ॥ नारायणभद्दस्य।

174

त्रयोप्रयस्त्रयो वेदास्त्रयो देवास्त्रयो गुणाः । त्रयो दण्डिप्रबन्धाश्च त्रिषु लोकेषु विश्वताः ।। ३ ॥ गजहोस्तरस्य।

175

कवयः कालिदासाद्याः कवयो वयमप्यमी । पर्वते परमाणी च पदार्थत्वं प्रतिष्ठितम् ॥ ४ ॥ कृष्णभद्दस्य ।

176

कविरमरः कविरचलः कविरभिनन्दश्च कालिदासश्च । अन्ये कवयः कपयश्चापलमात्रं परं दधित ॥ ५॥ कस्यापि।

श्चेषे केचन शब्दगुम्भविषये केचिद्रसे चापरे-लंकारे कितचित्सदर्थविषये चान्ये कथावर्णके । आः सर्वत्र गभीरधीरकिवताविन्ध्याटवीचातुरी-संचारी किवकुम्भिकुम्भिभिदुरो बाणस्तु पञ्चाननः ॥ ६ ॥ श्रीचन्द्रदेवानाम्।

178

भवभूतिमनादृत्य निर्वाणमितना मया | मुरारिपदिचन्तायामिदमाधीयते मनः ॥ ७॥ कस्यापि।

179

शब्दार्थयोः समो गुम्भः पाञ्चालीरीतिरुच्यते । शीलाभद्वारिकावाचि बाणोक्तिषु च सा यदि ॥ ८॥ कस्यापि।

180

नीलोत्पलदलस्यामां विज्ञाकां मामजानता । वृथेव दण्डिना प्रोक्तं सर्वशुक्ता सरस्वती ॥ ९॥ विज्ञाकायाः।

181

इन्दुप्रभारसिवदं विहगं विहाय कीरानने स्फुरिस भारित का रितस्ते। आयं यदि अयसि जल्पतु कौमुदीनां गोविन्दराजवचसां च विद्योषमेषः ॥ १०॥ हेवेश्वरस्य।

182

यथेयं वाग्देवी स्वकावमुखवासव्यसनिनी
कुहूकण्डीकण्डे विरुसित तथा चेदनविधः ।
तदा भूमीभागे निरुपमतमः किंचिदिव वा
समाधत्ते साम्यं धनदभणितीनां मधुरिमा ॥ १९॥
श्रीधनरहेवानाम्।

शार्क्षभरपद्धातिः

183

न मुग्धदियताधरे न विषभाजि रत्नाकरे न राह्मुखकोटरे न किल तार्क्यपक्षान्तरे । छदर्शनकवीश्वरे रिसकचक्रचूडामणी गुणीकिस छधा बुधास्त्यजत सान्द्रचन्द्रभ्रमम् ।। १२ ।। श्रीहरिहरिदेवानाम्।

184

सरस्वतीव कार्णाटी विजयाङ्का जयत्यसौ । या वैदर्भगिरां वासः कािहदासादनन्तरम् ॥ १३ ॥ कस्यापि ।

185

माबेन विद्यितोत्साहा नोत्सहन्ते पदक्रमे | स्मरन्तो भारवेरेव कवयः कपयो यथा || १४ || धनपालस्य।

186

हृदि लग्नेन वाणेन यन्मन्दोपि पदक्रमः । भवेत्किविकुरङ्गाणां चापलं तत्र कारणम् ॥ १५॥

187

तावत्कविविहंगानां ध्वनिर्होकेषु शस्यते ।
यावचो विश्वति ओत्रे मयूरमधुरध्वनिः ॥ १६ ॥
विलोचनस्यैती।

188

भासो रामिलसोमिली वरहिनः श्रीसाहसाङ्कः कवि-मेण्डो भारविकालिदासतरलाः स्कन्धः स्वन्धुश्च यः । दण्डी वाणदिवाकरी गणपतिः कान्तश्च रलाकरः सिद्धा यस्य सरस्वती भगवती के तस्य सर्वेषि ते ॥१७॥

189

अहो प्रभावो वाग्देव्या यनमातङ्गदिवाकरः । श्रीहर्षस्याभवत्सभ्यः समो बाणमयूरयोः ॥ १८॥

सरस्वतीपवित्राणां जातिस्तत्र न देहिनाम् । व्यासस्पर्धा कुलालोभू राष्ट्रोणो भारते कविः ॥ १९॥ एजकोखरस्यैतेः।

अथ कुकविनिन्दा ॥ ९ ॥

191

अप्रगल्भाः पदन्यासे जननीरागहेतवः । सन्त्येके बहुलालापाः कवयो बालका इव ॥ १॥ विविक्रमभहस्य।

192 ਕਜ਼ਮਨ

गणयन्ति नापशब्दं न वृत्तभङ्गं क्षयं न चार्थस्य । रिसिकत्वेनाकुलिता वेश्यापतयः कुकवयश्च ॥ २॥ कस्यापि।

193

द्राघीयसा धाष्टर्घगुणेन युक्ताः
कैः कैरपूर्वैः परकाव्यखण्डैः ।
आडम्बरं ये वचसां वहन्ति
ते केपि कन्थाकवयो जयन्ति ॥ ३ ॥

बिन्हणस्य।

194

धिक्त्वां रे कितकाल याहि विलयं केयं विपर्यस्तता हा कष्टं श्रुतिशालिनां व्यवहितम्लेच्छोचिता दृश्यते । एकैर्वाङ्गयदेवता भगवती विक्रेतुमानीयते निःशङ्करपरैः परीक्षणविधा सर्वाङ्गमुद्धाटचते ॥ ४॥ बिल्हणस्य।

195

कविभिर्नृपसेवासु वित्तालकारहारिणी । वाणी वेदयेव लोभेन परोपकरणीकृता ॥ ५॥ समन्द्रस्य।

शार्क्रधरपद्धतिः

196

अन्यवर्णपरावृत्त्या बन्धचिह्ननिगूहनैः । अनाख्यातः सतां मध्ये कविश्वीरो विभाव्यते ॥ ६ ॥

अथ पण्डितप्रशंसा ॥ १०॥

197

अधिगतपरमार्थानपण्डितानमा वमंस्थान स्तृणमिव लघुलक्ष्मीर्नेव तानसंरुणि । मदिमिलितमिलिनदश्यामगण्डस्थलानां न भवति विसतन्तुर्वारणं वारणानाम् ॥ १॥

198

इह तुरगरातैः प्रयान्तु मूर्खा धनरहितास्तु बुधाः प्रयान्तु पद्धाम् । गिरिशिखरगतापि काकपङ्किः पुरितगतैर्न समस्वमेति हंसैः ॥ २॥

199

अञ्जलिस्थानि पुष्पाणि वासयन्ति करद्वयम् । अहो सुमनसां प्रीतिर्वामदक्षिणयोः समा ॥ ३ ॥ कस्यापि ।

200

उदीरितोर्थः पशुनापि गृह्यते हयाश्च नागाश्च वहन्ति नोदिताः । अनुक्तमप्यूहति पण्डितो जनः परेङ्गितज्ञानकला हि बुद्धयः ॥ ४ ॥ कस्यापि ।

201

पण्डिते हि गुणाः सर्वे मूर्खे दोषाश्च केवलाः । तस्मान्मूर्खसहस्रेण प्राज्ञ एको न लभ्यते ॥ ५ ॥

गीतशास्त्रविनोदेन कालो गच्छित धीमताम् । व्यसनेन हि मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥ ६ ॥ कयोरप्येती।

203

हर्तुर्याति न गोचरं किमिष द्यां पुष्णाति सर्वात्मना
स्वर्थिभ्यः प्रतिपाद्यमानमिन्दां प्राप्तोति वृद्धिं पराम् ।
कल्पान्तेष्विप न प्रयाति निधनं विद्याख्यमन्तर्धनं
येषां तान्प्रति मानमुज्झत नृषाः कस्तैः सह स्पर्धते ॥ ७॥

204

स्वं राजा वयमप्युपासितगुरुप्रज्ञाभिमानोच्चताः
ख्यातस्त्वं विभवैर्यश्चांसि कवयो दिक्षु प्रतन्वन्ति नः ।
इत्यं मानद नातिदूरमुभयोरप्यावयोरन्तरं
यद्यस्माद्य पराङ्मुखोसि वयमप्येकान्ततो निःस्पृहाः ।। ८ ॥
एतौ भर्तृहरेः।

अथ कुपण्डितानिन्दा ॥ ११ ॥

205

व्यासादीन्कविषुंगवाननुचितैर्वाक्येः सलीलं हस-चुचैर्जलप निमील्य लोचनयुगं श्लोकान्सगर्व पट । काव्यं धिकुरु यत्परैर्विरचितं स्पर्धस्व साधे बुधै-र्यचाभ्यर्थयसे श्रुतेन रहितः पाण्डित्यमाप्तुं बलात् ।। १ ।। कस्यापि ।

206

ये संसत्स विवादिनः परयदाः शूलेन शल्याकुलाः कुर्वन्ति स्वगुणस्तवेन गुणिनां यह्नाहुणाङ्यदनम् । तेषां रोषकषायितोदरदृशां कोपोष्णिनः श्वासिनां दीप्ता रत्नशिखेव कृष्णकणिनां विद्या जनोद्देजिनी ॥ २॥

मीवास्तम्भभृतः परोज्ञतिकथामात्रे शिरःशूलिनः सोह्रेगभ्रमणप्रलापविपुलक्षोभाभिभूतस्थितेः । अन्तर्हेषविषप्रवेदाविषमक्रोधोष्णनिःश्वासिनः कष्टा नूनमपण्डितस्य विक्वतिर्भामज्वरारम्भभूः ।। ३ ।। क्षेमेन्द्रस्थैती ।

अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः ।
ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं न रञ्जयति ॥ ४ ॥

४ ।। भर्तृहरेः ॥

अथ महतां प्रशंसा ॥ १२ ॥

209

विपिद धैर्यमयाभ्युदये क्षमा
सदिस वाक्पटुता युधि विक्रमः ।
यदासि चाभिरतिर्व्यसनं श्रुती
प्रकृतिसिद्धभिदं हि महात्मनाम् ॥ १॥
भर्तृहरेः

210

इयमुचतसत्त्वशालिनां
महतां कापि कटोरचित्तता |
उपकृत्य भवन्ति दूरतः
परतः प्रत्युपकारशङ्कया | २ |

नार्ल्पायसि निबधन्ति पदमुचतचेतसः । येषां भुवनलाभेपि निःसीमानो मनोस्थाः ॥ ३ ॥

अही किमपि चित्राणि चरित्राणि महात्मनाम् । रुक्ष्मीं तृणाय मन्यन्ते तद्भरेण नमन्त्यपि ॥ ४ ॥ एते देवेश्वरस्य।

किं वा परेण बहुना परिजल्पितेन संसर्ग एव महतां महते फलाय । अम्भोनिधेस्तटरुहास्तरवोपि येन वेलाजलोच्छलितरत्वकृतालवालाः ॥ ९॥

214

आपत्स्वेव हि महतां शक्तिरभिन्यज्यते न संपत्स । अगुरोस्तथा न गन्धः प्रागस्ति यथाप्तिपतितस्य ॥ ६ ॥ कयोरप्येतौ।

215

बचादिष कटोराणि मृदूनि कुसुमादिष । लोकोत्तराणां चेतांसि को हि विज्ञातुमहिति ॥ ७॥ भवभूतेः।

216

जितरोषरया महाधियः
सपिद क्रोधिजतो लघुर्जनः |
विजितेन जितस्य दुर्मतेमीतिमद्भिः सह का विरोधिता | ८ | ।

217

गवादीनां पयोन्येद्युः सद्यो वा जायते दिध । क्षीरोदधेस्तु नाद्यापि महतां विकृतिः कुतः ॥ ९॥ हेवेश्वरस्य।

218

संपदो महतामेव महतामेव चापदः । वर्धते क्षीयते चन्द्रो न तु तारागणः कचित् ॥ १०॥

219

अपुकुर्वचिप प्रायः प्राप्तोति महतः फुलम् । भौर्व दहन्तमेवापि संतर्पयित सागरः ॥ ११ ॥

शार्क्षभरपद्धतिः

220

महतां प्रार्थनेनैव विपत्तिरिप शोभते | दन्तभङ्गो हि नागानां श्लाच्यो गिरिविदारणे || १२ || 221

तरमूलादिषु निहितं जलमाविभवति पहावामेषु । निभृतं यदुपक्रियते तदिष महान्तो वहन्त्युचैः ॥ १३ ॥

अचिन्त्याः पन्थानः किमपि महतामन्धकरिपो -र्थदक्ष्णोभूत्तेजस्तदकृत कथामप्यमदनाम् । मुनेनेत्रादत्रेर्थदजिन पुनर्ज्योतिरहह प्रतेने तेनेदं मदनमयमेव त्रिभुवनम् ॥ १४ ॥ कषामप्यते।

223

महात्मानोनुगृद्धन्ति भजमानान्तिपूनि । सपत्नीः प्रापयन्तयिंध सिन्धवो नगनिम्नगाः ।। १५ ॥ माधकवेः।

अथ धीरप्रशंसा ॥१३॥

224

सह परिजनेन विलसति धीरो गहनानि तरित पुनरेकः । विषमेकेनं निपीतं त्रिपुरजिता सह छरैरमृतम् ॥ १॥ कस्यापि।

निन्दन्तु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवन्तु लक्ष्मीः समाविदातु गच्छतु वा यथेच्छम् । अद्येव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा न्याय्यात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ॥ २ ॥

226

भर्देहरेः।

श्लाच्या महतामुचितर द्वृतमध्यवसितं च धीराणाम् । कनकगिरिरनिमलङ्घचो रिवरिनशमनुज्झितारम्भः ॥ ३॥ कस्यापि।

कदर्थितस्यापि हि धैर्यवृत्ते-र्न दाक्यते धैर्यगुणः प्रमाष्ट्रम् । अधोमुखस्यापि कृतस्य वह्ने-र्माधः शिखा यान्ति कदाचिदेव ॥ ४ ॥ भर्तृहरेः।

228

ये दीनेषु दयालवः स्पृशिति यान्ल्पोपि न श्रीमदो
व्यमा ये च परोपकारकरणे हृष्यन्ति ये याचिताः ।
स्वस्थाः सन्ति च यौवनोन्मदमहाव्याधिमकोपेपि ये
तैः स्तम्भैरिव सुस्थितैः किलभरक्कान्ता धरा धार्यते ॥५॥

229

अर्थः स्रखं कीर्तिरपीह मा भू-दनर्थ एवास्तु तथापि धीराः । निजप्रतिज्ञामनुरुध्यमाना महोद्यमाः कर्म समारभन्ते ॥ ६ ॥ कयोरप्येती।

अङ्गणवेदी वस्रधा कुल्या जलिधः स्थली च पातालम् । वल्मीकश्च सुमेरः कृतप्रतिज्ञस्य धीरस्य ॥ ७॥ बाणभद्दस्य।

230

अथ सज्जनप्रशंसा ॥ १८ ॥

231

उपकर्तु प्रियं वक्तं कर्तु स्नेहमक्तत्रिमम् । सज्जनानां स्वभावोयं केनेन्दुः शिशिरीकृतः ॥ ९॥ 232

निर्गुणेष्विप सत्त्वेषु दयां कुर्वन्ति साधवः । नहि संहरते ज्योत्सां चन्द्रशाण्डालवेदमद्य ॥ २॥

शार्क्षभरपद्धतिः

233

उपकारिषु यः साधुः साधुत्वे तस्य को गुणः । अपकारिषु यः साधुः स साधुः सद्गिरुच्यते ॥ ३॥ 234

हदयानि सतामेव कठिनानीति मे मितः । खलवाग्विशिखैस्तीक्ष्णीभिद्यन्ते न मनाग्यतः ॥ ४॥ 235

अपेक्षनते न च स्नेहं न पात्रं न दशान्तरम् । सदालोकहिते युक्ता रत्नदीपा इवोक्तमाः ॥ ५॥

236 केषामप्येवे।

उपचरितव्याः सन्तो यद्यपि कथयन्ति नैकमुपदेशम् । यास्तेषां स्वैरकथास्ता एव भवन्ति शास्त्राणि ॥ ६ ॥ भर्तृहरेः।

237

स्रजनो न याति वैरं परहितनिरतो विनाशकालेपि | छेदेपि चन्दनतरुः सुरभयति मुखं कुठारस्य ॥ ७॥ रविग्रमस्य

अतिकुषिता अपि सुजना योगेन मृदूभवन्ति न तु नीचाः । हेम्रः कटिनस्यापि द्रवणोपायोस्ति न तृणानाम् ॥ ८ ॥ कस्यापि ।

अर्नुकुरतः खलस्रजनाविषमपाश्चात्यभागयोः सूच्याः । विद्धाति रन्ध्रमेको गुणवानन्यस्तु पिद्धाति ॥ ९ ॥ गोभहस्य ।

240

सन्तोपि सन्तः क किरन्तु तेजः क नु ज्वलन्तु क ननु प्रथन्ताम् । विधाय रुद्धा ननु वेधसैव ब्रह्माण्डकोषे घटदीपकल्पाः ॥ १०॥

गोत्रस्थिति न मुञ्चन्ति सदा सच्चितमाश्रिताः | उदन्वन्तश्र सन्तश्र महासत्त्वतयानया | १९ | । 242

त्रूतेन्यस्यासतोप्यार्थी गुणान्दोषांस्तु दुर्जनः । तुल्येप्यसत्ये किं त्वेको गच्छत्यूर्ध्वमधोपरः ॥ १२॥

आस्तामन्यत्स्रजनाः परोपकारैककरणदुर्तिताः । संतापितपिशुनेषु स्त्रगुणेष्वपि हन्त खिद्यन्ते ॥ १३ ॥ 244

यदमी दशन्ति दशना रसना तत्स्वादमनुभवति । प्रकृतिरियं विमलानां क्रिश्यन्ति यदन्यकार्येषु ॥ ९४॥ देवेश्वरस्य।

245

शरिद न वर्षति गर्जित वर्षति वर्षासु निःस्वनो मेघः । नीचो वदित न कुरुते न वदित सुजनः करोत्येव ॥१५॥ २४६

अद्यापि नोज्झित हरः किल कालकूट' कूमों बिभार्ति धरणी खलु पृष्ठभागे । अम्भोनिधिर्वहति दुर्वहवाडवागि-मङ्गीकृतं सुकृतिनः परिपालयन्ति ॥ १६॥

247

आहिमध्यनिधनेषु सीहदं सज्जने भवति नेतरे जने । छेदतापनिवधर्षताडनैर्नान्यभावमुपयाति काञ्चनम् ॥ १७ ॥ 248

ये जाते व्यसने निराकुलिधयः संपत्स नाभ्युक्तताः प्राप्तेनैव पराक्षुखाः पणियानि प्राणोपयोगैरिप । हीमन्तः स्त्रगुणप्रकाशनविधावन्यस्तुतौ पण्डिता-स्ते भूमण्डलमण्डेनैकतिलकाः सन्तः कियन्तो जनाः ॥१८॥

249

मुखेन नोद्विरत्यूर्ध्व हृदये न नयत्यः । जरयत्यन्तरे साधुर्दीषं विषमिवेश्वरः ॥ १९॥

250

तदपकृतं विधिनार्थिषु यत्सन्तः स्वल्पसंपदो विहिताः । तुच्छे पयसि घनानां सीदित वत जीवलोकोयम् ॥ २०॥ केपामप्येते।

251

नूनं दुग्धाब्धिमन्थोस्थाविमी सुजनदुर्जनी । किं त्विन्दोः सोदरः पूर्वः कालकूटस्य चेतरः ॥ २१॥ राजशेखरस्य ।

अथ मनस्विप्रशंसा ॥ १५ ॥

252

कामं प्रियानिष प्राणान्त्रिमुद्धन्ति मनस्त्रिनः ।
इच्छन्ति न त्त्रमित्रेभ्यो महतीमिष सत्क्रियाम् ॥ १॥
भर्चोः।

253

अदृष्टमुखभद्गस्य युक्तमन्धस्य याचितुम् । अहो वत महत्कष्टं चक्षुष्मानिप याचते ॥ २ ॥ कस्यापि ।

254

पुण्ये यामे वने वा महित सितपटच्छचपाठीं कपाठी मादाय न्यायगर्भ द्विजहुतहुतभुग्धूमधूस्रोपकण्डम् । द्वारं द्वारं प्रवृत्तो वरमुदरदरीपूरणाय क्षुधार्ती मानी प्राणी स्वदेशे न पुनरनुदिनं तुल्यकुल्येषु दीनः ॥ ३ ॥

वरमिहमुखे क्रोधाध्माते करो विनिवेदित्तो विषमिष वरं पीत्वा स्रप्तं कृतान्तनिवेद्यने । गिरिवरतटान्मुक्तश्चात्मा वरं दातधा कृतो -न तु खलजनावाप्तरिर्थैः कृतं हितमात्मनः ॥ ४॥ एतौ भर्तृहरेः।

256

ब्रह्माण्डं कियदस्ति तत्र वसुधापिण्डं किमाचक्महें तत्राप्येकतरं तु खण्डममितास्तस्मिच्पाः केचन । तेभ्यो दैन्यशतोपनीतविभवा दृष्टानुकम्पास्तु ते धिझूढाः स्पृहयन्ति हन्त किमपि स्वार्थेन तेभ्योपि ये॥ ९॥ अहिवगणहेवानामः।

257

पातालाच विमोतितो वत बिल्गीतो न मृत्युः क्षयं नोनमृष्टं रारालाञ्छनस्य मिलनं नोनमूलिता व्याधयः । रोपस्यापि धरां विधृत्य न कृतो भारावतारः क्षणं चेतः सत्पुरुषाभिमानमनिदां मिथ्या वहन्तिद्यसे ॥ ६॥

258

एकः स एव जीवति हृद्यविहीनोपि सह्दयो राहुः । यः सक्तलविमभाजनमुद्दं न विभित्त दुष्पूरम् ॥ ७॥ 259

वरं हालाइलं पीतं सद्यः प्रागहरं विषम् । न तु दृष्टं धनान्यस्य भूभङ्गकुटिलं मुखम् ॥ ८॥ 260

प्रत्युपकुर्वन्वहापि न भवति पूर्वीपकारिणा तुल्यः । एकोनुकरोति कृतं निष्कारणमेव कुरुतेन्यः ॥ ९॥ 261

कामं वनेषु हरिणास्तृणेन जीवन्त्ययतसुरुभेन । धनिषु न दैन्यं विद्धात ते खिलु पश्चो वयं सुधियः ॥१०॥

त्रूत नूतनकृष्माण्डफलानां के भवन्त्यमी । अङ्गुलीदर्शनाद्येन विलीयन्ते मनस्विनः ॥ १९॥ कवामन्येते।

263

ब्रह्मण्डमण्डलीमात्रं किं लोभाय मनस्विनः । दाफरीस्फुरिनेनाब्धेः क्षुब्धता जातु जायते ॥ १२ ॥

264

कुसुमस्तवकस्येत्र इयी वृत्तिर्मनस्त्रिनः ।
मूर्ति वा सर्वलोकस्य झीर्यते वन एव वा ।। १३ ।।
एतौ भहंहरेः।

265

पादाहतं यदुत्थाय मूर्धानमधिरोहति । स्वस्थादेवापगानेपि देहिनस्तद्वरं रजः ॥ १४ ॥

266

मा जीवन्यः परावज्ञादुःखदग्धोपि जीवति । तस्याजननिरेवास्तु जननिक्चिदाकारिणः ॥ १५ ॥

267

समूलवातमधनतः पराचोद्यन्ति मानिनः । प्रध्वंसितान्थनससस्तत्रोदाहर्णं रविः ॥ १६ ॥ एते माघकवेः।

अधोदारप्रशंसा ॥ १६ ॥

268

आकारमात्रविज्ञानसंपादितमनोर्थाः ।
ते धन्या ये न शृण्यन्ति दीनाः प्रणायनां गिरः ॥ १ ॥
269
देहि देहीति जल्पन्ति त्यागिनोप्यार्थनोपि च ।

आलोकयन्ति रभसादस्ति नास्तीति न कचित्।। २ ।।

युद्धन्ते पक्षिपश्चनः पडन्ति शुक्तशारिकाः । दातुं शक्नोति यो वित्तं स शूरः स च पण्डितः ॥ ३ ॥ २७१

एकेन तिष्ठताधस्तादन्येनोपरि तिष्ठता। दातृयाचकयोभेदः कराभ्यामेव स्चितः ॥ ४॥

सैव परं न विनदयति तनुरिप या श्रीनिविशिता सत्छ । अविशिष्यते हिमांशाः सैव कला या स्थिता शंभी ॥ ॥ 278

अयं निजः परो वेति गणना ठघुवेतसाम् । उदारचरितानां नु वसुधैव कुटुम्बकस् ॥ ६ ॥ 274

बोधयन्ति न याचन्ते भिक्षाचारा गृहे गृहे । दीयतां दियतां नित्यमदातुः फलमीहशम् ॥ ७॥ क्षामण्यते।

275

अर्थिमां क्वपणा दृष्टिस्त्वनमुखे पतिता सकृत् । तद्वस्था पुनर्देव नान्यस्य मुखमीक्षते ॥ ८॥ इण्डिनः।

276

यहदासि विशिष्टेभ्यो यशाभासि दिने दिने । तत्ते वित्तमहं मन्ये शेपमन्यस्य रक्षसि ॥ ९ ॥ भगवता व्यासस्य।

277

किं तया क्रियते लक्ष्म्या या वधूरिव केवला । या न वेरयेव सामान्या पथिकेहपभुज्यते ॥ १०॥ विक्रमाहित्यस्य।

278

ठक्षिपयोधरोत्सङ्गकुङ्कुमारुणितो हरेः । धन्यो बितः स येनास्य मिक्षापात्रीकृतः करः ॥ ११॥

कर्णस्त्वचं शिविमीसं जीवं जीमृतवाहनः । ददौ दधीचिरस्थीनि नास्त्यदेयं महात्मनाम् ॥ १२ ॥ 280

हिः द्वारं नाभिसंधत्ते हिः स्थापयति नाश्रितान् । हिर्ददाति न चार्थिभ्यो रामो हिर्नाभिभापते ॥ १३ ॥ केपामण्येते ।

281

दाता नीचोपि सेव्यः स्याचिष्पलो न महानपि ! जलार्थी वारिधि त्यःका पदय कूपं निषेत्रते ॥ १४ ॥

अथ तेजस्विप्रशंसा ॥ १७॥

282

वालस्यापि रवेः पादाः पतन्त्युपरि भूभृताम् । तेजसा सह जातानां वयः कुत्रोपयुज्यते ॥ १ ॥

सिंहः शिशुरपि निपतित मदमिलनकपोलिभित्तिषु गजेषु । प्रकातिरियं सत्त्ववतां न खलु वयस्तेजसो हेतुः ॥ २॥

तेजांसि यस्य प्रदामं प्रयान्ति धाराप्रहारेण स बह्धिरन्यः । अयं पुनर्वा डवनामधेयः समुद्रमापीय विभर्ति तेजः ॥ ३ ॥

285

एकः स एव तेजस्वी सेंहिकेयः छरिइपाम् । शिरोमात्रावदीपेण जीयन्ते येन दात्रवः ॥ ४ ॥ केषामण्येते ।

286

मौनी पादपहारेपि न क्षमी नीच एव सः । आकृष्टदास्त्रो मित्रेपि न तेजस्वी खली हि सः ।। ५ ॥ क्षेमेन्द्रस्य।

तुल्येपराधे स्वर्भानुर्भानुमन्तं चिरेण यत् । हिमांशुमाशु यसंते तन्म्रदिसः स्फुटं फलम् ॥ ६ ॥ भाषकवेः।

288

तेजस्विनि क्षमासारे नातिकार्कश्यमाचरेत् । अतिनिर्मन्थनादिशिश्वन्दनादिष जायते ॥ ७॥

289

तेजोहीने महीपाले स्वे परे च विकुर्वते | नि: शङ्को हि जनो धत्ते पदं भस्मन्यनूष्माणि || ८ || कयोरप्येतौ

अथ गुणप्रशंसा ॥ १८ ॥

290

गुणाः कुर्वन्ति दूतत्वं दूरेपि वसतां सताम् । केतकीगन्धमात्राय स्वयमायान्ति षट्वाः ॥ १॥

291

गुणवज्जनसंपर्काद्याति स्वल्पोपि गौरवम् । पुष्पाणामनुषद्गेण स्त्रं शिरिस धार्यते ॥ २॥

292

गुणाः सर्वत्र पूज्यन्ते पितृवंशो निरर्थकः । वास्रदेवं नमस्यन्ति वस्रदेवं न मानवाः ॥ ३॥

293

गुणिनि गुणज्ञो रमते नागुणज्ञीलस्य गुणिनि परिनोषः । अलिरेति वनात्कमलं न दर्दुरस्त्वेकवासोपि ॥ ४ ॥

294

नीरसान्यपि रोचन्ते कर्पासस्य फलानि मे । येषां गुणमयं जन्म परेषां गुह्मगुप्तये ॥ ५॥

गुणा गुणज्ञेषु गुणीभवान्त ते निर्मुणं प्राप्य भवान्त दोषाः । सुस्वादुतोयाः प्रवहन्ति नद्यः समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः ॥ ६॥

296

गुणिनं जनमालोक्य निजवन्धनशङ्कया । राजँछक्ष्मीः कुरङ्गीव दूरं दूरं पठायते ॥ ७ ॥

297

.गुणेः सर्वज्ञकल्पोपि सीदत्येको निराश्रयः । अनर्घमपि माणिक्यं हेमाश्रयमपेक्षते ॥ ८ ॥

298

गुणेषु क्रियतां यतः किमाटोषैः प्रयोजनम् । विक्रीयन्ते न चण्टाभिर्गावः क्षीरविर्वाजनाः ॥ ९ ॥

299

गुणेर्गेरियमायाति न महत्यापि संपदा ।
पूर्णेन्दुर्न तथा बन्द्यो निष्कलङ्को यथा कृदाः ॥ १०॥
300

न सीख्यसीभाग्यकरा गुणा नृणां स्वयं गृहीताः सुदृशां कुचा इव । पैरेर्गृहीता द्वितयं वितन्वते न तेन गृह्णन्ति निजं गुणं बुधाः ॥ ११ ॥

कौदोयं कृमिनं सुवर्णमुपलाहूर्वापि गोरोमतः पङ्कात्तामरसं दादााङ्क उद्येरिन्दीवरं गोमयात् । काष्टादिमरहेः फणादिप मिणर्गीपित्ततो रोचना प्राकाप्यं स्वगुणोदयेन गुणिनो गच्छन्ति किं जन्मना ।।१२।। केषामण्येते।

गुणैरुत्तुङ्गतां याति नोचैरासनसंस्थितः । प्रासादशिखरस्थोपि काकः किं गरुडायते ॥ १३ ॥ भर्वहरेः।

303

गुणवन्तः क्रिइयन्ते प्रायेण भवन्ति निर्गुणाः सुखिनः । वन्धनमायान्ति शुका यथेष्टसंत्रारिणः काकाः ॥ १४ ॥ 304

गुणो दूषणतां याति दूषणं गुणतां कचित् । तथा हि नम्नता दोषः स्तनयोः स्तब्धता गुणः ॥ १५॥ 305

अहो वैचित्र्यमेतस्य संसारस्य किमुच्यते । गुणोपि क्रेशहेतुः स्याद्विश्रान्तः कण्डकन्दले ॥ १६ ॥ 306

अनवसरे गुणवानिष हदयादवतार्यते हारः ।
पदय दालाकावसरे तृणेषि भूषैः प्रसार्यते स्वकरः ॥१७॥
केषामण्येते।

अथ संतोषप्रदांसा ॥ १९॥

307

अकृत्वा परसंतापमगत्वा खलनम्रताम् । अनुत्सज्य सतां वर्तमे यत्स्वल्पमपि तद्वहु ॥ १॥ व्यासस्य।

308

वयमिह परितृष्टा वल्कलैस्त्वं च ठक्ष्म्या सम इह परितोषो निर्विदोषो विद्योषः । स हि भवति दरिद्रो यस्य तृष्णा विद्याला मनिस च परितृष्टे कोर्थवान्को दरिद्रः ।। २ ।। भटहरेः।

शाई धरपंद्वतिः

309

दरिद्रस्य परा सूर्तिस्तृष्णा न द्रविणाल्पता । जरद्रवधनः दांभुस्तथापि परमेश्वरः ॥ ३ ॥ विष्णुदार्मणः।

310

संतोषामृततृप्तानां यत्सुखं शान्तचेतसाम् । कुतंस्तद्भनलुब्धानामितश्चेतश्च धावताम् ॥ ४ ॥

311

आगमिष्यन्ति ते भावा ये भावा मिय भाविताः । अहं तैरनुगन्तव्यो न तेपामन्यतो गतिः ॥ ५ ॥

312

यो मे गर्भगतस्यापि वृत्ति कल्पितवान्स्वयम् । शेषवृत्तिविधाने च स किं सुप्तोथवा मृतः ॥ ६॥

313

आर्त्रेन्तितानि दुःखानि यथैवायान्ति देहिनाम् । छुखान्यपि तथा मन्ये दैन्यमत्रातिरिच्यते ॥ ७॥

314

पञ्चमेहिन पष्टे वा द्याकं पचित यो गृहे । अनृणी चाप्रवासी च स वारिचर मोदते ॥ ८॥

315

आत्माधीनश्ररीराणां स्वपतां निद्रया स्वया । कद्त्रमपि मर्त्यानाममृतत्वाय कल्पते ॥ १ । 316

सर्वत्र संपदस्तस्य संतुष्टं यस्य मानसम् । उपानद्रूढपादस्य ननु चर्मावृतेव भूः ॥ १०॥ भगवतो व्यासस्यैतौ।

317

आरोग्यं विद्वत्ता मज्जनमैत्री महाकुले जनम । स्त्राधीनता च पुंसां महदेश्वर्य विनाप्यर्थः ॥ २१॥

सर्पाः पिबन्ति पवनं न च दुर्बलास्ते द्युष्केस्तृणैर्वनगजा बिलनो भवन्ति । कन्दैः फलैर्मुनिवराः क्षपयन्ति कालं संताष एव पुरुषस्य परं निधानम् ॥ १२॥

319

अर्थी करोति दैन्यं लब्धार्थी गर्वमपरितोषं च । नष्टधनश्च स शोकं सुखमास्ते निःस्पृहः पुरुषः ॥ ९३॥ 320

तनमूलं गुरुतायास्तत्सीख्यं तद्यशस्तदीर्जित्यम् ।
तत्सीभाग्यं पुंसां यदेतदप्रार्थनं नाम ॥ १४॥
केषामण्येते।

अथ संसर्गप्रदांसा ॥ २०॥

321

महानुभावसंसर्गः कस्य नोचितिकारकः । रथ्याम्बु जाह्नत्रीसङ्गाचिददीरपि वन्दाते ॥ १ ॥

322

इवत्वात्सर्वलोहानां ममत्वान्मृगपक्षिणाम् । भयाक्षोभाच मूर्खाणां दर्शनात्संगतं सताम् ॥ २॥

विकृतिं नैव गच्छन्ति सङ्गदेषिण साधव । आवेष्टितं महासंपेश्वन्दनं न विषायते ॥ ३ ॥

324

न स्थातव्यं न गन्तव्यं क्षणमप्यधमेः सह । पयोपि शौषिडनीहस्ते महिरां मन्यंते जनः ॥ ४॥

वीणावंशाश्रयात्तुम्वं चुम्वत्युचैः कुचौ खियः । तत्तु नापितसंसर्गाद्रक्तं नक्तंचरो यथा ।। ५ ।। 326

किंचिदाश्रयसीन्दर्याद्वते शोभामसाध्यपि । कान्ताविठोचने न्यस्तं मठीमसमिवाञ्जनम् ॥ ६ ॥ ३२७

आश्रयत्रशेन सततं गुरुता लघुता च जायते जन्तोः । त्रिन्ध्ये विन्ध्यसमानाः करिणो बत दर्पणे लघवः ॥ ७॥

328

संसर्गाञ्चवित हि साधुता खलानां साधूनां न च खलसंगमारखलस्वम् । आमोदं कुसुमभवं मृदेव धत्ते मृद्गन्धं न च कुसुमानि धारयन्ति ॥ ८॥ 329

असाधुः साधुर्वा भवति खतु जात्यैव पुरुषो न सङ्गाहौर्जन्यं न हि सुजनता कस्यचिदिप । प्ररूढे संसर्गे मणिभुजगयोर्जन्मजनिते मणिनीहेर्दोपान्स्पृदाति न तु सर्पो मणिगुणान् ।। ९ ॥ केषामप्येते।

330

संतप्तायिस संस्थितस्य पयसो नामापि न ज्ञायते मुक्ताकारतया तदेव नितनीपत्रस्थितं राजते ॥ स्वातो सागरश्चित्तसंपुटगतं तज्जायते मौक्तिकं प्रायेणाधममध्यमोत्तमगुणः संसर्गतो जायते ॥ १०॥ 331

अश्वः रास्त्रं शास्त्रं वीणा वाणी नरश्च नारी च | पुरुषविदेशपं प्राप्ता भवन्ति योग्या अयोग्याश्च || ११ || एतौ विष्णुशर्मणः ।

अथ धनप्रशंसा ॥ २१ ॥

332

जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याप्यधी गच्छतु द्यीलं दोलतटात्पतत्वभिजनः संदद्यतां बह्लिना । द्यार्थि वैरिणि वचमाद्यु निपतत्वर्थीस्तु नः केवलं येनैकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥ १॥

333

यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः स पण्डितः स अतवान्गुणज्ञः । स एव वक्ता स च दर्शनीयः सर्वे गुणाः काञ्चनमाअयन्ति ॥ २॥

एतौ भर्दहरेः।

334

वयोवृद्धास्तपोवृद्धा ज्ञानवृद्धास्तु ये परे । ते सर्वे धनवृद्धस्य द्वारे तिष्ठान्ति किंकराः ॥ ३॥

चाणक्यस्य।

335

हेतुपमाणयुक्तं वाक्यं न श्रूयते दरिद्रस्य । अप्यतिपरुषमसत्यं पूज्यं वाक्यं समृद्धस्य ॥ ४ ॥ क्षेमेन्द्रस्य।

336

अर्थार्थी जीवलोकोयं इमशानमपि सेवते | जिनतारमपि त्यक्ता निःस्वं गच्छति दूरतः ॥ ९ ॥ ९ ॥ ३३७

न सा विद्या न तच्छीलं न तहानं न सा कला। अर्थार्थिभिने तच्छीर्ये धनिनां यज्ञ कीर्त्यते ॥ ६॥

338

यथामिषं जले मत्स्यैर्भक्ष्यते श्वापदैर्भुवि । आकारी पिसिश्चिव तथा सर्वत्र वित्तवान् ॥ ७॥

न वित्तं द्र्शयेत्प्राज्ञः कस्यचित्त्वल्पमप्यहो | मुनेरपि यतस्तस्य द्र्शनाचलते मनः ॥ ८॥ एते विष्णुशर्मणः।

340

ठक्ष्म्या परिपूर्णीइं न भयं मेस्तीति मोहनिदेषा । परिपूर्णस्येवेन्दोर्भवति भयं सिंहिकास्नोः ॥ ९ ॥

341

भक्ते हेपो जडे प्रीतिरहिचर्गुहलङ्गनम् ।

मुखे च कटुता नित्यं धनिनां ज्वरिणामिव ॥ १० ॥

842

आतिङ्गिताः परैर्यान्ति प्रस्वतन्ति समे पाथि । अन्यक्तानि च भाषन्ते धनिनो मद्यपा इव ॥ ११॥ 343

पतन्ति खद्गधारासु विदान्ति मकरालयम् ।
किं न कुर्वन्ति सुभगे कष्टमर्थार्थिनो जनाः ॥ १२॥
844

गुणयुक्तोप्यधो याति रिक्तः कूपे घटो यथा । निर्गुणोपि मृतः पदय जनैः द्यिरिस धार्यते !। १३ ।। केषामध्येते ।

अथ दुर्जनिनदा ॥ २२ ॥

345

खलः सर्वपमात्राणि परच्छिद्राणि पदयति । आत्मनो बिल्वमात्राणि पदयज्ञपि न पदयति ।। १ ।।

346

न विना परवादेन रमते दुर्जनो जनः । काकः सर्वरसान्भुक्ता विनामेध्यं न तृष्यति ॥ २॥ ण्तौ न्यासस्य ।

परितोषयिता न कश्चन
स्वगतो यस्य गुणोस्ति देहिनः ।
परदोषकथाभिरत्पकः
स्वजनं तोषयितुं किलेच्छति ॥ ३॥

348

सहजान्धहृद्याः स्वदुर्नये परदोषेक्षणदिव्यचक्षुषः | स्वगुणोचगिरो मुनिव्रताः परवर्णमङ्गेष्वसाधवः || ४ ||

एतौ माघकवेः।

349

विषधरतो त्यति विषमः खल इति न मृषा वदन्ति विद्वांसः । यदयं नकुलद्वेषी स कुलद्वेषी पुनः पिशुनः ॥ ५॥

350

अतिमिलने कर्तव्ये भवति खलानामतीव निपुणा धीः । तिमिरे हि कौशिकानां रूपं प्रतिपद्यते दृष्टिः ॥६॥ ्एतौ सुबन्धोः।

351

लब्धोच्छायो नीचः प्रथमतरं स्वामिनं पराभवति ।
भूमिरजो रथ्यादावुत्थापकमेव संवृण्ते ॥ ७॥
एष रविगुप्तस्य।

352

उपकृतमनेन सुहद्यमित्यसतामस्ति न कचिदपेका । होतुः स्वहस्तमाश्चितमुद्दृत्तीविद्दहत्येव ॥ ८॥

353

विषमा मिलिनात्मानी द्विजिह्या जिह्यमा इव । जगत्प्राणहरा नित्यं कस्य नोह्वेजकाः खलाः ॥ ९॥ हरिगणस्य।

दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्ययालंकृतोपि सन् ।
मिणना भूषितः सर्पः किमसी न भयंकरः ॥ १०॥
चाणक्यस्य।

355

परिशुद्धामपि वृत्तिं समाश्रितो दुर्जनः परान्व्यथते । पवनाशिनोपि भुजगाः परोपतापं न मुर्च्चन्ति ॥ ११ ॥ 356

नीचः समाश्रितावद्यमनवाप्य पराश्रयम् । छिद्रं न रितमाप्रोति दृष्टान्तीच कटीभवः ॥ १२॥

खलानां कण्टकानां च द्विविधेव प्रतिक्रिया | उपाननमुखभङ्गो वा दूरतो वा विसर्जनम् ॥ १३ ॥ 358

सुमुखोपि सुवृत्तोपि सन्मार्गपतिनोपि सन् । सतां वै पादलप्रोपि व्यथयत्येव कण्टकः ॥ १४॥ ३५० -

अपूर्वः कोपि कोपामिः सज्जनस्य खलस्य च । एकस्य शास्यति खेहाइभेतेन्यस्य वास्तिः ॥ १५॥ १८०

निभित्तमुहिरय हि यः प्रकुप्यति
ध्रुवं स तस्यापगमे प्रशास्यति |
अकारणद्देपि मनोस्ति यस्य
कथं जनस्तं परितोषयिष्यति || १६ ||

361

पादाहतोपि दृहदण्डसमाहतोपि यं दंष्ट्रया स्पृज्ञति तं किल हन्ति सपः । हर्षादिवैष पिद्युनोत्र मनुष्यधर्मा कर्णे परं स्पृज्ञति हन्त्यपरं समूलम् ॥ १७ ॥

नीश्च दुर्जनजिहा च प्रतिकूलविसर्पिणी । परप्रतारणाचेव दारुणा केन निर्मिता ।। १८ ॥

333

यस्मिन्त्रंशे समुत्पन्नस्तमेव निजनेष्टितेः । दूपयत्यनिरेणेव वुणकीट इवाधमः ॥ १९॥

364

प्रेरयति परमनार्यः दाक्तिविहीनोपि जगद्भिद्रोहे । तेजयति रास्रधारां स्वयमसमर्था दिल्हा छेतुम् ॥ २०॥

365

स्वभावकितनस्यास्य कृतिमां विभ्रतो नितम् । गुणोपि परिहिंसायै चापस्य च खलस्य च ॥ २१ ॥

366

अयः पिण्ड इवोत्तमे खलानां इदये क्षणात् । पतिता अपि नेक्ष्यनते गुणास्तीयकणा इव ॥ २२॥

367

वर्जनीयो मतिमता दुर्जनः सख्यवेरयोः । श्वा भवत्यपकाराय लिहज्ञपि दश्जिपि ॥ २३॥

368

वक्रतां विभ्रतो यस्य गुद्यमेव प्रकादाते । कथं खलु समो न स्यात्पुच्छेन पिद्युनः द्युनः ॥ २४॥

369

शिरासि निहितोपि नित्यं यतादपि सेवितो बहुस्नेहैः । तरुणीकच इव नीचः कौटिल्यं नैव विजहाति ॥ २५॥

370

पात्रमपात्रीकुरुते दहति गुणं सेहमाशु नाश्यति । अमले मलं प्रयच्छति दीयज्वालेव खलमेत्री ॥ २६ ॥

खहेन भूतिदानेन कृत: स्वच्छोपि दुर्जन: । द्र्षणश्चान्तिके तिष्ठन्करोत्येकमपि द्विथा ॥ २७ ॥

यथा यथैव सिहेन भृयिष्टमुपचर्यते । धत्ते तथा तथा तापं महाविश्वानरः खलः ॥ २८ ॥

373

स्तेकिने चितिमायाति स्तोकेनायात्यधोगतिम् । अहो नुसदृशी वृत्तिस्तुठाकोटेः खलस्य च ॥ २९ ।

374

नैवात्मने। विनादां गणयति पिशुनः परव्यसनहष्टः । प्राप्य सहस्रविनादां समरे नृत्यति कवन्ध इव ॥ ३०॥

375

दह्ममानाः सुतीत्रेण नीचाः परयशोपिना । अशक्तास्तत्पदं गन्तुं तती निन्दां प्रकुर्वते ॥ ३१ ॥

376

ख्लः सित्त्रियमाणोपि ददाति कलहं सताम् । दुग्धधौतोपि किं याति वायसः कलहंसताम् ॥ ३२॥ केषामण्येते।

377

न विषममृतं कर्तुं शक्यं प्रयत्नशतेरिप त्यजित कटुतां न स्वां निम्वः स्थितोपि पयोह्दे । गुणपरिचितामार्यो वाणीं न जल्पति दुर्जन-श्चिरमिप बलाध्माते लेहि कुतः कनकाकृतिः ॥ ३३॥ भृतहरेः।

अथ कृपणिनन्दा ॥ २३ ॥

378

यदर्ज्यते परिक्वेदीरर्जितं यच मुज्यते । विभज्यते यदन्तेन्यैः कस्यचिन्मास्तु तद्धनम् ।। १ ।

कृपणनिन्दा

379

यत्करोत्यरातिं क्लेशं तृष्णां मोहं प्रजागरम् । न तद्धनं कदर्याणां हृदयव्याधिरेव सः ॥ २ ॥ एतौ क्षेमेन्द्रस्य।

380

मृत्युः शरीरगोप्तारं वस्तरक्षं वसुंधरः ।
दुधारिणी च हसति स्वपतिं पुत्रवत्सलम् ॥ ३ ॥
बाणभहस्य ।

381

नन्दनरेन्द्रद्रविणैर्दुष्कृतमित्र किमपि विहितमितघोरम् । वसुधातलोष्मपाको विरमति नाद्यापि यत्तेभ्यः ॥ ४ ॥ वस्रभेदेवस्य।

382

गाढतरनिबद्धभुष्टेः कोषनिषण्णस्य सहजमितनस्य ।
कृपणस्य कृपाणस्य च केवलमाकारतो भेदः ॥ ९॥
गोभदृस्य।

383

कृपणसमृद्धीनामपि भोक्तारः सन्ति केचिदतिनिपुणाः । जलसंपदोम्बुराशेर्यान्ति वशं सर्वदैव वडवागेः ॥ ६ ॥ प्रकाशवर्षस्य।

384

प्राप्तानिष न लभन्ते भोगान्भोक्तं स्वकर्मभिः कृपणाः । मुखपाकः किल भवति द्राक्षापाके बलिभुजां हि ॥ ७॥ रविग्रमस्य।

385

त्यागभोगविहीनेन धनेन धनिनो यदि | भवामः किं न तेनैव धनेन धनिनो वयम् ॥ ८॥ कस्यापि।

386

कृपणेन समो दाता न भूतो न भविष्यति । अस्प्रशानेव वित्तानि यः परेभ्यः प्रयच्छति ॥ ९ ॥ व्यासस्य।

यो न ददाति न भुङ्के सित विभवे नैव तस्य तह्रव्यम् । तृणमयक्तत्रिमपुरुषो रक्षति सस्यं परस्यार्थे ॥ १०॥ कस्यापि ।

388

कुपणेन मृतेनापि दावेनेव न दीयते । मांसं वर्धयता तेन काकस्योपकृतिः कृता ।। ११ ॥ 389

उदारचरितस्त्यागी याचितः कृपणेधिकम् । एको धनं ततः प्राणानन्यः प्राणांस्ततो धनम् ॥ १२॥ 390

दानं भोगो नादास्तिस्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य । यो न ददाति न भुङ्के तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥ १३ ॥

नोपभोक्तुमपि क्वीबो जानात्युपचितां श्रियम् । याम्यो विरागयत्येव रमयज्ञपि कामिनीम् ॥ १४ ॥ केयामण्येते ।

अथ याचकनिन्दा ॥ २४ ॥

392

देहीति बक्तुकामस्य यहुःखमुपजायते । दाता चेत्तिह्रजानीयादद्यात्स्विपिशितान्यपि ॥ १॥ कस्यापि ।

393

वेपथुर्मिलिनं वक्तं दीना वाग्गद्रदः स्वरः । मरणे यानि चिह्नानि तानि चिह्नानि याचके ॥ २॥

भातर्धातर शेषयाचकजने वैरायसे सर्वदा यस्माद्विक्रमशालिवाहनमहीभृनमुद्धभोजादयः । अत्यन्तं चिरजीविनो न विहितास्ते विश्वजीवातवी मार्कण्डधुवलोमशप्रभृतयः सृष्टाः प्रभूतायुषः ॥ ३॥

395

उड़ीना गुगपत्रिणः स्रखफलान्याराहिकीर्णान्यधः पर्यस्ताः परितो यशःस्तविकताः संपष्ठतापष्ठवाः । प्रागेवापसृतः प्रमोदहरिणश्छाया कथान्तं गता दैन्यारण्यसतङ्गजेन महता भन्नेभिमानद्रुमे ॥ ४॥

396

विद्यावतः कुलीनस्य धनं याचितुमिच्छतः । कण्डे पारावतस्येव वाक्सोति गतागतम् ॥ ९॥

397

दक्षिणाशाप्रवृत्तस्य प्रसारितकरस्य च | तेजस्तेजस्विनोर्कस्य हीयतेन्यस्य का कथा ॥ ६ ॥

398

गुरुतासुपयाति यन्मृतः
पुरुषस्तद्विदितं मयाधुना ।
ननु लाघवहेतुर्रार्थता
न मृते तिष्ठति सा मनागिष ॥ ७॥

399

साधुरेवार्थिभिर्याच्यः क्षीणिकत्तोपि सर्वदा । ग्रुष्कोपि हि नदीमार्गः खन्यते सिललार्थिभिः ॥ ८॥

400

तृणादिप लघुस्तूलस्तूलादिप हि याचकः । वायुना किं न नीतोसौ मामयं प्रार्थियिष्यति ॥ ९ ॥ केषामप्येते।

अथ दरिद्रनिन्दा ॥ २५ ॥

401

उत्थाय इदि लीयन्ते दरिद्राणां मनोरथाः । बालवैधव्यदग्धानां कुलखीणां कुचा इव ॥ १॥ कस्यापि।

402

हे दारिद्य नमस्तुभ्यं सिद्धोहं त्वत्यसादतः । पदयाम्यहं जगत्सर्वे न मां पदयति कश्चन ॥ २ ॥ कस्यापि ।

403

इह लोकेपि धनिनां परोपि स्वजनायते । स्वजनोपि दरिद्राणां तत्क्षणाहुर्जनायते ॥ ३॥ ४०४

रोगी चिरप्रवासी पराज्ञभोजी परावसथशायी । यज्जीवति तन्मरणं यनमरणं सोस्य विश्रामः ॥ ४ ॥

405

परीक्ष्य सत्कुलं विद्यां शीलं शौर्य सरूपनाम् । विधिद्दाति निपुणः कन्यामिव दरिद्रताम् ॥ ५ ॥

406

दारिद्यानलसंतापः शान्तः संतोषवारिणा । याचकाशाविधातान्तर्दोहः केनोपशाम्यति ॥ ६ ॥

407

अर्था न सन्ति न च मुद्धित मां दुराशा त्यागाच संकुचित दुर्रुतितं मनो मे । याच्चा च ठाधवकरी स्ववधे च पापं प्राणाः स्वयं वजत किं प्रविठम्बितेन ॥ ७॥

माघकवेः।

408

मारोदीश्वरमेहि वस्त्ररुचिरान्दृष्ट्वाद्य बालानिभा-नायातस्तव वत्स दास्यति पिता मैवेयकं वाससी । श्रुत्वेवं गृहिणीवचांसि निकटे कुइस्य निष्किञ्चनी निःश्वस्याश्रुजलप्तवष्ठुतमुखः पान्थः पुनः प्रस्थितः ॥ ८ ॥ ४०९

वासः खण्डिमदं प्रयच्छ यदि वा स्वाङ्के गृहाणार्भकं रिक्तं भूतलमत्र नाथ भवतः पृष्ठे पलालेचियः । दंपत्योरिति जल्पितं निशि यदा चौरः प्रविष्टस्तदा लब्धं कर्पटमन्यतस्तदुपरि क्षिप्त्वा रुद्चिर्गतः ॥ ९॥

410

वृद्धोन्धः पतिरेष मञ्चकगतः स्थूणावशेषं गृहं कालोभ्यर्णजलागमः कुशिलनी वत्सस्य वार्तापि नो । यत्नात्संचिततेलिबन्दुषिका भन्नेति पर्याकुला दृष्ट्वा गर्भभरालसां निजवधूं अश्रू श्विरं रोदिति ॥ १०॥

अम्बा तुष्यित न सया न स्नुषया सापि नाम्बया न सया। अहमपि न तया न तया वद राजन्कस्य दोषोयम् ॥ १९॥ इरिद्रस्य दोषः । केषामण्येते ।

412

चण्डालश्च दरिद्रश्च द्वावेती सदृशाविह । चण्डालस्य न गृह्णन्ति दरिद्री न प्रयच्छति ॥ १२॥ श्रीवाल्मीकेः।

अथ मूर्खनिन्दा ॥ २६ ॥

413

यस्य नास्ति प्वयं प्रज्ञा द्यास्त्रं तस्य करोति किम् । लोचनाभ्यां विहीनस्य द्र्षणः किं करिष्यति ॥ १॥ चाणक्यस्य।

414 वितरित गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्युपहन्ति वा | भवति च पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथ।
प्रभवति शुचिर्विम्वयाहे मणिर्न मृदां चयः ॥ २॥
कालिहासस्य।

415

लभेत सिकतास तैलमि यलतः पीडय-न्पिबेच मृगतृष्णिकास सिललं पिपासार्दितः । कदाचिदपि पर्यटञ्ळदाविषाणमासादये-च तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥ ३॥

416

प्रसद्य मणिमुद्धरेन्मकरवं क्रदंष्ट्राङ्करा-स्समुद्रमपि संतरेत्प्रचलदूर्मिमालाकुलम् । भुजंगमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारये-च तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥ ४ ॥ एतौ भर्तृहरेः।

417

मूर्खी हि जल्पतां पुंसां श्रुत्वा वाचः ग्रुभाग्रुभाः । अग्रुमं वाक्यमादत्ते पुरीषमिव श्रूकरः ॥ ५ ॥ व्यासस्य।

418

उपदेशो हि मूर्खाणां प्रकापाय न शान्तये । पयःपानं भुजंगानां केवलं विषवर्धनम् ॥ ६ ॥ चाणक्यस्य ।

अथ तृष्णानिन्दा ॥ २७॥

419

बितिभर्मुखमाक्रान्तं पितिरङ्कितं शिरः । गात्राणि शिथिलायन्ते तृष्णिका तरुणायते ॥ ९ ॥ भर्तृहरेः।

तृष्णे देवि नमस्तुभ्यं घैर्यविष्ठवकारिणि । विष्णुस्त्रेत्रोक्यनाथोपि यत्त्वया वामनीकृतः ॥ २ ॥ कस्यापि ।

भ्रान्तं याचनतत्परेण मनसा देहीति वाक्पेरिता
भुक्तं मानविवर्जितं परगृहे साद्यङ्कया काकवत् ।
साक्षेपं भुकुटीकटाक्षकुटिलं दृष्टं खलानां मुखं
तृष्णे देवि यदन्यदिच्छसि पुनस्तत्रापि सज्जा वयम् ॥ ३॥

नास्त्यन्या तृष्णया तुल्या कापि स्त्री स्त्रभगा कचित् । या प्राणानपि मुष्णनती भवत्येवाधिकं प्रिया ॥ ४ ॥

ब्युता दन्ताः सिताः केशा दृङ्गिरोधः पदे पदे । पातसज्जिमिमं देहं तृष्णा साध्वी न सुञ्चिति ॥ ५ ॥

तृष्णे त्वमपि तृष्णान्धा त्रिषु स्थानेषु वर्तसे । व्याधितेष्वनपत्येषु जरापरिणतेषु च ॥ ६ ॥

धनेषु जीवितव्येषु स्त्रीषु भोजनवृत्तिषु । अतृप्ता मानवाः सर्वे याता यास्यन्ति यान्ति च ॥ ७॥

तृष्णे देवि नमस्तुभ्यं या त्वं सर्वस्य सर्वदा । ज्वत्पादयस्ययत्नेन गाष्पदे सागरभ्रमम् ॥ ८॥

अपि मेरूपमं प्राज्ञमपि द्यूरमपि स्थिरम् ।
तृणीकरोति तृष्णैषा निमेषेण नरोत्तमम् ॥ १॥
केषामण्येते।

अथ लोभनिन्दा ॥ २८॥

428

लोभः सदा विचिन्त्यो लुब्धेभ्यः सर्वतो भयं दृष्टम् । कार्याकार्यविचारो लोभविमूढस्य नास्त्येव ॥ १॥

शाई धरपद्धातिः

429

अतिसाहसमृतिदुष्करमत्याश्रयी च दानमर्थानाम् । योपि ददाति दारीरं न ददाति स वित्तलेदामपि ॥ २ ॥ 430

केषि स्वभावलुब्धास्तीवतरां यातनामिष सहन्ते । न तु संत्यनन्ति वित्तं मात्सर्यमिवाधमाः सततम् ॥ ३॥ 431

और्वा इवातिलुब्धा भवन्ति धनलवणवारिबहुतृष्णाः । तृणलविमव निजदेहं त्यजन्ति लेशं न वित्तस्य ॥ ४ ॥ 432

सत्यपदामतपोांभः सत्यधनैः शास्त्रवेदिभिर्विजितः । लोभोवटं प्रविष्टः कुटिलं इदयं किराटानाम् ॥ ५ ॥ एते क्षेमेन्द्रस्य।

433

नात्यर्थमर्थार्थनया लुब्धमुद्देजयेज्ञनम् । अब्धिद्वाश्वरत्नश्चीर्मथ्यमानोस्नद्विषम् ॥ ६ ॥ 434

प्रायेण धनिनामेव धनलोभो निरन्तरम् ।
पश्य कोटिद्वयोपेतं लक्षाय प्रणतं धनुः ॥ ७॥
एतौ कयोरिष ।

अथ दैवाख्यानम् ॥ २९ ॥

435

त्रझा येन कुलालय नियमिता त्रझा गडभाण्डोदरे विष्णुर्येन दशायतार गहने क्षिप्तः सदा संकटे । रुद्रो येन कपालपाणिपुटके भिक्षाटनं कारितः स्यो भ्राम्यति नित्यमेव गगने तस्मै नमः कर्मणे ॥ १॥ भर्तृहरेः।

नमस्यामो देवाज्ञनु हतिवधेस्तेषि वदागा विधिर्वन्दाः सोषि पतिनियतकर्मैकफलदः । फलं कर्मायत्तं यदि किममरैः किं च विधिना नमस्तत्कर्मभ्यो विधिरपि न येभ्यः प्रभवति ॥ २॥

437

खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणेः संतापितो मस्तके वाञ्छन्देशमनातपं विधिवशाद्धिल्वस्य मूलं गतः । तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भन्नं सशब्दं शिरः प्रायो गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तत्रैव यान्त्यापदः ॥ ३॥

438

मज्जत्वस्भित यातु मेरुशिखरं शत्रू ज्जयत्वाहवे वाणिज्यं कृषिसेवनादि सकला विद्याः कलाः शिक्षतु । आकाशं विपुलं प्रयातु खगवत्कृत्वा प्रयत्नं परं नाभाव्यं भवतीह कर्मवशतो भाव्यस्य नाशः कुतः ॥ ४॥ एते भवहरोः।

439

स्ववदाः करोति कर्म प्रमादतः प्रवद्यो भवति ।
स्ववद्यो रोहति वृक्षं निपतत्यवद्यस्ततः पुरुषः ॥ ९॥
कस्यापि।

440

कि त्वं न वेत्सि जगित प्रख्यातं लाभकारणे मूलम् । विधिलिखिताक्षरमालं फलित कपालं न भूपालः ॥ ६ ।

441

द्वीपादन्यस्मादिष मध्यादिष जेलिनिधेर्दिशोष्यन्तात् । आनीय द्वाटिति घटयित विधिर्भिमतम्भिमुखीभूतः ॥ ७॥

442

भाग्यवन्तं प्रस्येथा मा शूरं मा च पण्डितम् । शूराश्च कृतविद्याश्च वने सीदन्ति पाण्डवाः ॥ ८॥

गजभुजंगविहंगमवन्धनं दाशिदिवाकरयोर्भहपीडनम् । मतिमतां च विलोक्य दरिद्रतां विधिरहो बलवानिति मे मतिः ॥ ९ ॥

444

न केवलं मनुष्येषु दैवं देवेष्विप प्रभुः । सित मित्रे धनाध्यक्षे चर्मपावरणो हरः ॥ १०॥

445

धम्भोधिः स्थलतां स्थलं जलधितां धूलीलवः शैलतां मेर्समृत्कणतां तृणं कुलिशतां वचं तृणक्षीवताम् । विद्धः शीतलतां हिमं दहनतामायाति यस्येच्छया लीलादुर्ललिताद्भुतव्यसनिने दैवाय तस्मै नमः ॥ ११ ॥

446

अरक्षित तिष्ठति दैवरक्षितं द्वरक्षितं दैवहतं विनदयति । जीवत्यनाथोपि वने विसर्जितः कृतप्रयत्नोपि गृहे न जीवति ॥ १२ ॥

447

सच्छिद्रो मध्यकुटिलः कर्णः स्वर्णस्य भाजनम् । धिरदैवं निर्मलं नेत्रं पात्रं कज्जलभस्मनः ॥ १३॥

448

दाता बिट: प्रार्थियता च विष्णु-र्दानं च भूर्वाजिमखस्य कालः । नमोस्तु तस्य भवितव्यताये यस्याः फलं बन्धनमेव जातम् ॥ १४॥ केषामण्येते।

भगवन्ती जगन्नेत्रे सूर्याचन्द्रमसाविष । पर्य गच्छत एवास्तं नियतिः केन लङ्क्ष्यते ॥ १९॥ एष्डिकवेः।

450

प्रतिकूलतामुपगते हि विधी विफलत्वमेति बहुसाधनता । अवलम्बनाय दिनमर्तुरमू-च पतिष्यतः करसहस्रमपि ॥ १६॥ मायकवेः।

451

प्रियसित विपद्ण्डप्रान्तप्रपातपरंपरापरिचयचले चिन्ताचके निधाय विधिः खलः ।
मृदिमिव बलात्पिण्डीकृत्य प्रगल्भकुलालवद्भमयित मनो नो जानीमः किमत्र करिष्यिते ॥ १७॥
विज्ञकायाः।

452

किं करोति नरः प्राज्ञः शूरो वाप्यथ पण्डितः । दैवं यस्य छलान्वेषि करोति विफलाः क्रियाः ॥ १८॥

453
यनमनोरथशतैरगोचरं
न स्पृशन्ति कवयो गिरापि यत् |
स्वमवृत्तिरपि यत् दुर्लभा
लीलयैव विदधाति तद्विधिः | १९ | ।
हेवगणस्य।

अथोद्यमाख्यानम् ॥ ३०॥

454

न दैवमिति संचिन्त्य त्यंजेदुद्योगमात्मनः । अनुद्यमेन कस्तैलं तिलेभ्यः प्राप्तुमईति ॥ १॥ 455 उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मी-दैवं हि दैवमिति कापुरुषा वदन्ति | दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मदात्त्त्या यत्ने कृते यदि न सिद्धचिति कोत्र दोषः ॥ २ ॥ कृष्णमिश्रस्य ।

456

विहाय पौरुषं यो हि दैवसेवायलम्बते । प्रासादसिंहवत्तस्य मूर्धि तिष्टन्ति वायसाः ॥ ३ ॥

उद्यमेन हि सिद्धचन्ति कार्याणि न मनोर्थैः । नहि द्धप्तस्य सिंहस्य प्रविद्यन्ति मुखे मृगाः ॥ ४ ॥

458

पूर्वजनमजितं पुराविदः
कर्म दैवमिति संप्रचक्षते ।
उद्यमेन तदुपार्जितं चिरादेवमद्यमवद्यां न तत्कथम् ।। ९ ।।

459

दैवं पुरुषकारेण साध्यसिद्धिनिवन्धनम् । योतिक्रमितुमिच्छेत स लोके नावसीदिति ॥ ६ ॥ ४६०

कामि श्रियमासाद्य यस्तद्वृद्धी न चेष्टते । तस्यायतिषु न श्रेयो बीजभोजिकुटुम्बवत् ॥ ७॥ केषामण्येते।

461 संपदा हस्थिनंमन्यो भवति स्वल्पयापि यः । कृतकृत्यो विधिर्मन्ये न वर्धयित तस्य ताम् ॥ ८॥

असंपादयतः कंचिदर्थे जातिक्रियागुणैः ।

यवृच्छाद्याब्दवत्पुंसः संज्ञाये जनम केवलम् ।। ९ ॥

एती माधकवेः।

अथ प्रकीर्णकाख्यानम् ॥ ३१ ॥

463

दानाय लक्ष्मीः सुकृताय विद्या चिन्ता परब्रह्मविनिश्चयाय । परोपकाराय वचांसि यस्य वन्यख्रिलोकीतिलकः स एकः ॥ १ ॥ श्रीदेवगणदेवानाम् ।

464

निष्कलङ्कलसैकयापि यः सयुतः स खलु पूज्यते जनैः। भद्र पर्य जलजोपि धार्यते शंकरेण शिरसा निशाकरः ॥ २॥ शार्ज्जधरस्य।

465

एके सत्पुरुषाः परार्थघटकाः स्वार्थे परित्यज्य ये सामान्यास्तु परार्थमुद्यममृतः स्वार्थाविरोधेन ये । तेमी मानुषराक्षसाः परहितं स्वार्थाय निम्नन्ति ये ये तु झन्ति निरर्थकं परहितं ते के न जानीमहे ॥ ३ ॥ भर्दहरेः।

अन्यमुखे दुर्वादो यः प्रियवदने स एव परिहासः। इतरेन्धनजनमा यो धूमः सीगुरुभवी धूपः ॥ ४ ॥ गोवर्धनाचार्यस्य।

467

अहो बत महत्कष्टं विपरीतमिदं जगत्। येनापत्रपते साधुरसाधुस्तेन तुष्यति ॥ ५॥

भदाता पुरुषस्त्यागी धनं संत्यज्य गच्छति । दातारं क्रपणं मन्ये मृतोप्यर्थं न मुन्चिति ।। ६ ।। एती व्यासस्य।

दातव्यं भोक्तव्यं सति विभवे संचयो न कर्तव्यः । पद्मयेह मधुकरीणां संचितमर्थे हरन्त्यन्ये ॥ ७ ॥

470

अञ्चडमलोलमनिझं त्यागिनमनुरागिणं विशेषज्ञम् । यदि नाश्रयति नरं श्रीः श्रीरेव हि विचिता तत्र ॥ ८॥

471

या स्वसद्मित पद्मिति संध्याविधि विजृम्भते । इन्दिरा मन्दिरेन्येषां कथं तिष्ठति सा विरम् ॥ ९ ॥

472

रक्षन्ति कृपणाः पाणा द्रव्यं क्रव्यमिवात्मनः । तदेव सन्तः सतत्मुत्सृजन्ति यथा मलम् ॥ १०॥

473

सिंद्रिया यदि का चिन्ता वराकोदरपूरणे । शुकोप्यदानमाप्रोति राम रामेति च ब्रुवन् ॥ ११॥

474

ददतो युद्धचमानस्य पडतः पुलको न चेत् । आत्मनश्च परेषां च धिकत्यागं पौरुषं वचः ॥ १२॥

475

न तद्भुक्तं न तत्पीतं न तत्सुप्तं न तद्गतम् । यनमांसमाहिपक्षीरललनावाजिवर्जितम् ॥ १३ ॥

476

दुर्जनदूषितमनसां पुसां सजनेपि नास्ति विश्वासः । बालः पयसा दग्धी दध्यपि फूत्कृत्य भक्षयति ॥ १४ ॥

477

करोति निर्मलाधारस्तुच्छस्यापि महार्घताम् ॥ अम्बुनो बिन्दुरल्पोपि शुक्तौ मुक्ताफलं भवेत् ॥ १५ ॥

प्रकीर्णकाल्यानम्

478

अन्तः कटुरापि लघुरपि सद्धृतं यः पुमान्न संत्यजिति । स भवति सद्यो वन्दाः सर्षप इव सर्वलोकस्य ॥ १६॥

किमाद्यत्वगुरुत्वाभ्यां चरमोपि गुणैर्गुरुः । केतकी कुद्धमे पश्य लघुपन्नेपि गौरवम् ॥ १७ ॥ 480

पतितोपि राहुवदने तरणिर्बोधयित पद्मखण्डानि । भवति विपद्मपि महतामङ्गीकृतवस्तुनिर्वाहः ॥ १८॥ 481

निःसारस्य पदार्थस्य प्रायेणाडम्बरो महान् । न सुवर्णे ध्वनिस्ताहृग्याहृक्षांस्ये प्रजायते ॥ १९॥

स एव धन्यो विपदि स्वरूपं यो न मुञ्ज्ञति । त्यजत्यर्ककरैस्तप्नं हिमं देहं न शीतताम् ॥ २०॥

483

मासि मासि समा ज्योत्सा पक्षयोरुभयोरि । तत्रैकः शुक्रपक्षोभूचदाः पुण्येरवाप्यते ॥ २१॥

484

सौभाग्यं विरतस्य स्यात्समकर्मगुणेष्वपि । षट्निंदादायुधा पृथ्वी खड्गायत्तेव कथ्यते ॥ २२ ॥ 485

हस्तादिप न दातव्यं गृहादिप न दीयते । परोपकरणार्थाय वचनेपि दिस्त्रता ॥ २३ ॥

पातितोपि कराघातैरुत्पतत्येव कन्दुकः।

प्रायेण हि सुवृत्तानामस्थायिन्यो विपत्तयः ॥ २४॥

487 पदस्थितस्य पद्मस्य मित्रे वरुणभास्करौ । पदच्युतस्य तस्थैव क्लेददाहकरावुमौ ॥ २९ ॥

वनानि दहतो वहेः सखा भवति मारुतः । स एव दीपनाशाय कृशे कस्यास्ति सौददम् ॥ २६ ॥ 489

गतः स कालो यत्रासीदवज्ञा कल्पशाखिनाम् । चदुम्बरफलेभ्योपि स्पृहयामोधुना वयम् ॥ २७॥ 490

भोज्यं भोजनदाक्तिश्व रितशक्तिर्वरस्त्रियः । विभवो दानशक्तिश्च नाल्पस्य तपसः फलम् ॥ २८ ॥ ४९१

ज्यथयतितरामुपेतः स्वच्छपकृतीनवद्यलेशोपि । भृशमुद्धिजते चक्षुः सक्तेन रजःकणेनापि ॥ २९ ॥ ४९२

शर्दि समयनिशाकरकरशनहनितिमिरसंचया रजनी । जलदान्तरिनार्कामिप दिवसच्छायां न पूरयित ॥ ३०॥ 493

वरमुचनलाङ्कृलात्सटाधूननभीषणात् । सिंहात्पादमहारोपि न सगालाधिरोहणम् ॥ ३१॥ केषामण्येते ।

अथ समस्याख्यानम् ॥ ३२ ॥

494

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् । दिलतश्रक्तित्रश्रव्यक्तित्रश्रविष्टित्रश्रविष्टित्रश्रव्यक्तित्रश्रव्यक्तित्रश्रव्यक्तित्रश्रविष्टित्रस्तित्रश्रव्यक्तित्रस्तिति

तहस्रद्यार्था पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपादिति पादद्वयं समस्या । 495

कामं कामदुघे धुक्त मिलाय वरुणाय च । वयं वीरेश दानेन सर्वान्कामानशीमहि ॥ २ ॥ कस्यापि।

कामं कामदुधे धुक्ष्व मिल्राय वरुणाय च । सर्वान्कामानशीम-हि इति पादत्रयं समस्या |

496

असमाने समानत्वं भविता कलहे मस । इति मत्त्वा ध्रुवं मानी मृगात्सिहः पलायते ॥ ३ ॥ कस्यापि।

मृगार्दिसहः पलायत इति पादैकं समस्या ।

विद्यायां दुर्मदो येषां कार्पण्यं विभवे सित । तेषां दैवाभिशप्तानां सिललादिप्तरत्थितः ॥ ४॥

कस्यापि।

सिलिलादिशिक्तियत इति पादैकं समस्या ।

दामोदरकराघातविह्नलीकृतचेतसा । दृष्टं चाणूरमञ्जेन शतचन्द्रं नभस्तलम् ॥ ५ ॥

शतचन्द्रं नभस्तलमिति पादैकं समस्या |

विधे पिधेहि शीतांशुं यावदायाति मे पतिः। आयाते दियते कुर्याः शतचन्द्रं नभस्तलम् ॥ ६ ॥ कस्यापि।

500

भीव्ममीव्मर्तुसंतापश्चन्यरथ्यान्तरस्थयोः । अन्योन्यालापस्रिखिनोर्यूनोश्चन्द्रायते रिवः ॥ ७॥ कस्यापि।

यूनोश्चन्द्रायते रिविरिति पाँदेकं समस्या ।

501

स्वस्ति क्षत्रियदेवाय जगहेवाय मूमुजे । यद्यशः पुण्डरीकान्तर्गगनं भ्रमरायते ॥ ८॥ गगनं भ्रमरायत इति पादैकं समस्या ।

502

यत्कण्डे गर्लं विराजितितरां दीर्षे च मन्दािकनी वामाङ्गे गिरिजामुखं कटितटे द्यार्दूलचर्माम्बरम् । माया यस्य भवं रुणिद्ध सकलं तस्मै नमः दांभवे जम्बूबज्जलिबन्दुबज्जलजबज्जम्बालबज्जालवत् ॥ ९॥ कस्यापि।

जम्बूवज्जलविन्दुवज्जलजवज्जम्बालवज्जालवदिति पादैकं समस्या ।

503

रथस्यैकं चक्रं भुजगयमिताः सप्त तुरगा
निरालम्बो मार्गश्चरणरहितः सारथिरपि ।
रिवर्गच्छत्यन्तं प्रतिदिनमपारस्य नभसः
क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसित महतां नोपकरणे ॥ १०॥
कस्यापि।

क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसित महतां नोपकरण इति पादैकं समस्या ।

504

विजेतव्या लङ्का चरणतरणीयो जलनिधि-विपक्षः पौलस्त्यो रणभुवि सहायाश्च कपयः । तथाप्येको रामः सकलमवधीद्राक्षसकुलं क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ॥ ११॥ कस्यापि।

505

घटो जन्मस्थान मृगपरिजनो भूर्जवसनो वने वासः कन्दाद्यानमपि च दुःस्थं वपुरिदम् । तथाप्येकोगस्त्यः सकलमपिवद्वारिधिजलं क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ।। १२ ॥ कस्यापि ।

506

अस्माकं जलर्जाविनां जलमिदं सद्दाजिराजिन्नजैः पातव्यं पररक्तरक्तमनसां तृप्तिः पतीनां क्षयः । मत्त्वैवं महराजदेव नृपते त्वज्जैत्रयात्रोत्सवे मत्सी रोदिति मक्षिका च हसति ध्यायन्ति वैरिस्त्रियः॥१३॥ श्रीआनन्द्देवानाम्॥

मत्सी रोदिति मक्षिका च इसित ध्यायन्ति वैरिस्त्रिय इति पादैकं समस्या ।

507

स्फुरिते जडरे विष्णोर्नवनीतभुजः शिशोः । मक्षिकापादघातेन कम्पितं भुवनत्रयम् ॥ १४ शार्कुः धरस्य ।

मिसिकापादघातेन कम्पितं भुवनत्रयमिति पादद्वयं समस्या ।

508

रामाभिषेके मदिविह्नलायाः करच्युतो हेमघटस्तरुण्याः । सोपानमासाद्य करोति शब्दं उं तः ॥ १५॥ कस्यापि।

उंडमिति चरमपादः समस्या।

509

उन्नमय्य सकचमहमास्यं चुम्बति प्रियतमे हुठवृत्त्या | हुं हु हु हु हु हु हुं हुं कुजितं भवति मानधनायाः ॥ १६॥ विज्ञकायाः।

हुं हु हुं हु इति पादैकं समस्या ।

510

प्रलयसहायकनवती गोलानाचम्य सकलभूमिरहाम् । विलसति दवदहनावितिहि जलवाहः परं शरणम्। १७॥ मुरारेः।

सहायकनवती गोलानाचम्येति पादैकं समस्या

सुरताय नमस्तस्मे जगदानन्दहेतवे । आनुषङ्गि फलं यस्य भोजराज भवादृशाः ॥ १८॥ उपस्वतीकुटुम्बदुहितुः।

सुरताय नमस्तस्मै जगदानन्दहेतव इति पादद्वयं समस्या । 512

अतसीपुष्पसंकादां खं वीक्ष्य जलदागमे । ये वियोगेपि जीवन्ति न तेषां विद्यते भयम् ॥ १९ । मेघस्य।

अतसीपुष्पसंकाशं न तेषां विद्यते भयामिति पादद्वयं समस्या । 513

मम कर यहणाय पणीकृतं
यदि न राघवतोष्यधिरोहित ।
साखि तदैवमभून्मम जीवितं
शशक्थुङ्गमयं कठिनं धनुः ॥ २०॥
कस्यापि ।

शशकशृङ्गमयं कटिनं धनुरिति पादैकं समस्या ।

अथ प्रहेलिकापह्नुतिकूटाख्यानम् ॥ ३३ ॥

514

अपदो दूरगामी च साक्षरों न च पण्डितः । अमुखः स्फुटवक्ता च यो जानाति स पण्डितः ॥ १॥ कस्यापि।

अत्र लेखपत्रं प्रकटीकृतम् ।

515

वने जाता वनं त्यक्ता वने तिष्ठति नित्यदाः ।

पण्यस्री न च सा वेदया यो जानाति स पण्डितः । १।।

कस्यापि।

अत्र नौका प्रकटीकृता नागवही च ।

गोपालों न च गोपालिस्त्रशूली न च शंकरः । चक्रपाणिः स नो विष्णुर्यो जानाति स पण्डितः ॥ ३॥ कस्यापि।

अत्र महोक्षः प्रकटीकृतः ।

517

उच्छिष्टं शिवनिर्माल्यं वमनं शवकर्पटम् । काकविष्टासमुरपन्नाः पञ्चैतेतिपवित्रकाः ॥ ४ ॥

उच्छिष्टं दुग्धम् । शिवनिर्मालयं गङ्गा । वमनं मधु । शवकर्पटं पट्टाम्बरम् । काकविष्ठासमुद्भूताः पिप्पलादय इति प्रकटीकृताः ।

> विजितात्मभवद्वेषिगुरुपादहतो जनः । हिमापहामित्रधरैर्व्याप्तं व्योमाभिनन्दति ॥ ५ ॥

दण्डिनः।

विना गरुडेन जित इन्द्रः । तदात्मभवोर्जुनः । तद्वेषी कर्णः । तद्वरु: सूर्यः । तत्पादहतस्तिर्णसंतप्तः । हिमापहाग्निः । तदिमसं पानीयम् । तद्धरा मेघाः । इति प्रकटीकृतम् ।

> 519 काचिनमृगाक्षी प्रियविषयोगे गन्तुं निशापारमपारयन्ती | उद्गातुमादाय करेण वीणां मृगाङ्कमालोक्य शनैरहासीत् || ६ ||

कस्यापि।

वीणां किमर्थमहासीत् यतायं गीतप्रियो मृगाङ्कमृगो मत्प्रयुक्तं गीतमाकर्णयितुं ततश्चेदवतरति तदा चन्द्रो निष्कलङ्कः स्यात् । मन्मुखसाम्यं च लभेत । प्रियविषयोगे संतापकरो मे हिमांशुः । अतोस्य शत्रोश्चन्द्रमसो मन्मुखसाम्यं मा भूदिति वीणामहासीत् । इति प्रकटितोर्थः ।

तरुण्यालिङ्गितः कण्टे नितम्बस्यलमाश्रितः । गुरूणां संनिधानेपि कः कृजति मुहुर्मुहुः ॥ ७॥

अत्र कलशः प्रकटीकृतः ।

521

अवलोक्य स्तनो वध्या गुञ्जाफलविभूषितो । निःश्वस्य रोदितुं लग्ना कुतो व्याधकुटुम्बिनी ॥ ८ ॥ धर्मदासस्यैतौ ।

श्वरस्त्री पुत्रनायायाः स्तनौ गुज्जाफठाठंकृतौ दृष्ट्वा कुतो निःश्वस्य हरोद | यतो मत्पुत्र एतस्यामनुरक्तस्तया क्षीणतां गतो यथा गजान्विनिहत्य गजमुक्ताफठहारैः स्तनौ विभूषियतुं नाठम् | अतो निष्पयासयाह्येगुज्जाफठिर्विभूषयति | पुत्रे च क्षीणे सित तद्रिजतिनवीहवृत्तेः सर्वस्यापि कुटुम्बस्य जीवितसंदेहः | अतो व्याधकुटुम्बिनी
दुःखान्निःश्वस्य रोदितुं ठगा | इति प्रकटीकृतोयमर्थः |

522

गीत्वा किमिष व्याधः शृङ्गं जग्राह तरुणहरिणस्य । तमथ समीक्ष्येत्वतकरमेणीमिष लज्जिता व्याधी ॥ ९॥ शार्क्गधरस्य।

अस्यार्थः | व्याधः किमप्यद्भुतं गीत्वा गीतमूर्छनाविलीनचित्तस्य तहणहरिणस्य शृद्धं जयाह | किमर्थ जयाह यतो मद्गीतस्रुखित-स्त्वं याचकस्य मे इदं शिरोदानं देहि | अथ तं हरिणं शिरोदाना-योद्यतकरं समीक्ष्य तज्जायां हरिणीं पत्युर्भक्तया निजशिरोदानायो-द्यतकरां च समीक्ष्य व्याधसार्थचारिणी व्याधी लिज्जता | केन हे-तुना लज्जिता यतोयं हरिणो दातां इयं च हरिणी पितभक्ता दातुर्जा-या मत्कान्तो याचकः अहं च याचकजाया वरमेते पश्चो न वयं मनुष्या इति लज्जिता | अयं प्रथमोर्थः | अथवा व्याधजायायाः परिणीतः पूर्वपुरुषो मृतः स च विद्य-मानः संगृहीतो द्वितीयः पुरुषः । तं च विलोक्य चिन्तितवती । यतो निजकान्तवियोगासहिष्णुः शिरोदानायोद्यतकरा पतिभक्ता वरमियं हरिणी । परिणीतिप्रयमरणे जीविता संगृहीतभर्तृका चासती नाहं मानुषीति लज्जिता । इति द्वितीयोर्थः ।

अथवा इति चिन्तितं तया | यतो येन कर्णेन गीतं श्रुतं तस्य दातुः कर्णस्य पुरो याञ्चाये करो न प्रसारितो व्याधेन | नीरसक- डिनकुटिल शृङ्गस्य पुरः करः प्रसारितः | अनुचितं कृतं मूढेन | कृतेप्यनुचिते अकृतपात्रविचारो गीतरसज्ञः स्वभावकृपणं याचकं जानन्मृगयूथपितिनजिशिरोदानायोद्यतकरो जातः | अतो व्याधी तं हिरणं चतुरं ज्ञात्वा तं च व्याधं मूर्खं ज्ञात्वा हिरणीं च तादृशीं पितमक्तां वीक्ष्य लिज्जिता | इति तृतीयोर्थः |

अथापहुतिः ॥

523

रुचिरस्वरवर्णपदा रसभाववती जगन्मनो हरति । तर्दिक तरुणी नहि नहि वाणी बाणस्य मधुरशीलस्य ॥१०॥

524

सीत्कारं संजनयित व्रणयत्यधरं तनोति रोमाञ्चम् । नागरिकः किमु मिलितो निह निह सिखि हैमनः पवनः॥११॥ धर्महासस्यतौ ।

525

वर्षित मेघे नितरामपिततया नैव शक्यते स्थातुम् । उत्कण्डितासि तरले निह निह सिखि पिच्छिलः पन्थाः ॥१२॥ कस्यापि ।

526

प्रहरति न पञ्चबाणः केवलमबले निमेषोपि । वर्षति परं न देवः क्षणदापि मृगाक्षि विषयोगे ते ॥ १३॥

शार्क्षभ्रपद्धतिः

अथ कूटाः

527

केशवं पतितं दृष्ट्वा द्रोणो हर्षमुपागतः ।

रुदन्ति कीरवाः सर्वे हा केशव कथं गतः ॥ १४ ॥

कस्यापि ।

के पानीये | दावं मृतकम् | द्रोणः कृष्णकाकः | कौरवाः स-गालाः | इति सुबोधमेतत्पद्यम् |

528

अम्बरमम्बुनि पत्तमरातिः पीतमहीनगणस्य ददाह । यस्य वधूस्तनयं गृहमञ्जा पातु स वो हरलोचनविद्धः ॥ १५ ॥

वूरान्वयः। कस्यापि।

स कृष्णो वो युष्मान्पातु यस्याम्बरं पीतम् । यस्य गृहमम्बुनि । यस्य पन्नमहीनगणस्यारातिः । यस्य वधूरव्जा । यस्य तनयं हरलो-चनविह्निद्दाह । इति स्रवोधमेतत्पद्यम् ।

529

लक्ष्मीर्यादोनिधेर्यादो नादो वादोचितं वचः | विभ्यती धीवरेभ्यो या जडेप्वेव निमज्जति || १६ || कस्यापि।

ठक्ष्मीर्यादोनिधेः समुद्रस्य यादो जलजन्तुः अदो वची वादोचितं न | यतो धीवरेभ्यो विचक्षणेभ्यो विभ्यती त्रस्यन्ती जडेप्वेव कद्र्ये-प्वेव निमज्जति तिष्ठति | इति सुबोधमेतत्पद्यम् |

530

पानीयं पातुमिच्छामि त्वत्तः कमललोचने । यदि दास्यसि नेच्छामि नो दास्यसि पिवाम्यहम् ॥ १७॥ कस्यापि। यदि दासी असि नेच्छामि | नो दासी असि पिबाम्यहम् | इति छवोधमेतत्पद्यम् |

531

नदीज लङ्केशवनारिकेतु-र्नगाहयो नाम नगारिस्ननुः । एषोङ्गनावेषधरः प्रमाथी जित्वा वयं नेष्यिति चाद्य गा वः ।। १८ ॥ बालभारतस्य।

नाम भो नदीज भीष्म एष दृश्यमानः अङ्गनावेषधरः स्वीरू-प्रधारी लङ्केशवनारिकेतुर्वानरध्वजः नगाह्नयः अर्जुननामा यतः । किंभूतः नगारिस्नुरिन्द्रपुत्रः । उ भोः कौरवाः अयं प्रमाथी हन्ता । अद्य वो युष्मान् जित्वा गाश्च नेष्यति । इति स्रवोधमेतत्पद्यम् ।

532

चन्चद्वादशनीलनीर जयुतं सप्ताम्बुजोद्वासितं नित्यं षोडशशोणपद्मक्तिं धात्रानिशं सेवितम् । क्षीराम्भोधिगृहं सहस्रदलसत्पर्यङ्काविश्वान्ति य-त्पायादः कमलाङ्कासङ्किशयनं तन्नीलरोचिर्महः ॥ १९॥ शार्द्काधरस्य।

अस्य व्याख्या | तन्नीलरोनिः इयामप्रमं महस्तेनः कृष्णल-क्षणं वो युष्मान्पायात् | तिक्तिभृतम् | कमलाङ्गसङ्गिश्चयनं लक्ष्मी सनाथश्य्यम् | पुनः किंभृतम् | सहस्रदलसत्पर्यङ्कविश्वान्ति सहस्रफ-णादिव्यशयनशेषस्थितम् | पुनः किंभृतम् | क्षीराम्भोधिगृहं दुग्ध-समुद्रनिवासम् | पुनः किंभृतम् | धात्रा नाभिसरोरुहस्थेन ब्रह्मणा अनिशं सेवितमध्यासितम् | पुनः किंभृतम् | षोडशशोणपद्म-किन्तरं षोडशारुणकमलमनोहरम् | षोडशशोणपद्मानां विवृतिः | विष्णोश्चत्वारो हस्ता हो चरणौ | तावन्त एव ब्रह्मणः | हो करौ हो चरणौ लक्ष्म्याः | एवं षोडशशोणपद्मरुनिरम् | पुनः किंभृतम् | नित्यमिवनाशि | पुनः किंभूतम् सप्ताम्बुजोद्धासिनं सप्तकमलशोभितम् | सप्ताम्बुजानां विवृतिः | चत्वारि मुखपद्मानि ब्रह्मणः | एकं
नाभिसरोहहम् | एकं विष्णोर्मुखम् | एकं लक्ष्म्या मुखम् | एवं
सप्ताम्बुजोद्धासितम् | पुनः किंभूतम् | चत्र्बद्धादशनीलनीर जयुतं शोभमानद्वादशनीलोत्पलयुक्तम् | द्वादशनीलनीर जानां विवृतिः | अष्टी
नयनानि ब्रह्मणः | द्वे विष्णोः | द्वे लक्ष्म्याः | एवं द्वादशनीलनीरजयुतम् | अत्रापह्नुतिरलंकारः | इति सुबोधमेतत्पद्यम् |

533

विकसित नयनाभ्यां कैरवं पङ्कजं च अथयति चरणाञ्जं ब्रह्मचर्य पयोधेः । उरिस लसित यस्य श्रेयसां संपदायः स फिणनमिधेदोते पद्मया पद्मनाभः ॥ २०॥

अभिरामपशुपतेः।

अस्य व्याख्या । स पद्मनाभः पद्मया सह फिणनं शेषमधि-शेते । यस्य नयनाभ्यां चन्द्रस्र्यलक्षणाभ्यां कैरवं पङ्कजं च विक-सित । यस्य चरणाव्जं गङ्काजनकं पयोधेर्व्रह्मचर्य अथयित दूरी-करोति । यस्योरिस श्रेयसां संप्रदायः कौस्तुभमणिर्ठसित । एवंविधः पद्मनाभः फिणनमिधिशेते । अत्राप्यपहुतिरतंकारः । इति सुबोध-मेतत्पद्मम् ।

अथ कियागुप्त-कर्तृगुप्त-कर्मगुप्त-संधिगुप्त-विन्दुमती-चि-त्र-भाषाचित्राख्यानम् ॥ ३४ ॥

534

आगतः पाण्डवाः सर्वेदुर्योधनसमीहया | बस्मै गांच सुवर्णेच रत्नानि विविधानि च || १ || कस्यापि । यो धनसमीहया आगतस्तस्में सर्वे पाण्डवा गां च स्वर्ण च विविधानि रत्नानि च अदुः ददति स्म ।

इति कियागुप्तम्॥

535

गौरीनखरसाद्दयश्रद्धया दादीनं दधौ । इहैव गोप्यते कर्ता वर्षेणापि न तभ्यते ॥ २ ॥ कस्यापि।

हः कामः तं हन्तीति हहा ईश्वरः | हति कर्तृगुप्तम्॥ 536

भस्रवस्त्रस्वर्णानि रत्नानि विविधानि च । ब्राह्मणेभ्यो नदीतोरे ददाति व्रज सत्वरम् ॥ ३ ॥ सस्यापि।

हे ब्राह्मण | इभ्यः समृद्धः | इत्यपि कर्तृगुप्तम् ॥

537

एहि हे रमणि पदय कौतुकं
धूलिधूसरतनुं दिगम्बरम् ।
सापि तद्दनपङ्काजं पपी
भ्रातरुक्तमपि किं न बुध्यसे ॥ ४॥
कस्यापि।

की पृथिव्यां तुकं बालं परय | इति कर्मगुप्तम् ॥

538

पिबतस्ते दारावेण वारि कल्हारद्यीतलम् । केनेमी दुर्विदम्धेन हृदये संनिरोपिती ॥ ५॥

द्वारी वाणी | एण हरिण | दित संभिगुप्तम्॥

वटवृक्षो महानेष मार्गमावृत्य तिष्ठति । तावत्त्वया न गन्तव्यं यावज्ञान्यत्र गच्छति ॥ ६ ॥ कस्यापि

वटो ब्राह्मण | ऋक्षो भछूकः | इत्यपि संधिगुप्तम् ॥ 540

न मयागोरसाभिज्ञं चेतः कस्मात्मकुप्यसि । अस्थानहदितैरोभिरलमालोहितेक्षणे ॥ ७ ॥ वण्डनः।

न निषेधे | मे मम | आगोरसाभिज्ञं अपराधरसज्ञांतृ | इत्याप संधिगुप्तकम्॥

541

तिनयनचूडारतं मिचं सिन्धोः कुमुद्दतीद्यितः । अयमुदयति घुष्टणारुणरमणीवदनोपमश्चनद्रः ।। ८ ।।

हिन्द्रहा वा वहुं विहुं विहाः या बाहु की विविद्या। इन्द्रुव विद्या वा व्यव विविद्या वा हु की विविद्या।

इति बिन्दुमती ॥

542

विश्वस्य हेतुरमरैर्वहु गीयसे त्वं विश्वंभरे दाविदावे त्रिगुणात्ममूर्ते । चिद्योमतोपि परमां प्रथमं वदन्ति त्वां योगिनस्तुतिपराः प्रणिधानदृष्टचा ॥ ९ ॥ शार्द्गः धरस्य।

अस्य वसन्तितिलकच्छन्दसो दुर्गास्तुतिरूपस्य पद्यस्य चतुर्णामि पादानां षष्ठसप्तमाष्टमाक्षरलेपिनेन्द्रवज्ञावृत्तं शिवस्तुतिश्च जायते।

तमामि मामनोनुज्ञमानं मुनिममानिनम् । नानाननममानासमोनामानमुमेनमुम् ॥ १०॥ शार्ङ्गधरस्य ।

नमामि नमस्करोमि | कम् | उं विष्णुम् | न केवलमुं विष्णुम् | उमेनं पार्वतीनाथम् | हरिहरावित्यर्थः | किंभूतम् | मामनोनुज्ञमानम् | मा लक्ष्मीः तस्या मनसो नुज्ञः अपहतो मानो येन सः तम् |
लक्ष्मीचाञ्चल्यगर्वापहारिणम् | पुनः किंभूतम् | मुनिं योगीश्वरम् |
पुनः किंभूतम् | अमानिनम् | नास्ति मानो यस्यासौ तम् | पुनः
किंभूतम् | नानाननम् | नानाविधान्याननानि मुखानि यस्यासौ तम् |
हशावतारत्वाज्ञैकविधमुखम् | पुनः किंभूतम् | अमानामम् | अमान नमाकाशममित क्रमतीत्यमानामः तम् | पुनः किंभूतम् | अनानामम् |
ब्रह्मस्त्ररूपम् | एवंविधम् उम् उमेनं च हरिं हरं च नमामि |
ब्रह्मस्त्ररूपम् | एवंविधम् उम् उमेनं च हरिं हरं च नमामि |

> 544 नारनारनरेरेनैहचरोचरनो हतै: | रनार्ना निचिरी रौति नीरे नीरे नरी नरी | | ९९ ||

> > द्यक्षरः कालिवासस्य।

545

नागिवदीषे दोषे दोषेदीषेपि संहते जगित । इंस्यसिकालं कालं का लङ्कालङ्काने स्तुतिर्भवतः ॥ १२॥ वेवेश्वरस्य सानुपासः।

546

लीलास्मितेन शुचिना मृदुनोदितेन व्यालोकितेन लघुना गुरुणा गतेन । व्यालृम्भितेन जघनेन च दर्शितेन सा इन्ति तेन गलितं मम जीवितेन ॥ ९३॥ विष्टनः सानुपासः।

547

मधुरया मधुबोधितमाधवी मधुसमृद्धिसमेधितमेधया । मधुकराङ्गनया मुहुरुन्मद-ध्वनिभृता निभृताक्षरमुज्जगे ॥ १४॥ माघकवेः कठिनानुपाससहितं चतुर्थपादान्तवमकम्।

548

आम्रायानामाहान्त्या वाग्गीतीरीतीः प्रीतीर्भीतीः |
भोगो रोगो मोदो मोहो
ध्येये चेच्छेत्क्षेमे देशे || १५ ||
हण्डिनश्चातुर्गाहकं विद्युन्मालाङ्कः।

अस्य व्याख्या | आम्रायानां वेदानामन्त्या वागुपनिषदाह अक-थयत् | किमाह | गीतीः ईतीः प्रीतीः भीतीः भोगः रोगः मोदः मोहः क्षेमे शुभे देशे आत्मपरमात्मानी ध्येये इच्छेत् | इति चित्राणि॥

549

उत्सरङ्गकितोरकटारीभाजिराउतभयंकरभालाः |
सन्तु पायकगणा जय तैस्त्वं
गामगोहरमिलाप इलावी || १६ ||

कस्यापि।

अस्य व्याख्या | हे राजन् पायकगणाः सेवकलोकाः उत्स-रङ्गकिलोहकटारीमाजिराः सन्तु | उत्सरङ्गा अतिमुदिताः कलि-तोहकटाः सज्जितपृथुलकपोला ये अरीभाः शत्रुगजास्तेषां योसा-वाजिः सङ्गामस्तं रान्ति ददतीति उत्सरङ्गकिलोहकटारीमाजिराः | उत पुनः भयंकरभालाः भुकुटीभीषणललाटाः सन्तु | तैः पायक-गणैः इलापः पृथ्वीरक्षकः इलावी जितकंदपस्त्वम् अगोहरम् अगोमई यथा स्यादेवं गां पृथिवीं जय | परदेशानात्मीयान्कुर |

नूनं बादल छाइ खेह पसरी निःश्राणशब्दः खरः शत्रुं पाडि लुटालि तोडि हिनसौं एवं भणन्त्युद्भटाः । झूठे गर्व भरामघालि सहसा रे कन्त मेरे कहे कण्ठे पाग निवेश जाह शरणं श्रीमझदेवं प्रभुम् ।। १७॥ श्रीकण्डपण्डितस्य।

इति भाषाचित्रम् ॥

अथ प्रश्नोत्तराख्यानम् ॥ ३५ ॥

तेष्वन्तरालापाः ।

551

गच्छन्ति काजिवह्री हुतनिजतनवः का भिनित्त स्वकूले कि स्याद्योज्यं विकल्पे क्रकचिनमनिष्ठैः कि नृसिंहेन भिन्नम् । कीदृग्दित्याः प्रस्तिः किमनलशमनं का नृपैः पालनीया को वन्द्यः कः प्रमार्टि त्रिभुवनकलुषं स्वर्धनीवारिपूरः ॥ १॥ कस्यापि।

स्वः | धुनी | वा | रिपूरः | पुनरप्यनुलोमेन | स्वर्धुनी | वारि | पूः | अः | पुनरपि सर्वम् | स्वर्धुनीवारिपूरः |

पुंसः संबोधनं कि विद्धति करिणां के रुजोमें भिषकि का ग्रून्या ते रिपूणां नरवर नरकं कोवधी द्रोचकं किम् । के वा वर्षासु न स्युर्विसामिव हरिणा कि नखामें विभिन्नं को वा मार्गे विसर्पन्विघटयित तरून मेरावारिपूरः ॥ २॥ कस्याप

नः | मदाः | वारि | पूः | अः | पुनर्प्यनुलोमेन | नर्म | दावाः | रिपूरः | पुनः सर्वम् | नर्मदावारिपूरः |

553 के भूषयन्ति स्तनमण्डलानि की रूयुमा चन्द्रमसः कुतः श्रीः ।

शार्क्ष धरपद्धातिः

किमाह सीता दशकण्डभीता . हारामहादेवरतातमातः ॥ ३ ॥

कस्बापि।

हाराः । महादेवरता । तमातः रात्रेः । पुनः सर्वम् । हा राम हा देवर तात मातः ।

554

रवेः कवेः किं समरस्य सारं कृषेर्भयं किं किमुशन्ति भृङ्गाः । खलाद्भयं विष्णुपदं च केषां भागीरथीतीरसमाश्रितानाम | । ४ ।।

कस्यापि ।

भाः । गीः । रथी । ईतिः । रसम् । आश्रितानाम् । पुनः सर्वम्। भागीरथीतीरसमाश्रितानाम् ।

555

कः प्रार्थ्यते मदनविहुलया युवत्या भाति क पुण्डुकमुपैति कथं बतायुः । कानादरो भवति केन च राजतेब्जं वाद्यास्थि किं फलमुदाहर नालिकेरम् ॥ ५॥

कस्यापि ।

ना | अितके | अरम् । प्रतिलोमेन । रङ्के । अितना । पुनः स-र्वम् । नालिकेरम् ।

556

कस्य मरौ दुर्धिगमः कः कमले कथय विरचितावासः । कैस्तुष्यति चामुण्डा रिपवस्ते वद कुतो भ्रष्टाः ॥ ६ आसुत्तरजातिर्धर्मदासस्य।

कस्य जलस्य | कः ब्रह्मा | कैः शिरोभिः | कुतः पृथिव्याः |

557 नितिनीदलगतजललवतरलं किं योवनं धनं चायुः । के राशधरकरिनकरानुकारिणः सज्जना एव ॥ ७ ॥ कस्यापि।

प्रश्रोत्तराख्यानम्

558

किं क्रूरं खीहदयं किं गृहिणः प्रियहिताय दारगुणाः । कः कामः संकल्पः किं दुष्करसाधनं प्रज्ञा ॥ ८॥ रण्डिनः।

> अथ प्रश्नोत्तरेषु बाह्यालापाः॥ 559

नीचेषु यावनी वाणी का कः स्याच्छुभदो जने । दांभोरावरणं किं कं भजनते व्याधयो जनम् ॥ ९॥ श्रीहरिहरदेवानाम्।

प्रश्नोत्तरं किम् । अवेलाभोजिनम् । अवे । लाभः । अजिनम् । पुनः सर्वम् । अवेलाभोजिनम् ।

560

कस्मिन्स्विपिति कंसारिः का वृत्तिरधमा नृणाम् । किं त्रूते पितरं बालः किं दृष्ट्वा रमते मनः ॥ १०॥ कस्यापि।

प्रश्लोत्तरं जिम् । रोपेसेवाबापर रूपम् । रोपे । सेवा । वापर । रूपम् ।

अथ पश्चीत्तरेषूक्तिप्रत्युक्तयः ॥

561

कियनमात्रं जलं विष जानुद्धं नराधिप । तथापीयमवस्था ते नहि सर्वे भवादृशाः ॥ ११॥

प्रथमपादस्तृतीयपादश्च नदीमुत्तितीर्षोभीजराजस्योक्तिः । द्वितीय-पादश्चतुर्थपादश्च राजदर्शनार्थं छद्मकाष्टभारवाहपण्डितस्य प्रत्युक्तिः ।

562

भूरिभारभराक्रान्त बाधित स्कन्ध एष ते । न तथा बाधित स्कन्धी यथा बाधित बाधित ॥ १२॥ पूर्वार्धे मृगयाया गृहमागच्छतः शिविकारूढस्य भोजराजस्योक्तिः । उत्तरार्धे च राजदर्शनार्थे छद्मशिविकावाहपण्डितस्य प्रत्युक्तिः ।

563

यदेतचन्द्रान्तर्नलदलवलीलां वितनुते तदाचष्टे लोकः शशक इति नो मां प्रति तथा । अहं त्विन्दुं मन्ये त्वदरिविरहाक्रान्ततरुणी-कटाक्षोल्कापातव्रणिकणकलङ्काङ्किततनुम् ॥ १३॥

पूर्वार्ध रात्री चन्द्रमसं वर्णयतो भोजराजस्य । उत्तरार्ध च राजदर्शनार्थ छदाचोरस्य पण्डितस्य ।

564

इदमनुचितमक्रमश्च पुंसां
यदिहं जरास्त्रिपि मान्मथा विकाराः ।
इदमपि न कृतं नितस्त्रिनीनां
स्तनपतनात्रिध जीवितं रतं वा ॥ १४ ॥

पूर्वार्ध शारिक्रीडां कुर्वत्याः शीलाभट्टारिकायाः । उत्तरार्ध च भोजराजस्य ।

565

अष्टी हाटककोटयिक्षनविर्मिक्ताफठानां तुरुाः पञ्चादान्मधुगन्धलुब्धमधुपाः क्रोधोद्धराः सिन्धुराः । ठावण्योपचयप्रपञ्चचतुरं पण्याङ्गनानां दातं दण्डे पाण्डानृपेण ढोकितमिदं वैताठिकायापय ॥ १५॥

निखिलमिप पद्यं विज्ञापयतो भाण्डागारिकस्योक्तिः । वैतालि-कार्यापयति च सप्ताक्षराणि वैतालिकगीतदत्तकर्णस्य विक्रमादि-त्यस्य प्रत्युक्तिः ।

566

अलमतिचपलत्वात्स्वप्रमायोपमत्वा-त्परिणतिविरसत्वात्संगमेनाङ्गनायाः | इति यदि रातकृत्वस्तत्त्वमालोचयाम-स्तदपि न हरिणाक्षीं विस्मरत्यन्तरात्मा ॥ १६॥

पूर्वार्ध शिक्षां ददतो गुरोक्तिः । उत्तरार्धे च राजकन्यानुर-क्तस्य बिल्हणस्य भित्तिलेखपत्युक्तिः ।

> 567 अङ्गणं तिहदमुन्मदिहप-श्रेणिशोणितिविहारिणो हरेः । उद्यसत्तरुणकेलिपछवां श्रष्ठकों त्यजित किं मतङ्गजः ॥ १७ ॥

पूर्वार्धे तचित्तपरीक्षिकाया राजकन्याया उक्तिः । उत्तरार्धे तदनुरक्तस्य बिल्हणस्य प्रत्युक्तिः ।

588
निरर्थकं जन्म गतं निर्हिन्या
यया न दृष्टं तुहिनांशु विम्बम् ।
उत्पत्तिरिन्दोरिप निष्फत्तैव
दृष्टा विनिद्रा निर्हिनी न येन ॥ १८॥

पूर्वार्धे राजकन्यानुरक्तस्य बिल्हणस्योक्तिः । उत्तरार्धे तद्नुरक्त-चित्ताया राजकन्यायाः ।

अथ जातिः ॥ ३६ ॥

569
मण्डलीकृत्य वर्हाणि कण्डेर्मधुरगीतिभिः ।
कलापिनः प्रनृत्यन्ति काले जीमूतमालिनि ॥ १ ॥
570
कलकणितगर्भेण कण्डेनाघूर्णितेक्षणः ।
पारावतः परावृत्य रिरंस्डश्रुम्बति प्रियाम् ॥ २ ॥
एतौ दण्डिनः।

स्थित्वा स्थैर्यादुपाम्भः समजटरशिराश्वक्रमूर्तिर्मुह्तै भूतः संत्यक्ततीरः कतिचिदपि पदान्युचकैः कुञ्चिताङ्घः । पश्चाह्रीवां प्रसार्थ त्वरितगतिरपां मध्यमाविदय चञ्चा चञ्चन्तीमूर्ध्वकण्टः कथमपि शफरीं स्फारिताक्षो बकोक्ति ॥३॥ गोविन्दराजवेवानाम्।

572

चन्चचन्चलचन्चुचुम्बनचलचूडायमुयं पत-चक्राकारकरालकेसरसटास्फारस्फुरत्कंधरम् । वारं वारमुदाङ्किचन्चलघनश्रदयचखक्षुण्णयो-र्दृष्टा कुक्कुटयोर्द्वयोः स्थितिरिति क्रुरक्रमं युध्यतोः ॥ ४॥ वरहचेः।

573

पक्षावुत्किप्य धुन्वन्सकलतनुरुहाभोगविस्तारितात्मा प्रागेवोडीननिद्रः स्फुरदरुणकरोद्धासितं खं निरीक्ष्य । प्रातः प्रोत्थाय नीडस्थितचपलतनुर्वर्घरध्वानमुचै-रुद्गीवं पूर्वकायोच्चतविकटसटः कुकुटा रारटीति ॥ ५ ॥ कस्यापि ।

आलोकत्रस्तनारीकृतसभयमहानादधावज्जनीयव्याप्रद्वाप्रचुरकलकलाकर्णनस्तब्धचक्षुः ।
काष्टं दण्डं गृहाणेत्यितमुखरजनैस्ताडितो लोष्टधातभीतः सपीं गृहस्यानिधगतिववरः कोणतः कोणमिति ॥६॥
हिविरिक्षशोरकस्य।

575

धूलीधूसरतनवो राज्यस्थितिरचनकिपतैकनृषाः । कृतमुखवाद्यविकाराः क्रीडन्ति द्यनिर्भरं डिम्भाः ॥ ७ ॥ स्ट्रटस्य।

576

आयातो मवतः पितेति सहसा मातुर्निश्चम्योदितं भूलीधूसरितो विहाय शिशुभिः क्रीडारसान्त्रस्तुतान् । ढूरात्स्मेरमुखः प्रसार्थ तितं बाहुद्दयं बातको नाधन्यस्य पुरः समिति परया प्रीत्या रटन्घर्धरम् ॥ ८॥ उत्कटस्य।

577

अकूर्चारम्भोपि मित चिबुकदेशं करततं मित्रायां कुर्वन्युविषु दृशं क्षिग्धतरताम् । कुमारोहंकारात्परिषदि समानानगणय -न्भुजौ वक्षः पर्यचववयसि कान्ति वितनुते ॥ ९॥ शार्क्रभरस्य।

578

खड़हस्तोरिमालोक्य हर्षामर्षसमन्वितः । यूरः पुलकितो रक्तनेत्रो हसति जूम्भते ॥ १०॥ लक्ष्मीधरस्य।

579

गायित हसति च नृत्यिति हदयेन धृतां प्रियां विचिन्तयिति । समविषमं न च विन्दिति गृहगमनसमुत्सुकः पथिकः ॥ ११ ॥ कस्यापि ।

580

मातर्धर्मपरे दयां कुरु मिय आन्ते व वैदेशिके द्वारालिन्दककोणके छिनिभृतं यास्यामि छिन्ता निशि । इत्युक्ते सहसा प्रचण्डगृहिणीवाक्येन निर्भार्त्सितः स्कन्धन्यस्तपलालमुष्टिविभवः पान्थः पुनः प्रस्थितः ॥१२॥ गविरक्तस्य।

581

भद्रं ते सहशं यदध्वगशतैः कीर्तिस्तवोद्धुष्यते
हथाने रूपमनुत्तमं स्रकृतिना दानेन कर्णो जितः ।
इत्यालोक्य भृशं हशा करुणया शीतातुरेण स्तुतः
पान्थेनैकपलालमुष्टिरुचिना गर्वायते हालिकः ॥ १३॥
कस्यापि।

विलासमसृणोद्धसन्मुसललोलदोःकन्दलीपरस्परपरिस्खलद्दलयनिःस्वनोद्धन्धुराः |
लसन्त कलहुंकृतिश्रसभकस्पितोरःस्थलबुटद्गमकसंकुलाः कलमकण्डनीगीतयः ॥ १४ ॥
विज्ञकायाः।

583

आकर्षित्रव गां तमित्रव खुरी पश्चार्धमुज्झित्रव त्वीकुर्वत्रिव खं पिवित्रव दिशो वायूंश्च मुण्णित्रव । साङ्गारप्रकरां स्पृशित्रिव भुवं छायाममृष्यत्रिव प्रेड्ख्यामर्वीज्यमानवदनः श्रीमान्हयो धावित ।। १५ ।। सिहदत्तस्य।

584

पुरो नुन्नः पश्चाद्वजित विधृतश्चेत्विष्ठततनुः
समुत्पत्योत्तानः पति पथि लोकान्प्रविद्यति |
हयः किंचिद्वच्छेचिदि नयति पत्ति कचिदहो
कद्माद्यति विष्ठत्यथ चरण्यतिन खनति ॥ १६॥
स्विसहस्रात्।

585

आन्नायात्राय गन्धं विकटमुखपुटो दर्शयन्दन्तपङ्क्ति धावत्युनमुक्तनादो मुहुरपि च रसाङ्ग्रष्टया पृष्ठलन्नः । गर्दभ्या पादघातद्विगुणितस्ररतप्रीतिराक्तृष्टशिश्रो वेगादारुह्य मुद्यझवतरति खरः खण्डितेच्छश्चिरेण ॥ १७॥ मयूरस्य।

586

प्रात्वा श्रोणीमजाया विततमिभमुखं वक्त्रसंकोचभद्गं स्थित्वा सूर्य निरीक्ष्य प्रविकसितसटो घड्डयन्क्ष्मां खुरेण । बोबोकारान्त्रकुर्वनमणिशकलिमं चालयचेत्रयुग्मं छागश्चाटूननेकांश्चतुर इव विटो मन्मथान्धः करोति ॥१८॥ कस्यापि।

पार्श्वस्फालावलेपाचटुलितचरणोक्षेखिताकाशदेशः संघट्टाटोपकोपप्रकटितरसनापक्षवालीढसृकः । किंचित्साचीकृतास्यः स्फुरदधरपुटः स्फारिताताम्रचक्षु-घोराघाताभिलाषादणसरति रुषं दर्शयेचेष मेषः ॥ १९॥ शकवर्मणः।

588

मीष्मादित्यकरप्रतप्तसिकतामध्योपविष्टः सुखं दोते गौरखरो मरुस्थलभुवि प्रोथं विधाय क्षिती ॥ गुञ्जञ्जाहककण्टकाहतमरुद्भूतोत्पतद्भूलिभि-श्वज्ञाङ्गः कृकलासकोपि निभृतं मार्तण्डमुद्दीक्षते ॥ २०॥

589

मार्ग देहि पदं निधेहि निभृतं शब्दं समाकर्णय
श्वानं वारय कन्दलात्कलकलः कोयं सखे तावकः ।
इत्यन्योन्यमनेकधा मृगवधव्यापारपारंगमैवर्याधैः कोप्यधिको रसः प्रतिपदं जलपद्भिरुत्पाद्यते ॥ २१ ॥
पुष्पाकरस्य।

590

वामस्कन्धनिषण्णशार्क्क कुटिलप्रान्तार्पिताधो मुखस्यन्द च्छोणितलम्बमानशशकान्वेणीस्खलचामरान् ।
ज्यान्तप्रोतकपोतपोतनिपतद्रक्ताक्ततूणीरकान्सोपश्यत्करिकुम्भभेदजनिताक्रन्दान्पुलिन्दान्पुरः ॥ २२ ॥
क्षेमेन्द्रस्य।

591
गर्जन्हरिः साम्भित शैलकुन्ते
प्रतिध्वनीनात्मकृतान्तिशम्य |
पदं बबन्ध क्रिमतुं सरोषः
प्रतक्षयन्नन्यमृगेन्द्रनादम् | २३ | ।
अहस्वामिनः।

लीढव्यस्तविपाण्डुरायनखयोराकर्णदीण मुखं विन्यस्यायिमयोर्थुगे चंरणयोः सद्यो विभिन्नद्विपः । एतस्मिन्मदगन्धवासितसटः सावज्ञतिर्थग्वल-त्सृक्कान्ताहतिधूतलोलमधुपः कुञ्जेषु शेते हरिः ॥ २४ ॥

593

अम्भोमुचां सिलेलमुद्दमतां निशीथे तालीवनेषु निभृतस्थितकर्णतालाः । आकर्णयन्ति करिणोर्धनिमीलिताक्षा धारारवान्दशनकोटिनिषण्णहस्ताः ॥ २५ ॥ कस्यापि ।

594

नयनपथितरोधकोधिनधूतभालश्रमदिवरतरोमस्तोमबद्धानधकारः ।
कृमिकवलनलोभोत्खातवल्मीक्ररन्ध्रोत्थितकणिकणघातैकच्छलत्येष भष्टः ॥ २६ ॥
भवनस्य।

595

यदर्की शुक्रान्तः स्फुरदरुणपुष्पोदरिधया
प्रविष्टो नासान्तः कणितमिलिडिम्भः प्रकुरुते ।
कपिः स्थित्वा स्थित्वा तदिदमनुशृष्वन्विचिक्तितो
धुनोत्यास्यं रैति प्रचलित चलत्युच्छलित च ॥ २७॥
कस्यापि।

596

गर्जित्वा मेघधीरं प्रथममथ शनैर्मण्डलीकृत्य देहं
गृङ्गाभ्यां भीषयन्ताविभमुखमविनं दारयन्ती खुरात्रैः ।
मन्दं मन्दं समेत्य स्थिरनिहतपदं दत्तवाता सराषं
युध्येते चालयन्ती कुटिलितमसकृत्पुच्छमेती महोक्षी ।।२८॥

कस्यापि।

आहत्याहत्य मूर्घा द्रुतमनुपिबतः प्रसुतं मातुरूधः किंचित्कु केंकजानीरनवरतचलचारुपुच्छस्य धेनुः । उत्तीणी तर्णकस्य पियतनयतया दत्तहुंकारमुद्रा विस्रंसिक्षीरधारालवदावलमुखस्याङ्गमातृषि लेढि ।। २९॥ मयूरस्य ।

अथ सदाचारः ॥ ३७ ॥

598

श्रोतियं सुभगामितं साप्तिं गां धार्मिकं नहीम् । प्रातरुत्थाय यः पर्यदापद्भयः सप्रमुच्यते ॥ १॥

599

पापिष्ठं दुर्भगामन्त्यं नममुद्कृत्तनासिकम् । अप्रियं पातरुत्थाय परयन्कलिमवामुयात् ॥ २ ॥

600

प्रेतधूमे विरेके च वान्ती च क्षुरकर्मणि । दुःस्वमे दुर्जनस्पर्शे स्नानमात्रं विधीयते ॥ ३॥

601

उदक्यापितम्लेच्छचाण्डालाद्यभिभाषणे । मार्जार मूषकस्पर्शे विण्मूचोत्सर्गदर्शने ॥ ४ ॥

602

अञ्जनीक्षणेश्रुपाते कलहे श्वासकासयोः ।
रथ्याप्रसर्पणेभ्यद्गे क्षुते नर्मण्युपस्पृशेत् ॥ ५ ॥

603

कुर्यादाचमनाभावे भास्करस्यावलोकनम् । स्पृशोद्या सार्द्रतृणगोगोविङ्गदक्षिणभुनीः ॥ ६॥

देवाधिकारिणे। स्लेच्छान्विकर्मस्यान्द्रिजानिष । विलोक्योपस्पृद्रोत्स्पृष्ट्वा सवासा जलमाविद्रोत् ॥ ७॥

605

अजाश्वं मुखतो मेध्यं गावो मेध्यास्तु पृष्ठतः । ब्राह्मणाः पादतो मेध्याः स्त्रियो मेध्यास्तु सर्वतः ॥ ८॥

606

नास्ति यज्ञः ख्रियाः क्रिंचिच व्रतं नोपवासकः । या तु भर्तरि शुश्रूषा तया स्वर्गे जयत्यसौ ॥ ९॥

607

मृते भर्ति या नारी ब्रह्मचर्ये व्यवस्थिता । मृता सा रुभते स्वर्गे यथा ते ब्रह्मचारिणः ॥ १०॥

608

तिस्रः कोटचोर्धकोटिश्र यानि लोमानि मानुषे । तावत्कालं वसेत्स्वर्गे मर्तारं यानुगच्छति ॥ ११॥

609

व्यालयाही यथा व्यालं विलादुद्धरते वलात् । ्वं पतिं समुद्भृत्य नारी स्वर्गेषु मोदते ॥ १२॥

610

रथक्चितां समारुह्य न विपा गन्तुमईति । भर्तृदेहेन या याति तस्या लोकाः सनातनाः ॥ १३ ॥

611

द्याच भूमिगतं तोयं शुचिर्नारी पतित्रता । शुचिः क्षेमकरो राजा संतोषी त्राद्यणः शुचिः ॥ १४ ॥

612

नित्यमास्यं ग्रुचि स्त्रीणां शकुनिः फलपातने । वत्सोपि स्तनपाने स्याच्छा मृगमहणे ग्रुचिः ॥ १५॥

गच्छेदेकी न पन्थानं स्वयं नोपानही हरेत् | शिरसा न वहेद्रारं न प्रधावेत वर्षति | १६ | |

614

न स्नानमाचरेद्धक्का नातुरो न महानिशि । न वस्त्रैः सह नाजस्रं नाविज्ञाते जलाशये ॥ १७॥

615

नद्या यद्यत्परिभ्रष्टं यचावर्तसमन्वितम् । गतप्रत्यागतं यच तत्तोयं परिवर्जयेत् ॥ १८॥

616

ब्राह्मण्यजागोमहिष्यः स्ताः शुष्का नवीदकाः । नद्यः शुद्धा दशाहेन शुद्धापो भूमिगा नवाः ॥ ९९॥

617

प्रवहद्वाह्मणं तोयं ताडागं क्षत्रियोदकम् । वापीकूपगतं वैदयं शूद्रं च गृहभाण्डगम् ॥ २०॥

618

अप्स्वात्मानं न वीक्षेत नावगाहेत्पयोरयम् । संदिग्धनावं नारोहेच बाहुभ्यां नदीं तरेत् ॥ २१ ॥

619

द्यीतास्वप्त निषिच्योष्णा मन्त्रसंभारसंभृताः । स्नानं गृहेपि कुर्वाणः प्राप्नोति स्नानजं फलम् ॥ २२ ॥

620

नामिं मुखेनोपधमेन्नाधः कुर्यान रुङ्घयेत् । नामेध्यं प्रक्षिपेद्वह्नौ न च पादी प्रतापयेत् ॥ २३॥

621

देवालयं चत्वरं च नक्तं सेवेत न द्रुमान् । द्युन्याटवीं द्यून्यगृहं इमशानं च दिनेष्वपि ॥ २४॥

जलं पिवेचाञ्चिलना दायानं न प्रवोधयेत् । पराचं वा चरन्तीं गां धयन्तीं च न वारयेत् ॥ २५॥

623

द्यायादीपाधमस्तम्भच्छायां दूरेण संत्यजेत् । नर्मालापं न कुर्वीत धीमानसहनैः सह ॥ २६ ॥

624

नोर्ध्वजानुश्चिरं तिष्ठेचस्यादुत्कटकासनः । न नासिकां विकुणीयाच स्वयं कर्तयेचखान् ॥ २७ ॥

625

सर्वथा संत्यजेद्वादं न कंचिन्मर्माण स्पृशेत् । सर्वान्परित्यजेदर्थान्स्वाध्यायस्य विरोधिनः ॥ २८ ॥

626

कुदां स्वर्ण सदा धार्य बहिर्माल्यं न धारयेत् । नागन्धं विभृयात्पुष्पं नात्मार्थे गुम्फयेत्स्रजम् ।। २९ ॥

627

नित्यमामलके लक्ष्मीर्नित्यं हरितगोमये | नित्यं दाहें च पद्मे च नित्यं द्युक्ते च वासिस || ३० ||

628

बालाके प्रेतधूमं च वृद्धां स्त्रीं पल्वलोदकम् । आयुष्कामो न सेवेत रात्री च दिधभोजनम् ॥ ३१॥

629

नोत्सङ्गे मक्षयेचाअन्मोतिं भूमिं च संस्पृशेत् । कचित्रच्छेच चोच्छिष्टः परयेज्ज्योतींषि नाशुचिः ॥ ३२॥

630

त्राद्धणो त्रद्धतीर्थेन त्रिरद्धिः समुपस्प्रदोत् । कुर्वन्नाचमनं विष्णुमोकारं चापि संस्मरेत् ॥ ३३॥

हस्तहयस्थितैर्देभैः समाचामति यो द्विजः । सोमपानफलं तस्य भुक्ता यज्ञफलं लभेत् ॥ ३४॥

632

गृहेपि निवसन्विपो मुनिमींसविवर्जनात् । मांसादीन्योपि मांसस्य त्यागात्स्वर्गे त्रजेष्टुवम् ॥ ३५॥

633

आत्मार्थं यः पशुं हन्यात्सोवश्यं नरकं वजेत् । देवान्पितृन्समभ्यर्च्य खादनमांसं न दोषभाक् ॥ ३६॥

634

अनामिध्यां परस्वेषु सर्वसत्त्वेषु सौहदम् । कर्मणां फलमस्तीति मनसा त्रितयं चरेत् ॥ ३७॥

635

प्राणातिपातं स्तैन्यं च परदाराभिमर्शनम् । त्रीणि पापानि कायेन नित्यशः परिवर्जयेत् ॥ ३८॥

636

असत्प्रतापं पारुष्यं पैग्रुन्यमनृतं तथा । चत्वारि वाचा राजेन्द्र न जल्पेच च चिन्तयेत् ॥ ३९॥

637

अहिंसा सत्यवचनं सर्वभूतानुकम्पनम् । दामो दानं यथादाक्ति गाईस्थो धर्म उच्यते ॥ ४०॥

638

देवान्पितृन्मनुष्यांश्च भृत्यान्गृद्याश्च देवताः । भोजयित्वा ततः पश्चाहृहस्थो भोक्तुमईति ॥ ४१ ॥

639

वृक्षांश्चित्वा महीं भित्वा हत्त्वा कीटिपिपीलकान् । दत्त्वाचं कार्षुकोधिभ्यः सर्वपापैः प्रमुच्यते ।। ४२ ॥

राज्ञां दत्त्वा तु पड्डागं देवतानां च विंशतिः । त्रिंशहत्त्वा च विप्राणां कार्युको नावसीदित ॥ ४३ ॥

641

चक्षुर्दद्यान्मनो दद्याद्वाचं दद्याच स्नृताम् । उत्थाय चासनं दद्यादेष धर्मः सनातनः ॥ ४४ ॥

642

तृणानि भूमिरुदकं वाक्चतुर्थी च स्नृता । सतामेतानि हर्म्येषु नोच्छिद्यन्ते कदाचन ।। ४५ ॥

643

पासादर्धमपि पासमर्थिभ्यः किं न यच्छसि । इच्छानुरूपो विभवः कदा कस्य भविष्यिति ।। ४६ ।।

644

उष्णकाले जुलं दद्याच्छीतकाले हुतादानम् । प्रावृद्वाले गृहं देयं सर्वकालेषु भोजनम् ।। ४७ ॥

645

अवृत्तिव्याधिशोकार्ताननुवर्तेत शक्तितः । आत्मवत्सततं पश्येदपि कीटपिपीलकम् ॥ ४८ ॥

646

गां पङ्काद्वाद्यणीं दास्याद्वृत्तिं होपाद्विजं वधात् । मोचयन्मुच्यते जन्तुः पापादा मरणान्तिकात् ॥ ४९ ॥

647

न कश्चिद्पि जानाति किं कस्य श्वो भविष्यति । अतः श्वः करणीयानि कुर्यादद्येव वुद्धिमान् ॥ ५०॥

648

अनेन मर्त्यदेहेन यहोकद्वयशर्मदम् । विचिन्त्य तदनुष्ठेयं हेयं कर्म ततोन्यथा ।। ५१ ॥

उपकारः परो धर्मः परोर्थः कर्मनैपुणम् । पात्रे दानं परः कामः परो मोक्षो वितृष्णता ॥ ५२॥

650

अञ्जनस्य क्षयं दृष्ट्वा वल्मीकस्य तु संचयम् । अवन्ध्यं दिवसं कुर्याद्दानाध्ययनकर्मभिः ॥ ५३ ॥ 651

दीपोपशमनं पुंसां कूष्माण्डच्छेदनं स्त्रियाः । अचिरेणैव कालेन कुलच्छेदकरं मतम् ॥ ५४ ॥ 652

अलाबुं वर्तुलाकारं वार्ताकं कुन्दसंनिभम् । प्राणान्तेषि न चाश्रीयान्मसराज्ञं सवल्कलम् ॥ ५५॥ 653

परदारा न गन्तव्याः सर्ववर्णेषु कर्हिचित् । नहीदृशमनायुष्यं त्रिषु लोकेषु विद्यते ॥ ५६॥ 654

मात्रा स्वस्ना दुहित्रा च न विविक्तासनी भवेत् । बलवानिन्द्रियमामी विद्वांसमपि कर्षति । ५७ ॥ 655

> प्रकीर्णकेशामनंबेक्ष्यकारिणीं सदा च भर्तुः प्रतिकूलभाषिणीम् । परस्य वेश्माभिरतामपत्रपा-मेवंविधां योषितमाशु वर्जयेत् ॥ ५८॥ 656

हताधिकारां मिलनां पिण्डमात्रोपजीविनीम् । परिभूतामधः राय्यां वासयेद्यभिचारिणीम् ॥ ५९॥

> कुचेितनं दन्तमलावधारिणं बह्वाशिनं निष्ठुरवाक्यभाषिणम् ।

स्योदये चास्तमने च शायिनं विमुञ्जिति श्रीरिप चक्रपाणिनम् ॥ ६० ॥

एकच्छागं द्विरावेयं त्रिगवं पञ्चमाहिपम् । षडश्वं सप्तमातङ्गं दाक्रस्यापि श्रियं हरेत् ॥ ६९ ॥

659

शिरः सुधीतं चरणी सुनिर्मती वराङ्गनासेवनमल्पभोजनम् । अनम्भायित्वमपर्वमैथुनं चिरप्रणष्टां श्रियमानयन्ति पट् ॥ ६२ ॥

660

पष्टीषु तैलं पलमष्टमीपु क्षीरक्रियां चैव चतुर्दशीपु । स्त्रीसेवनं नष्टकलासु पुंसा-<mark>मायुःक्षयार्थे मुनयो वदन्ति ।। ६३ ।।</mark>

स्नातुर्जनस्य दशमी तनयांस्रयोद-इयर्थ निहन्त्युभयमेतदपि द्वितीया । सप्तम्यनिन्दुनवमीष्वपि संपदिच्छुः सायात्कदाचिदपि नामलकैर्मनुष्यः ॥ ६४ ॥

रोहिणीसहितमुत्तरात्रयं कीर्तयन्ति मुनयो ध्रुवाह्वयम् । वीजहर्म्यनगराभिषेचना-रामशान्तिविधिषु प्रशस्यते ॥ ६५ ॥ 663

रोहिणीषु करपञ्चके थिमे त्रयुत्तरेषि च पुनर्वसद्धये ।

धर्मविवृतिः

रेवतीषु वस्रदैवते च भे नब्यवस्त्रपरिधानमिष्यते ॥ ६६ ॥

664

रिवर्नृपिविलोक्तने सुरगुर्शिववाहोत्सवे रणे धरणिनन्दनो भृगुस्तः प्रयाणे बली । द्यानिस्तु खलु दीक्षणे सकलदास्त्रवोधे बुधः द्याशी निखलकर्मस्र ध्रुवमुदाहतः स्रिभिः ॥६७॥ एतानि धर्मशास्त्रपुराणज्योतिःशास्त्रभ्यः।

अथ धर्मविवृतिः ॥ ३८॥

665

ऊर्ध्वबाहुर्विरीम्येप न च कश्चिच्छूणोति मे । धर्मादर्थश्च कामश्च स किमर्थ न सेव्यते ॥ १॥

666

यस्य धर्मविहीनस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च | स लोहकारमस्त्रेव श्वसचिप न जीविति ॥ २ ॥

667

परदारपरद्रव्यपरद्रोहपराङ्गुखः । गङ्गाप्याह कदागत्य मामयं पाविषक्यिते ॥ ३ ॥

668

उत्थायोत्थाय बोद्धव्यं किमच छुकृतं कृतम् । आयुषः खण्डमादाय रविरस्तं गमिष्यति ॥ ४ ॥ केषामण्येते।

669

अजरामरवत्याज्ञो विद्यामर्थं य चिन्तयेत् । गृहीत इव केरोषु मृत्युना धर्ममावरेत् ॥ ५ ॥

शार्क्षभरपद्धातिः

670

भूयतां धर्मसर्वस्त्रं भुत्वा चैवावधार्यताम् । आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत् ॥ ६ ॥ एतौ व्यासस्य ।

671

परलोकहितं तात प्रातरुत्थाय चिन्तय । इह ते कर्मणामेव विपाकश्चिन्तयिष्यति । ७ ॥

मदालसायाः।

672

श्रेयो धनार्थिनां धर्मः कामिनां सर्वकामदः । धर्मोथवापवर्गस्य पारंपर्येण साधकः ।। ८ ॥ 673

इज्याध्ययनदानानि तपः सत्यं क्षमा दया । अलोभ इति मार्गीयं धर्मस्याष्टविधः स्मृतः ॥९॥ 674

आनृशंस्यं क्षमा सत्यमहिंसा दम आर्जवम् । प्रीतिः प्रसादो माधुर्ये मार्दवं च यमा दश ॥१०॥ 675

भावशुद्धिर्मनुष्येस्तु कर्तव्या सर्वकर्मस् । अन्यथा चुम्व्यते कान्ता भावेन दुहितान्यथा ॥११॥ 676

कृत्वापि पातकं कर्म यो दद्यादन्नमर्थिने । ब्राह्मणाय विदेषिण न स पापेन लिप्यते ॥१२॥ 677

आ इमद्यानाचिवर्तन्ते ज्ञातयः सह बान्धवैः । त्वयैकेनैव गन्तव्यं तत्कर्म छक्ततं कुरु ॥१३॥ केषामण्येते ।

678

धर्मे मतिर्भवतु वः सततोत्थितानां स ह्येक एव परलोकगतस्य बन्धुः । अर्थाः स्त्रियश्च निपुणैरिह सेव्यमाना नैवात्मभावसुपयान्ति न च स्थिरत्वम् ॥१४॥ कस्यापि।

679

यावत्स्वस्थिमिदं श्रारीरमरुजं यावज्जरा दूरतो यावचेन्द्रियशक्तिरप्रतिहता यावत्क्षयो नायुषः । आत्मश्रेयिस तावदेव विदुषा कार्यः प्रयत्नो महा-न्संदीप्ते भवने तु कूपखननं प्रत्युद्यमः कीहृशः ॥१९॥ भर्तहरेः।

680

धर्माज्जन्म कुले श्रारिपटुता सौभाग्यमायुर्धनं धर्मेणैव भवन्ति निर्मलयशोविद्यामहीसंपदः । कान्तारेषु महाभयेषु सततं धर्मः परित्रायते धर्मः सम्यगुपासितो भवति हि स्वर्गापवर्गप्रदः ॥१६॥ कस्यापि।

681

यज्ञागा मदभिज्ञगण्डकरटास्तिष्ठन्ति निद्रालवो द्वारे हेमित्रभूषिताश्च तुरगा हेषन्ति यहाँपैताः । वीणावेणुमृदङ्गराङ्खपणवैः स्रप्तश्च यद्घोध्यते तत्सर्वे स्ररलेकराजसदृशं धर्मस्य विस्फूर्जितम् ॥ १७॥ कस्यापि ।

682

गङ्गोद्धेदे कुरुक्षेत्रे विश्वान्तौ मणिकार्णिके । विण्यां गयायामीकारे स्नात्वा दत्त्वा सुखी भवेत् ॥ १८॥ 683

द्यारणागतरक्षार्थे स्त्रीगोद्धिजहिताय च | स्वास्यर्थे यस्त्यजेत्प्राणांस्तस्य लोकाः सनातनाः ॥ १९॥

684

यो न कामाच संरम्भान्न द्वेषाद्धर्ममुत्स्जेत् । यथोक्तकारी सौम्यश्च स छखं मृत्युमृच्छति ॥ २०॥

यज्ञदानतपस्तीर्थसेवाभिर्विजितेन्द्रियः । भौमेषु चान्तरिक्षेषु स्वर्गेषु मनुजो त्रजेत् ॥ २१॥ 686

वसन्ति द्धरठोकेषु निजपुण्यचयैर्नराःः। विमानैर्विविधाकारैः सर्वकामसमृद्धिभिः ॥ २६॥ 687

तेभ्यश्च प्रच्युता राज्ञामन्येषां च महात्मनाम् । जायन्ते सुखिनां गेहे सहृत्तपरिपालकाः ॥ २२ ॥ 688

गायन्ति देवाः किल गीतकानि स्वर्गापवर्गस्य च हेतुभूताः । धन्यास्तु ते भारतभूमिभागे भवन्ति भूयः कृतिनः सुरत्वात् ।। २४ ॥ 689

पुनः कृत्वाद्भुतं कर्म पूर्वाभ्यासेन मानवाः । सुरहोकं प्रयान्त्येव भाग्यवन्तो जितेन्द्रियाः ॥ २५ ॥ 690

परात्परतरं यान्ति नारायणपरायणाः । न ते तत्र गमिष्यन्ति ये द्विपान्ति महेश्वरम् ॥ २६ ॥ 391

वासुदेवे मनो यस्य जपहोमार्चनादिषु । तस्यान्तरायो विज्ञेयो देवेन्द्रत्वादिकं फलम् ॥ २७॥ 692

गत्वा गत्वा निवर्तन्ते चन्द्रसूर्यादयो यहाः । अद्यापि न निवर्तन्ते द्वादशाक्षरचिन्तकाः ॥ २८ | 693

षडक्षरेण मन्त्रेण पुष्पमेकमि स्वयम् । लिङ्गस्य मूर्ति यो दद्यात्स भूयोऽपि न जायते ।। २९ ॥

उपोप्येकादशीः सर्वास्तथा कृष्णाश्चतुर्दशीः । ध्यात्वा हरिहरं देवं प्राप्तीति परमं पदम् ॥ ३०॥

695

मोहादवाचीमबुधाः प्रतीचीं प्राचीमुदीचीमपि पर्यटन्ति । सचिन्मये मानस एव तीर्थे स्वच्छे झखं स्नातुमपारयन्तः ॥ ३१॥

अथ पातकविवृतिः ॥ ३९ ॥

696

कथं ते त्यक्तसद्दृत्ताः स्रुखं रात्रिषु शेरते । मरणान्तरिता येषां नरकेषूपपत्तयः ॥ १॥

697

कतिपयदिनपरमायुषि मदकारिणि यौवने दुरात्मानः | विद्यति तथापराधं जन्मैव यथा वृथा भवति ॥ २ ॥ श्रीधनददेवानाम्।

698

यहेक्ष्प्यमनाथता विकलता नीचे कुले जन्मता दारिद्रां स्वजनाच यत्परिभवों में। र्छ्यं परपेष्यता । तृष्णालील्यमनिर्वृतिः कुश्चयनं कुस्त्री कुभोज्यं रुजः सर्वे पापमहीरुहस्य महतो व्यक्तं फलं दृश्यते ॥ ३॥ कस्यापि।

699

व्याधिर्वित्तविनाद्याः प्रियविरहो दुर्भगत्वमुद्देगः । सर्वत्राद्याभङ्गः स्फुटं भवत्यकृतपुण्यस्य ॥ ४ ॥

700 त्रिभिवंषेस्तिभिर्मासैस्तिभिः पक्षेस्तिभिर्दिनैः । अत्युग्रपुण्यपापानामिहैव फलमश्रुते ॥ ५॥

शार्कुं धरपद्धातिः

-	-	-
• 7	, ,	
4		

मिचहुरः कृतप्तस्य स्त्रीप्तस्य पिशुनस्य च । चतुर्णामपि चैतेषां निष्कृतिं नैव शुश्रुमः ॥ ६ ॥

702

व्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्वङ्गनागमः । महान्ति पातकान्याहुस्तत्संसर्गी च पञ्चमः !। ७ ।।

703

अकृतज्ञमकार्यज्ञं दीर्घरोषमनार्जवम् । चतुरो विद्धि चाण्डाठाष्च्रनमना सह पञ्चमम् ॥ ८॥

704

ब्रह्मने च सुरापे च चौरे भन्नवते तथा | निष्कृतिर्विहिता लोके कृतन्ने नास्ति निष्कृतिः ॥ ९ ॥ धर्मशास्त्रेभ्य एते।

705

ऋतुस्नातां तु यो भार्या नैव गच्छति मूढधीः । घोरायां भूणहत्यायां युज्यते नात्र संदायः ॥१०॥

अदुष्टापतितां भार्यो मूढो यस्तु परिषयंजेत् । सप्तजनमनि स स्त्रीत्वं लभते नात्र संदायः ॥ ११ ॥

707

कूटसाक्षी मृषावादी यश्वासद्नुशास्ति वै । ते माहमृत्यवः सर्वे तथा ये वेदनिन्दकाः ॥ १२ ॥ ७०८

रौरवं कूटसाक्षी तु याति यश्चानृतो नरः । कुम्भीपाकं प्रयात्येव मानवो गुरुतल्पगः ॥१३॥

709

स्त्रीबालस्वामिमिन्नघा गोघा विश्वासघातिनः । सुरापो ब्रह्महा चैारो यान्त्येते सर्वनारकान् ।। १४ ॥

असत्प्रतिप्रहीता च नरके यात्यधोमुखे । एको मिष्टाचभुग्यः स याति पूयवहं नरः ॥ १५॥

711

आगारदाही भिन्नप्तः शाकुनिर्मामयानकः । क्षिरान्धे पतन्त्येते सोमविक्रयिणश्च ये ॥१६॥

712

मधुहा प्रामहन्ता च याति वैतरणीं नरः । असिपच्चवनं याति दर्पाद्दननिकृन्तनः ॥१७॥

713

मृगच्छागादिहन्ता च वह्निज्वाले निपात्यते । वतलोप्ताश्रमभ्रष्टो याति संदंशनारके ॥१८॥

714

कृते पापेनुतापो वै यस्य पुंसः प्रजायते ।

प्रायिधत्तं तु तस्यैकं हिरसंस्मरणं परम् ॥१९॥

एते विष्णुपुराणात्।

715

नरकेभ्यः समुत्तीर्णः पापी तिर्यक्तमश्रुते । तरुकीटपतङ्गेषु श्वापदैकशफादिषु ॥२०॥

716

मानुष्यं प्राप्य कुब्जो वा कुत्सितो वामनोपि वा। इतेच्छचण्डालग्रहेषु वैस्यक्षत्रेषु जायते॥२१॥

717

द्यारिरैः कर्मदेषिश्च याति स्थावरतां नरः । वाचिकैः पक्षिमृगतां मानसैरन्त्यजातिताम् ॥२२॥

718

पतितानप्रतिगृद्याथ खरयोनि त्रजेचरः । शिष्यो गुरोः स्त्रियं गत्वा श्वयंत्नौ संप्रपद्यते ॥२३॥

शार्क्तभरपद्धतिः

719

गर्दभो जायते जन्तुः पित्रोश्चाप्यवमानकः । मातापितरमाक्रुदय द्यारिका संप्रजायते ॥२४॥

720

भर्तृषिण्डं समञ्जन्यस्तद्दृष्टानि निषेवते । सोपि मोहसमापन्नो जायते वानरो मृतः ॥२५॥

721

न्यासापहर्ता नरकाहिमुक्तो नायते कृमिः । अस्यकश्च नरकान्मुक्तो भवति ठावकः ॥२६॥

722

विश्वासहन्ता च नरो मीनयोनी प्रपद्यते । अज्ञापहारी च नरो मूपकः संप्रजायते ॥ २७ ॥

723

परदाराभिमर्पी च वृको बोरोभिजायते । गुरोः सख्युस्तथा राज्ञो भर्तुर्भार्यामुपियवान् । असगाठवकोठूकव्यालसकरतां लभेत् ॥ २८॥

724

देवतातिथिविपाणामदत्त्वा योज्ञमश्रुते । प्रमुक्तो नरकात्सोपि वायसः संप्रजायते ॥ २९ ॥

725

ज्येष्ठं पितृसमं वापि भातरं योवमन्यते । नरकात्सोपि विभ्रष्टः क्रीव्चयोनी प्रपद्यते ॥ ३० ॥

726

ह्यद्रश्च त्राह्मणीं गत्वा कृमियोनी प्रपद्यते । तस्यामपत्यमुत्पाद्य काष्टान्तः कीटको भवेत् ॥ ३१ ॥

727

अदाखं पुरुषं हत्वा नरः संजायते खरः । कृमिः स्त्रीवधकर्ता च बालहन्ता च जायते ॥ ३२॥

पातकवि वृतिः

728

हते कांस्ये तु हारीतः कपोतो रौप्यभाजने । हत्वा तु काञ्चनं भाण्डं कृमियोनौ प्रपद्यते ॥ ३३॥

729

मयूरो वर्णकान्हत्वा हते चैवांशुके शुकः । छुच्छुन्दरिः शुभान्गन्धान्वङ्गं हत्वा शशो भवेत् ॥ ३४॥

730

भूनारीकाञ्चनगवां हर्ना गत्वा तु नारकान् । तृणगुल्मलतावहीत्वक्सारतक्तां लभेत् ॥ ३५॥ एते मार्कण्डेयपुराणात्।

731

सर्वपातकसंघातकश्चदावानलं परम् । गोविन्दनामकथनं गङ्गास्नानं च मे मतम् ॥ ३६ ॥

732

मुकुन्द दामोद्र वासुदेव
श्रीकान्त चक्रायुध कृष्ण विष्णो ।
गोविन्द नारायण पद्मनाम विविक्रमानन्त हरे नमस्ते ॥ ३७॥

एतौ शार्द्भः धरस्य।

733

तटस्थमुद्भृतं वापि शीतमुष्णमथापि वा | गाङ्गमम्बु पुनात्येव पापादासरणान्तिकात् | १८ | कस्यापि।

734

त्यज दुर्जनसंसर्गे भज साधुसमागमम् । कुरु पुण्यमहोरात्रं स्मर नित्यमनित्यताम् ॥ ३९ ॥ कस्यापि।

735

स्वपुरुषमभिवीक्ष्य पाराइस्तं वदति यमः किल तस्य कर्णमूले । परिहर मधुस्दनप्रपन्नान्प्रभुरहमन्यनृणां न बैष्णवानाम् | ४० | ।
विष्णुपुराणात ।

738

रामं दूर्वोदलङ्यामं पद्माक्षं पीतवाससम् । स्तुवन्ति नामभिर्दिव्यैर्न ते संसारिणो नराः ॥ ४९ ॥ वश्युराणान् ।

अथ खेचरभूचरेषु पूर्व सूर्यान्योक्तयः ॥ ४० ॥

737

रवेरेवोदयः श्लाच्यः कोन्येपामुदययहः । न तमांसि न तेजांषि यस्मिन्नभ्युदिते सति ।। १ ॥ ७४८

खद्योतो द्योतते तावद्यावज्ञोदयते शशी | उदिते तु सहस्रांशी न खद्योतो न चन्द्रमाः || २ || 739

तस्यैवाभ्युदयो भूयाद्वानोयस्योदये सित । विकासभाजो जायन्ते गुणिनः कमठाकराः ॥ ३ ॥ केषामण्येते ।

740

द्वो हरिर्वहतु वक्षिस कोस्तुमं तमन्येव काचन पुनर्चुमणेः प्रतिष्ठा ।
यत्पादसंगतितरंगितसोरभाणि
धत्ते स एव शिरसा सरसीरुहाणि ॥ ४ ॥
महादेवस्य।

741

उद्यन्त्वमूनि खबहूनि महामहांसि चन्द्रोप्यलं भुवनमण्डलमण्डनाय । सूर्यादृते न तदुदेति न चास्तमेति येनोदितेन दिनमस्तमितेन रात्रिः ॥ ५॥

करान्प्रसार्थ रविणा दक्षिणाद्यावलस्बिना । न केवलमनेनात्मा दिवसोपि लघूकृतः ॥ ६ ॥

निमीलनाय पद्मानामुदयायाल्पतेजसाम् । तमसामवकाशाय वजत्यस्तमहो राविः ॥ ७ ॥

744

येनोनमथ्य तमांसि मांसलघनस्पर्धानि सर्व जग-चक्षुष्मत्परमार्थतः कृतमिदं देवेन तिरमत्विषा | तस्मिन्नस्तभिते विवस्वति कियान्क्रूरो जनो दुर्जनो यद्वभाति धृतिं राराङ्कराकठाठोके प्रदीपेथवा ॥ ८॥ कषामप्येते।

745

पातः पूष्णो भवति महते नीपतापाय यस्मा-स्कालेनास्तं क इह न गता यान्ति यास्यन्ति चान्ये | एतावत्तु व्यथयति यदालोकवाह्यस्तमोभि-स्तस्मिन्नेव प्रकृतिमहति व्योक्षि लब्बोवकादाः ॥ ९॥

746

गते तास्मिन्भानी त्रिभुवनसमुन्मेषविरह-व्यथां चन्द्रो नेष्यत्यनुचितमितो नास्ति किमणि । इदं चेतस्तापं जनयतितरामत्र यदमी प्रदीपाः संजातास्तिमिरहतिबद्धोद्धरिशखाः ॥ १०॥ एतौ भह्रटस्य।

747

यत्पादाः शिरसा न केन विधृताः पृथ्वीभृतां मध्यत-स्तस्मिन्भास्वति राहुणा कविते लोकत्रयीचक्षुषि। खद्योतैः स्फुरितं तमोभिरुदितं ताराभिरुज्जृम्भितं घूकरुत्थितमाः किमत्र करवै किं केन नो चेष्टितम् ॥११॥ परिमलस्य।

अथ चन्द्रान्योक्तयः ॥ ४१ ॥

748

आहोकवन्तः सन्त्येव भूयांसी भास्करादयः । कलावानेव तु यावद्रावकर्मणि कर्मठः ॥ १॥ प्रहुदनस्य।

749

दैवाद्यद्यपि तुल्योभूद्भृतेशस्य परिमहः ।
तथापि किं कपालानि तुलां यान्ति कलानिधेः ॥ २ ॥
भवभूतेः।

750

अही नक्षत्रराजस्य साभिमानं विचेष्टितम् । परिक्षीणस्य वक्रत्वं संपूर्णस्य स्वृत्तता ॥ ३॥

751

हर्मुकुटे सुरतिटनीनिकटस्थितिठोभतो द्विजेन्द्रेण । अपि गरुठं फणिफूट्कृतिरीक्षणतीक्षणशुशुक्षणिः क्षान्तः ॥ ४॥

752

निजकरनिकरसमृद्धचा धवलय भुवनानि पार्वण दादााङ्कः ।
सुचिरं हन्त न सहते हतिविधिरिह सुस्थितं कमपि ।। ५ ॥

753

शिरसा धार्यमाणोपि सोमः सोमेन शंभुना । तथापि कृशतां धत्ते कष्टः खतु पराश्रयः ॥ ६ ॥

754

व्यज्यमानकलङ्कस्य वृद्धी वृद्धी कलानिधेः । आज्ञास्महे वयं पूर्वी सर्वश्लाच्यां कृशां दशाम् ॥ ७॥ केषामध्येते।

755

नयनमसि जनाईनस्य दांभो-र्मुकुटमणिः खदृशां त्वमादिदेवः ।

चन्द्रान्योक्तयः

त्यजिस न मृगमात्रमेकिमन्दो । विरमित येन कलङ्किक्वदन्ती ॥ ८॥

उमापतिधरस्य।

756

यद्यपि शिरोधिरोहित रै। द्रः क्रोधेन सिंहिकातनयः | त्यजित न शरणं यातं सागरसनुर्मृगं तदिप ।। ९ ॥

757

क्षीणः क्षीणः समीपत्वं पूर्णः पूर्णीतिदूरताम् । उपैति मिन्नाद्यचन्द्रो युक्तं तन्मिलनात्मनः ॥ १०॥

758

यज्जातोसि पयोनिधी हर जटाजूटे प्रसिद्धोसि य-द्विश्वस्योदरदीपकेसि विधिना सृष्टोसि यच्चामृतैः । श्रातः शीतमयूख सर्वमधुना म्हानीकृतं तत्त्वया राजीवं यदपास्य कैरवकुलं नीतं विकासास्पदम् ॥ ११॥

759

लब्धं जनम सह श्रिया स्वयमिष त्रैठोक्यभूषाकरः
स्थित्यर्थे परमेश्वरीभ्युपगतस्तेनापि मूर्भा धृतः ।
वृद्धिं शीतकरस्तथापि न गतः क्षीणः परं प्रत्युत
प्रायः प्राक्तनमेव कर्म बलवत्कः कस्य कर्तु क्षमः ॥१२॥
केषामण्येते।

760

पादन्यासं क्षितिधरगुरोर्मूाभ कृत्वा समेरोः क्रान्तं येन क्षिपततमसा मध्यमं धाम विष्णोः । सोयं चन्द्रः पति गगनादल्पदेषिर्मयूखै-र्दूरारोहो भवति सहतामप्यपभंदाहेतुः ॥ १३॥

कालिदासस्य।

761

पीयूषं वपुषोस्य हेतुरुदयो विश्वस्य नेत्रोत्सवः प्लुष्ट भानुकरेरयं त्रिभुवनं ज्योत्स्नाभरैः सिञ्चिति । सर्वाद्यापितरोधकान्धतमसध्यंसाय बद्धोद्यमो चिरधातारिमहापि लक्ष्म लिखितुं यस्य प्रवृत्तं मनः ॥१४॥ कस्यापि।

762
निर्धकं जनम गतं निर्ह्मया
यया न दृष्टं तुहिनां शुत्रिम्बम् ।
उत्पत्तिरिन्दोरिप निष्कतेव
दृष्टा प्रहृष्टा निर्ह्मित न येन ॥ १५ ॥
कस्यापि।

763

विरम तिमिर साहसादमुप्मा-दादि रविरस्तमितः स्वतस्ततः किम् । कलयसि न पुरो महोमहोर्मि-द्युतिनिधिरभ्युद्यत्ययं दाद्याङ्कः. ॥ १६ ॥ बहालसेनस्य।

764

इचै: स्थानकृतोदयैर्वहृत्रिधै ज्याँतिर्भि हचत्यभेः
भुक्राचै: किममीभिरत्र वितथां प्रौढिं दधानैरिप |
यात्रहोकतमोपहेन भवता ठक्ष्मीर्न विस्तार्यते
तावचन्द्र कथं प्रयाति परमां वृद्धिं स रत्नाकरः ॥१७॥
त्रिलोचनस्य।

अथ मेघान्योक्तयः ॥ ४२ ॥

765

एकस्य तस्य मन्ये धन्यामभ्युचितं जलधरस्य । विश्वं सदीलकाननमाननमवलोकते यस्य ॥ १ ॥ प्रह्लादनस्य ।

766

संप्रति न कल्पतस्वो न सिद्धयो नापि देवतः वरदाः । जलद् त्वयि विश्राम्यति सृष्टिरियं सुवनलोकस्य ॥ २॥ वस्तुपालस्य।

मेघान्योक्तयः

767

क्षणदृष्टनष्टति विजसंपत्तेः पयोदिनिवहेन । ज्ञातं साधु यदुचितं भुवनेभ्यो वितरता वारि ॥ ३॥ कस्यापि।

768

प्रावृषेण्यस्य मालिन्यं दोषः कीमीष्टवर्षिणः। शारदाभस्य शुभ्रत्वं वद कुत्रोपयुज्यते ॥ ४॥

769

जलधर जलभरनिकरैरपहर परितापमुद्धतं जगतः । नो चेदपसर दूरं हिमकरकरदर्शनं वितर ॥ ९॥ चन्द्रकवेः।

770

चातकः स्वानुमानेन जलं प्रार्थयतेम्बुदात् । स स्वोदारतया सर्वी प्लावयत्यम्बुना महीम् ॥ ६॥ कस्यापि।

771

शालेयेषु शिलातलेषु च गिरे: श्रृङ्गेषु गर्तेषु च श्रीखण्डेषु विभीतकेषु च तथा पूर्णेषु रिक्तेषु च । स्निग्धेन ध्वनिनाखिलेषि जगतीचके समं वर्षती वन्दे वारिदसावभीम भवतो विश्वोपकारिव्रतम् ॥ ७॥ कस्यापि।

772

नीहाराकरसारसागरसिरिकासारनीरिश्रियं
त्यक्ता तोयद चातकेन महती सेवा समालिम्बता |
तस्येतत्किलितं समुज्झिस शिलासंताडनं मस्तके
गाढं गर्जिस वचमुज्झिस तिडिहेखाभिरातर्जिस | ८ | ।
कस्यापि।

773

क्षुद्राः सन्ति सहस्रदाः स्वभरणव्यापारमात्रोद्यताः स्वार्थो यस्य परार्थ एव स पुमानेकः सर्तामयणीः । दुष्पूरोदरपूरणाय पित्रति स्रोतःपितं त्राडवे। जीमूतस्तु निदाघतापितजगत्संतापितिच्छित्तये ॥ ९ ॥ कस्यापि।

774

अन्योपि चन्दनतरोर्महनीयमूर्तः सेकार्थमुत्सहति नहुणवद्धतृष्णः । शाखोटकस्य पुनरस्य महाशयोय-मम्भोद एव शरणं यदि निर्गुणस्य ॥ १० ॥ कस्यापि।

775

अये हेलावेलातुलितकुलदीले जलनिधी कुतो वारामोधं वत जलद मोधं वितरिस । समन्तादुत्तालज्वलद्गलकीलाकवलन-क्रमोपेतानेतानुपचर पयोभिर्विटिपनः ॥ ११॥ बिल्हणस्य।

776

मार्गो भूरिमरुर्जलं स्थलभुवि स्वप्नेषि नी लभ्यते तीवो वाति समीरणः कविदिष च्छायाभृतो न द्रुमाः । अङ्गारपकरान्किरिचव रविर्वीष्मे तपत्यम्बरे तद्भोः पान्थहिताय पूर्य धरां पाथोद पाथोभरैः ।। १२ ॥ शार्द्गाधरस्य।

777

भेकेः कोटरशायिभिर्मृतिमित्र क्ष्मान्तर्गतं कच्छेपेः पाठीनेः पृथुपङ्कपीठलुठनाद्यस्मिन्मुहर्मूर्छितम् । तस्मिञ्छुष्कसरस्यकालजलदेनागत्य तचेष्टितं यत्राकण्ठनिमन्नवन्यकरिणां यूथेः पयः पीयते ॥ १३ ॥ अकालजलदस्य।

778

आश्वास्य पर्वतकुलं तपने। ध्मतप्तं दुर्दावविह्नविधुराणि च काननानि ।

मेघान्योक्तयः

नानानदोनदशतानि च पूरियत्वा रिक्तोसि यज्जलद सैव तवोत्तमा श्रीः ॥ १४॥ कस्यापि।

779

भिय जलद यदि न दास्यसि कृतिचित्त्वं चातकाय जलकृणिकाः। नदयमचिरेण भविता सलिलाञ्जलिदानयोग्यस्ते ॥ १५॥

780

विलपित तथा सारङ्गीयं भवानयमुद्धतो जलमि च ते संयोगीयं कथंचिदुपिधतः। उपकुरु कुरु प्रह्नं चेतो न वेत्सि यदयतो जलधर पुनः क त्वं कायं क ते जलबिन्दवः ॥ १६॥

781

स्वयि वर्षति पर्जन्ये सर्वे पहाविता द्रुमाः । अस्माकमर्कवृक्षाणां पूर्वपचेषि संदायः ॥ १७॥

782

त्वमेव चातकाधार इति केषां न गोचरः । धिगम्भोद यदस्यापि कार्पण्योक्तीः प्रतीक्षसे ॥ १८॥ केषामप्येते।

783

एतदत्र पथिकेकजीवनं
पर्य शुष्यतितरां महत्सरः |
धिङ्गुधाम्बुधर रुद्धसद्गतिर्विधिता किमिति तेद्रिवाहिनी || १९ ||
प्रकाशवर्षस्य।

784

अमुं कारुक्षेपं त्यज जरुद गम्भीरमधुरैः किमेभिर्निर्घोषेः सज झगिति झात्कारि सिल्लम् । भये परयावस्थामकरुण समीरव्यतिकर-ज्वलहावज्वालावलिजटिलमूर्तीर्वटिपनः ॥२०॥ अवलस्य।

वार्क्रधरपद्धतिः

785

शोषं गते सरिस शैवलमञ्जरीणा-मन्तिसिर्लुटित तापविसंधुलाङ्गः । अत्रान्तरे यदि न वारिद वारिपूरै-राष्ट्रावयेस्तदनु किं मृतमण्डनेन ॥२१॥

786

कालातिक्रमणं कुरुष्व तिहतां विस्फूर्जितैस्नासय
स्फारैभीषय गर्जितैरितितरां कार्ण्यं मुखे दर्शय ।
अस्यानन्यगतेः पयोद मनसो जिज्ञासया चातकस्याधेहि त्वमिहाखिलं तदिष न त्वत्तः परं याचते ॥२२॥

787

भूयो गर्जितमम्बुद प्रकटिता विद्युत्त्वमापूरितं
दूरावयहपृष्ठितिष्ठ तदलं वृष्टचा तवातः परम् ।
निर्देग्धाखिलशालिहालिकवधूसंनद्धनेत्रैः परं
नैराह्यादिह वर्षितव्यमधुना केदारपूरं पयः ॥२३॥

788

नैताः स्वयमुपभोक्ष्यिस सोक्ष्यिस जलदोषरादिषु क्वापि । तिंक तत्र न मुञ्चिस सुक्ता मुक्ता भवन्ति यत्रापः ॥२४॥ 789

यदम्बुकणमादाय प्राप्तोसि जलदोचितम् । तस्योपर्यम्बुधेर्गर्जा मालनस्योचितैव ते ॥ २५ ॥ केषामण्येते।

अथ वायोरन्योक्तयः ॥ ४३ ॥

790

वरतरुविघटनपटवः कटवश्रव्चन्ति बायवो बहवः । तत्कुद्धमबहरुपरिमरुगुणविन्यासे कृती त्वेकः ॥ १॥ भारतपण्डितस्य।

अलिपटलैरनुयातां सहदयहदयज्वरं विलुम्पन्तीम् ।
मृगमदपरिमललहरीं समीर पामरपुरे किरसि ॥ २॥
भवभूतेः।

792

ये जात्या लघवः सदैव गणनां याता न ये कुत्रचि-त्पद्मामेव विमार्दताः प्रतिदिनं भूमी निलीनाश्चिरम् । जिल्लाश्चपलाद्ययेन महता पद्यान्तरिक्षे सखे तुङ्गानामुपरि स्थितिं क्षितिभृतां कुर्वन्त्यमी पांसवः ॥ ३॥ भहरस्य।

परमो महत्सखामेस्ते जोवृद्धि तनोति तज्जं तु | दीपं हरति तदस्य ज्ञातं प्रतिपत्तिनिर्वहणम् ॥ ४॥ कस्यापि।

त्रियं भ्रान्तिप्रकारस्तव पवन पदं लोकपादाहतानां नेजस्वित्रातसेव्ये नभिस नयसि यत्पांखपूरं प्रतिष्ठाम् । अस्मिन्नुत्थाप्यमाने जननयनपथोपद्रवस्तावदास्तां केनोपायन सद्यो वपुषि कलुषतादीष एष त्वयेव ।। ६ ॥

हंहो दग्धसमीर संपति भवत्यस्मिन्वने शाखिनां शाखावर्षणतः स कोपि सचिरं जज्वाल दावानलः । येनादाहि पलायमानहरिणं भस्मीभवद्भूरुहं शुष्यिवर्झरमुत्पतत्खगकुलं वेद्यद्भुजंगं वनम्।। ६॥ कयोर्प्येतौ।

अथ हंसान्योक्तयः ॥ ४४ ॥

796 कंसारिचरणोद्भृतसिन्धुककोललालितम् । मन्ये हंस मनो नीरे कुल्यानां रमते कथम् ॥१॥ शार्क्कभरस्य।

अस्भोजिनीवनिवासिविठासमेव हंसस्य हन्ति नितरां कुपितो विधाता । न त्वस्य दुग्धजठभेदविधी प्रसिद्धां वैदग्ध्यकीर्तिमपहर्तुमसौ समर्थः ॥ २॥

भर्तृहरेः।

798

अपसरणमेव दारणं मीनं वा तत्र राजहंसस्य । कटु रटित निकटवर्ती वाचाटिष्टिहिमो यत्र ॥ २ ॥

799

भृङ्गाङ्गनाजनमनोहरहारिगीत-राजीवरेणुकणकीर्णपिशङ्गतीयाम् । रम्यां हिमाचलनदीं प्रविहाय हंस हे हे हताश वद कां दिशमुत्सुकोसि ॥ ४॥ 800

स्थित्वा क्षणं विततपक्षतिरन्ति से मातृङ्गसङ्गकलुषां निलनीं विलोक्य । उत्पन्नमन्युपरिवर्धरिनः स्वनेन हंसेन साशु परिवृत्य गतं न लीनम् ॥ ५ ॥

801

सरिस बहुदास्ताराश्यायां ददान्परिविन्द्यतः कुमुद्दिवटपान्वेषी हंसी निद्गास्विविचक्षणः । न ददाति पुनस्तारादाङ्की दिवापि सितोत्पलं कुहकचिकतो लोकः सत्येष्यपायमपेक्षते ॥ ६ ॥ 802

वातान्दोतितपङ्कजच्युतरजःपुञ्जाङ्गरागोज्ज्वलो यः शृण्वन्कलकूजितं मधुलिहां संजातहर्षः पुरा । कान्ताचञ्जुपुटापर्वाजतिविसयासमहेप्यक्षमः सोयं संप्रति हंसको मरुगतः कौपं पयो याचते ॥ ७ ॥

तरी तीरोद्भूते क्वचिदिष दलाच्छादिततनुः पतद्धारासारां गमय विषमां प्रावृषिममाम् । निवृत्तायां तस्यां सरिस सरसोत्फुझनलिने स एव त्वं हंसः पुनरिष विलासास्त इह ते ॥ ८॥

804

रे राजहंस किमिति त्विमहागतोसि योसी बकः स इह हंस इति प्रतीतः । तद्गम्यतामनुपदेन पुनः स्वभूमी यावद्गदन्ति न बकं खलु मूढलोकाः ।। १॥ 805

यो दिन्याम्बुजलीनमत्तमधुपपोद्गीतिरम्यं सर-स्त्यत्का मानसमल्पवारिणि रतिं बधाति कैदारिके । तस्यालीकस्रखादाया परिभवक्रोडीकृतस्याधुना हंसस्योपरि टिहिभो यदि पदं धत्तेत्र को विस्मयः ॥ १०॥

806

भन्या सा सरसी मराल मुनिभिर्यत्तीरसोपानिका-विन्यस्तान्बलितण्डुलान्कवलयन्दृष्टोसि हृष्टेर्मुखैः । एषा पक्कणवापिका कमलिनीखण्डेन गुप्तात्मभि-र्व्यापैस्त्वद्विधमुग्धबन्धनविधौ को नाम नो स्रूच्यते ॥१९॥

d07

भो हंसास्तावदम्भोरुहकुहररजोरिज्जिताङ्गाः सहेलं हंसीभिः पद्मखण्डे मधुरमधुकरारावरम्ये रमध्वम् । यावचायं दुरन्तो हरगलगरलव्यालजालालिनील-प्रोन्मीलन्मेघमालामलिनसकलिङ्गण्डलोभ्येति कालः ॥१२॥

808

हे पक्षिज्ञागतस्त्वं कुत इह सरसस्तित्वयद्गो विशालं कि मदास्रोपि वाढं तदितशट महापाप मा ब्रूहि मिथ्या।

शार्कुंधरपद्धतिः

इत्यं कूपोदरस्यः शपित तटगतं दर्दुरो राजहंसं नीचः प्रायः शटार्थो भवति हि विषमो नापराधेन इष्टः ॥१३॥ केषामण्येते।

809

यः संतापमपाकरोति जगतां यश्चोपकारक्षमः
सर्वेषाममृतात्मकेन वपुषा त्रीणाति नेत्राणि यः ।
तस्याप्युचतिमम्बुदस्य सहसे यच त्वमेतावता
वर्णेनैव परं मराह्य धवलः कृष्णश्चरित्रेरसि ॥ १४॥
श्रीभाजदेवस्य।

810

गतं तहाम्भीर्थं तटमपि चितं जालकशतेः सखे हंसोत्तिष्ठ त्वरितममुतो गच्छ सरसः । न यावत्पङ्कान्तः कलुपिततनुर्भृरिविलस-न्वकोटो वाचाटश्वरणयुगलं मूर्धि कुरुते ॥१५॥

811

यदि नाम दैवगत्या जगदसरोजं कदापि संजातम् । अवकरनिकरं विकिरति तिल्कं कृकवाकुरिव हंसः ॥१६॥

812

अस्ति यद्यपि सर्वत्र नीरं नीरजमण्डितम् । रमते न मरालस्य मानसं मानसं विना ॥१७॥

813

भाकारः कमनीयताकुलगृहं लीलालसा सा गतिः संपर्कः कमलालयैः कलतया लोकोत्तरं कूजितम् । यस्येयं गुणसंपदस्ति महती तस्यातिभन्यस्य ते संरब्धत्वमसहुमहुकलहे नाहं सहे हंस हे ॥१८॥

814

नद्यो नीचरता दुरापपयसः कूपाः पयोराद्ययः क्षारा दुष्टबकोटसंकटतटोहेशास्तद्यागादयः। भ्रान्त्वा भूतलमाकलय्य सकलानम्भोनिवेशानिति त्वां भो मानस संस्मरन्पुनरसी हंसः समभ्यागतः ॥१९॥ केषामप्येते।

अथ मधुकरान्योक्तयः ॥ ४५॥

815

मधुकर तव करनिकरैः किं किं क्रान्तं कुलं न कुछमानाम्। तद्दद सरसिजमुकुले लब्धं किंचिद्यदन्यतस्तत्किम्।।१।।

816

गौरीं चम्पककितामपहाय भानत दुर्बुद्धे । शालमितिकुसमदलेषु स्वैरं गुञ्जन ठज्जसे मधुप ॥२॥ शार्जधरस्य।

817

भ्रमन्वनान्ते नवमञ्जरीषु
न षट्दो गन्धफलीमाजिप्रत् |
सा किं न रम्या स च किं रन्ता
बलीयसी केवलमी श्रोच्छा | ३ | ।
लक्ष्म्याः।

818

भ्रमर भ्रमता दिगन्तराणि कचिदासादितमीक्षितं श्रुतं वा । वद सत्यमपास्य पक्षपातं यदि जातीकु समानुकारि पुष्पम् ॥ ४ ॥ श्रीगणदेवानाम्।

819

अभिनवनितनीविनोदलुब्धो मुकुलितकैरविणीवियोगभीरः । भ्रमति मधुकरोयमन्तराले श्रयति न पङ्कजिनीं कुमुद्दतीं वा ।। ५ ॥ श्रीधनददेवानाम्।

शार्क्वधरपद्धतिः

820

नो महीमयमीहते न भजते मत्तेभकुम्भस्थर्ही षासन्तीं सहते न चन्दनवनीमालम्बते न कचित् । जातीमेव इदी अरिमिव महानन्दैककन्दाङ्करां ध्यायनिर्वृतिमेति पट्टदयुवा योगीव वीतभ्रमः ॥६ ॥ श्रीपुष्पाकरदेवानाम् ।

821

किं मालति म्लायसि यदाविदा-**अुचुम्ब तुम्बीकुम्रुमं पडङ्किः** । प्राणी चतुर्भिश्वरणैः पशुश्चे-त्स पद्धिरध्यर्धपद्युः कथं न ॥ ७ ॥

कस्यापि।

822

केतकीकु समं भूद्भः खण्डचमानोपि सेवते । दोषाः किं नाम कुर्वन्ति गुणापहतचेतसः ॥ ८॥ कस्यापि।

823

अन्यास तावदुपमर्दसहास भूकः लोलं विनोदय मनः सुमनोलतासु । मुग्धामजातर जसं कितिकामकाले व्यर्थे कदर्थयसि किं नवमालिकायाः ॥ ९ ॥

विकटनितम्बायाः।

मदनमवलोक्य निष्फलमनित्यतां बन्धुजीवकुसुमानाम् । वनमुपगम्य भ्रमरः संप्रति जातो जपासक्तः ॥ १०॥

824

फुक्केषु यः कमिलनीकमलोदरेषु चूतेषु यो विलसितः कलिकान्तरस्थः । परयाच तस्य मधुपस्य शरद्यपाये कृच्छ्रेण वेणुविवरे दिवसाः प्रयान्ति ॥ ११॥

मधुकरान्योक्तयः

826

स्वामोदवासितसमयदिगन्तराठा
रक्ता मनोहराशिखा स्रकुमारमूर्तिः ।
सेव्या सरोजकितका तु यदैव जाता
नीतस्तदैव विधिना मधुपोन्यदेशम् ॥ १२॥

827

किं कापि प्रत्यानलैर्विटिषनो निर्दे सम्मीकृताः किं वा दैवगजेन पङ्कावनं निष्कन्दमुन्मूितम् । किं वा हन्त कृतान्तकेसिर्भयात्त्यक्तो मदः कुञ्जरे-र्यनास्मिन्वरसे करीरकुस्रमे हा भृद्ग विश्वास्यसि ॥ १३॥

828

अनुसरति करिकपोलं भ्रमरः अवणेन ताद्यमानोपि । गणयति न तिरस्कारं दानान्धविलोचनो नीचः ॥ १४॥

829

मधुकरगणश्चृतं त्यत्का गतो नवमिक्षिकां
पुनरिप गतो रक्ताशोकं कदम्बत्हं ततः ।
तदिप स्वित्रं स्थित्वा तेभ्यः प्रयाति सरोहहं
परिचितजनदेषी लोको नवं नवमीहते ॥ १५॥

830

यस्याः संगमवाञ्छया न गणिता वाष्यो विनिद्रोत्पला यामालिङ्गच समुत्सुकेन मनसा यातः परां निर्वृतिम् । भग्नां तामवलोक्य चन्दनलतां मृङ्गेण यज्जीव्यते धर्यं नाम तदस्तु तस्य न पुनः खेहानुरूपं कृतम् ॥ ९६ ॥

831

अपसर मधुकर दूरं परिमलबहुलेपि केतकी कुछ मे । इह नहि मधुलबलेशो भवति परं धूलिधूसरं वदनम् ॥१७॥

शार्ज्ञभरपद्धतिः

882

दग्धा सा वकुलावली कविलास्ते ते रसालद्रुमाः सुष्टास्तेषि विनिद्रपुष्पपटलीपीतातपाः पादपाः । भातर्भुङ्गः दवामिना वनिमदं वल्मीकदोषं कृतं किं संप्रत्यपि काननान्तरपरिस्पन्दाय मन्दायसे ॥ १८॥

833

दूरादुज्झित चम्पकं न च भजत्यम्भोजराजीरजो नो जिन्नत्यिप पाटलापरिमलं धत्ते न चूते रितम् । मन्दारेपि न सादरो विचिकलोपान्तेपि संतप्यते तन्मन्ये कचिदङ्ग भृङ्गतरुणेनास्वादिता मालती ॥ १९॥

834

ये वर्धिताः करिकपोलमदेन भृङ्गाः प्रोत्फुल्लपङ्क-जरजः स्रुरभीकृताङ्गाः । ते सांप्रतं प्रतिदिनं गमयन्ति कालं निम्बेषु चार्ककुसुमेषु च दैवयोगात् ॥ २०॥

कृत्वापि कोशपानं भ्रमरयुवा पुरत एव कमिलन्याः । अभिलपित बकुलकिलकां मधुलिहि मिलने कुतः सत्यम्।।२१॥ 836

> इह सर्सि सहर्ष मञ्जुगुञ्जाभिरामं मधुकर कुरु केिं सार्धमम्मोजिनीभिः । अनुपममकरन्दामोददत्तप्रमोदा त्यजित वत न निद्रां मालती यावदेषा ॥ २२॥

येनामोदिनि केसरस्य मुकुले पीतं मधु स्वेच्छया नीता येन निशा शशाङ्क धवला पद्मोदरे शारदी । श्रान्तं येन मद्रियाहमिलिने गण्डस्थले दन्तिनां सोयं भृङ्क युवा करीरिवटपे बधाति तुष्टिं कुतः ॥ २३॥ केष मध्येते।

कोकिलान्योक्तयः

अथ कोिकलान्योक्तयः ॥ ४६॥

838

काकैः सह विवृद्धस्य कोकिलस्य कला गिरः । बलसङ्गेपि नैष्ठुर्य कल्याणप्रकृतेः कुतः ॥ १॥

839

समुद्रिरसि वाचः किं पुंस्कोकित छकोमलाः । अभेस्मिञ्जडपाषाणगुरुनिर्घोषमैरवे ॥ २॥

840

अस्यां सखे बिधरलोकनिवासभूमी
किं कूजिनेन खलु कोकिल कोमलेन |
एते हि दैवहनकास्तद्भिच्चवर्ण
स्वां काकमेव कलयन्ति कलानभिज्ञाः | | २ | |
केषामण्येते |

841

कोकिल कलप्रलापेरलमलमालोकसे रसालं किम् । शारिकरमरितशरिधः शबरः सरतीह परिसरे सधनुः ॥ ४ ॥ श्रीवनदेवानाम् ।

तवैतद्दाचि माधुर्य जाने कोकिल कृतिमम् । येः पोषितोसि तानेव जातपक्षो जहासि यत् ॥ ५ ॥ श्रीभोजदेवस्य।

843

मूकीभूय तमेव कोकिल मधुं बन्धुं प्रतीक्षस्य हे हेलोझासितमछिकापरिमलामोदानुकूलानिलम् । यत्रेतास्तय सक्तयः सफलतामायान्त्यमी तू छस- त्पांस् क्तम्भभृतो निदाधदिवसाः संतापसंदायिनः ॥६॥ कस्यापि।

844

येनानन्दमये वसन्तसमये सीरभ्यहेलामिल-द्भङ्गालीमुखरे रसालशिखरे नीताः पुरा वासराः । भाः कालस्य वद्योन कोकिलयुवा सोप्यद्य सर्वा दिदाः खेलद्वायसचन्चुवातविदलन्मूर्धा मुहुर्धावित ।।७।। भेरीभांकारस्य।

845

कचिन्झिल्लीनादः कचिद्दुलकाकोलकलहः कचित्कङ्कारावः कचिद्दि कपीनां कलकलः । कचिद्देरः फेरुध्वनिरयमहो दैवघटना कथंकारं तारं रसति चिकतः कोकिलयुवा ॥८॥ कस्यापि।

846

यस्याकण्यं वचः स्रधाकवितं वाचंयमानामि व्यमाणि यथयन्ति मन्मथकथां चेतांसि चैत्रोत्सवे । रे रे काक वराक साकममुना पुंस्कोकिलेनाधुना स्पर्धावन्धमुपेयुपस्तव नु किं लज्जापि नो जायते ॥९॥ भह्रदस्य।

847

रे बालकोकिल करीरमरुस्थलीषु
किं दुर्विद्ग्ध मधुरध्वनिमातनोषि |
अन्यः स कोपि सहकारतरुपदेशो
राजन्ति यत्र तव विभ्रमभाषितानि ॥ १०॥
कस्यापि।

848

रसालिशिखरासीनाः सन्तु सन्तु पतित्रणः । तन्मञ्जरीरसामोदिविन्दुरेकः कुहृमुखः ॥१२॥

849

रे कीर कैतवसुगीरिति संकलस्य मा मात्र संरसित सज्जनरञ्जनाय | बालोपि यत्र कलकण्डसुकण्डपीड-संलोडिको मलकूहरुतपूर्णकर्णः ॥१२॥ एती श्रीचन्द्रदेवस्य।

चातकान्योक्तयः

850

दात्यूहाः सरसं रसन्तु स्नभगं गायन्तु केकाभृतः कादम्बाः कलमालपन्तु मधुरं कूजन्तु कोयष्टयः । दैवाद्यावदसौ रसालविटपिच्छायामनासादय-चिर्विण्णः कुटजेषु कोकिलयुवा संजातमीनव्रतः ॥१३॥ 851

भ्रातः कोकिल कूजितेन किमलं नाद्याप्यनर्घो गुण-स्तूष्णीं तिष्ठ विद्यीर्णपर्णपटलच्छन्नः क्वित्कोटरे । प्रोहामद्रुमसंकटे कटुरटत्काकावलीसंकुलः कालोयं द्याद्यिरस्य संप्रति सखे नायं वसन्तोत्सवः ॥१४॥ केषामण्यंती।

अथ चातकान्योक्तयः ॥४७॥

853 दीनोज्ञतचलपक्षतया ब्हापि लब्धमवस्तु । चातक यत्संभावनया किमपि यदस्ति तदस्तु ॥२॥

854 चातकस्य खलु चञ्चसंपुटे नो पतन्ति यदि वारिविन्दवः | सागरीकृतमहीतलस्य किं दोष एष जलदस्य दीयते ||३||

855 सत्यं सत्यं मुनेर्वाक्यं नादत्तमुपतिष्ठते । अम्बुभिः पूरिता पृथ्वी चातकस्य महस्थली ॥४॥

856

वीजैरङ्क्षरितं जटाभिरुदितं वहीभिरुज्जृ।स्मत कन्दैः कन्दिलितं जनैः समुदितं धाराधरे वर्षति । श्रातश्चातक पातकं किमपि ते सम्यङ्ग जानीमहे येनास्मिन्न पतन्ति तावकमुखे द्वित्राः पयोविन्दवः ॥९॥

857

चातक धूमसमूहं हृद्या मा धाव वारिधरबुद्धचा । इह हि पतिष्यति भवतो नयनयुगादेव वारि परम् ॥ ६॥

858

रक्ताव्जपुद्धरं जसारुणितान्त्रिमुच्य स्वच्छान्छ्यासमरसानिप वारिराद्यीन् । यद्यातकः पिवति वारिधरोदविन्दू-नमन्ये तदानिसयाच्छिरसोभिमानी ॥ ७॥

859

कूपे पानमधोमुखस्य हि भवेद्वाप्यो वराक्यः स्त्रियः सामान्यं वकटिद्विभेः सह सरस्येवं समालोकयन् । नाद्ते तृषितोपि सिन्धुसिललं क्रूरैर्वृतं जन्तुभि-र्मानादुद्धतकंधरः सरपतिं तचातको याचते ॥ ८॥

860

र्गाजितबधिरीकृतककुभा किमपि कृतं न घनेन । कियती चातकचव्चुपुटी सापि भृता न जलेन ।। ९ ।।

861

अन्येपि सन्ति बत् तामरसावतंसा हंसावलीवलयिनो जलसंनिवेशाः । कोप्यायहो गुरुरयं हतचातकस्य पौरंदरीं यदभिवाञ्छिति वारिधाराम् ॥ १०॥ 862

अन्ये ते जलदायिनो जलधरास्तृष्णां विनिन्नन्ति ये भातश्चातक किं वृथात्र रिटतैः विन्नोसि विश्वास्यताम् । मेघः शारद एष काश्चयतः पानीयरिक्तोदरो गर्जत्येव हि केवलं भृशतरं नो बिन्दुमप्युज्ज्ञति ॥ ११ ॥ 863

समागमिष्यतोम्भोद वेत्ति कः समयं तव ।
रीति ने। यदि सारङ्गस्तवोचैः खे पुरःसरः ॥ १२॥

864

यः कृष्णं कुरुते मुखं जनयित त्रासं तिडिद्धिस्तु यो यश्च प्रार्थयते परं दलयित श्रोत्राणि यो गर्जितेः । सत्यं चातक तं तथाविधमपि भातस्त्वया याचता जीमूतं कृतमेव तुल्यमनयोर्थित्वतिर्यक्तवयोः ॥१३॥

भिग्वारिदं परिहतान्यजलाश्यस्य यचातकस्य कुरुते न तृषः प्रशान्तिम् । भिक्चातकं तमपि योर्थितयास्तलज्ज-स्तं तादृशं च यदुपैति पिपासितोपि ॥१४॥ 866

> विश्वोपजीव्येपि पिबत्यपो न पद्माकरे यद्यपि चातकोयम् । स्वार्थक्षतिस्तस्य तृषातुरस्य लघुत्वमत्रास्ति न किंचिदस्य ॥१५॥ केषामप्येते।

अथ मयूरान्योक्तयः ॥४८॥

867 एतस्मिन्मलयाचले बहुविधेः किं तैरकिचित्करैः काकोलूककपोतकोकिलकुलैरेकोपि पार्श्वस्थितः । केकी कूजित चेत्तदा विघटितव्यालावलीवन्धनः सेव्यः स्यादिह सर्वलीकमनसामानन्दनश्चन्दनः ॥१॥ कस्यापि॥

868

केका कर्णामृतं ते सकुछमकवरीकान्तिहारी कठापः कण्डच्छाया पुरारेर्गठरुचिरुचिरा सौहदं मेघसंघैः । विश्वद्वेषिद्विज्ञिह्नस्फुरदुरुपिशितैर्नित्यमाहारवृत्तिः कैः पुण्यैः प्राप्तमेतत्सकठमपि सखे चित्रवृत्तं मयूर ॥२॥ शार्क्रधरस्य।

869

वेगज्यलिहटपपुञ्जमहारवीयं गार्जिन तीव्रतरहेतिरियं न शम्पा | दावाियधूमनिवहोयमयं न मेघः किं मृत्यसि द्रुतमितो व्रज तत्कलािपन् ॥३॥ लक्ष्मीधरस्य।

870

अये नीलगीव क कथय सखे तेच मुनयः
परं तीषं येषां तव रविवलासो वितन्ते |
अमी दूरात्कूराः कणितमिदमाकण्यं सहसा
त्वरन्ते हन्तुं त्वामहह शवराः पृद्धितश्चराः ॥ ४ ॥
कस्यापि ।

871

हारीताः सरसं रसन्तु मधुरं कूजन्तु पुंस्कोकिलाः सानन्दं गिरमुद्गिरन्तु च शुकाः किं तेः शिरस्थैरपि । एकेनापि तलस्थितेन नदता श्रीखण्ड निस्तर्जना-द्यालानां च शिखण्डिनां ननु महत्पाण्डित्यमुद्गण्डितम् ॥ ९॥ श्रीचन्द्रदेवानाम् ।

872

किंदूरेण पयोधरा उपरि किं नान्ये रटन्तः श्रुता निर्व्यापारतया च पक्षिषु गताः क्रिं वा न पक्षा वृथा। रम्यं वा गगने न किं तिहरणं किं तूयकाकावली-पर्यायप्रतिपत्तिलाचत्रभयाद्भूमी स्थिता बाईणः ॥ ६ ॥ कस्यापि।

873

यतादि कः परयेच्छिखिनामाहारिनिर्गमस्थानम् । यदि जलदिनिद्मुदिनास्त एव मृदा न नृत्येयुः ॥ ७॥ भर्वहरेः।

अथ द्युकान्योक्तयः ॥ ४९ ॥

874

शुक यत्तव पटनव्यसनं न गुणः स गुणाभासः । समजनि येन तवामरणं शरणं पञ्जरवासः ॥ १॥

श्रीधनदंदेवानाम्।

875

सत्सांगत्यमवाप्य यः पुरवेने नानारसास्वादवाः नक्षीरः शास्त्रविचारचारुवचैनरानन्दकारी जने । दैवेनास्फुटवाक्ष्पपञ्चविद्दतश्रोत्रस्य तस्याटवीं प्राप्तस्यात्मसभाप्रगत्भकपियु स्यानमीनमेवोचितम् ॥ २ ॥ कस्यापि ।

876

भ्रातः कीर कडोरचन्चुकपणक्रोधायतैः कूजितैः किं माधुर्यनिषिक्तस्तिविश्चदः कण्डावटुः शोष्यते । सेयं दैववशाइशा परिणता राजन्यपात्रस्य ते भिक्षच्छिद्रितभिक्तिमुद्रितघटः प्राप्तो यतः पञ्चरः ॥ ३॥ कस्यापि।

877

माणिक्यद्रवित्रमौक्तिकतुलां बिभन्ति ने दाडिमी-बीजान्येष निरीक्षते न रमते हैमेप्यही पद्धरे।

शार्फ्स धरपद्धानिः

तत्तादृग्वनवाससंमदमहामोदैकमेदस्विनी
वृत्तिर्मे गितिनानया हतगिरेत्येवं शुकः शोचने ॥ ४ ॥
श्रीराधवचैतन्यानामः।

878

इदमपटु कपाटं जर्नरः पञ्चरीयं विरमति न गृहेस्मिन्कूरमार्जारयात्रा । द्युक सुकुलितजिह्नं स्थीयतां किं वचोभि-स्तव वचनविनोदे नादरः पामराणाम् ॥ ५॥ कृष्णिभस्य।

879

भमुष्मिनुद्याने विह्नगखल एय प्रतिकलं विलोलः काकोलः क्रणित क्रिल यावत्पटुतरम् । सखे तावत्कीर द्रहय हदि वाचंयमकलां न मोनेन न्यूनीभवति गुणभाजां गुणगणः ॥ ६ ॥ कस्यापि।

अथ काकान्योक्तयः॥ ५०॥

880

गात्रं ते मिलनं तथा अवणयोरुद्देगकुरके क्रूतं भक्ष्यं सर्वमिष स्वभावचपलं दुधेष्टितं ते सदा । एतैर्वायस संगतीस्यविनयैदेंषिक मूलैः परं यत्सर्वत्र कुटुम्बवत्सलमितस्तेनैव धन्यो भवान् ॥१॥ वार्क्तभ्यस्य।

881

पथि निपिततां शून्ये दृष्ट्वा निरावरणाननां दिधिसृतवटीं गर्वोचिदः समुचतकंधरः । निजसमुचितास्तास्ताश्रेष्टा विकारशताकुले। पदि न कुरुते काणः काकः कदा नु करिष्यति ॥ २॥

निहस्य।

882

आ मरणादिप विरुतं कुर्वाणाः स्पर्धया सह मयूरैः । किं जानन्ति वराकाः काकाः केकारवं कर्तुम् ॥ ३॥ 883

तुल्यवर्णच्छदः कृष्णः कोकितैः सह संगतः। केन विज्ञायते काकः स्वयं यदि न भाषते॥ ४॥ 884

रूक्षस्यामधुरस्य चातिमितिनच्छायस्य धृष्टस्य च क्षुद्रस्य क्षतिकारिणोतिचपत्रस्याहु।द्विच्छेदिनः । येयं निम्बफतेषु काक भवतस्तिक्तेषु नैसर्गिकी प्रीतिस्तत्सदृशं विधेवित्तसितं निष्यक्षमेतिच्छिरात् ॥ ५॥

प्रत्यङ्गणं प्रतिनरु प्रतिवास्तिरं काकाश्चरन्ति चलचञ्चपुटा रटन्तः । ना यान्ति तृप्तिमथ मण्डितपुण्डरीक- खण्डे वसचहह तृष्यित राजहंसः ॥ ६ ॥ १८६

कृष्णं वपुर्वहतु चुम्बतु सत्फलानि
रम्येषु संचरतु चृतवनान्तरेषु ।
पुंस्कोिकिलस्य चरितानि करोतु काम काकः कलभ्वनिविधौ ननु काक एव ॥ ७ ॥
887

किं केकीव शिखण्डमण्डिततनुः सारीव किं सुस्वरः किं वा हंस इवाङ्गनागतिगुरुः किं कीरवत्पाठकः । किं वा हन्त शकुन्तपाठिपिकवत्कणीमृतस्यन्दनः काकः केन गुगेन काञ्चनमये ज्यापारितः पञ्चरे ॥ ८॥

अत्रस्थः सावि तक्षयोजनगतस्यापि प्रियस्यागमं वेच्याख्याति च धिक्छुकादय इमे सर्वे पउन्तः शहाः ।

शार्क्षभ्ययदानिः

मद्कान्तस्य वियोगतापदहनज्वालावलीचन्दनः काकस्तेन गुणेन काञ्चनमये व्यापारितः पद्धरे ॥ ९॥ केपामण्येते।

अथ वकान्योक्तयः ॥५१ ॥

889

नालेनेत्र स्थित्वा पादेनेकेन कुन्चितयंविम् । जनयति कुमुद्धानित वृद्धवको वालमतस्यानाम् ॥ १॥ वृद्धेः।

890

एय वकः सहसैव विपन्नः ग्राटचमहो क नु तहतमस्य । साधु कृतान्त न कश्चिद्पि त्यां वन्चियितुं सुदाटोंपि समर्थः ॥ २॥ 891

वकोट ब्रूमस्त्यां लघुनि सरसि क्वापि द्यकरे-स्तव न्याय्या वृत्तिर्न पुनरवगाढुं समुचितः । इतश्चेतश्चाभ्रंलिइलहरिहेलातरितन-क्षितिभ्रयासेकप्रहिलिमिपोतः पतिरपाम् ॥ ३॥

892

न कोकिलानामित्र मञ्जु गुञ्जितं न लब्धलास्यानि गतानि हंसत्रत् । न बर्हिणानामित्र चित्रपक्षता गुणस्तथाप्यास्त बके बकत्रतम् ॥ ४ ॥ 893

जातिस्तस्य न मानसे न शुचिभिर्वृत्तिर्मृणालाङ्क्री-न ब्रह्मोद्वहनेन निर्मलयशःप्राप्तिन बाचः कलाः । जीवनसत्त्ववर्धेन बाह्यधवलो श्राम्यन्सगर्वे पुन-र्मिथ्येयोज्ञतकंधरः शडवको हंसैः सह स्पर्धते ॥ ५ ॥ 894

डमी श्वेती पक्षी चरित गगनेवारितगितः सदा मीनं भुद्धे वसित सकतः स्थाणु। शिरित । वके चान्द्रः सर्वी गुणसमुदयः किंचिदिधिको गुणाः स्थाने मान्या नरवर न तु स्थानरहिताः ॥ ६॥

रे रे शिष्ट बकोट नाकतिटनीतीरे तपस्थिततं ध्यानेनानिमिधोपभोगमनसाः युक्तं करोषीदृशम् । एवं यत्किल मानसस्य पदवीं काङ्कस्ययुक्तं हि त-चीरक्षीरिविवेकनिर्मलिधेयो हंसस्य नान्यस्य सा ॥ ७॥ केषामण्येते।

अथ खद्यातान्योक्तयः ॥ ५२ ॥

896

जर्जरतृणायमदहन्सर्धपक्रणसप्रकाशयञ्चनम् । कीटत्यमात्मतत्त्वात्खद्योतः ख्यापयञ्चवति ॥ १॥ जयवर्धनस्य।

897

इन्दुः प्रयास्यिति विनङ्क्ष्यिति तारकशाः
स्थास्यन्ति ठीढितिसिरा न भणिप्रदीपाः ।
अन्धं समयमपि कीटमणे भविष्यत्युनमेपभेष्यिति भवानिष दूरमेतत् ॥ २ ॥
कस्थापि ।

898

अदृष्टिन्यापारं गतवति दिनानामधिपती यदाः दोषीभूते दादिानि गतधामि यहगणे । तथान्धं संजातं जगदुपनते मेघसमये यथामी गण्यन्ते तमसि पटवः कीटमणयः ।। ३ ।। आतृन्दवर्धनस्य।

शार्क्षधरपद्धातिः

899

घनसंतमसमलीमसद्शदिशि निशि यदिराजसि तदन्यत् । कीटमंगे दिनमधुना तरणिकरान्तरितसितकिरणम् ॥ ४ ॥

अथ सिंहान्योक्तयः ॥ ५३ ॥

एकोहमसहायोहं कृशोहमपरिच्छदः । स्ववेष्येवंविधा चिन्ता मृगेन्द्रस्य न जायते ॥ १ ॥

901 मृगेन्द्रं वा मृगारिं वा इयं व्याहरतां जनः । तस्य इयमपि त्रीडा क्रीडाद्लितद्निनः ॥ २॥

मृगेभ्यो रक्ष्यते क्षेत्रं नरैस्तृणमयैरपि । सिंहाक्रान्तं पुनर्मूह न हंयेर्न च दन्तिभिः ॥ ३॥

मृगैर्नष्टं रादाहींनं वराहेवीलितं रुपा। हयानां हेषितं अत्वा सिंहै: पूर्ववदासितम् ॥ ४ ॥

904 हरिरलसाविलोचनः बलमवलोक्य पुनर्जगाम निद्राम् । अधिगतपतिविक्रमास्तभीति-र्न तु वनितास्य विलोकयां वकार ॥ ५ ॥

एकाकिनि वनवासिन्यराजलक्ष्मण्यनीतिशास्त्रज्ञे । सत्त्वोटकटे मृगपनौ राजिति गिरः परिणमन्ति ॥ ६ ॥ केषामप्येते। 906

नास्योच्छ्रायवती तनुर्न दशनौ नो दीर्घदीर्घः करः सत्यं वारण नैष केसरिशिशुस्त्वाडम्बरैः स्पर्धते । तेजोबीजमजेयमस्य हृदये न्यस्तं पुनर्वेधसा तादक्कादृशमेव येन छुतरां भोज्यं पशुं मन्यते ॥ ७॥ आनन्द्यर्धनस्य।

907
क्षुत्क्षामोपि जरान्त्रितोपि शिथिलपाणोपि कष्टां दशामापन्नोपि त्रिपन्नदीधितिरपि प्राणेषु गच्छत्स्त्रपि |
सन्तेरेन्द्रतिभिन्नकामणिशित्रप्रामेकव्यसम्ब

मत्तेभेनद्रविभिचकुम्भिपशितपासैकवद्धस्पृहः किं जीर्ण तृणमत्ति मानमहतामयेसरः केसरी | ८ | । भर्नृहरेः।

908

येनानगैलफालकेलिदिलिमस्यमकादिम्बनीधाराधोरणिधौतधातुषु पुरा द्दैलिषु लीलायितम् ।
सोयं शृङ्गिनिपातभग्नचरणः स्फारस्फुरस्फेरबीफेस्कारैः कुपितोद्य खादित मुद्दः पाणी मृगमामणीः ॥ ९॥
भरीभांकारस्य।

अनिशं मतङ्गजानां बृंहितमाकर्ण्यते यथा विपिने । भन्ये मथा न जीवति गजेन्द्रपलकवलनः सिंहः ॥ ९०॥ शार्ङ्गधरस्य।

जीर्णोपि क्रमहीनोपि कृशोपि यदि केसरी ।
तथापि यूथनाथस्य शङ्कातङ्काय कल्पते ॥ ११॥
पुष्पाकरस्य।

खनन्नाखुबिलं सिंहः पाषाणशकलाकुलम् । प्राप्तोति नखभद्गं वा फलं वा मूषको भवेत् ॥ १२॥ 912

अस्मिन्नम्भोदवृन्दध्वनिजनितरुषि पेक्षमाणेन्तिरक्षं भा काक व्याकुलोभूस्तरुशिखरशवक्रव्यलेशानशान । धत्ते मत्तेभकुम्भव्यतिकरकरजगामवजायजाय-ह्रासव्यासक्तमुक्ताधवलितकवलो न स्पृहामत्र सिंहः ॥१३। महीपतिमण्डलीकस्य।

शार्ड्ड वरपद्धातिः

913

यामाणामुपदाल्यसीमिन मदोद्रेकस्फुरत्सीष्टवाः फेल्कारध्विनमुद्गिरिन्त बहवः संभूय गोमायवः । सोन्यः कोपि घनाघनध्विनघनः पारीन्द्रगुञ्जारवः द्युष्यद्गण्डमलोलद्युण्डमचलत्कर्ण गजैर्यः श्रुतः ॥ १४ ॥ रन्हणस्य।

914

एणः क्रीडिति स्कर्भ खनित द्वीपी च गर्वायते क्रोष्टा क्रन्दित बल्गते च दादाको बेगाद्रुरुर्धावित । निः राङ्कः करिपोतकस्तरुलतामुन्मोटते लीलया हंहो सिंह विना त्वयाद्य विभिन्ने कीदृग्दद्या वर्तते ॥ १५॥

कस्यापि।

915

रे मातङ्ग मदाम्बुडम्बरतया रोलम्बरोलं वह-न्वन्यानामवलम्बनं वनिमदं भङ्गं, यदुत्कण्डसे । दृष्टस्तित्कमहो महोज्ञतथराधीरेयधात्रीधर-प्रस्थप्रस्थितसेवयूथमथनोत्कण्डी न कण्डीरंबः ॥ १६॥

916

यस्यावन्ध्यरुषः प्रतापवसतेनीदेन धेर्यद्वहा

गुप्यन्ति सम् मद्प्रवाहसरितः सद्योपि दिग्दन्तिनाम् ।
देवात्कष्टद्द्यावदां गतवतः सिंहस्य तस्याधुना
कर्षत्येव करेण केसरसटाभारं जरत्कुन्त्वरः ॥ १७॥

कस्यापि ।

917

यः शौर्याविधिरेव यस्य सहसा दिग्दन्तिनोप्यन्तिकं नायाताः किल येन विन्ध्यवसुधा गम्या न कस्याप्यभूत् । नस्मिन्कौतुकिना त्वया करिपतौ लुप्ते कपोलस्थली-मृङ्गः कैसरिवीर संप्रति पुनः कुत्रैष विश्राम्यतु ॥ १८॥ कस्यापि ।

अथ गनान्योक्तयः ॥ ५८ ॥

918
नीवारप्रसवायमुष्टिकवर्तयों वर्धितः शैशवे
पीतं येन सरोजपत्रपुटके होमावशेषं पयः ।
ते पश्चानमदमन्थरातिवरुयव्यालुप्तगण्डं गजं
सानन्दं सभयं च पश्यित मुहुर्दूरे स्थितस्तापसः ॥ १॥

919

कर्णे चामरचारुकम्बुकिताः कण्डे मणीनां गणः सिन्दूरपकरः शिरं:परिसरे पार्श्वान्तिके किङ्किणी । लब्धश्चेचृपवाहनेन करिणा बद्धेन भृषाविधि-स्तर्तिक भूधरपृलिधूसरतनुर्मान्यो न वन्यः करी ॥ २॥ कस्यापि।

920

केतिं कुरुष्व परिभुद्ध्य सरोहहाणि
गाहस्य शैलतटनिर्शरणीपयांसि |
भावानुर क्रकारिणीकरलालिताङ्गः
मातङ्गः सुन्च मृगराजरणाभिलाषम् ॥ ३ ॥
आनन्दवर्धनस्य।

921

पीतं यत्र हिमं पयः कविता यस्मिन्मृणाठाङ्करा-स्तापार्तेन निमज्य यत्र सरसो मध्ये विमुक्तः श्रमः । धिक्तस्यैव जलानि पङ्किलयतः पाथोजिनीं मध्नतः कूलान्युत्खनतः करीन्द्र भवतो लज्जापि नो जायते ॥ ४॥

देवावारिण वारणेन विपुते राजीवराजीरजः-पुञ्जापिञ्जरितोर्भिण प्रविगलहानाम्बुगन्धोत्करे । धीतं येन मृगारिरक्तमसकृहन्तान्तराते स्थितं कीपं सोपि पयः पपा हतविधेः को गोचरे नागतः ॥ ६॥ कथोरप्येती।

बार्क्षच्यरपद्धतिः

923

तापो नापगतस्तृषापि न कृशा धौता न धूली तनो-र्न स्वच्छन्दमकारि कन्दकवलः का नाम केलीकथा । दूरोव्भिप्तकरेण इन्त करिणा स्पृष्टा न वा पश्चिनी प्रारक्षो मधुपैरकारणमयो झंकारकोलाहलः ॥ ६॥ लक्ष्मणसेनस्य।

924

नाभूवन्भुवि यस्य कुत्रचिद्धि स्पर्धाकराः कुञ्जराः सिंहेनापि न लङ्किता किमपरं यस्योद्धता पद्धतिः । कष्टं सोपि कद्थ्यते करिवरः स्फारारवैः फेरवै-रापातालगभीरपङ्कपटलीमयोद्य भयोद्यमः ॥ ७ ॥ विल्हणस्य।

925

भो भोः करीन्द्र दिवसानि कियन्ति ताव-दिसन्सरी समितवाहय कुत्रचित्त्वम् । रेवाजतैर्निजकरेणुकरप्रमुक्ती-र्भूयः दामं गमयितासि निदाघदाहम् ।। ८ ॥ गोविन्दराजस्य ।

926

न गृह्माति प्रासं नवकमलकिं जिल्किति जले न पङ्के वाह्नादं त्रजति विसभङ्गार्धशावले । प्रगल्भप्रेमार्द्रामपि विषहते नान्यकरिणीं स्मरन्दावभ्रष्टां इदयदयितां वारणपतिः ॥ ९ ॥

927

पादाघातिवधूर्णिता वस्तमती त्रासाकुलाः पक्षिणः पङ्काङ्कानि सरांसि गण्डकपणक्षोदक्षताः शाखिनः । प्राप्येदं करिपोतकैर्विधिवशाच्छार्दूलग्रुन्यं वनं तत्तवाम कृतं विशृङ्खलतया वक्तुं न यत्पार्यते ॥ १०॥

गजान्योक्तयः

928

षासमासं मृहाण त्यज करिकलभ प्रीतिबन्धं करिण्याः पाद्मपन्यित्रणानामविरलमधुना देहि पङ्कानुलेपम् । दूरीभूतास्तवैते दाबरवरवधूविभ्रमोद्भान्तहृष्य-द्रेवातीरोपकण्डच्युतकुस्रमरजोधूसरा विन्ध्यपादाः ॥ ११॥ केषास्त्रवेते।

929

दानार्थिनो मधुकरा यदि कर्णतालै -दूरीकृताः करिवरेण मदान्धबुद्ध्या । तस्यैव गण्डयुगमण्डनहानिरेषा भृद्भाः पुनार्वकचपद्मत्रने चरन्ति ॥ १२ ॥ कस्यापि ।

आरामोयननर्गलेन बिलना भयः समग्री मये-त्यन्तःसंभृतहर्षवर्धितभदोदमं किमुन्माद्यसि । मातङ्ग प्रतिवर्षभेव भवतो भावी निद्धाद्यन्य-स्तत्रापि प्रतिकारमहासि सखे सम्यक्समालोचितुम् ॥ १३॥

931

गले पादास्तीत्रश्वरणयुगले गाढनिगडी

हढः स्कन्धे बन्धः शिरसि सृणिपातः खरतरः ।

नरः स्कन्धारूढा वत मरणयोग्येपि विषये

न जानीमोत्यर्थ द्विरदं वदं कस्मात्तव मदः ॥ १४॥

932

कौषे पथिस लघीयसि तापेन करः प्रसारितः करिणा। सोपि न पथसा लिप्नो लाघवमात्मा परं नीतः॥ १५॥

933

कीपं वारि विलोक्य वारणपते कि विस्मितेनास्यते प्रायो भाजनमस्य संप्रति अवांस्तरपीयतामादरात्। उन्मज्जन्छवरीपुलिन्दललनापीनस्तनास्फालन-स्फारीभूतमहोर्मिनिर्मलजला दूरेधुना नर्मदा ॥ ९६ ॥

934

नो मन्ये दृढवन्धनात्क्षतिमदं नैवाङ्क् शोद्वातनं स्कन्धारोहणताडनात्परिभवं नैवान्यदेशागमम् । चिन्तां मे जनयन्ति चेतिस यथा स्मृत्वा स्वयूथं वने सिंहजासितभीतभीस्कलभा यास्यन्ति कस्याश्रयम् ॥१७॥

935

पत्युर्यस्पितावद्योपकवलयासेन वृत्तिः कृता भीतं यद्य करावगाहकलुपं तत्पीतद्येषं पयः । प्राणान्पूर्वतग्ं विहाय तिद्दं प्राप्तं करिण्या फलं यद्बन्धत्रणकातरस्य करिणः क्षिष्टं न दृष्टं मुखम् ॥ १८ ॥ किषामण्येते ।

936

यदि मत्तोंसि मतङ्गज किममीभी रसालसरलतहदलनैः ।

धरिमनुसर खरनखरं व्यपनयति स करटकण्डुतिम्।। १९।।

वस्रवेयस्य।

अथ हरिणान्योक्तयः ॥ ५५ ॥

937

दूर्वाङ्कुरतृणाहारा धन्यास्ते वै वने मृगाः । विभवोन्मत्तवित्तानां न पदयन्ति मुखानि यत् ॥ ९ ॥

938

कित कित न मदो इताथरन्ति
प्रतिशिखरि प्रतिकाननं कुरङ्गाः ।
किचिदपि पुनहत्तमा मृगास्ते
मदयित यन्मद एव मेदिनी शान् ॥ २ ॥

939

इह किं कुरङ्गशावक केदारे कमलमञ्जरीं त्यजिस । तृणधन्वा तृणबाणस्तृणघटितः कपटपुरुषोयम् ॥ ३॥ 940

छित्त्वा पादामपास्य कूटरचनां भङ्का बलाइगुरां क्ले पर्यन्तामिदिखाकलापजटिलाचिः सत्य दूरं वनात् । व्याधानां दारगोचरादितजवेनोत्पत्य गच्छन्मृगः कूपान्तः पतितः करोति विगुणे किं वा विधी पौरुषम् ॥ ४॥

941

द्रुततरिमतो गच्छन्प्राणैः कुरङ्ग वियुज्यसे किमिति वित्तिपीवं स्थित्वा मुहुर्मुहुरीक्षसे । विद्धति हतव्याधानां ते मनागपि नाईतां किटनमनसामेषासेते विलोकितविश्रमाः ॥ ५॥

942

स्थलीनां दग्धानामुपरि मृगतृष्णामनुसरं-स्तृषार्तः सारङ्गो विरमति न त्विनेपि मनसि । अजानानस्तत्त्वं न स मृगयतेन्यत्र सरसी-मभूमी प्रत्याद्या न च फलिन विव्रं च कुरुने ॥ ६ ॥ 943

भिरुपीयः स्खिलनेन यत्र पतनं कुच्छ्रेण यत्रोज्ञति-द्वारे वेत्रलतावितानगहने कष्टः प्रवेशक्रमः | हे सारङ्ग मनोरमा वनभुवस्त्यक्ता विशेषार्थिना कि भूभृत्कटकस्थितिन्यसनिना न्यर्थे खुगः शातिताः ॥ ७॥

सारङ्गो न लतागृहेषु रमते नो पांसुले भूतले नो रस्यासु वनोपकण्डहरितच्छायासु शीतास्विष । तामेवायतलोचनामनुदिनं ध्यायन्मुहुः प्रेयसीं शैलेन्द्रोद्रकंदरासु गतथीः शृङ्गावशेषः स्थितः ॥ ८॥ केषामण्यते। 945

वसन्त्यरण्येषु चरन्ति दूर्वी पिवन्ति तोयान्यपरिमहाणि । तथापि वध्या हरिणा नराणां को लोकमाराधयितुं समर्थः ॥ ९ ॥

मुक्तावीडस्य ।

946

आः कष्टं वनवाससाम्यकृतया सिद्धाश्रमश्रद्धया पहीं बालकुरङ्ग संप्रति कुनः प्राप्तोसि मृत्ये।र्मुखम् । यत्रानेककुरङ्गकोटिकद्नकीडोहसहोहित-स्रोतेभिः परिपूरयन्ति परिखामुङ्गामराः पामराः ॥ १०॥

947

चिल्हणस्य ।

स्यच्छन्दं हरिणेन या त्रिरहिता दैवात्समासादिता भङ्गप्रस्नुतदुग्धविन्दुमधुरा शालेनेवा मञ्जरी । निः श्वासानलदग्धकोमलतृणप्रख्यापितान्तव्र्यथ-स्तामेव प्रतिवासरं मुनिरिव ध्यायन्वने शुप्यति ।। १९ ।। धर्मकीर्सः।

948

सैयं स्थली नवतृणाङ्क्र जालमेत-रसेयं मृगीति हदि जातमदः कुरङ्गः । नैवं तु वेत्ति यदिहान्तरितो लताभि-रायाति सज्जितकडोरश्चरः किरातः ॥ १२ ॥ इन्द्रक्षयेः।

949

रोमन्थमारचय मन्थरमेत्य निद्रां मुत्च अमं तदनु संचर रे यथेच्छम्। दूरे स पामरजनो मुनयः किलेते निष्कारणं हरिणपोत विभेषि कस्मात् ॥ १३ ॥ धमंवर्धनस्य।

अथ करभान्योक्तयः ॥ ५६ ॥

950

वपुर्विषमसंस्थानं कर्णज्वरकरो रवः । करभस्याशुगत्येत्र छादिता दोषसंहतिः ॥ १॥ भह्रदस्य।

951

कुमुदशबलैः फुझास्भोजैः सरोभिरलंकतां
मरकतमणिश्यामां शब्पैर्विहाय वनस्थलीम् ।
स्मरित करभी यहृक्षाणां चरन्मरुजन्मनां
परिचयरातिः सा दुर्वारा न सा गुणवैरिता ॥ २ ॥
नीवनायकस्य ।

952 यस्मिनुचैर्निषमगहनान्तर्गता स्वादुवली स्वेच्छं भुक्ता सरितिगतेनात्मचेतोनुलमा । तत्तारुण्यं करभ गिलतं कुत्र ते प्राग्विलासा यत्स्वाधीनं यदिप सुलमं तेन तुष्टिं विधेहि ॥ ३ ॥

करभदियते योसी पीलुस्त्वया मधुलुब्धया व्यपगत्वनच्छायस्त्यक्ता न सादरमीक्षितः । चलिकसलयैः सोपीदानीं प्ररूढनवाङ्करः करभदियतावृन्दैरन्यैः सुखं परिभुज्यते ॥ ४॥

चिन्तां मुन्च गृहाण पह्नविमदं प्रक्षस्य शालस्य वा गाङ्गस्यास्य जलस्य चन्द्रवपुषी गण्डूषमेकं पिव । जीवनद्रक्ष्यिस ताः पुनः करभ हे दासेरकीया भुवो रम्याः पीलुशभीकरीरबदरीकू जल्क पोताकुलाः ॥ ५॥

955

यस्यासी ज्ञवपीलुप ज्ञबदर मासोपि संतुष्टये दीर्वाध्वन्यनुगम्यते न पहवी यस्य स्वयूथ्येरपि । सोयं संप्रति याति वालकरभः क्षीणोद्यमः क्षामनां मन्ये नृनमनेन दैवहनकेनास्वादितं तन्मधु ॥ ६ ॥

956

पीलूनां फलवस्कपायमधुरं रोमन्थयित्वा मरी द्याखायं यदखादि चारु करभीवक्लार्पतं प्रेमतः । तत्स्मृत्वा करभेण खेदविधुरं दीर्घ तथा फूल्कृतं प्राणानामभवत्तदेव सहसा ग्रस्थानतूर्य यथा ।। ७ ।।

957

दुष्प्रापमम्बु पत्रनः पर्त्योतिनापी छायाभृतो न तरवः फलभारनम्राः । इत्थं सखे करभ वन्मि भवन्तमुचैः का संगतिः खलु मरी रमणीयतायाः ॥ ८॥

958

अस्याननस्य भवतः खलु कोटिरेपा कण्टारिका यदि भवेदविद्यीर्णपर्णा । योग्या कथं करम कल्पतरोर्लनाया-स्ते पञ्जवा विमलविद्युमभङ्गभाजः ॥ १॥

959

दासेरको रसत्येष युक्तं भारेघिरोहति । उत्तार्यमाणेपि पुनर्यत्तत्र किमु कुर्महे ॥ १०॥ केषामण्येते।

960

करभदियते यत्तरपीतं सुदुर्रुथमेकदा
मधु वनगतं तस्यालामे विरोषि किमुत्सुका |
कुरु परिचितैः पीलोः पत्रैर्धृतिं मरुगोचरैर्जगति सकले कस्यायाप्तिः सुखस्य निरन्तरा ॥ ११॥
रागमणे प्यासस्य ।

अथ वृषमान्योक्तयः ॥ ५७॥

961

नास्य भारमहे शक्तिर्न च वाहगुणः कृतौ । देवागारबलीवर्दस्तथाप्यश्वाति शोभनम् ॥ १ ॥

962

अनि सीदित सैकतवर्त्मनि
प्रचुरभारभरक्षपितौक्षके |
गुरुभरोद्धरणोद्धरकंधरं
स्मरित सारिथरिय धुरंधरम् ॥ २ ॥

963

मार्गे कर्दमदुर्गमे जलभूते गर्ताश्वतेराकुले खिन्ने शाकटिके भरेतिविषमे दूरं गते रोधित । शब्देनैतदहं ब्रवीमि महता कृत्वोच्छ्तां तर्जनी-मीदृक्षे विषमे विहाय धवलं वोढुं क्षमः को धुरम्।। ३।। 964

दन्ताः सप्त चलं विषाणयुगलं पुच्छाञ्चलः कर्बुरः कुक्षिश्चन्द्रकिता वपुः कुसुमितं सन्यच्युतं चेष्टितम् । अस्मिन्दुष्टवृषे वृषाग्रिमगुणग्रामानभिज्ञात्मनो ग्रामीणस्य तथापि चेतसि चिरं धुर्यभ्रमः स्फूर्जिति ॥ ४ ॥

965

कासांचिद्धवलिश्वरं निवसतां चित्तेपरासां पुन-नींलो वा किपलोथवा वरवृषो रक्तोथवा सेचकः । प्रामीणैरवधीरितोपि शिथिलस्कन्धोप्यनूर्ध्वश्रवाः स्वान्ते मे परतन्त्रतुन्दिलतनुर्जागर्त्ययं कर्बुरः ॥ ५॥ श्रीचन्द्रस्य।

966

गुरुनोयं भारः कचिदपि न पन्थाः स्थपुटितो । न ते कुण्टा शक्तिर्वहनमपि तेङ्गे न विकलम् ।

शार्क्तधरपद्धानिः

इह द्रङ्गे नान्यस्तव गुणसमानस्तदधुना धुनानेन स्कन्धं धवल किमु मुक्तः पथि भरः ॥ ६ ॥ – 967

न ध्वानं कुरुषे न यासि विकटं नोचिर्वहस्याननं दर्पानो लिखसि क्षितिं खुरपुटैर्नावज्ञया वीक्षसे । किं तु त्वं वसुधातलैकधवल स्कन्धाधिरूढे भरे तीराण्युचतटीविटङ्कविषमाण्युङ्गङ्कयन्वीक्ष्यसे ।। ७ ॥

यस्यादी त्रजमण्डनस्य वहती गुर्वी धुरं धैर्यती धीरेयैः प्रगुणीकृती न युगपत्स्कन्धः समस्तैरापि । तस्यैव अथकम्बलस्य धवलस्योत्थापने सांप्रतं द्रङ्गेत्रैव जरावसादिततनोगीः पुण्यमुद्दीष्यते॥ ८॥ 969

एतानि बालधवल प्रविहाय कामं गोष्टाङ्गणे तरलतर्णकचेष्टितानि । स्कन्धं निधेहि धुरि पूर्वधुरीणमुक्तो नेतव्यतामुपगतोस्ति तवैष भारः ॥ १ ॥ २७०

न खनित खुरैः क्षोणीपृष्ठं न नर्दति सादरं प्रकृतिपरुषं प्रेक्ष्याप्यमे न कुप्यित गोचरम् । वहित च धुरं धुर्यो धैर्यादनुद्धतकंधरी जगित गुणिनः कार्यीदार्यात्परानितेश्वरते ॥१०॥ केषामण्येते

अथ सामान्यवृक्षान्योक्तयः ॥ ५८ ॥

971

किं जातोसि चतुष्पये घनतरं छत्तोसि किं छायया छत्त्रश्रेत्फलितोसि किं फलभरेराद्योसि किं संनतः ।

सामान्यवृक्षान्योक्तयः

हे सद्धृक्ष सहस्व संप्रति सखे शाखाशिखाकषण-क्षोभामोटनभञ्जनानि जनतः स्वैरेव दुश्वेष्टितैः ॥ १॥ अवन्तज्ञानवर्मणः।

972

छायासप्तमृगः शकुन्तनिवहीर्वशावितिष्तच्छदः कीरैरावृतकोटरः कपिकुलैः स्कन्धे कृतप्रश्रयः । विस्नब्धं मधुपैर्निपीतकुसुमः श्लाच्यः स एकस्तरु-र्यत्राङ्गीकृतसत्त्वसंप्रवभरे भन्नापदोन्ये द्रुमाः ॥ २॥ वीनकस्य।

973

शाखाशतिवितवियतः सन्ति क्रियन्तो न कानने तरवः ।

(रिमलभरमिलदितकुलदिलतदलाः शाखिनो विरलाः ॥३॥

श्रीवैक्यगानुपण्डितस्य।

974

गतास्ते विस्तीर्णस्तबकभरसीरभ्यलहरीपरीतव्योमानः प्रकृतिगुरवः केपि तरवः ।
इहोद्याने संप्रत्यहह परिशिष्टाः क्रमवद्यादमी वल्मीकास्ते भुजगकुललीलावसतयः ॥ ४॥

975

तीत्रो निदाघसमयो बहुपथिकजनश्च मारवः पन्थाः ।
मार्गस्थस्तरुरेक: कियतां संतापमपनयति ॥ ५॥
प्रत्ययैः पत्रनिचयैस्तरुर्थेरेव शोभितः।
जहाति जीणीस्तानेव किं वा चित्रं कुजन्मनः ॥ ६॥

976 रोलम्बेर्न विलम्बितं विघटितं धूमाकुलैः कोकिलै-मीयूरैश्वलितं पृरैव रभसा कीरैरधीरैर्गतम् । एकेनापि सपझवेन तरुणा द्वावानलोपप्रवः सोढः को न विपत्सु मुञ्चिति जनो मूर्भापि यो लालितः ॥७॥

शार्क्नधरपद्धतिः

977

पत्रपुष्पफलच्छायामूलवल्कलदारुभिः । भन्या महीरुही येभ्यो निराद्या यान्ति नार्थिनः ॥ ८ ॥ १७७८

श्रायावन्तो गतन्यालाः स्वारोहाः फलदायिनः । मार्गहुमा महान्तश्च परेषामेव भूतये ॥ ९ ॥ 979

भुक्तं स्वादु फलं कृतं च श्यनं शाखायजैः पह्नवैस्त्वच्छायापरिशीतलं सुसलिलं पीतं व्यपेतश्रमैः ।
विश्वान्ताः सुचिरं परं सुमनसः प्रीतिः किमत्रोच्यते
त्वं सन्मार्गतरुर्वयं च पथिका यामः पुनर्दर्शनम् ॥ १०॥

980

मुक्तानि येस्तव फलानि पचेलिमानि क्रोडस्थितेरहह वीतभयैः प्रसुप्तम् । ते पक्षिणो जलर्येण विकृष्यमाणं पदयन्ति पादप भवन्तममी तटस्थाः ॥ ११ ॥ श्रीमहादेवस्य।

981

विषद्मं पद्मिन्या मृतमनिमिषेयातमितिभः ।
खगैरप्युङ्गीनं रथचरणहंसप्रभृतिभिः ।
दशां दीनां नीते सरसि विषमप्रीष्मदिवसः
कुलीनत्वादास्ते तटरुहतरुः कोपि तदपि ।। १२ ॥
नागपैयस्य।

शाखोटशाल्मिलिपलाशकरीरकाद्याः शृष्वन्तु पुष्यिनिलयो यदसौ वसन्तः । युष्मभ्यमप्यतु पञ्चवपुष्पलक्ष्मीं सौरभ्यसंभवविधिस्तु विधेरधीनः ॥ १३ ॥

गाञ्जादेवस्य।

वृक्षाविशेषान्यो क्तयः

983

पान्थाधार इति द्विजाश्रय इति श्लाच्यस्तरूणामिति क्षिग्धच्छाय इति प्रियो दृश इति स्थानं गुणानामिति । पर्यालोच्य महातरो तव धनच्छायां वयं संश्रिता-स्तत्त्वत्कोटरवासिनो द्विरसना दूरीकरिष्यन्ति नः ॥१४॥

हिमसमयो वनविद्वर्जवनः पवनस्ति द्वताविभवः । हन्त सहन्ते यावत्तावहुम कुरु परोपकृतिम् ॥ १५ ॥

ये पूर्व परिपालिताः फलभरच्छायादिभिः प्राणिनो विश्रामद्रुम कथ्यतां तव विपत्काले क ते सांप्रतम्। एताः संगतिमात्रकल्पितपुरस्कारास्तु धन्यास्त्वचो यासां छेदनमन्तरेण पतितो नायं कुठारस्त्वाय ॥ १६॥

वृद्धिर्यस्य तरोर्भनोरथशतैराशावता पार्थिता जातोसौ सरसः प्रकामफलदः सर्वाभितोपाभयः । नानादेशसमागतैरविदितैराक्रान्तमन्यैः खंगे-स्तं लब्धावसरोपि वृद्धदाकुनिर्दूरे स्थित<mark>ो वीक्षते ॥ ९७ ॥</mark> केषामप्येते।

अथ वृक्षविद्योषान्योक्तयः ॥ ५९ ॥

तत्र पूर्व कल्पवृक्षः।

कल्पद्भुमोपि कालेन भवेद्यदि फलपदः। को विशेषस्तदा तस्य वन्यैरन्यैर्महीरुहैः ॥ १॥ कस्यापि।

988

स्वर्णैः स्कन्धपरियहो मरकतैरुद्वासिताः पक्षवा मुक्ताभिः स्तबकश्रियो मधुलिहां वृन्दानि नीलोत्पलैः । संकल्पानुविधायि यस्य फिलतं कस्तस्य धत्ते तुलां धिरनातिं द्रुमसंकथास्य यदयं कल्पद्रुमोपि द्रुमः ॥ २॥ रत्हणस्य।

अथ पारिजातः । 989

परिमुलखरभितनभसो वहवः कनकाद्रिपरिसरे तरवः | तदिप खराणां चेतिस निवसितमिव पारिजातेन || ३ || श्रीवळ्नवेवस्य |

अथ चन्दनम्।

990

सन्देयेव गिलिताकाद्या महीयांसो महीरुहाः ।
तथापि जनताचित्तानन्दनश्चन्दनद्रुमः ॥ ४ ॥
हिरगणस्य ।

991

कान्ताकेिं कलयतु तरुः कोिष किश्वत्मभूणा-मत्यानन्दं जनयतु फलैः कोिष लोकान्धिनोतु । धन्यं मन्ये मलयजमहो यः प्रभूतोपतापं संसारस्य द्रुतमपनयत्यात्मदेहव्यथेन ॥ ५ ॥ शार्क्षध्यस्य।

992

के चिह्नोचनहारिणः कतिपये सौरभ्यसंभारिणः केप्यन्ये फलधारिणः प्रतिदिशं ते सन्तु हन्त द्रुमाः । धन्योयं हरिचन्दनः परिसरे यस्य स्थितैः शाखिभिः आखोटादिभिरप्यहो मृगदृशामङ्गेषु लीलायितम् ॥६॥ अध्रिष्णाकरहेवस्य।

993

भ्रातश्रन्दन किं ब्रवीमि विकटस्फूर्जन्मणाभीषणा गन्धस्यापि महाविषाः फणभृतो गुप्त्यै यदेते कृताः । देवात्पुष्पफलान्वितो यदि भवानत्राभविष्यत्तदा तो जाने किमकल्पयिष्यदिधकं रक्षार्थमस्यादमनः, ॥ ७॥ श्रीनान्वेवस्य।

वृक्षविशेषान्योक्तयः

994

एतेर्दक्षिणगन्धवाहवलनैः श्रीखण्ड किं सौरमं ब्रूमस्ते परितो मधुव्रतयुवा येनायमानीयते । माकन्दादपहृत्य पङ्कजवनादुद्भ्य कुन्दोदरा-दुद्भाम्यद्भिपण्डमण्डलतलादाकृष्य हृष्यन्मनाः ॥ ८॥ 995

यद्मपि चन्दनिवटपी विधिना फलकु समवर्जिनो विहितः । निजवपुषैव परेषां तथापि संतापमपनयति ॥ ९॥

> धिक्तेष्टितानि परशो परशोचनीय-बालप्रवालमलयाद्रिरुहद्रुहस्ते । निर्मिद्यमानहृदयोपि महाप्रभावः स त्वन्मुखं पुनरभीः स्रुरभीकरोति ॥ १०॥ 997

वासः दै।लिद्यालान्तरेषु सहजः सङ्गो भुजंगैः सह
प्रेह्धत्क्षारपयोधिवीचिभिरभूदुङ्क्तिसेकक्रिया ।
जानीमो न वयं प्रसीदतु भवाञ्श्रीखण्ड तत्कथ्यतां
कस्मात्ते परतापखण्डनमहापाण्डित्यमभ्यागतम् ॥ ११॥
998

आमोदैस्तिर्दिशि दिशि गतैर्दूरमाकृष्यमाणाः साक्षाक्षक्षमीं तव मलयज द्रष्टुमभ्यागताः स्मः । किं पश्यामः स्नभग भवतः क्रीडिति क्रोड एव व्यालस्तुभ्यं भवतु कुशलं मुञ्च नः साधु यामः ॥ १२॥ १९९९

> मूलं भुजंगैः शिखरं विहंगैः शाखाः प्रवंगैः कुसुमानि भृद्भैः। नास्त्येव तचन्दनपादपस्य यज्ञाश्रितं सत्त्वभरैः समन्तात् ॥ १३॥ कषामण्येते।

शार्द्गधरपद्धतिः

अथागुरुः ।

1000

अगुरुरिति वदतु लोको गौरवमत्रैव पुनरहं मन्ये । दर्शितगुणैव वृत्तिर्यस्य जने जनितदाहेपि ॥ १४॥ वस्रवेवस्य

1001 आरामाभरणस्य पद्मवचयरापीतिनगित्वषः पाथोद प्रशमं नयागुरुतरोरेतस्य दाइज्वरम् । व्रूमस्त्वामुपकारकातर गत्नशयाः पयःसंपदो दग्धोप्येष तरुर्दिशः परिमहौरापूर्य निर्वास्यित ॥ १५ ॥

अथ चम्पकः।

1002

अन्तः प्रतप्तमस्सैकतद्श्यमानमूलस्य चम्पकतरोः क विकासचिन्ता |
प्रायो भवत्यनुचितस्थितिदेशभाजां
श्रेयः स्वजीवपरिपालनमात्रमेव || १६ ||
धर्मवर्धनस्य।

1003 हत्यो वर संक्रिकेटर

केनापि चम्पकतरो वत रोपितोसि कुषामपामर जनान्तिकवाटिकायाम् । यत्र परूढनवद्याकविवृद्धतोभा-द्रोभमवाटघटनोचितपह्नवोसि ॥ १७॥

विज्ञाकायाः।

अथाशोक 🐇

1004

कि ते नम्रतया किम्बत्तया कि वा घनच्छायया कि वा पछवलीलया किमन्या चाशोक पुष्पश्चिया । यत्त्रनमूलनिषण्णिखिन्नपथिकस्तोमः स्तुवन्नन्वहं न स्वाद्गनि मृद्गनि खादित फलान्याकण्डमुत्कण्डितः ।। १८॥ श्रीभोजदेवस्य।

वृक्षविशेषान्योक्तयः

1005

मृदूनां स्वादूनां लघुरिष फलानां न विभव-स्तवाद्योक स्तोकः स्तबकमहिमा सोष्यसुरिभः । यदेतस्रो तन्वीकरचरणलावण्यसुभगं प्रवालं बालं स्यात्तरुषु सकलङ्कः किमपरः ॥ १९॥ सरस्वतीकुटुम्बस्य।

अथ मालती ।

1006

कि मालती बुसम नाम्यसि निष्टुरेण किनापि यत्किल विल्नामिती लतामात् । लोकोत्तरेण विलसद्भुणगौरवेण को नामुना शिरसि नाम करिप्यति त्वाम् ॥ २०। नगौबह्य।

1007

स्रदीयस्त्वाधिक्याच भवित विमर्दे क्षमितं न चान्येभ्यो रूपे भवित कुछमेभ्योधिकतरम् । प्रस्तनं मालत्यास्तदपि इदयाहादकरण-प्रविणिरामोदैर्भवित जगतो मोलिनिलयम् ॥ २१ ॥ कम्यापि।

1008

भवति हृद्यहारी कोषि कस्यापि हेतु ने खुल गुणविशेषः प्रेमबन्धोपयागी। किसलियतवनान्ते कोकिलालापरम्ये विकसित न वसन्ते मालतीकोत्र हेतुः ॥ २२॥ वस्यापि।

1009

कु समस्तवकेनिमाः सन्त्येव परितो छताः ।
तथापि भ्रमरभानित हरन्येकैव माछती ।। २३ ।।
करणाप ।

<mark>शार्क्त्रधरप</mark>द्धातिः

अथ मिह्निका ।
1010
न च गन्धवहेन चुम्बिता
न च पीता मधुपेन मिहिका ।
पिहितेव कडोरशाख्या
पारणामस्य जगाम गोचरम् ॥ २४ ॥

अथ केतकी । 1011

रोलम्बस्य चिराय केतिकपरिष्वद्गेष्वभङ्गो रसः खज्ञातं वत केतकस्य च मनो भृद्गप्रसङ्गोत्सुकम् । जानात्येव मिथोनुरागमनयोः सर्वोपि नैसार्गकं प्रत्यूहाय दलेषु थिक्समभवन्ममीविधः कण्टकाः ॥२५॥ कस्यापि।

1012

पत्राणि कण्टकश्तैः परिवेष्टितानि वार्तापि नास्ति मधुनो रजसान्धकारः। आमोदमात्ररसिकेन मधुत्रतेन नालोकितानि तव केतिक दूपणानि ॥ २६ ॥ कम्यापि ।

1013

एतासु केतिक लतासु विकासिनीषु सीभाग्यमद्भुततरं भवती विभित्ते । यत्कण्टकेव्यथितमात्मवपुर्न जानं-स्त्वामेव सेवितुमुपक्रमते द्विरेफः ।। २७ ॥ श्रीमहादेवस्य।

अथ पाटला ।

1014

पाटलया वनमध्ये कुछमितया मीहितस्तथा भ्रमरः । सैवेयमिति यथाभूत्प्रतीतिरस्यान्यपुष्पेषु ॥ २८॥ शार्क्तभग्ना

अथ सहकारः ।

1015

गाता कोकिल एव ज्ञाता च रसाल एव नियतमिदम् । यः पञ्चममुद्रायति यस्यास्थिषु पुलकमुकुलानि ॥ २९॥ कस्यापि ।

1016

न ताहुक्षपूरे न च मलयजे नो मृगमदे
फले वा पुष्पे वा तव भवति याहुक्परिमलः ।
परं त्वेका दोषस्त्विय खलु रसालेधिकगुणे
पिके वा काके वा गुरुलघुविशेषं न मनुषे ।। ३०।।
कस्यापि।

1017

उत्तंसकौतुकरसेन विलासिनीनां लूनानि यस्य न नखैरिप पह्नवानि । उद्यानमण्डनतरो सहकार स त्व-मङ्गारकारकरगोचरतां गतोसि ॥ ३१॥

1018

कित पक्षविता न पुष्पिता वा तरवः सन्ति समन्ततो वसन्ते । जगतीविजये तु पुष्पकेतोः सहकारी सहकार एक एव ॥ ३२॥ कम्यापि

1019

यो दृष्टः स्फुटदस्थिसंपुटवज्ञाचित्रंत्प्रवालाङ्गरो दैवात्स दिदलादिकक्रमवज्ञादारूढशाखाद्यतः। सिग्धं पद्यवितो घनं मुकुलितः स्फारच्छदं पुष्पितः सोरकर्षे फलितो मृशं च नमितः को त्येप चूतदुमः।।३३।। देतुकस्य।

1020

एतस्मिन्वनमार्गभूपरिसरे सौन्दर्यमुद्राङ्कितः प्रोसिद्धिः फलपत्तपुष्पनिचयैश्रृतः स एकः परम् । यं वीक्ष्य स्मितवक्कमुद्रतमहासंतीषमुद्धासित-स्फारोत्कण्डमकुण्डितक्रमममी धावन्ति पान्थत्रजाः ॥ ३४ । भहनायकस्य ।

1021

श्वाया फलानि मुकुलानि च यस्य विश्व माहुदियन्ति सहकारमहीरुहस्य ।
 आमृध्य तस्य शिखया नवपद्मवानि
 मध्नासि रे दबहुताश हताश कष्टम् ॥ ३५ ॥
 कस्यापि ।

1022

कूष्माण्डीकलवत्कलं न यदिप न्ययोधवज्ञोचता रम्भापलिनमं दलं न कुसुमं नो केतकीपुष्पवत् । सौरभ्यं कुसुमे दले तदिप तिक्किचित्समुज्जृम्भते लोके येन रसाल साल नितरां त्यत्का गुणांस्तामि ते ।।३६॥ जार्क्कायरस्य ।

1023

यावत्मलेदियमुखः सहकार जात-स्तावच कण्टककुलैः परिवेदिनोसि । छायापि ने न सुलभा फलमस्तु दूरे स्वं निष्फलो वरमहो सुखसवनीयः ॥ ३७॥ कस्यापि ।

अथ पनसः ।

1024

गरीय:सौरभ्ये रसपरिचये नाईति सुधा सिना भुद्रीकापि प्रथिमनि निमग्नः फलभरः । परार्थे कोश्रशीर्शन पुलकितः कण्टकमिषा-रही ते वारिचं पनस मनसः कस्य न मुद्रे ॥ ३८॥ कर्मापि।

वृक्षविशेषान्योक्तयः

अथ कदली <mark>|</mark> 1025

तालीतरोरनुपकारि फलं फलित्वा लज्जावशादुचित एव विनाशयोगः । एतत्तु चित्रमुपकृत्य फलैः परेभ्यः पाणाज्ञिजाञ्झगिति यत्कदली जहाति ॥ ३९॥ कस्यापि।

> अथ द्राक्षा | 1026

पे न भवति हानिः परकीयां चरति रासमे द्राक्षाम् । असमञ्जलं हि दृष्ट्वा तथापि परितप्यते चेतः ॥ ४०॥

1027
दासेरकस्य दासीयं बदरी यदि रोचते |
एतावतैत्र किं द्राक्षा न साक्षादमृतपदा | ४९ | कर्पूरकवेः।

अथ दाडिमम् । 1028

आ पुष्पप्रसरान्मनोहरतया विश्वास्य विश्वं जनं हंहो दाडिम ताबदेव सहसे वृद्धि स्वकीयामिह । यावज्ञति परोपभोगसहतामेषा ततस्तां तथा ज्ञात्वा ते हदयं द्विधा दलति यत्तेनातिबन्द्यो भवान् ॥४२॥ श्रीशाज्देवस्य।

अथ नालिकेरः । 1029

प्रथमवयसि पीतं तोयमलपं स्मरन्तः शिरसि निहितभारा नालिकेरा नराणाम् । ददति जलमनलपास्त्रादमाजीवितान्तं नहि कृतसुपकारं साधवो विस्मरन्ति ॥ ४.३ ॥ कर्यापि

शार्कुधरपद्धतिः

अथ तालः ।

1030

अध्वन्यध्विनि भूहहः फलभृतो नम्नानुपेक्ष्यादराहूरादुच्चतिसंश्रयव्यसिनः पान्यस्य मुग्धात्मनः ।
यन्मूलं समुपागतस्य मधुरच्छायाफलैः का कथा
शीर्णनापि हि नोपयोगमगमत्पर्णेन तालद्रुमः ॥ ४४ ॥
कस्यापि।

अथ भूर्जः ।

1031

दौर्जन्यमात्मिन परं प्रथितं विधात्रा
भूर्जद्रमस्य विफलत्वसमर्पणेन ।
किं चर्मभिर्निशितशस्त्रशातवकृत्तेराशां न पूर्यित सोर्थिपरंपराणाम् ॥ ४५॥
अहगोविन्द्राजस्य।

1032

कुर्वन्तु नाम जनतोपकृतिं प्रस्तच्छायाफलैरविकलैः स्रलमेर्द्धमास्ते ।
सोद्धास्तु कर्तनरुजः पररक्षणार्थमेकेन भूर्जतरुणा करुणापरेण ॥ ४६॥
श्रीवैद्यभानुपण्डितस्य।

अथाश्वत्थः ।

1033

र्वार्धतेः सेवितेः किं तेः सत्यश्वत्थेन्यपादपेः । वर्धितो नरकाद्रक्षेत्सपृष्टोरिष्टानि हन्ति यः ॥ ४७ ॥ माधवमाग्यस्य।

अथ न्यग्रीधः ।

1034

विस्तीर्णो दीर्घशाखाश्रितशकुनिशतः शाखिनामयणीस्त्वं न्यमोध क्रोधमन्तः प्रकटयसि न चेद्रच्मि किंचित्तदल्पम् । जल्पोप्येष त्रपाकृत्पलघुपरिकरा कापि कूष्माण्डवही
पहीपृष्टप्रतिष्ठा इसित निजफलेस्त्वत्फलर्द्धि किमन्यत् ॥४८।
कस्यापि ।

1035

महातरुर्वा भवति समूलो वा विनइयति । नान्तरप्रत्ययानेति न्यमोधकणिकाङ्कुरः ॥ ४९॥ कस्यापि ।

अथ मधूकः।

1036

तत्ते जस्तरणेर्निदाघसमये तद्वारि मेघागमे तज्जाडचं शिशिरे मदेकशरणैः सोढं पुरा वैदेलैः । आयातस्त्वधुना फलस्य समयः किं तेन मे तैर्विना स्मृत्वा तानि शुचेव रोदिति गलत्पुष्पैर्मधूकदुमः ॥ ५० ॥ कस्यापि।

1037

मूलादेव फलस्य विस्तृतिभर्श्छायाप्यनन्यादृशी ते यस्य प्रसवाः सुमञ्जलरसेरानन्दयन्ति प्रजाः । स्तिहं च प्रकटीकरोति परमं भूयः फलानां गुणै-हित्वैकैकगुणांस्तरून्भज सखे तस्मान्मधूकद्रुमम् ॥ ५१॥ कस्यापि।

> अथ शाल्मिलिः । 1038

हंसाः पद्मवनाशया मधुलिहः सीरभ्यगन्धाशया पान्थाः स्वादुफलाशया बलिभुजो गृधाश्च मांसाशया । दूरादुच्चतपुष्परागनिकरैनिःसारमिथ्योच्चते रे रे शालमलिपादप प्रतिदिनं के न त्वया विच्चताः ॥ ५२॥ कस्यापि।

कायः कण्टकभूषितो न च घनच्छायाकृतः पह्नवाः पुष्पाणि च्युतसीरभाणि न दलश्रेणी मनोहारिणी । कि बूमः फलभारमस्य यदुपन्यासेपि ठज्जामने तद्भीः केन गुणेन शाल्मिलतरो जातीसि सीमदुमः ॥ ५३॥ कस्यापि।

अथ निम्बः ।

1040

निस्व किं बहुनोक्तेन निष्फलानि फलानि ने । यानि संजातपाकानि काका निःदोषयन्त्यमी ।। ५४ ।।

1041

यस्माद्धिजनी मनोभिलिषतं लब्ध्वा मुद्दा मेदुरः सार्धे बन्धुजनैश्वकार विविधानभोगान्विलासोद्धरः । तं दैवेन विवेकग्रन्यमनसा निर्मृत्य चूतद्वमं स्थाने तस्य तु काकलोकवसिर्तिनम्बः समारोपितः ॥ ५५॥ कयोग्ध्येतौ।

> अथ बुब्बूलः । 1042

गात्रं कण्टकसंकटं प्रविर्वच्छायाभृतः पहावा निर्गन्धः कुसुमोत्करस्तव फलं न क्षुद्धिनादाक्षमम् । बुब्बूलद्रुम मूलमेति न जनस्तत्तावदास्तामहे अन्येषामि द्यांखिनां फलवतां गुप्त्ये वृतिर्घायसे ॥ ५६॥

अथ खदिरः ।

1043
चन्द्रने विषधरान्सहामहे
वस्तु सुन्द्रमगुप्तिमत्कृतः ।
रिक्षतुं वद किमात्मसीष्ठवं
विधिताः खद्दि कण्टकास्त्वया ॥ ५७ ॥
भव्दस्य।

1044

पदं तदिह नास्ति यच खिरिः खरेरावृतं च तेपि खिदिरा न ये कुटिलकण्टकेरावृताः | न ते कुटिलकण्टकाः किमिष् ये न मर्भच्छिद-स्तदुज्झत वृथा स्थितिं वत सहध्वमध्वश्रमम् ॥ ५८ ॥ कस्यापि।

अथ किंगुकः।

1045

किं शुकाहरू मा तिष्ठ शुक भाविफ ठाशया | बाह्यरङ्गप्रसङ्गिन के के नानेन विच्चिताः || ५९ || कस्यापि

अथ शाखोटः।

1046

कस्त्वं भोः कथयामि दैवहतकं मां विद्धि शाखोटकं वैराग्यादिव वृक्ष साधु विदितं कस्मादिदं भाषसे । वामेनात्र वटस्तमध्वगजनः सर्वात्मना सेवते न च्छायापि परोपकारकृतये मार्गस्थितस्यापि मे ॥ ६०॥ कस्यापि।

अथ पीलुः ।

1047

धन्याः स्क्ष्मफला अपि प्रियतमास्ते पीलुवृक्षाः क्षिती क्षुरक्षीणेन जनेन हि प्रतिदिनं येषां फलं मुज्यते । किं तैस्तत्र महाफलेरपि पुनः कल्पहुमाद्येंद्वमे-येषां नाम मनागपि अमनुदे छायापि न प्राप्यते ॥ ६९॥ शक्तिकुमारस्य।

अथ करीरः

1048

फलं दूरतरेप्यास्तां पुष्णासि कुछमैर्जनान् । इतरे तरवे मन्ये करीर तव किंकराः ॥ ६२ ॥

1049

कि पुष्पैः कि फलैस्तस्य करीरस्य दुरात्मनः । येन वृद्धिं समासाद्य न कृतः पन्नसंग्रहः ॥ ६३॥

शार्क्षभ्यस्यद्वातिः

अथ विल्वः । 1050

आमोदीनि सुमेदुराणि च मृदुस्वादृनि च क्ष्मारुहा-मुद्यानेषु वनेषु लब्धजनुषां सन्तीतरेषामपि । किंतु श्रीफलता तवैव जयिनी मालूर दिङ्गण्डले यस्यैतानि फलानि यौवनवतीवक्षोजलक्ष्मीगृहाः ॥ ६४॥ कस्यापि।

> अथ शालिः । 1051

शाखासंतितसंनिरुद्धनभसो भूयांस एवावनी विद्यन्ते तरवः फलैरविकलैरार्तिच्छिदः प्राणिनाम् । किंतु द्वित्रिदलैरलंकृततनोः शालेः स्तुमस्तुङ्गतां दत्त्वा येन निजं शिरः स्तुकृतिना को नाम न प्रीणितः ॥६५ ॥ नमीयस्य।

> अथेक्षुः । . 1052

परार्थे यः पीडामनुभवति भङ्गिपि मधुरो
यदीयः सर्वेषामिह खलु विकारोप्यभिमतः ।
न संप्राप्तो वृद्धि यदि स भृशमक्षेत्रपतितः
किमिक्षोदीषोसी न पुनरगुणाया मरुभुवः ॥ ६६ ॥
इन्दुराजस्य।

मुखे यद्देरस्यं वपुरिष पुनर्यन्थिनिचितं
न संतप्तः कोषि क्षणमिष भजेनमूलमितः ।
फलं चैवाप्राप्तं वितथसरिलस्य भवतस्तिदक्षो नो युक्तं विहितमितरैर्यन्त्रदलनम् ॥ ६७ ॥
कस्यापि ।

अथ कर्पासः। 1054

श्राध्यं कर्पासफलं यस्य गुणै रन्ध्रवन्ति पिहितानि । मुक्ताफलानि तरुणीकुचकलशेषु स्रष्ठु विलसन्ति ॥ ६८॥ 1055

निष्पेषोत्थमहाव्थथापरत्यं प्राप्तं तुलारोहणं
याम्यस्त्रीनखलुञ्चनव्यतिकरस्तन्त्रीप्रहारव्यथा ।
मातङ्गोजिझततुण्डवारिकणिकापानं च कूर्चाहतिः
कर्पासेन परार्थसाधनविधौ किं किंन चाङ्गीकृतम् ॥ ६९ ॥
केषामण्येते।

अथ शणः।

1056

भूर्जः परोपकृतये निजकवचिवर्कतनं सहते |
परबन्धनाय च शणः प्रेक्षध्विमहान्तरं कीहक् || ७० ||
वक्ष्मरेवस्य।

अथ कण्टकारिका । 1057

उचितं नाम नारङ्गचां केतक्यामपि कण्टकाः । रसगन्धोज्झिते किं ते कण्टकाः कण्टकारिके ॥ ७१॥ कस्यापि।

अथ धत्तूरः।

1058

महेशस्त्वां धत्ते शिरसि रसराजस्य जियनी विशुद्धिस्त्वत्सङ्गात्कनकमयमेति त्रिभुवनम् । तनोति त्वत्सेवां ननु कनकवृक्ष त्वदपरः परस्तत्को नु स्याद्यदि न स्रुलभीभावमभजः ॥ ७२॥ प्रह्लाहनस्य।

अथ तृणानि । 1059

उत्तुङ्गेस्तरुभिः किमेभिरावितेराकाशसंस्पर्धिमि-र्धन्योसौ नितरामुलूपविटपी नद्यास्तटेवस्थितः । एवं यः कृतबुरुद्धिद्धतजलव्यालीलवीचीवशा-नमज्जन्तं जनमुद्धरामि सहसा तेनैव मज्जामि वा ॥ ७३॥ राणकस्य।

1060

रूढस्य सिन्धुतटमनु तस्य तृणस्यापि जनम कल्याणम् । यरसिलितमञ्जदाकुतजनस्य हस्तावतम्वनं भवति ॥ ७४ ॥ यहभदेवस्य।

अथ ताम्बूलवही ।

1061

वहीनां कति न स्कुरन्ति परितः पन्नाणि किं तैरिह स्विग्धेरप्यतिकोमलेरपि निजामेवाश्रयद्भिः श्रियम् । तानेव स्तुमहे महाजनमुखश्रीकारिजन्मव्रता-न्यान्स्ते नवनागरीप्रियतमांस्तांम्बूलवृक्षी छदान् ॥ ७५ ॥ कस्यापि ।

1062

किं वीरुधो भुवि न सन्ति सहस्रसंख्या यासां दलानि न परोपकृतिं भजन्ति । एकैव विष्ठपु विराजति नागवही या नागरीवदनचन्द्रमलंकरोति ॥ ७६ ॥ कस्यापि।

अथ तुम्बी । 1063

सर्वास्तुम्ब्यः समकटुरसास्तुम्बिवहीप्रस्ता-स्तासां बद्धा अपि कतिपया दुस्तरं तारयन्ति । दाब्दायन्ते सरसमपराः शुष्ककाष्टे निषण्णा-स्तनमध्येन्या ज्वलितहृदयाः शोणितं संपिबन्ति ॥ ७७॥ कस्यापि।

अथ पर्वतान्योक्तयः ॥ ६० ॥

1064 विन्ध्यमन्दरसुमेरुभूभृतां यत्पतिस्तुहिनपर्वतीभवत् ।

पर्वतान्योक्तयः

ईश्वरश्वशुरताप्रभावत-स्तद्भुवं जगति जृम्भते यदाः ॥ १॥ शार्द्भाधरस्य।

ये संतोषस्रखप्रबुद्धमनसस्तेषामभिन्नो मृदो येप्यन्ये धनलोभसंकुलिधयस्तेषां तु दूरे नृणाम् । इत्थं कस्य कृते कृतः स विधिना तादृक्पदं संपदां स्वात्मन्येव समाप्तहेममहिमा मेर्र्न मे रोचते ।। २ ।। विद्यापतेः।

1066

आनक्ष्महे बत किमद्यतनीमत्रस्थां तस्याद्य विन्ध्यशिखरस्य महोज्ञतस्य । यत्रैव सप्त मुनयस्तपसा निषेदुः सोयं विलासवसतिः पिशिताशनानाम् ॥ ३ ॥ कस्यापि।

1067

मन्यामहे मलयमेव यदाश्रयेण ज्ञाखोटनिम्बकुटजा अपि चन्दनन्ति । किं तेन हेमगिरिणा रजताद्रिणा वा यस्याश्रिताश्र तरवस्तरवस्त एव ॥ ४ ॥ कस्यापि।

1068

मुरारातिर्रुक्षमीं त्रिपुरिवजयी शीतिकरणं करीन्द्रं पालोमीपितरिप स लेभे जलिनिधेः । त्वया किं वा लब्धं कथय मथितो मन्दरिगरे शरण्यः शैलानां यदयमदयं रत्निलयः ॥ ९॥ कस्यापि

1069

दाक्रादरिक्ष यदि पक्षयुगं तथापि भैनाक सन्ति तय नेह गतागतानि ।

शार्क्रधरपद्धातिः

निःसत्त्वता च निरपत्रपता च किंतु
पायोनिधौ निपतता भवतार्जिता च ॥ ६ ॥

कस्यापि।

1070

एकस्यायमुदेति मूर्धनि गिरेरन्यस्य चैव क्रमा-दस्तं याति कठानिधिस्तदुभयोरस्तः प्रदास्तोचलः । को नामोदियनं करोति न दिारीमाणिक्यमस्तं पुन-र्यातं यः कुरुते भवानिव स दुष्पापोस्ति पृथ्वीतले ॥ ७॥ कस्यापि।

1071

रोहणाचल देश्वेषु कस्तुलां कलयेत्तव । यस्य पाषाणखण्डानि मण्डनानि महीभृताम् ॥ ८ ॥ प्रह्लादनस्य।

1072

रत्नानां न किमालयो जलिनिधः किं न स्थिरा मेदिनी किं न व्योम महत्पदं सुकृतिनां किं नाम नैवोच्चतम् । हंहो रोहण किंतु याचकचमूनिः शङ्कटङ्कक्षति-क्षान्तिस्वीकरणेन गोचितिलकक्षेत्रोक्यवन्द्यो भवान् ॥ ९॥ कस्यापि।

1073

नाधन्यानां निवासं विद्यति गिरयः शेखरीभूतचन्द्राः शृङ्गेज्यीत्साप्रवाहं द्रुतमिव तुहिनं दिङ्गुखेषु क्षिपन्तः । येषामुचैस्तरूणामविहतगतिना वायुना कम्पिताना-माकाशे विप्रकीर्णः कुद्यमचय इवाभाति ताराप्रहीधः ॥१०॥ कस्यापि।

अथागस्त्यान्योक्तयः ॥ ६१ ॥

कम्पन्ते गिरयः पुरंदरभयान्मेनाकमुख्या पुनः क्रन्दन्त्यम्बुधराः स्फ्रन्ति वडवावक्रोक्रता वह्नयः ।

समुद्रान्योक्तयः

भोः कुम्भोद्रव मुच्यतां जलिधिः स्वस्त्यस्तु ते सांप्रतं निद्रालुः अथबाहुविक्षिकमलाश्चेषो हरिः सीदिति ॥ १॥ कस्यापि।

1075

अखर्वपर्वगर्तास्र विच्छिन्नो यस्य वारिधिः ।
स एव हि मुनेः पाणिरधस्ताहिन्ध्यभूभृतः ॥ २॥

कस्यापि ।

1076

अल्पीयसैव पयसा यत्कुम्भः पूर्वते प्रसिद्धं तत् । ब्राह्मं तेजः पर्यत कुम्भोद्भूतः पपौ वार्धिम् ॥ ३॥ शार्क्सधरस्य।

अथ समुद्रान्योक्तयः ॥ ६२ ॥

1077

नावज्ञानादवैदग्ध्यादुद्धर्महिमैव सः । यत्तीरपङ्कमप्तानि महारत्नानि दोरते ॥ १॥

1078

यद्यपि बदः देशैतेर्यद्यपि गिरिमथनमुष्तिसर्वस्वः । तदपि पतनभीतमूधररक्षायां दीक्षितो जलिधः ॥ २ ॥

1079

यद्यपि स्वच्छभावेन दर्शयत्युदधिर्मणीन् । तथापि जानुदन्नीयमिति चेतिस मा कृथाः ॥ ३ ॥

1080

रत्नैरापूरितस्यापि मदलेशोस्ति नाम्बुधेः । मुक्ताः कतिपयाः प्राप्य मातङ्गा मदविह्नलाः ॥ ४॥

1081

अधः करोषि यद्रलं मूर्भा धारयसे तृणम् । दोषस्तवैव जलधे रत्नं रत्नं तृणं तृणम् ॥ ९॥ केषामप्येते।

शार्कु धरपद्धातिः

1082

स्वस्त्यस्तु विद्वमवनाय नमो मणिभ्यः कल्याणिनी भवतु मौक्तिकशुक्तिरेपा | प्राप्तं मया सकलमेव फलं पयोधे-यहारुणैर्जलचरैन विदारितोस्मि ॥ ६ ॥

1083

आदाय वारि परितः सरितां मुखेभ्यः किं नावदर्जितमनेन दुर्गियेन | क्षारीकृतं च वडवावदने हुतं च पातालकुक्षिकुहरे विनिवेदिातं च ॥ ७ ॥ आंग्रुकस्य।

1084

यावाणो मणयो हरिर्जलचरो लक्ष्मीः पयोमानुषी
मुक्तीयाः सिकताः प्रवाललिकाः द्वीवालमम्भः सुधा |
तीरे कल्पमहीरुहाः किमपरं नाम्नापि रलाकरो
दूरे कर्णरसायनं निकटतस्तृष्णापि नो द्याम्यति ॥ ८॥
कस्यापि ।

1085

एतस्मादमृतं सरैः श्रातमखेनोचैः अवाः सहुणः कृष्णेनाद्भुतिवक्रमेकवसतिर्ठक्ष्मीः समासादिता । इत्यादिपचुराः पुरातनकथाः सर्वेभ्य एव श्रुता अस्माभिस्तु न हृष्टमत्र जलधौ मिष्टं पयोषि क्रिनित् ॥ ९ ॥ कस्यापि ।

1086

संख्येया न भवन्ति ते युगदातैर्गाम्भीर्यमुख्या गुणाः संत्यं वारिनिधे तथापि तदिइं चित्ते विधत्ते व्यथाम् । स्वच्छन्देन तिमिंगिलाज्ञिजकुलशासं मुद्दः कुर्वतो यत्ते वारियतुं निनेपि विषये न स्वामिता विद्यते ॥ १०॥

समुद्रान्योक्तयः

1087

हेलोझासितकझोल धिक्के सागर गर्जितम् । तव तीरे वृषाक्रान्तः पान्थः पृच्छति कूपिकाम् ॥ ११ ॥ कस्यापि ।

1088

तृषं धरायाः शमयत्यशेषं
यः सोम्बुदो गर्जित गर्जतूचैः ।
यस्त्वेककस्यापि न हन्ति तृष्णां
स किं वथा गर्जित निस्त्रपोव्धिः ॥ १२॥
कस्यापि।

1089

कहोतिः स्थगयनमुखानि ककुमामश्रंतिहैरम्भसा
क्षारेणापि दिवानिशं जलनिधे गर्जन विश्राम्यसि ।
एतत्ते यदि घोरनक्रानिलयं स्वादु व्यधास्यहिधिः
किं कर्तासि तदा न वेद्मि तर्लैः स्वैरेव दुश्चेष्टितेः ॥ १२॥
कस्यापि।

1090

यद्वीचीभिः स्पृदासि गगनं यद्य पातालमूलं
रित्ते हि प्रयसि पयसा यत्पिभत्स भरित्रीम् ।
धिक्सर्वे तत्तव जलिमें यद्विमुच्याश्रुभारास्तीरे नीर यहणरसिकेर ध्वेणकि जिझते।सि ॥ १४ ॥
गौडाभिनन्दस्य।

1091

अयं वारामेको निलय इति रत्नाकर इति भितोस्माभिस्तृ ब्लातरिल मनोभिर्जलिधिः । क एवं जानीते निजकरपुटीकोटरगतं भागदेनं ताम्यितिमिमकरमापास्यति मुनिः ॥ १५ ॥ भाजवस्द्रस्य।

1092

चपलतरतरंगैर्दूरमुत्सारितोपि प्रथयति तव कीर्ति दक्षिणावर्तशङ्खः ।

शार्ङ्गधरपद्धतिः

परिगणय पयोधे पद्मनाभार्घयोग्यं तव निकटनिषण्णैः क्षुष्ठकैः श्राध्यता का ॥ १६॥ कस्यापि।

1093

इतः स्विपिति केदावः कुलिमनस्तदीयद्विषा-मितश्च दारण।थिनः दिाखिरपित्रिणः देशस्ते । इतोपि वडवानलः सह समस्तसंवर्तकै-रहो विततमूर्जितं भरसहं च सिन्धोर्वपुः ॥ १७॥ भर्तहरेः।

1094

द्यामारोहित वाञ्छित स्थगियतुं तेजोपि तेजस्विना-मुद्यैर्गर्जित पूरयज्ञिप महीमम्भोभिरम्भोधरः । कांश्चिह्रागुपजीव्य तोयज्ञुलकान्सिन्धोर्भवत्संनिधेः पानीयप्रचयेषु सत्स्विप न तेजातो विकारः कचित् ॥ १८॥ कस्यापि ।

1095

भये वारां राशे कुलिशकरकोपप्रतिभया-दयं पक्षप्रेम्णा गिरिपरिवढत्वामुग्गतः । त्वदन्तर्वास्तव्याद्यदि पुनर्यं वाडवशिखी प्रदीप्तः प्रत्यङ्गं ग्लप्यति ततः कीस्य शरणम् ॥ १९॥ कस्यापि।

1096

किं वाच्यो महिमा महानलिधिर्यस्येन्द्रवचाहित-त्रस्तः क्ष्माभृदमञ्चदम्बुनिचये कीलीरपोताकृतिः । मैनाकोपि गभीरनीरविलसस्पाठीनपृष्ठोक्कस-च्छैवालाङ्क रकोटिकोटरकुटीलुद्यान्तरे निर्वृतः ॥ २०॥

1097

तावत्सप्तसमुद्रमुद्रितमही भूभृद्भिरभंकषे-स्तावद्भिः परिवारिता पृथुतेरैईपिः समन्तादियम् । यस्य स्फार्फणामणी निलियनी तिर्यक्फणालंकृतिः दोषः सोप्यगमदादङ्गदपदं रुद्राय तस्मै नमः ॥ २९॥ एतौ बिध्स्कवेः।

रबान्योक्तयः ॥ ६३ ॥

1098

अनस्तमितसारस्य तेजसस्तद्विजृम्भितम् । येन पाषाणखण्डस्य मौल्यमल्पं वसुंधरा ।। ९ ॥

1099

यस्य वज्रमणेर्भेदे भिद्यन्ते लोहस्रचयः । करोति तत्र किं नाम नारीनखितलेखनम् ॥ २॥

1100

सोमकान्तो मणिः स्वच्छः सूर्यकान्तस्तथा न किम् । उद्गारे तु विदोषोस्ति तयोरमृतवह्निजः ॥ ३॥

1101

स्फटिकस्य गुणो योसौ स एवायाति दोषनाम् । धत्ते स्वच्छतया छायां यतो मलवतामपि ॥ ४॥

1102

सुधाकरकरस्पर्शाद्वहिर्द्रविस सर्वतः । चन्द्रकान्तमणे तेन्तर्मृदुत्वं लोकविश्रुतम् ॥ ५॥

1103

वपुःपरीणाहगुणेन तेभ्यो
यशस्त्रिनः किं मणयो भवन्ति ।
तथापि चूडास महीपतीनां
त एव खेलन्ति न गण्डशैलाः ॥ ६॥

1104

त्यज निजगुणाभिमानं मरकत पतितोसि पामरे वणिजि । काचमणेरिप मौल्यं लभसे यलादिप ते श्रेयः ॥ ७॥

शार्क्षभरपद्धाः

1105

भ्रष्टं नृपितिकरीटाङ्ग्मी पिततं तिरोहितं रर्जसा | विधिविलसितेन रंबं जनचरणविडम्बनां सहते ॥ ८ ॥

1106

भाषातं परिलीहमुयनखरैः क्षुण्णं च यच्चितं क्षिप्तं यद्धतनीरसत्वकुपितेनेति व्यथां मा कृथाः । हे माणिक्य तवैतदेव कुदालं यद्वानरेणायहा-दन्तःसत्त्वनिरूहणाय सहसा चूर्णाकृतं नाइमना ॥ १ ॥

1107

उत्तंसेषु ननर्त न क्षितिभुनां न प्रेक्षकैरुक्षितः साकाङ्कं लुटितो न च स्तनतटे लीलावतीनां कचित्। कष्टं मोश्चिरमन्तरेव जलधेर्दैवाद्विज्ञीर्णोभव-रखेलब्यालकुलाङ्गधर्षणपरिक्षीणप्रमाणी मणिः॥ १०॥ कषामण्यते ।

1108

पोरस्त्येद्विशात्येः स्फुरदुरमितिभिर्मिच पाश्चात्यसंघै-रौदीच्येर्यत्परिक्य क्षितिपतिमुक्टे न्यासि माणिक्यमेकम् । यद्येतस्मिन्कथंचित्कथयति कृपणः कोपि मालिन्यमन्यः प्रक्षावन्तस्तदा तं निरवधिजडतामन्दिरं संगिरन्ते ॥ १९॥ अच्यतस्य।

1109

ये गृह्णन्ति हटात्तृणानि मणयो ये वाप्ययःखण्डकं ते दृष्टाः प्रतिधाम द्राधमनसा विच्छित्तसख्याधिरम् । नो जाने किमभावतः किमथवा दैवादहा श्रुयते नामाप्यत्र न तादृशम्य हि मणे रत्नानि गृह्णाति यः)। १२ ॥ कस्यापि ।

1110

केनासीनः सुखमकरूणनाकरादुङ्गस्त्वं विकेतुं वा समभित्रियतः केन वास्मिन्कुदेशे । यस्मिन्त्रिक्तव्ययभरसहे याहकस्तावदास्तां नास्ति भ्रातमरकतमणे त्वत्परीक्षाक्षमोपि ॥ १३ ॥ शर्ववर्मणः

1111

न श्वेतांशुवदन्धकारदलनादुइचोतिता रोदसी नाप्येरावतवित्रस्तदितिजवासः कृतो वासवः । नो चिन्तामणिरत्ववित्रभुवने छिन्ना विपचार्थिनां भूत्वा तस्य हरेहरःप्रणयिना किं कौस्तुभेनार्जितम् ॥ १४॥ कस्यापि ।

1112

यनमुक्तामणयोम्बुधेरुद्रतः क्षिप्ता महावीचिभिः पर्यन्तेषु लुउन्ति निर्मल्रुचः स्पष्टाद्वहासा इव । तत्तस्यैव परिक्षयो जलनिधेई पान्तरालम्बिनो रत्नानां तु परिमह्व्यसनिनः सन्त्येव सांयात्रिकाः ॥ १५॥ कस्यापि ।

> सिन्धुस्तरंगैरुपलालय फेना-त्रतानि पङ्कैमेलिनीकरोति । तथापि तान्येव महीपतीनां किरीटकोटीषु पदं लभन्ते ॥ १६ ॥ कस्यापि ।

अथ ज्ञाङ्घान्योक्तयः ॥ ६४ ॥

1114

उचैरचर रुचिरं झिल्लि वर्त्मिन तरुं समारु । दिग्व्यापिनि शब्दगुणे शङ्खः संभावनाभूमिः ॥ १॥ कस्यापि।

1115

कीटगृहं कुटिलोन्तः कठिनः क्षाराम्बुसंभवः ग्रुन्यः । वाङ्कः श्रीपतिनिकटे केन गुणेन स्थिति लेमे ।। २ ॥ शार्क्रधरस्य ।

शार्द्धभरपद्धातिः

1116

भन्तः कुटिलतां विभ्रच्छङ्कः स खतु निष्ठुरः । हुंकरोति यदाध्मानस्तदेव बहु गण्यताम् ॥ २ ॥ कस्यापि ।

1117

तातः क्षीरिनिधिः स्त्रसा जलियजा भाता सरेश्रहुमः सौजन्यं सह कौस्तुभेन शुचिता यस्य द्विजेशादिष । धिक्कर्माणि सः एव कम्बुरधुना पापण्डिकान्ताकरे विश्रान्तः प्रतिवासरं प्रतिगृहं भैक्षेण कुक्षिंभिरः ॥ ४॥ कस्याप।

1118

सर्वाशापरिपूरि हुंकृतिमदो जनमापि दुग्धोदधे-गीविन्दाननचुम्बि सन्दरतरं पूर्णेन्दुविम्बाद्दपुः ॥ श्रीरेषा सहजा गुणाः किमपरं भण्यन्त एते हि य-स्कौटिल्यं हदि पाञ्चजन्य भवतस्तेनातिलज्जामहे ॥ ५ ॥ कस्यापि॥

1119

श्रृद्धाः सन्ति सहस्रशो जलनिधर्वीचिच्छटाघड्डिताः पर्यन्तेषु लुटन्ति ये दलशतैः कलमापितक्ष्मातलाः । एकः कोपि स पाञ्चजन्य उदभूदाश्चर्यधामा सतां यः संवर्तभरक्षमैर्मधुरिपोः श्वासानिलैः पूर्यते ॥ ६ ॥ काविरवस्य।

1120

क चाम्भोधी जन्म क च वपुरिदं कुन्द्धवलं क चावासस्थानं कृतमह्ह विष्णोः करतले । क नीचानामास्ये परिणतिरियं चुम्बनविधा-वितीवेदं राष्ट्रः करुणकरुणं रोदिति मुदुः ॥ ७॥

अथ नद्यन्योक्तयः ॥ ६५ ॥

1121

यदापि दिशि दिशि सरितः परितः परिपूरिताम्भसः सन्ति । तदपि पुरंदरतरुणीसंगतिसुखदायिनी गङ्गा ॥ १॥

तटाकान्योक्तयः

1122

आजन्मस्थितयो महीरुह इमे कामं समुन्मूलिताः कहोलाः क्षणभङ्गराः पुनरमी नीताः परामुन्नतिम् । अन्तर्माहपरिमहो बहिरपि भ्राम्यन्ति गन्धहिपा भ्रातः शोण न सोस्ति यो न हसति त्वत्संपदां विश्ववान् ॥ २॥

1123

छायां प्रकुर्वन्ति नमन्ति पुष्पैः फलानि यच्छन्ति तटद्रुमा ये । उन्मूल्य तानेव नदी प्रयाति तरंगिणां क प्रतिपन्नमस्ति ॥ ३ ॥

1124

कतिपयदिवसस्थायी पूरो दूरोच्चतोपि भविता ते । तटिनि तटद्रुमपातनपातकमेकं चिरस्थायि ॥ ४ ॥

1125

कुरु गम्भीराशयतां कहोतेर्जनय लोकविश्रान्तिम् । वीतपयोधरतक्ष्मीः कस्य न चरणैर्वित्रङ्कासि ॥ ५॥ केषामण्येते।

अथ तटाकान्योक्तयः ॥ ६६ ॥

1126

हंसैर्लब्धप्रशांसेस्तरितकमलप्रत्तरक्तेस्तरंगेनीरैरन्तर्गभीरैश्वपलबककुलत्रासलीनेश्व मीनेः ।
पालीक्टढदुमालीतलस्रुखश्चितस्त्रीप्रणीतेश्व गीतेभीति प्रक्रीडदातिस्तव सलिलवलश्चक्रवाकस्तटाकः ॥ १॥
कस्यापि।

1127

क्रीव्चः क्रीडतु कूर्दनां च कुररः कङ्कः परिष्वज्यतां महुर्माद्यतु सारसभ रसतु प्रोड्डीयनां टिड्डिभः ।

शार्क्ष धरपद्धातिः

मेकाः सन्तु वका रसन्तु चरतु स्वच्छन्दमाटिस्तटे हंहो पद्मसरः कुतः कतिपयैईसैर्विना श्रीस्तव ॥ २ ॥ कस्यापि ।

1128

अयमवसरः सरस्ते सिक्ठिरुपकर्तुमर्थिनामनिशम् ।

इदमपि च खलभमम्भो भवति पुनर्जलधराभ्युदये ॥ ३ ॥

अविक्रभवेषस्य ।

1129

एतस्मिन्मरुमण्डले परिचलत्कक्षोलकोलाइल-क्रीडत्कङ्कमणङ्कमङ्कविलसिन्नःशङ्कमत्स्यवजम् । केनेदं विकसत्कुशेशयकुटीकोणकणत्यदृद-श्रेणिपीणितपान्यमुज्ज्वलजलं चक्रे विशालं सरः ॥ ४॥ कस्यापि।

1130

स्तोकास्भःपरिवर्तिताङ्गशकरयासार्थिनः सर्वतो हुप्त्यन्ते वकटिडिभनभृतयः स्वल्पेषु साधुस्थितिम् । सद्यः शोषमुपागतेद्य सरसि श्रीसद्मपद्माकरे तस्मिनपङ्काजिनीविठासरुचयो हंसा क यास्यन्त्यमी ।। ५ ।। इन्द्रकवेः।

1131

माद्यदिग्गजदानितप्तकर्टप्रक्षालनक्षोभिता व्योद्यः सीद्रि विचेरुरप्रतिहता यस्योर्भयो निर्मलाः । कष्टं भाग्यविपर्ययेण सरसः कल्पान्तरस्थायिन-स्तस्याप्येकवकप्रचारकलुषं कालेन जातं जलम् ॥ ६॥ विज्ञकायाः।

1132

रे पद्माकर यावदस्ति भवतो मध्यं पयः पूरितं तावचक्रचकोरकङ्ककुररभेणीं समुझासय । पश्चात्त्वं समटद्ककोटचटुलचोटीपुटव्याहति-चुटचत्कर्कटकपरव्यतिकरैनिन्दास्पदं यास्यसि ॥ ७॥ कस्यापि।

अथ कमलान्योक्तयः ॥ ६७॥

1133
रे पद्मिनीदल तवात्र मया चरित्रं
दृष्टं विचित्रमिव बहिदितं धुवं तत् ।
वैरेव शुद्धसांलेलैः परिपालितस्त्वं
तेभ्यः पृथग्भवसि पङ्कभवोसि यस्मात् ॥ १ ॥
शार्जुःभरस्य ।

पङ्काज जलेषु वासः शीतिर्मधुपेषु कण्टकैः सङ्गः । यद्यपि तद्पि तवैतिर्चित्रं मिस्रोदये हर्षः ॥ २॥ लक्ष्मीधरस्य।

1135

कुषुमं कोशातक्या विकसित रात्री दिवा च कूष्माण्धाः । अलिकुलनिलयं रुचिरं किंतु यशः कुमुदकमलयोरेव ॥३॥ कृष्णस्य।

1136

बर्मश्रीकता होके नासमानसमानता । इतीव कुमुदेद्भिदे कमहेर्मुकुहायितम् ॥ ४ ॥ कस्यापि ।

वालस्यमसरो जडेप्विप कृतावासस्य कोशे रुचि-ईण्डे कर्कशता मुखेतिभृदुता मिन्ने महान्प्रश्रयः । आमूलं गुणसंयहव्यसनिता हेषश्र दोषाकरे यस्यैषा स्थितिरम्बुजस्य वसतिर्युक्तेव तत्र श्रियः ॥ ५॥ कस्यापि।

1138

प्रसारितकरे मिस्रे जगदुइचोतकारिणि । किं न कैरव ठज्जा ते कुर्वतः को शसंवृतिम् ॥ ६॥ कस्यापि।

1139 तक्ष्मीसंपर्कजातीयं दोषः पद्मस्य निश्चितम् । यदेष गुणसंदोहधाम्चि चन्द्रे पराङ्गुखः ॥ ७॥

1140

रत्नाकरतनुजनुषि द्विजराजे राजिन श्रियो मिन्ने । अमृतकरे च कलावित पद्मिनि वामा कुतो भवती ॥ ८॥ श्रीधनदेवानाम्।

1141

उदितवति द्विजराजे कस्य न इदये मुदः पदं दधित । संकुचिस कमल यदयं हर हर वामो विधिर्भवतः ॥ ९॥ कस्यापि।

1142

अन्तिश्चिद्राणि भूयांसि कण्टका वहवी बहिः । कथं कमलनालस्य मा भूवन्भ हिरा गुणाः ॥ १० ॥ कस्यापि ।

1143

एतेन गुणाः पङ्काज सन्तीपि न ते प्रकाशमायान्ति । यहाक्ष्मीवसतेस्तव मधुपैरुपजीव्यते कोशाः ॥ ११ ॥ कस्यापि ।

1144

कामं भवन्तु मधुलम्पटषट्पदीघ-संघट्टघुर्घुरघनध्वनयोब्जखण्डाः । गायच्चतिश्रुतिद्यखं विधिरेव यत्र भृद्गः स कोपि धरणीधरनाभिपद्मः ॥ १२ ॥ श्रुतधरस्य।

अथ कूपान्योक्तयः ॥ ६८ ॥

1145 चित्रं न तद्यदयमम्बुधिरम्बुदौध-सिन्धुप्रवाहपरिपूर्तया महीयान् । त्वं त्वर्थिनामुपकरोपि यदल्पकूप निष्पीद्य कुक्षियुगलं हि महत्त्वमेतत् ॥ १ ॥

1146

दिनमवसितं विश्रान्ताः स्मस्त्वया मरुकूप हे परमुपकृतं यत्ते वक्तं पुनर्न वयं क्षमाः । भवतु सुकृतैरध्वन्यानामशेषजलो भवा-नियमपि वनच्छाया भूयात्तवोपतटं शमी ॥ २॥ कयोरप्येतौ।

1147

भीमश्यामप्रतनुवदनक्रूरपातालकुक्षि-क्रोडपान्तोपहितविभवस्याथ किं ते व्रवीमि । येन त्वत्तः समाभिलषतो वाञ्चितं क्षुद्रकूप क्राम्यनमूर्तेर्भवति सहसा कस्य नाधोमुखत्वम् ॥ ३॥ श्रीभोजदेवस्य।

1148
सगुणैः सेवितोपान्तो विनतैः प्राप्तदर्शनः |
नीचोपि कूपः सत्पात्रेर्जीवनार्थं समाश्रितः ॥ ४ ॥
शार्क्रधरस्य।

यद्यपि बहुगुणगम्यं जीवनमेतस्य कूपमुख्यस्य । जयति तथापि विवेको दानं पात्रानुमानेन ॥ ५ ॥ कस्यापि

अथ महस्थलान्योक्तयः ॥ ६९॥

1150 मरी नास्त्येव सिलिलं कृच्छाद्यद्यपि लभ्यते । तत्कटु स्तोकमुष्णं च न करोति वितृष्णताम् ॥ १ ॥ कस्यापि ।

पायं पायं पित्र पित्र पित्र पित्र सिन्चाङ्गमङ्गं भूयो भूयः कुरु कुरु सखे मज्जनोन्मज्जनानि । एषाद्योषश्रमद्ममपटुर्दुः खिताध्वन्यत्रन्धुः सिन्धुर्दूरीभवति भवतो मारवः पान्थ पन्थाः ॥ २॥ कस्यापि।

1152

भो भोः किं किमकाण्ड एव पतितस्त्वं पान्य कान्या गति-स्तत्तादृक्तृषितस्य ते खलमतिः सोयं जलं गूहते । अस्थानोपगतामकालद्धलभां तृष्णां प्रति कुध्य है त्रैलोक्यप्रथितप्रभावमहिमा मार्गोद्यसी मारवः ॥ ३ ॥ अभिनवगुप्तस्य ।

1153

सत्पादपान्त्रिपुरुषक्षत्रपुष्युन्तसंपत्परीतत्रपुषः फरुमारनम्नान् ।
व्योमामशिज्ञितश्रकुन्तसमाश्रितोरुशाखान्मरी मृगयते न ततोस्ति मुग्धः ॥ ४ ॥
कस्वापः ।

1154

किमिस विमनाः किं चोनमादी क्षणादिष ठक्ष्यसे पुनरिष पुनः प्रेक्षापूर्वा न काश्चन ते क्रियाः । स्वयमजलदां जानानोषि प्रविदय महस्थलीं शिशिरमधुरं वारि प्राप्तुं यदध्वग वाञ्छसि ॥ ५॥ नरसिंहस्य।

अथ दावानलान्योक्तयः ॥ ७० ॥

1155

यस्या महत्त्वभाजो भवन्ति गुणिनोमिता धनुर्दण्डाः । दहतस्तां वद्गालीं को वनवह्ने विवेकस्ते ।। १ ।। कस्यापि।

1156

है दावानल देशलायवासिनः साधुशाखिनः । मुम्ध व्यर्थे त्वया दग्धाः प्रेरितेन प्रभञ्जनैः ॥ २॥ कस्यापि ।

1157

र्दुंदैवप्रभवप्रभञ्जनजवादुद्धृतभूमीहरा-नेतानसत्त्वगुणाश्रयानकरुण छुष्यन्किमुनमाद्यसि । ब्रूमस्त्वां वनहञ्यवाह यदमी दग्धार्धदग्धा अपि द्रष्टञ्यास्तव तु क्षणाद्वित्रयिनो नामापि न ज्ञायते ॥ ३ ॥ कस्यापि। 1158

अभ्युच्चतेषि जलदे जगदेकसार-साधारणप्रणयहारिणि हा यदेते । उद्घासलास्यलितं तरवो न यान्ति हे दावपावक स तावक एव दोषः ॥ ४ ॥ कस्यापि।

1159

विध्वस्ता मृगपक्षिणो विधुरतां नीताः स्थलीदेवता धूमेरन्तरिताः स्वभावमिलनेराज्ञा मही तापिता । भस्मीकृत्य सुपुष्पपक्षवफक्षेनिम्रान्महापादपा-नुन्मत्तेन दवानलेन विपिनं वल्मीकशेषं कृतम् ॥ ५॥

अथ संकीर्णान्योक्तयः ॥ ७१ ॥

1160

बिभाणे त्विय भस्म कः समभवन्मन्दादरश्चन्दने कः क्षीमं कलयांचकार न कृती कृत्ति वसाने त्विय । धन्तूरस्पृहयालुतां त्विय गते तत्याज कः केतकीं स्वातन्व्याज्जहिहि त्वमीश्वर गुणां होकोस्ति तद्वाहकः ॥ १॥ कस्यापि।

1161

किन्त्से ब्रह्मशिरो यदि प्रथयसि प्रेतेषु सख्यं यदि क्षीबः क्रीडिस मातृभिर्यदि रितं धत्से इमशाने यदि । सृष्ट्वा संहरिस प्रजा यदि तथाप्याधाय भक्त्या मनः कं सेवे करवाणि किं त्रिजगती शून्या त्वमेवेश्वरः ॥ २॥ धोईकवेः।

1162

दामोदरमुदराहितभुवनं यो वहित लीलया गरुडः । कस्य तरोरुपरिष्टात्विक्रोसी श्रान्तिमपनयतु ॥ ३ ॥ कस्यापि।

शार्क्कधरपद्धातिः

1163

अहिरहिरिति संभ्रमपदिमितरजने किमिप कातरे भवतु । विहर्गपतेराहारः स तु सरलमृणालदलक्चिरः ॥ ४॥ कस्यापि।

1164

यः पीयूषसहोदरेः स्नपयति ज्योत्साजतैः सर्वतो
यश्च त्वामधिकाधिकं ज्वलयति प्रोहामतापैः करैः ।
श्रातव्योम तयोरिप स्थितिमिह व्यातन्वतो विक्रियानिर्मुक्तस्य महत्त्वमेतदसमं दूरेधिरूढं तव ॥ ५ ॥
श्रीभोजदेवस्य।

1165

रौत्यं नाम गुणस्तवैव तदनु स्वाभाविकी स्वच्छता किं त्रूमः शुचितां भवन्ति शुचयः स्पर्शेन यस्यापरे । किंचातः परमुच्यते स्तुतिपदं यज्जीवनं देहिनां त्वं चेन्नीचपथेन गच्छसि पयः कस्त्वां निरोद्धं क्षमः ॥ ६॥

1166

अन्नं त्वन्नमथान्नभूस्तत इदं ब्रह्माण्डमण्डात्पुन-र्विश्वं स्थावरजङ्गमं तदितरं त्वनमूलमित्यं पयः । धिक्त्वां चौर इव प्रयासि निभृतं निर्गत्य जालान्तरै-र्वध्यन्ते विवद्यास्त्वदेकद्वारणास्त्वामाश्रिता जन्तवः ॥ ७॥ कयार्ष्यती।

1167

समुद्रस्यापत्यं प्रथितमहिमामुद्रितभुवः स्वसा पालेयांद्योस्त्रिनयनद्यिरोधामवसतेः । मुरारातेर्योषित्सरसिरुहकिंजल्कनिलया तथापि श्रीः स्त्रीत्वात्पकृतिचपलालिङ्गति खलान् ।। ८ ॥

1168

तापापहे सहदये रुचिरे प्रबुद्धे मिचानुरागनिरते धृतसहुणीधे |

संकीर्णान्योक्तयः

स्वाङ्गप्रदानपरिपूरितषट्पदैषि

युक्तं तवेह कमले कमले स्थितिर्यत् ॥ ९.॥

कयोरप्येती।

1169

जम्भारिरेव जानाति रम्भासंभोगविश्रमम् । घटचेटीविटः किंस्विज्ञानात्यमरकामिनीम् ॥ १०॥ कस्यापि।

1170

यदेतत्कामिन्या स्ररतिवरती प्रक्षवरुचा
करेणानीतस्त्वं वसिस सह हारेण गुणिना ।
मुहुः कुर्वन्गीतं कुचकलशापीठोपरि लुठचये वीणादण्ड प्रकटय फलं कस्य तपसः ॥ ११ ॥
कस्यापि।

1171

यदेतन्नेत्राम्भः पतदिष समासाद्य तरुणी-कपोले व्यासङ्गं कुचकलशमस्याः कलयति । ततः श्रोणीबिम्बं व्यवसितिविलासं तदुचितं स्वभावस्वच्छानां विपदिष सुखं नान्तरयति ॥ १२ ॥ कस्यावि।

यत्पूर्व पवनामिदास्रसिलिलैश्वीण तपो दुष्करं तस्यैतत्फलमीदृदां परिणतं यज्जातरूपं वपुः । मुग्धापाण्डुकपोलचुम्बनस्रखं सङ्गश्च रत्नोत्तमैः प्राप्तुं कुण्डल वाञ्छसे किमपरं यन्मूढ दोलायसे ॥१३॥ कस्यापे।

1173

सद्धृत्तसद्गुणविचित्रमहाईकान्त कान्ताघनस्तनतटाञ्चितचारुमूर्ते । आः पामरीकिटनकण्टविलयभङ्ग हा हार हारितमहो भवता गुणित्वम् ॥ ९४॥ कस्यापि।

शार्क्रधरपद्धतिः

1174

मीती सन्मणयो गृहं गिरिगुहा त्यागः किलात्मत्वची निर्यत्नोपनतेश वृत्तिरिनिलैरेकत्र चर्येदृशी । अन्यत्रानृजुवर्तम वाग्हिरसना वक्रे विषं वीक्षणं सर्वामङ्गलस्चकं कथय भो भोगिनसखे किं न्विदम् ॥ १५॥ कस्यापि।

1175

दुश्वरितेरेव निजैर्भवति दुरात्मा विशक्कितो नित्यम् । दर्शनपथमापत्रं पत्रगकुलमाकुलीभवति ॥ १६ ॥ कस्यापि।

1176

यस्मै ददाति विवरं भूमिः फूत्कारमात्रभीतेव । आशीविषः स दैवादद्य करण्डस्थितिं सहते ॥ १७ ॥ कस्यापि।

1177

भेकेन कणता सरोपपरुषं यत्कृष्णसर्पानने दातुं कर्णचपेटमुज्झितभिया इस्तः समुझासितः । यद्याधोमुखमक्षिणी पिदधता नागेन तृष्णीं स्थितं तस्सर्वे विषमन्त्रिणो भगवतः कस्यापि ठीठायितम् ॥ १८॥ कस्यापि।

1178

भुत्वा कुम्भसमुद्भवेन मुनिना किं चिन्मदात्याहितं सिन्धावन्धकुटुम्बदर्दुरकुठं हर्पादिदं ध्यायति । गाम्भीर्याचदि ते न विभयति न वा त्रस्यन्ति भेकीशिशो -रत्रागत्य द्वखं त्रसन्तु तिमयो जातानुकम्पावयम् ॥ १९॥ कस्यापि।

1179

आपूर्वेत पुनः स्कुर ऋकरिकाद्यारोमिभिर्वारिभिभूयोपि प्रविज्ञम्भमाणनितनं पदयेम तोयाद्ययम् ।
इत्याद्याद्यतनन्तु बद्ध द्यो नक्तंदिनं दीनधीः
युष्यत्यातपद्योषितस्य सरसस्तीरे जरत्सारसः ।। २० ॥
कस्यापि।

संकीर्णान्योक्तयः

1180

अस्तं गतोयमरिवन्दवनैक बन्धुभीस्वाझ लङ्क्षयित कोपि विधिपणीतम् ।
हे चक्र धैर्यमवलम्ब्य विमुन्च शोकं
धिरास्तरिन्त विपदं न तु दीनिचित्ताः ॥ २१॥
कस्वापि।

1181

रात्रिगैमिष्यति भविष्यति स्वप्रभातं
भास्वानुदेष्यति हसिष्यति पङ्काजं च ।
इत्यादि चिन्तयति कोशागते हिरेफे
हा हन्त हन्त निलनीं गज उन्मुमूल ॥ २२ ॥
कस्यापि।

1182

हंसः प्रयाति दानकैर्यदि यातु तस्य नैसर्गिकी गतिरियं हि न तत्र चित्रम् । गत्या तया जिगमिषुर्वक एष मूढ-श्रेतो दुनोति सकलस्य जनस्य नूनम् ॥ २३॥ कस्यापि।

1183

कल्याणं नः किमधिकिमितो जीवनार्थे पथस्त्वं छित्त्वा वृक्षानहह दहित भातरङ्गारकार । न त्वेतास्मिन्नशिनिशुनेरातपैराकुलाना-मध्यन्यानामशरणमहप्रान्तरे कोभ्युपायः ॥ २४ ॥ कस्यापि।

1184

भातर्याम्यकुविन्द कन्दलयता वखाण्यमूनि त्वया गोणीविभ्रमभाजनानि सुबह्न्यात्मा किमायास्यते । कि त्वेकं रुचिरं चिरादिभनवं वासस्तथा तन्यतां यन्नोज्झन्ति कुचस्थलात्क्षणमपि क्षोणीभुजां वह्नभाः॥ २९ ॥ कस्यापि।

1185

रे लाङ्गलिक निषद्याक्रोडि लोहं पुरा यदब्राक्षीः ।
स्पर्शस्पर्शिवशेषात्तदिलसजनिष्ट हेम नृपयोग्यम् ॥ २६॥
अच्युतस्य।

1186

दुर्गा नदी शिथितवन्धावतिस्वनी नौरभ्युचना जतमुचो विषमः समीरः |
आरूढवाचिजकुटुम्बयुनोध्वनीनस्तत्कर्णधार कुरु यत्सदृशं कुतस्य || २७ ||
कस्यापि।

1187

वंशः प्रांशुरसौ घुणत्रणमया जीणी वरता इमाः कीलाः कुण्टतया विश्वन्ति न महीमाहन्यमाना अपि । आरोहव्यवसायसाहसमिदं शैलूप संत्यज्यतां दूरे श्रीनिकटे कृतान्तमहिषयैवेयवण्टारवः ॥ २८ ॥ कस्यापि ।

1188

मौिलिः स्वर्णिकिरीटकान्तिरुचिरः केयूरभव्यो भुजी त्वद्भृत्याः किल कञ्चाकिप्रभृतयो देवेति विज्ञाप्यसे । इत्यं कल्पनया कुद्गीलवनृपाइंकारदाढर्च वृथा नृत्यान्ते भवतो भविष्यति मषीमात्रावदेषं वपुः ॥ २९॥ कस्यापः।

1189

अमी तिलास्तेलिक नूनमेतां
स्नेहादवस्थां भवतोपनीताः |
द्वेषोभविष्यचदमीषु नूनं
तदा न जाने किमिवाकरिष्यः || ३० ||
कस्यापि।

1190

किं व्यक्तीकुरुषे सरोजमुकुलाकारामुरोजिशियं लीनेनाधरपञ्चवे कुसुमतां किं वा स्मितेनामुना ।

संकीर्णान्योक्तयः

आकूतामृतशीतलाः श्रमयसे किं वा गिरो नागरी-र्मुग्धे कामिनि किं मुधा घटयासि क्लीबे कटाक्षच्छटाः ॥ ३१॥

1191

वक्रा नैष तनू विवर्तनगती गृह्णाति साचिस्मित-स्मेरै दृग्वलनेर मुष्य न मनाक्चेतः परावर्तते । हस्ते त्वं मुनिदार कस्य पतिता कल्याणि तचीयतां वेदी मार्जनबाई र्पणवषट्कर्तव्यपाकै वयः ॥ ३२॥

1192

स्रग्दाम मूर्धनि निधिहि गवेधुकानां
गुञ्जामयीमुरिस धारय हारयष्टिम् ।
बाले कलावित चिरं पिततासि पहो
तहाँहमन्यदिप भूषणमेषणीयम् ।। ३३ ।।
केषामण्येते।

1193

भ्रातः काञ्चनलेपगोपितबहिस्ताम्राकृते सर्वतो मा भेषीः कलश स्थिरो भव चिरं देवालयस्योपिर । ताम्रत्वं गतमेव काञ्चनमयी कीर्तिः स्थिरा तेषुना नान्तस्तत्त्वविचारणप्रणयिनो लोका बहिर्बुद्धयः ॥ ३४ ॥ कस्यापि।

1194

न यत्र गुणवत्पात्रमेकमप्यस्ति संनिधौ । कस्तत्र भवतः पान्थ कूपेम्बुपहणादरः ॥ ३५ ॥

1195

रक्ष पात्रगतं स्नेहं प्रदीपश्रीविवर्धनम् । प्रयास्यन्ति विनानेन भस्मत्वं भवतो गुणाः ।। ३६ ।। एतौ राजितामहमहादेवस्य।

को हि तुलामधिरोहित ज्ञाचिना दुग्धेन सहजमधुरेण । तप्तं विकृतं मथितं केवलमुद्धिरित यत्स्नेहम् ॥ ३७॥ कस्यापि।

शार्कुधरपद्धतिः

1197

दृढतरगलकनिबन्धः कूपनिपातोपि कलदा ते धन्यः । यज्जीवनदानैस्त्वं तर्षामर्षे नृणां हंसि ॥ ३८॥ 1198

यत्सद्गुणोपि सरलोपि तटस्थितोपि वंद्रोद्भितोपि विदधासि नृदांसकर्म । वक्रात्मनो विद्यादण्ड तदेतदस्य जानामि संगतिफलं तव कण्टकस्य ॥ ३९ ॥

1199

हात्रिंश्हशनदेषिमध्ये भ्रमसि नित्यशः । निद्दं शिक्षिता केन जिहे संचारकौशलम् ॥ ४०॥ 1200

अनिल निखिलविश्वं प्राणिति त्वत्प्रयुक्तं सपदि च विनिमीलत्याकुलं त्वहियोगान् । वपुरपि परमेदास्याचितं नोचितं ते धरभिमसुरभिं चा यत्स्वमङ्गीकरोपि ॥ ४९॥ 1201

अपि त्यक्तामि कस्तूरि पामरैः पङ्कशङ्कयाः । अर्ठ खेदेन भूपालाः किं न सन्ति महीतले ॥ ४२॥ केषामण्येसे।

1202

जन्मस्थानं न खतु विमलं वर्णनीयो न वर्णो हूरे पुंसां वपुषि रचना पङ्कशङ्कां करोति । यद्यप्येवं सकल सर्भिद्रव्यगर्वापहारी को जानीते परिमलगुणं काक कस्तृरिकाथाः ॥ ४३॥ विद्यापतेः।

1203

कौस्तुभमुरसि मुरारेः शिरासि शशी बोतते पुरां जयिनः । तनुजन्मानी जलधेर्नग्मतुरियतीं गतिं पश्य ॥ ४४॥ कस्यापि।

संकीर्णान्योक्तयः

1204

तुल्यं भूभृति जनम तुल्यमुभयोर्भूल्यं च तुल्यं वपु-स्तुल्यं दाढर्चमुदमटङ्कदलनं तुल्यं च पाषाणयोः । एकस्याखिलवन्दनायं विधिना देवत्वमारोषितं तहारे विहितापरस्य तु पदाघातास्पदं देहली ॥ ४५॥

1205

तृषाँतिः सारङ्गेः प्रतिजलधरं भूरि विरुतं घनैर्भुक्ता धाराः सपदि पयसस्तान्त्रति मुहुः । खगानां के मेघाः क इह विहगा वा जलमुचा-मयाच्यो नार्तानामनुपकरणीयो न महताम् ॥ ४६ ॥ कस्यापि।

1206

भ्रातः पञ्जरलावक मा कुरु संतोषमन्यनिधनेन । प्रातस्तवैव धातुर्वामत्वं किं न जानासि । ४७॥ कस्यापि ।

1207

मलोत्सर्ग गजेन्द्रस्य मूर्घि काकः करोति यत् । कुलानुरूपं तत्तस्य यो गजो गज एव सः ॥ ४८॥

1208

मासाङ्गलितासिक्थस्य करिणः किं गर्तं भवेत् । पिपीलकस्तु तेनैव सकुटुम्बोपि जीवति ॥ ४९॥

1209

बन्धनस्थोपि मातङ्गः सहस्रभरणक्षमः । अपि स्वच्छन्दचारी था स्वोदरेणापि दुःखितः ॥ ५०॥

1210

ऊणी नैष दधाति नैव विषयो वाहस्य दोहस्य वा तृप्तिनीस्य महोदरस्य बहुभिर्घासैः पठाठैरपि । हा कष्टं कथमस्य पृष्ठिशिखरे गोणी समारोप्यते को गृझाति कपर्दकैर ठिमिति ग्रास्यैर्गजो हस्यते ॥ ५१॥ केषामप्येते।

शार्क्रधरपद्धतिः

1211

पिब पयः प्रसर क्षितिपान्तिकं कलय कांचन काञ्चनशृङ्खलाम् । इदमवद्यतमं हि यदीहसे भवण संप्रति केसरिणस्तुलाम् ॥ ५२ ॥

भीमसिंहपण्डितस्य ।

1212

उदस्योचेः पुच्छं शिरसि निहितं जीर्णकुटिलं यदृच्छाव्यापचिद्रपिशितलेशाः कवलिताः । गुहागर्ते शून्ये स्वचिरमुपितं जम्बुक सखे किमेतस्मिन्कुमी यदसि न गतः सिंहसमताम् ॥ ५३ ॥ भद्देन्दुराजस्य।

1213

यस्यां स केसरियुवा पदमाबबन्ध गन्धद्विपेनद्रस्थिरारुणिताङ्गणायाम् । नामद्य पर्वतदरीं धुतधूम्रलोमा गोमायुरेष वपुषा मिलनीकरोति ॥ ५४ ॥ कस्यापि।

1214

निष्कन्दामरविन्दिनीं स्थपुटितोहेशां कसेरुस्थलीं जम्बाहाविहमम्बु कर्तुमितरा स्ते वराही सुतान् । चतुरर्णवेर्धिपटलैराप्लावितायामियं यस्या एव शिशोः स्थिता वसुमती सा पोत्रिणी पुत्रिणी ।।५५॥

कस्यापि ।

1215

शतपदी सति पादशते क्षमा यदि न गोष्पदमप्यतिवर्तितुम् । किमियता द्विपदस्य हनूमतो जलनिधेः क्रमणे विवदामहे ॥ ५६ ॥

भह्रदस्य।

1216

वृक्षान्दोलनमद्य ते क्ष नु गतं नर्म स्वयूथस्य वा यूकान्वेषणरोषसौख्यबहुलाश्चेष्टा मुखोत्थाः क्ष ताः । कारण्ये फलपूर्णगञ्जकुहरस्यान्येषु ता भीषिका भीतः संपति कौशिकाहलवलद्यालः कपे नृत्यसि ॥ ५७॥ भीशमोहरहेवानाम्।

1217

भाकण्यं गुञ्जितस्वं घनगर्जितुल्यं सिंहस्य यान्ति वनमन्यदिभा भयार्ताः । तत्रैव पौरुषनिधिः स्वकुलेन सार्धे दर्पोद्धरो वसति वीतभयो वराहः ॥ ५८ ॥ शार्क्रधरस्य।

अथ सामान्यराजप्रशंसा ॥ ७२ ॥

1218

सरस्वती स्थिता वक्के लक्ष्मीः करसरोरुहे | कीर्तिः किं कुपिता देव येन देशान्तरं गता | १ | सरस्वतीकुटुम्बस्य।

तुलामारुह्य रविणा वृश्चिके निहितं पदम् । भवता शिरसि न्यस्यमयत्नेनैव भोगिनाम् ॥ २ ॥

किं कृतेन न यत्र त्वं यत्र त्वं किमसी कार्तः । कर्ती चेद्रवतो जन्म किरस्तु कृतेन किम् ॥ ३॥

1221 सर्वदा सर्वदोसीति मिथ्या संस्तूयसे बुधैः । नारयो लेभिरे पृष्ठं न वक्षः परयोषितः ॥ ४॥ 1222

को प्यन्यः कलपवृक्षीयं चकास्ति क्षितिमण्डले । यत्पाणिपक्षवो प्येकः कुरुतेधः सुरद्रुपम ॥ ९॥ कषामण्येते।

शार्क्षभरपद्धातिः

1223

देव त्वं जय यस्य राजित महाराष्ट्रीकुचोचं कुलं लाटीवाङ्कृदु नर्म चेदिवनितानाभीगभीरं मनः । आभीरीकटिविस्तृता मित्रिसिगैडिकिचस्यामलः कर्णाटीरितिनिष्ठुरो रणरसः कीरीमुखाच्छं यशः ॥ ६ ॥

1224

ते कौपीनधनास्त एव हि परं धात्रीफलं भुञ्जते तेषां हारि नदन्ति वाजिनिवहास्तेरेव लब्धा क्षितिः । तैरेतत्समलंकृतं निजकुलं किंवा बहु ब्रूमहे ये दृष्टाः परमेश्वरेण भवता रुष्टेन तुष्टेन वा ॥ ७॥ कयोरप्येती।

1225

संयामाङ्गणमागतेन भवता चापे समारोपिते देवाकर्णय येन येन सहसा यद्यत्समासादितम् । कोदण्डेन शराः शरेरिरिशिरस्तेनापि भूमण्डलं तेन त्वं भवता च कीर्तिरतुला कीर्त्या च लोकत्रयम् ॥ ८॥ कस्यापि।

1226

देव त्वध्यसि प्रसपित जगहादमी सुधो चैः अव-अन्द्रेरावणकी स्तुभाः स्थितिमिवामन्यन्त दुग्धाम्बुधी । किं त्वेकः पुनरस्ति दूषणकणो यन्नोपयाति भ्रमा-त्कृष्णं श्रीः शितिकण्डमदितनया नीलाम्बरं रोहिणी ॥ ९॥ कस्यापि।

1227

किं वृत्तान्तैः परगृहगतैः किं तु नाहं समर्थस्तूष्णीं स्थातुं प्रकृतिमुखरो दाक्षिणात्यस्वभावः ।
गेहे गेहे विपणिषु तथा चत्वरे पानगोष्टचामुन्मत्तेव भ्रमति भवतो वक्षभा देव कीर्तिः ॥ १०॥
मातक्रकिवाकरस्य।

1228

युधिष्ठिरो।से भीमोसि चरितरर्जुनो भवान् । प्रज्ञया सहदेवोसि वाच्यता न कुलस्य ते ॥ ११॥

1229

बितकर्णद्धीचाद्याः पुरा पञ्चत्वमागताः । पञ्चत्वं न गताश्चित्रं त्विय जीवित पञ्चमे ॥ १२ ॥

1230

स्वहुणैर्यथितः शुद्धैरमितैर्व्रह्मगोलकः । विधत्ते कीर्तिकन्यायाः विधिराक्रीडकौतुकम् ॥ १३॥

1231

यंशोदयामण्डितकान्तदेही
बाल्येपि गोपालजनस्य नेता |
गोमण्डलं पासि बलेन युक्तः
कथं न राजनपुरुषोत्तमोसि || १४ ||
कस्यापि

1232

साशङ्कस्य समाकुलीकृतमतेरत्यन्तिन्सतेजसः
स्विचाङ्गस्य विकम्पमानहृदयस्यारूढमन्योर्भृशम् ।
ठज्जां संत्यजतः क्रमं विमृशतो विन्नान्बह्नपश्यतः
क्रेशो योधिजनस्य वक्तुमनसो मा भूत्स ते विद्विषाम्।।१९॥
कस्यापि।

1233

नो कामः प्रतिहन्यते प्रणियषु स्वमिति नाथ त्वया नैवाधः कुरुषे वृषं द्विरसना व्याला न ते वहःभाः । नो बह्यस्तव मूर्तयो न च तर्नानत्यं जडानुप्रह-व्यया नो विषमा च हक्त्वमथ च ख्यातः क्षिताविश्वरः॥ १६। कस्यापि ।

1234

सिक्तायां वीर्कण्डस्थलबहुलगलद्रक्तधाराम्बुवँषै-मीद्यन्यतद्भक्तुम्भोइलनविलुलितेमीक्तिकैः गुज्यतायाम् । संयामोद्यानभूमी तुरगखुरमुखोत्खातकृष्टस्थलायां जातं त्वत्खद्गवल्यां फलमतुलरसास्वादहृद्यं जयश्रीः ॥१७॥ कस्यापि।

1235

उद्यद्वालाङ्क्रु श्रीरिंदिश दिशि दश्नेरेभिराशागजानां रोहन्मूला खगैरिकरगपतिकणेरत्र पातालकुक्षी । अस्मिचाकाशदेशे विकसितकुष्ठमा राशिभिस्तारकाणां नाथ त्वत्कीर्तिवही फलित फलिमदं विम्वमिन्दोः खधार्त्रम्।।१८।। कस्यापि।

1236

हारानाहर देव चन्द्रभवलाची चेत्पयोधेस्तटीं संप्राप्ते त्विय सैन्यवारणगणैर्मज्जिद्धराक्षोमितम् । सिन्दूरारुणमम्बु मेधपटलीपीतोज्झितं द्याक्तिषु स्वल्पेरेव दिनैः करिष्यति महीमातास्रमुक्ताफलाम् ॥ १९॥ कस्यापि।

1237

दर्शन्धगन्धगजकुम्भकपाटकूट-संक्रान्तिनिन्नधनशोणितशोणशोचिः । वीरैव्यंत्रोकि युधि कोपकषायकान्तिः कालीकटाक्ष इव यस्य करे कृपाणः ॥ २० ॥ कस्यापि।

1238

हन्दुं निन्दित चन्दनं न सहते मिहीस्रजं नेहते हारं द्वेष्टि सिताअमुज्झित बिसस्तोमं निगृह्णाति च । श्रीभूपाठ महीधरेषु विपिनेष्वस्भोधितीरेषु च न्वस्कीर्तिस्त्वदरिप्रिया च विरुसत्युचै:स्कुरत्पाण्डिमा ॥२१॥ कस्यापि।

1239

कृष्णत्वं घनमण्डलस्य गलितं लयं मुखे त्विद्यषां विद्युदाम जगाम तावकमसिं गर्जिभवहुन्दुभिम् ।

सामान्यराजप्रशंसा

बृष्टिस्त्वत्परिपन्थिपार्थिववधूनेत्रेषु चक्रे स्थिति
चापं ते वसुधाधिनाथ बलभित्कोदण्डकान्तिः श्रिता ॥ २२॥
कस्यापि।

1240

सिन्दूरं सीमन्तात्स्मितं मुखाँद्वेरिराजवनितानाम् । यस्य प्रतापयदासी हरतः सम सदृग्गुणासहने ॥ २३ ॥ श्रीधनदेखानान्।

1241

भिमितफलदाता त्वं च कल्पद्रुमश्च प्रकटमिह विशेषं कंचनोदाहरामः । कथिमव मधुरोक्तिप्रेमसंमानिभशं तुलयित सुरशाखी देव दानं त्वदीयम् ॥ २४ ॥ कस्यापि।

कल्पद्धमो न जानाति न ददाति बृहस्पतिः । भयं तु जगतीजानिर्जानाति च ददाति च ॥ २५ ॥ कस्यापि।

1243

नालिङ्गन्ति कुचद्रयं भवदिभप्रोत्तुङ्गकुम्भद्रय-श्रासाद्वेणिलतास्र नैव दधित प्रीतिं तवासिभ्रमात् । भ्रूभङ्गान्भवदीयदुर्धरधनुर्भान्त्या भजन्ते न ते वैरिक्षोणिभुजो निजाम्बुजदृशां भूमण्डलाखण्डल ॥ २६॥

1244

भगास रिपुसेनास नेतरत्त्वं महामहाः । खड्डान्तर्निजमेवैकमद्राक्षीः संमुखं मुखम् ॥ २७॥

1245

देव त्विद्विजयप्रयाणिविलसत्सद्वाजिराजिव्रज-क्षुण्णक्ष्मातललीनपांस्रपटलप्राप्तानिमेषेक्षणाः । सुत्रामा बहु मन्यते कणिपति पात्तलमूलस्थितं सोप्युदामकरीनद्रदुर्धरभरक्कान्तः सहस्रेक्षणम् ॥ २८ ॥

अत्युक्ती यदि न प्रकुष्यसि मृषावादं न चेन्मन्यसे
तहूमोद्भुतकीर्तनेन रसना केषां न कण्डूयते ।
देव त्वक्तरुणप्रतापतपनज्वालावलीशोषिताः
सर्वे वारिधयस्तवारिवनितानेत्राम्बुभिः पूरिताः ॥ २९॥
केषामण्यते ।

अथ विशिष्टराजवर्णनम् ॥ ७३ ॥

1247

गायन्तु किंनर्गणाः सह किंनरीभिः श्रीरामचन्द्र शिखरेषु हिमाचलस्य । शङ्घेन्दुकुन्ददलबालमृणालनाल-नीहारहारहरहाससितं यशस्ते ॥ १ ॥

श्रीवाल्मीकि क वेः ।

1248

कूर्मः पादोत्र यष्टिर्भुजगपतिरसौ भाजनं भृतधात्री तैलापूरःसमुद्राः कनकागिरिरयं वृत्तवर्तिप्ररोहः । अर्विश्वडांशुरोचिर्गगनमिलिनमा कज्जलं दह्यमाना शत्रुश्रेणीपतंगा जयित रघुपते त्वत्प्रतापप्रदीपः ॥ २॥ हमूमतः।

1249

तत्कृतं यज्ञ केनापि तहत्तं यज्ञ केनिचित् । तत्साधितमसाध्यं यद्विक्रमार्केण भूभुजा ॥ ३ ॥

1250

हस्ती वन्यः स्फटिकघटिते भित्तिभागे स्वबिम्बं दृष्ट्वा दृष्ट्वा प्रतिगज इति त्विह्वषां मन्दिरेषु । दन्ताधाताद्गितदशनस्तं पुनर्वीक्ष्य सद्यो मन्दं मन्दं स्पृश्चिति करिणीशङ्कया विक्रमार्क ॥ ४॥ कयोरप्येसौ।

ह्र ब्यत्कृष्टासिपिष्टोत्कटकरिव्याकुम्भकूटावटान्त र्निष्ठयूतास्टक्तिटन्यास्तटनिकटनटत्कौणपाडाह्रहासा । श्रीभोज त्वद्रणक्ष्मा क्षतभटविकटोरःस्थलत्रोटकुप्य-द्रृष्टीषत्रोटिकोटिपकटचटचटादाब्दरीद्राभवद्राक् ॥ ५॥

1252

भो भोः श्रीभोजदेवं श्रयत विनयतः शत्रवः क्षच्रवगोः प्राणत्राणाय नो वा न भवति भवतां काप्यरण्यं शरण्यम् । मत्वा मातङ्गकुम्भद्वितयमिति पुरा क्रूरवृत्तिर्भिनात्ति क्रुद्धः शुद्धान्तकान्ताकुचकठशयुगं रहसासिंहशावः ॥६॥

1253

श्रीभोज साम्यं तव कल्पवृक्षः
सदा वदान्योपि कथं प्रयातु ।
यतो भवद्दानस्रपृष्टविषहब्येन कुक्षिंभिरिरस्य भर्ता ॥ ७ ॥
एते देवेश्वरपाण्डितस्य।

1254

मन्दश्चनद्रिकरीटपूजनरसे तृष्णा न कृष्णार्चने स्तम्भः शंभुनितम्बिनीपणितषु व्ययो न धातुर्गृहे । अस्माकं परमर्दनोस्ति वदने न्यस्तेन संरक्षितः पृथ्वीराजनरेश्वरादिति तृणं तत्पत्तने पूज्यते ॥ ८ ॥ विनायकपण्डितस्य।

आ विन्ध्यादा हिमाद्रेविरचितविजयस्तीर्थयात्राप्रसङ्गा -दहीवेषु पहर्ता नृपतिषु विनमत्कंधरेषु प्रसन्नः । आर्यावर्ते यथार्थ पुनरपि कृतवान्म्लेच्छविच्छेदनाभि-र्देवः शाकंभरीन्द्रो जगित विजयते वीसलक्षोणिपालः ॥९॥

1256

ब्रूते संप्रति चाहुवाणतिलकः शाकंभरीभूपितः श्रीमान्विपहराज एष विजयी संतानजानात्मनः। अस्माभिः करदं व्यथायि हिमवहिन्ध्यान्तरालं भुवः रोषस्वीकरणाय मास्तु भवतामुखोगग्रान्यं मनः ॥ ९० ॥ एतौ नगन्नपतिपाषाणयज्ञयूपमशस्तेः। 1257

> मा चक्र चिक्रिविरहज्वरकातरो भूः संकोचमम्बुज न याहि न यामिनीयम् । हम्मोरभूपहयटापविदीर्णभूमि-रेणूत्करैरयमकारि दिवान्धकारः ॥ ११ ॥ कस्मापि।

1258

राजनाजमृगाङ्क शंकरकवे किं पत्रिकायामिदं श्लोकः कस्य तवैष देव शृणुमः संपठचतां पठचते । एतासामरिवन्दसुन्दरदृशां द्राक्चामरान्दोलना-दुद्देक्षद्भुजविक्षकङ्कणरणस्कारः क्षणं वार्यताम् ॥ १२ ॥

1259

अर्ध दानववैरिणा गिरिजयाप्यर्धे हरस्याहतं देवेत्यं जगतीतले स्मरहराभावे समुन्मीलति । गङ्गा सागरमम्बरं शाशिकला शेषश्च पृथ्वीतलं सर्वज्ञत्वमधीश्वरत्वमगमत्त्वां मां च भिक्षा श्रिता ॥ १३॥ एतौ शंकरकवेः।

1260

पृथ्वी श्रीमदनङ्गभीम महती तद्देष्टनं वारिधिः पीतोसी कलशोद्भवेन मुनिना स व्योम्नि खद्योतवत् । तद्भिष्णोर्दनुजाधिनाथजयिनः पूर्णे पदं नाभव-देवश्वेतसि वर्तते तव सदा त्वत्तो महाज्ञापरः ॥ ९४॥ सार्वशीमस्य।

1261

चक्रः पप्रच्छ पान्यं कथ्य मम सखे नास्ति स कापि देशो वस्तुं नो यत्र रात्रिर्भवति सुवि खगायेति स प्रत्यवाच । नीते मेरी समाप्ति कनकवितरणैः श्रीजगहेवनामा सूर्येनन्तिहित्तिस्मन्कतिपयदिवसैर्वासराद्वेतसृष्टिः ॥ १५॥ कस्यपि।

1262

मुखे हारावाप्तिनयनयुगते कङ्कणभरो नितम्बे पन्नाती सतितकमभूत्पाणियुगतम् । अरण्ये श्रीकर्ण त्वदरियुवतीनां विधिवशा-दपूर्वीयं भूषाविधिरहह जातः किमधुना ।। १६ ॥ कस्यापि।

1263

कीर्तिः कैतववीर रुद्र भवतः स्वर्वाहिनीगाहिनी
दिक्पालानखिलान्परीत्य द्धती पाण्योः प्रतापानलम् ।
सप्ताम्भोनिधिमण्डलान्यधिगता त्वय्येकपत्नीव्रतख्यात्यै विष्णुपदं स्पृदात्यनुदिनं दोषस्य द्यार्षण्यपि ॥१७॥
कस्यापि ।

1264

विन्ध्याद्रिः करिसाधने निरुपमो रत्नाकरः कोशमृत्सौगन्धी मलयाचलः परिचराः सर्वेपि विद्याधराः |
विश्वाद्यापरिपूरणं वितरणं देशोप्यहो दक्षिणः
पाण्ड्याखण्डल वीरपाण्ड्य भवतः किं किं न लोकोत्तरम् ॥१८॥
स्वर्शनकवेः।

1265

तवाङ्गणे सुन्दर वीरपाण्डा
मतङ्गजाः शृङ्खितिनो विभान्ति ।
आवासदानादिरभूपतीनामाशान्तशैला इव सापराधाः ॥ १९ ॥

कस्यापि।

1266

मुञ्चिति मुञ्चिति को दां त्यजिति त्यजिति क्षमामाशु । अर्जुनदेवकृपाणे भजित च भजिति प्रकम्पमरिवर्गः ॥ २०॥

शाईधरपद्धतिः

अथारिपलायनम् ॥ ७४ ॥

1267

अधाक्षीची लङ्कामयमयमुदन्वन्तमतर-द्विशल्यां सीमित्रेरयमुपनिनायौपधित्रराम् । इति स्मारं स्मारं त्वदरिनगरीभित्तिलिखितं हनूमन्तं दन्तैर्दशति कुपितो राक्षसगणः ॥ १॥ कस्यापि।

1268

राजन्नाजसुना न पाउयित मां देव्योपि तूर्णीं स्थिताः सुब्जे भोजय मां सुमारसिचिवैनीद्यापि किं भुज्यते । इत्थं राजग्रुकस्तवारिभवने मुक्तोध्वगैः पञ्जरा-चित्रस्थानवलोक्य ग्रुन्यवलमामेकैकमाभाषते ॥ २ । सस्यापि ।

1269

कुरवक कराधातकी डाम्च खेन वियुज्यसे वकुलविटिपिन्स्मर्तव्यं ते रसासवसेचनम् । चरणघटनावन्ध्यो यास्यस्य शोक सशोकता-मिति जनपुरत्यांगे यस्य द्विषां जगदुः स्त्रियः ॥ ३ । रत्नाकरस्य।

1270

क्रामन्त्यः क्षतकोमठाङ्गुितगलब्रक्तः सदर्भाः स्थलीः पदिः पातितयावकेरिव गलद्वाष्पाम्बुधौताननाः । भीता भर्तृकरावलम्बितकरास्त्वच्छत्रुनार्योधुना दावाप्तिं परितो भ्रमन्ति पुनरप्युचिद्ववाहा इव ॥ ४॥ कस्यापि।

1271

क्षणं कान्तारागप्रसर्गवित्सन्मानसरितः क्षणं शालोत्सक्ने द्विजकुलरवाकृष्टइदयः । क्षणं पत्रध्वानश्रुतिपुलिकतो यद्भयभरा-द्वसन्पामोरण्ये रिपुरवित्पालिधितिमिव ॥ ६॥ वैद्यभानुपण्डितस्य।

तन्त्रीमुज्झितभूषणां कलगिरं रोमोद्गमं विभ्रतीं वेपन्तीं व्राणिताधरां विवसनां सीत्कारमातन्वतीम् । दोभ्यां चण्डतुपारपातसभयामालिङ्गच कण्ठे भृशं स्वां मूर्ति दियतामित्रातिरासिकां त्विद्विषः शेरते ॥ ६॥ कस्यापि।

1273

यातीतः पान्थ पन्था बजित ननु कथं स्थावरं वर्त्म मुग्धे मार्गे पृच्छामि पृच्छ स्थितिमहिमह ते विस्मितं वीक्ष्य नेत्रे । अध्वानं बूखपेतध्विन भवति वचित्रमुद्धाष्पनेत्रा हस्यन्ते हावमूहाः पथि पथिकविटैस्त्वद्भिषां नाथ नार्थः ॥॥॥

1274

भूसंपर्कर जोनिपातमिलनाः स्वस्माद्धृहात्यच्युताः सामान्यैरपि जन्तुभिः करते निःशङ्कमालिङ्किताः । संलग्नाः कचिदेकतामुपगताः कापि प्रबुद्धाः कचि-रसुप्ताः कापि च सारिवत्यतिगृहं भ्रान्तास्तवारिखियः ॥८॥

1275

सालकाननयुक्तापि सालकाननवार्जिता । हारावरुद्धकण्डापि विहारारिवधूस्तव ॥ १ ॥

1276

आत्ते सीमन्तरते मरकतिनिते हेमताटङ्कपत्रे लुप्तायां मेखलायां कनकमणितुलाकोटियुग्मे गृहीते ॥ शोणं विम्बोशकान्त्या त्वदिसृगदृशामित्वरीणामरण्ये राजनगुञ्जाफलानां स्रज इति शबरा नैव हारं हरन्ति ॥ १०॥ केषामण्येते।

1277

कर्षद्भिः सिचयाञ्चलान्यतिरसात्कुर्वद्भिरालिङ्गनं गृह्णानैः कचमालिखद्भिरधरं विभामयद्भिः करी । प्रत्यक्षेपि भवहिरोधिनृपतेरन्तः पुराणामहो धिक्कष्टं विटपैर्विटैरिव वने किं नाम नो चेष्टितम् ॥ ११ ॥ श्रीधनक्षेत्रानाम् ॥

1278

त्वद्वेरिणो वीर पलायितस्य प्रकाशयज्ञक्तमरण्यमार्गम् । कृशानुरासीदभिनन्दनीय-स्तुङ्गेषु लग्नो निजमन्दिरेषु ॥ १२ ॥

1279

राजन्द्रिषस्ते भयविद्रुतस्य भारुत्वचं कण्टिकनी वनान्ताः । अद्यापि किं वानुभविष्यतीति ध्यपाटयन्द्रष्टुमिवाक्षराणि ॥ १३ ॥

1280

स्नाताः प्रावृषि मेघवान्तसिक्ष्ठिः संरूढदूर्वाङ्कर-व्याजेनात्तकुद्याः प्रणालसिक्षिदैस्या निवापाञ्चलीन् प्रासादास्तव विद्विषां परिपतत्कुद्यस्थापण्डच्छला-रकुर्वन्ति प्रतिवासरं निजपतिषेताय पिण्डक्रियाम् ॥ १४॥ केषामण्येते।

अथ राजनीतिः ॥ ७५ ॥

1281

राजास्य जगतो हेतुर्वृद्धेर्वृद्धाभिसंमतः । नयनानन्दजननः शशाङ्क इव वास्थिः ॥ १ ॥

1282

धार्मिकं पालनपरं सम्यक्परपुरंजयम् । राजानमभिमन्यन्ते प्रजापतिमिव प्रजाः ॥ २ ॥

पर्जन्य इव भूतानामाधारः पृथिवीपतिः। विकलेपि हि पर्जन्ये जीव्यते न तु भूपतौ ॥ ३ ॥

1284

प्रजां संरक्षति नृपः सा वर्धयति पार्थिवम् । वर्धनाद्रक्षणं श्रेयस्तन्नारोन्यत्सद्यसत् ॥ ४॥

1285

भारमानं प्रथमं राजा विनयेनोपपादयेत् । ततोमात्यांस्ततो भृत्यांस्ततः पुत्रांस्ततः प्रजाः ।।५॥

1286

राज्ञि धर्मिणि धर्मिष्टाः पापे पापाः समे समाः । लोकास्तमनुवर्तन्ते यथा राजा तथा प्रजाः ॥ ६॥

1287

नृपाणां च नराणां च केवलं तुल्यमूर्तिता । आधिक्यं तु क्षमा धैर्यमाज्ञा दानं पराक्रमः ॥ ७॥

1288

सदानुरक्तप्रकृतिः प्रजापालनन्तरारः । विनीतात्मा हि नृपतिर्भूयसीं श्रियमश्चते ॥ ८ ॥

1289

प्रजा न रञ्जयेद्यस्तु राजा रक्षादिभिर्गुणैः । अजागलस्तनस्येव तस्य जन्म निरर्थकम् । ।९ ।।

1290

अजामिव प्रजां हन्याद्या मोहात्पृथिवीपितः। तस्येका जायते तृप्तिर्द्वितीया न कथंचन ॥ १०॥

1291

प्रजापीडनसंतापात्समुद्भूतो हुताश्चनः । राज्ञः श्रियं कुलं प्राणाज्ञादम्ध्या विनिवर्तते ॥ ११॥

शार्ङ्गधरपद्धतिः

1292

यथा बीजाङ्कुरः स्टक्ष्मः प्रयत्नेनाभिवार्धतः। फलपदो भवेत्काले तद्वहोकः सुरक्षितः॥१२॥

1293

हिरण्यधान्यरतानि गजेन्द्राश्चापि वाजिनः । तथान्यदपि यर्द्धिचित्पजाभ्यः स्थानमहीपतेः ॥ १३ ॥

1294

ज्त्खातान्यतिरोपयन्कुसुमितांश्चिन्वँहःघून्वर्धय-चत्युचानमयन्पृयूंश्च लघयन्विशेषयन्संहतान् । कुञ्जान्कण्टकिनो वहिर्निरसयन्म्लानान्पुनः सेचय-नमालाकार इव प्रयोगनिपुणो राजा चिरं नन्दति ॥९४॥

1295

अक्वत्वा निजदेशस्य रक्षां यो विजिगीषते । स नृपः परिधानेन वृतमाँछिः पुमानिव ॥ १५ ॥

1296

विजिगीषुरिर्मित्तं पार्ष्णियाहोथ मध्यमः । उदासीनोन्तरान्तर्धिरित्येषा नृपतेः स्थितिः ॥ १६ ॥

1297

निर्विषोपि यथा सर्पः फटाटेपिर्भयंकरः । तथाडम्बरवात्राजा न परैः परिभूयते ॥ १७ ॥

1298

पुष्परिप न योद्धव्यं किं पुनर्निशितेः शरैः।
रणे विजयसंदेहः प्रधानपुरुषक्षयः ॥ १८॥

1299

भूमिर्मित्तं हिरण्यं वा वियहस्य फलत्रयम् । नास्त्येकमपि यदोषां न तत्कुर्यात्कथंत्रन ॥ १९॥

राजनीतिः

1300

सामैव हि प्रयोक्तव्यमादौ कार्य विजानना । सामसिद्धानि कार्याणि विक्रियां यान्ति न कचित् ॥ २०॥

1301

न विश्वसेदमित्रस्य मित्रस्यापि न विश्वसेत् । विश्वासाद्रयमुत्पन्नं मूलान्यपि निकृन्ति ॥ २१॥

1302

शपथैः संधितस्यापि न विश्वासं व्रजेद्रिपोः । राज्यलोभोद्यतो वृत्रः शक्रेण शपथैईतः ॥ २२ ॥

1303

उपकारगृहीतेन दात्रुणा दात्रुमुद्धरेत् । पादलमं करस्थेन कण्टकेनेव कण्टकम् ॥ २३ ॥

1304

नोपेक्षितव्यो विद्वद्भिः शतुरत्पोप्यवज्ञया ।

विह्नरल्पोपि संवृद्धः कुरुते भस्मसाइनम् ॥ २४ ॥

1305

कौंम संकोचमास्थाय प्रहारानिष मर्पयेत् । काले काले च मितमानु चिष्ठेत्कृष्णसर्पवत् ॥ २५ ॥

1306

तावद्भयस्य भेतव्यं यावद्भयमनागतम् । आगतं तु भयं दृष्टा प्रहर्तव्यमभीतवत् ॥ २६ ॥

1307

परोपि हितवान्बन्धुर्बन्धुरप्यहितः परः । अहितो देहजो व्याधिर्हितमारण्यमीषधम् ॥ २७ ॥

1308

यच्छक्यं प्रसितुं प्रासं प्रस्तं-परिणमेच यत् । हितं च परिणामे स्यात्तदाद्यं मूर्तिमिच्छता ॥ २८ ॥

शाङ्गधरपद्धतिः

1309

मा तात साहसं कार्पीर्विभवैर्गर्वमागतः । स्वगात्राण्यपि भाराय भवन्ति हि विपर्यये ॥ २९ ॥

1310

मा त्वं तात बर्ले स्थित्वा वाधिष्ठा दुर्वलं जनम् । नहि दुर्वलदग्धानां कुर्ले किंचित्यरोहिति ।। ३०॥

1311

यानि मिथ्याभिभूतानां पतन्त्यश्रूणि रोदता । तानि संतापकान्नन्ति सपुत्रपंद्यबान्धवान् ।। ३१ ।।

1312

ब्राह्मणेषु च ये ग्रुराः स्त्रीषु ज्ञातिकुलेषु च । वृन्तादिव फलं पक्षं धृतराष्ट्र पतन्ति ते ।। ३२ ।।

1313

देवब्रह्मस्वपुष्टानि सैन्यानि पृथिवीपतेः । युद्धकाले विशीर्यन्ते सैकताः सेतवी यथा ॥ ३३ ॥

1314

प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथासिंदैवतं महत् । एवं विद्वानविद्वांश्च ब्राह्मणो दैवतं महत् ॥३४॥

1315

<mark>अदैवं दैवतं कुर्युर्दैवतं चाप्यदैवतम् ।</mark> लोकपालान्सृजेयुश्च लोकानन्यांश्च कोपिताः ॥ ३५ ॥

1316

युगे युगे च ये धर्मास्तेषु धर्मेषु ये द्विजाः । तेषां निन्दा न कर्तव्या युगरूपा हि वे द्विजाः ॥ ३६ ।

1317

आक्रम्य यद्विजैर्भुक्तं परिक्षीणैश्च बान्धवैः । गोभिश्च नृपद्मार्दूल राजस्याद्विद्यिष्यते ॥ ३७ ॥

गतश्रीर्गणकान्द्रेष्टि गतायुश्व चिकित्सकान् । गतश्रीश्व गतायुश्च ब्राह्मणान्द्रेष्टि भारत ॥ ३८॥

1319

बुद्धी कलुषभूतायां विनाशे समुपस्थिते । अनयो नयसंकाशो हृदयान्नापसपति ।। ३९ ॥

1320

म कालः खङ्गमुद्यम्य शिरः कृन्ति कस्यचित् । कालस्य बलमेतावद्दिपरीतार्थद्दीनम् ॥ ४०॥

1321

जानचिप नरो दैवात्प्रकरोति विगर्हितम् । न कर्म कस्यचिक्षोके गर्हितं रोचते कृतम् ॥ ४९ ॥

1322

मा तात संपदामयमारूढोस्मीति विश्वसीः । दूरारूढपरिभ्रंशविनिपातो हिंदारुणः ॥ ४२॥

1323

कितवा यं प्रशंसन्ति यं प्रशंसन्ति चारणाः । यं प्रशंसन्ति बन्धक्यः स पार्थ पुरुषाधुमः ॥ ४३ ॥

1324

राजानो यं प्रशंसन्ति यं प्रशंसन्ति च हिजाः । साधवो यं प्रशंसन्ति स पार्थ पुरुषोत्तमः ॥ ४४ ॥

1325

प्रज्ञागुप्रदारी एस्य किं करिष्यन्ति संहताः । गृहीतच्छत्रहस्तस्य वारिधारा इवारयः ॥ ४५ ॥

1326

बहूनामप्यसाराणां समवायो हि दारुणः । नृणैर्विधीयते रज्जुर्बध्यन्ते दन्तिनश्च तैः ॥ ४६ ॥

श्राक्ष्मं स्पद्धातिः

1327

नाडिनोपि दुहक्तोपि दण्डिनोपि महीभुजा । न चिन्तयति यः पापं स भृत्योही महीभुजाम् ॥ ४७ ॥

1328

योनाहृतः समभ्येति हारे तिष्ठति सर्वदा । पृष्टः सत्यं मितं त्रूते स भृत्योही महीभुजाम् ॥ ४८॥

1329

सालसं मुखरं क्रूरं स्तब्धं व्यसनितं दाटम् । असंतुष्टमभक्तं चास्यजेब्रुत्यं नराधिपः ॥ ४९ ॥

1330

रिक्ताः कर्मणि पटवस्तुप्रास्त्वलसा भवन्ति ये भृत्याः । तेषां जलोकसामिव पूर्णानां रिक्तता कार्या ।। ५० ॥

1331

क्रूरं व्यसनिनं लुब्धमप्रगल्भमथाकुलम् । मूर्खमन्यायकर्तारं नाधिपत्ये नियोजयेत् ।। ५१ ॥

1332

नियोगिर्मिर्वना राज्यं नास्ति भूषे हि केवलम् । तस्मादमी विधातव्या रक्षितव्याः प्रयत्नतः ॥ ५२ ॥

1333

वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो जपहोमपरायणः । आज्ञीर्वादपरो नित्यमेष राज्ञः पुरोहितः ॥ ५३ ॥

1334

क्रमागतो हितमतिः सर्वभावपरीक्षकः । धीरो यथोक्तवादी च दूत एवंविधो मतः ॥ ५४ ॥

1335

प्रवीणो वाक्पटुर्धीमान्स्वामिभक्तश्च नित्यदाः । अलुब्धः सत्यवादी च भाण्डागारिक इष्यते ॥ ५५ ॥

राजनीतिः

1336

मेधावी वाक्पटुर्धीरो लघुहस्तो जितेन्द्रियः । परशास्त्रपरिज्ञाता एष लेखक उच्यते ॥ ५६॥

1337

इङ्गिताकारतत्त्वज्ञो बलवान्त्रियदर्शनः। समयज्ञः स्वामिभक्तः प्रतीहारः स उच्यते॥ ५७

1338

शूरोर्थशास्त्रनिषुणः कृतशस्त्रकर्मा संमामकेलिचतुरश्चतुरङ्गयुक्तः । भर्तुर्निदेशवशगोभिमतः स्वतन्त्रे सेनापतिर्नरपतेर्विजयागमाय ॥ ९८॥

1339

काणाः कुञ्जाश्च षण्ढाश्च तथा वृद्धाश्च पङ्गवः । एते चान्तःपुरे नित्यं नियोक्तव्याः क्षमाभृता ॥ ५९ ॥

1340

पकासमिव राजेन्द्र सर्वसाधारणाः स्त्रियः । परोक्षे च समक्षे च न तासां विश्वसेत्स्त्रधीः ॥ ६० ॥

1341

सूक्ष्मेभ्योपि प्रसङ्गिभ्यः स्त्रियो रक्ष्या हि सर्वदा । इयोर्हि कुलयोः शोकमावहेयुररक्षिताः ॥ ६९॥

1342

महिष्या इष्टया भाव्यं गृहकार्येषु दक्षया । स्रसंस्कृतीपस्करया व्यये चामुक्तहस्त्या ॥ ६२ ॥

1343

भर्मशास्त्रार्थकुशलाः कुलीनाः सत्यवादिनः । समाः शत्री च मित्रे च नृपतेः स्युः सभासदः ॥ ६३॥

1344

न सा सभा यत्र न सन्ति वृद्धा वृद्धान ते ये न वदन्ति धर्मम् । नासी धर्मी यत्र न चास्ति सत्यं न तत्सत्यं यच्छतेनानुविद्धम् ॥ ६४ ॥

1345

सभा वा न प्रवेष्टव्या वक्तव्यं वा समञ्जसम् । अत्रुवन्वित्रुवन्वापि नरो भवति किल्विषी ॥ ६५ ॥

1346

तस्मात्सभ्यः सभां गत्वा रागद्वेषविवर्जितः । वचस्तथाविधं ब्रुयाद्यथा न नरकं ब्रजेत् ॥ ६६ ॥

1347

माता पिता गुरुर्भाता भार्या पुत्रः पुरोहितः । नादण्डो नाम राज्ञोस्ति स्त्रधर्मे यो न तिष्ठति ॥ ६७ ॥

1348

अवध्यो ब्राह्मणो बालः स्त्री तपस्वी च रोगवान् । क्रियते व्यक्तता होषु ततो दोषैर्न लिप्यते ॥ ६८॥

1349

न तु हन्यान्महीपालो दृतं कस्यचिदापदि । दृतहन्ता तु नरकमाविद्योत्सचिवैः सह ॥ ६९ ॥

1350

विशोधय महीपाल मन्त्रिशालामशेषतः । अयुक्तो नार्हति स्थातुमस्यां मन्त्ररहस्यवित् ।। ७० ॥

1351

मन्त्रतन्त्रार्पितपीतिर्देशकालोचितस्थितिः । यश्च राज्ञि भवेद्रक्तः सोमात्यः पृथिवीपतेः ॥ ७१॥

1352

अन्तःसारैरकुटिलैः सुिक्तिग्धैः सुपरीक्षितैः । मन्त्रिभिर्धार्थते राज्यं सुस्तम्भैरिव मन्दिरम् ॥ ७२ ॥

> 1353 नरपतिहितकर्ता द्वेप्यतां याति लोके जनपदहितकर्ता त्यज्यते पार्थिवेन्द्रैः ।

राजनीतिः

इति महति विरोधे वर्तमाने समाने नृपतिजनपदानां दुर्लभः कार्यकर्ता ॥ ७३ ॥

1354

षट्कर्णो भिद्यते मन्त्रश्चतुष्कर्णः स्थिरो भवेत् । द्विकर्णस्य तु मन्त्रस्य ब्रह्माप्यन्तं न गच्छति ॥ ७४ ॥

1355

एकं हन्याच वा हन्यादिषुर्मुक्ती धनुष्मता । बुद्धिर्बुद्धिमतोत्सृष्टा हन्ति राष्ट्रं सराजकम् ॥ ७५ ॥

1356

न तच्छक्षेने नागेन्द्रेने हयैने च पत्तिभिः । कार्य संसिद्धिमभ्येति यथा बुद्धचा प्रसाधितम् ॥ ७६॥

1357

दुर्योधनः समर्थोपि दुर्मन्त्री प्रतयं गतः ।
राज्यमेकश्वकारोचैः सुमन्त्री चन्द्रगुप्तकः ॥ ७७ ॥

1358

अज्ञृण्वज्ञपि बोद्धव्यो मन्त्रिभिः पृथिवीपतिः । यथा स्वदोषनाद्याय विदुरेणाम्बिकासुतः ॥ ७८ ॥

1359

पृष्टो ब्रूते न सत्यं तं परिणामे सुखावहम् । मन्त्री चेत्पियवक्ता स्यात्केवतं स रिपुः स्मृतः ॥ ७९ ॥

1360

सुरुभाः पुरुषा राजन्सततं प्रियवादिनः । अप्रियस्य च पथ्यम्य वक्ता श्रोता च दुर्रुभः ।। ८० ॥

1361

दुर्गाणि राज्ञा कार्याणि सजलानि हुढानि च । इब्यमनं च तेष्वेव स्थापनीयं गयलतः ॥ ८१ ॥

दुर्ग बहुविधं क्रेयं पर्वतस्य जलस्य च । प्राकारस्य वनस्यापि भूमेरपि भवेत्क्कचित् ॥ ८२॥

1363

न गजानां सहस्रेण न रुक्षेण च वाजिनाम् । तथा सिद्धचन्ति कार्याणि यथा दुर्गप्रभावतः ।। ८३ ॥

1364

विषहीनो यथा नागो मदहीनो यथा गजः । सर्वेषां वरयतां याति दुर्गहीनस्तथा नृपः ।। ८४ ॥

1365

वातमेकोपि संधत्ते प्राकारस्थो धनुर्धरः । तस्माहुर्गे प्रशंसन्ति नीतिशास्त्रविदो जनाः ॥ ८५ ॥

1366

त्रिविधाः पुरुषा राजनुत्तमाधममध्यमाः । नियोजयेद्यथावत्तांस्त्रिविधेष्वपि कर्मसु । ८६ ॥

1367

तुल्यार्थे तुल्यसामर्थ्यं मर्मज्ञं व्यवसायिनम् । अर्धराज्यहरं भृत्यं यो न हन्यात्स हन्यते ॥ ८७ ॥

1368

निर्विद्योषं यदा राजा समं भृत्येषु तिष्ठति । तत्रोद्यमसमर्थानामुत्साहः परिहीयते ॥ ८८ ॥

1369

प्रसादो निष्फलो यस्य क्रोधो यस्य निरर्थकः । न तं भर्तारमिच्छन्ति वृद्धं पतिमिवाङ्गनाः ॥ ८९ ॥

1370

त्यजेत्स्वामिनमत्युपमत्युपात्क्रपणं त्यजेत् । कृपणादविशेषज्ञं तस्माच कृतनाशनम् ।। ९० ।।

भविवेकिनि भूपाले नइयन्ति गुणिनां गुणाः । प्रवासरसिके कान्ते यथा साध्व्याः स्तनोचितिः ॥ ९१ ॥

1372

किंशुके किं शुकः कुर्यात्कितिपि बुमुक्षितः । अदातिर समृद्धिपि किं कुर्युरुपजीविनः ॥ ९२॥

1373

सेवया धनमिच्छद्भिः सेवकैः पश्य यत्कृतम् । स्वातन्वयं यच्छरीरस्य मूढैस्तदपि हारितम् ॥ ९३॥

1374

वरं वनं वरं मैक्ष्यं वरं भारोपजीवनम् । पुंसां विवेकमुक्तानां सेवया न धनार्जनम् ॥ ९४॥

1375

जीवन्तोपि मृताः पञ्च व्यासेन परिकीर्तिताः । दिस्रो व्याधितो मूर्वः प्रवासी नित्यसेवकः ॥ ९५ ॥

1376

न कश्चिचण्डकोपानामात्मीयो नाम भूभुजाम् । होतारमपि जुह्दन्तं दहत्येव हि पावकः ॥ ९६ ॥

1377

गृधाकारोपि सेव्यः स्यादंसाकारैः सभासदैः।
हंसाकारोपि संत्याज्यो गृधाकारैः सभासदैः ॥ ९७॥

1378

चक्रं सेव्यं नृपः सेव्यो मा नृपश्चक्रवर्जितः । पद्य चक्रस्य माहात्म्यं मृत्पिण्डः पात्रतां गतः ॥ ९८॥

1379

गन्तव्यं राजकुरुं द्रष्टव्या राजपूजिता लोकाः । बद्यपि न भवन्त्यर्थास्तथाप्यनर्था विलीयन्ते ॥ ९९ ॥

शार्क्सभरपद्धतिः

1380

भत्यासम्मा विनाशाय दूरतश्चाफलप्रदाः । मध्यभावेन सेव्यन्ते राजा वह्निर्गुरुस्त्रियः ॥ १००॥

1381

भासचमेव नृपतिर्भजते मनुष्यं विद्याविहीनमकुठीनमसंगतं वा । प्रायेण भूमिपतयः प्रमदा लताश्च यः पार्श्वतो भवति तं परिवेष्टयन्ति ॥ १०१॥

1382

यस्मिन्नैवाधिकं चक्षुरारोपयति पार्थिवः । कुठीनो वाकुठीनो वा स श्रियो भाजनं भवेत् ॥ १०२ ॥

1383

धवलान्यातपत्राणि वाजिनश्च मनीरमाः । सदा मत्ताश्च मातङ्गाः प्रसन्ते सति भूपती ।। १०३ ।।

1384

राजमातिर देव्यां च कुमारे मुख्यमन्त्रिणि । पुरोहिते प्रतीहारे वर्तितव्यं नृषे यथा ।। १०४ ।।

1385

हिजा अपि न गच्छन्ति तां गतिं नैव योगिनः । स्वाम्यर्थे संत्यजन्प्राणान्यां गतिं याति स्नेवकः ॥ १०५॥

1386

राजा तुष्टोपि भृत्यानां मानमात्रं प्रयच्छति । ते तु संमानिता ह्येनं पाणैरप्युपकुर्वते ॥ १०६ ॥

1387

सारासारपरिच्छेत्ता स्वामी भृत्यस्य दुर्लभः । अनुकृतः ग्रुविर्दक्षः प्रभोर्भृत्योपि दुर्लभः ॥ १०७॥

अतितेजस्व्यपि राजा पानासक्तो न साधयत्यर्थान् । तृणमपि दग्धुं शक्तो न वाडवाग्निः पिबन्ननिशम् ॥ १०८॥

1389

पानमक्षास्तथा नार्यो मृगया गीतवादिते । एतानि युत्तया सेवेत पसङ्गो सत्र दोषवान् ॥ १०९ ॥

1390

नृपः कामासक्तो न गणयति कार्यन च हितं यथेष्टं स्वच्छन्दं चरति किल मत्तो गज इव । ततो मानाध्मातः पति तु यदा शोकगहने तदामात्ये दोषान्क्षिपति न निर्ज वेत्त्यविनयम् ॥११०॥

1391

गुणवदगुणवद्दा कुर्वता कार्यजातं परिणतिरवधार्या यत्नतः पण्डितेन । अतिरभसकृतानां कर्मण(मा विपत्ते-भवित हदयदाही राल्यतुल्यो विपाकः ॥ १११ ॥

1392

आयाच्तुर्थभागेन व्ययकर्म प्रवर्तयेत् । प्रभूततैलदीपो हि चिरं भद्राणि पर्यति ॥ ११२॥ 1393

अर्थानामर्जनं कार्ये वर्धनं रक्षणं तथा । भक्ष्यमाणो निरादायः छुमेरुरिप हीयते ॥११३ ॥

1394

कर्मणा मनसा वाचा चक्षुषा च चतुर्विधम्। प्रसादयति लोकं यस्तं लोकोनुपसीदति ॥ ११४ ॥

1395

संभोजनं संकथनं संप्रश्लोथ समागमः । शातिभिः सह कार्याणि न विरोधः कदाचन ॥ ११५॥

शार्क्रधरपद्धतिः

1396

संगतिः श्रेयसी राजन्विगुणेष्वपि बन्धुषु । तुषैरपि परिभ्रष्टा न प्ररोहन्ति तण्डुलाः ॥ ११६ ॥ 1397

मृदोः परिभवो नित्यं वैरं तीक्ष्णस्य नित्यदाः । उत्सन्येतम्भयं तस्मानमध्यां वृत्तिं समाभयेत् ॥ ११७॥ 1398

अबुद्धिमाश्रितानां च क्षन्तव्यमपराधिनाम् । नहि सर्वत्र पाण्डित्यं द्धलभं पुरुषे क्षचित् ॥ १९८ ॥ 1399

तेजस्विनि क्षमोपेते नातिकार्कद्यमाचरेत् । अतिनिर्मथनादग्निश्चन्दनादपि जायते ॥ ११९॥ 1400

किमप्यसाध्यं महतां सिद्धिमेति लघीयसाम् । प्रदीपो भूमिगेहान्तर्ध्वान्तं हन्ति न भानुमान् ॥ १२०॥ 1401

अरावप्युचितं कार्यमातिथ्यं गृहमागते । छेत्तुः पार्श्वगतां छायां नीपसंहरते द्रुमः ॥ १२१ ॥ 1402

हन्तुं मेषोपसरति मृगेन्द्रः संकुचत्यि । बुद्धिमन्तः सहन्ते तिचिधाय हिंद किंचन ॥ १२२ ॥ 1403

वजन्ति ते मूढिधियः पराभवं भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः । प्रविदय हि प्रान्ति दाडास्तथाविधा- नसंवृताङ्गानिद्याता इवेषवः ॥ १२३॥ 1404

1404

कोहं की देशकाली समविषमगुणाः केरयः के सहायाः का शक्तिः कोभ्युपायः फलमिह च कियत्कीदृशी दैवसंपत्। संपत्ती को निबन्धः पतिहतवचनस्योत्तरं कि नु मे स्या-दित्येवं कार्यसिद्धाववहितमनसो नावहास्या भवन्ति ॥१२४॥

1405

धर्मः प्रागेव चिन्त्यः सचिवगतिमती सर्वदाठीकनीये
प्रच्छाद्यी रागरीषी मृदुकद्दिनतरी योजनीयी च काले ।
जीयं लोकानुवृत्तं वरचरनयनैर्मण्डलं वीक्षणीयभात्मा यत्नेन रक्ष्यो रणशिरसि पुनः सोपि नापेक्षणीयः॥ १२५॥

1406

यदास्करे कर्माण मित्रसंग्रहे प्रियास नारीष्वधनेषु बन्धुषु । क्रती विवाहे व्यसने रिपुक्षये धनव्ययस्तेषु न गण्यते बुपैः ॥ १२६॥

1407

स्वाम्यमात्यश्च राष्ट्रं च कोशो दुर्भ बलं सहत्। एतावदुच्यते राज्यं सत्त्रबुद्धिव्यपाश्रयम्।। १२७।।

1408

संधिवियहयानानि संस्थितिः संश्रयस्तथा । द्वैधीमावश्च भूपानां षड्गुणाः परिकीर्तिताः ॥ १२८ ॥

1409

उत्साहस्य प्रभोमेन्त्रस्यैवं राक्तित्रयं जगुः । आत्मनः सुहदश्चेव तन्मित्रस्योदयास्त्रयः ॥ १२९॥

1410

सामदाने भेददण्डावित्युपायचतुष्टयम् । हस्त्यश्वरथपादातं सेनाङ्गं स्याचतुष्टयम् ॥ १३०॥

1411

दुष्टाविनीतरात्रूणां भयकृद्धन्धुसंनिभम् । द्यस्त्रधारणमोजस्यं रक्षोविद्युदुहापहम् ।। १३१ ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

1412

वर्षानितरजोषमंहिमादीनां निवारणम् । राज्यतक्ष्म्या गृहं धन्यं चक्षुष्यं छत्रधारणम् ।। १३२ ॥

1413

चामरं श्रीकरं दिव्यं राजद्योभाकरं परम् । सिंहासनं सुखैश्वर्यकरं लोकानुरञ्जनम् ॥ १३३॥

1414

ख्रमनोवररतानां धारणं दिव्यरूपकृत् । पापालक्ष्मीप्रदामनं चन्दनाद्यनुलेपनम् ॥ १३४ ॥

1415

स्नानं नाम मनःप्रसादजननं दुःस्वप्तविध्वंसनं द्योवस्यायतनं मलपकपणं संवर्धनं तेजसः। रूपोइचोतकरं गदपदामनं कामस्य चाप्यायनं नारीणां च मनोहरं अमहरं स्नाने ददीते गुणाः।।१३५॥

1416

ताम्बूठं मुखरोगनादानिपुणं संवर्धनं तेजसो नित्यं जाटरविद्वविद्वजिननं दुर्गन्धदोपापहम् । वक्त्रालंकरणं पहर्पजननं विद्वज्ञ्पाये रणे कामस्यायतनं समुद्भवकरं लक्ष्म्याः सुखस्यास्पदम् ॥१३६॥

1417

देवतातिथिविपाणां पूजनं पापनाद्यानम् । लोकत्रयेपि शुभक्तद्दानं धर्मयशस्करम् ॥ १३७॥

1418

माणिक्यं तरणेस्तथातिविमलं मुक्ताफलं शीतगी-मीहेयस्य च विद्वमं मरकतं सौम्यस्य रागोक्तमम् । देवेज्यस्य च पुष्परागमुदितं शुक्रस्य वर्चं शने-नीलं निर्मलमन्ययोश्च गदिते गोमेदवैद्र्यके ॥ १३८॥

स्रुतभृत्यसुहद्वेरिस्वामिसद्भुरुदैवते । एकेकोत्तरतो वृद्धचा श्रीकाराः पत्रमूर्धनि ॥ १३९॥ एते राजनीतिभ्यः स्मृतिभ्यो भारताद्रामायणाच ।

अथ नीतिः ॥ ७६ ॥

1420

अनुगन्तुं सतां वर्त्म कृत्स्नं यदि न शक्यते । स्वल्पमप्यनुगन्तव्यं मार्गस्थो नावसीदिति ।। १॥

1421

प्रत्यहं प्रत्यवेक्षेत नरश्चरितमात्मनः । किं नु मे पशुभिस्तुल्यं किं नु सत्पुरुपैरिति ॥ २॥

1422

सद्भिरेव सहासीत सद्भिः कुर्वीत संगतिम् । सद्भिर्विवादं मैचीं च नासद्भिः किंचिदाचरेत् ।। ३ ॥

1423

न द्विषन्ति न याचन्ते परनिन्दां न कुर्वते । अनाहूता न चायान्ति तेनाइमानोपि देवताः ॥ ४ ॥

1424

पडतो नास्ति मूर्खित्वं जपतो नास्ति पातकम् । मौनिनः कलहो नास्ति न भयं चास्ति जायतः ॥ ५ ॥

1425

गतेपि वयसि पाद्या विद्या सर्वात्मना बुधैः । यद्यपि स्याच फलदा स्रुलभा सान्यजन्मनि ॥ ६॥

1426

अदीच्छास बद्यीकर्तुं जगदेकेन कर्मणा । परापवादसम्येभ्यो गां चरन्तीं निवारय ॥ ७॥

शार्द्धभरपद्धातिः

1427

वाङ्गाधुर्याचान्यदस्ति प्रियत्वं वाक्पारुष्याचोपकारोपि नेष्टः । किं तह्र्व्यं कोकिलेनोपनीतं को वा लोके गर्दभस्यापराधः ॥ ८॥

1428

यस्य चाप्रियमन्त्रिच्छेत्तस्य कुर्यात्सदा प्रियम् । व्याधा मृगवधं कर्तुं गीतं गायन्ति छस्वरम् ॥ ९ ॥

429

पहरिष्यन्त्रियं त्रूयात्प्रहत्यापि प्रियोत्तरम् । अपि चास्य शिरादेछत्त्वा रुद्याच्छोचेत्तथापि च ॥ १० ॥

1430

अनागतविधातारमयमत्तमकोषनम् । स्थिरारम्भमदीनं च नरं श्रीरुपतिष्ठते ॥ १९ ॥

1431

समित्रिते सुविकान्ते सुक्तते सुविचारिते । प्रारम्भे कृतवुद्धीनां सिद्धिरव्यभिचारिणी ॥ १२॥

1432

नालसाः प्राप्नुवन्त्यर्थाच राटा न च मायिनः । न च लोकरवाद्गीता न च राश्वत्यतीक्षिणः ॥ ९३ ॥

1433

नीद्नवानर्थितामेति स चाम्में।भिः प्रपूर्यते । आत्मा तु पात्रतां नेयः पात्रमायान्ति संपदः ॥ १४ ॥

1434

सर्वथा स्वद्धितमाचरणीयं किं करिष्यति जनो बहुजल्पः । विद्यते नहिं स कश्चिदुपायः सर्वठोकपरितोषकरो यः ॥ १५ ॥

काकतालीययोगेन यदनात्मवित क्षणम् । करोति प्रणयं लक्ष्मीस्तदस्याः स्त्रीत्वचापलम् ॥ १६॥

1436

योयमर्थे प्रार्थयते तदर्थे घटते च यः । अवद्यं तदवामोति न चेच्छान्तो निवर्तते ॥ १७॥

1437

केचिदज्ञानतो नष्टाः केचिच्चष्टाः प्रमादतः । केचिज्ज्ञानावलेपेन केचिच्चष्टैस्तु नाशिताः ।। १८ ॥

1438

मित्रस्वजनबन्धूनां बुद्धेर्धेर्यस्य चात्मनः । आपन्निकषपाषाणे नरो जानाति सारताम् ॥ १९॥

1439

दुष्टेरिप निजैरेव पावृतं सर्वमुत्तमम् । वृतं जीर्णाम्बरेणापि हट्टकपटमघीते ॥ २०॥

1440

चिन्तनीया हि विपदामादावेव प्रतिक्रिया । न कूपखननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे ॥ २१ ॥

1441

वरं दारिद्यमन्यायप्रभवाहिभवादिह । कृदाताभिमता देहे पीनता न तु द्योफतः ॥ २२ ॥

1442

अपरीक्ष्य न कर्तव्यं कर्तव्यं सुपरीक्षितम् । पश्चाद्भवति संतापो ब्राह्मण्या नकुरु यथा । २३॥

1443

दिवा निरीक्ष्य वक्तव्यं रात्री नैव च नैव च । संचरन्ति महाधूर्ता वटे वरुहचिर्यथा ॥ २४ ॥

शार्क्ष्मधरपद्धतिः

1444

स्त्री विनइयति रूपेण ब्राह्मणो राजसेवया । गावो दूरप्रचारेण हिरण्यं लामलिप्सया ॥ २५ ॥

1445

अतिदानाइहिर्वद्धो नष्टो मानात्सुयोधनः । विनष्टो रावणो लौल्यादति सर्वत्र वर्जयेत् ।। २६ ॥

1448

धनमस्तीति वाणिज्यं किंचिदस्तीति कर्षणम् । सेवा न किंचिदस्तीति नाहमस्मीति साहसम् ॥ २७॥

1447

स्पृश्चनिप गजो हन्ति जिन्ननिप मुजंगमः । हसनिप नृपो हन्ति मानयनिप दुर्जनः ॥ २८॥

1448

जानन्ति पश्चायां गन्धाद्वेदाज्ञानन्ति वाडवाः । चराज्ञानन्ति राजानश्रक्षभर्यामितरे जनाः ॥ २९॥

1449

सपक्षा लभते काको वृक्षस्य विविधं फलम् ॥ पक्षदीनो मुगेन्द्रोपि भूमिसंस्थो निरीक्षते ॥ ३०॥

1450

अलब्ध्वापि फलं राज्ञः संश्विता यान्ति संपदाम् । महाद्रुमसमीपस्थं पदय नीलं वनस्पतिम् ॥ ३१ ॥

1451

सर्वेसहा ये ऋजवः प्रतिज्ञातार्थपालकाः ।
परोपकारिणः सेव्या निर्धना अपि ते नराः ॥ ३२॥

1452

युक्तियुक्तं प्रगृह्णीयाद्वालादपि विचक्षणः । रवेरविषये वस्तु किं न दीपः प्रकादायेत् ॥ ३३ ॥

किं वा मधुरं वा प्रस्तुतवचनं मनोहारि । वामे गर्दभनादिश्चित्तपीत्ये प्रयाणेषु ।। ३४ ।।

1454

वृथा वृष्टिः समुद्रेषु वृथा तृप्तस्य भोजनम् । वृथा दानं समर्थस्य वृथा शूरे विभूषणम् ॥ ३५ ॥

1455

अजायुद्धमृषिश्राद्धं प्रत्यूषे मेघडम्बरः । दंपत्योः कलह्थैत परिणामे न किंचन ॥ ३६॥

1456

सप्तेतानि न पूर्यन्ते पूर्यमाणान्यपि कचित् । ब्राह्मणोप्तिर्यमो राजा पयोधिरुदरं गृहम् ॥ ३७॥

1457

बस्नं गां च बहुक्षीरां जलपात्रमुपानही । औषयं वीजमाहारं संक्रीणीत यथामुयात् ॥ ३८॥

1458

अर्थनाशं मनस्तापं गृहे दुश्चरितानि च । वञ्चनं चापमानं च मतिमाच प्रकाशयेत् ॥ ३९॥

1459

अवृत्तिकं त्यजेहेशं वृत्तिं सोपद्रवां त्यजेत् । त्यजेनमायाविनं भित्रं धनं प्राणहरं त्यजेत् ॥ ४०॥

1460

सीहदेन परित्यक्तं निःस्तेहं खलवस्यजेत्। सोदरं भ्रातरमपि किमुतान्यं पृथग्जनम् ॥ ४१॥

1461

यिनिमित्तं भवेच्छोकस्त्रासो वा दुःखमेव वा । आयासो वा यतोमूलस्तदेकाङ्गमिप त्यजेत् ॥ ४२ ॥

त्यजेदेकं कुलस्यार्थे मामस्यार्थे कुलं त्यजेत् । मामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत् ॥ ४३॥

1463

चलत्येकेन पादेन तिष्ठत्येकेन पण्डितः । नासमीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् ॥ ४४ ॥

1464

न गणस्यायतो गच्छेत्सिर्द्धे कार्ये समं फलम् । यदि कार्यविपत्तिः स्यान्मुखरस्तत्र इन्यते ।। ४५ ॥

1465

पञ्च यत्र न विद्यन्ते न तत्र दिवसं वसेत्। धनिकः श्रोतियो राजा नदी वैद्यस्तु पञ्चमः ॥ ४६॥

1466

अनायके न वस्तब्यं न वसेद्वहुनायके । स्त्रीनायके न वस्तब्यं न वसेद्वालनायके ।। ४७ ॥

1467

सर्वे यत्र विनेतारः सर्वे पण्डितमानिनः । सर्वे महत्त्वमिच्छन्ति तहून्दमवसीद्ति ॥ ४८ ॥

1468

घटं भिन्द्यात्पटं छिन्द्यात्कुर्यात्किचिदथाद्धतम् । येन केनाप्युपायेन नाविज्ञातः पुरे वसेत् ॥ ४९॥

1469

विवादी धनसंबन्धी याचनं स्त्रीषु संगतिः । आदानमग्रस्थायित्वं मैक्तीभद्गस्य हेतवः ॥ ५० ॥

1470

नहीं हुई। संवननं त्रिषु लोकेषु विद्यते । दया मैकी च भूतेषु दानं च मधुरा च वाक् ।। ५१ ॥

दर्शितानि कलत्राणि गृहे मुक्तमशङ्कितम्।
कथितानि रहस्यानि सीहदं किमतः परम् ॥ ५२॥

1472

न मातरि न दारेषु न सोदर्येषु बन्धुषु । विश्रम्भस्तादृशः पुसां यादृङ्गिचे निरन्तरे ॥ ५३ ॥

1473

द्योकाराविभयत्राणं पीविविश्वस्ममाजनम् । केन रत्नमिदं सृष्टं मिच्नमित्यक्षरइयम् ॥ ९४ ॥

1474

दुःखेन शिष्यते भिन्नं शिष्टं दुःखेन भिद्यते । भिन्नशिष्टा तु या प्रीतिः सा दुःखैकपदायिनी ॥ ५५॥

1475

ययोरिव समं वित्तं ययोरिव समं कुलम् । तयोर्मेन्त्री विवाहश्च न तु पुष्टविपुष्टयोः ॥ ५६॥

1476

चिबुके यस्य लोमानि न वक्षसि न गल्लयोः । नेन सख्यं न कुर्वीत यदि निर्मानुषं जगत् ॥ ५७ ॥

1477

दाने तपिस शौर्ये च यस्य न प्रथितं यशः । विद्यायामर्थलाभे वा तस्य जन्म निर्धकम् ॥ ५८॥

1478

परोपकार ग्रून्यस्य धिङ्गनुष्यस्य जीवितम् । जीवन्तु पश्चात्रो येषां चर्माप्युपकरिष्यति ॥ ५९॥

1479

तरवः किं न जीवन्ति भक्षाः किं न श्वसन्ति च । न खादन्ति न मेहन्ति किं ग्रामपश्चवीपरे ॥ ६०॥

पचगाः सन्ति बहुद्यो भेकभक्षणतत्पराः । स एकः देवनागो हि भूभारधरणक्षमः ॥ ६१ ॥ 1481

यज्जीव्यते क्षणमपि प्रथितेर्मनुष्ये-र्विज्ञानविक्रमयद्योभिरभप्तमानम् । तज्ञाम जीवितफलं प्रवदन्ति सन्तः काकोपि जीवति चिरं च बिंट च मुङ्के ।। ६२॥

1482

किं तेन जातु जातेन मातुर्येविनहारिणा । आरोहित न यः स्वस्य वंदास्यामे ध्वजो यथा ॥ ६३ ॥ 1483

अजातमृतमूर्विभ्यो मृताजाती स्रती वरम् । यतस्तौ स्वल्पदुःखाय यावज्जीवं जडो दहेत् ॥ ६४ ॥ 1484

न पुत्रः पितरं द्वेष्टि स्वभावात्स्वस्य रेतसः । यः पुत्रः पितरं द्वेष्टि तं विद्यादन्यरेतसम् ॥ ६५ ॥ 1485

किं कुठेन विद्यालेन शीलमेवात्र कारणम् । कृमयः किं न जायन्ते कुछमेषु छगन्धिषु ।। ६६ ।। 1486

न पुत्रत्वेन पूज्यन्ते गुणैरासाद्यते पदम् । रवेर्वापारमादत्ते प्रदीपो न पुनः श्रानिः ॥ ६७॥

उत्तमा आत्मना ख्याताः पितुः ख्याताश्च मध्यमाः। अधमा मातुरुः ख्याताः अशुरैश्वाधमाधमाः ॥ ६८ ॥ 1488

ज्येष्ठो भाता पितृसमी मृते पितरि सर्वदा । स क्षेषां वृत्तिदाता स्यात्स होतान्परिपालयेत् ॥ ६९ ॥

कनिष्ठास्तं नमस्येरन्सर्वे छन्दानुवर्तिनः । तमेव चोपजीव्येरन्यथैव पितरं तथा ॥ ७० ॥

1490

विभागेन समानास्ते पितुर्द्रव्यस्य केवलम् । तयोः पूर्वतरो यस्तु गुरुः स हि निगद्यते ॥ ७१॥

1491

ऋणद्योषश्चामिद्योषः दात्रुद्योषस्तयेव च । पुनः पुनः प्रवर्तन्ते तस्माच्छेषं न कारयेत् ॥ ७२॥

1492

कुभोज्येन दिनं नष्टं कुकलत्रेण शर्वरी । कुपुत्रेण कुलं नष्टं तन्नष्टं यन्न दीयते ॥ ७३ ॥

1493

चतुरः सृजता पूर्वमुपायांस्तेन वेधसा । न सष्टः पञ्चमः कोपि गृह्यन्ते येन योषितः ॥ ७४॥

1494

स्त्रियस्तु यः कामयते संनिकर्षे च गच्छति ॥ ईषत्पकुरुते सेवां तं तिमच्छन्ति योषितः ॥ ७५॥

1495

यदैव भर्ता जानीयान्मन्त्रमूलपरां स्त्रियम् । उद्दिजेत तदैवास्याः सर्पाद्वेहमगतादिव ॥ ७६ ॥

1496

बर्बरश्च तपस्त्री स्याच्छूरश्चाप्यकृतव्रणः । मद्यपा स्त्री सती राजिति न अह्धाम्यहम् ॥ ७७ ॥

1497

जल्पन्ति सार्धमन्येन पदयन्त्यन्यं सविश्रमम् । इद्गतं चिन्तयन्त्यन्यं न स्त्रीणामेकतो रतिः ॥ ७८ ॥

शार्कुधरपद्धतिः

1498

नाग्निस्तृष्यित काष्टानां नापगानां महोदिधः । नान्तकः सर्वभूतानां न पुंसां वामलोचना ॥ ७९ ॥

1499

रहो नास्ति क्षणो नास्ति नास्ति पार्थयिता नरः । तेन नारद नारीणां सतीस्वसुपजायते ।। ८० ॥

1500

सा भार्या या प्रियं त्रृते स पुत्रो यत्र निर्वृतिः । तन्मिन्तं यत्र विश्वासः स देशो यत्र जीव्यते ॥ ८९॥

1501

स्थिया परिपूर्णीहं न भयं मेस्तीति मोहिनद्वेषा । परिपूर्णस्यैवेन्दोर्भवति भयं सिंहिकास्त्रनोः ॥ ५२॥

1502

अतिपरिचयादवज्ञा संततगमनादनादरो भवति । लोकः प्रयागवासी कृपस्नानं समाचरति ॥ ८३ ॥

1503

ब्रजत्यधोधो यात्युचैर्नरः स्वैरेव चेष्टितैः । खनितेव हि कूपस्य प्रासादस्येव कारकः ।। ८४ ॥ एते नीतिशास्त्रभ्यो भारताद्याणाक्यात्पञ्चाख्यानास्त्र।

1504

ब्राह्मे मुहूर्ते पुरुषस्त्यजेज्ञिद्रामतन्द्रितः । पद्मं प्रातः प्रबुंद्धं हि अयति श्रीर्गुणाश्रयम् ॥ ८५॥

1505

नोत्तरस्यां प्रतीच्यां च कुर्वीत शयने शिरः । शय्याविपर्ययाद्वभीं दितेः शक्रेण दारितः ॥ ८६ ॥

1506

न कुर्यात्परदारेच्छां विश्वासं खीषु वर्जयेत् । इतो दशास्यः सीनार्थी हतः पत्न्या विदूरयः ।। ८७ ।।

न मद्यव्यसनैः क्षीबः कुर्याद्वेतालविश्वम् । वृष्णयो हि ययुः क्षीबास्तृणपहरणैः क्षयम् ॥ ८८ ॥

1508

दानं सत्त्वाश्रितं दद्याच्च पश्चात्तापवान्भवेत् । बालिनात्मार्पितो बन्धे दानशेषस्य शुद्धये ॥ ८९ ॥

1509

ब्राह्मणाचावमन्येत ब्रह्मशापो हि दुःसहः । तक्षकामी गतः कोपाद्वाह्मणस्य परीक्षितः ॥ ९०॥

1510

दम्भारम्भोद्धरं कर्म न चरेदन्तनिष्फलम् । ब्राह्मण्यदम्भलब्धास्त्रविद्याः कर्णस्य निष्फला ॥ ९९ ॥

1511

न स्त्रीजितः प्रमूढः स्याद्वाढरागवशीकृतः । पुत्रशोकाइशरथो जीवं जायाजितोत्यजत् ॥ ९२॥

1512

क्षिपेद्वाक्यदारान्घोराच पारुष्यविषष्ठुतान् । वाक्पारुष्यरुषां चक्रे भीमः कुरुकुठक्षयम् ॥ ९३ ॥

1513

परेषां क्रेशदं कुर्याच पैशुन्यं प्रभोः प्रियम् । पैशुन्येन गती राहोश्चन्द्राकी भक्षणीयताम् ॥ ९४ ॥

1514

कुर्याचीचजनाभ्यस्तां न याञ्चां मानहारिणीम् । बलिप्रार्थनया प्राप लघुतां पुरुषोत्तमः ॥ १५॥

1515

बक्रैः क्रूरतरैर्नु ब्धेर्न कुर्यात्प्रीतिसंगतिम् । बसिष्ठस्याहर देनुं विश्वामिन्नो निमन्त्रितः ॥ ९६ ॥

शार्द्गधरपद्धातिः

1516

तीवे तपसि लीनानामिन्द्रियाणां न विश्वसेत् । विश्वामिन्द्रोपि सोत्कण्ठः कण्डे जग्राह मेनकाम् ॥ ९७॥

1517

भक्तं रक्तं सदासक्तं निर्देषं न परित्यजेत् । रामस्त्यक्ता सतीं सीतां शोकशल्याकुलोभवत् ॥ ९८॥

1518

न क्रोधयातुधानस्य भीमामिच्छेद्विधेयताम् । निपीतभ्रातृरुधिरः प्राप निन्दां वृकोदरः ॥ ९९ ॥

1518

वर्जयेदिन्द्रियज्ञये निर्जने जननीमिप । पुत्रीकृतोपि प्रसुझः कामितः दांबरस्त्रिया ॥ १०० ॥

1520

प्रभुपसादे विश्वासं न कुर्यात्स्वप्रसंनिभे । नन्देन मन्त्री निक्षिप्तः दाकटालोपि बन्धने ॥ १०१ ॥

1521

न लोकायतवादेन नास्तिकः स्याददैवतः । हरिर्हिरण्यकशिपुं जघान स्तम्भनिर्गतः ॥ १०२ ॥

1522

अत्युचनपदारूढः पूज्याचेवापमानयत् । नहुषः राक्रतां प्राप्य च्युतोगस्त्यावमाननात् ॥ १०३॥

1523

हितोपदेशं शृणुयात्कुर्वीत व यथोदितम् । विदुरोक्तमकृत्वाभूत्कौरवः शोकशल्यभाक् ॥ १०४॥

1524

न पुत्रायत्तमेश्वर्यं कुर्यादार्यः कथंचन । पुत्रार्पितप्रमुत्वोभूद्धतराष्ट्रस्तृणोपमः ॥ १०५ ॥

श्रुतिस्मृत्युक्तमाचारं न त्यजेत्साधुसेवितम् । देव्हा ॥ देव्यानां श्रीवियोगोभूत्सत्यधर्मक्रियामुचाम् ॥ देव्हा ॥ १०६ ॥ 1526

न कुर्यादभिचारोयवश्यादिकुहकक्रियाम् । लक्ष्मणेनेन्द्रजित्कृत्याभिचारसम्ये हतः ॥ १०७ ॥ 1527

व्याकुलोपि विपत्पातैः स्मरेद्विष्णुं सदा हदि | शरतल्पगतो भीष्मः सस्मार गरुडध्वजम् ॥ १०८॥ एते क्षेमेन्द्रस्य।

संदेहो वैष्णवे मार्गे न कार्योन्यैः कुदर्शनैः । रामप्रभावमद्यापि यतोब्धौ पद्दय सेतुना ॥ १०९ ॥ शार्क्सभरस्य।

अथ मिश्रकनीतिः ॥ ७७ ॥

1529

मिणः शाणोहीढः समरिविजयी हेतिनिहतो मदक्षीणो नागः शरिद सिरदाश्यानपुलिना । कलाशेषश्रनद्रः सरतमृदिता बालविता तिमा शोभन्ते गलितविभवाश्चार्थेषु जनाः ॥ १॥

1530

शशी दिवसधूसरो गितयौवना कामिनी सरो विगतवारिजं मुखमनक्षरं स्वाकृतेः । प्रभुर्धनपरायणः सततदुर्गतः सज्जनो नृपाङ्गणगतः खलो मनिस सप्त शल्यानि मे ॥ २॥ एतौ भर्टहरेः।

अविधेयो भृत्यजनः शंटानि मिच्नाण्यदायकः स्वामी । अविनयवती च भार्या मस्तकभूलानि चत्वारि ॥ ३ ॥

शार्ङ्गधरपद्धतिः

1532

शक्तिरहितोपि कुप्यति सेवासक्तोपि मानमुद्दहति । अधनोपि हि कामयते जानाति विधिर्विडम्बयितुम् ॥ ४ ॥

1533

दुर्मन्त्राचृपितर्विनद्यित यतिः सङ्गात्सुतो ठाठना-द्विपोनध्ययनात्कुठं कुतनयाच्छीठं खठोपासनात् । मैत्री चापणयात्समृद्धिरनयात्स्नेहः प्रवासाश्रया-त्स्त्रीर्मद्यादनवेक्षणादिष कृषिस्त्यागात्प्रमादाद्धनम् ॥ ५ ॥

1534

कोर्थान्त्राप्य न गर्वितो विषयिणः कस्यापदोस्तं गताः स्त्रीभिः कस्य न खण्डितं भुवि मनः को नाम राज्ञां प्रियः । कः कालस्य न गोचरान्तर्गतः कोर्थी गतो गौरवं को वा दुर्जनवागुरानिपतितः क्षेमेण यातः पुमान् ॥ ६ ॥

1535

क्रीबे धेर्य मदापे तत्त्वचिन्ता
सर्पे क्षान्तिः स्त्रीषु कामीपद्यान्तिः ।
काके द्यीवं द्यूतकारे च सत्यं
राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ॥ ७॥

1536

मांसं मृगाणां ददानी गजानां
मृगद्विषां चर्म फलं द्रुमाणाम् ।
स्त्रीणां च रूपं च नृणां हिरण्यमेते गुणा वैरकरा भवन्ति ॥ ८॥

1537

स्तब्धस्य नदयति यशो विषमस्य मैत्री नष्टक्रियस्य कुलमर्थपरस्य धर्मः । विद्याफलं व्यसनिनः क्रूपणस्य सौख्यं राज्यं प्रमत्तसचिवस्य नराधिपस्य ॥ ९॥ 1538

शाटचेन मित्रं कपटेन धर्म

परोपतापेन समृद्धिभावम् ।

स्रुखेन विद्यां परुषेण नारीं

वाञ्छन्ति ये नूनमपण्डितास्ते ।। १० ॥

1539

बातुबादेषु विचाद्या मोक्षाद्या कोलिके मते । जामातरि च पुत्राद्या त्रयमेतज्ञिरर्थकम् ॥ ९९॥ 1540

किंशुकादिप गन्धाशा मांसाशा मशकादिप । कुपणादिप वित्ताशा वृथाशा तस्य दुर्मतेः ॥ १२ ॥ 1541

> राजा वृणी ब्राह्मणः सर्वभक्षः स्त्री चावशा दुष्टबुद्धिः सहायः । प्रेप्यः प्रतीपोधिकृतः प्रमादी त्याज्या इमे यश्च कृतं न वेक्ति ॥ १३ ॥ 1542

वैद्यं पानरतं नटं कुपिंतं स्वाध्यायहीनं द्विजं योधं कापुरुषं हयं गतरयं मूर्खं परित्राजकम् । राज्यं बालनृषं च मन्त्रिरहितं मित्रं छलान्वेषि य-द्वायी योवनगर्वितां पररतां मुञ्चन्तिते पण्डिताः ॥ ९४ ॥ 1548

वृक्षं क्षीणफलं त्यजनित विह्गाः शुष्कं सरः सारसा निर्द्रव्यं पुरुषं त्यजनित गणिका भ्रष्टं नृपं मन्त्रिणः। पुष्पं पर्युषितं त्यजनित मधुपा दग्धं वनान्तं मृगाः सर्वः कार्यवशाज्जनोनुरमते तत्कस्य को वहःभः॥ १९॥ 1544

स्वफलनिचयः शाखाभङ्गं करोति वनस्पते-र्गमनमलसं बर्हाटोपः करोति शिखण्डिनः ।

शाङ्गिधरपद्धातिः

चतुरगमनो जात्योप्यश्वः स गौरिव वाह्यते गुणवति जने प्रायेणेते गुणाः खलु दूषणम् ॥ ९६ ॥ 1545

त्यजिति भयमकृतपापं सुमिच्रमयदाः प्रमादिनं विद्या । हीः कामिनमलसं श्रीः क्रूरं स्त्री दुर्जनं लोकः ।। १७ ॥

1546

हाविमी पुरुषो लोके परप्रत्ययकारको । स्त्रियः कामितकामिन्यो लोकः पूजितपूजकः ॥ २८॥

हाविमौ पुरुषो ठोंके मुखिनौ न कदाचन । यथाधनः कामयते यथ कुप्यत्यनीथरः ॥ १९॥

1548 इाविमी पुरुषी लोके स्वर्गस्योपरि तिष्ठतः । प्रभुश्च क्षमया युक्तो दरिद्रश्च प्रदानवान् ॥ २० ॥

1549

हाविमौ पुरुषो लोके शिरःशूलकरी परी । गृहस्थो यो निरारम्भो यतिश्र सपरिग्रहः ॥ २१ ॥ 1550

द्वाविमी पुरुषी लोके न मूती न भविष्यतः । प्रार्थितो यश्च कुरुते यश्च नार्थयते परम् ॥ २२॥

1551 द्वाविमावस्मिस क्षेप्या गाढं बद्धा गर्ले शिलाम् । धनिनं चापदातारं दरिद्रं चातपस्विनम् ॥ २३ ॥

1552

सन्तश्चेदमृतेन किं यदि खलस्तत्कालकूटेन किं दातारो यदि कल्पशाखिभिरलं यद्यर्थिनः किं तृणैः । किं कर्पूरशलक्या यदि दृशः पन्थानमेति प्रिया संसारेपि सतीन्द्रजालमपरं यद्यस्ति तेनापि किम् ॥ २४ ॥

लोभंधदगुणेन कि पिशुनता यद्यस्ति कि पातकैः सत्यं चेत्तपसा च कि शुचि मनो यद्यस्ति तीर्थेन किम् । सौजन्यं यदि किं गुणेः समिहमा यद्यस्ति किं मण्डनैः सिद्विद्या यदि किं धनेरपयशो यद्यस्ति किं मृत्युना ॥ २५ ॥

1554

मिन्नं स्वच्छतया रिपुं नयबलैर्तुइधं धनैरीश्वरं
कार्येण द्विजनादरेण युवितं प्रेम्णातितीत्रं स्तवैः ।
बन्धुं क्षान्ततया गुरुं प्रणतिभिर्मूर्खं कथाभिर्बुधं
विद्याभी रिसकं रसेन सकलं ज्ञीलेन कुर्याद्वराम् ॥२६॥
केषामण्येते।

1555

वाजी चारुगतिः राशाङ्कथवलं छत्रं प्रिया पृष्ठतः प्रोत्तुङ्गस्तनमण्डला विजयिनो भृत्याः पुरः पञ्चषाः । ताम्बूलं प्रचुरं सखा स्चतुरः संपद्यते चेत्पथि प्राह्नस्तत्कटकप्रयाणमितरत्प्राणप्रयाणं बुधाः ॥ २७॥ कस्यापि ।

1556

जवो हि सप्तेः परमं विभूषणं त्रपाङ्गनायाः कृशता तपस्त्रिनः। द्विजस्य विद्या नृपतेरिप क्षमा पराक्रमः शस्त्रबलोपजीविनाम्। २८॥

पाण्डवनकुलस्य।

1557
इन्दुं कैरविणीव कोकपटलीवाम्भोजिनीवहामं
मेघं चातकमण्डलीव मधुपश्रेणीव पुष्पाकरम् ।
माकन्दं पिकछन्दरीव तरुणीवात्मेश्वरं प्रोषितं
चेतीवृत्तिरियं मम पियसखे त्वां द्रष्टुमुत्कण्डते ।। २९ ॥
1558

नित्यं ब्रह्म यथा स्मरन्ति मुनयो हंसा यथा मानसं सानन्दाः स्फुटसङकीवनयुतां ध्यायन्ति रेवां गजाः। युष्मइर्शनलालसाः प्रतिदिनं युष्मान्स्मरामो वयं धन्यः कोपि स वासरोत्र भविता यत्रावयोः संगमः ॥३०॥ एतौ राववचैतन्यश्रीचरणानाम्।

1559

बासः भुभ्रमृतुर्वसन्तसमयः पुष्पं दारन्महिका
धानुष्कः कुस्रमायुधः परिमठः कस्तूरिकास्त्रं धनुः ।
बाणी तर्करसोज्ज्वला पियतमा दयामा वयो यौवनं
मार्गः द्यांभव एव पञ्चमलया गीतिः कविर्वित्हणः ॥ ३१॥
बिन्हणस्य।

अथ गनप्रशंसा ॥ ७८ ॥

1560

यतो गर्जिविना राज्ञां राज्यशोभा न जायते । जयपतापी सैन्यस्य रक्षा तस्मादिहोच्यते ॥ १ ॥

1561

पुरा स्वर्गे खुखेनासन्कामगाः खबरा गजाः । मुनिज्ञापाद्गता भूमौ ततो जाता वनेचराः ॥ २॥

1562

भद्रो मन्दो मृगो मिश्रश्चतुर्घा जायते गजः । त्रयो युगत्रयेभूवन्मिशाः कितयुगे गजाः ॥ ३ ॥ शार्जुधरस्येती।

1563

यतः सत्यं तती धर्मी यतो धर्मस्ततो धनम् । यतो रूपं ततः इतितं यतो नागास्ततो जयः ॥ ४ ॥

1564

यहद्रनमसिंहं तु यहद्राष्ट्रमणियवम् । यहच्छीर्यमञ्चलं तु तहत्सेरयमकुञ्जरम् ॥ ५॥

गजप्रशंसा

1565

प्राकारगापुराद्वालकपाटोद्धाटनादिषु । भञ्जने मर्दने चैव नागा वजोपमाः स्मृताः ॥ ६ ॥ 1566

शरजालाञ्चितमुखः कोन्यः शक्तः परो गजात् । हन्तुं प्राकारमुन्मथ्य स्थाश्वनरकुञ्चरान् ॥ ७॥ 1567

एक शक्तिप्रहारेण श्रियतेश्वो नरोपि हि । सहेन्महाप्रहाराणां शतं युद्धेषु वारणः ॥ ८ ॥ 1568

क्रीडास च नरेन्द्राणां जरु पुष्पितपङ्काजे । स्वपयन्ति गजा हस्तैर्रप्तपुष्करपुष्करैः ॥ ९ ॥ 1569

स्त्रियोवतारयन्त्येते मृण्मया इत्र निश्वलाः । नास्ति हस्तिसमो बन्धुर्नास्ति हस्तिसमः सखा ॥ १०॥ पालकाण्यात्।

1570

चीत्कारैः सर्वतोपि स्वपितभटमनो मोदयन्तो मदाद्याः प्रौढाः संप्रामसीम्नि स्वबलबहुलतां बाढमाढीकमानाः । शुण्डादण्डप्रपातैः परममपि बलं कम्पयन्तः परेषां येषां स्युर्वारणेन्द्रा भुवि विजयविधी ते मता भूमिपालाः ॥ ११॥

1571

चलित येषां न मतङ्गजेन्द्राः पुरः प्रयाणे चलशैलतुल्याः । वाञ्छन्ति ते वैरिजयं कथं ते राजेति शब्दं च कथं लभन्ते ।। १२ ॥ 1572

सेतुं संभेदयन्तो बलिकटभटयोज्ञतिं त्रोटयन्तः प्राकारं दारयन्तः परमनिस परां भीतिमृत्पादयन्तः । ब्यूहं विद्रावयन्तः सुधनमपि वनं हेलयोत्पाटयन्तो येषामाजी गजेन्द्राः खलु धरणिभुजां तज्ज्ञयः सिद्ध एव ॥ १३॥

1573

रक्षन्ति पक्षं मुदिताः स्वकीयं

मध्नन्ति सैन्यं कुपिताः परेषाम् ।

प्राणेरपीच्छन्ति हितं प्रभूणां

गजैः समानं क वठं वठीयः ॥ १४ ॥

1574

तावद्गर्जन्ति वीर्यात्परिनधनविधी युद्धमध्येपि धीरा-स्तावद्धावन्ति वेगं परमपि दधतः संमुखीनास्तुरंगाः । द्यूरारूढः सुसज्जो मदमुदितमना मानिमानं विधुन्व-न्यावज्ञायाति कोपात्कृतविविधरवाटोप एकोपि नागः ॥ १५ ॥

1575

सैन्योत्तारणतो धुनीषु सततं यो वारिवन्धायते यो मथ्नन्परितः परोद्धतवलं युद्धेषु योधायते । यः स्वीयक्षितिनाथरक्षणविधौ प्रोचैकदुर्गायते स प्राज्यो विजिगीषुभिर्गजगणः कैः पार्थिवैर्नार्थ्यते ।। १६ ॥

1576

मातङ्गरिप यैर्महीन्द्रभवनं पुण्याधिकं जन्यते
यैः दयामैरिप सर्वलोकमहिता कीर्तिः सिता तन्यते ।
यैर्मत्तैरिप संगरे रिपुमदः शोषं समानीयते
तेमी भाग्यवतः प्रयान्ति पुरतः स्तम्बेरमा भूपतेः ॥ १७॥
एते गुणाकरस्य।

अथ भद्रलक्षणानि ।

1577

वित्मानेषु विपुतश्चारपृष्ठायतानमः । मुखे सुरभिनिःश्वासस्ताम्निद्वीष्ठतातुकः ॥ १८॥

गजप्रशंसा

1578

तथास्य तुल्यसंस्थानी दन्ती शुश्री विशेषतः । मधुपिङ्गलनेत्रश्च महाकायो महाबलः ॥ १९॥

1579

पुरस्तादुच्छितश्चापि पश्चादवनतोपि यः । धनुर्विनतवंदाश्च समपादतलः द्युमः ॥ २० ॥ 1580

विंशात्या च नखैर्युक्तो योष्टादशभिरेव वा । विद्युद्दवामिसिंहेभ्यो न बिंभेत्यङ्कृशादिष ॥ २१ ।

1581

अन्वर्थवेदी शूरश्च क्षमावाच च कर्कशः । कल्याणमेधास्तेजस्वी स भद्रः परिकीर्तितः ॥ २२ ॥

अथ मन्दलक्षणानि ।

1582

महायीवो महावक्को महायोथो महोदरः । पीनानुवंदाः सान्द्रत्वक्छविभक्तमहादिाराः ॥ २३ ॥

1583

बह्तैर्मृदुभिर्युक्तः स्निग्धेश्वेव तनूरुहैः ।
स्थिरैः स्थिराकृतितर्तैः पादैश्व पृथुभिः समैः ॥ २४ ॥
1584

स्थिरिक्षिग्धे विद्याले च पीने चापि प्रकीर्तिते । विषाणे तस्य विद्वद्विरोष्टो दीर्घश्च लोमद्याः ॥ २५ ॥

1585

कूर्मसंस्थानगमनो मन्दो मन्दगतिक्रमः । संमील्य लोचने नित्यं निद्रान्ध इव गच्छति ॥ २६॥

1586

धीरोनुरक्तो हस्तिन्यां गतोहेगो जितश्रमः । निर्भयो मन्दबुिश्व धृतिमान्मन्द उच्यते ॥ २७ ॥

अथ मृगलक्षणानि ।

1587

तनुत्वक्कर्णपादो यस्तन्वास्यस्तनुमेहनः । तनुवंशोदरश्चेव तनुव्यक्ततनूरुहः ॥ २८ ॥

1588

दीर्घजिह्नाविषाणश्च दीर्घगात्रस्तथा च सः । प्रध्वस्तरीमकर्णत्वक्पुरस्ताचापि संवृतः ॥ २९ ॥

1589

निपाने गोचरस्थाने दाय्यायां चाप्यनिर्वृतः । तूर्याभिभवदाङ्की च नित्यमेवानवस्थितः ॥ ३०॥ 1590

हस्त्रश्रवणलाङ्गुलो दीर्घ विक्रमते क्रमेः । पुनः पुनश्र विनदन्दुर्मतिश्रामिधात्रति ॥ ३१ ॥

> अथ मिश्रलक्षणम् । 1591

बह्वाद्यी बह्वलीकश्च दण्डपातेषु चाक्षमः । गच्छेत्प्रकृष्टवेगश्च भारं प्राप्यावसीदति ।। ३२ ॥

1592

कृच्छ्राचाप्यायते नागः क्षिपं च परिहीयते । कट्टम्ललवणेधेव स्वक्षेधातुरतां व्रजेत् ॥ ३३॥

1593

नित्यं च सान्त्वयेदेनं न चैनमभितापयेत् । सर्वेषां तक्षणैः कैश्चिद्युक्तो मिश्रो भवेद्रजः ॥ ३४॥

अथ गजप्रक्रिया ।

1594

एवं विधानगजाञ्जात्यान्वनादानीय पार्थिवः । विनये ज्ञिष्यवत्कुर्यात्पुत्रवत्परिपारुयेत् ॥ ३५॥

ग्रूरमारोहकं कुर्याद्वरागं च विशेषतः । ग्रूरत्वं कातरत्वं च तदायत्तं गजे यतः ॥ ३६॥

1596

सर्ज्ञितः कल्पितः ग्रुरः ग्रुरारूढः प्रतापवान् । जयत्येकोपि मातङ्गः षट्सहस्राणि वाजिनाम् ॥ ३७॥

1597

श्रारतोमर वक्रिश्व गजस्कन्धे हता नराः । क्षणात्स्वर्गे प्रयान्त्येव तस्मात्स्वर्गोपमा गजाः ॥ ३८॥ एते पालकाण्याव।

अथ तुरगप्रशंसा ॥ ७९॥

1598

पुरा सपक्षा हरयो विचेरः खेचराः किरु । गन्धर्वभ्यः समुत्पन्नाः सदा स्वच्छन्दचारिणः ॥ १॥

1599

तेजीवाय्वम्बुदगणैर्लब्धेर्तिक्षित्रतक्षणान् । वीक्ष्य दाक्रो जगादेदं द्यालिहोत्रं महामुनिम् ॥ २॥

1600

छिन्धि पक्षानमीषां त्वं यथा स्युर्वाहनानि मे । इपीकास्त्रेण सोप्येषां पक्षांस्तत्प्रीतयेच्छिनत् ॥ ३॥

1601

ततः प्रसादितेस्तेस्तु प्रादाहरमिदं मुनिः । युष्मत्पक्षोपमो वेगश्वरणानां भविष्यति ॥ ४॥

1602

यूयं शक्रादिदेवानां वाहनत्वं गमिष्यथ । तथा भूमिपतीनां च गौरवेण समन्विताः ॥ ५॥

शार्क्रधरपद्धतिः

1603

यो राजा भवतां पुष्टिं खानपानादिभिः सदा । करिष्यति स सर्वत्र जयवादी भविष्यति ॥ ६ ॥ 1604

भथागत्य भुवं राज्ञां गता वाहनतां हयाः । तेषां धर्मार्थकामांश्च साधयन्त्युपकारिणः ॥ ७॥ 1605

श्रीमूलमण्डनं यस्य गृहे सन्ति न वाजिनः । गृहमित्तिषु तेनापि लेख्या दुरितशान्तये ॥ ८॥ 1606

अश्वा यस्य जयस्तस्य यस्याश्वास्तस्य मेदिनी । अश्वा यस्य यदास्तस्य यस्याश्वास्तस्य काञ्चनम् ॥ ९॥ 1607

निपत्य युधि वेगेन मिषतां सर्वधन्त्रिनाम् । शत्रुं निहत्य यात्येकः श्रूरो वाजिप्रभावतः ॥१०॥ 1608

शस्त्रिर्निभिन्नदेहोपि आन्तोपि गुरुभारतः । न मुञ्ज्ञति रणे नाथमतः कोन्यो हयात्स्त्रहत् ॥ ११॥ 1609

दूरस्थोपि बली शत्रुर्न शेते रजनीष्वपि | तस्य भीत्या गृहे यस्य हरयो वेगवत्तराः || १२ || 1610

न गर्जैर्न नरैः कार्य सिद्धिमभ्येति भूभृताम् । तथा निमेषमात्रेण यथा वाहैः छसाधितैः ॥ १३ ॥ शार्द्धाधरस्येते ।

> अथाश्वानां सामान्यलक्षणानि ॥ 1611

ब्राह्मणक्षत्रियविद्यां जूदाणां चैव लक्षणैः । ज्ञेया हयोत्तमास्तेषु पूर्वः पूर्वः ग्रुभावहः ॥ १४ ॥

प्रायेण ब्राह्मणः शुक्रः क्षत्रियो लोहितः स्मृतः । वैदयः पीताभवर्णः स्यात्कृष्णवर्णभतुर्थकः ॥ १५॥

पुष्पगन्धः सदा विषः क्षत्रियोगुरुगन्धकः । घृतगन्धो भवेद्दैश्यो मीनामोदी चतुर्थकः ॥ ९६ ॥ 1614

विवेकी सघुणो विपस्तेजस्वी क्षत्रियो बली | दुष्टभावस्तथा वैदयः श्रूब्रो निःसत्त्वकातरः ॥ १७॥ 1615

ब्राह्मणाः क्षेमकृत्येषु सिद्धिं गच्छन्ति बाजिनः । क्षत्रिया युद्धकार्येषु वैदया द्रव्यार्जने सदा ॥ १८ ॥ 1616

शूद्राश्चान्येषु कृत्येषु ज्ञात्वेवं वाजिनः सदा । आरोहेद्युक्तकार्येषु यदीच्छेच्छाश्वतीं श्रियम् ॥ १९॥

1617

सदा स्नप्ता भवन्त्येते वाजिनो ये तु भूतते । जायत्यायोधने प्राप्ते कर्करस्य च भक्षणे ॥ २०॥ 1618

द्धलक्षणा महावेगाः सुसत्त्वाश्चातिघस्मराः । जितश्रमा विनीता ये राजार्हास्ते हयाः स्मृताः ॥ २१ ॥

अथ पृथगवयवलक्षणानि।

1619

भाताम्री पूजिताबोष्टी लेलिहानी मृदुत्वची । जिह्ना रक्ता च तन्वी च तालु रक्तं प्रशस्यते ॥ २२ ॥ 1620

वनिकाधाः सुबद्धाश्च समा दन्ताः सुशोभनाः । नातिदीवी पृथु नैव हनू वाहस्य शोभनी ॥ २३ ॥

शार्कुं धरपद्धतिः

1621

अत्यन्तिर्गिते चैव सुबद्धे नैव चाविले । प्रशस्ते वाजिनां नेत्रे मध्वाभे कालतारके ।। २४ ॥

1622

स्वावर्ते च विद्यालं च ललाटं वाजिनां शुभम् । शस्तं शिरः समं वृत्तमावर्तद्वयभूषितम् ॥ २५ ॥

1623

हस्वता कर्णयोः दास्ता तीक्ष्णता तनुता तथा । सुदृढां कुञ्चितां दीर्घो धन्यां सीत्रा विदुर्वुधाः ॥ २६ ॥

1624

केसरं च जटाहीनं मृदु दीर्घ प्रशस्यते । अनावर्ती दृढश्चेव स्कन्धो वाहस्य पूजितः ।। २७ ।।

1625

जरो विद्यालं दास्तं च कक्षे दीर्घोत्तते शुभे । ऊरू वृत्तौ समी बाहू गूढं जानु प्रदास्यते ॥ २८ ॥

1626

अवक्रे मांसहीने च वाजिजङ्घे सुशोभने । कूर्चे समं सुसंधि स्याद्गन्थित्रणविवर्जितम् ॥ २९ ॥

1627

दृढमण्डूिकका कृष्णा वर्तुलाः पृथुलाः खुराः । पार्श्वावभ्युचतौ दीवी छुदृढी च समी ग्रुमी ॥ ३०॥

1628

अवलम्बि सुवृत्तं च जटरं वाजिनां शुभम् । नातिदीर्घ समं पृष्टं किंचिच विनतं शुभम् ॥ ३९॥ एते शालिहोत्रस्य ।

1629

पीना कटिः सुवृत्तश्च पश्चाद्रागः पृथुः श्चभः ।
मृदुक्षिग्धायतैर्युक्तं वालैः पुट्छं प्रशस्यते ॥ ३२ ॥

वृषणी च समी वृत्ती बिल्वमात्री विलोमशी । कृष्णवर्णविहीनं च हस्वं मेहनमिष्यते ॥ ३३॥

अथाश्वाङ्गमानलक्षणानि ।

1631 कर्ध्व ब्रीहित्रयं मानमङ्गुलस्य निगद्यते । हस्तोपि हि समाख्यातश्चतुर्विशद्भिरङ्गुलैः ॥ ३४ ॥ 1632

द्वाविश्वदङ्गुलं वज्जमुत्तमाथस्य कीर्तितम्। अङ्गुलद्वयहीनं तु मुखं स्यान्मध्यवाजिनः ॥ ३५॥ 1633

ततोपि ब्यङ्गलं न्यूनं क्विष्ठस्य मुखं स्मृतम्। यीवोत्तमस्य वाहस्य षट्पञ्चादान्मिताङ्गुलैः ॥ ३६ ॥ 1634

चत्वारिंदात्य डिधका मध्यमाश्वस्य कीर्तिता । षट्त्रिंदराङ्गुलिमीवा हीनाश्वस्य प्रकीर्तिता ॥ ३७॥ 1635

उर: पृष्ठं कटिश्चेव मुखतुल्यं समादिशेत्। कर्णी सप्ताङ्गुली प्रोक्ती तालुकं च षडङ्गुलम् ॥ ३८ ॥ 1636

सूक्ष्मी ऋजुः पुच्छदण्डः कथितो विशदसुरुः । द्वाविंशदङ्गुलोत्सेधे जङ्के चैवोत्तमे स्मृते ॥ ३९॥ 1637

अष्टादश तथा मध्ये हीने चैव चतुर्दश । सप्ताङ्गुलः खुरः प्रोक्त उत्तमाश्वस्य पण्डितैः ॥ ४०॥ 1638

षडङ्गुलो भवेनमध्यः कनिष्ठः पञ्चसमितः । श्रतुर्हस्तेन विख्यात उत्सेधेन हयोत्तमः ॥ ४१ ॥

शार्क धरपद्धातिः

1639

अर्धहस्तेन हीनस्तु भवेनमध्यस्तुरङ्गमः ।
ततो हस्तेन हीनश्च हीन एव स्मृतो हयः ॥ ४२ ॥

पश्चहस्तप्रमाणेन दैर्घ्यमुक्तमवाजिनः । चतुर्भिर्मध्यमं प्रोक्तं त्रिभिः सार्धेस्तथाधमम् ॥ ४३ ॥ 1641

<mark>भगङ्गास्पुच्छमूलं तु तिर्</mark>यगश्चं प्रमाणयेत् । <mark>खुरान्तात्ककुदं यावद</mark>ूर्ध्वमानेन बुद्धिमान् ।। ४४ ॥

अथ हयानां शुभलक्षणानि ।

1642

भथातः संप्रवक्ष्यामि लक्षणानि हि वाजिनाम् । शुभानि वर्णरावर्तेस्तानि विद्याहिचारतः ॥ ४५॥

सर्वश्वेतो हयो यस्तु हयामैकश्रवणो भवेत् । स वाजी वाजिमेधाईः इयामकर्णः प्रकीर्तितः ॥ ४६ ॥ 1644

यस्य पादाः सिताः सर्वे तथा वक्कं च मध्यतः । कल्याणपञ्चकः प्रोक्तः सदा कल्याणकृत्र सः ॥ ४७ ॥ 1645

यस्य पादाः सिताः सर्वे पुच्छं वक्षो मुखं तथा | मूर्भजाश सिता यस्य तं विद्यादष्टमद्गलम् ॥ ४८ ॥ 1646

मुखे चन्द्रकसंवीतो जम्बूफलसमाकृतिः । श्वेतपादः स विज्ञेयो महिकाक्षः छपूजितः ॥ ४९॥ 1847

कृष्णो वाजी भवेषः स कृष्णतालुर्न दुष्यति । कुत्सिमावर्तकर्णोपि पञ्चकल्याणकः शुभः ॥ ५० ॥

अथ गुभावर्ताः ।

1648

एको ललाटे हो मूर्पि होही पार्श्वीपपार्श्वयोः । ही च वक्षसि विज्ञेयी प्रयाणे चैक एव तु ॥ ५१॥

1649

धुवावर्ता दश प्रोक्ता वाजिनः शुभकारकाः । प्रयाणे मारुतो भाते विद्वर्वक्षसि चाश्विनी ।। ५२॥

1650

सूर्याचन्द्रमसी मूर्धि रन्ध्रे स्कन्दगजाननी । उपरन्ध्रे हरीशी च दशावर्ता अतः शुभाः ॥ ५३॥

1651

त्रयो यस्य ललाटस्था आवर्ता अधरोत्तराः । निश्रेणी सा परिज्ञेया वाजिवृद्धिकरी परा ॥ ५४ ॥

1652

अनेनैव प्रकारेण त्रयो पीवाश्रिताः शुभाः । ललाटे युगलावर्ती चन्द्राकी शुभकारकी ॥ ५५॥

1653

कण्डे चिन्तामणिर्ज्ञेयिश्वन्तितार्थप्रदः सदा । आवर्तः पृष्ठवंदो यः स सूर्याख्यः शुभः स्मृतः ॥ ५६ ॥ नकुलस्यैते।

अथाशुभलक्षणानि ।

1654

चत्वारोप्यसिताः पादाः सर्वश्वेतस्य वाजिनः । भवन्ति यस्य स त्याज्यो यमदूतः खदूरतः ॥ ५७॥

1655

अन्यवर्ण शिरो यस्य पुच्छं वा यस्य वाजिनः । पुच्छेन शिरसा वापि नानावर्णः स निन्दितः ॥ ५८॥

शार्क्षधरषद्धाते:

1656 हीनदन्तोधिकश्चेव कराठी कृष्णतालुकः । कुहालो मुश्तरी शृङ्गी पडेते स्वामिघातकाः ॥ ५९॥ 1657

व्याघ्राभश्च स्तनी चैव द्विखुरः ककुदी तथा । एकाण्डश्चेव जाताण्डो वाहाः पापाः प्रकीर्तिताः ॥ ६०॥ 1658

पृत्विभिः सप्तिमिर्दन्तैर्वाही हीनाधिकी स्मृती । कराठी चाधरैर्दन्तैश्र्याचन्ते यस्य चोत्तराः ॥ ६९॥ 1659

कृष्णं तालु भवेद्यस्य स भवेत्कृष्णतालुकः । कुहालश्रोत्तरैर्दन्तैश्र्याद्यन्ते यस्य चाधराः ॥ ६२॥ 1660

सितैकचरणः पुष्पहीनस्तु मुदाली स्मृतः । कालाभावर्तकः कर्णदेशे यस्य स शृङ्गिकः ॥ ६३॥ 1661

व्याघ्रामो व्याघ्रवर्णः स्यात्स्तनयुक्तः स्तनी स्मृतः । द्विखुरं गोखुराकारैः खुरैर्विद्याद्विचक्षणः ॥ ६४॥

आवर्तः ककुदे यस्य ककुदी स उदाहतः । मुष्केणैकेन युक्तस्तु हयस्त्वेकाण्डसंज्ञितः ।। ६९ ॥ 1663

भण्डाभ्यां लोमग्राभ्यां तु जाताण्डो न हितः स्मृतः । भस्माभवऋपुच्छं च कृष्णनीलं परित्यजेत् निन्यः केवलकृष्णस्तु सर्वश्वेतस्तु पूजितः ॥ ६६॥

अथ दुरावर्ताः । 1664

पुच्छे जानुनि कक्षायां मेहे गुह्ये हनी हदि । भूदेशे नेत्रपरितः कर्णभीवादयस्तथा ॥ ६७ ॥

अधरोष्ठे च घोणायां गण्डयोश्चिबुके तथा । मुष्के नाभौ जिके कुक्षावावर्तास्त्वितिनिन्दिताः ॥ ६८ ॥ शार्क्सभरस्यैतौ।

अथाश्वानां गुभागुभचेष्टितम् ।

1666

यैर्बुधाः कथयन्त्याग्च गुमं वा यदि वागुमम् । स्वामिनो वाजिनां चिह्नस्ति इत्रेयं विचक्षणैः ॥ ६९॥

1667

यः संबद्धो हयो रावमूर्ध्ववज्ञः करोति च । खुराप्रेणालिखन्भूमिं स शंसित रणे जयम् ॥ ७०॥

1668

यः करोत्यसकृनमूत्रं पुरीषं वाश्रुमोचनम् । स दांसति पराभूतिमत्यन्तं यश्च दुर्मनाः ॥ ७१ ॥

1669

निष्कारणं निद्यान्ते यो हेषारावं करोत्यपि । परचक्रागमादांसी स विज्ञेयो विचक्षणै: ।। ७२ ।।

1670

पुरुकाङ्कितपुच्छो यो जायते यस्य घोटकः । स शंसति स्थिरस्यापि द्वृतं तस्य प्रयाणकम् ॥ ७३॥

1671

स्फुलिङ्गा यस्य दृश्यन्ते पुच्छतीश्वस्य विह्नजाः । निर्गच्छन्तः प्रभानीशं स शंसति निशागमे ॥ ७४ ॥

1672

अश्वशालां समासास यदान्तर्मधुमक्षिकाः । मधुजालं प्रवप्नन्ति त्रियन्तेश्वास्तदा भुवम् ॥ ७५ ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

1673

सरटं वार्येदालात्प्रविदान्तं ह्यालये | मन्दुराये तथा धार्यो रक्तवक्रो महाकपिः || ७६ || नकुलस्येते।

अथाश्वानां जन्मदेशाः।

1674

अथाश्वानां जनमदेशान्त्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः । उत्तमानां च मध्यानां हीनानां यत्र संभवः ॥ ७७ ॥

1675

उत्तमास्ताजिकाः प्रोक्ताः पारसीकाः समुद्रजाः । कोकाणाखतटाणाश्च तथा सीराष्ट्रजा हयाः ।। ७८ ॥

अथ मध्यमाः ।

1676

उरोजाताश्च कीराश्च तुरुष्कारङ्गाश्च ये । टक्कजाः सैन्धवा मध्याः स्थलजातास्तथा हयाः ॥ ७९ ॥

अथ हीनाः ।

1677

शाम्भलाञ्चार्जुलाञ्चेव तथा सारस्वता हयाः । अधमाष्टाङ्कणाः सर्वे ये च प्राग्दक्षिणोद्भवाः ॥ ८०॥

अथाश्ववाहनविधिः ।

1678

अथातः संप्रवक्ष्यामि हयारोहणमुत्तमम् । येन विज्ञानमात्रेण रेवन्तः प्रियतां त्रजेत् ।। ८१ ॥

1679

रूपावर्तगतिच्छायाः सस्वं वर्णी वयो बलम् । वेगहीनस्य वाहस्य सर्वमेतिचरर्थकम् ॥ ८२॥

तस्माद्देगयुतं वाहं तरुणं पुष्टवियहम् । वाहयेद्दाहकः सज्जस्तुरंगं सान्त्वयनमुद्धः ॥ ८३ ॥ 1681

सान्द्रां स्रकटिनां चैव पाषाणोदकसंयुताम् । तृणकाष्ठयुतां चैव रङ्गभूमि विवर्जवेत् ॥ ८४ ॥ 1682

समा च विपुला नैव किंचित्पांशुसमन्विता । एकान्ते विजने नैव रङ्गभृमिः प्रशस्यते ॥ ५५ ॥ 1683

स्थूलश्च क्रोधनी मूर्खी भीतोत्सुकचलासनः । अस्थानदण्डपाती यो वाजी तस्य न धावति ॥ ८६॥ 1684

हढासनीश्वतत्त्वज्ञः प्राज्ञः सत्त्ववलोत्तरः ।
सुस्थानदण्डपानी च सोद्यमो वाहकः स्मृतः ॥ ८७॥ ।
1685

चलिकसलयपादः कर्णमध्येकदृष्टि-र्न चलि कटिदेशे स्वासने संस्थितश्र । हयहदयमतिज्ञः स्थानदण्डावपाती स खलु तुरगयोक्ता पूज्यते पार्थिवेन्द्रैः ॥ ८८ ॥ 1686

ब्राह्मणं भक्तिदानेन सौम्येन क्षत्रियं तथा । वैदयं दाब्देन दण्डेन सूदं दण्डेन वाहयेत् ॥ ८९ ॥ 1687

हेषिते स्विति भीते तथा चीनमार्गगामिनि | कुपिते भ्रान्तिचित्ते च षट्स दण्डं निपातयेत् ॥ ९० ॥ 1688

हेषिते स्कन्धमुहिष्टं स्विलिते जघनान्तरम् । भीते वक्षःस्थलं हन्याहकं चोन्मार्गगामिनि ॥ ९१॥

शार्द्धभरपद्धतिः

1689

कुपिते पुच्छसंस्थानं भ्रान्ते जानुद्दयं तथा । सर्वस्य प्राप्तदण्डस्य दण्डमेकं निपातयेत् ॥ ९२॥

1690

अस्थाने नाडितो वाजी बहून्दोषानवामुयात् । नाबद्भवन्ति ते दोषा यावज्जीवत्यसौ हयः ॥ ९३ ॥

1691

<mark>अवाहिता विनइयन्ति सर्वकर्मक्षमा अपि ।</mark> <mark>कृदाा व्याधिपरीताङ्गा जायन्तेत्यन्तवाहनात् ।। ९४ ॥</mark>

1692

पञ्च धाराः प्रवक्ष्यामि ऋषिभिर्याः प्रकीर्तिनाः । प्रथमा विक्रमा धारा द्वितीया पुरुका स्मृता ।। ९५ ॥

1693

तृतीया पूर्णकण्डी च चतुर्थी त्वरिता स्मृता । पञ्चमी ताडिता पृष्टी निराहम्बा प्रकीर्तिता ॥ ९६ ॥

1694

विक्रमा गतिरित्युक्ता चतुष्पादा ष्ठुता स्मृता ।

मुखपादसमायुक्ता पूर्णकण्डी च सा भवेत् ।। ९७ ।।

1695

स्वेच्छ्या स्वरिता धारा ताडिता चैव पञ्चमी । पष्ठी चैव तु या धारा स्वर्गलोकेषु तिष्ठति ।। ९८ ।।

1696

या संख्या रोमकूपाणां वाहकस्य हयस्य च । ताबद्वर्षान्वसेत्स्वर्गे हयपृष्ठे हतो नरः ॥ ९९ ॥

1697

यं लोकं वाजिपृष्ठेषु हता गच्छन्ति मानवाः । तं लोकं नाधिगच्छन्ति वडवासु हताभ्र ये ॥ १००॥

अथ वाजिनां वयोज्ञानायुर्जाने ।

1698

दन्तोद्भेदं प्रवक्ष्यामि वाजिनां मुख्यलक्षणम् । येन विज्ञातमात्रेण वयोज्ञानं प्रतीयते ।। १०१ ॥

1699

षड्भिर्दन्तैः सिनामैर्भवित हयशिशुस्तैः कषायैर्द्धिरब्दः संदंशेर्मध्यमान्त्यैः पतिनसमुदितैत्त्रिश्चतुःपञ्चवर्षः । संदंशानुक्रमेण विकसमगुणिताः कातिकापीतशुक्काः काचं माक्षीकशङ्खावदुवतनमतश्चावपातं च विद्धि ॥ १०२॥

1700

लघुत्वं मातृदोषेण पितृदोषेण मन्दता । दौर्बल्यं स्वामिदोषेण स्वदोषो नास्ति वाजिनाम् ॥१०३॥

1701

महाघोणा महाकाया महोरस्का महास्वनाः । स्निग्धाङ्गाः सर्वदा ये च तेषामायुर्भवेद्वहु ॥ १०४ ॥

1702

कर्णापे पीडिते येषां सिन्दूराभस्य दर्शनम् । शोणितस्य भवेत्क्षिप्रं ते वाहाश्चिरजीविनः ॥ १०५॥

1703

सिन्धा दीर्घाश्च बह्यश्च प्रोथस्था यस्य वाजिनः । भवन्ति विपुला रेखास्तं विद्याचिरजीविनम् ॥ १०६ ॥

1704

नमो जिन्नन्ति ये वाहा मास्करार्षितदृष्टयः । पृथुकुक्षिकटीकक्षाः सुनिद्राश्चिरजीविनः ॥ १०७ ॥

1705

न विष्किरन्ति ये यासं समक्षा हस्वमेहनाः । महाशिरोललाटाश्च ते वाहाश्विरजीविनः ।। १०८ ॥

अर्थप्रोथस्थिता रेखा दृइयन्ते यस्य वाजिनः । नस्य मृत्युः समुद्धिष्टो दद्यमं प्राप्य वत्सरम् ।। ५०९ ।।

1707

त्र्यङ्गुलायां दद्यार्थेन वर्षाणां तस्य जीवितम् । जीवेत्रयोदद्याद्यानि यस्य स्याद्यनुरङ्गुला ॥ ११० ॥

1706

विन्तः पूर्वकायेन स्थूलजातुश्च यो हयः । शूनाक्षिकूटः स्तब्धाक्षः स्वल्पायुः स प्रकीर्तितः ॥ १११॥ जयदत्तस्येते ।

1709

समाषि दिवि सनुजकरिणां पञ्च च निशा हैयानां हार्तिश्वत्वरकरभयोः पञ्चककृतिः । विरूपं तद्यायुर्वृधमहिषयोद्यीदश्व शुनः स्मृतं छागादीनां दशकसहिताः षट् च परमम् ॥ १४२॥ कम्यापि।

अयोषधानि वाजिनां कते।

1710

व्योषाजाजिवि इङ्गाहिङ्गुकुटजत्वकेतकी सैन्धवं इयामासर्भपदी प्यका इशगुणं मांसं रसो नात्समम् । संधायाम्लरसैर्लभेत सततं यो विद्युदाख्यायिमां सिनः सप्तगुणाधिको हिदशनः स स्यादपास्यामयान् ॥ ११३ ॥

1711

दूर्वा घृतं यत्रानीरं शिक्षिरं सर्वदा शुभम् । हरीतकी हिता नित्यं लवणं विदिनान्तरे ॥ ११४ ॥

अय परीक्षाश्चानाम् ।

1712

असितखुरचतुष्कः इयामलयन्थिपादः स्रवति करसमीपे मृत्रधारां सवेगाम् । दशनचलखलीनः कुक्कुटस्कन्धवन्धः किटिवरकिवनोर्ह्हर्गः स्यान्तुरङ्गः ॥ ११५॥ 1713

विकसदसितनेत्रः सिन्धगम्भीरहेषस्त्वरितचतुरगामी वायुत्रेगः सस्त्वः ।
सम्विषुलकायो भर्तुरादेशवर्ती
समरविजयसंपत्कारकः स्यातुरङ्गः ॥ १५६॥
शार्द्वधरम्यैते।

अथ धनुर्वेदः ॥ ८० ॥

ईश्वरोक्ताद्धनुर्वेदाद्यासस्यापि खमापितात् । पदान्याकृष्य रिवतो यन्थः संक्षेपतो मया ॥ १ ॥ १७१५

विना शार्क्सधरं नान्यो धनुर्वेदार्थतस्वचित् । यतः स्वपे निश्चि प्राप्ता शिवासस्वविचारणा ॥ २ ॥ 1716

अतः संदेहदोलायां रोपणीयं न मानसम् । यन्थेसिश्रापचतुरैर्वीरचिन्तामणी कचित् ॥ ३ ॥ 1717

यस्याभ्यासप्रसादेन निष्पद्यन्ते धनुर्घराः । जेतारः परसेन्यानां नस्याभ्यासो विधीयताम् ॥ ४ ॥ 1718

एकोपि यत्र नगरे पसिदः स्यादनुर्धरः । ततो यान्त्यस्यो दूरं मृगाः सिंहगृहादित्र ॥ ५॥

अय धनुर्धारणविधिः । 1719

आचार्येण धनुर्देयं ब्राह्मणे सुपरीक्षिते । लुब्धे धूर्ते कृतन्ने च मन्दलुद्धी न दीयते ॥ ६ ॥

त्राह्मणाय धनुर्देयं खड़ं वे क्षत्रियाय च । वेदयाय दापयेत्कुन्तं गरां ग्रहस्य दापयेत् ।। ७ ।।

1721

<mark>धनुश्चर्क्र च कुन्तं च खद्गं च च्छुरिका गदा |</mark> सप्तर्म बाहुयुद्धं स्यादेवं युद्धानि सप्तथा || ८ ||

1722

आचार्यः सप्तयुद्धः स्याचतुर्युद्धस्तु भागवः । हाभ्यां चैव भवेद्योध एकेन गणको भवेत् ।। ९ ।।

1723

हस्तः पुनर्वसुः पुष्यो रोहिणी चोत्तरात्रयम् । अनुराधाश्चिनी चैव रेवती ददामी तथा ॥ १० ॥

1724

जनमध्ये च तृतीये च पष्टे वै सप्तमे तथा । इश्मिकादशे चन्द्रे सर्वकर्माणि कारयेत् ॥ ११ ॥

1725

तृतीया पत्चमी चैव सप्तमी दशमी तथा । त्रयोदशी द्वादशी च तिथयस्तु शुभा मताः ॥ १२ ॥

1726

सूर्यवारः शुक्रवारो गुरुवारस्तयैवं च । एतद्वारत्रयं धन्यं पारम्भे शस्त्रकर्मणाम् ॥ १३॥

1727

एभिर्दिनेस्तु द्याप्याय गुरुः दास्त्राणि दापयेत् । संतर्ष्य दानहोमाभ्यां सुरान्वेदविधानतः ॥ १४ ॥

1728

ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्र कुमारीश्चाप्यनेकदाः । तापसानर्चयेद्रत्त्या ये चान्ये शिवयोगिनः ॥ १५ ॥

अज्ञपानादिभिश्चेव वस्त्रातंकारभूषणैः । गन्धमार्त्वेर्विचित्रेश्च गुरुं तत्र प्रपूजयेत् ।। ९६ ॥ 1730

क्वतोपवासः शिष्यस्तु मृगाजिनपरिषहः । बद्धाञ्जलिपुटस्तत्र याचयेद्वरुतो धनुः ॥ १७ ॥ ।७३।

अङ्गन्यासस्ततः कार्यः शिवोक्तः सिद्धिमिच्छता । आचार्येण च शिष्यस्य पापन्नो विन्ननाशनः ॥ १८ ॥ 1732

शिखास्थाने न्यसेदीशं बाहुयुग्मे च केशवम् । ब्रह्माणं नामिकूपे तु जङ्कयोश्च गणाधिपम् ॥ १९॥ 1733

> अं हों शिखास्थाने शंकराय नमः । अं हों बाह्वीः केशवाय नमः । अं हों नाभिमध्ये ब्रह्मणे नमः । अं हों जङ्घयोर्गणपतये नमः ।

1734

इंट्रशं कारयेज्यासं येन श्रेयो भविष्यति । अन्येपि दुष्टमन्त्रेण न हिंसन्ति कदाचन ॥ २०॥ 1735

शिष्याय मानुषं चापं धनुर्मन्त्राभिमन्त्रितम् । काण्डात्काण्डाभिमन्त्रेण दद्याद्वेदविधानतः ॥ २१॥ 1736

प्रथमं पुष्पवेधं च फलहीनेन पत्तिणा ।
ततः फलयुतेनैव मत्स्यवेधं च कार्येत् ॥ २२ ॥
1737

मांसवेधं ततः कुर्यादेवं वेधो भवेत्रिधा । एतैवेंधैः कृतैः पुंसां शराः स्युः सर्वसाधकाः ॥ २३ ॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

1738

वेधने चैव मांसस्य शरपातो यदा भवेत् ।
पूर्वदिग्भागमाश्रित्य तदा स्याद्विजयी सुखी ।। २४ ।।

1739

दक्षिणे कलहो घोरो विदेशगमनं पुनः । पश्चिमे धनधान्यं च सर्वं चैवोत्तरे शुभम् ॥ २५॥

1740

ऐंशान्यां पतनं दुष्टं विदिशोन्याश्च शोभनाः । हर्षपुष्टिकराश्चेव सिद्धिदाः शस्त्रकर्मणि ।। २६ ।।

1741

एवं वेधत्रयं कुर्याच्छङ्खदुन्दुभिनिःस्वनैः । सतः प्रणस्य गुरवे धनुर्वाणाज्ञिवेदयेत् ॥ २७॥

अथ चापप्रमाणम् ।

1742

प्रथमं यौगिकं चापं युद्धचापं द्वितीयकम् । निजवादुवलान्मानात्विचिदूनं ग्रुभं धनुः ॥ २८ ॥ 1743

वरं प्राणाधिको धन्वी न तु प्राणाधिकं धनुः । धनुषा पीडिचमानस्तु धन्वी ठक्ष्यं न पदयति ॥ २९ ॥

1744

अतो निजवलोन्मानं चापं स्याच्छुभकारकम् । देवानामुत्तमं चापं ततो न्यूनं च मानवम् ॥ ३० ॥

1745

अर्धपञ्चमहस्तं तु श्रेष्ठं चापं प्रकीर्तितम् । तिक्क्षेत्रयं धनुर्दिव्यं शंकरेण धृतं पुरा ॥ ३१ ॥

1746

तस्मात्पर ग्रुरामेण ततो द्रोणेन धारितम् । द्रोणाद्रहीतं पार्थेन ततः सात्यिकिना धृतम् ॥ ३२ ॥

कृते युगे महादेवस्रेतायां चापि राघवः । द्वापरे द्रोणविपश्च देवं चापमधारयत् ॥ ३३ ॥

1748

चतुर्विज्ञाङ्गले हस्तश्चतुर्हस्तं धनुः स्मृतम् । तद्भवेन्मानवं चापं सर्वलक्षणसंयुतम् ॥ ३४ ॥

1749

त्रिपर्व पत्चपर्व च सप्तपर्व प्रकीर्तितम् । नवपर्व च कोदण्डं चतुर्धा शुभकारकम् ॥ ३५॥

1750

चतुःपर्व च षट्पर्व अष्टपर्व विवर्जयेत् । केषांचिच भवेचापं वितस्तिनवसंमितम् ॥ ३६॥

1751

अतिजीर्णमपकं च ज्ञातिधृष्टं तथैव च । इन्धं छिद्रं न कर्तव्यं बाह्याभ्यन्तरहस्तकम् ॥ ३७ ॥

1752

गुणहीनं गुणाक्रान्तं काण्डदोषसमन्वितम् । गलमन्थि न कर्तव्यं तलमध्ये तथैव च ॥ ३८ ॥

1753

अपकं भङ्गमायाति अतिजीर्णे तु कर्कशम् । ज्ञातिषृष्टं तु सोद्वेगं कलहो बान्धवैः सह ॥ ३९॥

1754

दग्धेन दहाते वेरम छिद्रं युद्धविनाशनम् । बाह्य रुक्षं न रुभ्येत तथैवाभ्यन्तरेपि वा ॥ ४०॥

1755

हीने तु संधिते बाणे संपामे भङ्गकारकम् । अश्री स्थानित तु पुनः कापि न रुक्ष्यं प्राप्यते रहम् ॥ ४१॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

1756

गलप्रन्थि तलयन्थि धनहानिकरं धनुः । एमिर्देषिर्विनिर्मुक्तं सर्वकार्यकरं स्मृतम् ।} ४२ ।}

1757

शार्क्क पुनर्धनुार्दव्यं विष्णोः परममायुधम् । वितस्तिसप्तसंमानं निर्मितं विश्वकर्मणा ॥ ४३ ॥

1758

न च स्वर्गे न पाताले न भूमी कस्यचित्करे । तद्धनुर्वशमायाति मुक्तैकं पुरुषोत्तमम् ॥ ४४ ॥

1759

पौरुषेयं तु यच्छाङ्गी बहुवत्सर शोषितम् । वितस्तिभिः सार्धपद्गिमितं सर्वार्थसाधनम् ॥ ४५ ॥

1760

प्रायो योग्यं धनुः द्यार्ङ्गः गजारोहाश्वसादिनाम् । रथिनां च पदातीनां वांदां चापं प्रकीर्तितम् ॥ ४६ ॥

> अंथ गुणलक्षणानि । 1761

गुणानां लक्षणं वक्ष्ये यादृदां कारयेद्गुणम् । पहुसूत्रो गुणः कार्यः कनिष्ठामानसंमितः ॥ ४७ ॥

1762

धनुःप्रमाणो निःसन्धिः द्युद्धैस्त्रिगुणतन्तुभिः । वर्तितः स्याद्गुणः अक्ष्णः सर्वकर्मसहो युधि ॥ ४८॥

1763

अभावे पद्दस्त्रस्य हारिणी स्नायुरिष्यते । गुणार्थमथवा याद्याः सायवो महिषीगवाम् ॥ ४९ ॥

1764

मत्कालहतगोकर्णचर्मणा छागलेन वा । निर्<mark>लोझा तन्तुरूपेण कुर्याद्वा गु</mark>णमुत्तमम् ॥ ५० ॥

पक्तवंदात्वचा कार्यो गुणस्तु स्थावरो हृढः । पट्टस्त्रेण संनद्धः सर्वकर्मसहो युधि ॥ ५१ ॥ 1766

प्राप्ते भाद्रपदे मासि त्वगर्कस्य प्रशस्यते । तस्यास्तत्र गुणः कार्यः पवित्रः स्थावरो दृढः ॥ ५२॥ 1767

वृत्तार्कस्त्रतन्तृनां हस्तास्त्वष्टादश स्मृताः । सद्भन्ताः । सद्भन्ताः । ५३ ॥ सद्भन्तः ॥ ५३ ॥

अथ शारलक्षणानि ।

1768

अतः परं प्रवक्ष्यामि द्याणां लक्षणं ग्रुभम् ।
स्थूलं न चातिस्क्ष्मं च न पक्षं न कुभूमिजम् ।
हीनग्रन्थिविदीणे च वर्जयेदीदृशं शरम् ॥ ५४ ॥
1769

पूर्णयन्थि सपकं च पाण्डुरं समयाहतम् । कडिनं वर्तुलं काण्डं गृह्णीयात्सप्रदेशजम् ॥ ५५ ॥ 1770

द्दी हस्ती मुष्टिहीनी तु दैर्घ्य स्थील्ये कनिष्ठिका । विधेया शरमानेषु यन्त्रेष्वाकर्षयेत्ततः ॥ ५६ ॥

कङ्क हंसदादातां मत्स्यादक्रीञ्चकेकिनाम् ।
गृधाणां कुक्कुटानां च पक्षा एतेषु द्योभनाः ॥ ५७ ॥

एकेकस्य द्यारस्थे<mark>व चतुष्पक्षाणि योजयेत् ।</mark> षडङ्गुरुप्रमाणेन पक्षच्छेदं च कारयेत् ॥ ५८ ॥

दशाङ्गुलिमताः पक्षाः शार्ङ्ग्चापस्य मार्गणे । योज्या दृढाश्रतुःसंख्याः संनदाः स्नायुतन्तुभिः ॥ ५९॥

शार्क्सभरपद्धतिः

1774

शराश्च त्रिविधा जेयाः स्त्री पुमांश्च नपुंसकः । अये स्थूलो भवेत्रारी पश्चात्स्थूलो भवेत्पुमान् ।। ६० ॥

समं नपुंसकं ज्ञेयं तहाक्यार्थे प्रशस्यते । दूरापातं युवत्या च पुरुषो भेदयेहृढम् ॥ ६१ ॥

अथ फललक्षणानि ।

1776

फलं तु शुद्धलोहस्य छधारं तीक्ष्णमक्षतम् । योजयेद्दचलेपेन शरे पक्षानुमानतः ॥ ६२॥ 1777

आरामुखं क्षुरप्रं च गोपुच्छं चार्धचन्द्रकम् । स्चीमुखं च भद्घं च वत्सदन्तं द्विभष्टकम् ॥ ६३॥ 1778

कर्णिकं काकतुण्डं च तथान्यान्यप्यनेकशः । फलानि देशदेशेषु भवन्ति बहुरूपतः ॥ ६४ ॥

1779

आरामुखेन वै चर्म क्षुरप्रेण च कार्मुकम् । सूचीमुखेन कवचमर्धचन्द्रेण मस्तकम् ॥ ६५ ॥ 1780

भक्षेन हृदयं वेध्यं द्विभक्षेन गुणः शरः । लोहं च काकतुण्डेन लक्ष्यं गोपुच्छकेन च ॥ ६६ ॥ 1781

भन्यद्गोपुच्छकं ज्ञेयं शुद्धकाष्ठविनिर्मितम् । मुखे च लोहकण्टेन वेध्यं त्र्यङ्गुलसंमितम् ॥ ६७ ॥

> अथ फलपायनम् । 1782

फलस्य पायनं वक्ष्ये दिव्यीषधिविलेपनेः । येन दुर्भेद्यवर्माणि भेदयेत्तरुपर्णवत् ॥ ६८ ॥

पिष्पती सैन्धवं कुछं गोमूत्रेण तु पेषयेत् । अनेन लेपयेच्छस्त्रं लिप्तं चाप्ती प्रतापयेत् ॥ ६९॥

1784

अविशीतमनाविद्धं पीतनष्टं तथीषधम् । सतो निर्वापितं तेले लोहं तत्र विशिष्यते ॥ ७० ॥

1785

पत्चिभिर्लवणैः पिष्टैर्मधुसिक्तैः संसर्षपैः । एभिः प्रलेपयेच्छस्रं लिप्तं चामी प्रतापयेत् ॥ ७१॥

1786

शिखिपीवानुवर्णामं तप्तपीतं तथौषधम् ।
ततस्तु विमतं तोयं पाययेच्छस्त्रमुत्तमम् ॥ ७२॥

अथ नाराचनालीकौ ।

1787

सर्वतोहास्तु ये बाणा नाराचास्ते प्रकीर्तिताः । पञ्चभिः पृथुतैः पक्षेर्युक्ताः सिद्धचन्ति कस्यचित् ॥ ७३ ॥

1788

नालीका लघवो बाणा नलयन्त्रेण नीदिताः । अत्युचदूरपातेषु दुर्गयुद्धेषु ते मताः ॥ ७४ ॥

अथ स्थानमुष्ट्याकर्षणलक्षणानि ।

1789

स्थानान्य हो विधेयानि योजने भिन्नकर्मणाम् । मुष्टग्रः पञ्च समाख्याना व्यायाः पञ्च प्रकीर्तिताः ॥ ७५॥

1790

अग्रतो वामपादं च दक्षिणं जानु कुन्चितम् । आलीढं तु प्रकर्तव्यं हस्तद्वयसविस्तरम् ॥ ७६ ॥

पत्यातीढं तु कर्तव्यं सव्यं चेवानुकुन्चितम् । दक्षिणं च पुरस्तद्वद्वरपाते विशिष्यते ॥ ७७ ॥

1792

पादौ स्वित्तरौ कार्यी समी हस्तप्रमाणतः । विद्याखस्थानकं ज्ञेयं कूटलक्ष्यस्य वेधने ॥ ७८ ॥

1793

समपादे समी पादी निष्कम्पी च सुसंगती । असमे च पुरो वामो हस्तमात्रे नतं वपुः ॥ ७९ ॥

1794

आकुत्र्वितोरू ही यत्र जानुभ्यां धरणिं गती । दर्दुरक्रममित्याहुः स्थानकं दृढमेदने ॥ ८० ॥

1795

सन्यं जानु गतं भूमी दक्षिणं च सकुन्चितम् । अप्रतो यत्र दातन्यं तं विद्याद्ररुडक्रमम् ॥ ८१॥

1796

पद्मासनं प्रसिद्धं तु उपविदय यथाक्रमम् । धन्विनां तत्तु विज्ञेयं स्थानकं शुभठक्षणम् ॥ ८२ ॥

अथ गुणमुष्टयः ।

1797

पताका वचमुष्टिश्व सिंहकर्णी तथैव च ।
मत्सरी काकतुण्डी च योजनीया यथाक्रमम् ॥ ८३ ॥

1798

<mark>दीर्घा तु तर्जनी यत्र आश्रिताङ्गुष्ठमू</mark>लकम् । पताका सा च विज्ञेया निलका दूरमोक्षणे ॥ ८४॥

1799

तर्जनी मध्यमामध्यमङ्गुष्ठी विदाते यदि । वज्रमुष्टिस्तु सा ज्ञेया स्थूले नाराचमीक्षणे ॥ ८५ ॥

अङ्गुष्ठनखमूले तु तर्जन्ययं खसास्थितम् । सत्सरी सा च विज्ञेया चित्रलक्ष्यस्य वेधने ॥ ८६ ॥

1801

अङ्गुष्ठाये तु तर्जन्या मुखं यत्र निवेशितम् । काकतुण्डी च विज्ञेया स्रक्ष्मतक्ष्येषु योजिता ॥ ८७ ॥

अथ धनुर्मुष्टिसंधानम् ।

1802

संधानं त्रिविधं प्रोक्तमध ऊर्ध्वं समं तथा । योजयेक्तिपकारं हि कार्येष्वपि यथाक्रमम् ॥ ८८ ॥

1803

अधश्च दूरपातित्वं समे लक्ष्यं सानिश्चितम् । इडस्फोर्ट प्रकुर्वीत ऊर्ध्वसंस्थानयोगतः ॥ ८९॥

अथ व्यायाः ।

1804

केशिकः केशमूले चेच्छरः शृङ्गे च सात्त्विकः । अवणे वत्सकर्णश्च गीवायां भरतो भवेत् ॥ ९०॥

1805

अंसके स्कन्धनामा च व्यायाः एव्च प्रकीर्तिताः । केश्चिकश्चित्रयुद्धेषु अधोलक्ष्येषु सान्विकः ॥ ९९॥

1806

वत्सकर्णः स विज्ञेयो भरतो हृद्दभेदने । दृद्दभेदे च दूरे च स्कन्धनामानमुहिदोत् ॥ ९२ ॥

अथ लक्ष्यम्।

1807

लक्ष्यं चतुर्विधं ज्ञेयं स्थिरं चैव चलं तथा। वेधयेचिपकारं तु स्थिरवेधी स उच्यते ॥ ९३॥

आत्मानं सुस्थिरं कृत्वा लक्ष्यं चैव स्थिरं वुधः | वेधयेजिपकारं तु स्थिरवेधी स उच्यते || ९४ ||

1809

चलं तु वेधयेद्यस्तु आत्मना स्थिरसंस्थितः । चललक्ष्यं तु तत्योक्तमाचार्येण सुधीमता ॥ ९५ ॥

1810

धन्त्री तु चलते यत्र स्थिरलक्ष्ये समाहितः । चलाचलं भवेत्तत्र अप्रमेयमनिन्दितम् ॥ ९६ ॥

1811

उभावेत्र चले। यत्र लक्ष्यं चापि धनुर्धरः । तिह्रज्ञेयं हयचलं अमेणेव हि साध्यते ॥ ९७ ॥ ः

1812

अमेणास्वितितं तक्ष्यं दूरं च बहुभेदनम् । अमेण कठिना मुष्टिः जीव्रसंधानमाप्यते ।। ९८ ।।

1813

अमेण चित्रयोधित्वं अमेण प्राप्यते जयः । तस्माहुरुसमक्षं हि अमः कार्यो विजानता ॥ ९९ ॥

1814

प्रथमं वामहस्तेन यः श्रमं कुरुते नरः | तस्य चापक्रियासिद्धिरचिरादेव जायते || १०० ||

1815

वामहस्ते तु संसिद्धे पश्चाहक्षिणमारभेत् । उभाभ्यां च श्रमं कुर्याचाराचैश्च दारैस्तथा ।। १०९ ॥

1816

वामिनैव अमं कुर्यात्सुसिद्धे दक्षिणे करे । विद्याखिनासमेनैव तथा व्याये च कीदाके ॥ १०२ ॥

धनुर्वेदः

1817

उदिते भास्करे लक्ष्यं पश्चिमायां निवेशयेत् । अपराह्ने च कर्तव्यं लक्ष्यं पूर्वदिगाश्चितम् ॥ १०३॥

1818

उत्तरेण सदा कार्य पाणस्य न विरोधकम् । संप्रामेण विना कार्य न ठक्ष्यं दक्षिणामुखम् ॥ १०४॥

1819

षष्टिधन्वन्तरे लक्ष्यं ज्येष्ठलक्ष्यं प्रकीर्तितम् । चत्वारिंदानमध्यमं च विंदातिश्च कनिष्ठकम् ॥ १०५॥

1820

शराणां कथितं ह्येतचाराचानामथोच्यते । चत्वारिंशच त्रिंशच षोडशैव भवेत्ततः ॥ १०६॥

1821

चतुःशतैश्व काण्डानां यो हि लक्ष्यं विसर्जयेत् । सूर्योदये चास्तमये स ज्येष्ठो धन्विनां भवेत् ॥ १०७ ॥ 1822

त्रिश्तिमध्यमधेव हिश्ताभ्यां कनिष्ठकः ।

लक्ष्यं च पुरुषोन्मानं कुर्याचन्द्रकसंयुतम् ॥ १०८ ॥

1823

ऊर्ध्वत्रेधी भवेज्ज्येष्ठो नाभिवेधी च मध्यमः । यः पादवेधी लक्ष्यस्य स कनिष्ठो मतो मया ॥ १०९ ॥

अथानध्यायः ।

1824

अष्टमी च अमावास्या वर्जनीया चतुर्दशी । पूर्णिमार्धदिनं याविचिषिद्धा सर्वकर्मसु ॥ १९०॥

1825

अकाले गर्जिते देवे दुर्दिनं वायवा भवेत् । पूर्वकाण्डहतं लक्ष्यमनध्यायं प्रवक्षते ॥ १११ ॥

शार्द्धभरपद्धाते:

1826

अमं च कुर्वतस्तत्र भुजंगो यदि दृइयते । अथवा भज्यते चापं यदैव अमकर्मणि ॥ ११२ ॥

1827

बुट्यते वा गुणो यत्र प्रथमे वाणमोक्षणे । भमं तत्र न कुर्वीत दाखे मितमतां वरः ॥ ११३ ॥

अथ श्रमक्रिया ।

1828

क्रियाकराषान्वक्ष्यामि अमसाध्याञ्ज्ञुचिष्मताम् । येषां विज्ञानमात्रेण सिद्धिर्भवति नान्यथा ॥ ११४ ॥

1829

अथमं चापमारोप्य चूलिकां वन्धयेत्ततः । स्थानकं तु ततः कृत्वा वाणोपि करं न्यसेत् ॥ ११५ ॥

1830

तुलनं धनुषर्श्वेव कर्तव्यं वामपाणिनाः । आदानं च ततः कृत्वा संधानं च ततः परम् ॥ ११६ 🎚

सकृदाकृष्टचापेन भूमिवेधं तु कारयेत् । नमस्कुर्याच्छिवं विवसाजं गुरुधनुःदारान् ॥ ११७॥

1832

याचितव्या गुरोराज्ञा वाणस्याकर्षणं प्रति । प्राणवायुं प्रयत्नेन वाणेन सह पूरयेत् ।। ११८ ।।

1833

कुम्भक्तेन स्थिरं कृत्वा हुंकारेण विसर्जयेत्। इत्यभ्यासक्रिया कार्या धन्विना सिद्धिमिच्छता ॥ ११९॥

1834

षण्मासात्सिद्धचते मुष्टिः शराः संवत्सरेण तु । भाराचास्तस्य सिद्धचन्ति यस्य तुष्टो महेश्वरः ॥ १२०॥

पुष्पवद्धारयेद्धाणं सर्पवर्त्पीडयेद्धनुः । धनवच्चिन्तयेद्वक्ष्यं यदीच्छेस्सिद्धिमात्मनः ॥ १२१॥

1836

क्रियामिच्छन्ति आचार्या दूरमिच्छन्ति मार्गवाः । राजानो दृष्टिमिच्छन्ति लक्ष्यमिच्छन्ति चेतरे ॥ १२२ ॥

1837

जनानां रञ्जनं येन लक्ष्यघातात्प्रजायते । हीनेनापीषुणा तस्मात्प्रशस्तं लक्ष्यवेधनम् ॥ १२३ ॥

अथ लक्ष्यास्खलनविधिः ।

1838

विशाखस्थानके स्थित्वा समसंधानमाचरेत्। गोपुच्छमुखबाणेन सिंहकर्ण्या च मुष्टिना ॥ १२४॥

1839

आकर्षेत्कैशिकव्याये न शिखां चालयेत्ततः । पूर्वापरी समी कार्यी समांसी निश्वली करी ॥ १२५॥

1840

चक्षुषी स्पन्दयेज्ञैव दृष्टिं तक्ष्ये नियोजयेत् । मुष्टिनाच्छादितं तक्ष्यं ज्ञारस्याये नियोजयेत् ॥ १२६ ॥

1841

मनो दृष्टिगतं ज्ञात्वा ततः काण्डं विसर्जयेत् । स्खलत्येवं कदाचिन्न लक्ष्ये योधो जितश्रमः ॥ १२७॥

अथ ज्ञीघ्रसंधानम् । 1842

आदानं चैव तूणीरात्संधानं कर्षणं तथा | क्षेपणं च त्वरायुक्तो बाणस्य कुरुते तु यः | नित्याभ्यासवद्यात्तस्य शीव्रसंधानता भवेत् ॥ १२८ ॥

शार्क्षधरपद्धातिः

अथ दूरपातित्वम् ।

1843

पत्यातीढे कृते स्थाने अधःसंधानमाचरेत् । मुष्टचा पताकया बाणं स्त्रीचिह्नं दूरपातनम् ।। १२९ ॥

अथ दृहमहारिता ।

1844

दर्दुरक्रममास्थाय ऊर्ध्वसंधानमाचरेत् । स्कन्धव्यायेन वज्रस्य मुष्टचा पुंमार्गणेन च । अत्यन्तसौष्ठवाद्वाह्वार्जायते दृढवेधिता ।। १३० ॥

अथ हीनगतयः ।

1845

स्रचीमुखा मीनपुच्छा भ्रमरी च तृतीयका । द्याराणां गतयस्तिस्रः प्रदास्ताः कथिता बुधैः ॥ १३१ ॥

1846

सूचीमुखगतिस्तस्य सायकस्य प्रजायते । पत्नं विलोमितं यस्य अथवा हीनपत्नकम् ।। १३२ ॥

1847

कर्कश्चेन तु चापेन यः कृष्टी हीनमुष्टिना । मत्स्यपुच्छा गतिस्तस्य सायकस्य प्रकीर्तिता १३३ ॥

1848

भ्रमरी कथिता होषा विद्वाद्धिः श्रमकर्मणि । ऋजुत्वेन विना याति क्षेप्यमाणस्तु सायकः ॥ १३४ ॥

अथ बाणानां लक्ष्यस्खलनगतयः।

1849

वामगा दक्षगा चैव ऊर्ध्वगाधोगमा तथा । घतको गतयः पोक्ता बाणस्खळनहेततः ॥ १३५ ॥

कम्पने गुणमुष्टिस्तु मार्गणस्य हि पृष्ठतः । संमुखी स्याद्भनुर्मुष्टिस्तदा वामे गतिर्भवेत् ॥ ९३६ ॥ 1851

यहणं शिथिलं यस्य ऋजुत्वेन विवर्जितम् । पार्श्वे तु दक्षिणं याति सायकस्य न संशयः ॥ ९३७॥ 1852

ऊर्ध्व याति चापमुहिर्गुणमुहिर्धो भवेत् । स मुक्तो मार्गणो लक्ष्याहूरं याति न संशयः ॥ १३८॥ 1853

मोक्षणे चैव बाणस्य चापमुष्टिरधो भवेत् ।
गुणमुष्टिर्भवेदूर्ध्वं तदाधोगामिनी गतिः ॥ ९३९॥

अथ शृद्धगतयः । 1854

लक्ष्यबाणायदृष्टीनां संगतिस्तु यदा भवेत् । तदानीमुज्झितो बाणो लक्ष्याच स्खलति ध्रुवम् ॥ १४०॥ 1855

निर्दोषः शब्दहीनश्च सममुष्टिइयोज्झितः । भिनन्ति दृढवेध्यानि सायको नास्ति संशयः ॥ ९४९॥ 1856

स्वाकृष्टस्तेजितो यथ स्रुज्ञुद्धो गाढमुक्तितः । नरनागाश्वकायेषु न स तिष्ठति मार्गणः ॥ १४२॥

1857 यस्य तृणसमा बाणा यस्येन्धनसमं धनुः | यस्य प्राणसमा मौर्वी स धन्वी धन्विनां वरः || ९४३ ||

> अथ दृहचतुष्कम् । 1858

अयश्चर्म घटश्चेत्र मृत्पिण्डं च चतुष्टयम् । यो भिनत्ति हि तस्येषुर्वश्चेणापि न धार्यते ॥ १४४॥

शाङ्गिधरपद्धातिः

1859

सार्धाङ्गुलपमाणेन लोहपात्राणि कारयेत् । तानि भित्त्वेकवाणेन दृढघाती भवेचरः ॥ १४५॥

1860

चतुर्विद्यतिचर्माणि भिनत्त्येकेषुणा नरः । तस्य वाणो गजेन्द्रस्य कायं निर्मिद्य गच्छति ॥ १४६ ॥

1861

भ्राम्यञ्जले घटो वेद्धचश्चक्रे मृत्पिण्डकं तथा। भ्रमन्तं वेधयेद्यस्तु दृढभेदी स उच्यते ॥ १४७॥

1862

अयस्तु काकतुण्डेन चर्म आरामुखेन हि । मृत्पिण्डं च घटं चैव विध्येत्स्चीमुखेन हि ॥ १४८ ॥

अथ चित्रविधिः ।

1863

बाणभङ्गं करावर्त काष्टच्छेदनमेव च । विन्दुकं गोलकयुगं यो वेत्ति स जयी भवेत् ।। ९४९ ।।

1864

<mark>लक्ष्यस्थाने धृतं काण्डं ससुखं छेदयेत्ततः ।</mark> किंचिन्मुष्टिं विधाय स्वां तिर्विग्द्विफलिकेषुणा ।। १५० ॥

1865

संमुखं वा समायान्तं तिर्यक्छायं तमम्बरे । इत्रारं द्वारेण यश्चिन्दाद्वाणच्छेदी स जायते ॥ १५१ ॥

अथ वराटिकावर्तः ।

1866

काष्टेश्वकेदां संयम्य तत्र बद्धा वराटिकाम् । इस्तेन भ्राम्यमाणां च यो इन्ति स धनुर्धरः ॥ ९५२ ॥

अथ काष्ठच्छेदनम्।

1867

लक्ष्यस्थाने न्यसेत्काष्ठं साई गोपुच्छसंनिभम् । यश्छिन्द्यात्तं क्षुरप्रेण काष्ठच्छेत्ता स जायते ॥१५३॥

अथ बिन्दुकम्।

1868

लक्ष्ये बिन्दुं न्यसेच्छुभ्रं शुभ्रबन्धूकपुष्पवत् । हन्ति तं बिन्दुकं यस्तु चित्रयोधी स जायते ॥ १५४॥

अथ गोलकयुगचित्रविधिः।

1869

काश्रगोलयुगं क्षिप्तं दूरमूर्ध्वपुरःस्थितैः । अप्राप्तधारं पृष्ठेन गच्छेत्पुच्छमुखेन हि ॥ १५५॥

1870

यो हन्ति दारयुग्मेन दीव्रसंधानयोगतः । स स्याद्धनुर्भृतां श्रेष्ठः पूजितः सर्वपार्थितैः ।। १५६॥

अथ धावह्रक्ष्यम् ।

1871

रथस्थेन गजस्थेन हयस्थेन च पत्तिना । धावता वै अमः कार्यो लक्ष्यं हन्तुं स्नुनिश्चितम् ॥१५७॥

अथ शब्दवेधित्वम् ।

1872

लक्ष्यस्थाने न्यसेत्कांस्यपात्रं हस्तद्व्यान्तरे । ताडयेच्छर्कराभिस्तच्छब्दः संजायंते यथा ॥ १५८॥

1873

यत्रैवोत्पदाते राब्दस्तं सम्यक्तत्र चिन्तयेत् । कर्णेन्द्रियमने।योगाञ्चक्यंनिश्चयतां नयेत् ॥ १५९॥

<mark>शार्क्कधरपद्ध</mark>ातिः

1874

पुनः शर्करया तच्च ताडयेच्छव्दहेतवे । पुनर्निश्चयतां नेयं शब्दस्थानानुसारतः ॥ १६० ॥

1875

ततः किंचित्कृतं दूरे नित्यं नित्यं विधानतः । लक्ष्यं समभ्यसेद्धान्ते शब्दव्यधनहेतवे ॥ १६१ ॥

1876

ततो वाणेन हन्यात्तदवधानेन तीक्ष्णधीः । एतच दुष्करं कर्म भाग्यैः कस्यापि सिद्धचित ।। १६२ ।।

अथास्त्रविधिः।

1877

एवं अमविधि कुर्याद्याविसाद्धिः प्रजायते । अमे सिद्धे च वर्षाद्ध नैव प्राह्यं धनुः करे ।। १६३ ।ौ

1878

पूर्वाभ्यासस्य दास्त्राणामविस्मरणहेतवे । मासद्दर्यं अमं कुर्यात्प्रतिवर्षे दारहतौ ।। ९६४ ।।

1879

जाते वाश्वयुजे मासि नवमीदेवतादिने । पूजयेदीश्वरं चण्डीं गुरुं दास्त्राणि वाजिनः ।। १६५ ॥

1880

विषेभ्यो दक्षिणां दत्त्वा कुमारीभीजयेत्ततः । देव्ये पशुवर्ति दत्त्वा हष्टो वादित्रमङ्गतेः ।। ९६६ ॥

1881

ततस्तु साधयेनमन्त्रान्वेदोक्तांश्चागमोदितान् । अस्त्राणां कर्मसिद्धचर्थं जपहोमविधानतः ।। १६७ ॥

1882

ब्राह्मं नारायणं दीवमैन्द्रं वायव्यवारुणे । आप्नेयं चापरास्त्राणि गुरुदत्तानि साधयेत् ॥ १६८ ॥

मनोवाक्कमिर्भाव्यं लब्धास्त्रेण सुचिष्मता । अपात्रमसमर्थे च घन्त्यस्त्राणि कुपूरुषम् ॥ १६९ ॥

1884

पयोगं चोपसंहारं यो वेति स धनुर्धरः । सामान्ये कर्मणि प्राज्ञो नैवास्त्राणि प्रयोजयेत् ।। १७० ॥

अथ शस्त्रवारणम् ।

1885

हस्तार्के लाङ्गलीकन्दं गृहीत्वा तस्य लेपतः। ज्यूरस्यापि रणे पुंसो दर्प हरति सत्वरः॥ १७१॥

1886

गृहीतं योगनक्षत्रैरपामार्गस्य मूठकम् । लेपमात्रेण वीराणां सर्वशस्त्रिनवारणम् ॥ १७२॥

1887

अधःपुष्पि शङ्खपुष्पि लज्जालुर्गिरिकर्णिका । नीलिनी सहदेवा च पुत्रमार्जारिका तथा ॥ ९७३ ॥ 1888

विष्णुक्रान्ता च सर्वासां जटा याह्या रवेर्दिने । बद्धा भुजे विलेपाद्दा काये शस्त्रीघवारिका ॥ १७४ ॥

1889

सर्पव्याघादिसत्त्वानां भूतादीनां न जायते । भीतिस्तस्य स्थिता यस्य मानरोष्टी दारीरके ॥ १७५॥

1890

गृहीतं हस्तनक्षत्रे चूर्णे छुच्छुन्दरीभवम् । तत्मभावाद्गजः पुंसः संमुखो नैति निश्चितम् ॥ १७६ ॥

1891

छुच्छुन्दरीश्रीफलपुष्पचूर्णे-रालिप्तगात्रस्य नरस्य दूरात्।

शार्क्तधरपद्धतिः

आन्नाय गन्धं द्विरदोतिमत्तो मदं त्यजेत्केसिरिणो यथोयम् ॥ १७७ ॥

1892

श्वेताद्रिकाणिकामूलं पाणिस्थं वारयेद्रजम् । श्वेतकण्टारिकामूलं व्यान्नादीनां भयं हरेत् ॥ १७८ ॥

1893

पुष्यार्कोत्पाटिते मूले पाटाया मुखसंस्थिते । देहे स्फुटति नो तीक्ष्णं मण्डलायं रणे नृणाम् ।। १७९ ॥

1894

गन्धार्या उत्तरं मूलं मुखस्यं संमुखागतम् । दास्त्रीवं वारयत्येव पुष्यार्के विधिना धृतम् ॥ ५८०॥

1895

शुभायाः शरपुङ्खाया जटानीलोजटाथवा । भुजे शिरिस वक्के वा स्थिता शस्त्रनिवारिका । भूपाहिचौरभीतिन्नी गृहीता पुष्यभास्करे ॥ १८५॥

अथ संग्रामविधिः ।

1896

प्रथमं क्रियते सानं शुक्कवस्त्रावृतो भवेत् । मङ्गल्यगीतसंयुक्तो देवविप्रांध पूजयेत् ।। १८२ ॥

1897

क्षेत्रपालस्य नामा च बिलं ददाहिशो दश । शस्त्राणि चापि संपूज्य रक्षामन्त्रं स्मरेत्ततः ॥ १८३॥

1898

अं शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड़ेन चाम्बिके । घण्टास्वनेन नः पाहि चापज्यानिःस्वनेन च ॥ १८४ ॥

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे । भ्रामणेनात्मज्ञूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ १८५ ॥

1900

सौम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते । यानि चात्यन्तघोराणि ते रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ १८६॥

1901

खङ्ग ब्राह्म व्यानि चास्त्राणि तेम्बिके । करपङ्गवसङ्गीनि तेरस्मात्रक्षं सर्वतः ॥ १८७॥

1902

दिन्योषधीनां लेपं च रक्षाबन्धं च कारयेत् । किंचिद्भक्ता च पीत्वा च ततः संनाहमाचरेत् ॥ १८८ ॥ 1903

सेन(पतिं गजारोहानन्यांश्च समटांस्तथा । मुख्यानन्यानापि धनैर्वक्षेश्च परिताषयेत् ।। १८९ ।।

1904

पूर्व सार्थिमारोप्य रथे सज्जेत्ततः स्वयम् । योजयद्वाजिनः शुद्धान्छसंतुष्टाञ्जितश्रमान् ॥ १९०॥

1905

रथे च धारयेद्धद्रं कार्मुकाणां चतुष्टयम् । चतुःशतानि बाणानां तूणीरे च प्रयोजयेत् ॥ १९१ ॥

1906

खङ्गं चर्म गदां द्यक्तिं परिवं मुद्गरं तथा । नाराचं परद्युं कुन्तं पडिद्यादींश्व धारयेत् ॥ १९२ ॥

1907

न रथा न गजा यस्य सोश्वमेत्र समारुहेत् । कटिबद्धैकतूणीरः खङ्गराक्तिधनुर्युतः ॥ १९३॥

शार्क्षभरपद्धतिः

1908

ततोर्जुनस्य नामानि विष्णुस्मरणपूर्वकम् । जपेत्ततः प्रतिष्ठेत चतुरङ्गवतैर्युतः ॥ १९४॥

1909

<mark>लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्</mark>तेषां पराजयः | <mark>येषामिन्दीवरदयामोः इ</mark>दयस्थो जनार्दनः || १९५ ||

1910

अर्जुनः फाल्गुनः पार्थः किरीटी श्वेतवाहनः । बीभत्द्वर्विजयी कृष्णः सब्यसाची धनंजयः ॥ १९६ ॥

अथाक्षीहिणीसंख्या ।

1911

खं तथा स्वरवस्विन्दुनेत्रेरक्षोहिणी सता । अक्षोहिण्यां संप्रदिष्टा रथानां वर्मधारिणाम् । संख्या गणिततत्त्वज्ञैः सहस्राण्येकविद्यातिः ॥ १९७ ॥

1912

उपर्यष्टौ दातान्याहुस्तथा भूयश्च सप्ततिः । गजानां तु परीमाणमेतदेव विनिर्दिद्योत् ॥ १९८ ॥

1913

त्तेयं ठक्षं पदातीनां सहस्राणि तथा नव । दातानि त्रीणि पञ्चादाच्छूराणां दास्त्रधारिणाम् ॥ १९९॥ 1914

पञ्चषष्टिसहस्राणि तथाश्वानां ज्ञातानि च । दशोत्तराणि षट् प्राहुः संख्यातत्त्वविदे। जनाः ॥ २००॥

अथ महाक्षीहिणी ।

1915

खद्दयं निधिवेदाक्षिचन्द्राक्ष्यमिहिमांशुभिः । महाक्षीहिणिका भोक्ता संख्या गणितकोविदेः ॥२०१॥

कोटचस्त्रयोदरा प्रोक्ता ठक्षाणामेकविंदातिः। चतुर्विदात्सहस्राणि तथा नवदातानि च ॥ २०२॥

1917

महाक्षीहिणिकां प्राहुरिमां तत्त्वविदो जनाः । महाक्षीहिणिकायां तु रथाः कोटिमिताः स्मृताः । सप्तत्रिंशच लक्षाणि गीयन्ते तत्त्वविदिभिः ॥ २०३॥

1918

द्वादरीय सहस्राणि चत्वार्येव रातानि च । शोक्तानि नवतिस्तद्वदेवमेव मतंगजाः ॥ २०४॥

1919

अश्वाश्चतुष्कोटिमिता लक्षाण्येकादशैव च । स्वित्रं सप्तत्रिंशत्सहस्राणि तथा शतचतुष्टयम् ॥ २०५ ॥

1920

सप्तिश्चेत्र संख्याताः प्रोच्यन्ते पत्तयस्ततः । पट्कीटचोद्गीतिलक्षाणि पत्चाधिकमितानि च ॥ २०६ ॥

1921

द्विषष्टि च सहस्राणि तथा दातचतुष्टयम् । पञ्चादादिति संख्याता महाक्षीहिणिका बुधैः ॥ २०७ ॥

अथ व्यूहावीधः।

1922

मुखे स्था गजाः पृष्ठे तत्पृष्ठे च पदातयः । पार्श्वयोध हयाः कार्या व्यूहस्यायं विधिः स्मृतः ॥२०८॥

1923

अर्धचन्द्रं च चक्रं च शकटं मकरं तथा । कगलं श्रेणिकां गुल्मं व्यूहानेवं प्रकल्पयेत् ॥ २०९॥

शार्क्षधरपद्धतिः

अथ युद्धविधिः ।

1924

ये राजपुत्राः सामन्ता आप्ताः सेवकजातयः । तान्सर्वानात्मनः पार्श्वे रक्षाये स्थापयेत्रृपः ॥ २१० ॥

1925

यस्मिन्कुले यः पुरुषः प्रधानः स सर्वयत्नेन हि रक्षणीयः । तस्मिन्विनटे किल सारभूते न नाभिभद्गेः ह्यरका वहन्ति ॥ २११॥

1926

क्षत्रसारभृतं शूरं शस्त्रज्ञमनुरागि चेत् । अपि स्वल्पं श्रिये सैन्यं वृथेयं मुण्डमण्डली ॥ २१२ ॥

1927

अपि पञ्चरातं सूरा मृद्रन्ति महतीं चमूम् । अथवा पञ्च पट् सप्त विजयन्तेनिवर्तिनः ॥ ॥ २१३ ॥

1928

<mark>धनुःसंगतिसंशुद्धा वाजिनो मुखदु</mark>र्वलाः । आकर्णपिलता योधाः संयामे जयवादिनः ॥ २१४ ॥

1929

परस्परानुरक्ता ये योधाः शार्क्तधनुर्धराः । युद्धज्ञास्तुरगारूढास्ते जयन्ति रणे रिपून् ।। २१५ ।।

1930

एकः कापुरुषो दीर्णो दारयेन्महतीं चमूम् । तं दीर्णमनु दीर्यन्ते योधाः श्रूरतमा अपि ॥ २१६ ॥

1931

दुर्निवारतरा चैव प्रभमा महती चमूः । अपामिव महावेगस्त्रस्ता मृगगणा इव ॥ २१७॥

धनुर्वेदः

1932

यस्तु भन्नेषु सैन्येषु विद्वतेषु निवर्तते । पदे पदेश्वमेधस्य तभते फलमक्षयम् ॥ २१८॥

1933

द्वाविमी पुरुषी लोके सूर्यमण्डलभेदिनी । परित्राड्योगयुक्तश्च रणे चामिमुखो हतः ॥ २१९॥

1934

यत्र यत्र हतः ग्रूरः शत्रुभिः परिवेष्टितः । अक्षयं तभते तोकं यदि क्लीबं न भाषते !! २२० ॥

1935

मूर्छितं नैव विकर्तं नादास्त्रं नान्ययोधिनम् । पलायमानं दारणं गतं चैव न हिंसयेत् ॥ २२१ ॥

1936

भीरः पलायमानोपि नान्वेष्टव्यो बलीयसा । कदाचिच्छूरतां याति मरणे कृतनिश्चयः ॥ २२२॥

1937

संभृत्य महतीं सेनां चतुरङ्गां महीपतिः । व्यूहियत्वायतः ग्रारान्स्थापयेज्ञयितिपता ।। २२३ ॥

1938

अल्पायां वा महत्यां वा सेनायामिति निश्रयः । हर्षो योधगणस्यैको जयलक्षणमुच्यते ॥ २२४ ॥

1939

अन्वेतं वायवो यान्ति पृष्ठे मानुर्वयांसि च । अनुष्ठवन्ते मेघाश्च यस्य तस्य रणे जयः ॥ २२५ ॥

1940

अपूर्णे नैव मर्तव्यं संपूर्णे नैव जीवति । तस्माद्धैर्य विधानव्यं इन्तव्या परवाहिनी ॥ २२६ ॥

जिते लक्ष्मीर्मृते स्वर्गः कीर्तिश्च धरणीतले । तस्माद्भैर्ये विधातव्यं हन्तव्या परवाहिनी ॥ २२७ ॥ एते शिवधनुर्वेदस्य भगवतो व्यासस्य च।

अथ गान्धर्वशास्त्रम् ॥ ८१ ॥

1942

प्रणस्य सर्वदेवेशं शिवं ब्रह्मादिकांस्तथा । गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपः सारतीयं मयोच्यते ॥ १॥

1943

यदुक्तं त्रद्मणः स्थानं त्रद्मयन्थिश्व यो मतः । तन्मध्ये संस्थितः प्राणः प्राणाद्वह्निसमुद्भवः ॥ २ ॥

1944

विह्निमारुतसंयोगाचादः समुपजायते । न नादेन विना गीतं न नादेन विना स्त्ररः । न नादेन विना नृत्यं तस्माचादात्यकं जगत् ॥ ३ ॥ 1945

पवनाज्जायते नादो नादतः स्वरसंभवः । स्वरात्संजायते रागः स रागो जनरञ्जकः ॥ ४ ॥

1946

पदस्थः स्वरसंघातस्तालेन स्नितस्तथा । प्रयुक्तश्चावधानेन गान्धर्वमभिधीयते ॥ ५॥ 1947

तदेतज्ञारदादिभ्यो दत्तमादी स्वयंभुवा । नारदेन ततो नादः पृथिव्यामवतारितः ॥ ६ ॥

1948

मृगो वेत्ति शिशुर्वेत्ति वेत्ति गीतरसं फणी । यतो गीते विलीनाः स्युः सर्वेशा चित्तवृत्तिभिः ॥ ७॥

अपि ब्रह्मपरानन्दादिदमप्यधिकं ध्रुवम् । जहार नारदादीनां चित्तानि कथमन्यथा ॥ ८॥

अथ सुगीतलक्षणानि ।

1950

म्रस्वरं सरसं चैव सरागं मधुराक्षरम् । सालंकारप्रमाणं च षड्विधं गीतलक्षणम् ॥ ९ ॥

1951

स्वरेण पदसंयुक्तं छन्दसा च छसंयुतम् । छमात्रं च छतालं च छगीतं तेन भण्यते ॥ १०॥

अथ वाग्गेयकारकलक्षणानि ।

1952

बाङ्कातुरुच्यते गेयं धातुरित्यभिधीयते । वाचा गेयं च कुरुते यः स वाग्गेयकारकः ॥ ११ ॥

1953

शब्दानुशासनज्ञानमभिधानप्रवीणता । गणच्छन्दोनुवेदित्वमलंकारेषु कौशलम् ॥ १२ ॥

1954 तौर्यत्रितयचातुर्ये इद्यशारीरपालिता । लयतालकलाज्ञानं विवेकोनेककाकुषु ॥ ९३॥

1955

देशीरागेषु विज्ञत्वं वाक्पटुत्वं सभाजयः। इति वाग्गेयकारस्य गुणाः प्रतिनिरूपिताः॥ १४॥

1956

अधमो मातुकारश्च धातुकारश्च मध्यमः । धातुमातुक्रियाकार उत्तमः परिकीर्तितः ।। १५ ॥

शार्कुन्धरपद्धातिः

1957

अभमो लक्षणज्ञः स्यान्मध्यमो लक्ष्यमाचरेत् । लक्ष्यलक्षणसंयुक्त उत्तमः परिकीर्तितः ॥ १६॥

अथ शिष्यकारः।

1958

रवरितः शिष्यको यस्तु सुकण्टो मधुरस्वरः । रागतालसमोपेतः शिष्यकारः स उच्यते ।। १७ ॥

अथ गायनलक्षणानि ।

1959

प्रवन्धगात्रनिष्णातो विविधालापकारकः।
रागरागाङ्गभाषाङ्गक्रियाङ्गोपाङ्गकोविदः।
गायनो गीतदास्त्रज्ञैभण्यते सर्वसंमतः।। १८॥

अथ गायनदोषाः ।

1960

कम्पितं भीतमुद्धृष्टमव्यक्तमनुनासिकम् । काकस्वरं शिरःस्थं च तथा स्थानविवर्जितम् ॥ १९॥

1961

विस्वरं विरसं चैव विश्विष्टं विषमाहतम् । व्याकुलं तालहीनं च गातुर्दोषाश्चतुर्दश ॥ २०॥

अथ सालगसूडः ।

1962

हिमवत्कन्यकाप्रीत्या देवदेवेन इांभुना । बुद्धरागान्विनिष्पीडच सरसं सालगं कृतम् ।। २१ ॥

1963

शुद्धरागसमुत्पन्नं <mark>छायालिङ्गमनोहरम् ।</mark> अवलावालगोपालक्षितिपालैस्तु गीयते ॥ २२ ॥

आद्यो ध्रुवस्ततो मण्डः प्रतिमण्डो निसारकः । अडतालस्ततो राग एकताली च संमता ॥ २३ ॥

> अथैतेषु पूर्व ध्रुवकलक्षणानि । 1965

न् विवेकं विना ज्ञानं ध्यानं नात्मरसं विना । अद्भया न विना दानं गीतं न ध्रुवकं विना ॥ २४ ॥ 1966

उत्तमः षट्ददः प्रोक्तो मध्यमः पञ्चभिस्तथा । कनिष्ठस्तु चतुर्भिः स्यादेवं स्युर्धुवकास्त्रिधा ॥ २५॥ 1967

एकधातुाईखण्डः स्याद्यत्रोद्गाहस्ततः परम् । तृतीयं किंचिदुचं स्यात्वण्डं गमकशोभनम् ॥ २६ ॥ 1968

ततो द्विषण्ड आभोगस्तृतीयं तस्य खण्डकम् । उद्यं गमकयुक्तं वा स्वनाम्ना चाङ्कितं तु तत् ॥ २७ ॥ 1969

उद्घाहस्याद्यखण्डे च न्यासः स ध्रुवको मतः । एवं हि षट्वदः प्रोक्त उत्तमो ध्रुवको बुधैः ।। २८ ॥ 1970

पञ्चपादस्य तूहाहे पादयुग्मं प्रशस्यते । तृतीयं चोपखण्ड स्याद्धिरभ्यस्तमिदं त्रयम् ॥ २९ ॥ 1971

आभोगश्चेकखण्डः स्याद्वितीयं चोचखण्डकम् । तुल्यनामाङ्कितं चैतदिति मध्यमरुक्षणम् ॥ ३०॥ 1972

चतुष्पादस्य तूद्राहे पदैकं स्यात्ततः पदम् । किंचिदुचं द्वितीयं स्याद्विरभ्यस्तमिदं द्वयम् ॥ ३१ ॥

वााईधरपद्धतिः

1973

आभोगे च पदैकं स्यार्टिकचिदुचं हितीयकम् ।

प्रभुनामाङ्कितं चैतस्किनिष्ठस्येति लक्षणम् ॥ ३२॥

1974

षण्णां पदानां वा वर्णनियमो वा इयोर्भवेत् । पदयोर्वर्णनियमो ध्रुवाणां हि द्विधा गतिः ।। ३३ ॥

1975

पदइये यदा वर्णनियमः क्रियते बुधैः । नदा पदानि चान्यानि भवन्ति नियमं विना ॥ ३४ ॥

1976

एकादद्याक्षरात्पादादेकेकाक्षरवर्धितेः ।

खण्डैर्धुवाः षोड्या स्युः पड्विंशत्यक्षराविध ॥ ३५ ॥

1977

रसतालादिवर्णिश्च ध्रुवाणां लक्षणं शुभम् । प्रोक्तं रागाणिवं सर्वे संक्षेपादिह कथ्यते ॥ ३६ ॥

अथ षोडराधुवाणां नामानि ।

1978

जयन्तः दोखरात्साही ततो मधुरनिर्मली ।

कुन्तलः कमलश्वारो नन्दनश्चनद्रशेखरः ॥ ३७॥

1979

कामदो विजयाख्यश्च कंदर्पजयमङ्गलौ ।

तिलको ललितश्रेति धुवाः षोडदा कीर्तिताः ॥ ३८ ॥

1980

आदितालो जयन्तः स्याच्छुङ्गाररससंयुतः ।

हद्रसंख्याक्षरपदेरायुर्वृद्धिकरः परः ।

एक एव लघुर्यस्मिनादिताल: स कथ्यते ॥ ३९ ॥

स यथा ।

गान्धवंशास्त्रम्

1981

हाइशाक्षरपादोन्यो भोगैकफलकृत्यभोः । हंसके च रसे वीरे गीयते शेखराह्ययः । लघुर्गुरुर्लघुर्यत्र स तालो हंसकः स्मृतः ॥४०॥

स यथा |ऽ|

1982 उत्साहः स्याद्रसे हास्ये ताले कन्दुकसंज्ञके । वंशाभिवृद्धिकृत्पादस्त्रयोदशमिताक्षरः । लघुद्रयं विरामान्तं ताले कन्दुकसंज्ञके ॥ ४९॥

स यथा ॥।ऽ

1983
गार्ग्यतालेन गीयेत कारण्ये मधुरो ध्रुवः ।
अङ्गिर्द्धिसप्तिभिर्वणैरानन्दफलदः सदा ।
चतुर्द्दुतो विरामान्तस्तालोयं गार्ग्यसंज्ञकः ॥ ४२॥

स यथा °°°°|s 1984

क्रीडाताले ध्रुवः स स्यात्पक्षेविणीङ्गिनिर्मलः । शृङ्गाररससंयुक्तः श्रीतुस्तेजोभिवर्धनः । एक एव प्लुतो यस्मिन्क्रीडातालः स कथ्यते ॥ ४३॥ स यथा । ऽ

1985 वर्णैः षोडशभिः पादः कुन्तलो लघुशेखरे । इष्टार्थदः शौर्यदः स्यादद्धताख्यरसान्वितः । लघुर्गुक्भवेदात्र स भवेद्धपुशेखरः ॥ ४४ ॥ स यथा । ऽ

1986
वर्णेश्च सप्तदशभिराङ्गः शृङ्गारके रसे ।
कमलो मलयाख्ये वे ह्यायुर्वृद्धिकरः परः ।
मलयाख्ये भवेत्ताले गुह्त्र्ध्वरतो गुहः ॥ ४५॥
स यथा ऽ।ऽ

शार्क्षभ्यस्पद्धतिः

1987 चारोष्टादशवर्णाङ्किर्यशोहर्षपदो ध्रुवः । फणिभाषायुतो वीररसे कन्दुकतालके । लघुद्रयं विरामान्तं ताले कन्दुकसंज्ञके ॥ ४६ ॥

स यथा || ऽ

1988 नन्दद्वयेन्दुवर्णाङ्किनन्दनः सर्वसिद्धिदः । पूर्णः शृङ्गारवीराभ्यां कन्दुके च विधीयते । ठघुद्वयं विरामान्तं ताले कन्दुकसंज्ञके ॥ ४७ ॥ 1989

स यथा ।।। ऽ

कल्याणदो भवेद्वीरे ध्रुवकश्चन्द्रदेखरः । द्विदिग्वर्णपदं यत्र त्रिपुटे च विधीयते । द्रुतद्दन्द्वं त्रघुद्दन्द्वं ताले त्रिपुटसंज्ञके ॥ ४८ ॥

स यथा ००॥

1990 एकविंदातिवर्णाङ्किर्भवेच्छ्ङ्गारके रसे । कामदोभीष्टदः पुसां ताले तुरगलीलके ।

स यथा

1991 ्रिवजयाख्यो ध्रुवः स स्याह्मविंद्यत्यक्षराङ्किकः । सनिपातेन संयुक्तः शृङ्गारेभीष्टदो रसे ।

एक एव गुरुर्यत्र संनिपातः स कथ्यते ॥ ५० ॥

स यथा ऽ

1992 त्रयोविंशनिवर्णाङ्किर्धुवः कंद्रपसंज्ञितः । वीरेवाकरण वा स्याखण्डताले विधीयते । दुतमेकं भवेदात्र नालायं खण्डसंज्ञितः ॥ ५१ ॥

स यथा

गान्धर्वशास्त्रम्

1993

हिन्नहादशवर्णाङ्किस्ताले वै झम्पके भवेत् । वीरशृङ्गाररसयोर्जयकृज्जयमङ्गलः । द्रुतद्वयं विरामान्तं लघुनैकेन झम्पकः ॥ ५२॥

स यथा ०० | ऽ |

1994

पञ्चिविंशाक्षरैः पादो यस्यासौ तिलकाह्नयः । ताले चाचपुटे जेयो वीरे वाप्यद्रुतेपि वा । ताले चाचपुटे जेयं गुरुर्त्युयुगं गुरुः ॥ ५३ ॥

स यथा ऽ ॥ ऽ

1995

यः षड्विंशतिवर्णाङ्घः स स्यात्सर्वार्थसिद्धिदः । लितश्रन्चपुटाख्ये ताले शृङ्गारपोषकः । ताले चन्चपुटे ज्ञेयं गुरुद्दन्दं लघुषुते ॥ ५४॥

स यथा डंड | ड

अथ मण्डकलक्षणानि ।

1996

उद्ग्रहो ध्रुपदश्च स्यादाभोगस्तदनन्तरम् । नियमस्त्रिविधो ज्ञेयो मण्डकस्य विवक्षणैः ॥ ५५ ॥

1997

जयप्रियः कलापश्च कमलः सुन्दरस्तथा । वक्षमो मङ्गलश्चेति षडेते मण्डका मताः ॥ ५६॥

1998

लघुर्गुहर्लघुर्यत्र स तालो इंसकः स्मृतः । तालश्रायं रसे वीरे कर्तव्यो जयमण्डके ॥ ५७॥

इंसकतालः । ऽ।

शार्द्घाधरपद्धतिः

1999

रङ्गताले व विज्ञेयो लघुश्रेको गुरुइयम् । कलापो मण्डकस्तेन रसे रीद्राभिधानके ॥ ५८॥

रङ्गताल: | 55

2000

लघुद्रयं गुरुधेकस्तालीयं दर्पणः स्मृतः । अस्मिस्ताले रसः शान्तः कमली मण्डको भवेत् ॥ ५९॥ दर्पणतालः ॥ ऽ

2001

गुरुद्दन्द्वं लघुद्दन्द्वं ताले त्रिपुटसंज्ञके । सन्दरो गीयते तेन वीरे चाप्यद्भुते रसे ॥ ६० ॥ त्रिपुटतालः ऽऽ ॥

2002

मलयाख्ये भवेत्ताले गुरुर्लघुरतो गुरुः । बक्षभो मण्डको ज्ञेयस्तालेस्मिन्करुणे रसे ॥ ६९ ॥

मलयताल: ऽ[ऽ

2003

गुरुर्लघुइयं यत्र मृङ्गनातः स कथ्यते ।

मङ्गलो मण्डको ज्ञेमो रसे चाद्भुनसंज्ञके ॥ ६२ ॥
भृङ्गतातः ऽ॥

अथ प्रतिमण्डकलक्षणानि ।

2004

तारश्चाप्यमर्श्वेव विचारः कुन्दसंज्ञकः । चत्वारः कथिता धेते प्रतिमण्डास्तु शंभुना ॥ ६३ ॥ २००५

विरामान्तं द्रुतद्वन्दं गुरुश्चेकस्ततः परम् ।
छरङ्गताले गातव्यस्तारश्च प्रतिमण्डकः ॥ ६४ ॥

म्बरङ्गतालः । 5 ०० 5

गान्धवशास्त्रम्

2006

गुरुरेको भवेद्यत्र संनिपातः स कथ्यते । अमरः प्रतिमण्डोसौ विद्वद्भिस्तेन गीयते ।। ६५ ॥

संनिपातः 'ऽ

2007

लघुद्रयं विरामान्तं ताले कन्दुकसंज्ञके । विचारो गीयते तेन विलम्बश्च लयो भवेत् ॥ ६६ ॥

कन्दुकः ॥ऽ

2008

द्रुतमेकं भवेदात्र स तालः खण्डसंज्ञितः । द्रुतलयेन गातव्यः कुन्दश्च प्रतिमण्डकः ॥ ६७॥

खण्डतालः

अथ निःसारुकलक्षणानि ।

2009

कान्तारः समराख्यश्च वैकुण्डो वाञ्चितस्तथा। विद्यालश्च तथा नन्दः षोढा निःसारुको भवेत् ॥ ६८॥

2010

लघुद्रयं विरामान्तं ताले कन्दुकनामनि । द्रुतलयेन गातव्यः कान्तारो भवति स्फुटम् ॥ ६९ ॥ कन्दुकः ॥ ऽ

2011

लघुद्दयं विरामान्तं ताले कन्दुकनामनि । समरो गीयते तेन मध्यमश्र लयो भवेत् ॥ ७०॥

कन्दुकः ॥ ऽ

2012

द्रुतद्वन्द्रं गुरुद्वन्द्वं भवेत्ताले मुकुन्दके । अनेन गेयो वैकुण्डो हबी निःसारुको भवेत् ॥ ७१ ॥ मुकुन्दः ०० ऽऽ

शार्द्धभरपद्धातिः

2013

लघुत्रयं द्रुतद्वन्द्वं ताले शरभलीलके । अयं निःसारुको ज्ञेयो वाञ्चितो वाञ्चितपदः ॥ ७२ ॥ शरभलीलः ॥ ००

2014

लघुत्रयं विरामान्तं ताले द्वितीयसंज्ञके । अनेनैव हि तालेन विद्यालश्च निसारुकः ॥ ७३॥ द्वितीयः ॥॥ ऽ

2015

धुतमेकं भवेद्यत्र क्रीडातालः स कथ्यते । अनेन गीयते नन्दो नित्यं निःसाहकोत्त्रमः ॥ ७४ ॥ क्रीडातालः ।ऽ

अथ अडताललक्षणानि ।

2016

राङ्कः कीलश्च विजयश्वारो निःराङ्क एव च । मक्रान्दः परो ज्ञेय अडतालश्च षड्विधः ॥ ७५ ॥

2017

लघुर्गुरुश्च भवित लघुरोखरतालके । राङ्को जमरतालश्च गीयते तेन कोविदैः ॥ ७६॥ लघुरोखरः । ऽ

2018

द्रुतद्वयं विरामान्तं लघुनैकेन संयुतम् । झम्पतालो भवेत्तेन गेयः शान्तो बुधोत्तमैः ॥ ७७॥ झम्पतालः ००॥ ऽ॥

2019

द्वतद्वयं विरामान्तं ताले तुरगलीलके । विजयो गीयते तेन गीतनृत्यविशारदैः ॥ ७८ ॥ तुरगलीलः ०० । ऽ

गान्धर्वशास्त्रम्

2020

उमा तिलकताले तु द्वती लघुगुरू स्मृती । चाराख्यस्त्वडतालः स्याद्दिद्दद्भिस्तेन गीयते ॥ ७९॥ उमातिलकः ००॥ ऽ

2021

हुतमेकं द्वतौ हो च वनमाितन तालके । निःशङ्कस्त्वडतालः स्याहुधैस्तेनैव गीयते ॥ ८० ॥ वनमाली । ऽ ००

2022

राजतालाभिधाने तु लघुर्द्रुतौ लघुस्ततः । अनेन तु समायुक्तो मकरन्दोडनालकः ॥ ८९॥ राजतालः । ००॥

अथ रासकलक्षणानि ।

2023

चतुर्धा रासकः प्रोक्तो गीतवादित्रकोविदैः । विनोदो बरदो नन्दः कम्बुजश्रेति कीर्तितः ।। ८२ ॥

2024

एक एव लघुर्यत्र आदितालः स कथ्यते । विनोदे रासकस्तेन श्रोतॄणां च सुखावहः ॥ ८३॥ आदितालः ।

2025

त्रपुर्द्वतौ गुरुर्यत्र तालोयं गजलीलकः । वरदो रासकस्तेन श्रोतॄणां च सुखावहः ॥ ८४ ॥ गजलीलकः । ००ऽ

2026

द्भुतश्च गुरुरेकत्र ताली विद्याधरः स्मृतः । यत्रासी रासको नन्दो गीयतेभ्युदयः शुभः ॥ ८५॥ विद्याधरः । ऽऽ

शार्क्षधरपद्धातिः

2027

<mark>राजविनोदताले स्याहुरुद्दन्द्दमथ प्रुतः ।</mark>

रासकः कम्बुजस्तेन गीयते गीतकोविदैः ॥ ८६ ॥

राजविनोदः ऽऽ।ऽ

अथ एकतालीलक्षणानि ।

2028

एकताली त्रिधा प्रोक्ता गीतवाद्यविद्यारदेः । रामा च चन्द्रिका तद्रद्विपुलेत्यथ लक्षणम् ॥ ८७ ॥

2029

द्रुतमेकं भवेद्यत्र तालेखं खण्डसंज्ञितः । रामा तेनैकताली तु गीयते गायनोत्तमैः ॥ ८८॥

खण्डतालः ०

2030

गुरुद्वयं भवेदात्र तालो लिलतसंज्ञकः ।

चिन्द्रका चैकताली स्यात्तेन सौभाग्यदायिनी ॥ ८९॥
लिल: ऽऽ

2031

कोकिलापियताले वे द्रुतत्रयमुदाहतम् । विपुला चैकताली स्यात्तिन गीतज्ञसंमता ॥ ९०॥ कोकिलापियः ०००

2032

जयन्तश्च तथोत्साहो नन्दनश्चन्द्रशेखरः । कामदो विजयाख्यश्च कंदर्पजयमङ्गलौ । अष्टौ ध्रुवाः समाख्याता राजयोग्याः सदा बुधैः ॥ ९१॥

अथ शुद्धसूडगीतनामानि ।

2033

एलाकरणढेकीभिर्वर्तन्या डूमडेन च | लम्भरासैकतालीभिः शुद्धसःडोष्टभिः स्मृतः || ९२ ||

शुद्धस्डोन्यदेशेषु गीयते विरतेः कचित् । अतो न विस्तरो लोके दक्षिणेषु च गीयते ॥ ९३॥

> अथ रूपकम् । 2035

उद्गाहश्चान्यधातुः स्याद्भुवकश्चान्यधातुकः । मेलापकोन्यधातुः स्यादाभोगश्चान्यधातुकः । चतुर्धातुकमेतद्धि रूपकं कीर्त्यते बुधैः ॥ ९४॥

> अथ गमकम् । 2036

स्फुरितं कम्पितं लीनं स्तिमितान्दोलितावपि । आहतं त्रिकभिन्नं च गमकं सप्तधा स्मृतम् ॥ ९५ ॥

अथ प्रत्यन्तरम्।

2037

उद्दिष्टं वस्तु रागादी किंचिदाधिक्यचिन्तितम् । तद्धातुमातुनिष्पन्नं पत्यन्तरमितीरितम् ॥ ९६ ॥ 2038

पूर्वरूपकसंसिद्धच्छायासंस्कृतरूपकम् । तत्स्थानपोद्यनीत्रं च खद्धोत्तारं प्रकीर्तितम् । १७॥

अथ स्वरादिकथनम् ।

2039

सामवेदात्स्वरा जाताः स्वरेभ्यो ग्रामसंभवः । गामेभ्यो जातयो जाता जातिभ्यो रागसंभवः । देशीरागास्त एवैते विख्याता देशरूढितः ॥ ९८ ॥

2040

यामरागोज्ञवा भाषा भाषाभ्यश्च विभाषिकाः । विभाषाभ्योपि संजातास्तथैवान्तरभाषिकाः ॥ ९९॥

शार्क्षधरपद्धातिः

2041

सप्तस्वरास्त्रयो यामा मूर्छनास्त्वेकविंदातिः । इाविंदातिश्च श्रुतय एतेभ्यो रागसंभवः ॥ १००॥

2042

षडुर्षभकगान्धारमध्यपत्चमधैवताः । निषादश्चेत्यमी सप्त तन्त्रीकण्डोत्थिताः स्वराः ।। १०१ ॥

2043

पड्जादयः स्वराः सप्त यामी च पड्जमध्यमी । केचिद्रान्धारमप्याद्वः स तु नेहास्ति भूतते ।। १०२ ॥

2044

चतुर्दशैव अतयस्तावन्मात्राश्च मूर्छनाः । गीयन्ते मानवैर्भूमावन्यास्तु त्रिदशालये ॥ १०३॥

2045

स्वयं यो राजते नादः स स्वरः परिकीर्तितः । स्वरैश्व निखिलं व्याप्तं तद्विज्ञेयं पृथक्पृथक् ॥ १०४॥

2046

उचैनिषादगान्धारौ नीचैर्ऋषभधेवती । रोषास्तु स्वरिता सेयाः षडुमध्यमपञ्चमाः ॥ १०५॥

2047

षडुं वदेन्सयूरो हि ऋषभं चातको वदेत् । अजा वदति गान्धारं क्रोच्चो वदति मध्यमम् ।। १०६॥

2048

पुष्पसाधारणे काले कोकिलः पञ्चमं वदेत् । दर्दुरो घैवतं चैव निषादं च वदेद्रजः ॥ १०७ ॥

2049

हास्यकृङ्गारयोः कार्यी स्वरी पत्चममध्यमी । षडुर्वमी तथा ज्ञेयी वीररीद्राद्धते रसे ॥ १०८॥

मान्धर्वशास्त्रम्

2050

गान्धारश्च निषादश्च कर्तव्यो करुणारसे । धैवतश्चेव कर्तव्यो नीमत्से सभयानके ॥ १०९॥

2051

चतुः श्रुतिश्विः श्रुतिश्व द्विः श्रुतिश्व चतुः श्रुतिः । चतुः श्रुतिश्वः श्रुतिश्रुतिश्वेति ते स्वराः ॥ ११०॥

अथ षट्तिंशत्प्रवर्तकरागा उच्यन्ते । 2052

मैरवः पञ्चमा नाटो महारो गौडमाठवः । देशाखधेति षड्रागाः प्रोच्यन्ते ठोकविश्रुताः ॥ १११॥ 2053

वङ्गपाली गुणकरी मध्यमादिर्वसन्तकः । धनश्रीश्रेति पञ्चेते रागा मैरवसंश्रयाः ॥ ११२ ॥

2054

लितो गुर्नरी देशी वराटी रामकृत्तथा । मता रागार्णवे रागाः पन्चैते पन्चमाअयाः ॥ ११३ ॥

2055

नटनारायगः पूर्व गन्धारः सालगस्तथा । ततः केदारकर्णाटो पत्चेते नाटसंश्रयाः ॥ ११४॥ 2056

सेघो महारिका मालकोशिकः प्रतिमञ्जरी । आसावरी च पञ्जैते रागा महारसंश्रयाः ॥ ११५॥

2057

हिन्दोलस्त्रिगुणा धानी गौडी कोलाइलस्तथा | पन्चेते गौडनामानं रागमाश्रित्य संश्रिताः || ११६ ||

2058

भूपाठी हरिपाठश्व कामोदी घोरणिस्तथा । विठावली च पञ्चैते रागा देशाखसंभयाः ॥ ११७॥

शार्द्गधरपद्धतिः

2059

अन्ये च बहवा रागा जाता देशविशेषतः । मारूप्रभृतयो ठोके ते च न हेशिकाः स्मृताः ॥ ११८ ॥

2060

न रागाणां न तालानामन्तः कुत्रापि विद्यते । संतोषाय शिवस्थेते गेया बुधजनैः सदा ॥ ११९ ॥

2061

यथा नयति कैठासं नगं गानसरस्वती । तथा नयति कैठासं न गङ्गा न सरस्वती ॥ १२०॥

अथ गणाः ।

2062

स्यरस्तजभ्रगेर्लान्तेरेभिर्दशभिरक्षरैः । समस्तं वाङ्मयं व्याप्तं त्रैलोक्यमित्र विष्णुना ॥ १२१ ॥

2063

सानुस्त्रारो विसर्गान्तो दीर्घो युक्तपरश्च यः । वा पादान्तस्त्वसी ग्वको ज्ञेयोन्यो मातृको लृजुः॥१२२॥

2064

मिश्रिगुरुस्तित घुर्श्व नकारो भादिगुरुस्तत आदिलघुर्यः । जो गुरुमध्यगतो र लमध्यः सोन्तगुरुः कथितोन्तलघुस्तः ॥ १२३ ॥

2065

मो भूमिः श्रियमातनोति य जलं वृद्धिं र विहुर्मृतिं सो वायुः परदेशदूरगमनं त व्योम ग्रुन्यं फलम् । जः सूर्यो रुजमादधाति विपुलां भेन्दुर्यशो निर्मलं नो नाकः सुखमच्युतं फलमिदं पाहुर्गणानां पृथक् ।।१२४॥

अथ वृजप्रस्तारः । 2066

पादे सर्वगुरावाद्याह्मषुं न्यस्य गुरोरधः । यथोपरि तथा शेषं भूयः कुर्यादमुं विधिम् ॥ १२५ ॥ 2067

ऊने दद्याहुरूनेव यावत्सर्वलघुर्भवेत् । प्रस्तारीयं समाख्यातश्छन्दोविचितिवेदिभिः ॥ १२६॥

अथ लघुगुरुषुतद्भुतस्थणानि ।

लघुः शुद्धो गुरुर्वक्र उभाभ्यां च प्रुती भवेत्। द्रुतस्तु बिन्दुरूपः स्यादिति सर्वत्र निश्वयः ॥ १२७॥ 2069

एकमात्री लघुः प्रोक्तो द्विमात्रश्च गुरुः समृतः । ष्ठुतस्त्रिमातृको ज्ञेयो द्रुतः स्यादर्धमातृकः ॥ १२८॥ 2070

लघोर्गरोः ष्ठुतस्यापि भवेत्तालः पृथकपृथक् । मिलितानामपि भवेत्प्रस्तारस्तस्य कथ्यते ॥ १२९॥

अथ तालप्रस्तारः ।

2071

ताले पादस्थिता मात्रा गणये ह्रघुरूपिकाः। तावतीभिस्तु मात्राभिः प्रस्तारो निखिलो भवेत् ॥ १३०॥ 2072

ताले पादस्थिते मूलादाद्याद्धीनमथा लिखेन् । तच मध्याह्वयं ज्ञेयं तत्पृष्ठे स्याद्यथोपरि ॥ १३१॥

मध्यं पृष्ठाशितैः सार्धे मात्राभिर्गणयेद्भुधः । मध्यस्यामे च विलिखेनमात्राः पूरणहेतवे ॥ १३२॥

2073

शार्द्धभरपद्धातिः

2074

पूरणाय विधिश्रेष पूर्व स्यूलास्तनः कृशाः ।

बहुमात्रो भवेत्स्यूलस्ततो हीनः कृशो भवेत् ॥ १३३॥ २०७५

द्रुतस्तु न भवेनमूलमन्ये मूलाह्यया मताः ।

एवं पुनःपुनः कुर्याद्यावत्सर्वद्वतो भवेत् ।। १३४ ॥

अथ संगीतसक्षणापहारः ।

2076

गीते वाद्ये च नृत्ये च दाक्तिः साधारणो गुणः । सा चेदस्ति किमन्येन दूषणेन गुणेन च ॥ १३५॥

अथ गायनार्थमीषधानि कथ्यन्ते ।

गुडूच्यपामार्गविडङ्ग राङ्किनी-

वचाभयाकुष्टशावरीसमाः ।

घृतेन लीढाः प्रकरोति मानवं

त्रिभिर्दिनैर्गीतसहस्रधारिणम् ॥ १३६ ॥

2078

देवदालीदलोद्भूतरसी मधुघृतान्वितः ।

पीतः पथ्याशिनः कुर्याद्वीते मुखरतां भृशम् ॥ १३७॥

वासा ब्राह्मी वचा कुछं पिप्पती मधु सैन्धवम् ।

सप्तरात्रप्रयोगेण किंनरैः सह गीयते ॥ १३८ ॥

2080

वृद्धदारुकमूलं हि यो लिहेन्मधुसर्पिषा।

सप्ताहं क्षीरयूषाशी किंनरैः सह गीयते ॥ १३९ ॥

2081

बीजपूरदलं जातीपचं जम्बीरजं तथा ।

एलाधान्याकलाजांश्च पिष्पल्या सह चूर्णयेत् ॥

मधुना चावतीढं तु कण्डं छस्वरतां नयेत् ॥ १४० ॥

एते रागार्णवाच्छन्द शास्त्रिभ्य आयुर्वेदाच ।

अथ वृक्षायुर्वेदः ॥ ८२ ॥ उपवनविनोदः ।

2082

पुंसां सर्वस्रखेकसाधनफलाः सौन्दर्यगर्वे दुर-क्रीडालोलविलासिनीजनमनःस्फीतप्रमोदावहाः । गुञ्जद्भृङ्गविनिद्रपङ्कजभरस्फारोह्यसद्दीर्घका-युक्ताः सन्ति गृहेषु यस्य विपुलारामाः स पृथ्वीपितः॥१॥ २०८३

> नवं वयो हारि वपुर्वराङ्गनाः सखा कलावित्कलवहकीस्वनः । धनं हि सर्वे विफलं छखेषिणी विना विहारोपवनानि भूपतेः ॥ २॥ 2084

शास्त्राणि तावदवलोक्य मया मुनीना-मर्थः स एव गदितः परमार्थयुक्तया । एनं विलोक्य निखिलं च विचारयन्तः सन्तः स्वभावसरला मुदमाप्रुवन्तु ॥ ३॥

> अथ तरुमहिमा । 2085

बहुभिर्बत कि जातै: पुत्रैर्धर्भार्थवर्जितै: । वरमेकः पथि तर्र्यत्र विश्रमते जनः ॥ ४॥ 2086

दशकूपसमा वापी दशवापीसमी हदः। दशहदसमः पुत्रो दशपुत्रसमी द्रुमः ॥ ९॥ 2087

क्रीडारामं तु यः कुर्यादुद्दामफलसंयुतम् । स गच्छेच्छंकरपुरं वसेत्तत्र युगत्रयम् ॥ ६ ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

2088

एतत्सर्वे परिज्ञाय वृक्षारोपं समारभेत् । धर्मार्थकाममोक्षाणां द्रुमेभ्यः साधनं यतः ॥ ७॥

2089

<mark>याविइनानि तुलसी र</mark>ोपिता यहृहे वसेत् । <mark>तावहर्षसहस्राणि वैकुण्डे स</mark> महीयते ॥ ८ ॥

2090

यस्तु संरोपयेद्विल्वं शंकरप्रीतिकारकम् । तत्कुलेपि सदा लक्ष्मीः संतिलेत्पुत्रपौत्रिकी ।। ९ ॥

2091

एवमेव हि योश्वत्थं रोपयेद्विधिना नरः । यत्र कुत्रापि वा स्थाने गच्छेत्स भवनं हरेः ॥ १० ॥

2092

तेनेष्टा बहुवी यज्ञास्तेन दत्ता वसुंधरा । स सदा ब्रह्मचारी स्थादीन धात्री प्ररोपिता ॥ ११ ॥

2093

वटवृक्षद्वयं मर्त्यो रोपयेची यथाविधि | शिवलोके वसेटसोपि सेवितस्टवप्सरोगणैः || ९२ ||

2094

निम्बत्रयं समारोप्य नरो धर्मविचक्षणः । सूर्यलोकं समासाद्य वसेदब्दायुतत्रयम् ॥ १३ ॥

2095

चतुर्णो प्रक्षवृक्षाणां रोपणाचात्र संशयः । राजस्यस्य यज्ञस्य फलं प्राप्तीति मानवः ॥ १४॥

2096

पत्चाम्रान्नोपयेचस्तु मार्गेषूपवनेषु च । भूतान्भविष्यान्पुरुषांस्तारयेत्स चतुर्दशः ॥ १५ ॥

2097

शिरीपशाखिनां पण्णां यः कुर्यात्यतिरोपणम् । गारुडं लोकमासाद्य मोदते देववत्सदा ॥ १६॥

2098

पठादादाखिनः सप्त रोपयेदेकमेव वा । ब्रह्मलोकमवाप्तीति पूज्यते चामरोत्तमः ॥ १७॥

2099

उदुम्बरद्रुमानष्टी रोपयेत्स्वयमेव यः । प्रेरयेद्रोपणायापि चन्द्रलोके स मोदते ॥ १८॥

2100

पार्वती तोषिता तेन स भवेच निरामयः । पूजिता देवताः सर्वा मधूको येन रोपितः ॥ १९॥

2101

क्षीरिकाकदलीद्राक्षाप्रियालपनसान्त्रितान् । तरूनसंरोप्य नो दुःखी जायते सप्तजनमञ्ज ॥ २०॥

2102

अज्ञानाज्ज्ञानतो वापि जम्बूर्येन प्ररोपिता । गृहेपि स वसज्ञित्यमतिधर्मेण युज्यते ॥ २१ ॥

2103

अन्यानिप तरूत्रोप्य फलपुष्पोपयोगिनः । रत्नेयनुसहस्रस्य फलं प्राप्नोति मानवः ॥ २२॥

2104

अश्वत्थमेकं पितुमन्दमेकं
न्ययोधमेकं दश चिन्चिणीकाः ।
कपित्थिबन्वामनकत्रयं च
पञ्चाम्रवापी नरकं न पश्येत् ॥ २३ ॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

<mark>अय निवासासन्नतरुशुभाशुभलक्षणानि ।</mark>

2105

गृहस्य पूर्विदिग्भागे न्ययोधः सर्वकामिकः । उदुम्बरस्तथा याम्ये वारुण्यां पिप्पतः शुभः । प्रक्षश्चोत्तरतो धन्यो विपरीतांस्तु वर्जयेत् ।। २४ ॥

2106

2107

देवदानवगन्धर्वाः किंनरोरगराक्षसाः । पद्मपक्षिमनुष्याश्च संश्रयन्ति सदा तरून् ॥ २६ ॥

2108

सर्वेषां वृक्षजातीनां छाया वर्ज्या गृहे सदा । अपि सौर्वाणकं वृक्षं गृहद्वारे न रोपयेत् ॥ २७ ॥

2109

बदरी कदली चेत्र दाडिमी बीजपूरकम् । प्ररोहति गृहे यस्य तहुहं न प्ररोहति ॥ २८॥

2110

पलाज्ञाः काञ्चनाराश्च तथा श्चेष्मातकार्जुनाः । करञ्जाश्चेत्यमी वृक्षा न रोष्याः छिखना गृहे ॥ २९॥

2111

आसन्नाः कण्टिकिनो रिपुभयदाः क्षीरिणोर्थनाशाय । फिलनः प्रजाक्षयकरा दारूण्यपि वर्जयेत्तेषाम् ॥ ३० ॥

2112

नीठीं हरिद्रां च नरः सदीह्या पुत्रेधनेश्च क्षयमभ्युपेयात् । एतास्तु सर्वाः स्वयमेव जाता-श्रिष्ठन्द्यादृषीणां वचनाद्विधिज्ञः ॥ ३१॥

2113

न कुर्युर्याम्यनैर्ऋत्यामेयेष्विप हि वाटिकाम् । अन्यथा कलहोद्देगी कष्टं वा लभते मृशम् ॥ ३२॥

2114

तस्माद्राज्ञां हि शुभदं पुत्रसंनिधिवर्धनम् । पश्चिमोत्तरपूर्वेषु भवेदुपवनं कृतम् ॥ ३३॥

अथ भूमिनिरूपणम् ।

2115

जाङ्गलांनूपसामान्यस्वभावापि च मेदिनी । भेदैः सा भिद्यते षड्जिर्वर्णतो रसतस्तथा ॥ ३४॥

2116

असितविपाण्डुइयामललोहितसितपीतरोचिषः क्रमशः ।
मधुराम्ललवणितक्तककटुककषाया भुवो रसतः ॥ ३५॥

2117

विषपाषाणवल्मीकिबिलदुष्टा तथोषरा ।
दूरोदका दार्करिला तरुभ्यो न हिता मही ॥ ३६॥

2118

इन्द्रनील शुक्तपक्षकोमला शङ्खकुन्दकुमुदेन्दुसंनिभा । तप्तकाञ्चनविकासिचम्पक-स्पर्धिनी वस्तुमती प्रदास्यते ॥ ३७॥

2119

समा समासचजला हरित्तरतृणाङ्करा | तस्यां सर्वे यथास्थानं प्ररोहन्ति महीरहाः | ३८ |

शार्कुधरपद्धतिः

2120

न जाङ्गला न चानूपा भूमिः साधारणा शुभा । नस्यां सर्वेषि तरवः प्ररोहन्ति न संशयः ॥ ३९ ॥

2121

पनसलकुचतालीवंशजम्बीरजम्बू— तिलकवटकदम्बाम्रातखर्जूरपूगाः । कदिलितिनशमृद्धीकेतकीनालिकेर-प्रभृतय इति चान्ये प्रायशोनूपजाः स्युः ॥ ४०॥

2122

बीजपूर**कपुंना**गचम्पकाम्रातिमुक्तकाः । पियङ्कुदाडिमाचाध साधारणसमुद्रवाः ।। ४९ ॥

2123

निधिदेवमहीपानां प्रभावाद्यातियत्नतः । असात्म्यभूमिसंपन्ना अपि सिध्यन्ति पादपाः ।। ४२ ॥

अथ पादपविवक्षा ।

2124

वनस्पतिद्रुमलतागुल्माः पादपजातयः । वीजात्काण्डात्तथा कन्दात्तज्ञनम त्रिविधं विदुः ॥ ४३॥ 2125

ते वनस्पतयः प्रोक्ता विना पुष्पैः फलन्ति ये | द्रुमाश्च ते निगदिताः सह पुष्पैः फलन्ति ये || ४४ || 2126

वायक प्रसरन्ति प्रतानैर्यास्ता लताः परिकीर्तिताः | बहुस्तम्बा विटिपनो ये ते गुल्माः प्रकीर्तिताः || ४५ ||

2127

जम्बृचम्पकपुंनागनागकेसरचित्चिणी | कपित्यबदरीबिल्वकुम्भकारीपियङ्गवः || ४६ ||

2128

पनसाम्रमधूकाद्या करमर्दाश्च बीजजाः । ताम्बूली सिन्दुवारश्च तगराद्याश्च काण्डजाः ॥ ४७ ॥

2129

पाटलादाडिमीप्रक्षकरवीरवटादयः । मिंहकोदुम्बरः कुन्दो बीजकाण्डोद्भवा मताः ॥ ४८ ॥

2130

कुङ्कमार्द्ररसोनालुकन्दाः कन्दसमुद्रवाः । एलापद्मोत्पलादीनि बीजकन्दोद्रवानि तु ॥ ४९ ॥

अथ बीजोप्तिविधिः।

2131

सम्यकुष्टे समे क्षेत्रे माषानुन्ता तिलांस्तथा । सुनिष्पन्नानपनयेत्तत्र बीजोप्तिरिष्यते ॥ ५०॥

2132

अथर्तुपकात्फलतोवशोषिता-न्विकृष्य बीजं पयसा निषिच्य । विशोषितं पञ्चिदनानि सर्पिषा विडङ्गिमेश्रेण च धूपयेत्ततः ॥ ५१॥

2133

क्षीरनिषिक्तं बीजं बृहतीतिलभस्मसार्पेषा लिप्तम् । गोमयमृदितमथीप्तं सद्यो जायेत धूपितं वसया ॥ ५२ ॥ 2134

पयसि निषिक्तं बीजं गोमयपरिमार्दितं विशोष्य ततः | माक्षिकविडङ्गचूर्णैर्बहुशो मृदितं प्रजायेत ॥ ५३ ॥ 2135

जम्बूपनसचूतानां सरहं हकुचस्य च । क्षीरसिक्तं वपेद्वीजं घृतगोविद्विडङ्गवत् ॥ ५४ ॥

शार्क्सधरपद्धति:

2136

शुन्तिः स्नातो विभ्रद्दसनममलं पूजितस्ररो
गुरुं नत्वा दत्त्वा वस्र वस्रमतीं वा गुणवते ।
स्वयं बीजान्यादौ वपति कतिचिद्वास्तुपुरुषं
मनस्यन्तः कृत्वा तदनु परितोन्यः परिजनः ॥ ५५॥

2137

बीजधानीं तृणास्तीणीं कृत्वा सिन्चेत्पयोम्बुना । जाताङ्कुरां च सिलैकैर्निस्तृणां शोषमानयेत् ॥ ५६ ॥

अथ रोपणविधानम् ।

2138

अयथाविहितानां यन्मनोज्ञतासंपदौ न स्तः । कथयाम्यतस्तरूणां रोपविधानं यथोद्दिष्टम् ॥ ५७ ॥

2139

ध्रुवमृदुमूलविद्याखागुरुभं अवणस्तथाश्विनी हस्तः । उक्तानि दिव्यदृग्भिः पादपसंरोपणे भानि ॥ ५८ ॥

2140

हस्तप्रमाणान्पयसा स्रिक्तित् न्संक्रामयेनमूलवतः समृत्कान् । सर्पिर्मधूशीरविङङ्गिलिप्ता-न्बिले निद्ध्याच करीष्युक्ते ॥ ५९ ॥

2141

अवालुकाश्रक्षणमृदा पूरिते गर्तशोधनम् । कोदण्डार्धमिते खाते जलिक्को वपेत्तरुम् । कदलीक्षीरिणौ रोप्यौ मूले दत्त्वा तु गोमयम् ॥ ६०॥ 2142

रम्भायाः सुपरिणतैः फलैर्विलिप्तां संशुक्कां भुवि निहितां पलालरुज्जुम् ।

शुद्धायामुपरि तृणेन गाढगुप्ता-मासिञ्चेदबहुजलैर्बहून्यहानि ॥ ६१॥

2143

सा रज्जुस्तदनु तमालनीलभासो विभ्राणानरुणरुचोङ्कुरान्प्रस्ते । भूयस्तानुपचितपत्रकाण्डमूला-नारोप्य प्रथितविधानतो निषिञ्चेत् ॥ ६२ ॥

2144

आषाढे श्रावणे मासि बीजावपनरोपणे । मीष्मादन्यत्र वहीनां केत्रिदिच्छन्ति रोपणम् ॥ ६३॥

2145

मण्डपनन्द्यावर्त्तस्वस्तिकचतुरस्रसर्वतोभद्रैः । वीथीनिकुञ्जपुञ्जकविन्यासैः पादपा रोप्याः ॥ ६४ ॥

2146

दशविंशतिषोडशिमस्तु करैरधरोत्तरमध्यक्ततान्तरकान् ।
द्विचतुस्त्रिभिरन्तरितान्क्रमशस्तृणपादपगुल्मभृतश्च वपेत् ॥ ६५

2147

सान्द्ररोपणमवृद्धिकारणं वातभीतिरतिदूररे।पणात् । भिज्ञवर्गरचनाल्पपीडना नैव युक्तिरियमेव शस्यते ॥ ६६ ॥

2148

कुद्धमं फलमप्युपभोगसहं फलिनो हि न यस्य दलन्ति शिखाः ।

शार्क्कधरपद्धतिः

कुष्ठमेन विनेव फलन्ति च ये न भवन्ति शुभास्त इहापनसाः ॥ ६७॥

2149

मातुलुङ्गरजनी सकण्टकः किंगुकश्च गिरिकाणिका सिता । तिन्तिडीकविफलाक्षनीलिका कोविदार इति भीतिदो गणः ॥ ६८॥

2150

फिल्यशोकपुंनागशिरीषा निम्बचम्पकाः । मङ्गल्याः प्रथमं रोप्या मङ्गातश्च गदापहः ॥ ६९॥

2151

पूर्वस्यां करमर्दवंशिविटपाः पारावता दक्षिणे कौबेर्या बदरी कपित्यतरवी धात्री च पश्चाच्छिवा । अन्ये चोत्तममध्यमाधमशिखा रोप्याः स्ववंगैः समं कृत्वा चान्तरकं यथायथममी पत्नैरुपर्यस्पृशः ॥ ७० ॥

अथ निषेचनविधिः ।

2152

सर्वस्यापि नवीप्रस्य सायंप्रातर्निषेचनम् । शीतातपसमीरेभ्यो रक्षेच स्रविधानतः ॥ ७१॥

2153

हेमन्ते शिशिरे देयं जलं चैकान्तरे दिने । वसन्ते प्रत्यहं प्रीष्मे सायंपातर्निषेचनम् ॥ ७२ ॥

2154

वर्षासु च शरत्काले यदा वृष्टिन दृश्यते । तदा देयं जलं तज्ज्ञीरालवाले महीरुहाम् ॥ ७३ ॥

2155

वारिणा यावता यस्य मूले सौहित्यिमिष्यते । तावत्तस्य तरेार्देयं किं घटार्थविवक्षया ॥ ७४ ॥

2156

आलवांले स्थितं तोयं शोषं न मर्जते यदा । अजीर्ण तद्दिजानीयाच देयं ताटृशे जलम् ॥ ७५॥

2157

समीपजातं यत्नेन तृणगुल्मलतादिकम् । स्फोटनीयं विधिज्ञेन द्रुमाणां वृद्धिमिच्छता ।। ७६ ।।

अथ द्रुमरक्षा।

2158

नीहाराचण्डवाताच धूमाद्वैश्वानरादिप । जालकारात्प्रयत्नेन रक्षणीयाः क्षमारुहाः ॥ ७७ ॥

2159

पङ्किमध्ये तु सुफला बाह्ये तत्परतोपरे । वृक्षाः कार्या युता वृत्या सा चापि परिखायुता ।। ७८ ।।

2160

विद्युदाहतवृक्षस्य भूतिमादाय सर्वतः ।
रक्षार्थ विकिरेदेषां तया न हिमबाधनम् ।
दीप्तीप्यग्निः दामं याति वज्रदग्धदुभस्मना ॥ ७९॥

2161

सितशाल्योदनं दभा सैन्धवेन युतं वने । क्षेपणीयं च परिता गराणां वृष्टिवारणम् ॥ ८० ॥

2162

श्रातमाखुपतङ्गानां पिपील्यादेभीये सित । अष्टोत्तर्शतं जम्बा मन्त्रं पन्ने ततो तिखेत् ॥ ८१॥ मन्तः । ॐ स्वस्ति किष्किन्धास्थितप्रकटपराक्रमान्तर्हितार्कमण्डलोपजीवितस्य श्रीहनूमानाज्ञापयित मूपकपतङ्गपिपीलिकाग्रलभकरभान्वककीटगन्धिकानिवहैर्न स्थातव्यम् । आज्ञामतिक्रममाणस्य शरीरिनियहः समावर्तयित । तस्य वानरिसंहस्य
क्रममाणस्य सागरम् । कक्षान्तरगतो वायुर्जीमूत इव नर्दति
।। हुं फट् नमः ।।

2163

पने मनुं समाििख्य जन्त्रा तं निखने बुति । क्षेत्रे कीटपतङ्काखुपिपील्यादिर्विन इयित ।। ८२ ।।

अथोपवनप्रक्रिया ।

2164

घनप्रवालस्थगितातपानि विकीर्णपुष्पाणि समीरणेन । गृहाणि कुर्यादतिमुक्तकानां लताभिरालोलमधुत्रताभिः ॥ ८३ ॥

2165

स्थानेष्वपरेषु तथा पादपयुगलेषु मिथुनसंवाद्याः । शाखावलम्बिनीभिदीलाः कार्या लताभिश्र ॥ ८४ ॥

2166

तरुविटपलनानिकुञ्जरम्या विरचितकंदरसानुगण्डद्दीला । विविधमणिगुहा विचित्रधातुः क्रचिदपि पर्वतिका विहारहेतुः ॥ ८५ ॥

2167

केकानिनादस्रभगाः सदासंत्रासिताहयः । ताण्डवेन तदुरेशान्मण्डयन्ति शिखण्डिनः ॥ ८६ ॥

2168

भन्तः। विलम्बिनो यत्र तटहुमा वपुर्विलोकयन्ति प्रसवेक्षणेरिव ।
समं दिदान्तः कल्हंसभूषणा
काचिद्भवेत्पुष्करिणी मनोरमा ॥ ८७॥

2169

निर्यादः सिललां सुखावतरणां तीरेषु पुष्पद्धमां कू नहश्चविहंगमां सतरणीमत्यायतां दीर्घिकाम् । कुर्यात्तव समुद्धसत्कमिलनीपचाङ्कुरस्यामलां इयामालीवनमिक्कितां विद्यतीं नीलोल्पलानि कवित्। | ८८।।

2170

उपवनिमय वारिमध्यमयं विमलतया प्रतिबिम्बितं दधाना । दाद्यिकरनिकरेण पूरितेव क्विदुपनेयपयाः सुखाय वापी ।। ८९ ।।

2171

मध्ये तस्मिञ्ज्ञिद्दादारिखिरस्पि वेदम प्रवातं गृहोपान्तं सरभिकुसुमेः ज्ञाखिभिर्नम्रज्ञाखैः । स्थाने स्थाने स्फिटिकधवलं मण्डपं मण्डनाहि कुर्यान्कस्मिचपि च कदलीमन्दिरं मन्दवायु ॥ ९०॥

2172

क्वचिदपि कूपं कुर्यादुपवनदेशे समृष्टसिक्तिमरम् । संसिक्तसकलविटपं बद्धं पापाणसंचयेः परितः ॥ ९१॥

2173

अञ्जनमुस्तोदीरिः सनागकोदातिकामठकचूर्णैः । कनकफलसमायुक्तिः कूपे योगः प्रदातव्यः ॥ ९२॥

शार्द्धां धरपद्धातिः

2174

कलुषं कटुकं लवणं विरसं सिलेलं यदि वाशुभगन्धि भवेत् । तदनेन भवत्यमलं छरसं ससुगन्धि गुणैरपरैश्च युतम् ॥ ९३॥

अथ कूपार्थ भूमिप्रीक्षा ।

2175

पानालादूर्ध्वगमाः शिराः प्रसर्पन्ति सर्वतो दिक्षु । गीरस्य भूभिमध्ये ज्ञात्वा ताः कल्पयेत्कूपम् ।। ९४ ।।

2176

यदि वेतसोम्बुरहिते देशे हस्तैस्त्रिभिस्ततः पश्चात् । सार्भे पुरुषे तोयं वहति शिरा पश्चिमा तत्र ॥ ९५॥

2177

चिह्नमपि चार्धपुरुषे मण्डूकः पाण्डुरो हि मृत्पीता । पुटभेदकश्च तस्मिन्पाषाणे भवति बहुतोयः ।। ९६ ॥

2178

जम्बूबृक्षस्य प्राग्वल्मीको यदि भवेत्समीपस्थः । तस्माइक्षिणपार्श्वे सलिलं पुरुषद्वये साधु ॥ ९७॥

2179

<mark>अर्धपुरुषे च मटस्यः पारावतसंनिमश्च पाषाणः |</mark> मृद्भयति तत्र नीठा दीर्घ कारुं च बहुतोयम् || ९८ ||

2180

वल्मीकोपमितायां निर्गुण्डचां दक्षिणे करत्रयोन्माने । पुरुषद्वयेन पादे भवति जलं स्वादु चाद्योष्यम् ॥ ९९ ॥

2181

रोहितमत्स्योर्धनरे मृत्कपिठा पाण्डुरा ततः परतः । सिकताश्च दार्कराश्च क्रमेण परतो भवत्यम्भः ॥ १०० ॥

2182

पूर्वेण यदि बदर्या वल्मीको हरयते जलं पश्चात्।
पुरुषेस्त्रिभिरादेश्यं श्वेता गृहगोधिकार्धनरे ॥ १०९॥

2183

सफला वा बदरी चेहिरयपरस्यां जलं ततो भवति । पुरुषत्रये सपादे भवति परं दुन्दुमेथिह्नम् ॥ १०२॥

2184

काकोदुम्बरिकायां वल्मीको दृश्यते शिरा तस्मिन् । पुरुषत्रये सपादे पश्चिमदिवस्था च सा वहति ॥ १०३॥

2185

आपाण्डुरा च मृत्स्ना गोरसवर्णश्च भवति पाषाणः । पुरुवार्धे कुमुद्दनिभो दृष्टिपथं मूषको याति ॥ १०४ ॥

2186

आसचो वल्मीको दक्षिणपार्श्व विमीतस्य । अध्यर्धे भवति शिरा पुरुषे ज्ञेया दिशि पाच्याम् ॥१०५॥

2187

तस्यैव पश्चिमायां वल्मीको यदि भवेद्धस्ते । तत्रोदग्भवति शिरा चतुर्भिरभीधिकैः पुरुषैः ॥ १०६ ॥

2188

श्वेतो विश्वंभरकः प्रथमे पुरुषे तु कुङ्कुमाभेदिमा । अपरस्यां दिश्चि च शिरा नश्यित वर्षत्रयेतीते ॥ १०७॥

2189

सकुदाः सित एतस्यां वल्मीको यत्र कोविदारस्य । मध्ये तयोर्नरैरर्धपञ्चमैस्तोयमक्षोभ्यम् ॥ १०८॥

2190

प्रथमपुरुषे मुजंगः कमलोदरसंनिमा मही रक्ता । कुरुविन्दकपाषाणा चिह्नान्येतानि वाच्यानि ॥ १०९॥

शार्द्धधरपद्धतिः

2191

सर्वेषां वृक्षाणामधःस्थितं दर्दुरं यदा पश्येत् । तस्माद्धस्ते तोयं चतुर्भिरधिकिः पुरुषैः ॥ ११० ॥

2192

उत्तरतथ मधूकादहिनिलयः उधिमोत्तरे तोयम् । परिहृत्य पञ्चहस्तानर्धाष्टमपोहषं वाच्यम् ॥ १११ ॥

2193

<mark>अहिराजः पुरुषेस्मिन्धूम्रा</mark> धात्री कुलत्थवर्णीइमा । माहेन्द्री वहति ज्ञिरा भवति सफेनं सदा तोयम् ॥१९२॥

2194

सर्पावासः पश्चाद्यदा कदम्बस्य दक्षिणेन जलम् । पुरतो हस्तत्रितयात्पङ्भिः पुरुषेस्तुरीयोनैः ॥ ११३ ॥

2195

वल्मीकसंवृतो यदि तालो वा भवति नालिकेरी वा । पश्चात्पङ्गिईस्तैर्नरैश्चतुर्भिः शिरा यस्य ।। ११४ ॥

2196

अइमातकस्य वामे बदरी वा दृइयतेहिनिलयो वा । षड्जिहदग्वास्य करैः सार्धे पुरुषत्रये तोयम् ॥ ११५ ॥

2197

कूर्मः प्रथमे पुरुषे पाषाणो धूसरः सिसकता मृद् । आदौ ज्ञिरा च याम्यां पूर्वोत्तरतो द्वितीया च ॥ ११६ ॥

2198

जलरहिते यदि देशे चिह्नान्यनूपजानि दृश्यन्ते । बीरणदूर्वा हरिता यत्र हि तस्मिञ्जलं पुरुषे ॥ ११७ ॥

2199

तिलकाम्रातकवरणकभङ्घातकविल्वतिन्दुकाङ्कोलाः । पिण्डीरिशिरीषाञ्जनपरूषका वञ्जुलातिबलाः ॥ ११८॥

2200

एतैर्यदि स्रिक्षिग्धैर्वल्मीकैः परिवृतास्ततस्तोयम् । हस्तैस्त्रिभिरुत्तरतश्चतुर्भिर्धेन च नरस्य ॥ ११९ ॥

2201

अतृणे सतृणा यस्मिन्सतृणे तृणवर्जिता मही यत्र । तस्मिञ्ज्ञिरा प्रदिष्टा वक्तव्यं वा धनं तत्र ।। १२० ।।

2202

कण्टक्यकण्टकानां व्यत्यासेम्भिक्षिभिः करैः पश्चात् । खात्वा पुरुषित्रतयं त्रिभागयुक्तं धनं वा स्यात् ॥ १२१॥

2203

वृक्षस्येका शाखा यदि विनता भवति पाण्डुरा वा स्यात् । विज्ञातन्यं शाखायतले नीरं त्रिपुरुषं तु ॥ १२२॥

2204

फलकुद्धमविकारो यस्य तस्य पूर्वे दिारा विभिईस्तैः । भवति पुरुषेश्चतुर्भिः पाषाणाधः क्षितिः पीता ॥ १२३ ॥

2205

यदि कण्टकहीना स्याचिदिग्धिका ग्रुभ्रपुष्पसंयुक्ता । तस्यास्तलेम्बु वाच्यं त्रिभिर्नरेरर्धपुरुषे वा ॥ १२४ ॥

2206

खर्जूरी द्विशिरस्का यत्र भवेज्जलविवर्जिते देशे । तस्याः पश्चिमभागे निर्देश्यं त्रिपृह्षविविरि ॥ १२५ ॥

2207

यदि भवति कर्णिकारः सितकुष्ठमः स्यात्पलाश्चवृक्षो वा । सब्येन तत्र हस्तद्वयेम्बु पुरुषत्रये भवति ।। १२६ ।।

2208

ऊष्मा यस्यां धात्र्यां धूमो वा तत्र वारि नरयुगले । निर्देष्टच्या च शिरा महता वारिप्रवाहेण ॥ १२७॥

शार्क्षधरपद्धतिः

2209

यस्मिन्क्षेत्रोहेशे जातं शस्यं विनाशमुपयाति । बिग्धमतिपाण्डुरं वा महाशिरा नर्युगे तत्र ॥ १२८॥

2210

मरुदेशे भवति शिरा यथा तथातः परं प्रवक्ष्यामि । प्रीवा करभाणामिव भूतलसंस्था शिरा याति ॥ १२९॥

2211

पूर्वीत्तरेण पीलोर्यदि वल्मीको जलं भवति पश्चात् । उत्तरगमना च शिरा विज्ञेया पञ्चभिः पुरुषैः ॥ १३०॥

2212

चिह्नं दर्दुर आदी मृत्कपिला तत्परं भवेदिरिता । भवति च पुरुषे वादमा तस्य तले वारि निर्देशयम् ॥१३९॥

2213

बद्रीरोहितवृक्षौ संप्रक्तौ चेद्विनापि वल्मीकात् । हस्तत्रयेम्बु पथात्षोडदाभिर्मानवैर्भवति ॥ १३२ ॥

2214

सुरसं जलमादौ दक्षिणे शिरा वहति चोत्तरेणान्या । पिष्टनिभः पाषाणो मृच्छ्वेता वृश्विकोर्धनरे ॥ १३३ ॥

2215

सकरीरा चेद्वदरी त्रिभिः करैः पश्चिमेन तत्राम्भः । अष्टादश्वभिः पुरुषेरैशानी बहुजला च शिरा ॥ १३४ ॥

2216

ककुभकरीरावेकत्र संयुतौ ककुभविल्वौ वा । इस्तत्रयेम्बु पश्चाचरैभवत्येकविंदात्या ॥ १३५ ॥

2217

वल्मीकमूर्धनि यदा दूर्वा दर्भाश्च पाण्डुराः सन्ति । कूपो मध्ये देयो जलमत्र नरैकविंदात्या ॥ १३६ ॥

2218

प्रन्थिपचुरा यस्मिञ्ज्ञामी भवेदुत्तरेण वल्मीकः । पश्चात्पञ्चकरान्ते ज्ञातार्धसंख्यैनरैः सिललम् ॥ १३७॥

2219

जम्बू त्रिवृता इयामा शिशुमारी शारिवा शिवा दूर्वा । वीरुधयो वाराही ज्योतिष्मती गरुडवेगा च ॥ १३८॥

2220

स्करिका माषलता व्याघ्रपदा चेति यदाहेर्निलये । वल्मीकादुत्तरतः करैस्त्रिपुरुषागतं तोयम् ॥ १३९ ॥

2221

एतदनूपे वाच्यं जाङ्गलभूमी च पञ्चिमिः पुरुषेः । एतैरेव निमित्तिर्मरुभावष्टभिः कथयेत् ॥ १४०॥

2222

एकनिभा यत्र मही तृणतरुवन्मीकगुन्मपरिहीना । तस्यां यत्र विकारो भवति धरित्र्यां जलं तत्र ॥ १४१ ॥

2223

हस्तो मघानुराधापुष्यधनिष्ठोत्तराश्च रोहिण्यः । द्यातभिषगित्यारम्भे कूपानां द्यस्यते भगणः ॥ १४२ ॥

2224

आग्नेये यदि कोणे प्रामस्य पुरस्य वा भवति कूपः । नित्यं स करोति भयं दाहं च समानुषं प्रायः ॥ १४३ ॥

2225

नैर्कतकोणे बालक्षयं च वनिताक्षयं च वायव्ये | दिइयैशान्यां भीतिः शेषास्तु शुभावहाः कूपाः | १४४ | |

2226

या मेदिनी काशकुशैश युक्ता नीला च मृद्यत्र संशर्करा च ।

शार्कुं धरपद्धातिः

तस्यां प्रणीतं सुरसं च तीयं कृष्णाथवा यत्र च तिक्तमृत्स्ना ॥ १४५ ॥

सद्यर्कराभा तु मही कषायं क्षारं धरित्री कपिठा करोति ! आपाण्डुरायां ठवणं प्रदिष्ट-मिष्टं पयो नीठवस्रंधरायाम् ।। १४६ ॥

अथ पोषणविधिः ।

2228

फलकुच्चमसंपदुचिता रोपणतो भवति केवलाच यतः । पोषणविधिमथ संमतमनोकहानामतो वक्ष्ये ।। १४७ ।।

2229

खर्जूरविल्वलकुचाः सितसर्षपेण पिण्याकतश्च तुषवारिवदोन चाम्राः । ऐरावता निचुलपत्रजलोक्षणेन सत्रीहिमांससलिलेन च यान्ति वृद्धिम् ॥ १४८ ॥ 2230

प्राचीनामलकतरोः प्रिया हि माषाः क्षीराम्मो हितमिह बालतिन्दुकानाम् । प्रीयन्ते यवरजसा च नालिकेराः सर्वेषां भवति रुचिहि निम्नभूमौ ॥ १४९॥ 2231

कुरङ्गिकिटिसारङ्गशृगालाश्वादिमेदसा ।
कथितेन सदुग्धेन पञ्चपञ्चववारिणा ।
कृतसेको भवेदाशु सहकारोतिसौरभः ॥ १५० ॥
2232

घृतकुणपवचावराहविष्ठा-साहिलमतीव खखाय दाडिमानाम् |

कथितमथ कुलत्थचूर्णकं वा जलमपि वृद्धिकरं सदा शफर्याः ॥ १५१॥

2233

यस्त्रिफ.लाश्चाफरीघृतिलेप्ती
धूपित आद्यफलत्रयधूपैः ।
आमफलेरिह दाडिमशाखी
तालफलानि विडम्बयतीव ॥ १५२ ॥

2234

दिधमस्तुकाञ्चिकछराबदरी-तिलमेथिकाकुणपसीधुपयः । फिलिनीकदम्बकरिकेसरका-न्कुरुते छगन्धिबहुपुष्पयुतान् ॥ ६५३॥

2235

प्रियङ्गगुज्जाफलनिम्बिष्पली-वचाहरिद्रातिलस्षेषैः समैः । घृताश्वकर्णाम्बु विलोद्य पायये-त्सचम्पके नागतरी सुवृद्धिदम् ॥ १५४॥

2236

सिक्ताम्भोभिः पललतुषयोः कुक्कुटानां पुरीषं
मूले दत्त्वा सकुसुमफला गोस्तनी वृद्धिमेति ।
स्कन्धन्यस्तैः पनसतरवोप्याशु पालालभारैमूलादयं दधित च वचावारिसिक्ताः फलानि ॥ १५५॥

2237

सर्पिर्गुडक्षीरमधूपचारं दत्त्वा निषिक्ती च कपित्थबिल्वी । पीयूषकल्पान्यतिमांसलानि फलान्यनस्थीनि सदा दधाते ॥ १५६ ॥

कोशातकीदलशिकाकथितामियास्मः-संसेचनाच सुकणारजसा च युक्तः । लब्धोपचारमथ धूपजलामियिक्तः शोभां विभक्तिं नितरां कुछमैर्मधूकः ॥ १५७॥

2239

तिलयष्टिमधुकमधुर्भिर्मिश्रितजलसेकतर्पिता वदरी । कुणपैरुपचितमूला फलति फलं दार्करामधुरम् ॥ १५८ ॥

2240

अजैडकास्करविद्विद्यद्ग-किण्वोपचारेण च बीजपूरः । भूयोश्वमूत्राविठवारिसिक्तः फठानि धक्ते सुबहूनि दाश्वत् ॥ १५९ ॥

2241

वृथिककण्टकविद्धाः सरमीघृतधूपिता हि निखिललताः । मूषककोलवसाभिः संसिक्ताः स्युः फलैर्नम्राः ।। १६० ।।

2242

स्राधितातिष्येकतो निदाये कुणपज्ञतेन च केतकी निषिक्ता । जत्रधरसमये सुगन्धस्ची-चयनिचितानि विभाति प्रह्मवानि ॥ १६१ ॥

2243

यस्य कस्यापि पुष्पस्य सौरभेणाधिवासितान् । मृत्तिकाशकलान्मूले वृक्षाणां बहलान्क्षिपेत् ॥ १६२.॥

2244

कुष्ठपत्रसुरामुस्तातगरोद्यीरचूर्णकैः । मिश्रितेनाम्भसा सेकान्मासं सोरभसंभवः ॥ १६३॥

2245

कुल्माषदन्तिदन्तानां चूर्णयुक्पङ्कसंभवा ।
प्रत्यहं पुष्पिताम्भोजमण्डिता पद्मिनी भवेत् ॥ १६४ ॥

2246

सिद्धार्थः कदलीदलानि शक्ती विद्वीलमार्जारयो-रेतेषां समभागमाज्यसहितं चूर्णं तरुभ्यो हितम् । दत्तं धूपविलेपनोपचरणैराप्यायनं रोगह-च्छाखाः पञ्चवयत्यतं मधुकरव्यालोलपुष्पच्छदाः ॥ १६५॥

2247

धूपो घृतस्य समृदो यववारिसेको
नित्यं च दुग्धसिलेलैः कुणपाम्बुभिर्वा ।
लेपो विडङ्गतिलकल्ककृतः शिश्चनां
वृद्धि करोति परमां खलु भूरुहाणाम् ॥ १६६ ॥
2248

अङ्कोल्लकाथतोथेन मिश्रितं घृतमाक्षिकम् । वसा किटिकुरङ्गाणामेतैः सिक्ता महीरुहाः ॥ १६७ ॥

2249

सिद्धार्थकफलोपेताः सर्वदा फलशोभिताः । जायन्ते पुष्पपन्नाद्धाः सच्छाया रोगवर्जिताः ॥ १६८ ॥ 2250

यष्टीमधूकपुष्पाणि सिता कुष्ठं समाक्षिकम् । निक्षिप्य गुलिकाः कृत्वा मूले सर्वत्र निक्षिपेत् ॥ १६९॥ 2251

दुग्धसेकं च वृक्षस्य यस्य कुर्याद्विचक्षणः । फलं स्निधितं तस्य मधुरं जायते भृराम् ॥ ॥ १७० ॥

अथ कुणपजलम्।

2252

कुरङ्गिकिटिमत्स्यानां मेषच्छागलखङ्गिनाम् । मांसं याद्यं यथालामं मेरोमज्जावसास्तथा ॥ १७१॥

शार्कुधरपद्धतिः

2253

तान्सर्वानेकतः कृत्वा वह्नी नीरेण पाचयेत् । संपक्तं हि क्षिपेद्राण्डे तथ दुग्धं च निक्षिपेत् ॥ १७२॥

2254

चूर्णीकृत्य खिर्हिया तिलानां माक्षिकं तथा । स्विचांश्व सरसानमाषांस्तत्र दद्याद्वृतं तथा ॥ १७३॥

2255

उष्णं जलं क्षिपेत्तत्र मात्रा नास्तीह कस्यचित् ।
पक्षेकं स्थापिते भाण्डे कोष्णस्थाने मनीषिणा ।
कुणपस्तु भवेदेव तरूणां पुष्टिकारकः ॥ १७४ ॥

अथ तरुचिकित्सा !

2256

नराणामिव वृक्षाणां वातिपत्तकफाद्रदाः । संभवन्ति निरूप्यातः कुर्यात्तद्दोषनाद्यानम् ॥ १७५ ॥

2257

कीटजर्धेमिसंडुष्टे वातभन्नेदानिक्षते । वृक्षे छेदे।पचारादिपीडिते च पृथक्किया ।। १७६ ।।

2258

कृशो दीर्घो लघू रूक्षो निद्राहीनोल्पचेतनः । न धत्ते फलपुष्पाणि वातप्रकृतिकस्तरुः ॥ १७७॥

2259

भातपासहनः पाण्डुः शाखाहीनो मुहुर्यदि ।

अकालफलपाकी स्याच्छाखी पित्तात्मकः कृशः ॥ १७८॥

2260

स्तिग्धशाखादलः शाखी सम्यक्पुष्पफलोज्ज्वलः । कतापरीतगात्रस्तु कफवान्परिमण्डलः ॥ १७२॥

2261

कटुतिक्तकषायरसैः पवनः पित्तं कटूष्णलवणाम्लैः । स्निग्धमधुराम्ललवणैः श्लेष्मा कोपं प्रयाति तरोः ॥ १८०॥

2262

द्धिक्षिक्षेः पिशितरसैः प्रयाति वातः द्धिस्विक्षेम्धुरिं मेर्जितेश्व पित्तम् । कट्वेक्तेरिं हमजतैः कषायरूसैः श्लेष्मापि क्रमविहितैः प्रयाति नाशम् ॥ १८९ ॥

2263

रौक्ष्यं यन्थिः कुटिलता वातादृक्षस्य जायते । गोविड्लोधवसाकुणपजलैस्तज्जयो भवेत् ॥ १८२॥

2264

दोषेर्यस्य विना प्रवालकुष्ठमम्लानिर्विरूढं वपु-र्मूले तस्य तरोर्भवन्ति कृमयो यत्नाच तानुद्धरेत् । गोमूत्राज्यविडङ्गसर्षपतिलैक्तिः प्रनष्टेस्ततः सिक्तः क्षीरजलैरुदेति सहसा धूपेश्व धूपायितः ॥ १८३॥

2265

करञ्जारस्वधारिष्टसप्तपर्णत्वचाकृतः । उपचारः क्रिमिहरो मूत्रमुस्तविडङ्गवान् ॥ १८४ ॥

2266

कुणपजलपयोनिषिक्तमूलः
सरसिजकन्दविलिप्तसर्वगात्रः ।
तरुरनलहतो बिमर्ति भूयो
मरकतरङ्गहरिन्ति पह्नवानि ॥ १८५ ॥

2267

ब्रक्षाकों दुम्बरत्वग्धृतमधुमधुरोच्छिष्टदुग्धैर्विलिप्तः स्तम्भैरुत्तम्भ्य रज्ज्वा परिकलितवपुः पूरितः ब्रक्षमृद्धिः ।

शार्क्तधरपद्धतिः

सिक्तः क्षीरेण भूयो जलभरिततलश्चण्डवातादिभमः स्वस्यो भूत्वाङ्किपायी कुस्रमफलभराण्यातनोति प्रकामम् ॥१८६॥ 2268

वृक्षस्याशनिदग्धस्य जीवनं शृणु भेषजम् । घनोशीरमधूकैश्च मुद्रा माषा यवास्तिलाः ॥ १८७ ॥ 2869

पिष्टाः क्षीराम्बुसंयुक्तिः सेचयेत्तमभीक्ष्णदाः ।
स सेकाप्यायितः शीवं प्रकृतिस्थो भविष्यति ॥ १८८ ॥
2270

जनयित्वा फलकुसमं यः पुनरूपयाति वन्ध्यतां शाखी । स क्षीरैः कुणपनतेर्भूयः सिक्तः फलत्येव ॥ १८९ ॥

> 2271 असेकतोत्यन्तिविकतश्च शाखाविशोषं फिलेनो निरूप्य । सप्ताहमात्रं शृतमेव सर्पि-विंडद्गदुर्धाम्बु निषेचनीयम् ॥ १९०॥ 2272

उन्निद्रता मत्स्यसगन्धिता च प्रवालहानिः सपिपीलिकात्वम् । त्वग्भंशनाद्वारिकृतादजीर्णा-त्तरोभवेत्तत्र चिकित्सनीयम् ॥ १९१ ॥

तन्मू तस्रुतं परसुपहारे-विश्वावितं दोषरसं निहत्य । क्षीद्राज्यजन्तु प्वतित्तैः प्रतिप्तं मृत्पूरितं दुग्धजतैर्निषिज्ञेत् ॥ १९२ ॥ 2274

शकरातिलगोक्षीरवासिकात्तथा तरोः । शोषः शाम्यति वृक्षस्य लेपभूपोपचारतः ॥ १९३॥

प्रियङ्गवरकर्कारीवेतसार्जुनवल्कलैः । क्षीरसिद्धैर्वितिप्रानां स्नावः शास्यित शाखिनाम् ॥ १९४॥

अथ विचित्रकरणम् ।

2276

वृक्षायुर्वेदफलं मनोहरं शास्त्रतः सिद्धम् । नानाविधानचित्रं चिलीकरणं प्रवक्ष्यामि ॥ १९५ ॥

सुरभिस्तमनीलब्धामोदां निधाय च मृत्तिकां धवखदिरयोः काथाम्मोभिः सुगन्धिभिरुक्षणात् । मलयजरजोलेपादूपद्वृतस्य च भूरुहां व्रजति कुसुमं निर्गन्धानामतीव सुगन्धताम् ॥ १९६ ॥ 2278

यवितिलिनिशापलाशिरुपचितमूला तदम्बुसिक्ता च । ज्वलदनलोपममसङ्कत्कपीसी तूलकं स्ते ॥ १९७ ॥ 2279

शाल्मलीत्विम्नशानीलीत्रिफलाकुष्ठसीधुभिः । सक् हेपोपचारेण शुकपक्षनिमं भवेत् ॥ १९८ ॥ 2280

> मञ्जिष्टातिलयवपीतसारसारे-र्जीवन्तीदलसहितेर्मनःशिलाजैः । गोजाविपचुरपयःशृतीर्विलिमा कर्पासी प्रसवति तूलकं खनीलम् ॥ १९९॥ 2281

संपक्षेक्षुरसविदारिकन्दकवितिप्तमूरुभागस्य । सिक्तम्येक्षुरसेन च तरोरकाते भवेत्कुसुमम् ॥ २००॥ 2282

तिलखलिविडङ्गगोमयविलोडितेक्षुरससेचितस्य तरोः । फलकुसुममकालभवं मनोहरं फलि लोकस्य ॥ २०१॥

वार्क्सधरपद्धतिः

2283

मधुयष्टिसिताकुष्टमधुपुष्पविनिर्मितेः । मोदकैश्व्यदिते मूले निरस्थि स्यात्फलं तरोः ॥ २०२॥ 2284

मधुकतुसुमगुद्धादार्करोदुम्बराज्यं समधु निहितमन्तः काण्डमुत्कीर्य बद्धा । उपरि च परिलिप्तं वत्सविद्धिस्तरूणां जनयति फलमेतत्स्वादुसेकादनस्थि ॥ २०३ ॥ 2285

तत्कालनिहतस्योचैश्वागस्य स्कन्धचर्मणा । बद्धायां वृक्षशाखायां फलपाको न जायते ॥ २०४॥ 2286

करिवरमृदितवलीमुखनलकैर्मूलेषु कीलितस्य तरोः । संवत्सरं च यावत्कलितस्य फलानि जायन्ते ॥ २०५॥ 2287

बद्धा चर्मतृणाभ्यां विडङ्गमधुदुग्धलेपितोल्लिख्य । शाखा प्रयोम्बुसेकाचिरमपि पकं फलं धत्ते ॥ २०६॥ 2288

मीनकोलवसामांसदुर्धसेकेन धूपतः | सर्वबीजानि साथर्यमुत्तिष्ठन्ति फलन्ति च || २०७ || 2289

अङ्कोहतैलस्करशिशुमारवसासु भावितं बीजम् । सयो रोहति निहितं भूमी करकाम्भसा सिक्तम् ॥२०८॥ 2290

बीजमाम्नादिवृक्षाणां पकं मीनफलाम्बुनि । अङ्कोक्षतेलदुग्धाज्ये निहितं बृहती भवेत् ॥ २०९॥ 2291

भस्मन्यामेलितं ग्रुष्कमुप्तमुद्भिषाते सह । फलेनाशेषलोकस्य कृतकीतुकमञ्ज्ञसा ॥ २१० ॥

2292

एकविंदातिवारेण कुक्कुटस्यास्रजोक्षितम् । तत्क्षणाहाडिमीबीजं वर्धते फलति ध्रुवम् ॥ २११ ॥

2293

मत्स्यकोलवसामांसचणकक्षारभावितम् । यस्य कस्यापि वा बीजं ध्रुवं पुष्पफलं भवेत् ॥ २१२॥ 2294

स्कन्धतः समन्ततः स्करास्थिभिई ढम् । कीलितो न संशयं नाशमेत्यनोकहः ॥ २१३॥

कुलत्थकाथतीयेन तरुः पुष्पफलं त्यजेत् । किंशुकार्जुनतर्कारीलवणाम्बूक्षणेन च ॥ २१४॥ 2296

नानावर्णेर्घटितं कन्दं कुमुदस्य स्वत्रसंघटितम् । घृतमधुविलिप्तमुप्तं स्रते कुद्धमं तथावर्णम् ॥ २१५ ॥ 2297

माहिषकरीषमूत्रैर्मृदितविशुष्कं दिनानि यत्सप्त । कुमुदफलबीजमुप्तं जनयति करवीरविटपं तत् ॥ २१६ ॥ 2298

> कूष्माण्डवार्ताकपटोलकादि-बीजं वसाभावितमुप्तसिक्तम् । विज्ञोधितायां मुवि सर्वकालं फलान्यनस्थीनि महान्ति धत्ते ॥ २१७ ॥

> > 2299

वार्ताकवीजं घृतमाक्षिकार्क-विशोषितं गोमयितिप्ररन्धे । बातस्य कूष्माण्डफतस्य तप्तं पक्काबृहीतं फितितं महत्स्यात् ॥ २१८ ॥

शाङ्गधरपद्धतिः

2300

मन्दारद्रुमरन्ध्रे या कौष्माण्डी निर्गता लता । मृद्रोमयवृते तस्मिन्सिक्ते फलति सा सदा ॥ २१९ ॥

2301

स्करास्ग्वसासिक्तमङ्कोहतैलभावितम् । एरण्डवीजं कारञ्जीफलं स्तेतिकौतुकम् ॥ २२० ॥

2302

खरतुरगविण्निवेशिततापितया या शालाकया मूले । तिर्थिग्विद्धा कदली फलति फलं करिकराकारम् ॥२२१॥

2303

कोलशोणितमेदोभ्यामङ्कोलकथितेन च । सिन्चिता कदली स्ते दाडिमीफलमुत्तमम् ॥ २२२ ॥

2304

<mark>नरमांसवसारक्तदन्तिदन्तिवचू</mark>र्णितैः । मिश्रितेनाम्भसा सिक्ता रम्भा चूतफठा भवेत् ॥ २२३ ॥

2305

अङ्कोक्षकथितं स्वित्तं नृमांसं छागदुग्धयुक् ।

पिण्याकसहितं मूले सहकारस्य निक्षिपेत् ।। २२४ ।।

2306

द्राक्षावृद्धीसमाकारः सहकारः सदाफलः । जायते निश्चितं धत्ते सर्वेषामद्भुतं यदि ॥ २२५ ॥

2307

शशकूर्मास्यमध्ये बहुभावितमाम्रजं बीजम् । रूढं सिक्तं दुग्धैः फलित फलं सर्वकालेषु ॥ २२६ ॥

2308

कृमिरिपुयवयष्टीमधुगुडदुग्धविलेपनेन निम्बतरुः । भवति जलदुग्धसिक्तः स्वभावितकोपि मधुरफलः ॥२२७॥

बीजं नरपलाङ्कोक्षतेलस्विचं शुभं सदा । उद्गच्छति मृदा पूर्णमम्भःसिक्तं करे क्षणात् ॥ २२८॥ 2310

अङ्कोछतैलभावितमुषितं गोशकृति कुमुदकन्दमलम् । करकाम्बुकर्दमभृते कलशे कुछमं समुद्रहति ॥ २२९॥

2311

गोकोलास्थिकरीषेस्तु दग्धे गर्ने विशोधिते । उप्नं च वालुकापूर्णे मूलकं गर्तवद्भवेत् ॥ २३०॥

2312

इष्टकचिते समन्तात्पुरुषनिखातेवटे तरुर्जातः । वामन एव हि धत्ते फलकुसुमं सर्वकालमिति ॥ २३१॥

अथान्नादिनिष्पत्तिज्ञानम् ।

2313

फलकु समपत्रवृद्धिं वनस्पतीनां विलोक्य विशेयम् । स्रुलभत्वं द्रव्याणां निष्पत्तिश्चापि सस्यानाम् ॥ २३२ ॥ 2314

न्ययोधेन तु यत्रकास्तिन्दुकवृद्धचा च षष्टिको भवति । अश्वत्थेन ज्ञेया निष्पत्तिः सर्वसस्यानाम् ॥ २३३॥

2315

जम्बूभिः स्थलमाषाः शिरीषवृद्धया च मुह्निष्पत्तिः । गोधूमाश्च मधूकैर्यववृद्धिः सप्तपर्णेन ॥ २३४॥ 2816

किएणश्च हस्तिकर्णेर्निर्देश्या वाजिनोश्वकर्णेन ।
गावश्च पाटलाभिः कदलीभिरजाविकं भवति ॥ २३५ ॥

2317

आफ्रैः क्षेमं महातकैर्भयं पीतुभिस्तथारोग्यम् । '
खिदरश्रामीभ्यां दुर्भिक्षमर्जुनैः श्रोभना वृष्टिः ॥ २३६ ॥

पिचुमन्दनागकुर्सुमः सुभिक्षमथ मारुतः कपित्थेन । निचुलेनावृष्टिभयं व्याधिभयं भवति कुटजेन ॥ २३७ ॥ एते नानावृक्षायुर्वेदशास्त्रेभ्यः।

अथ राकुनज्ञानम् ॥ ८३ ॥

2319

दृष्ट्वा शास्त्रसमूहाननुभविषिद्धं च लेकितः कृत्वा । आरभ्यते मयेदं शकुनज्ञानं सतामर्थे ।। १ ।।

2320

ये जन्मादिशुभाद्युमं विवृणते कालावधि प्राणिनां यैर्व्याप्तं निखिलं जगत्रयमिदं येभ्यो विना किंचन । ज्ञानं भूतभविष्यभाविविषयं विज्ञायते न स्फुटं विश्वोन्मेषकरा जयन्ति शकुना अभ्यासभास्वत्प्रभाः ॥ २ ॥

2321

लामं हानिं विदर्धात मुदं दुःखमेकान्तरीद्र-मायुर्दीर्घ मरणमथवा सर्वकामार्थसिद्धिम् । ये संप्राप्ते विजयमतुलं भङ्गदा ये च वक्तुं तिषां भावं क इह दाकुनानां प्रगल्मोस्ति मर्त्यः ।। ३ ।।

अथ श्कुनविवृतिः।

2322

तिविधमिह भवति राकुनं क्षेत्रिकमागन्तु जाङ्किकं चान्यत् । कृत्वाधिवासनाद्यं यदीक्यते क्षेत्रिकं तत्स्यात् ॥ ४ ॥

2323

स्थानस्थानां दाकुनं यदि कस्माहिग्विभागतो भवति । द्यान्तप्रदीप्तभेदाद्यक्तफलं प्रथितमागन्तु ।। ५ ॥

2324

सन्यापसन्यसंमुखपृष्ठेषु प्राम्यवन्यसत्त्वानाम् । द्याकुनं स्वरगतिचेष्टाभावैः पथि जाङ्किकं नाम ॥ ६ ॥

पोतकी पिद्गला काकी जम्बुकी भषणस्तथा । पञ्चैतान्युत्तमान्याहुः शकुनानि मुनीश्वराः ॥ ७ ॥ 2326

चत्वारि प्राक्तनान्याहुर्दुर्विज्ञेयानि तत्त्वतः । खबोधो भषणस्तेषु तेन पूर्व स कथ्यते ।। ८ ॥ 2327

पृच्छाद्याकुनं विच्मि श्वानं मुक्कात्र नान्यसत्त्वस्य । प्रकटं सुलभं च यते। नैवंविधमस्ति किंचिदपि ॥ ९ ॥

अथ क्षैत्रिक राकुनम्।

2328

अथोच्यते दवानस्तस्य सारं सारं समस्तेष्विप शाकुनेषु । विस्पष्टवेष्टं शुभलक्षणं च शुभाशुभं प्राक्तनकर्मपाकम् ॥ ९०॥ 2329

विमर्शकः शाकुनशास्त्रदक्षी विशुद्धबुद्धिः सतताभियुक्तः । यथार्थवादी शुचिरिङ्गितज्ञी भवेदिहाचार्यपदाधिकारी ॥ ९९ ॥

2330

श्वश्वानमहुभषणाः कोलेयकक्षित्रजागरूकाश्च । मण्डलकुकुरयक्षाः शुनकः सरमास्रतस्याहाः ॥ १२॥ 2331

श्वेता द्विजाः क्षत्रियकाश्च रक्ताः पीताश्च वैदया असिताश्च ग्रद्धाः । विमिश्रवर्णाः शुनकास्तथेह । १३ ॥ भवन्ति नानाविधकारुसंज्ञाः ॥ १३ ॥

शार्क्वधरपद्धतिः

2332

स्वस्वजातेस्तु पृच्छायां प्रष्टव्या इति केचन । सत्यं ब्रूते यथा कृष्णस्तथान्ये न मुनेर्मतम् ॥ १४ ॥

2333 आचार्यमानीय शुभेह्नि कार्य पैष्टं श्वयुग्मं शुचिरचीयित्वा । क्षीरेण भोज्यं भषणस्य तृष्टचे दद्यात्कुमारीशिशुबान्धवेभ्यः ॥ १५ ॥

2334

सर्वाङ्गकृष्णः परिपूर्णकायः शान्तो विरोगस्तरुणो बलिष्ठः । अवामभागानतपुच्छचेष्टो बिभर्ति ग्रुद्रो नखविंशतिं यः ॥ १६ ॥

2335 तं सारमेयं पुरुषोधिवास्य विश्वास्य धृत्वा स्तपयेहिनान्ते । बुद्धाम्बरस्तां रजनीं व्रती स्या-बालेन कुर्यात्सकलं समन्त्रम् ॥ १७ ॥

अधिवासनम् ।

2336

मन्तः । ॐ शुनकोत्तमास्मिन्कर्मणि मया धिवासितोसि सत्यं ब्रूहि स्वाहा । इत्यात्महस्तं शुनकस्य शिरसि धृत्वाभिमन्त्रयेत् ।

> 2337 ततः प्रभाते नवगोमयेन त्रिहस्तमात्रं चतुरस्रकं च । ग्रुची मनोज्ञे विजने विदध्या-द्धरातले मण्डलकं विद्युद्धे ॥ १८॥

गीर इन्द्रोरुणो वहिर्यमः क्रव्याच मेचकी । शुभ्रः पाशी च हरितो वायुश्वित्रो धनेश्वरः ॥ १९ ॥

2339

विश्वदः शम्भुरित्येते कार्या अष्टदलाम्बुजे । पिष्टातकमयाः सर्वे निजकाष्टां समाश्रिताः ॥ २०॥

2340

पृष्ट्वाचार्यं तु तत्पूजां कुर्यात्पुष्पादिभिस्तथा । प्रणवादीनंमोनतेश्च मन्त्रेस्तज्ञामनिर्मितेः ॥ २१ ॥

2341

यक्षोर्चनीयो विधिनात्र मध्ये पैष्टं श्वयुग्मं च ततः कुमार्या । पक्केन देयश्वरुणोपहारै-र्घृतष्ठुतोभ्यार्चितदेवताभ्यः ॥ २२ ॥

2342

हिनः समुद्भृत्य चरोस्तथान्य-त्कुर्याच्च पिण्डं शुनकार्थमत्र । ततस्तु पूजां विदधीत मध्ये यक्षस्य मन्त्रीनिखितैरमीभिः ॥ २३ ॥

2343

मन्त्राः । ॐ मण्डलाय स्वाहा । इति चन्दनम् ।
ॐ भङ्कुकाय स्वाहा । इति पुष्पम् ।
ॐ कपिलाय स्वाहा । इत्यक्षतान् ।
ॐ यक्षाय स्वाहा । इति धूपम् ।
ॐ विनते स्वाहा । इति दीपम् ।
ॐ ऋतुकालाभिगामिने स्वाहा।इति फलम् ।

ॐ बिलिभोजनाय स्वाहा | इति नैवेद्यम् |
ॐ स्वामिभक्ताय स्वाहा | इत्यर्घ्यम् |

इति मध्ये मण्डलस्य यक्षपूजा |
2344

तत आनीय शुनकं स्वच्छं कृत्वा निजं करम् |
निधाय मस्तके तस्य मन्त्रमेनं तती जपेत् || २४ ||

मन्तः । ॐ कृतज्ञ एह्येहि ॐ रात्रिजागर एह्येहि ॐ दिव्यज्ञानिन् एह्येहि ॐ प्रत्यक्षवचन एह्येहि ॐ अहिजिह्याय एह्येहि ॐ स्वल्पप्रिय एह्येहि इम-मधे गृहाण सत्यं ब्रूहि ब्रूहि सत्यं स्वाहा ।

इति शुनकाभिमन्त्रणम् ।

2346

ततो नरो निजं कार्य निधाय हृदयेखिलम् । हृविःपिण्डं समादाय मन्त्रं ज्ञात्वावनी न्यसेत् ।। २५ ॥

2347

मन्तः । ॐ नमो भगवते शुनकोत्तमाय महाराकुन-गम्भीरशब्दाय प्रजापतये ऋतुकालाभिगा-मिन् शीव्रमेह्येहि बिलं गृहाण मम चिन्तितं कार्ये सत्यं ब्रूहि ब्रूहि ॐ हुं फट् स्वाहा ।

इति बलिनिवेदनम् ।

2348

अन्दायनर्तुष्वथ मासपक्षदिनानि कार्येप्यवधी विदध्यात् ।
हीनावधिर्येन भवत्यसत्यः
सर्वोपि लोके शकुनो गृहीतः ।। २६ ॥
2349
एवंविधे भावि न वेति चित्ते
निवेदय कार्ये अषणं विमुन्नेत् ।

संभक्ष पिण्डं स्थिरतां गतस्य चेष्टादिकं तस्य निरूपणीयम् ॥ २७ ॥

अथ भूपतित्वप्रश्न<mark>चेष्टाः ।</mark>

2350

कण्डूयमानः खतु दक्षिणेन हस्तेन भालं भषणो ददाति । प्रभाविनमीकृतराजनक्रं राज्याभिषेके वरपट्टबन्धम् ॥ २८॥

2351 करेण कण्डूयित दक्षिणेन यक्षो यदा वामकरं तदानीम् । प्रभूतमानङ्गघटासमृद्धं ब्रूते समन्तात्पृथिवीपतित्वम् ॥ २९ ॥

2352 उद्घाटयेह्सिणमिस यक्षो हस्तेन मृद्रात्यथ दक्षिणेन | यस्याभिषेके स भवेत्स्वदाक्तया

क्षिती श्रालक्षेक्षितपादपद्मः ॥ ३०॥

2353
कोलेयको दक्षिणकर्णदेशं
करेण कण्डूयित दक्षिणेन ।
यदा तदा जल्पित गीतवाद्यविनोदयुक्तं पृथिवीपितत्वम् ॥ ३१॥

2354
कण्डूयते दक्षिणपाणिना चेत्स सारमेयो वदनं तदानीम् ।
भक्तैः प्रमूतैः सह भूमिपाठैभीज्यानि भक्ष्याणि चिरं भवन्ति ॥ ३२ ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

2355 वक्षोथ कण्डूयित दक्षिणेन श्वा पाणिपादेन भवेत्तदानीम् । तुरंगमातद्गमहिष्यजादि-वादित्रसंपत्सहितं नृपत्वम् ॥ ३३ ॥ 2356

यदा दक्षिणपादस्य नखैर्तिखति मण्डली | जटरं स्वं तदा तस्य लाभं वक्ति महत्तरम् || ३४ || 2357

परयति जिन्नति विलिखति कण्डूयति कृषति मार्ष्टि परिलेढि । दक्षिणतोथ विलिखा दक्षिणमङ्गं शुभं ख्यातम् ॥ ३५॥ 2858

दक्षिणकटेन दोते दक्षिणचरणेन मूत्रयत्यथवा । उपविदाति दक्षिणेन च पार्श्वेन श्वा दीवं दांसन् ।। ३६ ॥ 2359

मेहित शुभपदेशे अयते शान्तां दिशं प्रदेशं च । अधिरोहित शय्यासनवेदिपासादहर्म्याणि ॥ ३७॥ 2360

दक्षिणं चेष्टितं तस्य ज्ञेयं सर्वे शुभावहम् । बामा गतिर्वामचेष्टा सर्वानर्थाय केवलम् ॥ ३८ ॥ 2361

जूम्भणवमनपठायनचिन्ता निद्राङ्गभङ्गतनुकम्पौ । मूर्धश्रवणविधूननतनुचर्वणकासहिक्षाश्च ॥ ३९॥ 2362

भस्मोखूलनलोटनखननाक्रन्दनभक्ष्यपरिहाराः । रोदननेत्रनिमीलनदृषदाप्रहभास्करालोकाः ॥ ४० ॥ 2363

दीप्तदिगाश्रयभीतिविश्रामोक्षादिकं च यहीप्तम् । निन्दां शान्तप्रश्ने दीप्तप्रश्ने भयं हन्ति ॥ ४१॥

शकुनज्ञानम्

2364

दिक्चेष्टितस्थानगतिस्वराखाः

पञ्चेह दीप्ताः खलु पञ्च शान्ताः ।

अन्येष्वपीमे शकुनेषु भूमा

निमित्तविद्भिः परिभावनीयाः ॥ ४२ ॥

2365

भवन्त्यवामा यदि वामतश्च चेष्टाः समस्ता न गुणो न दोषः । कौलेयको यास्त्वधिकाः करोति फलं तदुत्थं प्रतिपादनीयम् ॥ ४३॥

2366

महोदयं पञ्चिविधेन पुंसां शान्तेन राज्यं वितरत्यवश्यम् । पञ्चप्रकारेण पुनस्तदेव दीप्तेन यक्षो हरति प्रसद्य ।। ४४ ॥

अथ कन्यार्थ वरप्रश्नः।

2367

वरस्य कन्यावरणोद्यतस्य कुमारिकायाः पतिमर्थयन्त्याः । आख्यायतेन्योन्यपरीक्षणाय क्रमेण चेष्टा सरमाद्यतस्य ॥ ४५ ॥

2368

कौलेयके दक्षिणचेष्टिते स्या-त्कन्या विवाह्या न तु वामचेष्टे । ज्ञुन्या समं केलिरते सुखेन तयोद्या सार्धमहानि यान्ति ॥ ४६॥

शार्के धरपद्धतिः

2369

या चेद्ररस्याभिमुखं समेति
तदा न कन्या किल सा विवाह्या |
यक्षः संमाजित्रति यथ द्यान्या
योनि स कन्यां क्षतयोनिमाह || ४७ ||

अथ वरार्थं कन्याप्रऋः । 2370

प्रभे वरार्थ विहिते कुमार्या स्याहामचेष्टो शुभहो न चान्यः । मूत्रं च शुन्या उपरि प्रकुर्व-न्त्रूते सपत्नीं भषणो भवित्रीम् ॥ ४८॥ 2371

मूत्रं निजं लेढि दिशं च वामां
प्रयाति तस्यां दियतोनुरागी ।
संमार्जयन्वामकरेण जिह्नां
स्रवीति भोगप्रियतां वरस्य ॥ ४९॥

अथ वर्षाप्रसः। 2372

वर्षानिमित्तं शुनकोत्तमस्य चेष्टा विशिष्टा विधिनोपिद्देष्टाः । याः शाकुनज्ञानविशारदैस्ताः शृण्वन्तु शिष्टाः परमार्थपृष्टाः ॥ ५७ ॥

2373 वर्षानिमित्तं शुनकोत्तमस्य चेष्टाः प्रशस्ताः खलु दक्षिणा याः । शान्ताश्च या दीप्रतमा न शस्ता न वामचेष्टाः शुनकस्य नूनम् ।। ५१ ॥

खद्बाटच चेइक्षिणमिक्ष लीढें नामिं स्वकीयामथवाधिरूढः । रोते गृहस्योपिर जागरूक-स्तदाम्बुदोम्बु क्षिपित प्रभूतम् ॥ ५२॥

2375

जृम्भां प्रकुर्वन्गगनं विलोक्य यो जागरूकः कुरुतेश्रुपातम् । स जल्पति प्रावृषमम्बुपूर-ष्रुतावनिं सर्वसमृद्धिसस्याम् ॥ ५३॥

2376

निर्गत्य तोयादधिरुद्य पार्ठी कौलेयकश्चेद्दिधुनोति कायम् । तिनिश्चितं प्रावृषमम्बुकाले कृषीवलप्रीतिकरीं करोति ।। ५४ ॥

2377

उचं प्रदेशं भषणोधिरुह्य भषत्यभीक्षणं रिवमीक्षमाणः । यदा तदानीमित्रिरेण वृष्टि-रम्भोदमुक्ता भवति प्रभूता ॥ ५५ ॥

अथ राज्ञीः शुनकयुगेन जयप्रश्नः।

2378

युद्धोद्यतयो राज्ञोः ग्रुनकाभ्यां जयपराजयप्रभः । कर्तव्यो विद्दद्भिस्तज्जाश्वेष्टास्तु कथ्यन्ते ॥ ५६॥

2379

युद्धार्थिनोर्नाम युगेन राज्ञोः पृथक्षृथक्पक्षयुगं प्रकल्प्य ।

शाई धरपद्धातिः

मुञ्चेत्ततो यो बिलिमित्ति जित्वा मध्यात्तयोस्तस्य जयो नृपस्य ॥ ५७॥ 2380

यद्याददाते च वितं मिलित्वा स्नेहान्वितो भक्षयतो यदोभौ । जयार्थिनोः स्याचृपयोस्तदानी-मन्योन्यसंधानविधानबुद्धिः ॥ ५८ ॥

2381

यज्ञामकः श्वा प्रपलायनेच्छु-र्ज्ञेयः स सत्रास इतीङ्गितज्ञैः । यज्ञामधेयः पुनरस्तदाङ्को न तस्य राज्ञो भयमस्ति चित्ते ॥ ५९ ॥

2382

मुद्भतो घुरघुरारवं यदा वाञ्छतो न खलु खादितुं बलिम् । मण्डलीकृतनिजास्पदाश्रयी वैरमेव न तदा भवेद्रणम् ॥ ६०॥ 2383

श्वानावुभावप्यभिभूय साक्षा-द्यदा परोश्वाति बलाइिं चेत् । धुवं तदान्यो नृपतिर्बलिष्ठ-स्तौ भूपती जेतुमुपति तूर्णम् ॥ ६९ ॥ 2384

मध्याद्वयोरेकतरेण येन ज्ञुना गृहीनो बितरात्मदाक्तया । आच्छिष भुङ्को भषणस्तृतीय-स्तस्यापरस्तत्र भवत्यरातिः ॥ ६२ ॥

मध्यात्तयोर्मण्डलयोस्तु येन नैवेद्यमेकेन गृहीतमुक्तम् । भुक्ते तृतीयः प्रणयेन तस्य मिलत्यकस्माद्यधि तत्र मित्रम् ॥ ६३ ॥

2386

समश्रतीर्यचिकारभावा-त्समं तृतीयेन शुना तदत्तम् । श्वानी तदानीं समुपत्यवस्यं राज्ञोस्तयोः संधिविधायि मिक्नम् ॥ ६४॥

अथैकेन गुनकेन राज्ञीः संग्रामपन्नः।

2387

ध्रुवं जयोस्तीति यदा तु पृष्टे
राज्ञोर्ह्रयोर्बुद्धिमता यथावत् ।
श्वानस्तु चेष्टां प्रकरोति शान्तां
युद्धं भवेत्तन्नृपयोरवश्यम् ॥ ६५ ॥
2388

दिवस्थानचेष्टानिनदेः प्रशान्ते-र्यथोत्तरं संगतवृद्धिकारी | चतुर्भिरेतैर्यदि शान्तदीप्तै-स्तदा न संधिर्न च संपरायः ॥ ६६ ॥

2389

पदिक्षणादुत्तरमपदिक्षणं
यदा तदा संधिरनन्तरं रणात् ।
करोति यक्षो यदि तुष्यति क्रमात्तदा तु संधिः प्रथमं रणं ततः ॥ ६७॥

शाई धरपद्धतिः

2390

यक्षो भवज्ञम्बरमीक्षमाणः कर्णी धुनोत्युत्पति प्रधावन् । यो वापसपत्यथ सन्यगत्या स सांपरायप्रशासय राज्ञोः ॥ ६८ ॥

> अथासंग्रामप्रश्नः । 2391

राज्ञो रणं नैव भविष्यतीति
पन्ने कृते यद्यशुभा भवन्ति ।
चेष्टाः समस्ताः सरमाद्यतस्य
भवेत्तदानीं समरोतिबारः ॥ ६९ ॥

2392

शुना निमित्तद्वितयं विरुद्धं शान्तं च दीप्तं च कृतं यदि स्यात् । मध्यात्तयोर्निष्फलमादिभूतं फलान्वितं पश्चिममामनन्ति ॥ ७०॥

अथैकेन गुनकेनैव राज्ञो जयप्रश्नः।

2393

जयाय यक्षः कृतज्ञान्तचेष्टः प्रदीप्तचेष्टस्तु पराजयाय | लोकान्ध्रुवं लोभयते नरेशं सवाहनामात्यपदातिदेशम् ॥ ७१ ॥

अथ संधिपन्नः । 2394 प्रज्ञास्तवित्ते शुनि शान्तवेष्टे संधिर्भवेगुद्धसमुग्रतस्य । पराङ्गुखे वाथ पहा<mark>यमानं</mark> भङ्गो भवेन्नैव भवेत्तु संधिः ॥ ७२ ॥

> अथ युद्धमञ्जः । 2395

दिकस्थानचेष्टानिनदैः प्रदीप्तो जयाय युद्धे नियमेन योद्धः । स एव शान्तः समरे करोति वन्धं वर्धं तस्य पराजयं च ॥ ७३ ॥

अथ विविधमः ।

2396

शुभंस्वरो यः शुभंत्रेष्टितः श्वा केरोति मूत्रं च शुभगदेशे । इदात्यंतावृद्यमिनां हदिस्यं निःसंश्यं धान्यधनादिलाभम् ॥ ७४ ॥ 2397

उपस्थितः प्राकृतपुण्यपाका-हपुरःस्थिते दक्षिणपाणिना स्वम् । शिरः स्पृशेह्मिणचेष्टितो वा यो मण्डले मण्डललाभदोसी ॥ ७५॥ 2398

उच्छासिहकाशयनाङ्गभङ्गः ।
विष्ठाविभिश्वासिवजृम्भणानि ।
वज्ञं श्रुनोधोन्मिषितां च दृष्टि
यूते प्रशंसन्ति च वामचेष्टम् ॥ ७६ ॥
2399
संमूत्रयञ्था रमणीयदेशे
चेष्टामवामां लितां प्रकुर्वन् ।

शाई धरपंद्वातेः

स्याद्वर्भवत्याः सुतजन्महेतु-श्रेष्टाश्च कन्याजननाय वामाः || ७७ ||

2400

विद्याविभिश्वासिवज्ञम्भणानि
पस्त्रापकासाङ्गविमोटनानि ।
यद्याचरत्याद्य तदा करोति
श्वा गर्भवत्याः खलु गर्भपातम् ॥ ७८ ॥

2401

दिवस्थानचेष्टानिनदैः प्रज्ञान्तैः
मञेषु सौम्येषु ग्रुभानुकारी ।
ननुर्भिरेतैस्तु भवेत्पदीपैः
प्रभेषु दिप्तेषु शुभाय यक्षः ॥ ७१ ॥

अथ रोगिमझः ।

2402

पृष्टे निर्मित्ते अंवणे विधूय मंकोच्य गांत्राण्यं बिलानि दोते । कौलेयकश्चेत्तदुपैति रोगी परेतनाथावसर्थं क्षणेन ॥ ८०॥

2403

अत्रामभागेन यदा वित्तवा श्वा पृष्ठकण्डूतिमपाकरोति । तदिह्न तत्रैव कृतान्तगेहे रोगाभिभूतो नियतं प्रयाति ॥ ८१ ॥

2404

पुनःपुनर्दक्षिणमूरुभागं सिहन्दिनैः पञ्चभिराह मृत्युम् । यमक्षये तत्क्षणमेव यक्षः क्षिपत्यवद्यं जडरावलेहान् ॥ ८२ ॥

2405

वामाङ्गे वामचेष्टाश्र रोगिपश्चे शुभावहाः । उद्यस्थानाश्रयो हर्षो मूत्रस्रावः शुभः स्मृतः॥ ८३॥

> अथागन्तुकराकुनम् । तत्र प्राक्छुनकस्य शुभवेष्टितानि । 2406

स्थानस्थितस्य यस्य श्वा देहं जिन्नति लाभदः । क्रयाणके मूत्रयति भषणो लाभदायकः ॥ ८४॥

दक्षिणेनाङ्किणा कर्णे विलिखन्वृद्धिस्चकः । भषणो विलिखंश्रक्षः प्रतिभूः प्रियसंगमे ॥ ८५ ॥ 2408

उच्छीर्षे पदकं कृत्वा यदि दोते शुनस्तदा । आगच्छद्रक्षमं वक्ति तद्वेदमन्यचिरादिष ॥ ८६ ॥

2409

द्वारप्रदेशे जघनं निघर्षन्पूजाईपान्थागमनाय यक्षः ।
करोति तत्रोपविशंथ पुंसां
क्षङ्गं जनेनाभिमतेन सार्धम् ॥ ८७ ॥

2410

लिप्तपूरितचतुष्किविशेषे
पाङ्गणे च निवहेत्सरमाजः ।
संपदं प्रवितरत्यतिबहीं
तस्खनन्पुनरन्थेकरोसी ।। ८८ ।।

शार्द्धधरपद्धात

2411

संमार्जनीं च कर्पास सणकं स्पिकङ्कतौ । गृहीत्वा संमुखेभ्येति तहृहं पूर्यते धनैः ॥ ८९ ॥

2412

वसंधरायाः कमिष प्रदेशं मूर्धा स्पृश्चन्यद्यवलीकते श्वा । ध्रुवं तदा तत्र महानिधान-मस्तीति सिद्धैः कथितं रहस्यम् ॥ ९० ॥

2413

विवाहार्थे थुमः शुन्या विधत्ते प्रस्नवं यदि । तदा विवाह्या तु कन्या शुभा सौख्यार्थभारभवेत् ॥ ९९ ॥

2414

इक्षिणाङ्गं यदा यक्षः स्पृशेइक्षिणपाणिना ।
तदा ऋदिं विवाहार्थे विधत्ते चिनिताधिकम ।। ९२ ॥

2415

हृष्टास्यं भषणं प्रेक्ष क्रीडन्तं कान्तया सह । विवाह्यते कुमारी या सा सौख्यं ठभते तराम् ॥ ९३ ॥

2416

चन्द्रार्की प्रेक्ष वर्षास रौत्यूर्ध्ववदनो यदि । सप्तराचाद्वारिपूरं प्तिष्यति वदत्यदः ॥ ९४ ॥

2417

नीरतीर्थे तटस्थबेर्द्धं क्रम्पबते शुनः । तत्र देशे घनां मेघवृष्टिं वदति साविनीम् ॥ ९५ ॥

अथ ग्रुनकस्याग्रुभचेष्टितानि ।

2418

<mark>गच्छतां दक्षिणे यक्षो वामः प्रविदातां भवेत् |</mark> कार्षुकाणां स आख्याति कृषिकर्म विध्त्त मा || ९६ ||

दिनकराभिमुखो दिवसात्यये कृतरवः खलु कर्युकभीतये । पवनदिग्वदनस्तु निशामुखे भवति चौरसमीरणभीतिदः ॥ ९७ ॥

2420

उदझुखो विक्त भवित्तिशीथे द्विजोपपीडां मरणं गवां च | कुमारिकादूषणगर्भपात-विद्वीविद्यान्ते शिवदिङ्खः स्यात् ॥ ९८ ॥ 2421

प्रातर्दिनेशाभिमुखोग्निदिग्मुखो भषन्विधत्तेनलचोरभीतिम् । दिनस्य मध्येनलमृत्युभीतिं सरक्तपातं कलहं दिनान्ते ॥ ९९ ॥

2422

भवन्दिनेशाभिमुखः प्रभाते
गामस्य मध्ये नृपनाश्चनाय |
वर्ची विमुन्चन्यदि दृश्यते श्वा
सिद्धेपि कार्ये तदुपद्रवः स्यात् ॥ १०० ॥
2423

कर्ध्वानना भास्करसंमुखीनाः श्वानो रुवन्तो महते भयाय | एवं हि संध्यासमयेन्यदा तु निर्वासकाः स्युनगरस्य तस्य || १०१ || 2424

मक्ताः शरहतौ श्वानो हवन्ति किल तेनिशम् । तदा न दूषणं तेषामन्यदा तु न शोभनाः ॥ १०२॥

शार्क्षधरपद्धातिः

2425

प्रामं निशायां खरसारमेयाः श्रुन्यं विधातुं सहिता रुवन्ति ।

यामे भिषत्वा भवणाः इमरानि

<mark>रुवन्ति नाद्याय च मुख्यपुंसः ।। १०३ ।।</mark>

2426

निष्कारणं यः प्रपलायते श्वा विरोति वा वारिणि योवतीर्य ।

मृताङ्गरक्तास्थिमुखो रुगार्त-

गेहं विद्येद्यः स च मृत्युमाह ।। १०४ ।।

2427

खनत्यगारं यदि सारमेयः

कुड़ो तदा स्यात्खलु संधिपानः ।

गोष्टपदेशे यदि गोपहारी

धान्यस्य भूमिं यदि धान्यलाभः ॥ १०५ ॥

2428

यदि था निजपुंश्चिह्नं पाणियहणकर्मणि । लेढि गौरीसमाप्यूढा कलङ्कयित सा कुलम् ॥ ९०६॥

2429

कृत्वा शिरो द्वारि बहिर्वपुत्रे-च्छ्वा रौति दीर्घ गृहिणीं प्रपद्यन् । तद्रोगदो वक्ति च बन्धकीं तां बहिर्मुखोभ्यन्तरकायभागः ॥ १०७ ॥

2430

खनित्वोपरि गेहस्य पुरीषं कुरुते यदि । जारस्यागमनं वक्ति पार्श्वाद्धनिकयोषितः ॥ १०८ ॥

2431

गृहे प्रविदय नेदन्नं विक्षिपेत्कथयत्यदः । गृहिणी ने तदाप्यर्थ जारस्यैतदिचार्य ॥ १०९ ॥

तूलिकोच्छीर्षके नित्यं यदि सेवित मण्डलः । जारप्रवेशस्तद्वेहे जायते निश्चि सर्वदा ॥ ११०॥ 2488

मुसलोलूखले सूर्प सणं खट्टां च कुक्करः । दत्त्वा शीर्षे स्वपति चेज्जारमाख्याति तद्रुहे ॥ १११ ॥ 2434

जृम्भां कृत्वा नभः प्रेक्ष्य मुञ्चत्यश्रृणि रोति वा ।
स्थाने तस्मिन्निदं ज्ञेयं विद्युत्पातो भविष्यति ॥ १९२॥
2435

यदि श्वा पललं कृत्वा मुखे नीरं विगाहते । संग्रामो विद्वाना सर्वे दह्यते कथयत्यदः ॥ ११३॥ 2436

गृहीत्वा गोमयं गेहे विश्वानगोहरणाय सः । आत्मानं दश्नैः खादन्स्थानं श्रुन्यं करोति सः ॥ १९४॥ २४३७

सूर्योदये गृहोध्र्वे च बह्मिभीत्ये रुवन्भवेत् । स श्रा विवादाय भवेदासनादौ पुरीषकृत् ॥ ११५ ॥ 2438

भुजद्दयं जिन्नति सारमेयः
पुंसो भवेत्तस्करवैरियोगः |
मांसास्थिभक्ष्याणि च भन्ममध्ये
स्याद्गोपयचनिमयं प्रभृतम् || ११६ ||
2439

भषज्ञभीक्ष्णं भवनस्थिताना-मावेष्टनं चेत्कुरुते कदाचित् । कौलेयकोवरयमुपस्थितं त-ज्ज्ञेयं भयं बन्धनसंप्रवृत्तम् ॥ ११७॥

शार्कुधरपद्धतिः

2440

यस्य प्रातः सुस्थितस्य श्रद्धयं बहवोथवा । कुर्वन्ति युद्धमीज्ञाने तस्य स्याद्देरिभिः सह ॥ १९८॥ 2441

चतुष्पथे राजमांर्गे गोवत्सां कामयेच्छुनिः । तत्र भीतिं समाख्याति स मासनेत्र वैरिणाम् ॥ ११९॥

विदान्नस्थिमुखो गेहे स्वामिपुत्रादिमृत्यवे । क्रीडते दायने सार्धे तस्य सौख्यं प्रयच्छति ।। १२० ।।

अथ शिवारतम् ।

2443

अष्टिद्यो रिवयोगाज्ज्वित् धूमान्विता छाया । सजला कर्दमधात्र्यो भस्मितदम्धे परिज्ञेयाः ॥ १२१ ॥

2444

प्रत्येकमेकं सततं स्रमेरोः
प्रदक्षिणाभ्यागमनक्रमेण |
दिवारजन्योः प्रहराष्टकेनं
प्रतापयत्युष्णकरो दिशोष्टी || १२२ ||

2445

ने शिवाय शिवा रटित भास्वहम्धास तिस्षु काष्टास । पत्र्चस शान्तास भवत्येवं शास्त्राहतः पन्थाः ॥ १२३॥

2446

दिशि ज्वलन्त्यां मरणं प्रदिष्टं संधुक्षितायां संकलार्थनादाः । छायाजलाकर्दमितासु दिक्षु जया धरित्र्यां कथितीर्थलाभः ॥ १२४ ॥

स्याद्रस्मितायां न भयं न हानि-रङ्गारितायां स्वजनक्षयः स्यात् । रात्री शिवायाः स्वरजः प्रभावो यथा भवेदद्वचिप तद्विधः स्यात् ॥ १२५॥

2448

धतीव सीख्यशुभदा याम्या निश्चि भवेच्छिवा । पूर्वस्यां तत्पुराध्यक्षमन्यं कुर्यादहर्मुखे ॥ १२६ ॥

अस्ते शिवा पश्चिमायां परचक्रभयाय सा । शुभा कुवरिद्यस्ते पामान्तः श्रून्यकारिणी ॥ १२७॥ 2450

अश्वमध्ये कृतरवा शिवां युद्धपपञ्चकृत् । शिवासप्तस्वरा प्राह्या बहुशब्दाश्च निष्फलाः ॥ १२८ ॥ 2451

धनं मिन्नं प्रियं भोगं खखं राज्यं जयं क्रमात् । एकादी सप्तपर्यन्ते शब्दे शान्तदिशां फलम् ॥ १२९॥

रुजं शोकं भयं हानि चौर्य विह्न मृति कमात् । कुर्वन्त्येकादिसप्तान्ता दीप्रदिक्षु शिवारवाः ॥ १३०॥

2453 दिनानि त्रीणि वा पन्छ सप्त वा कुरुते स्वतम् । यहामनिकटे दीप्ता शिवा तज्ञाशयत्यपि ॥ १३१॥

2454
दिक्ष्वारटन्ती सकलाख रौद्रं
आम्यत्याखिद्या परितः पुरं चेत् ।
शृगालजाया खलु तद्भवीति
युद्धं महस्त्व महाभिषातम् ॥ १६२ ॥

शार्क्षधरपद्धांतिः

2455

फेंफे ह्रह् भुभूधेव हाउहाउ हहस्तथा | एतान्पञ्च स्वरान्त्रृते सर्वदिक्संगता शिवा || १३३ || 2456

फेफ्रे नगरनाद्याय हहू सर्वसुखपदा । भुभूध विद्वरं त्रृते हाउहाउ महाभयम् ॥ १३४ ॥ 2457

हरूथ नृपनाशाय मिश्रीर्मिश्रफलं भवेत् । पुरासने फलं शीवं फलं दुरे चिरेण च ॥ १३५ ॥

अथ फेरुवाब्दाः ।

2458

डज्जाडिते यदा यामे गच्छतां दक्षिणस्वराः । शृगालास्तं पुनः स्थानं कथयन्ति करस्थितम् ॥ १३६ ॥ २४५०

स्थानस्थानां चतुर्दिक्षु समकालविराविणः । बुष्टभीतिं समाख्यन्ति सर्वथा चाराुभा दिने ।। १३७ ॥ 2460

सर्वासु दिक्षु फेरूणां शिवारुतवदादिशेत् । एको रवः सदा निन्दाः सोपि भीतस्य शान्तिदः ॥ १३८॥

बन्धाय धावतां दाब्दी युध्यतां कन्दलाय च । द्युभाय इष्टकेरूणां दिक्षु द्यान्तासु वा रवः ॥ १३९॥

अथ कौशिकः। 2462

रात्री गृहस्यापिर भाषमाणी दुःखाय पूकः सुतमृत्यवे वा | गृहस्थनाशाय च सप्तरात्रा-ज्ञाशाय राज्ञी दिगुणानुबन्धी || ९४० || 2463
ज्यहं गृहहारि हवत्युठूके
हरन्ति चौरा द्रविणं प्रसहा ।
तस्मिन्प्रदेशे निशि मांसयुक्तस्तहेषनाशाय बितः प्रदेयः ॥ १४१ ॥

2464

संध्याकाले रुवन्भूमी प्रवेशे वेरमनोथवा | वृष्टो रोगप्रदो घूकः सोप्यार्तानां भयापहः ॥ १४२ || 2465

घूचूदाब्दः सदा शान्तो गुरुलुग्लुश्च तादृशः । अन्ये शब्दास्तु घूकानां निन्दिताः सर्वदा स्मृताः ॥ १४३॥

शान्तायां दिशि वृक्षेषु पामदूरे च शब्दितः । घूकः स्यात्सर्वलोकानामृद्धिवृद्धिसुखार्थकृत् ॥ १४४॥

अथ पिङ्गला ।

2467

गृहोपरि गृहद्वारे पिङ्गला रौति यस्य च | भ्रियते तस्य गेहान्तर्न शुभा तेन सा स्मृता || १४५ ||

शान्तायां दिशि वृक्षेषु शुभेषु यदि पिङ्गला । रौति भूम्यम्बुतत्त्वाभ्यां तदा तत्र शुभं भवेत् ॥ १४६ ॥ 2469

पृथिव्यां कीचिकीचीति चीितचीती जलोद्भवा । शाब्दितं शुभकुज्ज्ञेयं पिङ्गलाया न चापरम् ॥ १४७॥

> अथ काकस्य ग्रुभचेष्टितानि । 2470 पृष्ठे पुरो वा नवगोमयस्था वटादिषु क्षीरतरुष्वपीह ।

शार्कुधरपद्धातिः

स्यितों हवनभोजनपानमिष्टं विष्ठां च कुर्वान्वितरत्यवद्यम् ॥ १४८ ॥ अनादिवर्ज फलपुष्पमांस-मत्स्यादिभिः पूर्णमुखः सदैव । स्याङ्ग्यमात्रोभिमतार्थसि द्यै मृष्टाचभाज्याय मुदे च काकः ॥ १४९॥ 2472 गोपृधदूर्वातरुगोमयेषु तुण्डं विघर्वज्ञवलोकितोये । आहारमन्यस्य मुखे ददाति दहाति भोज्यं बिलभुग्विचित्रम् ॥ १५० ॥ धान्यं पयो वा दिध वाष्यवाष्य विरोति पर्यत्रिधिलामकारी । करोति लामं पुरतः स दृष्टो यस्यास्ति वक्ते तृणमप्यद्युष्कम् ॥ १५१ ॥ शान्तामेन्द्रीं ककुमं प्राप्य रुवन्वायसः कुरुते । हेम्नः सहस्थापिं शाल्यनगुडाशनापिं च ॥ १५२ ॥ <mark>आय्रेय्यामनलाजीविकयुवतिप्रवर</mark>्धातुलामश्च । याम्ये माष्कुलत्थं भोज्यं गान्धर्विकैयींगः ॥ १५३ ॥ 2476 नैर्ऋत्यां दूताश्वोपकरणद्धिपलल्तैलभोज्याप्तिः । वारुण्यां वा मांसद्धरासवधान्यसमुद्ररताप्तिः ॥ १५४ ॥ मारुत्यां राखसरोजवखवल्लीफलाद्यनाप्तिश्च ।

कीवेर्या परमाचाशनं तुरंगाम्बरपाप्तिः ॥ १५५ ॥

ऐशान्यां संप्राप्तिर्घृतपूर्णानां भवेदनडुह्थ । एवं फलं गृहपतेर्गृहपृष्ठसमाश्चिते भवति ॥ १५६ ॥

2479

कांकामिति क्षेमविधी विरावः कींकीमितीष्टादानपानहेतुः । करोति क्रूंकूमिति चार्थलाभं कंकंध्विनः काञ्चनलाभमाह ॥ १५७॥ 2480

यत्का इति त्रिस्तद्नु हिरेत-च्छब्दह्मयं स्यान्महते फलाय । कामित्ययं वाहनमासनं च ददाति हर्षे कुरुकर्वितीदम् ॥ १५८॥

अथाशुभचेष्टितानि ।

2481

एन्द्र्यां दिगवलोकितसूर्याभिमुखी गृहे गृहिणः । राजभयं चौरभयं वधकलहः पशुभयं च स्यात् ॥१५९॥ 2482

> गोपुच्छवल्मीककृतास्पद्ध काको भवेत्सपभयस्य हेतुः । स्यानमृत्यवेद्गारचितास्थिसंस्थः काकः प्रकुर्वन्कचचर्वणं च ॥ १६०॥ 2483

वङ्घीवरत्राकचग्रुष्ककाष्ठ-वर्मास्थिजीर्णाम्बरवल्कलानि । अङ्गाररक्तोल्मुककर्पराणि दृष्ट्वा वंदेत्काकमुखे भयाय ॥ १६१ ॥

शांकुंधरपद्धातिः

2484

अत्रस्तो निजपक्षेस्तुण्डविघातैर्जनानिभभवन्तः । कुर्वन्ति शत्रुवृद्धिं निशि विरुतवन्तो जनविनाशम् ॥ १६२॥

2485

शीर्षे नरस्योपविष्टः काको मृत्याद्यनर्थदः । स्थितो जनापवादं वा शोकं वा कुरुते स्त्रियाः ॥ १६३॥

2486

दीप्रोद्विग्नो विटपे विकुट्टयन्वाह्मकृद्धिधुनपक्षः । भज्जनस्यि च चञ्च्वा यदि विरुवत्यस्थिभङ्गाय ॥ १६४॥

2487

विक्रोमये न्यस्यति यस्य मूर्धि तस्यानलत्रासरुजी भवेताम् । यस्यास्थिखण्डं विस्नज्यसी तु प्रयाति तूर्णे नगरीं यमस्य ।। १६५ ॥

2488

मध्येदिनं वेदमिन यस्य काको विरोति रीद्रं विधुनोति चाङ्गम् । इरन्ति चौरा द्रविणानि तस्य धुवं तथान्यो भवति प्रमादः ॥ १६६ ॥

2489

ष्ट्रायास लामं मुवि मूमिलामं विद्रं जले पावणि कार्यनाशम् । करोति काको विरुवज्ञरस्य प्रस्थापितः स्थानगतस्य चापि ॥ १६७ ॥

2490

क्रींक्रीमितीष्टार्थविनाद्यानाय ज्वलज्वलेत्यप्रिभयाय दाब्दः । किंकीति कीकाविति यः कर्यचि-नमुद्दर्महुः स्यात्समतो वधाय ॥ १६८॥

आहारदोषाय च काकदीति स्यादाकुटानि ध्वनितं रणाय । केकेध्वनिष्ठा कुवती किकी च त्रयं त्विदं स्यात्पुरदृषणाय ॥ १६९॥

2492

स्यान्किलः करकरध्वनी नृणां जायते कणकणध्वनी ज्वरः । आव्रजेत्कुलुकुलुध्वनी प्रियः सीदनं कटकटध्वनी दिध ।। १७० ॥

2493

इदं त्विहोत्पातयुगं पृथिव्यां
महाभयं शाकुनिका वदन्ति ।
यद्वायसो मैथुनसंनिविष्टो
रूप्रयेत यद्वा धवठः कदाचित् ॥ १७१॥
2494

निष्कारणं संमिलिता रुवन्तो
भामेन्ननाशाय भवन्ति काकाः ।
रोधं च चक्राकृतयो वदन्ति
सब्यापसब्यभ्रमणाद्भयं च ॥ १७२ ॥
2495

यः स्नाति धूल्यांम्बु विलोक्य रौति वृष्टिं समाशंसित वायसोसौ । जलस्थलस्थानविपर्ययेण वर्षास्र वृष्टिं भयमन्यदा तु ।। १७३ ।।

2496

वैशाखे निरुपहते वृक्षे नीडः स्रिमिक्षफलदायी । निन्दितकण्टकशुष्केष्वसुभिक्षभयानि तहेशे ।। १७४ ।।

शाङ्गधरपद्धतिः

2497

काकस्य वृष्टिहेतीर्नीडं दिक्षु प्रशस्यते तिसृषु | दुर्भिक्षमरणहेतुर्भवति सयाम्येषु कोणेषु || १७५ || 2498

मूर्भि तरोर्बहु वर्षति मध्ये मध्यं न वर्षति स्कन्धे । जाते काककुलाये शुष्कतरी वर्षति न जातु ॥ १७६॥ 2499

भूमी लग्नमहीरुहवर्त्मीकश्वभ्रकोटरतटेषु । काकोलस्य कुलायं जातं देशस्य नाशाय ।। १७७॥ 2500

हितिचतुः शावत्वं सुभिक्षदं पत्चिभिर्नृपान्यत्वम् । अण्डाविकरणमेकाण्डतापस्तिश्च न शिवाय ।। १७८ ॥

अथ पोतकी ।

2501

स्थानस्थितानां सूर्यास्ते पाच्यां कुर्यादुमा ध्वनिम् । नृपप्रसादं कुरुते शान्तेतिथ्यागमाय च ॥ १७९ ॥ 2502

दीप्ते तु ध्वनिता दुर्गा सा किंचिद्रक्तहानये । उदयेस्ते दक्षिणस्यां मामात्सा क्षेमलाभदा ॥ १८०॥ 2503

शुभा सदैव कौर्वेर्यामध्रुवान्स्थापयत्यलम् । सैवाग्नेय्यां सदा भीत्ये वायव्यां दुःखिनः शुभा ॥ १८१ ॥ 2504

स्रुखिनश्चाशुभा किंचित्पाण्डवी ध्वनिता सती । ब्रह्मस्थाने च मध्याहे कलिघातपहादिकृत् ॥ १८२॥ 2505

गेहान्तर्ध्वनिता भीट्यै पदे तु स्वामिमृत्यवे । शय्यायां महिलाकष्टं दुर्गायाः कुरुते रवः ॥ १८३॥

पालने बालकष्टाय गृहमध्ये विजायते । द्यान्यकुद्भवनद्दारे समक्षा ध्वनितानदा ॥ १८४ ॥

2507

यत्र तत्र स्थिताप्यन्यत्रासाच्छ ब्दपरायणा । शुभाशुभा वा विफला फलदा सा स्वभावजा ॥ १८५ ॥ 2508

नियोगिनः क्षत्रियस्य दुर्गा चेन्मस्तके विदेशत् । पदमतिष्ठावदयं स्याद्रमिलाभः कुटुम्बिनः ॥ १८६ ॥

2509
करोति नीडं भुवि चेहराही
समान्यपत्यानि विजायते वा ।
समुद्रवद्गानुमयूखवह्नी
जाज्वल्यते तज्जगती समस्ता ॥ १८७ ॥

2510 इतिहिंदेशेषु गृहेषु यस्य अत्यक्षरूपा कुरुते कुलायम् । अम्मोधरो वर्षति चेत्तथापि तच्छून्यतां याति च भिद्यते च ॥ १८८॥

2511 गर्ने सरिद्रोधित वा वराही द्यावानयुग्मानि वेत्प्रस्ते । बाम्भोधरो मुञ्जति तावदम्भो यावत्समुडीय न ते व्रजन्ति ॥ १८९ ॥

2512 शासादशैलदुमकोटरेषु नुङ्गेषु चान्येषु विधाय नीडम् । प्रस्थते यद्यसमेरपत्यैः इयामा तदाम्भो भवति प्रभूतम् ॥ १९० ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

अथ तिनिरिखरदादासर्पाः ।

2513 यामे पुरे वा दिशि दीपितायां स्थानस्थितानामरुणोदये चेत् । उद्देगदायी निशि सर्वदिक्षु करोति ग्रन्यं ध्वनिराग्रुगस्य ॥ १९१

2514

वारण्यां ध्वनितोस्ते तु तित्तिरिश्चीरभीतिदः । सभये भीतिहन्ता च ध्रुवं मध्येदिनं ध्वनिः ॥ १९२॥ 2515

धाटीभवं स ऐशाने सर्वदिक्षु न शोभनः ।
स्थानस्थितस्यैककालं सर्वदा सर्वथा त्यजेत् ॥ १९३॥
2516

कृष्यारम्भदिने क्षेत्रं प्रविष्टस्याथ तित्तिरेः । प्राच्यां रुतं सर्वभीत्यै प्रतीच्यां भीतिसंभवः ।। १९४ ॥

2517

उदीच्यां सस्यनिष्पत्तिर्याम्यां निष्पत्तिनादानम् । गृहान्निर्गच्छतां वामे शुभं क्षेत्रे च दक्षिणम् ॥ १९५ ॥ 2518

स्थानस्थस्य प्रयातुर्वा तित्तिरिध्वनितस्तदा । खरस्य रिटेते प्रास्त्रं चेष्टा चास्य शुभा हिता ॥ १९६ ॥ 2519

केदारपाल्यां गेहे वा राराको दृश्यते यदि । महासुभिक्षं जानीयाद्गीतानां चापि निर्भयम् ॥ १९७॥ 2520

आषाढे राराका दृष्टा स्थानस्थाने स्रभिक्षदाः । चतुष्पदादिनाशाय तक्षर्य्ये शशदर्शनम् ॥ १९८॥ 2521

केदारगाहसमये कृष्णसर्पी विलोक्यते । नेत्यलाशहुमारूढः सुभिक्षं च वदेत्तदा ॥ १९९॥

अथ लड्ढा l

2522

पूर्वस्मिन्दिवसे दृष्टा लट्टा क्षेत्रे फलानना । क्षेत्रं प्रविष्टा कुरुते फलदां प्रचुरां कृषिम् ॥ २००॥ 2523

सैव क्षेत्राद्विनिर्याता मूषिकोपद्रवाय सा ।
दृष्टा मूषिकराङ्कायै लट्टा कृषिप्रयोजने ॥ २०१॥

अथ कीरायिका ।

2524

समर्घता विक्रयो वा प्रश्नो घुतुघुतारवात् । नियोगिनां सदापि स्याङ्गाभः करकरारवः ।। २०२॥

2525

निर्वेदाय नृपद्वारं गन्तुर्घुलुघुलारवः । कार्षुकाणां यवातस्य सिद्धौ करकरारवः ॥ २०३॥

2526

निरुपद्रवानिष्पत्त्ये क्षेत्रमध्ये सदैव हि । दुर्भिक्षाय च तत्रैव भवेद्गुलुघुलारवः ॥ २०४॥

2527

धान्यस्य राशौ निष्पन्ने सा चेंदुलुघुलायते । तद्धान्यं धनिको नैव गृह्णाति परकीयवत् ॥ २०५ ॥ 2528

संप्रहे तृणकाष्टानां सा चेद्वुतुषुतायते ।
तच पाद्यं गृह्यते चेत्प्रदीपनभयाय तत् ॥ २०६ ॥
2529

भीतानां परचक्रेपि प्रसते वा भवेद्यदि । तस्या घुलुघुलारावस्तदा निस्तारयेद्भुवम् ॥ २०७॥

त्यार्क्ष धरपद्धतिः

अथ पह्नी ।

2530

पही भुजेपसन्येथ मस्तके स्वामिमोहिनी ।

पतन्ती कुरुते वामे ठामं हानिकरी करे ।। २०८ ।

2531

करे च दक्षिणे व्याधिं हदि राज्यादिलाभदा ।
पृष्ठे चोपद्रवं हन्त्युदरे मिष्टाचभोजनम् ॥ २२९ ॥
2532

अङ्गं दक्षिणमारुह्य वामेनोत्तरति स्फुटम् । नदा हानिकरी जेया व्यत्ययेन तु लाभदा ।। २१० ।। 2533

नाभी पुत्रफलं दत्ते कटी गुह्य च रोगकृत् । जानुयुग्मे खखं सते पादयोश्च महाभयम् ॥ २११ ॥ 2534

चरणादूर्ध्वगीभूय यद्यारीहिति मस्तकम् । प्राज्यं राज्यं तदा दत्ते पक्षी श्वेता विशेषतः ॥ २१२॥ 2535

चिन्तिताभ्यधिकं लाभं स्थिता भोजनभाजने । सर्वमेतत्कलं दत्ते वहन्तीनाडिकां श्रिता ॥ २१३ ॥ 2536

स्त्रीतामं रितिताभाद्युदं युद्धात्समागमं सङ्गात्। भक्षाङ्मामं निगदती पञ्जी छत्रीस्वना नेष्टा ॥ २१४ ॥ 2537

णितना मस्तके यस्य चिरं तिष्ठति पिल्लका । मरणं तस्य झटिति तत्रोत्तीर्णेपि कष्टदा ।। २१५ ।। 2538

पिल्लकाया गृहद्वारे स्वरोतिथिसमागम् । कुरुते स्वस्थावित्तस्य पृष्ठे चोरभयं स्वरः ।। २१६ ॥

दुग्धस्थाल्युपरिस्था गिरोलिका चतुष्पदस्य नाशाय । सर्वासु दिक्षु शब्दस्तामां लोकस्य नाशाय ॥ २१७॥

अथ वृश्विकः ।

2540

दीपोत्सवे दैववशाद्यदि विद्वचित वृश्विकः । तद्वर्षे तस्य चोद्वेगधनमानादिहानिदम् ॥ २१८ ॥

2541

वृश्चिको वस्तुमध्ये वा कुर्वतां वस्तुविक्रयम् । महार्घतां सदा तस्य वस्तुनः कथयत्यदः ॥ २१९ ॥

अथाङ्गस्पुरणम् ।

2542

दक्षिणमङ्गं पुंसः स्त्रियाश्च वामं ग्रुभावहं स्फुरितम् । नीचोच्चमध्यमात्रः फलति च गात्रोचितः स्पन्दः ॥ २२० ॥

2543

धनवृद्धिरन्त्रकम्पे नाभिस्पन्दः स्वदेशनाशाय । पृष्ठे पराजयाय स्फुरणं हृदयस्य विजयाय ॥ २२१ ॥

2544

प्रियसंगमाय बाह्येः कम्पो हत्कमलसंभवो भीत्यै । मूर्षि स्फुरिते राज्यं लभते सीमन्तिनीमक्ष्णोः ॥ २२२ ॥

2545

वामस्याधः स्पुरणमसङ्घत्संगरे भङ्गहेतु-स्तस्यैवोध्वं हरित नितरां मानसं दुः खजालम् । नेत्रोपान्ते हरित च धनं नेत्रकोणे च बन्धुं सब्ये चैतत्फलमविकलं ब्यत्ययं चापसब्ये ॥ २२३ ॥

अथ संकीर्णशकुनानि ।

2546

नीचैरवरोहन्तस्तारा यान्तः प्रदक्षिणावर्ताः । प्रान्तः भयं भीतानां कृष्णाः सर्पाश्च मार्जाराः ॥ २२४ ॥ २६४७

पूर्णाननाः समृद्धै मार्जारभुजंगमादयोपि ये क्रूराः ।
कि पुनरपरे शकुनाः शस्तं चेष्टादिकं येषाम् ॥ २२५ ॥
2548

गर्भगृहे शय्यादी देहल्यामाज्यकुम्भमुख्येषु । चुल्हीगृहमूर्धादिषु न शुभा निन्दाप्रदेशे च ॥ २२६ ॥ 2549

नेष्टो गृहोपविष्टश्चत्रासनवाहनादिसंस्थो वा । नेष्टः शिरसि विमुञ्चन्वर्चः पाण्डुः कपोतस्तु ॥ २२७॥ 2550

पिङ्गलाफेरजम्बुक्यो वृको घूकोह्नि शब्दितः । निश्चि तित्तिरिशब्दाश्च जगदुद्वासहेतवः ॥ २२८ ॥ 2551

परस्य योनि गच्छन्तो नृखरावपहाय देशभङ्गाय । सर्वस्यापि हि जगतः प्रकृतिस्था विकृतिरुत्पातः ॥ २२९॥ २५५२

उद्वासियतुं वेरमिन सरघाः कुर्वन्ति यन्मधुच्छत्रम् । दुर्गा करोति नीडं कुर्युर्वल्मीकमुपदीकाः ॥ २३०॥ 2553

यामोद्वासनहेतोर्थामे नगरे तु तत्पतिवधाय । प्रविश्वन्ति सिंहभञ्जुकगोमायुतरक्षुमुख्यास्तु ॥ २३१ ॥ 2554

> देशोदयाय पतिमप्रभावा वनीपधीनामधिका फलर्धिः।

निकामवर्षित्वम<mark>थाम्बुदानां</mark> धर्मप्रवृत्तिश्च सुराजता च ॥ २३२॥

अथ जाङ्घिकदाकुनं प्रस्थितानाम्।

2555

भिश्विनीमैत्ररेवत्यो मृगो मूठं पुनर्वद्धः । पुष्यो ज्येष्ठा तथा हस्तः प्रस्थाने श्रेष्ठ उच्यते ॥ २३३ ॥ 2556

प्रीतोवदातवेषः कृतमङ्गल्यः प्रणम्य गुरुदेवान् । अप्रतिरथं जिपत्वा शुभे मुहूर्ते प्रतिष्ठेत ॥ २३४ ॥ 2557

अर्जुनः फाल्गुनः पार्थः किरीटी श्वेतवाहनः। बीभत्सुर्विजयी कृष्णः सव्यसाची धनंजयः॥ २३५॥ 2558

या वहति तत्र सम्ये नाडी पादं तमयतः कृत्वा । अन्तःपाणे प्रविदाति यायाद्दैन।यिकवेषेण ॥ २३६॥

2559

योजनदोषे नगराद्रामात्क्रोज्ञान्तरे पथि त्याज्यम् । कल्याणं वाञ्छद्भिः पथिकैर्गीतं च हास्यं च ॥ २३७ ॥ 2560

मुण्डनवपनविकर्तनतेलाभ्यङ्गाश्रुमोक्षमुख्यानि । मैथुनमद्यदुरोदरकलहानपि वर्जयेत्तदहः ॥ २३८॥ 2561

संताद्य कमिप परुषं विपानवमान्य बालमाहत्य | निर्भरस्य योषितो वा प्रयाति नायाति पुनरत्र | | २३९ | | 2562

अतः सुस्थितचित्तेन प्रस्थातव्यं शुभे दिने । स्मृत्वा क्षेमंकरीं देवीं पद्यता शकुनाव्युभान् ॥ २४० ॥

शार्कुं धरपद्धतिः

2563

दिधिदूर्वाक्षतपञ्चवशङ्खभीखण्डरत्नकुसुमानि । आदर्शामिषमृत्स्नागोमयगोरोचनायुधमधूनि ॥ २४१॥

2564

अस्भः कुम्भास्भोरुहचामरभृङ्गारहेमरूप्याणि । फलतास्बूलवरास्वरमदिरामीनाज्यभोज्यानि ॥२४२॥

2565

आद्यीर्वादमुखा स्त्री मन्त्रमुखी ब्राह्मणः प्रियत्राक् । कुदारुं पृच्छन्नतिथिः प्रियसुहदानन्दपरिपूर्णः ॥ २४३ ॥

2566

शीतः सर्भिर्वरजाः प्रदक्षिणं मारुतः श्रानैः सर्पन् ।

एते प्रयाणकाले चित्ताभीष्टं परं कुर्युः ॥ २४४॥

(चर्तानः कलापकम्)

2567

सिद्धे यातुरविद्यं श्रुतिपथजाताः प्रयाणसमकालम् । नान्दीमङ्गलतूर्यप्रास्थानिकश्चाङ्खिनिर्घोषः ॥ २४५ ॥ 2568

आरूढस्वामिकोश्वः स्याद्वित्तचिन्तित्ति द्वये । सर्वेषां सुरतकीडा दृष्टादे। भोगलब्धये ॥ २४६ ॥ 2569

सदाःप्रस्ता सुरभी सवत्साः कामधेनवः | रिदमबद्धो वृषः श्रेष्ठो हो चेदत्यन्ततः द्युमी || २४७ || 2570

दृष्टः श्रुतो वा भूपालश्राश्वः केकी करी वृषः | प्रस्थाने वा प्रवेशे वा सर्वसिद्धिकराः स्मृताः || २४८ || 2571

वामं रोदनमातुः शस्तं यदि रोदिता न दृश्यः स्यात् । शंसन्ति द्वेष्याणां तोरणरुदितां न संसिद्धी ।। २४९ ॥

सिंद्रचै केनिवदुक्तं पृष्ठे गच्छेति पुरत एहीति । मागाः क्ष यासि तिष्ठेत्येवं रूपं निषेधाय ॥ २५०॥ 2573

दृष्टः ञ्चवः प्रवासे रोदनबन्धः प्रियाणि साधवति । धत्ते सतु प्रवेशे दीर्धरुजं दीर्घनिद्रां वा ॥ २५१ ॥ 2574

दीनक्षपणोन्मत्तप्रवाजकिवक्वतवेषहीनाङ्गाः । न शुभाः शुभास्तु सर्वे यतयो भिक्षोक्षसत्त्वात्राः ॥ २५२॥ 2575

पिष्टा जम शुभं सर्व भृष्टं धान्यं न सिद्धये । सिद्धम जं सर्वासिद्ध चै कथितं कष्टहेतवे ॥ २५३॥ 2576

आर्तद्रुतस्वरज्ञा विभिन्नदीनप्रभिन्नरुषुरीद्राः । निन्धाः शुभास्तु शब्दाः प्रमुदितपरिपूर्णदृढशान्ताः ॥२५४॥ 2577

संहारबीजबहुतः केनचिदुक्ता प्रशस्यते नाशीः । गमने यहत्साक्षात्रयक्षः क्षपयति विपक्षं ते ॥ २५५ ॥ 2578

उत्पाताय च काव्ये दुरुपश्चितिरभिनये च नाटचानाम् । स्वस्थानामपि बद्धज्ञस्ता धारा धरित्रीति ॥ २५६॥ 2579

भाजीरमहिषयुद्धं स्तिनितं गृहदाहबन्धुकलहासम् । विद्युहात्यादुर्दिनमयात्रिकं स्तिके हे च ॥ २५७॥ १५८०

प्रतिस्यदर्शनोल्काप्रपातकेतुप्रबोधनिर्घाताः । वृष्टिः करकापातः पुंसां प्रस्थानविद्याय ।। २५८ ॥ 2581

क्षोभपलायनभङ्गस्वलनविषयीसभङ्गवेगादि । यनमुख्यवाहनानां तद्यि निषेधाय गमनस्य ॥ २५१ ॥

शमर्द्भाधरपद्धतिः

2582

निन्द्यानि ठोहशृङ्खलभस्मेन्धनरज्जुरिक्तभाण्डानि । कर्पासकेशविष्ठास्थीनि गुडवर्मलवणानि ॥ २६०॥ 2583

तक्रवसातृणकर्षरिषण्याकाङ्गारभुजगमाजीराः । निन्द्या मुण्डा मिलनास्तैलं रिपुमहिषगर्दभारूढाः ॥२६९॥

अथ राकुनविचारः ।

2584

स्थानं गतिस्तथा चेष्टा स्वरो दिगिति पञ्चधा | विचार्याः शकुनास्तत्र बलवन्तो यथोत्तरे || २६२ || 2585

क्रोशादन्तर्वर्ली तस्मादूर्ध्व मन्दफलस्ततः । न जातः सर्वथा यस्य शकुनः स्यात्स मृत्यवे ॥ २६३ ॥ 2586

शकुनः शकुनं दत्त्वा दीप्तां यदि दिशं व्रजेत् । तदा तस्यैव पञ्चत्वं तत्फलं पथिकस्य न ॥ २६४ ॥ 2587

आसचे फलमासचं दूरगे दूरगं फलम् । मिश्रं तु मिश्रे शकुने फलमाहुर्मनीविणः ॥ २६५॥ 2588

गृहभित्तिवप्रकूटाचन्तरे राकुनं भवेत् । दृश्यते चेद्र्धफलमदृष्टमफलं विदुः ॥ २६६॥ 2589

रोगार्तः क्षुधितो भीतो वननीडादिसङ्गवान् । न याद्यः राकुनः सीमारीलाद्यन्तरितः शुभः ॥ २६७ ॥ 2590

प्राणायामाष्ट्रकं कुर्यादाचे हिगुणितं इये | तृतीये राकुने दुष्टे तहिनं गमनं त्यजेत् || २६८ ||

स्पष्टचेष्टः शुभः श्वाना निर्मीको निकटस्थितः । सर्वथा सिद्धये प्राह्मः शकुनः स्पष्टदर्शनः ॥ २६९ ॥ 2592

शुभः प्रागशुभः पश्चादशुभः प्राक्छभस्ततः ।
पाश्चात्यः फलदोवरयं शकुनः सर्वकर्मस्र ॥ २७०॥
2593

समकालं सजातीया वामदक्षिणराविणः | दाकुनास्तोरणासंज्ञाः सिद्धिं कुर्युर्गमागमे ॥ २७१॥ 2594

नरस्यात्यन्तिके कार्ये जाते दुःशकुनं भवेत् । यदा तदा जपेत्तत्र मन्त्रं सशकुनाप्तये ॥ २७२ ॥ 2595

मन्त्रः । ॐ भगवत्या भद्रकाल्या भट्टपुत्रस्तु कुर्कुटः । द्धप्रसादतः काश्यां स मे स्याच्छकुनं नरः । ॐ अस्तु अस्तु अस्तु ॥ २७३ ॥ 2596

मन्त्रमिति सप्त जन्त्रा स्थाने तस्मिन्विद्योत्क्षणं यावत् । मन्त्रप्रभावजातं सुद्याकुनमालोक्य गच्छेत ॥ २७४॥

अथ जाङ्घिकशकुनेषु गुभचेष्टितानि । 2597

वामां दिशं दक्षिणभूमिभागा-द्रच्छन्प्रयाणे भषणः प्रशस्तः । वामप्रदेशात्स पुनः प्रवेशे प्रशस्यते दक्षिणभागगामी ॥ २७५॥ 2598

जाते प्रवेदो भवति प्रशस्ता शुन्या गतिः श्वानविपर्येण ।

शार्क्रधरपद्धातिः

न चेष्टितं प्रस्युभयोर्विद्योषः ग्रुनीज्ञुनोस्त्र च कश्चिदस्ति ॥ २७६ ॥ 2599

मूत्रं विधायाभिमुखं प्रयाति
यो जागरूकः शुभदः स पुंसाम् ।
कार्येषु सर्वेष्विष सर्वकारुं
न मूत्रयन्ती शुनकी प्रशस्ता ॥ २७७ ॥
2600

गजाश्वराय्यासनदाहिलेषु

छत्रभ्वजोलूखल छत्रुमेषु ।

कुम्भेष्टकासंचयमाचरेषु

पर्याणमृत्पुष्पफलादिकेषु ॥ २७८ ॥

2601

त्रजेत्पुरस्ताद्यदि मूत्रियत्वा सदैव तत्सिध्यति कार्यमिष्टम् । मृष्टाचभोज्यं नवगोमये स्या-न्मूत्रेण शुष्केपि च शुष्कभोज्यम् ॥ २७९ ॥ (शाभ्यां शुष्मा)

2602

आयाति इष्टोभिमुखो यदि श्वा क्रीडां प्रकुर्वन्विलुटंस्तथामे । बीव्रं तदानीं ध्रुवमध्वगानां भवेत्प्रभूतो धनधान्यलाभः ॥ २८०॥ 2603

नृणां प्रयाणे भवनागमे वा श्वानो रमन्ते यदि सप्रमोदाः । नदिष्टकार्थेपि भवेत्प्रमोदः समागमध स्वजनैः समं स्यात् ॥ २८९ ॥

स्थित्वोझते श्वा यदि तु प्रदेशे
पादेन कण्डूयति दक्षिणेन |
श्विरःप्रदेशं नियतं नरस्य
तक्षित्तलाभं विद्धाति सद्यः ॥ २८२ ॥
2605

उद्यात्प्रदेशादवतीर्थ निम्नं यो याति वामीथ छखपदोसी । निम्नप्रदेशात्पुनरुचदेशं यक्षो व्रजन्दक्षिणगोपि शस्तः ॥ २८३ ॥ 2606

मानवावयवपूरिताननो वीक्षितो भवति भूमिलाभक्कत् । स्यात्पुनः स्वरसनाप्रचालना-न्मण्डला विपुलभूतिलाभदः ॥ २८४ ॥ 2607

अझादिविष्ठानवगोमयानि न वा विधुन्वन्वदने सदैव । वामोपसब्योप्यवलोक्यमानो मनोरथं पूर्यते धुवश्र ॥ २८५ ॥ 2608

गवा सह क्रीडित चेत्तदानीं
प्रयोजनं सिध्यति यद्यदिष्टम् ।
पामप्रदेशे पुरतश्च मूत्रयन्भवत्यभीष्टाश्चानलब्धये श्वा ॥ २८६॥
2609

यक्षः पुरस्तादविनं विलिख्य यातुर्मुखं पदयित चेत्तदानीम् ।

शार्द्घायाद्वातिः

तत्रैव देशे द्रविणस्य लामं व्रवीति कार्य नहि संशयोत्र ॥ २८७ ॥

2610

वामेन गच्छन्पथिकेन साधें ददाति रम्यां रमणीं धनेन । त्रजंस्तु मार्ग सह दक्षिणेन कौलेयकस्तस्करभीतिमाह ॥ २८८ ॥

2611

आदाय पत्रं त्वरितं यदि श्वा दूर्वो नवां वा नवगोमयं वा | प्रयाति यातुः पुरतस्तदानीं राजप्रसादं नियतं व्रवीति || २८९ ||

2612

यक्षो हरिद्रामिषगैरिकाद्यैः पूर्णाननो वक्ति स्रवर्णठाभम् । दृष्टिं पुनः पत्रफलाङ्करेषु चिरं ददाने। निधिठाभकारी ॥ २९०॥

2613

फलं गृहीत्वा सहसा निवासं यक्षो विद्याच्चल्पित पुत्रलाभम् । योभ्येति हृष्टोभिमुखः प्रयातुः ज्ञीन्नं स कुर्याद्धनधान्यलाभम् ॥ २९९॥

2614

यः पह्नवैः क्रीडित वृक्षमूर्लं तथेक्षते यः स ददाति सौख्यम् । रक्ताक्षवक्रोभिमुखोभ्युपैति यो मण्डलः सोवितिलाभमाह ॥ २९२ ॥

2615 युद्धं विधातुं चिततस्य मध्या-त्सैन्यद्वयस्यानुपदस्य यत्र । कैलियको मूत्रयते ध्वजादा-वसंशयं तस्य भवेज्जयश्रीः ॥ २९३ ॥ 2616 योद्धव्यमदीव मयेति यातुः प्रावेशिकं स्याच्छुभदं निमित्तम् । दिनान्तरे यस्तु नरो युयुत्सः क्षेमंकरं यात्रिकमेव तस्य ॥ २९४ ॥ रोगार्दिते भेषजसंप्रयोगे युद्धोद्यमे नष्टविलोकने च । दुर्गप्रवेशे च शुनः प्रशस्ता तारागितः संनिहिते भये या ॥ २९५ ॥ तिष्ठतां प्रचलतां च नराणां मंदिरे प्रविशतां च समस्तम् । दक्षिणं भषणचेष्टितमिष्टं वामकं पुनरुशन्ति विदुष्टम् ॥ २९६॥ खादित किंचन दृष्टिगतश्च-द्यच्छति तद्दिविधं बहुभोज्यम् 📗 💮 धूतिशारा उत नामितपुच्छो यो भवणः स निषेधति भोज्यम् ॥ २९७॥

अथागुभचेष्टितानि । 2620 बलेन वामो यदि नीयते श्वा कटात्तदल्पं विद्धाति लाभम् ।

शार्फ्नधरपद्धातिः

खनन्धरित्रीमस्रखावहः स्यादेवात्पुनः स्यादिनवृत्तिहेतुः ॥ २९८॥
2621
स्थानान्तरं विश्रदुपानहीं चेत्प्रयाति तद्रव्यहरस्तदा स्यात् ।
आस्ते पुरस्तात्सह याति चेच्छ्वा
ददात्युपानद्वदनस्तथार्थम् ॥ २९९॥

भार्द्रकीकसमुखः पुरतश्चे-षृदयते भवति तच्छुभदः श्वा । चर्म ग्रुष्कमथवास्थि विग्रुष्कं विभ्रदेष मरणं विद्धाति ॥ ३००॥

2623

केशाश्मभस्मोल्मुकजीर्णवस्ताण्यङ्गाररज्ज्विन्धनकर्पराणि ।
वक्के समासाद्य च याति यातुर्वृग्गोचरे भूरिभयावहः भ्रा ॥ ३०१॥

दीर्घपादः पथि स्थित्वा रोदिति श्वा प्रवासिनः । तत्कुटुम्बं रोदयते मार्ग लिखति वित्तदः ॥ ३०२॥ 2625

निविद्यात्यर्धमार्गे चेत्तदा प्रामान्तरे स्थितिः । भवति श्वा लुटति चेन्मार्गापेणेह कष्टदः ।। ३०३ ॥ 2626

दक्षिणे निजपक्षप्ती वामे स्तीपक्षहानिकृत् । पृष्ठे च गृहदुःखाय जायते लुउनं शुनः ॥ ३०४॥ 2627

> अत्यन्तकण्डूतिपरो नराणां विरोधकारी शुनकः संदेव ।

स्थादूर्ध्वपादः शुनकः शयानः सिद्धिपदः कार्यविधी विदुष्टे 11 ३०५ ।

2628

यस्थातुर्त्रे यदि सारमेयः कायं सपुच्छं अवणं धुनोति । धुवं तदा तत्र दृढपहारा हरान्ति चोरा द्रविणं क्षणेन ।। ३०६ ।।

2629

भङ्गार ग्रूलाइमप्तालकेश-विस्तीर्णविट्चर्ममृतेषु दृष्टः । श्रा मूत्रयन्यच्छति कार्यनाशं दारिद्यमृत्युपमुखाननर्थान् ॥ ३०७॥

2630

विष्मांसमक्षादिकपूर्णवक्को
भयार्दितः श्वा बदि कम्पमानः ।
पराङ्गुखो याति तदाध्त्रगानां
नदयन्ति सिद्धान्यपि वाञ्चितानि ॥ ३०८॥

2631

विजृम्भते लेढि च नासिकामं यः स्वाङ्गभङ्गं भषणः करोति । स लाभहानि प्रकरोति पुंसो मृत्युपदः श्वान्तरलङ्क्षनेन ॥ ३०९॥

2632

वासकेन यदि दक्षिणमङ्गं दक्षिणेन भषणो यदि वामम् । स स्पृज्ञत्याभिमतो न कदाचि-चत्प्रयोजनविधी कचनापि ॥ ३६० ॥

शार्द्धां धरपद्धातिः

2633

विधूतकर्णे द्युनि चेत्पुरस्तात्पान्थो विद्योद्देदम तदा समस्तम् ।
प्रत्यागतोर्थे समुपार्ज्य पापास्तं राजकीयाः पुरुषा हरन्ति ।। ३११ ।।
2634

दक्षिणगः प्रथमं तदनु स्या-द्वामगतिर्वजनामशितुं था । वेदमनि यत्र नरैस्तु तदन्नं दूरतरं विषवत्त्यजनीयम् ॥ ३१२ ॥

अथ शिवा ।

2635

प्रायः प्रमाणमेता वामरवा संपदे शिवा गन्तुः । नेष्टा दक्षिणशब्दा तत्र विशेषस्तु दिग्जनितः ॥ ३९३ ॥ 2636

भानुयुक्ता दिशो निन्धास्तिस्रो दीप्ता शिवारुते । दग्धाः प्रज्विता धूम्राः शेषाः पञ्च शुभा मताः ॥ ३९४॥ 2637

वधं बन्धं रुजं ब्रूते शिवा दीप्ते दिशात्रये । लाभं क्षेमं जयं राज्यं सौख्यं दिक्पञ्चके शुभे ॥ ३१५॥ 2638

> वामेपसन्ये पुरतोपि पृष्ठे पुंसः शिवा जल्पति यत्र यत्र । आयान्ति चोराः प्रथमे विरावे द्वयोभवेत्तस्करदर्शनं च ॥ ३१६ ॥

2639

नृपातिरोषागमनं तृतीये तुर्ये क्षितिः पञ्चमकेथेलाभः | वाणिज्यसेवादिफलाय षष्ठे श्रीः सप्तमे स्याद्विफलोष्टमेषु ॥ ३१७॥ 2640

यात्रास्विप वामरवा शिवा शिवा शान्तिदक्षु नान्यास । दक्षिणरवापि शान्ते शस्ता शास्त्रप्रमाणेन ॥ ३९८॥

2641

वामा प्रदीप्ते ककुभः प्रदेशे ठाभं तदा हीनमुपाददाति । शिवा रटन्ती पथि दक्षिणे तु क्षिपत्यनर्थान्बहुसंकटेषु ॥ ३१९॥ 2642

अध्यास्य ज्ञान्तां ककुभं शृगाली नरस्य वामा यदि रारटीति । तदर्थलाभं वितरत्यवस्य-मर्थक्षयं दक्षिणतो रटन्ती ॥ ३२०॥ 2643

दक्षिणतः प्रथमं यदि पश्चा-द्वामगता पथिकस्य द्यागाली । फेट्कुरुते कुरुते तदवश्यं क्षेमधनाप्तिगृहागमनानि ॥ ३२१ ॥ 2644

कार्यान्तरेष्वप्यनुगम्यमाना श्रेयःपदा शान्तादिशि पदिष्टा । शिवा पदीप्ते तु दिशः पदेशे समारटन्ती महते भयाय ॥ ३२२ ॥ 2645

भयोद्यमे दीप्तदिशि प्रदीप्तै-नीदैर्नृणां हन्ति महान्ति देवी |

शार्द्गधरपद्धनिः

भयानि सर्वाण्यपि ज्ञान्तनादा ज्ञान्तस्थिता सैव भयाय भूमे ॥ ३२३॥ 2646

यदा च नद्युत्तरणे नराणां दार्ब्द द्यागाली कुरते कदाचित् । तटह्रये तत्परिरक्षणीयं भयं महद्रावि जलेचरेभ्यः ॥ ३२४ ॥

अथ फेरवः।

2647

यात्रायां गच्छतां वामाः स्वनिताः फेरवः शुभाः । निषेधयन्ति ते यात्रां शृगाला दक्षिणारवाः ।। ३२५ ॥ 2648

बान्तासु दिक्षु फेरूणां हृष्टः शब्दः प्रशस्यते । एको रवः सदा निन्दाः सोप्यार्तानां भयापहः ॥ ३२६ ॥ २६४२

गतिर्वामा प्रयाणे तु प्रवेदो दक्षिणा द्युमा । तत्रस्थो न विरुम्बेत दास्तः सर्वत्र जम्बुकः ॥ ३२७ ॥

अथोलूकपिङ्गले ।

2650

अथ घूकस्वरी वामे यात्रायां गच्छतः शुभः । दक्षिणे मृतये किंचिहुष्टं दर्शनमस्य हि ॥ ३२८॥ 2651

कौशिको दक्षिणो मूत्वा पश्चाह्रामस्वरो यदि । कष्टं विधाय मृत्यन्तं निर्वाणे कार्यसाधकः ॥ ३२९॥ 2652

> करोति हुंहुं शुगिति ध्वनिं यो नेष्टो न दुष्टः स यतो रतार्थी ।

चलश्रलः स्यात्कलहाय शब्दः
किकीति दीप्तो गुरुरुग्लुशान्तः ॥ ३३० ॥
2653
पृष्टे च वामे विद्धाति शब्दः
समीहित पान्थजनस्य रात्रौ ॥
विशेषती वायसवैरिशब्दो
दुष्टः प्रदिष्टोहिन सर्वदिक्षु ॥ ३३१ ॥

पिद्गला वामनिनदा प्रयाणे शान्तादिक्स्थिता ।
प्रशस्ता विपरीता च कष्टोद्देगी ददाति सा ॥ ३३२ ॥
2655

पूर्व दक्षिणशब्दा स्यात्तती वामस्वरा यदि । अतीव कष्टं दत्त्वा निर्वाणे कार्यसाधिका ॥ ३३३ ॥

अथ काकः।

2656

आगन्तौ जाङ्किके चैव सर्वे काकाः समाः स्मृताः । क्षेत्रजे शकुने याद्यः काकोलस्तेषु सर्वदा ॥ ३३४ ॥ 2657

कार्याकार्येषु काकोलः प्रशस्तः स्याद्यथा किल । न तथा वायसा ज्ञेया प्राह्मास्तु तदभावतः ॥ ३३५॥

दक्षिणदेशे राब्दं कुर्वनगच्छंश्च दक्षिणेनैव । काकः शुभः प्रयाणे शुभः प्रवेशे तु विपरीतः ॥ ३३६ ॥ 2659

> वामेन गत्वा विनिवृत्य मार्गे काको यदा दक्षिणभागगः स्यात् । यातुः करोतीहितकार्यसिद्धिं क्षेमं च शीम्रं पुनराममं च ॥ ३३७॥

शार्द्गधरपद्धतिः

2660

कृत्वा रवं यः पुरतः प्रयाति
पुरःस्थितो यो मृदमादधाति ।
कण्डूयते यश्च शिरोङ्किणासौ
पुंसां तदाभीष्टफलं ददाति ॥ ३३८॥
2661
स्तम्भे गजानां नियतं गजाप्तिं
गजाधिरूढः पृथिवीपितत्वम् ।
तुरंगमे वाहनभूमिलामं
करोति काको विजयं ध्वेज च ॥ ३३९॥

2662

प्रशान्तनादः शिखरे तरूणां स्त्रीसङ्गसीख्यं करटोभिधंते | धान्यादिकूटेषु तथाचलामं गोपृष्ठगो गोवनिताधनाप्तिम् || ३४० || 2663

अज्ञादिविष्ठापिद्यितादिभिर्यः पूर्णाननोभीष्टफलप्रदोसी | मन्त्रादिसिद्धैच विणगादिलाभे द्यस्तो विवाहादिविधी च काकः || ३४९ || 2664

चिह्नध्वजच्छत्रकृताधिरोहः
समुद्यतं रात्रुबतं प्रपदयन् |
आजौ जयं जल्पति भूमिपानां
कृतस्वनः क्षीरतरौ च काकः || ३४२ ||
2665

कांकामिति क्रीमिति योषिदाध्ये योगाय कोंकोमिति दान्दितं स्यात् । अपत्यलामः कुकु इत्यनेन गन्तुः फलं केंकक इत्यनेन ॥ ३४३॥

2666

क्रींक्रोमितीदं शुभलाभकारी क्रुंक्रुं निनादः प्रियसंगमाय । मित्राप्तये स्यात्क इतीदृशं च करोति काको वदति स्वतृष्ट्या ॥ ३४४ ॥

2667

क्षेमं विधत्ते करभस्य पृष्ठे खरस्य पृष्ठेरिभयं वधं च । क्रोडस्य पृष्ठे धनमर्थलामं तस्यैव पृष्ठे धनपङ्कालिप्ते ॥ ३४५ ॥

2668

सचो ज्वरं सैरिकपृष्ठसंस्थो मृताङ्गसंस्थो मरणं करोति । कार्यक्षतिं रिक्तघटाइमसंस्थः काकः कार्ले काष्ठनिविष्ठदृष्टः ॥ ३४६॥

2669

प्रयाति वामे यदि पृष्ठदेशे कृतारवस्तद्रुधिरश्रुतिः स्यात् । बक्षीवरत्रादिवसां गृहीत्वा प्रयाति वामे स हि सर्पभीत्ये ॥ ३४७॥

2670

नदीतटे वाथ रटचटव्यां खरस्वरो व्याघ्रभयाय गन्तुः । नैवातुरः कापि मतो हिताय न हष्टपुष्टः कचिदेव दुष्टः ॥ ३४८ ॥

शार्क्षधरपद्धतिः

2671

.तुण्डेन पुच्छं विलिखन्खरेण स्वरेण यो रौति निरीक्षतेर्कम् । एकेन पादेन तथोपविष्टो ब्रूते स बन्धं पुरतो जनस्य ॥ ३४९ ॥ 2672

यात्रोद्यमे सैन्यवधाय काको दृष्टो रथेभाश्वनृमस्तकेषु । आयाति यस्याभिमुखो बतस्य युद्धोद्यमे तस्य पराजयः स्यात् ।। ३५० ॥

2673

2674

काक्रा इति क्रोरिति च द्विरुक्तं क्रुंक्रूमिति क्रो कुकुहूरितीदम् । रुतं प्रदिष्टं मरणाय पुंसां गन्तुर्विनाशं कुरुते त्ववश्यम् ॥ ३५९॥

क्रीं क्रीमिति क्रोमिति च त्रयोमी कां क्रामिति ही चरणी रणाय । का का इतीदं च विघातकारी स्यात्का इतीदं विफलं सदैव ॥ ३५२॥

> अथ पोतकी । 2675

यामाद्वहिर्त्रजित्वा स्तोकान्तरदूरमार्गमध्यास्य । उद्यार्थ स्वस्त्ययनं विष्णुं तार्क्षे च संस्मृत्य । तत्रावलोक्य दिनकरमुद्यार्थ किरीटिनोभिधानानि । नामानि कृष्णिकायाः पोत्का नत्वा च तां पश्येत् ।।३५३।। (युगम्)

अर्जुनः फाल्गुनः पार्थ <mark>इति पूर्वीक्तनामानि |</mark> 2676

इयामा कृष्णा शकुनिः सितपक्षा पीतकी कुमारी त्वम् । दुर्गा देवी चटका धनुर्धरी पाण्डवी च वराही त्वम् ॥३५४॥ 2677

पान्थजननी तथोमा ब्रह्मस्रुता शक्रुनदेवता त्वमसि । प्रत्यक्षा भव भगवति नमोस्तु ते देहि मे सिद्धिम् ॥ ३५५॥

अथ पातकी राकु नविचारः।

2678

दिक्कालस्वरचेष्टाभावगतिस्थानकार्यसंप्रभान् । यो वेक्ति ज्ञानतदीप्तांस्तवास्ते ज्ञाकुनं ज्ञानम् ॥ ३५६ ॥ 2679

भस्मितदग्धज्वितातिङ्गितधूमान्विता विमुच्य पञ्चेताः । शेषा दिशः प्रशान्ताः कालो विष्ट्यादिनिर्मुक्तः ॥ ३५७॥ २६८०

शान्तो भौमेपि रवी दहनानिलगगनजाः स्वरा दीपाः । चेष्टाः शुभाः प्रसन्ना भावः शोकादिनिर्मुक्तः ॥ ३५८ ॥ 2681

वक्रादिदोषरहिता ऋज्वी तारागितः प्रशस्ता स्यात् । तरुतोरणादि शान्तं स्थानं दीप्तं कपोतादि ॥ ३५९ ॥ 2682

कार्य च शान्तदीप्तं ज्ञात्वा विद्वान्विचारयेत्सर्वम् । शान्ते शान्तं प्राह्मं दीप्ते दीप्तं च गृङ्कीयात् ॥ ३६०॥ 2683

चिलि शूलि रवी भीमे चि कुरुतिः कूचीति निस्वनात्राप्यो । कितुरिति तैजसः स्यात्स्खिलता नादाश्च ये केचित् ॥ ३६१ ॥ 2684

चिवीति रवो मारुतः स्याचुितकुितिनादश्च ताहराः कथितः । आम्बरमाहुश्चिरिरिति चिकुरिति पत्र्च विद्वांसः ॥ ३६२॥

शार्द्गधरपद्धतिः

2685

लाभदिश्वलिचिलीति निनादः शूलिश्चलिनिनदोपि तथैव । कूचिकाचिइति वापि जलार्थे व्याहतौ चिकारिति स्वर उक्तः ॥३६३॥

2686

कीतुकीतुइति यो मधुरोसी कामदस्तु निनदः स्वितिताख्यः । स्याद्वयाय नियमेन चिचीति निःस्वनाश्चितिकुनाद इहापि ॥ ३६४ ॥

2687

कष्टदश्चिरिचिरीति विराव-श्चीकुचीकु इति दैन्यविधायि । एवमीदृशकला दश नादाः प्रस्फुटा निगदिता भगवत्या ॥ ३६५ ॥

2688

दर्शनचेष्टास्वरगतिभक्ष्ययहणेष्वधिकमधिकं स्यात् ।

क्रमशो बलमेतेषां समुदायः सकलफलहेतुः ॥ ३६६ ॥

2689

वामाइक्षिणगमना या सा तारा निगद्यते पुरतः । दक्षिणतो वामं या याता सा कीर्त्यते वामा ॥ ३६७ ॥

2690

वामा विभागो निजपक्षनामा विपक्षनामाङ्कितदक्षिणः स्यात् । वामे द्युभं पूर्वमुदीक्षितायां यहक्षिणे हन्ति विलोकिता सा ॥ ३६८॥

2691

वामविरावा वामे स्थिता प्रशस्ता गता तारा । दक्षिणरवापि पक्षे स्थिता न शस्ता गता वामा ॥ ३६९॥

सुखदुःखहर्षशोकप्रभृति यदामोति दैवतः शकुनिः। सावस्था पक्षे स्वा ज्ञेया त्वन्यत्र शत्रूणाम् ॥ ३७०॥ 2693

त्वरितं याती त्वरितं पूर्णं च समीहितं जनयेत् । मध्यफला सविलम्बा हीनफला सुचिरगम्नास्त ॥ ३७१॥

अथ पीतकीदर्शनम्।

2694

अविकृतकृतभौमरवा सुस्थानस्था सुचेष्टिता वामे । यात्रासु दृष्टमात्रा दुर्गा दुर्गाणि तारयति ॥ ३७२॥ 2695

दृष्टा प्रागुपविष्टा ज्ञान्तरवानन्तरं गता तारा । स्रचिरस्थानकृतस्थितिरभिमतफलदायिनी दुर्गा ॥ ३७३॥ 2696

उन्नतदक्षिणपक्षा भक्ष्यमुखी विहितपार्थिवनिनादा । तारा तरुमधिगच्छति तद्यच्छति वाञ्छितादधिकम् ॥३७४॥ २६९७

अमेसरी कुमारी तत्पृष्ठे पुहुनो यदा तारः । सिद्धिस्तदोत्तमा स्यादृष्टाप्यादी वरा दुर्गा ॥ ३७५॥ 2698

एकापि पञ्चशान्ता तारा वाञ्छाप्तये शुभासीना । लाभ उभाभ्यामधिकस्तिस्रो राज्याय यात्रायाम् ॥ ३७६॥ 2699

क्षेत्रे यामी पामे नगरं नगरे तु मण्डलावाप्तिः । तस्यामुर्वीत्येवं यो लाभो राज्यमाहस्तम् ॥ ३७७ ॥ 2700

नीचैर्यान्ती नीचं फलमधमाद्दा चिरेण वा दिशांते ।
मध्येन मध्यमात्रं तूर्ण पूर्ण शिरःसीम्नि ॥ ३७८ ॥

शार्क्षधरपद्धातिः

27	01
~ .	

आदें। दर्शयित नितं यान्ती यान्ती समुज्ञति धत्ते । अनुकूलापि वराही चिरेण तुच्छं फलं धत्ते ॥ ३७९॥ 2702

उचैरुड्डीयमाना नितमन्ते वहित या तु गच्छन्ती । यचिरुठभ्यमथाल्पं तत्सा बहु यच्छित त्विरितम् ॥ ३८०॥ 2703

वामे विधाय शब्दं यात्यनुकूला करोति च विरावम् । वामा ततोपि भूत्वा राति तदा बहुफला देवी ॥ ३८९॥ 2704

वामे विहितविचारा तारा भूत्वा करोति शब्दं या । सा विनिहत्य गतेः फलमाद्यरवोत्थं फलं धत्ते ॥ ३८२॥ 2705

या याति मौनिनी वा प्रदक्षिणं हृद्यवामदाब्दा वा । ऋज्त्री शुभाय गमने वामा प्रामप्रेवेदो च ॥ ३८३॥ 2706

यद्येका दक्षिणगा वामान्या तद्वयमुपेक्ष्याथ । अन्या गवेषणीया मिश्रत्वे फलविमिश्रत्वम् ॥ ३८४ ॥

.पृष्ठाभिमुखी पृष्ठे कार्ये नास्तीति संमुखी ब्रूते । तारा लाभाय पुरः पृष्ठे नष्टार्थलाभाय ॥ ३८५ ॥

2708 वामस्वरा समृद्धिं दक्षिणदान्दा निषेधमाचरित | संमुखदान्दानर्थे पृष्ठरवा वदित पृष्ठार्थम् || ३८६ || 2709

उड़ीयोर्ध्व गमने निपत्यवचना वधोन्मुखी शकुनिः । वामे यातुर्निधनं दिशति विपक्षे विपक्षस्य ॥ ३८७॥ 2710

पक्षे मक्ष्ययहणं लाभाय विपक्षसंभवं हान्ये | पञ्चानामपि मुख्या मक्ष्याप्तिर्दर्शनादीनाम् || ३८८ ||

संमुखमायान्ती वा पृष्ठरवा वा तिरोभवन्ती वा | अत्यन्तदुष्टचेष्टा या वा सा वारयेद्रमनम् || ३८९ ।| 2712

चापच्युतेव गुलिका वियति जवाद्याति दूरदेशं या । तारा रणाय गन्तुर्वामा दयामा तु मरणाय ।। ३९० ॥ 2713

मृगयुर्मृगयां गच्छन्मार्गे मार्गे विमार्गयन्दुर्गाम् । वामरवां तारां वा गृह्णीत मृगेषु दृष्टेषु ॥ ३९१॥ २७१४

स्थानीकृतेषु यदि वा दृग्गोचरमागतेषु वध्येषु । प्रावेशिकेन यायाद्याधः शकुनेन धाटिदस्तद्वत् ॥ ३९२॥

> अथ हंसचारः । 2715 एकत्र सार्थे त्रजतां बहूनां तुल्येपि जाते दाकुने फलानि । नानाप्रकाराणि भवन्ति येन तं हंसचारं प्रवित्रारयामः ॥ ३९३ ॥

शशाङ्कनाद्यामथवार्कनाद्या-मन्तःशरीरे प्रविशन्त्युशन्ति । यशःसमृद्धिं कुशलं जयं च निर्गच्छतः स्यात्फलवैपरीत्यम् ॥ ३९४॥

अथ गुभहंसचारः | 2717 ऐन्दवी वहति नाडिका यदा स्वेच्छया प्रविद्याति प्रभञ्जनः | पोतकी व्रजति दक्षिणा यदा स्यात्तदा सकलमीप्सितं फलम् || ३९५ ||

शार्डु-धरपद्धतिः

2718

स्याद्यदि वामा रयामा वायुरिडां विश्वति चेत्तदा तत्र । प्राक्तनशकुनात्किचिन्नयूनं भद्रं भवेन्नियतम् ॥ ३९६॥ 2719

मारते विश्वति दक्षिणनाडीं दक्षिणा यदि गतिर्भगवत्याः । ईप्सितं फलमुशन्ति तदार्धे निश्चयोत्र मुनिभिः कथितोयम् ॥ ३९७ ॥

निःसरत्युदरतो यदी उया
मारुतो भगवती च दक्षिणा ।
अल्पकं शुभफलं भवेत्तदा
नात्र किंचिदविचारगोचरम् ॥ ३९८ ॥

अथाराभहंसचारः ।

2721

नाडिका वहति तापनी यदा निःसरत्युदरतः समीरणः । अप्रदक्षिणगतिर्धनुर्धरी स्यादनिष्टफलमन्ययं तदा ॥ ३९९॥ 2722

वायुर्दक्षिणनाद्या निःसरत्युद्दरतः समीरणः । प्राक्तनदाकुनाञ्यूनं किंचिदनिष्टं भवेत्तत्र ॥ ४०० ॥ २७२३

यदि वहित वामनाडीपवनो बिहरेति पोतकी वामा | अर्धमिनष्टं भवति प्रस्थितकार्थे तदा नित्यम् ॥ ४०९॥ 2724

दक्षिणनाडी पूर्णा पवनेन गतिर्यदा च वामा स्यात् । अल्पकमग्रुमं भवति ध्रुवमिह नैवास्ति संदेहः ॥ ४०२॥

तारा यान्ती सोमनाडचां वहन्त्यां इास्ता इयामा शोभने कार्यभागे | संत्रासादौ शस्यते वैपरीत्या-त्संमिश्रत्वे स्यात्फलं मिश्रमेव ॥ ४०३ ॥

2726

तेनैकस्मिन्नेव जाते निमित्ते यादृग्येषां प्राणचारोभ्युदेति । तादृक्तेषां स्यात्फलं मानवानां नैकाकारो हंसचारः क्वचित्तु ॥ ४०४॥

अथ तित्तिरिः ।

2727

यात्रायां तित्तिरिर्वामः स्वरः क्षेमाय शस्यते । स एव कन्यकाकार्ये दक्षिणो वरत्रब्धये ॥ ४०५ ॥ 2728

> वामः पूर्व दक्षिणः स्यात्ततो यः पश्चाद्वामश्चिन्तितार्थप्रदाता । स्थैर्यारम्भे लाभकृत्ये प्रवेदो नष्टान्वेषे दक्षिणः श्रेष्ठकारी ॥ ४०६ ॥

2729

कृष्णतित्तिरिरितीह पत्त्री
वृत्तितिरिरिति प्रथितो यः ।
चातकः स्वर्रवो दिधमहो
गौरितित्तिरिसमाः शकुनेषु ॥ ४०७॥

अथ लद्वा ।

2730 लट्टा दक्षिणगमना यात्रायां वामगा प्रवेशे च । संमुखमायात्यये न तस्य सौख्यादिदात्री सा ॥ ४०८॥

शार्क्ष धरपद्धातिः

2731

पृष्ठादागच्छन्ती पृष्ठे सौख्यं करोत्युभयभागे । यदि शुध्यति तद्युग्मं विवाहयात्रे तदानिष्टे ॥ ४०९॥ 2732

त्रासिता पक्षिणान्येन त्रासमाख्याति यायिनः । हृइयते संमुखे तस्य वस्तु तद्वस्तुवृद्धिकृत् ।। ४१० ।।

अथ करायिका ।

2733

<mark>प्रामादे। गच्छतां वामः</mark> शुभः करकरारवः I

दक्षिणः करायिकायाः श्रेष्ठो घुलुघुलारवः 🖁 ४११ 🛚

2734

प्रवेशे स्याइक्षिणतः श्रिये करकरारवः ।

वामे घुलुघुलारावो वैपरीत्येन इास्यते ॥ ४१२ ॥

2735

प्रवेशे निर्गमे चैव दक्षिणे च गतिः शुभा ।

उभयत्रापि वामा तु मूटा स्याद्वधबन्धदा || ४१३ ||

2736

शब्दं कृत्वोड़ीयते या गत्वा वा कुरुते ध्वनिम् । शब्दायते तरी वापि वामापि व्रजतां शुभा ।। ४९४ ॥ 2737

प्रवेशेल्पफला सैव यामे घुलुघुला शुभा । बद्धस्य मुक्तये सद्यो मूहा घुलुघुलापि च ।। ४१५ ॥ 2738

बद्धस्य द्रव्यनिर्गत्ये तस्याः करकरारवः । वाणिज्यार्थे गच्छतां तु लाभदायी स एव हि ॥ ४१६ ॥

अथ वृकः ।

2739

यात्रायामुद्यरन्वामश्रीरभीतिकरो वृकः । दक्षिणे कष्टकृत्सार्थे स्त्री यदि स्यात्तदर्तये ॥ ४९७॥

वरस्य परिणीतस्य सवधूकस्य गच्छतः | यद्युत्तरन्ति च वृका निकटे पितृवेदमनः || ४१८ || 2741

पितृमातृविनाद्याय समीपे अज्ञुरीकसः । वधूअश्र्वोः पुत्रपित्रोरकवासनिवारकः ॥ ४१९ ॥ (युग्मम्)

2742

क्षेत्रे याताः कार्षुकस्य विना वृष्टिं तु ये वृकाः । क्षेत्रमध्ये लुटन्तश्च दुर्भिक्षानर्थस् चकाः ॥ ४२०॥

पूर्व गृहीत्वा व्यापारं यामं वा गच्छतो वृकः । प्रयाणपदवीं वामे प्रापयत्युत्तरं भृदाम् ॥ ४२१ ॥ 2744

चीरस्यान्यस्य वा पुंसः परार्थयहणाय चेत्। गच्छतो वा समुत्तीर्णः फलदाता भवेद्दृकः ॥ ४२२ ॥ २७४५

भवेद्दृकानां दाकुनो दीप्ते कार्ये स्रुद्योभनः l सर्वकार्याणि मङ्कुस्य साधयत्येव सर्वतः || ४२३ ||

अथ हरिणः ।

2746

विषमा हरिणा गैरा भाग्याचान्ति प्रदक्षिणम् । प्रस्थाने न शुभा वामाः सक्तव्णास्तेपि शोभनाः ॥४२४॥ 2747

उत्तीर्य दक्षिणे पूर्व पश्चाद्दामेतिनिन्दिताः । कैश्चित्कृष्णे मृगश्चेकः केश्चित्सर्वेपि नादृताः ॥ ४२५ ॥ 2748

नेत्ररोगाय यद्येको वामगो मृगमध्यतः । लाभदः स स्वपक्षे चेदुत्तीर्यं प्रविशेत्पयः ॥ ४२६ ॥

खनत्युत्तीर्य भूमिं च निधानक्षितित्रब्धये । स्वपक्षे परपक्षे तु दास्त्रपातादिभीतये ॥ ४२७ ॥

2750

उत्तीर्य पृष्ठतो याति वेष्टनं वा करोति चेत् । स्वस्थस्य वेष्टनप्राप्तिः सभयस्य भयं हरेत् ।। ४२८ ॥

बन्तः शृङ्गिर्विषाणाभ्यामुद्देगाय प्रवासिनः । खेलन्तः सुरते वापि कुर्वन्तः कार्यसिद्धये ।। ४२९ ।।

यद्युत्तरन्तस्त्रस्यन्ते तदा कार्यस्य नादाकाः । एको दक्षिणगो गौरो मूत्रकृद्यः स लाभदः ॥ ४३० ॥ २७५३

मृग्यो वा कृष्णसारो वा नोत्तरन्त्यः शुभावहाः । शुभकार्येषु दीप्ते च कार्ये ते शोभनाः स्मृताः ॥ ४३१ ॥

अथ नकुलः **।**

2754

नकुलानामपि धन्यं विषमाणां दक्षिणं गतं यातुः । लोमाशिकापि श्रेष्टा दर्शनतस्तारगश्चाषः ॥ ४३२॥

अथ मिश्रहाकुनानि ।

2755

सर्वत्र इंससारसवकोरहारीतचक्रमिथुनानि । धन्यानि दर्शनरुतैः खद्धनदात्यृहभासाश्च ॥ ४३३ ॥ 2756

द्याद्याराटकोलगोधाविषधरमार्जारकोंशिका न द्युमाः । मार्ग विलङ्क्ष यान्तो दीप्ते कार्ये च ते द्युमदाः ॥ ४३४॥ 2757

व्याधिवधवन्धशुल्कयहणेष्वन्वेषणे च नष्टस्य । प्रस्थानाद्विपरीतः श्रकुनः शस्तः प्रवेशे च ॥ ४३५ ॥

अद्यतने योद्धव्ये शंकुने विजयाय यात्रिकविरुद्धः । दिवसान्तरिते युद्धे क्षेमः प्रास्थानिकः शकुनः ॥४३६॥

> अथ क्षुतम् । 2759

लाभकारि भवेदैन्द्रामाप्तेय्यां हानिकृत्तथा । यमालये मरणकृत्रेर्ऋत्यां दुःखकुत्क्षुतम् ॥ ४३७ ॥ 2760

पश्चिमायां भवेछक्ष्मीः शुभवार्त्ता मरुहिशि । कीवेयी ध्रुवलाभः स्यादेशान्यां विजयो भवेत् । ब्रह्मस्थाने क्षुते जाते राज्यं निःसंशयं भवेत् ॥ ४३८॥ 2761

वामविभागे सफलं न दक्षिणे पृष्ठतः श्रुभं तच । क्षुतमयेषे नियतं ददाति कष्टं तथा मरणम् ॥ ४३९ ॥ 2762

पौनःपुनिकं व्यर्थे हटहास्यभयादिभिर्विडालस्य । श्वानस्य च मृत्युकरं पशुक्षुतं कष्टदं नियतम् ॥ ४४० ॥ 2763

वस्तुविक्रयकर्तव्ये क्षुतं विक्रयवारकम् । लाभदं वस्तुनो याहे तचेत्स्याद्यवसायिनाम् ॥४४९ ॥ 2764

नष्टान्वेषे गच्छतां तु तच नष्टाप्तये भवेत् । नब्ये परिधृते वस्त्रे क्षुतं चेद्वस्त्रहाभदम् ॥ ४४२॥ 2765

होमपूजाद्यनक्षेत्रधर्मान्ते चेद्भवेत्क्षुतम् ॥ सविद्येषं तदा कार्ये पुनर्व्यावृत्त्य जायते ॥ ४४३ ॥ 2766

क्षुतं प्रेतक्रियान्ते च पुनः प्रेतक्रियाकरम् । बिलनं रिपुमाख्याति क्षुतं रिपुविनियहे ॥ ४४४॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

2767

वैद्यस्य ग्ट्यतो रोगं क्षुतं हन्ति क्षणादिष | वैद्याह्वानाय दूतस्य गट्यतो रोगिमृत्युकृत् || ४४५ || 2768

कर्षणान्वेषणे यातुः क्षुतं जलदवृष्टये | हिमादिभूषणे नव्ये विधृते भूषणाप्तये || ४४६ || 2769

<mark>ग्रुभादनन्तरं श्रेष्टमशुभानन्तरं</mark> क्षुतम् । <mark>अशुभं सर्वकार्येषु तद्दिचार्यं विचक्षणैः ।। ४४७ ।।</mark>

अथ दिशां स्वभावकथनम् ।

2770

उदयास्ती मूलाख्यो उत्तरयाम्यो ध्रुवनिवासनामानी | नैर्ऋतवायव्यो च प्रमाणचरकाह्नयो तेषाम् || ४४८ || 2771

रूढे चैव भवेतामैशानाभेयकोणयोराभिधे | सहजं रविगतिजनितं चैषां द्वेषा प्रशान्तदीप्तत्वम् ॥४४९॥ २७७२

प्राच्यं दीप्तं मूलं स्वभावतस्तुच्छकार्यं च । रवियोगात्प्रकृतेरिप दीप्ततरा स्याहिंगैद्यानी ॥ ४५०॥ २७७३

एकान्तरान्तमेकं मन्यन्ते मानवा निवासाख्यम् । उत्रस्य च शीतस्य च नाशकरं कार्ययुग्मस्य ॥ ४५५ ॥ २७७४

प्रमाणं निष्प्रमाणानां प्रमाणं कुरुतेतराम् । पदस्थस्य पदावाप्तिर्नाद्यकृत्त्वरितं च तत् ॥ ४५२ ॥ '2775

प्राप्य प्रमाणकोणं यद्यन्यस्थस्य जायते दाकुनः । तस्याकस्मार्तिकचित्सत्वरमुत्पद्यते कार्यम् ॥ ४५३ ॥

न प्रारब्धं सिध्यति न प्रस्थानं प्रमाणमायाति । शकुने प्रमाणजाते विघटेत समागमे संधिः ॥ ४५४ ॥ 2777

विघटितमर्थे घटयति संशियतं वस्तु साधयत्यविरात् । प्रत्यानयति च नीतं प्रमाणकीणोदितः शकुनः ॥ ४९५ ॥ 2778

प्रत्यूहोपहतानां दिङ्गूढानां मितभ्रमार्तानाम् ।
प्रायः प्रमाणदाकुनः साधीयान्कान्दिद्शीकानाम् ॥४५६ ॥
2779

पश्चिममूलं शान्तं स्वभावतस्त्वरितकार्यकुद्धीरम् । स्वस्थिरकर्मकरं च प्रोहीप्तं स्याद्रवेयीगात् ॥ ४५७ ॥ 2780

रिक्तीकरोति पूर्ण रिक्तं पूर्ण करोति नियमेन । प्रायः स्वरूपदीप्तः शकुनश्चरकप्रदेशोत्थः ॥ ४५८ ॥ 2781

उत्साहोज्झितमनसां राज्ञां परिमोषिणां जिगीषूणाम् । निरुपायोद्धिमानां साधुश्वरके सदा शकुनः ॥ ४५९॥ 2782

चौर्यावस्कन्दाहतपरसंपत्संभृतप्रदेशानाम् । सद्यो रिक्तीकरणं चरकं शकुनं समुद्भूतम् ॥ ४६० ॥

भूमिं गतोपि जीवित निगडैरपि संयतो विमुच्येत । युध्यन्ते संनद्धाः क्रोधान्नोदायुधा योधाः॥ ४६९ ॥ 2784

धरोद्भवं तु ज्ञाकुनं ज्ञुभस्योध्वं ज्ञुभाय तत् । अज्ञुभोध्वं न भद्रं स्यात्सर्वत्रेषा विचारणा ॥ ४६२ ॥ 2785

द्याकटारोपितभाण्डोप्युचलि नैव यातुकामोपि । ध्रुवदेशोत्थे शकुने किंत्वेकः प्रवसित स्वस्थः ॥ ४६३ ॥

यस्योटजेपि वसतो ध्रुवं समासाद्य जायते दाकुनः । मासार्धमस्य न चिरात्पुंसः सौधानि साधयति ॥ ४६४ ॥ 2787

यामारामामरगृहपरिखा वा यदि शाश्वतारम्भात् । सिद्धिं ध्रुवोत्थशकुनो नयति सुखोद्दाहमुख्यांश्व ॥ ४६५ ॥ 2788

ईशानोत्यैः शकुनेश्वोरा मामं प्रविदय न लभनते । न च रोगार्ती जीवति स्वस्थाप्यस्वास्थ्यमामीति ॥ ४६६॥ 2789

ईशानोत्थेः शकुनैर्विशेषतः श्रूरमण्डलाकान्तेः । रिपुवेष्टित इव दूरं त्यक्का स्थानं पलायेत ॥ ४६७ ॥ 2790

पश्चिममूले शान्ते शकुनाः शान्ताः शुभावहाः सद्यः । प्राचीमूले च तथा शान्ताः परिणामसीख्यकराः ॥४६८॥ 2791

यस्मिन्देशे यथा येषां प्रसिद्धं शकुनं किल । तस्मिन्देशे तथा तेषां फलदं नान्यतः कचित् ॥ ४६९॥

अथ स्वरोदय: 1

2792

मर्त्यप्राक्तनपुण्यस्य पापस्य च फलप्रदम् । स्वरोद्यं प्रवक्ष्यामि यं ज्ञात्वा नावसीदिति ॥ ४७०॥ 2793

स्वरोदये शुभे जाते शकुनैः किं प्रयोजनम् । तस्मिश्चाप्यशुभे जाते शकुनैः किं प्रयोजनम् ॥ ४७१ ॥ २७४

इडा सोमस्य नाडी स्यात्पिङ्गला सूर्यनाडिका । इडा सोम्या भवेद्दामा पिङ्गलोया च दक्षिणा ।। ४७२ ॥

हंसाभिधानः पवनो नाभिमूठात्समुत्थितः । नाडीमार्गेण जन्तूनां प्रकरोति गतागतम् ॥ ४७३ ॥ 2796

इडया संचरन्वायुः सौम्ये कार्ये शुभः स्मृतः । पिङ्गलायां तथा दीप्ते इयोः कापि न शोभनः ॥ ४७४ ॥ 2797

अध्ययनमित्रसङ्गपवेदायात्राविवाहदानेषु । शुभकार्येष्विविवेष्वपि शस्तः सोमाध्वगः पवनः ॥ ४७५ ॥ २७४

> युद्धवाद्रतवस्तुविक्रय-द्यूतभोजनभयोयकर्मस्र | सूर्वमार्गगमनः समीरण-स्तत्त्वदर्शिभिरतीव द्यस्यते || ४७६ || 2799

द्युभः स्यात्प्रविश्चन्तर्मारुतो न तु निःसरन् । सौम्ये वा दीप्तकार्थे वा सर्वत्रैषा विचारणा ॥ ४७७ ॥ 2800

यस्यां प्रवहति वायुर्नाडी सा जीवसंयुता गदिता । यस्यां नैष प्रवहति निर्जीवा सा समाख्याता ॥ ४७८ ॥ 2801

दीने कार्ये नाडी परदिशि निर्जीवितां सदा कुर्यात् । शान्ते च जीवसहितां ततस्तु सिध्यन्ति सर्वकार्याणि॥४७९॥

अथ पञ्चतत्त्वानि ।
2802
अम्भस्तत्त्वं भूमितत्त्वं च वायोस्तत्त्वं तेजस्तत्त्वमाकाद्यातत्त्वम् ।
पञ्चैतानि प्राणवायुं मिलित्वा
नाडीयुग्मे प्राणिनां संचर्ति ॥ ४८०॥

शार्द्गधरपद्धातिः

2803

नामिं यावद्भवेन्मानो वारिणः षोडशाङ्गुरुः । धरायाश्च भवेत्तद्दसमाणो द्वादशाङ्गुरुः ।। ४८१ ॥

2804

अष्टाङ्गुरुस्य कथितो वायोर्मानो विचक्षणैः । चतुरङ्गुरुमानं च तेजस्तत्त्वं निगद्यते ।। ४८२ ॥

2805

द्यङ्गुलोन्मानमाकादां कथितं तत्त्वदर्धिभिः । एतानि पत्त्व तत्त्वानि नाडीयुग्मे विचारयेत् ।। ४८३ ॥

2806

नीरस्याधो भूमेर्ऋज्वी वायोश तिर्यवस्यात् । ऊर्ध्व तेजःप्रभवा ग्रुन्या गगनस्य गतिरुक्ता ॥ ४८४ ॥

2807

नीरं वर्तुतमुर्वी चतुरस्रा वायुरर्धचन्द्रः स्यात् । तेजस्त्रिकोणमम्बरमाकृत्या शून्यमुद्दिष्टम् ॥ ४८५ ॥

2808

जलवसुधातत्त्वाभ्यामुदिताभ्यां सौम्यकार्यमतुलं स्यात् । मारुततेजोभ्यां च प्रारब्धं दीप्तमेति संसिद्धिम् ।। ४८६ ॥

2809

श्रून्यं गमनं निष्फलमिखलेष्विपि शान्तदीप्तेषु । कार्येषु निन्दितं तत्कथितमिदं पूर्वस्रिभिः सत्यम् ॥ ४८७॥

2810

तत्रापि चिन्तनीयं सोमदिनाधीद्यनाडिकाचारात् । फलमेतेषामखिलं मिश्रं संजायते यस्मात् ।। ४८८ ।।

2811

इडायां यदि भूम्यम्बुतत्त्वे प्रवहतस्तदा | स्थिरसौम्यादिकार्याणामारम्भः सिद्धिकुद्भवेत् || ४८९ ||

पिङ्गलायां यदा तत्त्वं वायोर्वा तेजसो भवेत् । उत्रकर्माणि सर्वाणि तदा सिध्यन्ति निश्चितम् ॥ ४९० ॥ 2813

यदेडायां मरुत्तत्त्वं तेजस्तत्त्वं भवेदुत । कार्याणां सौम्यदीप्तानां सदा स्यान्मिश्रितं फरुम् ॥ ४९९॥ 2814

पिङ्गलायां धरानीरतत्त्वे प्रवहतो यदि । तदोग्रसौम्यकार्याणां भवेत्फलविमिश्रता ॥ ४९२ ॥ 2815

पिङ्गलायामिडायां वा व्योमतत्त्वं न शस्यते । कर्मणां शान्तदीप्तानामारम्भे नाशकं यतः ॥ ४९३ ॥ 2816

तत्त्ववलाचाडीबलमधिकं प्रोक्तं महर्षिभिर्नियतंम् ।
ज्ञात्वैनं स्वरचारं नरो भवेत्कार्यनिपुणमतिः ॥ ४९४ ॥
एते नानाशकुनशास्त्रभ्यः केचिन्मनापि ।

अथ पञ्चनां लक्षणानि चिकित्सा च ॥ ८८॥

तेषु पूर्व छागः।

2817

भूपानां धनिनां वा गेहेषु वसन्ति संततं परावः । माद्याः सुरुक्षणास्ते कुरुक्षणा दूरतस्त्याज्याः ॥ ९ ॥ '2818

छागशुभाशुभलक्षणमभिधास्ये नवदशाष्ट्रदन्तास्ते । धन्याः स्थाप्या वेदमनि संत्याज्याः सप्तदन्ता ये ॥ २॥ 2819

स्तन इव च गर्ले लम्बित युश्छागलानां मणिः स विज्ञेयः। एकमणिः शुभफलकुद्धीनफला द्वित्रमणयो ये।। ३ ॥

शार्क्त धरपद्धातिः

2820

मुण्डाः सर्वे शुभदाः सर्वासिताः कृष्णदेहाश्च । श्वेतार्धासितदेहा धन्याः कपिलार्धकृष्णाश्च ॥ ४ ॥ 2821

सप्टषत्कण्टाशिरावाचीलप्टटिनभश्च ताम्नदृक्शस्तः ।

﴿ ﴿ ﴿ कृष्णचरणः सितो वा कृष्णो वा श्वेतचरणो यः ॥ ५॥

﴿ 2822

यः कृष्णाण्डः श्वेतो मध्ये कृष्णेन भवति पहेन । यो वा चरति सदाब्दं मन्दं दास्तो न स छागः ॥ ६ ॥ 2823

कृष्णिशिरोहहपादी यो वा माक्पाण्डुरोपरे नीलः । स भवति शुभकृच्छागः सोपि शुभो वामनो यथ ॥ ७॥ 2824

अथाप्रदास्ताः खरतुल्यनादाः
प्रदीप्तपुच्छाः कुनखा विवर्णाः ।
निकृत्तकर्णा द्विपमस्तकाश्च
भवन्ति ये वा सिततालुजिह्नाः ८ ॥

📙 😘 💮 👚 अथ शुनकः 📙 🦠 🙀

2825

पादाः पञ्चनखास्त्रयस्तु चरणाः षद्भिर्नखैर्दक्षिणः ताम्रोष्टायनसो मृगेश्वरगतिर्जिप्रन्भवं याति च । लाङ्गूलं ससटं यद्दक्षसदृशं कर्णी च लम्बी मृदू यस्य स्यात्स करोति पोष्टुरचिरात्पृष्टां श्रियं श्वा गृहे ॥ ९॥ २८२६

पादे पादे पञ्च पञ्चायपादे वामे यस्याः पण्नखा मक्षिकाक्षी । वक्षं पुच्छं पिङ्गठा ठम्बकर्णा वा सा राष्ट्रं चुक्कुरी याति पुष्टा ॥ १०॥

अथ गावः ।

2827

अस्ताविलरूक्षाक्ष्यो मूषकनयनाश्च न शुभदा गावः । प्रचलचिपिटविषाणा करटाः खरसदृशवर्णाश्च ॥ १९॥ 2828

दशसप्तचतुर्दत्यः प्रलम्बमुण्डानना विनतपृष्ठाः ।
हस्वस्थूलगीवा यदमध्या दारितखुराश्च ॥ १२॥
2829

इयामातिदीर्घजिद्वा गुल्फैरतितनुभिरतिमहद्भिर्वा । भितिककुदा क्रशदेहा नेष्टा हीनाधिकाङ्गाश्च ॥ १३ ॥ 2830

मार्जाराक्षः कपिलः करटाभी न ग्रुभदो द्विजस्येष्टः । कृष्णोष्ठतालुजिहस्त्रसनी यूथस्य नाशकरणाय ॥ १४॥ 2831

स्थूलदाक्चनमणिशृङ्गः सितोदरः कृष्णसारवर्णश्च । गृहजातोपि त्याज्यो यूथविनाज्ञावहो वृषमः ॥ १५॥ 2832

इयामाकपुष्पचित्राङ्गो भस्मारुणसंनिभो बिडालाक्षः । विप्राणामपि न शुभं करोति वृषभः परिगृहीतः ॥ १६ ॥ 2833

मृदुसंहततास्रोष्टास्तनुस्फिजस्तास्रतातुजिह्यश्व । तनुहस्वोच्चश्रवणाः स्रकुक्षयः स्पष्टजङ्काश्च ।। १७ ॥ 2834

तनुभूस्पृग्बालधयो रक्तान्तविलोचना महोच्छ्रायाः । सिंहस्कन्धास्तन्वल्पकम्बलाः पूजिताः स्रुगताः ॥ १८ ॥ 2835

वामावर्तेवांमे दक्षिणपार्थे च दक्षिणावर्तेः । इतुभदा भवन्त्यन बुहोजङ्गाभिष्येडकनिमाभिः ॥ १९॥

शार्ङ्गधरपद्धतिः

2836

लम्बैर्वृषणैर्मेषोदरैश्च संक्षिप्तवङ्कणः क्रोडः । ज्ञेयो भाराध्वसहो जवेश्वतुल्यश्च द्यस्तफलः ॥ २०॥ 2837

सितवर्णः पिङ्गाक्षस्ताम्रविषाणेक्षणो महावज्ञः । हंसो नाम शुभकतो यूथस्य विवर्धनः प्रोक्तः ॥ २१ ॥ 2838

भूस्पृग्वालिधराताम्रविषाणोद्धतककुद्मांश्च । कल्माषश्च स्वामिनमचिरात्कुरुते पतिं लक्ष्म्याः ॥ २२॥

अथ गवादीनां चिकित्सा ।

2839

चूर्णीकृतेषुपुद्धाया लवणान्वितिषण्डकान् । वारिस्फोटा विनश्यन्ति द्वृतं वेसरवाजिनाम् ॥ २३॥ 2840

धाम्नः कुमारिकापत्रिपण्डो तवणसंयुतः । हन्ति कण्डूं दशाहेन गजवेसरवाजिनाम् ॥ २४ ॥ 2841

कुष्टसैन्धवसंयुक्तमधुलिप्ताङ्गवालके । द्वेप्येपि कुरुते प्रीतिं व्याजिनी प्रसवान्विता ॥ २५॥ 2842

तण्डूलीयकमूलानि तथा विल्वकिपत्थयोः । गोघृतेन समालोडा सपर्दष्टं तु पाययेत् ॥ २६ ॥ 2843

चन्दनागुरुकुष्ठैश्च लोध्रमार्गीफणिज्जकैः । दंशिलेपो विषं हन्ति जंगमं स्थावरं पुनः ॥ २७॥ 2844

मूलं हि शालपण्याः शनिवारिनमन्त्रितं रवोर्देवसे | नीतं विधिना बद्धं कण्डे गण्डापत्रीं हरित ॥ २८ ॥

चर्वित्वा रुक्ष्मणामूरुं प्रेरितं मुखवायुना । योनिमध्यस्थितं गर्भे प्राहयेन्महिषीगवाम् ॥ २९ ॥

2846

शाल्मलीतलनिर्यातदर्भखण्डस्य बन्धनात् । शृङ्गनम्रा त्यजत्याशु जरामुद्देगकारिणीम् ॥ ३०॥

2847

मधुजीरकगोरम्भातक्रलेपप्रभावतः । वर्त्सं क्षिद्यति गौः क्षीरमतिमात्रं प्रयच्छति ॥ ३१॥

2848

विलिप्तं मधुना चित्रं पाषाणं पुरतः स्थितम् । लिहती मृतवत्सापि प्रस्तौति स्रर्भी द्रुतम् ॥ ३२॥

2849

ब्रह्मदण्डीशिफार्के वा बद्धा चक्राङ्कमूर्तिका । मन्थस्तम्भे सदा रक्षां स्रक्षणस्य करोति सा ॥ ३३ ॥

2850

अङ्गारैः शाकवृक्षस्य वृर्णितैः सघृतैस्यहम् । दत्तैर्नदयत्यतीसारस्यहं पानीयवारणात् ॥ ३४ ॥

2851

वरुणस्य फलाद्धस्तपीडिताद्गितो रसः । सत्रणे पूरितोदोषं कृमिजालं निपातयेत् ॥ ३५ ॥

2852

अरलू वृक्षपत्राणां लेपो गोमुखरोगहत् । गोनाससंभवः क्षारो हन्ति पुष्पं विरोद्भवम् ॥ ३६॥

2853

ज्वरदेषि समुत्पन्ने पग्नुनां त्रिकटाकृतिम् । ठठाटे ठाञ्छनं कुर्यात्स्वल्पं ठोहशठाकया ॥ ३७॥

शार्फु धरपद्धतिः

2854

लाजाः कुष्ठं नखं मांसी गोमयं तगरं घृतम् । मयूरो गोमहिष्यादिगोष्ठे धूपा ज्वरापहः ॥ ३८॥ 2855

मलदोषे समुत्पन्ने गवां कण्डे विबन्धयेत् । घण्टां तत्र लिखेन्मन्त्रं यावकेनामयापहम् ॥ ३९ ॥ 2856

मन्तः । ॐ घण्टाकर्णी वटे दोते गणः प्रोक्तो महाबलः ।

मारीचिर्नादानकरः स गाः पातु जगत्पतिः ।। ४० ॥

अथ पशुवशीकरणम् ।

2857

अङ्गुष्टतर्जनीभ्यां गा घाणे संगृह्य नामयेत्। मन्त्रेणानेन वदयाः स्युः पद्मवोश्वादयस्तथा ॥ ४९॥

मन्तः । ॐ नमी भगवते विष्णवे पश्चनां पतये नमः टः टः ॥ 2858

चित्रोत्तरावैष्णवरोहिणीषु
चतुर्दद्यीदर्शिदनाष्टमीषु |
स्थानं प्रवेदां गमनं पशूनां
धीमान्विद्ध्यात्र कदाचिदेव | ४२ | ।
एते नानाशास्त्रेभ्यः ।

अथ विषापहरणम् ॥ ८५ ॥

2859

स्थावरं जङ्गमं चेति द्विविधं विषमुच्यते । स्थावरं कालकूटादि जङ्गमं भौजगादिकम् ॥ १॥ 2860

चिकित्सा कथ्यते तेषां मन्त्रविद्याभिरीषधैः । यां ज्ञात्वा सर्वजन्तूनां नरः स्यादुपकारकृत् ॥ २॥

कालकूटादयो भेदा विषस्य नव सन्ति ये ! चिकित्सा कथ्यते तेषां मन्त्रपूर्वमविस्तरात् ॥ ३॥ 2862

मरिचं सैन्धवं सर्पिर्मधुनिम्बफ्ठानि च । समभागानि पिष्टानि पाययेद्दिषमूर्छितम् ॥ ४ ॥ 2863

ततोस्य छर्दिरेकी च भवतस्तत्क्षणादिष । तस्मिचिवृत्ते स्वस्थः स्यात्कालकूटादिमोहितः ॥ ९॥

कर्कोटिकार्कयोर्मूलं चूर्णयित्वा च सर्पपान् । सार्पेषा पाययेन्मन्त्री स्थावरक्ष्वेडशान्तये ॥ ६ ॥ 2865

वन्ध्याककोटिकामूलं गोमूत्रेण घृतेन वा । तण्डुलोदेन पीतं वा निहन्ति निखिलं विषम् ॥ ७ ॥ 2866

स्थावरं जङ्गमं चैव नखदंष्ट्रादिकं च यत् । श्रीफलस्य जटां स्रक्षमां चूर्णीकृत्य निधापयेत् ॥ ८॥ 2867

शाणद्वयमितं चूर्णं काञ्जिकेन तु पाययेत् । स्थावरं जङ्गमं क्षेत्रं तथा दूषीविषं च यत् । तत्सर्व नाशयत्येव नात्र कार्या विचारणा ॥ ९ ॥ 2868

वामकरानामिकया जलपूर्ण सप्तवारमिमन्त्य । दक्षिणकरस्थपात्रं तस्मात्सप्तेव चुलुकानि ॥ १० ॥ 2869

पातुं यस्य च दद्यात्स निर्विषो भवति तत्क्षणादेव । मन्त्रश्च द्याबरोयं स उच्यते विषहरः परमः ॥ ११ ॥ (युग्मम्)

शार्क्षधरपद्धतिः

2870

शिवः शवररूपेण यदा पार्थमयोधयत् । तदा प्रोवाच यान्मन्त्रांस्ते मन्त्रा द्यावराः स्मृताः ॥१२॥ मन्त्रः । ॐ गुरुके पाय दारणम् । 🦊 🖋 चिव चिव चारि भार विस्नमाटी ।।

अथोपविषाणि ।

2871

हरिद्रां दुग्धसहितामश्रमारविषार्दितः । पिवेत्स दार्करां वापि ततः स्याचिर्विषो नरः ॥ १३ ॥

2872

तण्डुठीयं गुडूचीं वा धत्तूरस्य विवे पिबेत् । तथा कर्पासपत्चाङ्गं तत्पत्चाङ्गविषापहम् ॥ १४ ॥

2873

बल्वलान्तस्त्वचं पिष्टां जलेन कृतपिण्डिकाम् । बद्धा कर्णे विषस्थाने विन्द्याद्विषविनाद्यानीम् ॥ १५॥

William F 2874 of the property

छाग्दुरधेन संपिष्य हरिद्रातिलदूर्विकाः 🕡 🦠 💮 नाद्मयन्ति प्रलेपेन विषमर्कसमुद्भवम् ।। १६॥

2875

प्रणइयति गुडं पीत्वा कूष्माण्डरससंयुतम् । सदार्करं वा गोदुग्धं कोद्रवस्वर्णयोर्मदः ॥ १७॥

2876 चुलुकेर्जलपानेन जिहाकर्षणतोपि वा । पूर्गीफलमदो याति लवणस्याद्यानेन वा ॥ १८ ॥

घृतोद्दर्तनतो याति कण्डूतिः कपिकच्छुजा । याति लूता दामं दीाव्रमिङ्गदीत्विग्विलेपनात् ॥ १९॥ 2878

द्यातधीतं नवनीतं भद्घातकजं विषं हरेक्षेपात् । इट्टिंग्वधं समस्तं द्यामयित नीली तथा लोधम् ॥ २०॥ 2879

गुद्धाफलानि विंशतिरभयात्रितयं गुडं च पलमात्रम् । कृत्वैकत्र च गुटिकाः कुर्याच्छाणोन्मिताः सकलाः ॥ २१॥ 2880

गुटिकात्रितयं मुक्ता पीत्वा चोष्णोदकं विरेकः स्यात् । योगोयं दूषीविषहर्ता पथ्यं च तत्र दिधमक्तम् ॥ २२॥ 2881

कुष्ठेले मलयजगैरिके सलोधे
पिप्पल्यो मधुक छ चिंकं च मांसी ।
एषां यत्समधु नतो चटं च चूर्णे
तह्षी विषमपहन्ति साधु लीढम् ॥ २३॥

अथ जङ्गमविषाणि । तेषु पूर्व भुजंगः ।

2882

द्रोषवास्रुकितक्षाख्यकर्कोटा<mark>ञ्जमहाम्बुजाः ।</mark> दाङ्खपालश्च जलिको नागा अष्टी पुराभवन् ॥ २४ ॥ 2883

आद्यन्ती च तदाद्यन्ती तदाद्यन्ती च मध्यमी । वहीन्दुवायुवरुणपुत्री पितृसमप्रमी ॥ २५ ॥ 2884

दशाष्टपञ्चित्रगुणसप्तमूर्धान्वितौ क्रमात् । विष्रौ नृपौ विश्रौ श्रुद्रौ हो हो नागो प्रकीर्तितो ।। २६॥

शार्क्कधरपद्धतिः

2885

नागानां जित्तरे तेषां स्रताः पत्त्वदातं पृथक् । अजरामरणा घोरास्ते सर्वे कामरूपिणः ॥ २७॥

2886

तदन्वयोद्भवाः सर्पा असंख्येयास्ततोभवन् । स्वर्गवारिधिपातालभूतलेषु वसन्ति ते ।। २८ ॥ 2887

फणिमण्डिलराजीला वातिपत्तकफात्मकाः । क्रमाद्रौमाः स्मृताः सर्पा व्यन्तरा दोषमिश्रिताः ॥ २९॥ 2888

द्वीकरास्तु सफणा घोणसा मण्डलान्विताः । राजीला राजिभिथित्रा व्यन्तरा मिश्रलक्षणाः ॥ ३० ॥ 2889

दर्वीकरस्य दंशः स्याद्रूक्षः शुष्कः सितेतरः । उष्णः संशोषः पीत्रश्च दंशो मण्डलिनः पृथुः ॥ ३९॥ 2890

शोफवान्सिग्धशीतश्च दंशो राजीलकः सितः । व्यन्तरादिकृतो दंशो विज्ञेयो मिश्रलक्षणः ॥ ३२॥ 2891

दंशे स्थित्वा द्विपञ्चाशन्मात्रा संवर्धते विषम् । मात्रा लब्बक्षरोन्माना निमेषोन्मानिकापि वा ॥ ३३॥ 2892

दंशाच याति गरलं भालं नेत्रं ततो मुखस् । आस्याच धमनीस्ताभ्यो धातून्ज्यामोत्यपि क्रमात् ॥ ३४॥ 2893

धातोधीत्वन्तरप्राप्ती विषवेगी भवेन्महान् । ततो दष्टस्य जायन्ते चेष्टा वेगेषु सप्तछ ।। ३९ ॥ 2894

वेगी रोमाञ्चमाद्यी रचयति विषजः स्वेदवक्रीपशीषी तस्योध्व तत्परी ही वपुषि जनयती वर्णभेदप्रवेपी । यो वेगः पञ्चमोसौ नयनविवदातां कण्डभड़ं च हिक्कां षष्टो निःश्वासमोहौ वितराति च मृतिं सप्तमो दष्टकस्य ॥ ३६॥ 2895

यस्याङ्गानां जडत्वं श्वयथुरवयवोद्देगदाहप्रवेषी विङ्केदः केशलुञ्चः स्रकरमरुणतापाङ्गयोर्भान्तिरक्ष्णोः । तृष्णासकस्पग्रुली हदि च विषटना दन्तदन्तच्छदानां रयावं च श्रेष्मिपत्तोद्दमनमस्रगरं रोमकूपादिषु स्यात् ॥ ३७॥

2896

लालास्नुतिः सितिनिमा परिवेषमास्ये नासाश्रयाणि वचनानि च सन्धिमेदः । पूर्वाधिका विकृतयो विविधा भवेयुन र्थस्य प्रतिक्षणमसौ खलु कालदृष्टः ॥ ३८॥ 2897

कृत्तिकामरणीस्वातिमूरुपूर्वात्रयाश्विनीः । विद्याखाद्रीमदाश्चेषाचित्राश्रवणरोहिणीः ।। ३९ ॥

2898

तारास्ताः सर्पदष्टस्य त्यजेन्मन्दकुजौ तथा । पञ्चमी चाष्टमी षष्टी अमावस्या चतुर्दशी । संध्याचतुष्टयं दुष्टं दुष्टयोगाश्च राशयः ॥ ४०॥

अथ दूतपरीक्षा ।

2899

आकारणाय मान्त्रिकमागतदूतस्य वचनमादाय । कृत्वा प्रमाणमादावाभिमन्त्र्य च तत्र मन्त्रेण ॥ ४९॥ 2900

सप्तत्रिगुणितवारं ततः प्रमाणं पुनः कुर्यात् । वृद्धी समतायां वा जीवति दष्टो न मानहीनत्वे ॥४२॥ (युग्मम्)

शार्क्कधरपद्धतिः

2901

मन्तः । ॐ भट्टिणि रिणि जिणि ।।
दूतमुखोत्थितवर्णान्द्रगुणीकृत्य त्रिभिईरेद्रागम् ।
अवशेषे शून्ये वा नो जीवतीति विज्ञेयम् ।। ४३ ॥

अथ समस्तसर्पाणां तत्क्षणदष्टचिकित्सा । 2902

दंशकाहिं दशेत्सचो दष्टः काष्ठशिलादिना । विषशान्त्ये दहेहंशं ज्वलोल्काकनकादिना ॥ ४४ ॥ 2903

श्रवोमलेन बास्याद्धिर्लेषे संशोषयेच तम् । दष्टाङ्गं छेदयेद्दशोपरिष्टाद्धन्धयेद्दृढम् ॥ ४५ ॥ 2904

सर्पदष्टप्रवेदो तु स्वयमेव विचक्षणः । मूत्रयेत्तत्क्षणादेव निर्विषत्वमवामुयात् ॥ ४६ ॥ 2905

सद्यो भुजंगदंशे रिवद्धतमलपूरिते कदाचिदिप । व्रजति न धातुषु गरलं सत्यं पाषाणरेखेव ॥ ४७॥ 2906

सघृतं मरिचं पेयं जीवो वा जीवलक्षणः । रामठेक्ष्वाकुपञ्चाङ्गपूर्णे वा नस्यतो हितम् ॥ ४८ ॥

> अथ दर्वीकरचिकित्सा । 2907

शिरीषवीजपुष्पार्कक्षीरवीजकटुत्रयम् । विषं विनाशयेत्पानलेपनस्याञ्जनादिना ॥ ४९॥

> 2908 शिरीषपुष्पं स्वरसेन भावितं त्रिःसप्तकृत्वो मरिचं सिताइयम् ।

प्रयोजयेदञ्जनपानभावने-र्विमोहितानामपि सर्पदंशिनाम् ॥ ५०॥ 2909

नते।षणं निशादारु करंजोर्कः शिला मधु । यष्टिः शिरीषं कृष्णा च गणोयं विषद्धदनः ॥ ५१॥ 2910

पञ्चाङ्गं कृष्णपञ्चम्यां शिरीषस्य रसादिना । गृहीत्वा मूत्रपिष्टैस्तैर्विषद्यो गुटिकाः कृताः ॥ ५२ ॥ 2911

छायाशुष्का रिक्तमात्राः सर्वकर्मस्य योजयेत् । जातवत्सशक्कद्वत्समूत्रवार्तिर्वषं हरेत् ॥ ५३ ॥ 2912

हिङ्गूयतशुनव्योषाधान्याम्तगुतिका तथा । मांसीचन्दनसिन्धूत्यकृष्णायश्चूषणोत्पतैः ॥ समूत्रेरञ्जनं सद्यो विषद्धप्तप्रबोधनम् ॥ ५४ ॥ 2913

अर्ककर्पासयोर्मूलं जलपीतं जयेद्दिषम् । पटोलमूलनस्येन कालदष्टोपि जीवति ॥ ५५ ॥ 2914

मूलं सुवर्णजात्या मूले सेफन्दकनकयोर्वापि । दत्ते नस्ये पाने चैकैकं गरलनाशनं गदितम् ॥ ५६॥ 2915

वैरेचनफलमज्जानिम्बुकरसभावितस्तु बहुवारम् । लालाघृष्टो निहितो नेत्रयुगे हरति कालविषम् ॥ ५७॥ 2916

पाटामूलं विनिष्पिष्य गोघृतेन पिबेत्तु यः | स भवेद्विषनिर्मुक्तो नात्र कार्या विचारणा || ५८ || 2917

एकविंदातिसंजप्तं जलं मन्त्रेण पाययेत् । यदा वान्तिस्तदा मृत्युर्न वान्तिर्जीवति ध्रुवम् ॥ ५९॥ मन्त्रः । 🕉 नीलकण्ठः विमुक्षः क्षः क्षः ॥ अथ मण्डलिचिकित्सा ।

2918

त्रिवृत्तिशायिष्टिफलत्रयीस्नु-क्क्षीरान्विते गव्यचतुष्कयुक्ते । ब्राह्मीरसे साधितमाज्यमुच्चे-विनाशयेन्मण्डलिनां विषार्तिम् ॥ ६० ॥ 2919

अजामूत्रं च तद्विष्टा स्टकरस्य तथैव विट् । बुद्धुदं तेपता हन्यान्मण्डितक्षेत्रेडसंभवम् ॥ ६९ ॥ 2920

चूर्ण तक्रभवं खुहीतरुशिका पक्षं कदल्याः फलं तुम्बीहिङ्गुमुनेः शिका शिवजलं नीली सगुम्का शिका । चूर्ण नागलतादलं दिधनृषी लोणस्य पिण्डत्रयं योगानामिदमाशु मण्डलिविषं लेपेन निर्मूलयेत् ॥ ६२॥ 2921

काकमाची तथा कुछं गोतक्रेण च पाचयेत् । नाद्यायेन्मण्डलिक्ष्वेडमगदोयं स्रुनिश्चितम् ॥ ६३ ॥

🖟 🧺 🕒 अथ राजीलचिकित्सा 📗 🦥 🤫

अथ राजीलदृष्टेन पेया कृष्णा ससैन्धवा | सङ्घल्णा खण्डदुग्धाज्यं पातव्यं वापि माक्षिकम् ॥ ६४ ॥ 2922

सकुष्ठरेणुकव्योषच्छत्रातिविषमक्षिकाः । कटुकागृहधूमाद्या प्रन्ति राजीलजं विषम् ॥ ६९॥ 2923

शिखिपिच्छवचाहिङ्गुलशुनं नकुलास्थिभिः | मरीचतुल्यैर्धूपः स्याद्विषहा स्नुहिवह्निजः ॥ ६६॥ 2924 7 7 7 8 7 7 7 7

जिन्ने इत्ता नासया दार्वीरोचनासिन्धुजाङ्गुलीम् । पिबेद्वा गुलिकानां तु व्योषं सबकुलास्थि वा ॥ ६७ ॥

> अथ व्यन्तरचिकित्सा । 2925

अगदैः सर्वसामान्यैर्व्यन्तराणां विषं हरेत् । भूपो देवीसहापिच्छखण्डनैस्तद्विषापहः ॥ ६८॥ 2926

व्योपपिच्छविडालास्थिनकुलाङ्गरुहैः समैः । चूर्णितैमेषदुग्धाक्तैर्धूपः सर्वविषापहः ॥ ६९ ॥ २९२७

मन्त्रेणानेन सिललमिमन्त्येकविंशितम् । पाययेत्सर्पदष्टस्य निर्त्विषो भवति क्षणात् ॥ ७०॥ २९२८

व्यन्तरगोनसलूतागर्दभविस्फोटकरभमागण्डाः । मूषिककीटविषाणि स्थावरमपि नाशमायाति ।। ७९ ॥ 2929

दष्टमीली सुधां ध्यात्वा वर्षन्तीं मेघमालिकाम् । किंद्रमियूरपिच्छेवी मार्जयेन्मान्त्रिकस्ततः ॥ ७२ ॥ विश्व

ध्यानेन जलपानेन मार्जनेनाखिलं विषम् । प्राणिनां नद्यति क्षिप्रं मेघमालाप्रभावतः ॥ ७३ ॥

मन्त्रः । ॐ साले माले हर विषवेगं हा हा हीही समरी अं वेलं अंवेगहिॐ नागेन्द्रद्रुमं रुद्रं अर्वटं मः ब्रूं ब्रूं लं सः टः टः ।।

अथ सर्पसामान्यचिकित्सा । 2931 दिध मधु नवनीतं पिप्पली शृङ्गवेरं मरिचमपि च कुष्ठं चाष्टमं सैन्धवं च ।

शार्द्गधरपद्धतिः

यदि दशति सरीषस्तक्षको नागराजः अगदमपि च कुर्यान्निर्विषं तत्क्षणेन ॥ १४॥ १९३२

भलाबुबीजं त्रपुसस्य बीजं तस्येव तोयेन च तिचिषिक्तम् । आलेपनादीर्विधिवत्प्रयुक्तं हन्याद्विषं तक्षकसंभवं च ॥ ७५ ॥

2933

श्वेतवचां घृतमरिचे गुद्धां च पिवेद्धजंगसंदष्टः ।

छर्दिविरेको भवतस्ततः सुखी स्याद्विषैर्मुक्तः॥ ७६ ॥
2934

आर्लिर्देव्यौषधी प्रोक्ता स्दक्ष्मकण्टकसंवृता । विमुच्यते विषे: प्राणी पीत्वा तोयेन तज्जटाम् ॥ ७७ ॥

अथ घोणसीविद्या ।

2935

सप्ताभिमन्त्रितं नीरं सर्पदष्टस्य पाययेत् । दर्भेर्मयूरापिच्छैर्वा मार्जयेदेकविंशतिम् ॥ ७८ ॥ 2936

स्थावरजङ्गमगरलं भूतयहशाकिनीप्रभृतीन् । गर्भोद्भवं च शूलं दृष्टिविषं स्फोटकं लूताः ॥ ७९॥ 2937

नाशयति घोणसीयं विद्यामन्त्रेण पूर्वसिद्धेन । जापः सहस्रमानो मन्त्रस्य शतं च होमः स्यात् ॥ ८०॥

मन्तः । ॐ हीं नमः श्रीघोणसेहरे २ वरे २ तरे २ वां २ चल २ लां २ रां २ सर २ क्षं २ क्षां २ क्षीं २ हीं २ ज्हूं २ ज्हां भगवति श्रीघोणसे घ ५ सः ५ हर ५ वः ५ वः ५ मः ५ वरविहंगमानुजे क्ष्मां क्ष्मी क्ष्मूं क्ष्मीं क्ष्मां क्ष्म रा रो सय २ व २ श्रीघोणसे हीं स्वाहा ॥

विषापहरणम्

अथ लहरीसमुत्थापनम्।

हां हीं आस्तीकाय कीं कीं विषविनाद्यनाय ॐ वः ॐ यः ॐ हर ४ कर्णे जपेइष्टः समुत्तिष्ठति ।।

अथ सर्पोचाटनम् ।

2938

सप्ताभिमन्त्रितान्यत्र कर्करानेकविंशितम् । क्षिपेत्ततः पठायन्ते सर्पास्त्रासपरायणाः ॥ ८९ ॥ मन्त्रः। ॐ हां २ हीं २ हूं २ हीं २ हीं २ हैं २ हः॥

अथास्तीकमन्तः ।

2939

ॐ सर्पापसर्प भद्रं ते दूरं गच्छ महाविष । जनमेजयस्य यज्ञान्ते आस्तीकवचनं स्मर ॥ ८२ ॥

2940

आस्तीकवचनं स्मृत्वा यः सर्पो न निवर्तते । द्यातधा भिद्यते मूर्धि दिशदावृक्षफलं यथा ॥ ८३ ॥ अनेन त्रिवेलं पिटतेन सर्पाः स्थानं त्यक्त्वा यान्ति ।

अथौषधम् ।

2941

रसोनरससंलिप्तकर्पासास्थीनि विक्षिपेत् । बिलद्वारे ततः सर्पाः प्रणदयन्त्यतिवेगतः ॥ ८४ ॥

अथ सर्परक्षा I

2942

वस्त्रे प्रनिथ ददनमन्त्री सप्तवेठं जपेन्मनुम् । देहे प्रनिथयुतं वासो यावत्तावत्र सर्पभीः ॥ ८५॥

शार्क्स्धरपद्धतिः

2943

मन्तः । ॐ दष्टकर अष्टकर कालिङ्गनाग हरिनाग सर्प डुण्डी विद्य दाढवन्धन शिवगुरुप्रसाद ॥ रुज्जामूलमधःपुष्पीमूलं बद्धं यदा करे । तदा तस्य न सर्पेभ्यो भयं कुत्रापि विद्यते ॥ ८६॥

2944

सितवर्षाभूमूलं पुष्यर्क्षगृहीतमितशु विविधानात् । तण्डुलजलेन पिबतः सप्तदिनं सप्तभीर्नास्ति ॥ ८७॥

2945

आषाढशुक्रपक्षे भानोर्दिवसे शिरीषवृक्षस्य । मूलं जलेन पिट्टा पिवेच भीस्तस्य सर्पीत्था ॥ ८८ ॥

2946

आवत्सरमहिभीतिर्न स्यादस्य प्रभावेण । शुकनासां च पिवेद्यो जलपिष्टां तस्य भीर्नास्ति ॥ ८९॥

अथ वृश्चिकविषचिकित्सा ।

2947

पलाशबीजर्मकस्य दुग्धे पिष्टं हरेत्क्षणात् । विषं वृश्चिकसंभूतं दंशस्थानविलेपनात् ॥ ९० ॥

2948

वृद्धकर्पासमूलं च मेषशृङ्गी च वारुणी । एकैकेन प्रयोगेण वृश्चिकोवतरत्यलम् ।। ९१ ॥

2949

घृताक्तदुग्धलेपेन मधूकस्वेदतोथवा । सैन्धवोष्णाज्यपानेन वृश्विकस्य विषं त्रजेत् ॥ ९२ ॥ 2950

अय मन्त्रमिमं कर्णे जपेहंदां स्पृदोत्तथा। एकविंदातिवारं च वृश्विकक्ष्वेडद्यान्तये।। ९३।।

मन्त्रः । ॐ आदित्यरथवेगेन विष्णुबाहुबर्लन च ।

गरुडपक्षपातेन भूम्या गच्छ महाविष ॥

ॐ श्रीपक्षियोगिपादाज्ञा श्रीशियोत्तमप्रभुपादाज्ञा ॥ ९४ ॥

अथवा द्वितीयं मन्त्रं पूर्वोक्तविधानेन जपेत् ।

2952

मन्त्रः । हिमवदुत्तरे पार्श्वे किपलो नाम वृश्विकः ।
तेनाहं प्रेषितो दूतो गच्छ गच्छ महाविष ।
किलिकिलि स्वाहा डािकिनी स्वाहा फट्रेपविष । १९॥

अथापरविषाणि ।

2953

खर्जूरालीढमङ्गं यत्तस्मिचङ्गं विनिक्षिपेत् । दीपतैलं ततस्तीत्रं विषं नश्यित देहिनाम् ॥ ९६ ॥ 2954

हरेच्छिरीषपञ्चाङ्गं व्योषं शतपदीविषम् | सस्नुकक्षीरं शिरीषास्थि हरेहर्दुरजं विषम् || ९७ || 2955

शिलातालक कुष्ठानि भावये तुलसीरसैः । याति तत्पानतः शीष्रं विषं मूषकसंभवम् ॥ ९८॥ 2956

आखुना भक्षितस्याथ नामोचार्य समुद्धरेत् । मार्गधूतिं क्षिपेदूरं तस्य शीघ्रं छखं भवेत् ॥ ९९ ॥ 2957

कुस्तुम्बरं निशायुग्मं शिरीषकु छुमैः समम् । कान्तापुष्पं पिबेन्मूलं समस्ताखु विषापहम् ॥ १००॥ 2958

कार्णकारससौवीरगुप्तां त्रिकटुमाधवीम् । यष्टीधान्यगुडक्षीरं दृष्टो मत्तर्शुना पिवेत् ।। १०१ ।।

<mark>शार्क्कधरपद्ध</mark>ातिः

2959

अङ्कोलपत्रधूपेन यद्दा केदासमन्वितः । सक्तुभिः कटुतैलाक्तिर्यातिमत्स्यविषं क्षयम् ॥ १०२॥

2960

शृङ्गिमत्स्यविषे स्वेदो घृतकर्पासपिण्डिका । केसरं तगरं शुण्टी मरिचं हन्ति लेपतः ॥ १०३॥

2961

मक्षिकाया विषं यद्दा घृतसैन्धवलेपतः । तप्तायःस्वेदतो मृङ्गचा वराटचाश्च विघर्षणात् ॥ १०४ ॥

2962

वृकव्याघ्रतरक्ष्वृक्षज्ञृगालद्विपवाजिनाम् । रुधिरं स्नावयेद्दंशाद्दहेक्षोहशालाकया ॥ १०५ ॥

2963

रयामास्तरभिजिह्या च निःशेषप्राणिसंभवम् । नखदन्तविषं हन्ति मधुना सह ठेपतः ॥ १०६ ॥ 2964

वटनिम्बद्यामीकल्ककषाया हन्ति लेपतः । निःशेषजीवजातीनां नखदन्तिवषं द्रुतम् ॥ १०७॥

पाटामूलं लिप्नं दंशस्थाने जलेन संपिष्टम् । सर्वेषां कीटानां विषमपहरति क्षणादेव ॥ १०८ ॥ एते नानागारुडशास्त्रेभ्यः।

अथ भूतिवद्या ॥ ८६ ॥

2966

तत्र देवासुरनागत्रिदोषादिसमुपसृष्टचित्तस्योन्मा-दिनश्चिकित्सा कथ्यते । राजीकरञ्ज्ञव्याघाताशिरीषाकंनिशायुगम् । प्रियङ्गुखिफलादारुहिङ्गुव्योषं कुचन्दनम् ॥ १॥

मिञ्जिष्टोयासमूलं च तहुली यहनाशनी । पाननस्याञ्जनालेपस्नानोहर्तनधूपनात् ॥ २॥ 2968

कृष्णाकसेरुखर्जूयों बदरी मधुकम्बरी । दार्करा मधु सर्पिश्व सर्वोन्मादे पिबेदिदम् ॥ ३॥ २९६९

निम्बपत्रवचाराजीहिङ्गुगोमेषरोमिभः । हिङ्गुपावह्निलशुनैर्भूपो स्यातां यहापहे। ॥ ४ ॥ 2970

पाटापथ्यावचाशिमुसिन्धुव्योषैः पृथग्जलैः । अजाक्षीराढके पक्कं सर्पिः सर्वम्रहान्हरेत् ॥ ५ ॥ 2971

विद्या चण्डासिधारेयं यहन्नी कर्णजापतः । एकविंदातिजप्तेश्व सर्षपैस्ताडयेन्मुखे ॥ ६ ॥

मन्तः । ॐ नमो रत्नत्रयाय नमश्रण्डवचपाषाणाय महामत्त्वसेनापतये नमश्रण्डवच्चशृङ्खलाय प्रदीप्ताय प्रज्वितहस्ताय प्रज्वितार्चितदीप्तकेशाय नीलकण्डाय विभ्रान्तरूपाय लम्बोदराय महाज्ञानवज्ञाय भुकुटीमुखाय चतुदेष्ट्राय करालाय महाविकृतरूपाय वच्चगर्भाय एहाहि
कायमनुप्रविश्य शिरिस गृह्ण २ चक्षुषी वालय २ हिरि २
मिरि २ किं चिरायिस २ देवदानवगन्धर्वयक्षराक्षसभूतप्रेतिपशाचनागांस्त्रासय २ कम्पय २ समयमनुस्मर
हन २ दह २ पच २ मथ २ विध्वंसय २ चण्डािसधाराभीतमितराज्ञापयित हुं फट् टः टः स्वाहा ॥
2972

बिर्िमें चेन मांसेन मत्स्यैस्तैलेन सक्तुभिः । माषापूर्पेः सकल्मापेरैशान्यां दिशि दीयते ॥ ७॥

शार्कुधरपद्धतिः

अथ बिलिनिवेदनम् । 2973 मन्त्रः । भूतानि यानीहं विश्वति तानि बिलिं गृहीत्वा विधिवत्प्रयुक्तम् । अन्यत्र वासं परिकल्पयन्तु रक्षन्तु तान्यद्य नमोस्तु तेभ्यः ॥ ८ ॥ एते नानासंहिताभ्यः ।

अथ बालग्रहोपरामनम् ।। ८७ ।।

जनमदिवसादारभ्याष्टादशवर्षपर्यन्तं देवीयहा मनुष्यं गृह्मन्ति तासां च नामानि ।

पापिनीभीषणीघण्टालीकाकोलीहंसाविकाकाकटीमुक्तकेशीश्रीद-ण्डीमहिषीरोदनीपूतनामुकुटीगोमुखीपिङ्गलालटनापङ्कजाशीतलायमु-नाकुम्मकर्णिकातापसीराक्षसीचपलायातनारोदनीचटकाचञ्चलाधावनी-जवनाजातवेदाकालिनीकलहंसीदेवदूतीबालिकावायवीमण्डकाबन्धकी कुमारीप्रभृतयः।

2974
नखदन्तिवकारी स्याज्ञिद्राहीनोथवा भयोद्वेगी |
दुर्गन्धी बहुचेष्टो बालो बालयहाविष्टः || १ ||
2975
दूर्वा सितक्ता विषमच्छदत्वक्योद्वर्तनाद्धन्ति शिशुयहार्तिम् |
सप्तच्छदाश्वत्थमधूकशेलुपत्रक्वथाम्भः खपनाच शीतात् || १ ||

वंशात्वरजतुसंयुतं सरुशुनं सारिष्टपत्रं घृतं
निर्मान्यं नरकेशसर्पिररगत्वरगौरराजीयुतम् ।
सिद्धार्थं जतुनिस्वपत्रसहितं वंशत्वगाज्यान्वितं
धूपानां त्रयमेतदाशु सकरान्बारुयहान्नाशयेत् ॥ ३ ॥

2976

सर्वबालग्रहेषु स्यान्मन्त्रोयं सार्वकामिकः । बालरक्षाविधाने च तथा दर्भादिमार्जने ॥ ४॥

मन्तः । ॐ नमः सर्वमातॄणां हृदयं मोटय २ भञ्जय २ काटय २ स्कोटय २ स्कुट २ तुण्ड २ गृझ २ आकट्ट २ विकट्ट २ त्रोट-य २ एवं सिद्धमाज्ञापयित हर २ निर्दोषं कुरु २ बालिका बालो वा स्त्रीपुरुषो वा सर्वप्रहाणामुपक्रम्यतु ॐ चामुण्डे नमो देव्ये २ हः हीं २ हीं अपसरन्तु दुष्टमहा हुं हुं तद्यथा गच्छन्तु गृह्यका अन्यत्र स्थाने उ रुद्रो ज्ञापयित टः टः स्वाहा ॥ एते आगमशास्त्रेभ्यः।

अथ कौतुकानि ॥ ८८॥

2978

भूपानां रसिकानां धनिनां वा कीतुकेषु सक्तानाम् । प्रन्थानालोक्य मया क्रियते किंचिद्विनोदार्थम् ॥ १॥ २९७७

रथ्याकूपतरुच्छायाप्रेतभूदेवगेहजाः । वल्मीकसंभवा विद्वदम्धपानीयपीडिताः ॥ २॥ २१८०

हिमाखुक्रिमिभिर्युक्ता मृदुकाकालसंभवाः । ओषध्यो विधिनानीता न कार्य साधयन्ति ताः ॥ ३॥ (युग्मम्)

2981

अतः प्रशस्ते नक्षत्रे शुभे वारे शुचिष्मता । औषधं विधिवद्राह्यं स्मृत्वा देवीं च सुप्रभाम् ॥ ४ ॥

मन्त्रः । ॐ सुप्रभाये नमः । 2982

पुष्यार्के मूलार्के हस्तार्के चोत्तरार्कदिवसेषु । बाह्यं पातर्द्रव्यं निमन्त्रितं भानुद्धतदिवसे ॥ ९॥

शाई धरपद्धतिः

29	23
40	83

पुष्येपराजितामूलमुद्धृतं सार्पेषा युतम् । पीतं वा कंधराबद्धं गण्डमालाविनाशनम् । चित्रोद्धृतं गले बद्धं कुन्दमूलं निहन्ति ताम् ।। ६ ॥ 2984

कण्ठे रज्जुं बद्धा मृतस्य पुंसस्तु रज्जुमादाय । तस्याः खण्डं कण्ठे बद्धं गण्डस्रजं हरति ॥ ७ ॥ 2985

बब्बूठबन्दकं बद्धं कटचामर्शीविकारनुत् । तथा शेफालिकायास्तु वायुपीडाहरं स्मृतम् ॥ ८॥ २०८६

काकजङ्घाजटा निद्रां कुरुते मस्तके स्थिता । पुष्योद्धृतं ग्रुनःपित्तमपस्मारममञ्जनात् ॥ ९॥

2987

निर्गुण्डाः सहदेव्याश्चं कटौ बद्धं जटाद्वयम् । प्रातरादित्यवारे च सर्वज्वरविनाञ्चकृत् ॥ १० ॥ २९८४

कन्याकर्तितस्त्रेण बद्धापामार्गमूलिका । ऐकाह्यिज्वरं हन्ति शिखायामतिवेगतः ॥ ११॥ 2989

कर्णे बद्धा रवी श्वेततुरंगिरपुमूलिका | सर्वज्वरहरा श्वेतमन्दारस्य च मूलिका || १२ || 2990

काकमाचीशिफा कर्णे बद्धा रात्रिज्वरापहा । पाणिस्थं वृषवृन्दाकं द्यूते वितनुते जयम् ॥ १३ ॥ 2991

काक जङ्घारसः कर्णे क्षिप्तो बाधिर्यनाञ्चनः । हन्ति कर्णे जटा बदा तस्या नेत्रामयं धुवम् ॥ १४॥

गृहीतं रेवितिऋक्षे पिष्पलस्य च वन्दकम् । महिलानां करे वद्धं परमं गर्भधारणम् ॥ १५॥

2993

धत्तूरमूलिका पुष्ये गृहीता कटिसंस्थिता । गर्भ निवारयत्येव रण्डावेदयादियोषिताम् ॥ १६॥

2994

राजिकां तिलतैलं च पिट्टा नारी ऋतौ पिवेत् । विदिनं तेन गर्भस्य संभवो नैव जायते ॥ १७ ॥

2995

पिबति प्रस्तिसमये काञ्चिकयुक्तं जपामवं पुष्पम् । न बिमर्ति सा प्रस्तिं धृतेपि तस्या न गर्भः स्यात् ॥ १८॥

2996

बब्बूलवृक्षपुष्पाणि गोदुग्धेन पिबेहृतौ । या नारी गर्भसंभूतिः पुनस्तस्यां न जायते ॥ १९ ॥ 2997

ज्ञात्वा तु गर्भ गर्भिण्याः सार्धमासद्दयोन्मितम् । तदैकवर्णगोक्षीरे पिबेद्दर्भस्य मञ्जरीम् ॥ २०॥

2998

पिष्टां गृहीतां च रवेर्दिने शुचिविधानतः । भवन्ति पुत्रिका यस्याः सा पुत्रं जनयेष्ट्रुवम् ॥ २१॥ (युग्मम्।)

2999

ऋतुस्नाता पिबेचारी श्वेतकण्टारिकाजटाम् । पयसा पुत्रसंभूतिस्तस्याः संजायते ध्रुवम् ॥ २२॥ ४०००

भूनागलज्जालुकयोः कल्कसंलिप्रशेफसा । या नारी रमते सा स्यादन्येषां पुंस्त्वनाशिनी ॥ २३ ॥

शार्द्घ धरपद्धतिः

3001

हिपदशनः पुटदग्धः साजक्षीरो रसाञ्जनोपेतः । दिनसप्तकप्रलेपात्वलतेरपि रोमसंजनकः ॥ २४ ॥ ३००२

> कर्पूरभञ्जातक श्रृङ्खचूर्ण क्षारो यवानां समनःशिलश्च । तैलं विपक्कं हरितालिमश्चं निर्मूललोमानि करोति सद्यः ॥ २५ ॥ 3003

अङ्कोक्षवीजमज्जानां स्रक्ष्मचूर्ण विधीयते । तिरुपैरोन तचूर्ण सम्यकृत्वा च भावयेत् ॥ २६ ॥ ३००४

मर्दियत्वोष्णतोयेन गृङ्गीथात्तैलमुत्तमम् । नानाकर्माणि सिध्यन्ति तैलेनानेन योगिनाम् ॥ २७॥ (युग्मम्।)

3005

अपक्कमपि चूतस्य फलं द्रवित वेगतः । गुड्युण्टीपलेपेन विधृतं दाश्वदातपे ॥ २८ ॥ ३००६

निच्छिहिरारितं राजीचूर्णं गुग्गुलमर्दितम् । अपकमपि चूतस्य फलं छस्वादु जायते ॥ २९॥ 3007

केतकीपत्रकुष्ठैलादलकेसर चूर्णतः । दिव्यगन्धं भत्रेद्वारि मोहितालिकदम्बकम् ॥ ३०॥ ३००८

चन्द्रनेलादलोशीरतगरैर्वासिते जले | पीते संजायते नित्यं गन्धो वपुषि भोगिनाम् || ३१ || 3009

पादांद्रापत्रकोन्मिश्रजलचन्दनिशियुभिः । केतकीपुष्पसंवादी गन्धो भवति निश्चितम् ॥ ३२ ॥

शियुजटारसभावितचूर्णः सर्वपखितिरेह रात्रावुषितः । चम्पकगन्धसमं शुचिगन्धं कुरुते स्नानविधौ विनियुक्तः ॥ ३३ ॥ 3011

अतिपक्किपित्थेन लिप्नपात्रे स्रयामितम् । दुग्धमस्तुविहीनं स्याचनद्रविम्बोपमं दिध ॥ ३४ ॥ 3012

धात्रीफलरसैर्लिप्रेयकपात्रे स्रयामितम् । गतमृत्कं जलाधौतं पात्ररूपं भवेइधि ॥ ३५॥ 3013

शालिमण्डेन संलिप्तशुष्कशुद्धेन वाससा । छादिते वेणुपात्रे स्यात्सुदुग्धं यामितं दिध ॥ ३६ ॥ 3014

फलान्यनेकवृक्षाणां मधुना मदनेन च । लिप्तवृन्तानि तिष्ठन्ति क्षतहीनानि वै चिरम् ॥ ३७॥ 3015

ककुभस्य फलं पुष्पं लाक्षा श्रीवासगुग्गुलू । श्रेतापराजितामूलं विडङ्गान्वितसर्षपाः ॥ ३८॥ 3016

धूपः सर्जरसोपेतः प्रसरन्गृहमध्यतः । सर्पाखुमत्कुणान्यूकाचाद्ययत्येव गन्धतः ॥ ३९॥

> अथ क्षेत्ररक्षा । 3017

कुम्भे विद्यां समभ्यर्च्य मन्त्रिता बलविद्यया । वालुकाः श्वेतसिद्धार्थान्क्षेत्रमध्ये विनिक्षिपेत् ॥ ४० ॥

शाई।धरपद्धतिः

3018

श्चलभाः सारसाः कीरा वराहमृगमूषकाः ।

<mark>शशकाश्च ततो यान्ति</mark> बलविद्याप्रभावतः ॥ ४१ ॥

मन्त्रः । ॐ नमः सरेभ्यो बल २ ज २ चिरि २ मिलि २ स्वाहा ॥

अथ सिंहरक्षा ।

3019

रेखया कुण्डलं कुर्याचिजसार्थसमन्ततः । मान्त्रिको धनुषः कोटचा जपेन्मन्त्रं तु शावरम् ॥४२॥

मन्तः । नन्दायणु पुत्त सायरिउपहारु मोरी रक्षा कुकुर जिम पुंछी दुष्टावइ उरहइ पुंछी परहई मुहि जाह रे जाह । आठ संकठा करि उर वन्ध उं वाघ वाविणि कउ मुह बन्धउ कियाखिणीकी दुहाई महादेवकी पूजा पाई टाठिह जई आगिठी विष देहि ॥

3020

बोलला इति राब्देन प्रोचैरुक्तेन मन्त्रिणा | याबहूरं श्रुतः राब्द्स्ततः सिंहः पलायते || ४३ || 3021

पिद्युनात्त्तस्करार्टिसहादपमृत्योस्तथा द्यारात् । रक्षां करोति मन्त्रोयं पटितः द्याबरिखया ॥ ४४ ॥ 3022

रक्षां कुर्वीत तर्जन्या दिक्ष्वष्टस्विप बुद्धिमान् । अथवा निक्षिपेहिक्षु कर्करानिमिनन्त्रतान् ॥ ४५ ॥

मन्त्रः । ॐ आडू चूडू वाढी कोडी चोरु चाटु कालु कांडु वाघु स्वाहा ॥

अथ विद्युद्वारणम् ॥

3023

जैमिनिश्च समन्तुश्च वैशम्पायन एव च | पुरुस्त्यः पुरुहो विष्णुः पडेते वज्रवारणाः ॥ ४६ ॥

मुनेः कल्याणमन्त्रस्य जैमिनेश्वापि कीर्तनात् ! विद्युदिमिभयं नास्ति लिखिते तु गृहोदरे ॥ ४७ ॥ 3025

कदम्बवृक्षसारस्तु विद्युत्पातनिवारणः | विद्युत्पातस्य नो भीतिर्देवराजेति कीर्तनात् || ४८ || 3026

रामरक्षां पडेद्यस्तु रात्रौ वा यदि वा दिवा । न तस्य दुष्टचित्तेभ्यो भयं कुत्रापि विद्यते ।। ४९ ॥ एते नानासंहिताभ्यः।

अथ कल्पस्थानम् ॥ ८९ ॥

3027

षट्विंदाद्वर्षदेद्यीयः पुमान्कुर्याद्रसायनम् । पञ्चादाद्वार्षिको वापि कृत्वा तन्नावसीदित ॥ १॥ 3028

रुदन्तीनामविख्याता जराव्याधिविनाशिनी । व चणपत्रोपमेः पत्रैर्युक्ताम्भोबिन्दुवर्षिणी ॥ २॥ ३०२१

चतुर्विधा तु सा ज्ञेया रक्ता पीता सितासिता । तामोषधी समादाय शुक्रपक्षे शुभे दिने ॥ ३॥ ३०३०

पत्रमूलान्त्रितां प्राज्ञश्र्<mark>डायाशुष्कां च कारयेत् ।</mark> विरेकं वमनं कृत्वा बिडालपदमात्रया ॥ ४॥ 3031

भक्षयेनमधुसर्पिभ्यी मासमेकं महीषधीम् । जीर्णायां भोजनं कुर्याहुग्धमक्तं नरी जयी ॥ ९ ॥ 3032

दृढकायोतितेजस्त्री सर्वरोगैः प्रमुच्यते । वर्लीपलितनिर्मुक्तः परमायुस्ततो भवेत् ॥ ६ ॥ अथ त्रिफला । 3033

हरीतक्यास्त्रयो भागाः शिवा द्वादशभागिका । षड्भागाश्च विभीतस्य त्रिफलेयं प्रकीर्तिता ॥ ७ ॥ 3034

खिदरस्याम्भसा सप्तरात्रं भृङ्गरसेन च ।
विडङ्गपयसा सप्त सप्त ब्रह्मरसेन च ॥ ८ ॥
3035

त्रिफलां भावियत्वेत्थं भक्षयेद्वुडसर्पिषा । पिततं हन्ति वर्षेण सर्वरोगैः प्रमुच्यते ।। ९ ।।

> अथ भृङ्गराजः । 3036

समूलपत्रमुत्पाट्य भृद्भराजं शुभे दिने । शुब्कं च चूर्णितं पुष्ये विडालपदमात्रया ॥ १०॥ २०३७

काञ्चिकेन समालोद्य मक्षयेत्यातरन्वहम् । पण्मासयोगतो हन्ति पिततं वितिभिः सह । दुग्धाचभोजनासक्तश्चिरंजीवी भवेचरः ॥ ११ ॥

विडङ्गसमधात्रीणां चूर्णं लोहरजोयुतम् । तैलान्वितं नरो लीढ्वा जरसा नामिभूयते ।। १२ ॥

> अथ हस्तिकर्णः । 3039

अभिमन्त्रय शुचिविधानादाज्याद्यं हस्तिकर्णजं चूर्णम् । योश्वाति स हि नरः स्याद्ययेष्टचेष्टोपि दीर्घायुः ॥ १३॥

मन्त्रः । ॐ नमे विनायकाय स्वाहा अमृतं रक्ष २ मम सिद्धि देहि रुद्रस्य वचने स्वहा ।।

अथ भह्नातकः ।

3040

भक्षातकं समादाय क्षीरेण सह पाचयेत् । तत्क्षीरं मधुसर्पिभ्या पिबेन्मासत्रयावि । विशेषितिनिर्मुक्तो जीवेद्दर्षशतं सुखी ॥ १४॥

अथ गन्धकः।

3041

चूर्णीकृत्य पठानि पञ्च नितरां गन्धाइमनो यत्नत-स्तचूर्ण त्रिगुणे च मार्कवरसे छायात्रिशुष्कीकृतम् । पथ्याचूर्णमथो तथा मधु घृतं प्रत्येकमेषां पठां वृद्धो यौवनमेति मासयुगठं खादचरः प्रत्यहम् ॥ १५॥

अथाश्वगन्धा । 3042

अश्वगन्धापलं त्रिंदाचूर्णयित्वा विचक्षणः । वृद्धदारुकचूर्णेन समभागं च कारयेत् ॥ १६ ॥ ३०४३

स्थापयित्वा घटे दिव्ये सर्पिषा परिभाविते । कर्षमेकं समश्रीयाचूर्णं च पयसा सह ॥ १७ ॥ 3044

न चात्र परिहारोस्ति शुक्रवृद्धिः प्रजायते । भवत्येव चतुर्मासाइलीपिलतवर्जितः ॥ १८॥

> अथ पुनर्नवा । 3045

पुनर्नवाजटाचूर्ण पठाधे पयसा सह । मासेकं क्षीरभोजी यः स वृद्धस्तरुणायते ।। १९ ॥ अथ पानीयम् । 3046

न संपत्तिक्रिया यस्य भेषजं न च विद्यते । सर्वरोगविनाशाय निशान्ते स पयः पिवेत् ॥ २० ॥ 3047

अम्भसः प्रसृतीरष्टी रवावनुदिते पिबेत् । वातपित्तकपान्हत्वा जीवेद्दर्षश्चतं सुखी ॥ २१ ॥ ३०४८

प्रसृतियुगलमात्रं प्रातरुत्थाय नित्यं पित्रति खलु नरो यो नासरन्ध्रेण वारि । स भवाति मतिपूर्णश्रक्षुषा तार्क्ष्यंतुल्यो वित्रपिलतिवहीनः सर्वरोगेर्विमुक्तः ॥ २२ ॥

> अथ धातुमारणम् । 3049

नागेन हकमं शिलया च नागं तालेन वङ्गं दरदेन तीक्ष्णम् । गन्धारमना चैव निहन्ति शुल्बं तारं च माक्षीकवरेण हन्यात् ॥ २३ ॥ 3050

> अथ भस्मसूतकः । 3051

तारिकां सैन्धवं चैव पारदं समभागतः । निम्बुकद्रवसंघृष्टाचष्टपिष्टांस्तु कारयेत् ।। २५ ।।

ततस्तान्पिटरीमध्ये धृत्वा मुद्रां च दापयेत् । अधः प्रज्वालयेद्दक्षिं पिटर्यास्तु शनैः शनैः ॥ २६ ॥

3053

आसामुपरि दद्याच पानीयस्य विचक्षणः । एवं यामद्वयं कुर्यात्ततस्त्वासां न दापयेत् ॥ २७॥

3054

विह्नं खरतरं कुर्याद्याममेकं निरन्तरम् । गत्वोपिर रसस्तत्र स्रियते स्फटिकप्रमः ॥ भस्मस्रतक एवं स्यात्ततः कार्येषु योजयेत् ॥ २८ ॥

अथ के दार इतम् ॥ ९०॥

3055

त्रिफलायास्तु षङ्कागा जटादाडिमजा इयम् । भागत्रयं निज्ञानां स्यात्सर्वमेकत्र चूर्णयेत् ॥ १॥

3056

भागं षष्टिकमण्डस्य कुर्यादेकं च बुद्धिमान् । भृद्गराजरसं तत्र भागान्दद्याच विंदातिम् ॥ २ ॥

3057

सर्वमेकत्र कृत्वा तु लोहभाण्डे विनिक्षिपेत् । तस्योपरि ततो दद्याङ्गोहस्यैव पिधानिकाम् ॥ ३ ॥

3058

भूमी चाश्वराकृनमध्ये मासमात्रं निधापयेत् । तस्य लेपं ततो मौली कूर्चे दुग्धेन दापयेत् ॥ ४॥

3059

रात्रावरण्डपत्रेश्च वेष्टयित्वा स्वपेत्ततः । प्रातः स्नानं ततः कुर्यात्केशाः स्युर्भमरप्रभाः ॥ ५ ॥

शार्क्ष-धरपद्धातिः

3060

एवं तेपत्रयं कुर्यात्सप्तमे सप्तमेहिन । ततो जन्माविध कचाः कृष्णाः स्युर्भमरप्रभाः ॥ ६॥

3061

तिलान्वितमहाकालबीजतैलस्य नस्यतः | दुग्धाहारस्य पुंसस्तु पिलतं नक्यिति भ्रुवम् | विभीतिनस्वकुम्भारी शिवा शेलुश्च काकिनी | एकैकतैललेपेन पिलतं नक्यिति भ्रुवम् || ७ ||

3062

रयामातगरकर्त्रूरनिशागन्धकलेपतः । वेगतः पाण्डुराः केशाः कृष्णाः स्युर्गुडधूपिताः ॥ ८ ॥

3063

काकिन्याः पत्रमूठं सहचरसहितं केतकीनां च कन्दं ग्रयाग्रुष्कं च भृङ्गं त्रिफठरसयुतं तैलमध्ये निधाय । लैहि पात्रे प्रणीतं धरणितलगतं मासमात्रस्थितं त-त्केशाः काशपकाशा अलिकुलसदृशाः संभवन्त्यस्य लेपात् ॥ ९॥

3064

नागपत्राणि चणकक्षारितिने वेष्टयेत् । वस्त्रेण भाजने लौहे स्थापयेन्मुद्रिते सुधीः ॥ १०॥ 3065

करीषमध्ये निहितं तत्सर्व पञ्चमासकम् । द्रवीभूतं ततः सर्वमुद्धरेत्तेन लेपयेत् ॥ ११ ॥ 3066

शिरः कूर्च च वज्ञान्तस्तण्डुलानि विनिक्षिपेत् । यदा कृष्णानि तानि स्युस्तदा स्नानं विधीयते ॥ १२॥

3067

केशाः कालालिसंकाशा जायन्ते दशवत्सरम् । घृष्टं तु राजतं चूर्णं ताम्रं नागं विचूर्णितम् ॥ १३॥

त्रिफला नागवही च कासीसं गन्धकस्तथा । भृङ्गराजरसं नीली लोधं पलमितं पृथक् ॥ ९४॥ ३०६९

एतचतुर्गुणं तैलं तस्माचापि चतुर्गुणम् । काञ्जिकं प्रक्षिपेद्धीमांस्ततस्तैलं विपाचयेत् ॥ ९५ ॥ 3070

क्षित्र्वा शिरिस तत्तैलं पत्रैरेरण्डसंभवेः । वेष्टियित्वा स्वपेद्रात्री प्रातः स्नानं विधीयते ॥ १६ ॥ 3071

भवेयुः इयामलाः केशाः पक्षं यावच नान्यथा । यन्त्राकृष्टं कलञ्जीनां तैलं स्थाप्यं छरक्षितम् ॥ १७॥ 3072

उन्मूल्य सितकेशांस्तु मूले मूले च तिक्षपेत् ।
ततः केशाः प्रजायन्ते कृष्णाः कौतुककारिणः ।
युक्तया पूर्वोक्तया युद्ध्यानमेषशृङ्गीपयः सुधीः ॥ १८॥
एते नानासंहिताभ्यः।

अथ सामान्यज्ञृङ्गाररसानिर्देशः ॥ ९१ ॥

3073

शृङ्गारवीरकरुणाद्भुतहास्यभयानकाः । बीभत्सरीद्रशान्ताश्च नवेधा कीर्तिता रसाः ॥ १ ॥ 3074

यतोयं सर्वजन्तूनां प्रियः शृङ्गारको रसः । अतो रसानां सर्वेषां मया पूर्वमिहोच्यते ॥ २ ॥ 3075

चर्तुर्विधः स चाप्युक्तः सामान्यो विप्रहम्भकः । संयोगो मिश्रकश्चेति रसिकानां सुखाप्तये ॥ ३॥

अथ मनसिजप्रशंसा ।

3076

अनङ्गेनाबलासङ्गाज्जिता येन जगत्रयी ।
स चित्रचरितः कामः सर्वकामप्रदोस्तु वः ॥ ४ ॥
क्षेमेन्द्रस्य।

3077

कुरुगुरुरवरानां केलिदीक्षाप्रवन्धे
परमस्रहदनङ्गो रोहिणीवझभस्य ।
अपि कुस्रमप्रपत्केर्देवदेवस्य जेता
जयित सुरतलीलानाटिकासूत्रधारः ॥ ५ ॥
कस्यापि।

अथ स्त्रीप्रशंसा ।

3078

दृशा दग्धं मनसिजं जीवयन्ति दृशैव याः । विरूपाक्षस्य जयिनीस्ताः स्तुवे वामठोचनाः ॥ ६ ॥ क्षेमेन्द्रस्य।

3079

यासां सत्यिप सहुणानुसरणे दोषानुरागो भृद्यां याः प्राणान्परमपेयन्ति न पुनः संपूर्णदृष्टिं प्रिये । अत्यन्ताभिमतेपि वस्तुनि विधिर्यासां निषेधात्मक-स्तत्तत्केतिषु दक्षिणा अपि सदा वामा जयन्त्येय ताः ॥ ७॥ कस्यापि।

3080

न हया न च मातङ्गा न रथा न च पत्तयः । स्त्रीणामपाङ्गदृष्टचैव जीयते जगतां त्रयम् ॥ ८॥

हिन्दाः।

3081

प्रभवति मनिस विवेको विदुषामि शास्त्रसंभवस्तावत् । निपतन्ति दृष्टिविशिखा यावचेन्दीवराक्षीणाम् ॥ ९॥ कृष्णिमिश्रस्य।

स्त्रीमुद्रां कुद्धमायुधस्य परमां सर्वार्थसंपत्करीं ये मूढाः प्रविहाय यान्ति कुधियो मिथ्याफलान्वेषिणः । ते तेनैव निहत्य निर्दयतरं नग्नीकृता मुण्डिताः केचिद्रक्तपटीकृताथ जटिलाः कापालिकाथापरे ॥ १०॥ भर्दहरेः।

3083

सोमः शौचं ददौ तासां गन्धर्वाश्च शुभां गिरम् । आग्निः सर्वाङ्गकान्तत्वं तस्मादिष्टतमाः स्त्रियः ॥ १९ ॥ ३०८४

स्त्रियः पवित्रं परमं नैता दुष्यन्ति कार्हिचित् । मासि मासि रजो ह्यासां दुष्कृतान्यपि कृन्ति ॥ १२॥ एतौ मनोः।

3085

जये धरित्र्याः पुरमेव सारं
पुरे गृहं सद्मिन चैकदेशः ।
तत्रापि शय्या शयने वरा स्त्री
रत्नोज्ज्वला राज्यम्रखस्य सारः ॥ १३ ॥
3086

रत्नानि विभूषयन्ति योषा
भूष्यन्ते वनिता न रत्नकान्त्या |
चेतो वनिता हरन्त्यरत्ना
नो रत्नानि विनाङ्गनासङ्गात् ॥ १४ ॥
3087

श्रुतं दृष्टं स्पृष्टं स्मृतमि नृणां हु। दजननं न रत्नं स्त्रीभ्योन्यत्कचिदिप कृतं ठोकपितना । तद्थे धर्मार्थो विभववरसी ख्यानि च ततो गृहे ठक्ष्म्यो मान्याः सततमबला मानविभवैः ॥ १५॥ केषामप्येते।

शार्क्षभ्यस्पद्धातिः

3088

अमृतस्येव कुण्डानि रत्नानामिव राज्ञायः। रतेरिव निधानानि निर्मिताः केन योषितः ॥ १६॥ 3089

प्राणानां च प्रियायाश्च मूढाः सादृहयकारिणः । प्रिया कण्डगता रत्ये प्राणा मरणहेतवः ॥ १७॥ ३०१०

अकृत्रिमप्रेमरसा विलासालसगामिनी । असारे दग्धसंसारे सारं सारङ्गलोचना ॥ १८॥ केषामण्येते ।

अथ स्त्रीपुरूपनातिभेदः ॥ ९२ ॥ ३०९१

देवीमप्सरसो यक्षकान्तां राक्षसकामिनीम् । कृत्यामिति जगुर्नारीं युतां तैरेव लक्षणैः ॥ १॥ 3092

चन्द्रमुखी मृगनयना मदनधनुर्भूः दाद्याङ्किशिशिरा या । समशिखरसदृशदशना मुखपरिमठठीनमधुपाठिः ॥ २॥ ३०९३

पुंस्कोकितमधुरोक्तिर्विम्बोष्टी कम्बुकण्डकृतशोभा । कोमलमृणालबाहू रक्तोत्पलसदृशकरचरणा ॥ ३॥ 3094

श्रीफलसमवक्षोजा मध्ये क्षीणा गमीरनाभिश्च । त्रिमुवनजयरेखा इव यस्यास्त्रिवलीलता भाति ॥ ४ ॥ 3095

पृथुतरनितम्बिबम्बा हरिणीसमस्मरमन्दिरोहेशा | कामतरोरङ्कुर इव यस्या रोमावली विभात्युदरे ॥ ५ ॥ 3096

रम्भोरूईसगतिः कनकरुचिनीं लनीरजाभासा । सरमक्ता प्रतिमक्ता लज्जालुः सर्भिरतनीरा ॥ ६॥

स्त्रीपुरुषजातिभेदः

सितवसनकु समिन्दता लघ्वाहारा च कृष्णघनकवरी । चिरकालितपतिरमणा देवी सा पद्मिनी वा स्यात् ॥ ७॥ 3098

गीतनृत्यप्रिया केकिवाणी चित्राम्बरेषिणी | स्रगन्धिवक्रेभगतिः सन्दरी मधुरप्रिया | ८ | | 3099

मधुगन्धिरतद्रावा कोष्णाङ्गी कटिनस्तनी । गौरी श्यामश्चारीरा वा स्वविशालकटीतटा ॥ ९ ॥ 3100

अजालघुस्मरावासा बाह्यसंभोगरागिणी | नारी या चित्रिणीचिह्ना साप्सरोजातिरुच्यते ॥ १०॥

स्थूला वा तन्वी वा गौरी इयामापि दीर्घकरचरणा । वडवापृथुमदनगृहा रक्ताम्बररागिणी कुटिला ॥ ११॥ २००२

विपुलकुचा पृथुजघना सोष्णाङ्गी क्षारगन्धिरतस्तिला । या शङ्खिनीसमाना हंसरवा यक्षिणी सा स्यात् ॥ १२ ॥

दीर्घास्यदन्तनासा स्थूलोष्टी स्थूलहस्तचरणा च । कपिलकचा गतलज्जा वारणकुम्भाभवक्षोजा ॥ १३ ॥

करिमदगन्धिरतजला रोमश्चजङ्घा कषायकदुरसना । स्थूलपृथुस्मरगेहा श्वीतोष्णाङ्गी च खरवचना ॥ १४ ॥ अ

अरुणाङ्गी इयामा वा पतिवर्गद्वेषिणी कुटिलचित्ता । या हस्तिनीसमाना सा ज्ञेया राक्षसी नारी ॥ १५ ॥

कलहिषयातिदीर्घा खर्वा वा इ<mark>यामपीतहरिता वा |</mark> लम्बोष्टी लघुनासा लघुिताथिलस्तनविभागा च || १६ ||

शार्क्कधरपद्धातिः

3107

शुष्ककटिः पृथुजटरा विगन्धिका या च करिमकायोनिः । या घस्मरा शिवोक्तिः सा ज्ञेया कर्मणा कृत्या ॥ १७ ॥

अन्योन्यलक्षणैर्युक्तां नारीं संकीर्णकां विदुः । या निजैरेव संयुक्ता चिह्नैस्तां केवलां जगुः ॥ १८॥

अथ पुरुषलक्षणानि ।

3109

देवगन्धर्वयक्षाणां ये राक्षसिपशाचयोः । लक्षणैः संयुतास्ते स्युर्नरास्तेरेव नामिः ॥ ५९॥ 3110

दाता सत्यवचाः ग्रुरो ज्ञानी सत्त्वरतः ग्रुचिः । सुवर्णकान्तिः श्यामो वा महाकायो घनध्वनिः ॥ २०॥ अगा

आजानुरुम्बिबाहुः कम्बुग्रीवो बली चतुर्देष्ट्ः । भाग्यनिधिः पृथुवक्षा लघुमधुराद्यी च पद्माक्षः ॥ २१॥ 3112

मिलयजगन्धशरीरः कामं क्रोधं निषेवते स्थाने । मृगलिङ्गः छरपुरुषो भक्तो विषेषु विज्ञेयः ॥ २२॥ अ।।

3114

संगीतरक्तः प्रमदासु सक्ती दुःखासहो दुन्दुभिधीरघोषः । मध्यप्रमाणोम्बुजगन्धिकायो गन्धर्वजातिः कथितोजिलङ्गः ।। २४ ॥

पृथुजडरललाटः पीनकण्डो बलीया-न्विपुलनिविडकायो रोमशः पक्ष्मलाक्षः । अचलमृतिरमर्षी सिंहवोषो धनाह्यो नवघृतसमगन्धः कान्तरक्तान्तनेत्रः ॥ २५॥

3116

दीनेषु दाताम्लरसात्रभोजी रजस्तमोभ्यां जनितानुषद्गः । यः किंचिदारयामतनुः प्रदिष्टः स यक्षजातिर्वृषलिङ्गलिङ्गः ॥ २६ ॥

3117

कृष्णोरुणो वा विकृतास्यदंष्ट्रः प्रचण्डकायो बलवान्पलाशी | उष्ट्रस्वरः कोपनिधिः स्रराप-स्तमोमयो वारणदानगन्धिः ॥ २७॥

3118

बिडालाक्षः छरान्द्देष्टि नित्यमूर्ध्वशिरोह्हः । रक्षोजातिर्नरो ज्ञेयो हयलिङ्गाभमेहनः ॥ २८॥

3119

आसवरितरितबहुभुक्कट्ट्रम्लाशी च कर्मटः पिशुनः । स्थूलः कृशोतिदीर्घः खर्वी वा कृष्णपीतो वा ॥ २९॥ अ१२०

अतितामसोजगन्धिः काकस्त्रो हस्त्रकूर्त्रकः पापः । भीरुः कुधीः पिशाची रासमितिङ्गस्तु विज्ञेयः ॥ ३०॥ अथ्य

परस्परगुणान्कांश्विद्यो बिमार्ति स मिश्रकः । यः स्वैरेव गुणैर्युक्ती स स्वरूपो निगद्यते ॥ ३१॥ श्रीधरस्यैते।

शार्कुं धरपद्धतिः

अथ स्त्रीपुरूषसंयोगविवृतिः ॥ ९३ ॥

3122

हरिणी छागी वडवा करिणी करभी च पञ्चधा नार्यः । मृगवर्करवृषतुरगरासभसंज्ञा नराः पञ्च ।। १।।

3123

ऋतुरुक्तिपारुपङ्किद्वाददाभुवनाङ्गरोनिमतैर्गृह्यैः । अनुपूर्वतस्तु युक्ता हरिणीहरिणादयो ज्ञेयाः ॥ २॥ 3124

हरिणीमृगयोरजाजयोर्यस्तुरगीतृषयोरिभाश्वयोश्च । करभीखरयोर्भवेत्तु योगः सममेव रतं बुधास्तदाहुः ॥३॥ 3125

हरिणीछागयोश्छागीवृषयोर्वडवाश्वयोः । करिणीखरयोरुचं रतमाहुर्मनीषिणः ।। ४ ॥ 3126

छागीहरिणं वडवाछागं करिणीवृषभं करभीतुरगम् । यदि लभते रतसमये नीचरतं किल तदिदं प्राहुः ॥९॥ 3127

मृगी वृषमजा वाहं वडवा रासमं यदि । लभते सरतस्थाने तदात्युचरतं विदुः ॥ ६ ॥ ३१२८

हयी मृगमिभी छागं करभी वृषभं यदि । लभते छरते पाहुरतिनीचरतं तदा ॥ ७ ॥ अ129

हरिणीहययोश्छागीखरयोरप्युचतरं रतिमह गदितम् । हरिणो हरिणीं छगठः करमीमतिनीचरतं यदि संयुक्तः॥ ८॥ अ१३०

मृगी खरं यदा याति करभी च मृगं यदि ।
तदा युक्तं रतं प्राहुरसमं च बुधा जगुः ॥ ९ ॥

खीसेवाप्रकार:

3131

पञ्चित्रंशितभेदेन प्रोक्तमेवं रतं बुधैः | तत्रोचे च समे प्रीतिर्येषितां नान्यतः सुखम् || ९० ||

3132

देवीं चतुर्थयामे दिनराज्योरप्सरोगणं प्रथमे । यक्षीं तृतीययामे द्वितीयके राक्षसीं रमयेत् ॥ ११ ॥

3133

निखिलेष्विप या कृत्या नो वा कृत्या सदा भवेद्रम्या । करमीचिह्ना कृत्या खरः पिदााचस्तयोर्युक्तः ॥ १२॥ एते शार्क्रभरस्य।

अथ स्त्रीसेवाप्रकारः ॥ ९४ ॥

3134

सेवनं योषितां कुर्याद्वधो बुद्धा यथाक्रमम् । बालायोग्याधिरूढानामृतुयोगविभावनात् ॥१॥

3135

बालेति गीयते नारी यावद्दर्षाणि षोडरा । तस्मात्परं च तरुणी यावता त्रिंशता भवेत् ॥ २ ॥

3136

तदूर्ध्वमधिरूढा स्याद्यावत्पञ्चाद्याता भवेत् । वृद्धा तत्परतो ज्ञेया स्ररतोत्सवविज्ञता ॥ ३ ॥

3137

निदाबदारदोर्बाला पथ्या विषयिणो भवेत् । हेमन्ते शिदारे योग्या प्रौढा वर्षावसन्तयोः ॥ ४ ॥

3138

नित्यं या सेव्यमानापि वाला वर्धयते बलम् । क्षयं नयति योग्या स्त्री प्रौढा जनयते जराम् ॥ ९॥

शार्क्षधरपद्धातिः

महेश्वरस्तु विशेषमाह ।

3139

अलोमशाः सतिलका नित्यं सेव्या हि योनयः | अलोमशत्वं कक्षायां मुखे संजायते तिलः || ६ || 3140

आसीने ठाठयेद्वाठां तरुणीं दायने तथा । उत्थितप्यधिरूढां च ठाठनं त्रिविधं विदुः ॥ ७ ॥ 3141

नो रमेत रतं तावद्यावज्ञीत्काण्डिता प्रिया | अन्यथा न सुखोत्पत्तिरिति कामानुशासनम् ॥ ८ ॥ एते पद्मश्रियाः। 3142

> पङ्कजासनलयेन पद्मिनीं नागरेण रमयेत चित्रिणीम् | वेणुदारितपदेन शङ्किनीं स्कन्धजङ्गयुगलेन हस्तिनीम् || ९ || 3143

व्रजित रितम्रखार्थ चित्रिणीमययामे
भजित दिनरज्न्यो हस्तिनीं च द्वितीये |
गमयित च तृतीये दाङ्किनीमाईभावं
रमयित रमणीयां पद्मिनीं तुर्ययामे || १० ||
एतौ कोकाव।

अथ संकेताख्यानभावहावविवृतिः ॥ ९५ ॥

तेषु पूर्व संकेतः। 3144

आवे यामे तु राह्यः स्यान्महाराह्यो हितीयके । पद्मस्तृतीयके यामे महापद्मश्रत्यके ॥ १॥

रामस्तु पञ्चमे ख्यातो विरामः षष्टकः स्मृतः । प्रवरः सप्तमे ज्ञेयः प्रत्यूषश्चाष्टमे स्मृतः ॥ २॥ 3146

दार्डिमं तु द्विजे ज्ञेयं पनसं क्षत्रिये स्मृतम् । कदलीफलकं वैदये तथाम्रं ग्रूद्रके मतम् ॥ ३॥ ३१४७

राजपुत्रे द्वितीयेन्दुः संपूर्णेन्दुश्च भूपती । मध्याह्ने यून्यपकं तु बाले पकं च वृदके ॥ ४ ॥ 3148

ब्राह्मण्यां कुन्दपुष्पं स्याद्राजपुत्र्यां च मालती । मिल्लेका वैश्यपुत्र्यां तु श्रद्रपुत्र्यां च कैरवम् ॥ ५॥ ३१४९

कामुके भ्रमरः प्रोक्तः कामिन्यां चूतमञ्जरी । तथाह्वानेङ्कु दाश्चापि प्राकारी वारणे स्मृतः ॥ ६॥ अग्रह्म

देहार्पणे रक्तसूत्रं जीवो जीवसमर्पणे | महातकफलं भीतौ भयाभावे हरीतकी || ७ || 3151

छिचवस्त्रं तु विच्छेदे सदशयन्थि संगमे ।
एकस्रेहे तथा चैकं द्वयोः स्रेहे तु तद्वयम् ।। ८ ।।
एते पद्मिश्रयः।

अथ भावः । 3152

शुद्धोशुद्धश्च संकीर्णिश्चिधा भावः प्रकीर्तितः । शुद्धोपि त्रिविधो मन्दस्तीक्ष्णस्तीक्ष्णतरस्तथा ॥ ९ ॥ 3153

ईषत्प्रकटितो मन्दस्तीक्ष्णस्तु पुलकादिभिः । स तु तीक्ष्णतरः श्वासशोषितावयवीत्र यः ॥ १०॥

शार्द्घंधरपद्धातिः

3154

अथाशुद्धोद्भवो याम्यनर्तकस्येव यो भवेत् । कैतवसेहमापन्नो भावः संकीर्ण उच्यते ।। ११ ।।

अथ हावाः ।

3155

हेलाविच्छित्तिविञ्बोककिलिकिन्चितविश्रमाः । लीला विलासो हावश्र विक्षेपा विहतं मदः ॥ १२ ॥ 3156

मोड्डायितं कुड्डमितं मौग्ध्यं च तपनं तथा | लितं चेत्यमी हावाश्वेष्टाः शृङ्गारभावजाः || ९३ || 3157

प्रौढे वयसि रूढानां नारीणां सुरतोत्सवे । शृङ्गारशास्त्रतत्त्वज्ञैः सा हेला परिकीर्तिता ॥ १४॥ 3158

यथा

आसज्य स्वयमेव चुम्बनिविधि याञ्चा विनालिङ्गनं तल्पान्ते जघनेन वेपथुमता पर्यिपतं जानुनोः । क्रोधोरकम्पममर्षयत्यनुनयत्यस्याः स्मरक्रीख्या प्रौढिकाभिरतिः प्रियस्य हृदयं हेलाबलात्कर्षति ॥१५॥ 3159

> प्रसाधनानां दियतापराधा-द्यदीव्ययानादरतः सखीनाम् । प्रयत्नतो धारणमङ्गनाया विच्छित्तिरेषा कथिता बहुँज्ञैः ॥ १६ ॥ 3160

यथा

सिंख प्रयान्नत्वा स्खिलितमकरोत्क्षन्तुमुचितं विधत्स्वालंकारं नहि नहि बलादर्पयसि किम् । अयि श्रेयश्विन्त्यं सततमबलाभिः प्रणयिना-ममासीस्तन्वि त्वं प्रतनुमपि विच्छित्तिविषयम् ॥ १७ ॥ 3161 अभिमतवस्तूपहतावपि गुरुगर्वादनादरस्तन्व्याः । स्खिलितेपि प्रियस्य संयमताडनामित्येव विज्बोकः ॥१८ ॥ 3162

यथा

अनास्था वस्तूनामभिमतगुणानामुपहतौ

घनो गर्वस्तन्व्या रुपि च विहिताडम्बरिविधः |

प्रहारः पादाभ्यां यमनमिप काञ्च्या चरणयोः

प्रियाया विब्बोकं तिददिमिति धन्योनुभवित ॥ १९॥

3163

सौछ्येषु हसितरुदितत्रासकोधश्रमाभिलाषाणाम् |

संघर्षः प्रियदर्शनहर्षात्किलिकान्चितं ज्ञेयम् ॥ २०॥

3164

यथा

क्रन्दत्यबाष्पमभये भयमातनोति क्रोधो मनाग्भवति तत्क्षणमेव हास्यम् । आलम्ब्य हर्षमबला क्रिलकिन्चिताख्यं हावं विभावयति पुण्यवतोन्तिकस्था ॥ २१ ॥ 3165 क्रोधः स्मितं च कुछमाभरणादियाञ्चां

क्रोधः स्मितं च कुछुमाभरणादियाञ्जां तद्वर्जनं च सहसेव विमण्डनं च । आक्षिप्य कान्तवचनं रुपनं सखीभि-र्निष्कारणं स्थितगतेन स विभ्रमः स्यात् ॥ २२॥ 3166

यथा आस्तां माद्य भवे शुभे सिंख ठता न्यस्ता त्वया माधवी कान्ते तन्मम संप्रयच्छ कुस्तुमं किं वामुना मे फलम् ।

शार्क्कधरपद्धतिः

नाल्पं निर्मलयामि मौक्तिकमिदं न्यस्तं त्वया दह्यता-मित्यं विश्रमसंश्रमो मदयति प्रेयांसमेणीदृशः । १२॥ अ१६७

> अशाप्तव्रक्षभसमागमनाधिकायाः संख्याः पुरोत्र निजित्तित्तितिनोदबुद्धचा । आलापवेषगतिहास्यविकत्थनाद्यैः प्राणेश्वरानुकृतिमाकलयन्ति लीलाम् ॥ २४ ॥ 3168

यथा

वेणीबन्धकर्पार्दनी सिततनुः श्रीखण्डपांस्त्करैः केतक्येकदलेन्दुभृद्विसलता व्यालोपवीतिन्यपि । प्राक्पाणियहणाद्विनोदरभसा सख्याः पुरो लीलया कुर्वाणानुकृतिं हरस्य दिशतु श्रेयांसि वः पार्वती ॥२५॥ 3169

यो वक्षभासन्नगतो विकारो
गत्यासनस्थानविलोकनेषु |
वृथास्मितकोधचमत्कृतिश्च
विकूणनं चास्य कृतं विलासः ॥ २६ ॥
3170

यथा

स्खितिबहरः पादन्थासो विरोकितमन्यतो रुचिरविषये वज्ञाम्भोजं प्रयाति विकूणनम् । स्मितमपि मुहुर्व्यर्थः क्रोधो वृथैव चमत्कृति-र्दयितमभिगच्छन्त्यास्तन्त्या विरासरसोदयः ॥ २७॥ ३१७१

सबाष्पगद्गदालापः सस्मितापाङ्गवीक्षितम् । प्रेमदाक्षिण्यवृत्तिश्च तरुण्या हाव उच्यते ॥ २८ ॥

संकेतादिविवृतिः

3172

यथा

प्राप्तेषु शृङ्गारसाश्रयेषु हावेषु कामाङ्करचिह्नभूतः । उत्पद्यते यः स्मितवीक्षितोक्त-मुन्मीलितं बालतया स हावः ॥ २९॥

3173

विसंस्थूलावेशमयो विकारो विविधः ख्रियः । तमामनन्ति विक्षेपं मुनयः कपिलादयः ॥ ३०॥

3174

यथा

धिम्महं बद्धमुक्तं तिरुकमसकलं न्यस्तवृत्तं च धते दृष्टावेकत्र कालाञ्चनमुरिस रणिह्कंकिणीं रत्नकाञ्चीम् । अंसोत्किप्तार्धहारक्रमुकफरुरसा रञ्जितेकाधरान्ता कान्ता विक्षेपभावादपहरित मनः स्रस्तरुद्धोरुवासाः॥३१॥

3175

वाच्यानां च पदार्थानां ज्ञानेपि यदभाषणम् । नायकेषु मृगाक्षीणां विहतं तत्प्रकीर्तितम् ॥३२॥

3176

यथा

कण्डे क एष तव वक्षम नूपुरोयं तत्पादभूषणमयं वलयस्तदानीम् । इत्यादिवाच्यमविभाव्य वचो मृगाक्ष्या ज्ञानेपि तद्विहतमुत्स्चकतां तनोति ॥ ३३॥

3177

मधुपानमदे प्रायस्तारुण्यातिशयोद्भवः । विकारो यो वरस्त्रीणां तं वदन्ति मदं बुधाः ॥ ३४ ॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

3178

यथा

आलापः स्मितकौ मुदीसहचरो दृष्टिः प्रहर्षीज्ज्वला भूर्नृत्याध्वरदीक्षिता चरणयोर्न्यासः समे भङ्गरः । वेदोषु क्षणिकस्पृहा मदविधेर्बन्धो न वादाश्रय-स्तन्व्या नैकविकारभूर्मधुमदप्रायो मदः स्कूर्जिति ॥३५॥

3179

दियतस्य कथारम्भे साङ्गभङ्गविजृम्भणम् । कर्णकण्डूयनं स्त्रीणां मोद्यायितमुदाहतम् ॥ ३६ ॥

3180

यथा

तस्याङ्किद्वितयं नमन्ति विबुधाः स त्वेककः सर्ववि-त्तं मृत्युंजयमामनन्ति मुनयः सोद्यापि पाति व्रतम् । इत्याकण्यं कथां हरस्य विजयापार्श्वे विवाहात्पुरा भङ्क्त्वाङ्गानि विजृम्भितं गिरिभुवो मोद्वायितं पातु वः॥३७॥

3181

केशस्तनादियहणे हर्षादिभ्रमिते मुखे । दुःखाविष्करणं तन्व्या यत्तत्कुट्टमितं मतम् ॥ ३८॥

3182

यथा

किं कान्त निर्देयतर' भुजकंदलीभ्यां गाढं निपीडयसि मां न सहिष्णुरस्मि । वामभुवामिति छखेष्वपि दुःखभाजां धन्यः शृणोति यदि कुट्टमिताक्षराणि ॥३९॥

3183

मुक्ताफलं तरोः कस्येत्यादि यत्क्वत्रिमं वचः । वक्षभानां पुरः प्रोक्तं मीग्ध्यं तत्स्विधियो विदुः ॥ ४०॥

संकेतादि।विवृतिः

3184

यथा

के द्रुमास्ते क चारामे सन्ति केन प्ररोपिताः । नाथ मद्भूषणे न्यस्तं येषां मुक्ताफल फलम् ॥ ४१ ॥ 3185

नागच्छति प्रियतमे प्रहरार्धमात्रमुद्देगजं विधिविचेष्टितमङ्गनायाः ।
सख्याः पुरः श्वसनरोदनमात्मभाग्यनिन्दादिकं कविवरास्तपनं वदन्ति ॥ ४२॥
3186

यथा

नायाते प्रहरार्धमेव दियते भङ्क्त्वा नितम्बे मिथः संसक्ताङ्ग्रिलजालमध्यमधुना सख्यः कृतार्था इति । व्याहारं श्वसनं मुद्धः पुनिरदं गौर्याद्यनभ्यर्वनं तन्वङ्गचास्तपनं तनोति कृतिनः प्रेमाणमुचैस्तराम् ॥४३॥ 3187

भूनेत्रादिक्रियाशाली स्रकुमारिवधानतः । हस्तपादाङ्गिवन्यासस्तन्वङ्गाचा लिलतं विदुः ॥ ४४ ॥ 3188

यथा

स्कन्धार्पितेकमणिकुण्डलमुचतेक-भूत्रिसाचित्रिनिवेशितदृष्टिपातम् । चेतो न कस्य लिलतं हरति प्रियाया हासोद्धतांशुकनिरुद्धमुखेन्दुकान्तम् ॥ ४५ ॥

अथ स्त्रीपुरुषवशीकरणम् । 3189

नाभिहत्कण्ठदेशेषु ददच्छ्वासं शनैः शनैः । कामं संसाधयेत्कामी गायत्रीं सप्तधा पठेत् ॥ ४६॥

शार्द्गधरपद्धतिः

अथ कामगायत्री ।

3190

अं नमो भगवासाय विदाहे पुष्पबाणाय धीमहि । तज्ञः कामः प्रचोदयात् ॥

व्याजेन चुम्बनादीनामुच्छ्वासं पाययेत्यियाम् । तेन सा वदामायाति न तु तस्याः स्वयं पिवेत् ॥ ४७॥

3191

अङ्गुष्टे पदगुल्फजानुजघने नामौ च वक्षःस्तने कक्षाकण्डकपोलदन्तवसने नेत्रालिके मूर्धनि । ग्रुङ्काग्रुङ्गविभागतो मृगदृशामङ्गेष्वनङ्गास्थिती-रूर्ध्वाधोगमनेन वामपदगाः पक्षद्वये लक्षयेत् ॥ ४८॥

3192

के गृह्णन्ति कर्चाष्ठलाटनयने चुम्बन्ति दन्तच्छदं दन्तैषिन निपीडयन्ति तरसा चुम्बन्ति गण्डस्थलीम् । कक्षाकण्डतट लिखन्ति नखरैर्गृह्णन्ति गाढं स्तनी मुख्या वक्षसि ताडयन्ति ददते नामी चपेटां शनैः ॥४९॥

3193

कुर्वन्ति स्मरमन्दिरे करिकरक्षीडां श्वियो जानुनी
गुल्फाङ्गुष्ठपदानि च प्रतिमुहुर्निन्नन्ति तैरात्मनः ।
इत्येवं कलयन्ति ये शशिकलामालिङ्गच मज्जन्ति ते
शीतांश्चपलपुत्तिकां शशिकरस्पृष्टामिव प्रेयसीम् ॥ ५०॥

3194

ज्ञात्वानक्कस्थितिं कामी तत्स्थानं संस्पृद्दोद्रते | तेन कान्ता वदां याति द्रुतं द्रवति निश्चितम् ॥ ५१ ॥ 3195

एकारोकारयुक्ता हरिहरिजहराः पञ्च बाणाः स्मरस्य ख्याता तक्ष्याण्यमीषां हृदयकुचृहशो मूर्धि गुह्ये क्रमेण । स्थानेष्वेतेषु भूयो निजनयनधनुःप्रोरितस्तैः पति द्वः स्यन्दन्ते सन्दरीणां ज्वलदनलनिभैर्बिन्दवः कामवाराम्।।५२॥ 3196

सरसिजमरुणं हृदये कुचयोश्चृतं दृशोरशोकं च | शिरसि शिरीषं योनावुत्पलमेतानि पञ्च बाणाः स्युः॥५३॥ 3197

रोचनामीनिपत्ताभ्यां सञ्यहस्तकनिष्ठया । कृतो विदेशिको युत्तया त्रैलोक्यस्यापि मेहिनः ॥ ५४॥ 3198

कनकस्य तु पञ्चाङ्गं कर्पूरं केतकीरजः । आत्मशुक्रेण संयुक्तं वश्यक्रद्रक्षितं क्षियाः ॥ ५५ ॥ 3199

शिलागोरोचनापत्रकुङ्गमस्य विशेषकात् । अङ्गलेपनतो नारी नरेन्द्रस्य पिया भवेत् ॥ ५६ ॥ 3200

चूर्णे दत्तं वदाकृचूर्णे कीटस्य काकजङ्कायाः । मुनिदलरसिक्तो वा टङ्कणकःस्वाङ्गमलमिलितः॥५७॥ 3201

क्षीमीं लेखावर्षि गददलताली सतगरकैस्तैलम् । सिद्धार्थस्य गृहीत्वा नृकपाले चाञ्चनं विहितम् । नयनगतं युवतीनामपि मुनिचेतांसि मोहयति ॥ ५८ ॥ 3202

यदि सहदेवीमूलं यहणे संगृह्य रोचनापिष्टम् ॥ ५९॥ तत्कृतिलका नारी गुरुकुलमपि वर्यतां नयति ॥ 3203

सितदूर्वा सितबृहती सितगिरिकणी समूलपुष्पा च । ताम्बूलेन वितीणी स्त्रीपुरुषी वरयतां नयति ॥ ६०॥

शार्कुधरपद्धतिः

3204

निजबीजेन रतान्ते वामहश्चो झिटाति वामपादं यः । अथवा लिम्पति इदयं स एव तस्याः परे दियतः ॥६९॥

3205

वचा सौवर्चलं कुष्टं रजन्यो मरिचानि च । एषां लेपप्रभावेण वज्ञीकरणमुत्तमम् ॥ ६२ ॥

3206

कर्पूरं चन्दनं कुष्टं तुलसी सर्जसंभवम् । मुस्तं शिलारसं चैव धत्तूरमगुरुस्तथा ॥ ६३ ॥

3207

शेकाली शनपुष्पा च सर्वपास्तगरं गुडः । तथा रुद्रजटा सर्वमैतदेकत्र कारयेत् ॥ ६४ ॥

3208

अनेन योगराजेन धूपिताम्बरभूषणः | धूपिताङ्गस्त्रिभुवनं मनुजः कुरुते वद्यम् || ६५ ||

अथ द्रावणम् ।

3209

यदि वा मधु डिचिन्झासहितं कितनाङ्गनावराङ्गेषु । क्षेपात्तद्भुजलेपाद्रेतःस्रोतः प्रवर्तयति ॥ ६६ ॥

3210

कर्पूरामिश्रेण च कण्टकारी-बीजोद्भवेनैव रसेन लिप्तम् | लिङ्गं रते द्रावकरं वधूनां संजायतेत्यन्तस्रखावहं च || ६७ ||

3211

चूर्णितेष्टङ्कुणोपेतेर्महाराष्ट्रीफलच्छेदेः । मधुना लिङ्गलेपेन द्रावो भवति योषिताम् ॥ ६८॥ 3212

रक्तकपिलिङ्गमुडुपितकाञ्चनमधुस्नतसहितं वा । हयलालामिञ्जिष्ठा सितसर्षपजातिकुम्चमं वा ॥ ६९ ॥

3213

मधुसैन्धवकलरवमलमिलितं वाजितिङ्गलेपेन । द्रावयति कामिनीनां रतिसमये काममन्दिरं नियतम्॥७०॥

अथ वाजीकरणम् ।

3214

गोक्षुरकेक्षुरकं शतमूर्ती-वानिर नागबरातिबरानाम् । चूर्णमिदं पयसा निश्चि सेव्यं यस्य गृहे प्रमदाशतमस्ति ॥ ७१॥

3215

गोक्षुरिवदारिकाभवचूर्ण वा शकरासिहतम् । स्वरसेन भावितं वा धात्रीचूर्ण सिताज्यमधुलीढम् ॥ लिद्धानुपीय दुग्धं न तृष्यित स्त्रीशतस्यापि ॥ ७२ ॥

3216

पिप्पतीमाषशातीनां यवगोधूमयोस्तथा । चूर्णभागान्समीकृत्य घृते पूपितकां पचेत् ॥ ७३ ॥

3217

तां भक्षयित्वा पीत्वा च दार्करामधुरं पयः । नरश्चटकवद्गच्छेन्मैथुने तरुणीर्दशः ।। ७४ ॥

3218

घृतमधुसहदेवान्वितसरोजिकिजन्कितिनाभेर्वा । रममाणस्य न तृष्यिति मना दातस्यापि रमणीनाम् ॥७५॥ एते योगरबावन्याः।

शार्क्सधरपद्धातिः

अथ बीजस्तम्भः।

3219

भृङ्गरजः कन्यायां विष्णुक्रान्तासजीरके मर्लिते | मुखगतगुटिकाविधिना बीजस्तम्भं रते कुरुते || ७६ || 3220

वानरं चपलं ध्यायेहृक्षद्माखावलम्बिनम् | छरते तेन बीजस्य स्तम्भो भवति निधितम् | ७७ | ।

3221

कपिकच्छुमूलेन च निजचरणिवलेपनाद्भवति । बीजस्तम्भः पुंसो बहुशो दृष्टः प्रयोगीयम् ॥ ७८ ॥

3222

सितदारपुट्धमूलं पारदरससहितमानने निहितम् । एककरञ्जकबीजान्तरगं बीजं विधारयति ।। ७९ ॥

3223

स्नुद्याजदुरधिष्टं लज्जालेंार्मूलमङ्किलेपनतः । ध्वजलेपादजमूत्रात्पिष्टं वा वारुणीमूलम् ।। ८० ॥

3224

माहिषपृतसहदेवीतिलमधुसितकमलकेसरेस्तुल्यैः । गृहत्रटकेन च लेपितनाभिस्तब्धेन्द्रियो रमते ॥ ८९॥

3225

कपिकच्छूमूलेन च मदाविह्नलङागमूत्रपिष्टेन । मिलनं स्तब्धीकरणं मूलेन दुरालभायाश्च ।। ८२ ।।

अथ लिङ्गवृद्धिः

3226

मधुतगरगौरसर्षपबृहतीखरमञ्जरीकणाः सतिलाः । यवकुष्ठमरिचसैन्धवहयगन्धामाषसंयुक्ताः ॥ ८३॥ ३२२७

स्तनयुगलकर्णपालीर्ध्वजभुजशिखरोपचयमेताः । भुवमुद्दर्तनविधिना सतताभ्यासेन कुर्वन्ति ॥ ८४ ॥

3228

भक्षातकवृहतीफलदाडिमफलकल्कसाधितं कुर्घते । लिङ्गं मर्दनविधिना कटुतैलं वाजिलिङ्गाभम् ॥ ८५ ॥ 3229

पुटदग्धपिद्मिनीदलभञ्चातककृष्णलवणानाम् । भूयः परिणतबृहतीफलरससंपिष्टया मृदितम् ॥ ८६ ॥ 3230

महिषीमलमिलितमये लिङ्गं पश्चाच्च तैर्भवितं । मुसलमिव मदनविद्वलयुवतीजनदर्पनिर्दलनम् ॥ ८७॥ (युग्मम्)

3231

कनकरसमस्णवार्तितहयगन्धामूलमिश्रपर्युषितम् । माहिषमिह नवनीतं गतबीने कनकफलमध्ये ॥ ८८॥ 3232

गोमयगाढोइार्तितपूर्व पश्चादनेकशो लिप्तम् । भवति हयलिङ्गसहृशं लिङ्गं कठिनाङ्गनादयितम् ॥८९॥ (युग्नम्)

3233

करिक्वष्णाश्वगन्धा च नवनीतं च माहिषम् । एतेषां मर्दनाल्लिङ्गवृद्धिः संजायते परा ।। ९० ॥ 3234

कर्पूरिमश्रमेहुण्डदुग्धरेपेन जायते । दोफसो महती वृद्धिः कठिनश्ची खुखावहा ॥ ९९ ॥

शर्करासैन्धवं सार्पेश्र्ङागक्षीरविषाचितम् । युक्तया तु मर्दयिह्मिङ्गं भवेत्करिकरोपमम् ॥ ९२॥ एते कोकस्य।

. अथ कुसुमजननम् ।

3236 पीते च तिलकषाये त्रिकटुद्दिजयष्टिमूलसंयुक्ते । अपहरति रक्तगुल्मं कुछमिनरोधं च तरुणीनाम् ॥ ९३॥

शार्कुधरपद्धातिः

3237 कर्पासबीजमज्जानां चूर्ण तैलेन पाचयेत् । तेन संजायते पुष्पं युवतीनां चिराद्रतम् ॥ ९४ ॥

3238 तुम्बीबीजयवक्षारी दन्तिबिल्वं कणा गुडः । पञ्चबाणवलं वर्तिर्वचीक्षीरेण निर्मिता । योनिमध्यस्थिता पुष्पं जनयत्येव योषिताम् ॥ ९५ ॥

अथ गर्भजननम्।

3239

नागकेसरपुष्पाणां चूर्णे गोर्सापषा सह | पीते स्त्री ठमते गर्भमृतौ दुग्धान्नभोजिनी | १६ | ।

लक्ष्मणा शिखिमूला वा दुग्धपीता दिनत्रयम् । ऋतौ जाते स्त्रियो गर्भ माहयेत्ररसंगमे ॥ ९७ ॥

अथ गर्भपातरक्षा ।

3241

ठज्जालुर्धातकीपुष्पमुत्पतं मधु लोधकम् । जलस्थया खिया पीतं गर्भपातं निवारयेत् ॥ ९८॥

3242 गार्भिणीगर्भतो रक्तं स्तम्भयेज्ञिपतहृतम् । पारावतमलं पीतं त्र्यहं तन्दुलवारिणा ।। ९९ ॥

अथ खखपसूतिः।

3243

कृत्वा च सप्तखण्डं गुञ्जामूलं निवध्य कटिदेशे । स्त्रैः सप्तमिरचिरात्खखस्तिं भामिनी भजते ॥ १००॥

3244 हिङ्गुसैन्धवसंयुक्ततप्तकाञ्चिकपानतः । प्रस्तते स्त्री कटौ बद्धे मूले वा मातुलुङ्गजे ॥ १०१॥

संकेतादिविवृतिः

3245

जरायुजं मृतं गर्भमपतन्तीं जरामपि | योषितां पातयत्येव पादस्थोत्तरणीदािफा || १०२ ||

अथ बालरक्षा ।

3246

मयूरचूलिकामूलं यहणादौ समुद्भृतम् । बालकस्य गले बद्धं सर्वदोषनिवारणम् ॥ १०३॥

3247

एका वा दुग्धिका तुम्बी शङ्खपुष्पी जटा धृता । कण्ठदन्तोद्भवा भूतवेदनाहरणक्षमा ॥ १०४॥

अथ यौवनरक्षा ।

3248

मुण्डीचूर्णकषायेण युतं तैलं विपाचितम् । पतितं यौवनं न स्यात्पानादुत्तिष्ठति ध्रुवम् ॥ १०५॥

3249

माकन्दमूलसंयुक्तमधुकर्पूरपूरिता | गतेपि यौवने स्त्रीणां योनिर्गाढातिजायते ॥ १०६ ॥ एते योगरबावल्याः।

अथ मुखवासजलवासी ।

3250

जातीफलं च कस्तूरी कर्पूरं चूतवारिसंपृक्तम् । भूपितमगुरुकसिल्हं मधुगुडभूपेश्च मुखवासः ॥ १०७॥

3251

स्क्ष्मेलाकस्तूरीकुष्ठत्वक्पत्रचन्दनैः स्तन् । मलयजसहितं नूनं रचय महीपाल जलवासम् ॥ १०८॥

3252 त्वकपत्राभ्यां जातीपत्रैलाभ्यां च चम्पको भवति । त्वङ्गरिचाभ्यां वीनः कुष्ठतिलाभ्यां च पाटलावासः ॥१०९॥

शार्क्गधरपद्धातिः

अथाङ्गवासः ।

3253

चूर्णे कुष्टमुरानागकेसराणां घृतान्वितम् । मधु पीतं करोत्यक्गसौरभं सततं नृणाम् ।। ११० ।।

3254

प्रातः कुष्टर जश्रूर्णं लिहन्म युघृतान्वितम् । काडिन्यं सौरभं तस्य देहे स्याचिर जीवितम् ॥ १११॥ श्रीकण्यशंभोः।

अथ धूपाः ।

3255

दलं मलयजं मांसी सितागुरु जलं मधु । समांशैर्मेलितैर्धूपो धत्ते कुङ्कुमसौरभम् ॥ ११२॥

3256

चन्दनागरुकुष्ठानि शिवासर्जरसी सिता | मलयानिलनामायं धूपोमीभिः सुरप्रियः || ११३ || योगरज्ञावल्या एती।

3257

स्रणद्विपदानाभ्यां शिलया गौरसर्वपैः । कुङ्कमागुरुरम्भाभिधन्द्रचन्दनकौशिकैः ॥ ११४॥

3258

दशाङ्गोयं महाधूपो नाम्ना संमोहनाभिषः | त्रैलोक्यं मोहयत्येव कामबाणसमः स्मृतः ॥ ११५॥ शार्ङ्गधरस्य।

3259

दाशिनखिगरिमदमांसीजतुभागो मलयलोहयोर्भागौ । मिलितेर्गुडपरिमृदितेर्वस्त्रगृहादीनि धूपयेचतुरः ॥ ११६॥ गन्धदीपिकायाः।

बालावर्णनम्

अथधूपवर्तिः ।

3260

नखगुरुसिल्हकवालककुन्दुरुशैलेयचन्द्रनं इयामा । क्रमवृद्धभागरिवता वार्तः क्षितिनाथकान्तेयम् ॥ ११७ ॥ पद्मश्रियः।

3261

मार्जारी हिमवालुका पिशुनकं गोशिषकं शिल्हनं वहाः प्रीतिकरं तथाम्बुपिशिता स्यात्कीशिकं यौगिकम् । कल्कं भागविवर्धकं गुडिसतासंमूर्च्छितं सर्पिषा युक्तं मन्मथवर्तिरित्यभिहिता स्याद्धोगिनां सर्वदा ॥११८॥ श्रीगोविन्दराजदेवानाम्।

अथ दीपवार्तिः ।

3262

सुरदारुमलयमुस्तकलाक्षागुरुशीलचूर्णकर्पूरम् । नृपवासगेहयोग्या मनोहरा दीपवर्तिरियम् ॥ ११९॥

3263

गन्धरसागिरिकण्डुरुगुग्गुलुसर्जरसपूरिकपूरम् । श्रीवाससिल्हचन्दनमित्यपरा दीपवर्तिरियम् ॥ १२०॥ एतौ पद्मश्रियः।

अथ बालावर्णनम् ॥ ९६ ॥

3264

अभ्यासः कर्मणां सम्यगुत्पादयति कीश्रातम् । विधिना तावदभ्यस्तं यावत्सृष्टा मृगेक्षणा ॥ १ ॥

3265

दग्धो विधिर्विधत्ते न सर्वगुणसन्दरं जनं कमि । इत्यपवादभयादिव मुग्धाक्षी निर्मिता विधिना ॥ २॥

शार्कुधरपद्धतिः

3266

लावण्यामृतदीर्धिका कुलगृहं सीन्दर्यसीभाग्ययो-खेलोक्याकररत्नकन्दिलियं जीव्यात्सहस्रं समाः । रूपालोकनकौतुकेन बहुना शिल्पश्रमेणादरा-न्मन्ये यां विधिना विधाय विहितं स्टेर्ध्वजारोपणम् ॥ ३॥

3264

एकान्तस्रुन्दरिवधानजडः क वेधाः सर्वाङ्गकान्तिचतुरं क च रूपमस्याः । मन्ये महेश्वरभयान्मकरध्वजेन प्राणार्थिना युवतिरूपिमदं गृहीतम् ॥ ४ ॥ केषामप्येते।

3268

अस्याः सर्गविधा प्रजापितरभू चन्द्रो नु कान्तिप्रदः शृङ्गारैकरसः स्वयं नु मदनो मासो नु पुष्पाकरः । वेदाभ्यासजडः कथं नु विषयव्यावृत्तकीतूहरो निर्मातुं प्रभवेन्मनोहरिमदं रूपं पुराणो मुनिः ॥ ५॥ कालिहासस्य ।

3269

किं कौमुदीः शशिकलाः सकला विचूर्ण्य संयोज्य वामृतरसेन पुनः प्रयत्नात् । कामस्य घोरहरहुंकृतिदग्धमूर्तः संजीवनीषधिरियं विहिता विधात्रा ॥ ६ ॥ कस्यापि।

अथ वयःसंधिवर्णनम् ॥ ९७ ॥

3270

यथा यथा विश्वात्यस्या हृद्ये हृद्येश्वरः ।
तथा तथा बहिर्याती मन्ये संकोचतः कुची ॥ १॥

कस्यापि ।

वयःसंधिवर्णनम्

3271

अनाम्नातं पुष्पं किसलयमलूनं करहेरैरनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम् ।
अखण्डं पुण्यानां फलमपि च तद्रूपमनघं
न जाने भोक्तारं कामिह समुपस्थास्यित विधिः ॥ २॥
कालिहासस्य ।

3272

अयमङ्करभाव एव ताव-त्कुचयोः कर्षति लोकलोचनानि । इतरेतरपीडनामवस्थां गतयोः श्रीरनयोः कथं भवित्री ॥ ३॥

3273

दृइयं दृशां सहस्रेर्मनसामयुतैर्विभावनीयं च । स्रुकृतशतकोटिभोग्यं किमपि वयः स्रुभुवः स्वदते ॥४॥

3274

भुवोः काचिह्नीलापरिणतिरपूर्वा नयनयोः
स्तनाभोगो व्यक्तस्तरुणिमसमारम्भसमये |
इदानीं बालायाः किममृतमयः किं विषमयः
किमानन्दः साक्षाद्विनितमधुरः पञ्चमरवः ॥ ५॥
केषामण्येते।

3275

परिहरित वयो यथा यथास्याः
स्फुरदुरुकन्दलशालि बालभावम् |
द्रहयित धनुषस्तथा तथा ज्यां
स्पृश्चित शरानिष सञ्जयनमनोभूः | ६ |

3276

समं विलासिङ्क्षरितः स्तनाभ्यां त्रपा विलासेन सहावतीर्णा ।

शार्क्नधरपद्धातिः

अवर्ततान्यस्त्रपयेव साकं कान्तः प्रकारो वचसां कृशाङ्गचाः ॥ ७ ॥ एतौ जयतुङ्गोदयात्।

3277

मुखं विकसितस्मितं वाशितवक्रिम प्रेक्षितं समुच्छितिविश्रमा गतिरपास्तसंस्था मितः । उरो मुकुतितस्तनं जघनमंसबन्धोद्धरं बतेन्दुवदनातनौ तरुणिमोद्रमो मोदते ॥ ८॥ कस्यापि।

3278

दोलायां जवनस्थलेन चलता लोलेक्षणा लज्जते साराङ्कं तनुकण्टकक्षतमिया क्रीडावने क्रीडित । धत्ते दिक्षु निरीक्षणं स्मितमुखी पारावतानां रुतैः सज्जं मेरिध्यविसर्जनाय स्ततोः शृङ्गारिमत्रं वयः ॥ १॥ बिल्हणस्य।

3279

अनाकूतेरेव प्रियसहचरीणां शिद्युतया वचोभिः पाञ्चालीमियुनमधुना संगमयितुम् । डपादत्ते नो वा विरमति न वा केवलियं कपोली कल्याणी पुलकमुकुर्तिदन्तुरयति ॥ १०॥

मुरारेः।

3280

वक्षस्यावरणादरः स्तनमुखोद्भेदं विनाप्यङ्गुली-मुद्रास्चितहास्यमास्यमधिकं नो पुत्रिकादौ रसः । तिर्थग्लोचनवीक्षितानि वचसां छेकोक्तिसंक्रान्तय-स्तस्याः सीदित दौदावे समभवत्कोप्येष नव्यक्रमः ॥११॥

3281

प्रगल्मानामन्तर्निविद्यति शृणोति प्रियकथां स्वयं तत्त्रचेष्टादातमभिनयैर्व्यक्तयति च । स्पृहामन्तः कान्ते वहति न समभ्येति निकटं यथैवेयं बाला हरति हि तथा चित्तमधिकम् ॥ १२॥ 3282

पद्भचां मुक्तास्तर लगतयः संश्रिता लेक्नाभ्यां श्रोणीबन्धस्त्यजति तनुतां सेवते मध्यदेशः । धत्ते वक्षः कुचसचिवतामद्वितीयत्वमास्यं तद्गात्राणां गुणविनिमयः कल्पितो यौवनेन ॥ १३॥ 3283

क्षीमं धत्ते यदिष बहलः स्निग्धलावण्यपूरः प्रत्यङ्गं यत्तटमनुसरन्त्यूर्मयो विश्वमाणाम् । उन्मयं यत्स्फुरित च मनाक्रम्भयोईन्द्रमेत-त्तन्मन्येस्याः स्मरगजयुवा गाहते हत्त्रडागम् ॥ १४ ॥ 3284

लावण्यामृतिनर्झरेण सुदृशः सिक्ताखिलाङ्गस्थली जातस्तत्र नवीनयौवनकलालीलालतामण्डपः । तस्मिनेष विशेषशीतलतरुच्छायास स्रुप्तोत्थितः कंद्पेखिजगज्जयोद्यमपरोप्यद्यापि निद्रालसः ।। १५ ॥ 3285

यथा यथास्याः कुचयोः समुज्ञतिस्तथा तथा लोचनमेति वक्रताम् ।
अहो सहन्ते बत नो परोज्ञतिं
निसर्गतोन्तर्मलिना ह्यसाधवः ॥ १६ ॥
केषामण्येते।

अथ तरूणीपृथगवयववर्णनम् ॥ ९८॥ तत्र प्रथमं केशपाशः। 3286

अस्या मनोहराकारकबरीभारनिर्जिताः । ठज्ज्येव बने वासं चक्रुश्रमरबर्हिणः ॥ १॥ वरहचेः।

शार्द्गधरपद्धातः

3287

भाति विन्यस्तकह्नारः स्रुकेश्याः केशसंत्रयः । शोणितार्द्रैः शरैः पूर्णे तूर्णीरिमव मान्मथम् ॥ २॥ कस्यापि।

विकचकचकलापः किंचिदाकुञ्चितोयं
कुचकलश्चित्रेशी शोभते श्यामलाक्ष्याः ।
मधुरसपरितोषार्दिकचिदुत्फुछकोषे
कमल इव निलीनः पेटकः पट्टदानाम् ॥ ३ ॥
पुण्यस्य।

3289

स्नानार्द्रमुक्तेष्वनुधूपवासं विन्यस्तसायंतनमहिकेषु । कामो वसन्तात्ययमन्दवीर्यः केरोषु तेमे बतमङ्गनानाम् ॥ ४ ॥ कालिहासस्य।

चलस्कामिमनोमीनमादातुं चित्तजन्मनः । जालयष्टिरिवाभाति बालावेणी गुणोक्जवला ॥ ९॥ कस्यापि ।

3291

आभुमाङ्गुलिपह्नवी कचमरे व्यापारयन्ती करी बन्धोत्कर्षनिबद्धमानसतया ग्रून्यां दधाना दृशम् । बाह्रत्क्षेपसमुचते कुचतटे पर्यस्तचीनांशुका द्वीसंकोचितबाहुमूलसुमंग बन्नाति जूटीं वधूः ॥ ६ ॥ सिङ्गापिरेः।

अथ ललाटम् । 3292 अस्या ललाटे रचिता सखीमि-र्विमान्यते चन्दनपत्रलेखा । आपाण्डुरक्षामकपोलभित्ता-वनङ्गबाणत्रणपद्दिकेव ॥ ७॥

भासस्य ।

3293

बाले लालमलेखेयं भाले भङ्कीव राजते । भ्रूलताचापमाकृष्य न विद्यः कं हनिष्यति ॥ ८॥

3294

कस्तूरीतिलकं बाले भाले मा कुरु मा कुरु । अद्य साम्यं भजामीति जृम्भते शशालाञ्छनः ॥ ९॥ कस्यापि।

3295

विराजतेस्यास्तिलको यमञ्चितो विकुञ्चितभूलितकाद्वयान्तरे | विजित्य लोकद्वितयं दिवं प्रति स्मरेण बाणो धनुषीय योजितः ॥ १० ॥ कस्यापि।

अथ भुवौ ।

3296

तस्याः श्राठाकाञ्चननिर्मितेव कान्तिर्भुवोरायत्रतेखयोर्या । तां वीक्ष्य ठीठाचतुरामनङ्गः स्वचापसीन्दर्यमदं मुमोच ॥ ११॥ कालिशसस्य।

3297

भूरेखायुगलं भाति तस्याश्चटुलचक्षुषः ।
पत्रद्वयीव हरिता नासावंदाविनिर्गता ॥ १२ ॥
विन्हणस्य।

शार्द्गधरपद्धतिः

अथ नेत्रे ।

3298

नूनमाज्ञाकरस्तस्याः छभुवो मकरध्वजः । यतस्तन्नेत्रसंचारस्चितेषु प्रवर्तते ॥ १३ ॥ कस्यापि।

3299

यासां कटाक्षविशिष्धेः स्मरचौरेण ताडिताः । इतचैतन्यसर्वस्वा मोह्यन्ते मुग्धकामुकाः ॥ १४॥ शार्क्सधरस्य।

3300

सन्मार्गे तावदास्ते प्रभवति पुरुषस्तावदेवेन्द्रियाणां ठज्जां तावद्विधत्ते विनयमपि समालम्बते तावदेव । भूचापाकृष्टमुक्ताः अवणपथजुषो नीलपक्ष्माण एते यावहीलावतीनां हृदि न धृतिमुषो दृष्टिबाणाः पतन्ति।।१५॥ बाणभहस्य।

3301

नितनं मितनं विवृण्वती

पृषतीमस्प्रदाती तदीक्षणे |
अपि खञ्जनमञ्जनाञ्जिते
विद्धाते रुचिगर्वदुर्विधम् || १६ ||
अीहर्षस्य।

3302

अमयित दारीरमधिकं भ्रमयित चेतः करोति संतापम् । मोहं मुहुश्च कुरुते विषमिव विषमं तु वीक्षणं तस्याः ॥ १७॥

3303
शिलासम्यग्धौतोज्ज्वलधवलधारापरिसरानिमानन्तः इयामानिव विषमबाणस्य विशिखान् |
दृढप्रज्ञावर्माण्यपि हृदयमर्माणि रुजतः
कटाक्षानेतस्या मुनिरपि न सोढुं प्रभवति ॥ १८ ॥
कस्यापि।

अथ नासा ।

3304

पुराणबाणत्यागाय नूतनास्त्रकुतूहलात् । तज्ञासा भाति कामेन तूणीवाधोमुखीकृता ॥ १९॥ विल्हणस्य।

3305
सुधामयोपि क्षयरोगशान्त्यै
नासायमुक्ताफलकच्छेलेन ।
अनङ्गसंजीवनदृष्टिशक्तिर्मुखामृतं ते पिबतीव चन्द्रः ॥ २०॥
वैद्यनायस्य।

अथ कर्णपादी ।

3306

सीन्दर्यपात्रे वक्रेन्दी कुरङ्गासङ्गमीतया । सूचिती श्रीत्रपाद्याभ्यां पाद्याविव मृगीदृद्यः ॥ २१॥

3307

तालीदलं काञ्चनकर्णपादो
प्रसारयन्ती स्रतनुः कराभ्याम् ।
रराज कर्णान्तनिषण्णदृष्टिः
द्याणे दधानेव कटाक्षबाणान् ॥ २२॥
विन्हणस्यैती।

3308

ताटङ्कमस्यास्तरतेक्षणाया मुक्ताफलैश्वारु रुवं विधत्ते । मुखश्रिया चन्द्रमिवाभिभूय बन्दीकृतं तारकचक्रवालम् ॥ २३ ॥ कस्यापि ।

शार्कुधरपद्धतिः

अथ कपोली ।

3309

आबभ्रत्परिवेषमण्डलमलं वक्रेन्दुविम्बाद्धहिः कुर्वचम्पकजृम्भमाणकलिकाकर्णावतंसिक्रियाम् । तन्बङ्काः परिनृत्यतीव हसतीवोत्सर्पतीवोल्बणं लावण्यं ललतीव काञ्चनशिलाकान्ते कपोलस्थले ॥ २४॥ विविक्रमभहस्य।

अथाधरः ।

3310

तवैष विद्रुमच्छायो मरुमार्ग इवाधरः | करोति कस्य नो मुग्धे पिपासाकुलितं मनः || २५ || कस्यापि ।

3311

अल्पेनापि सुरक्तेन साधनेन पृयोजनम् । ओष्ठद्वयमहायेन कान्तास्येन जगज्जितम् ॥ २६ ॥ कस्यापि ।

3312

रसवदमृतं कः संदेहो मधुन्यपि नान्यथा
मधुरमधिकं द्राक्षायाश्च प्रसन्नतरं फलम् ।
सक्नदिप पुनर्मध्यस्थः सन्नसान्तरिवज्जनो
वदतु यदिहान्यत्स्त्रादु स्यात्प्रियादशनच्छदात् ॥ २७॥
कस्यापि ।

3313

भिय मृगाक्षि तवाधरपञ्जवे दियतदन्तपदं न भवत्यदः । भुवनमोहनमन्त्रपदाङ्कितं किसुत यन्त्रमिदं स्मरयन्त्रिणः ॥ २८॥

तर्तणीवर्णनस्

3314

सर्वस्येव हि रत्नस्य त्रणेर्घः परिहीयते । दियताधरस्त्रं तु त्रणितं यात्यनर्घताम् ॥ २९ ॥ स्रयोरप्येतौ ।

अथ दन्ताः।

3315

द्विधा विधाय द्यीतांद्युं कपोली कृतवान्विधिः । तन्व्यास्तद्रसनिःस्यन्दबिन्दवी रदनावली ॥ ३०॥ कपोलकवेः।

3316

यावद्यावत्कुवलयदृशा मृज्यते दन्तपालिन स्तावत्ताविद्वगुणमधरच्छायया शोणशोचिः । काचित्तस्याः परिमलकलाहूतमात्रालिकान्त्या वक्तश्वासे प्रसरति मुद्दुः श्यामिकाप्याविरासीत् ॥ ३१॥ कस्यापि।

अथ स्मितम्

3317

स्मयमानमायताक्ष्याः किंचिदिभिव्यक्तदशनशोभि मुखम् । असमग्रतक्ष्यकेसरमुच्छ्रसदिव पङ्कजं दृष्टम् ॥ ३२॥

Here is the files of 3318 Partille, with

पुष्पं प्रवालोपहितं यदि स्या-न्मुक्ताफलं वा स्फुटविद्रुमस्थम् । ततोनुकुर्याद्विद्यादस्य तस्य तास्रीष्ठपर्यस्तरुचः स्मितस्य ॥ ३३ ॥ एती कालिकासस्य ।

शार्द्गधरपद्धतिः

अथ मुखम् ।

3319

यदमरशतैः सिन्धोरन्तः कथंत्रिहुपार्जितं सकलमपि तद्धात्रा कान्तामुखे विनिवेशितम् । छरसमनसः श्वासामोदे शशीव कपोलयो-रमृतमधरे तिर्यग्भूते विषं च विलोचने ॥ ३४॥

3320

तस्या मुखस्यातिमनोहरस्य कर्तु न राक्तः सदृशं प्रियायाः । अद्यापि शीतद्युतिरात्मिवम्बं निर्माय निर्माय पुनर्भिनक्ति ॥ ३५॥

3321

अनेन रम्भोरु तवाननेन
पीयूषभानोस्तुलया धृतस्य |
ऊनस्य नूनं परिपूरणाय
ताराः स्फुरन्ति प्रतिमानखण्डाः || ३६ ||
कयोरण्येतौ ।

3322

कोशः स्फीततरः स्थितानि परितः पत्राणि दुर्ग जलं मित्रैर्मण्डलमुक्जवलं चिरमधो नीतास्तथा कण्टकाः। इत्याकृष्टशिलीमुखेन रचनां कृत्वा तदत्यद्भृतं यत्पद्मेन जिगीषुणापि न जितं मुग्धे त्वदीयं मुखम्।।३७॥ विक्रकायाः।

धिकतस्य मन्दमनसः कुकवेः कवित्वं यः स्त्रीमुखं तुहिनविम्बसमं करोति । भूभङ्गविभ्रमकटाक्षनिरीक्षितानि कोपप्रसादहसितानि कुतः द्याद्योङ्के ।। ३८ ॥ श्रीधनवदेवानाम्।

तरुणीवर्णनम्

3324

अनाकारो चन्द्रः सरसिजदलद्दन्द्दसहितो गृहीतः पश्चार्धे कुटिलकुटिलैः सोपि तिमिरैः । स्रधां मुत्चत्युद्धरितशमय संमोहजननीं किमुत्पातालीयं वदत जगतः कर्तुमुदिता ॥ ३९॥ कस्यापि।

3325

आरब्धे दियतामुखप्रतिसमे निर्मातुमस्मिन्निप व्यक्तं जन्म समानमेव मिलितामंशुच्छटां वर्षति । आत्मद्रोहिणि रोहिणीपरिवृद्धे पर्यङ्कपङ्केरुहः संकोचादथ दुस्थितस्य न विधेस्ताच्छिल्पमुन्मीलितम् ॥४०॥ सुरारेः।

3326

जितेन्दुपद्मलावण्यं कः कान्तावदनं जयेत् । मुक्त्वा तदेव सुरतश्रमजिह्मितलोचनम् ॥ ४१॥ कस्यापि।

अथ कण्टः।

3327

कण्डस्य विद्धे कान्ति मुक्ताभरणता यथा । नास्याः स्वभावरम्यस्य मुक्ताभरणता तथा ॥ ४२॥ सक्वृद्धेः।

3328

मातङ्गकुम्भसंसर्गजातपातकशङ्कया । स्वातीव मुक्ताहारोस्याः स्फुरत्कान्तिजले गले ॥ ४३ ॥ श्रीवैद्यभानुपण्डितस्य।

3329

कण्डस्य तस्याः स्तनबन्धुरस्य मुक्ताकलापस्य च निस्तलस्य ।

शार्द्धां धरपद्धातिः

अन्योन्यशोभाजननाद्धभूव साधारणो भूषणभूष्यभावः ॥ ४४ ॥ कालिशसस्य ।

अथ बाहू ।

3330

दियताबाहुपाद्यस्य कुतोयमपरो विधिः । जीवयर्त्यार्पतः कण्डे मार्यत्यपवर्जितः ॥ ४५ ॥ भासस्य ।

3331

रान्दवद्भिरलंकारैरुपेतमतिकोमलम् । स्रवृत्तं काव्यवद्रेजे तद्वाहुलतिकाद्वयम् ॥ ४६॥ शकदृद्धेः।

अथ करी।

3332

मुग्धे प्रसारयिस किं कुन्नमानि हर्तु-मेतान्यशोकविटपस्य कुतूहलेन । अस्यैव तन्वि नवपञ्चवडम्बरेषु त्वं हारियिष्यिस ननु स्वयमेव पाणी ॥ ४७॥ कस्यापि।

3333

न्यस्तानि दन्तवलयानि करे कयाचि-त्तानीन्दुखण्डघटितानि ममेष तर्कः । अस्या निसर्गमृदुपाणिसरोजमेषा-मामोचने झगिति यन्मुकुलीबभूव ॥ ४८॥ कस्यापि । अथाङ्ग्रुल्यः । 3334

अङ्गुलीषु कुरङ्गाक्ष्याः शोभते मुद्रिकावितः । प्रीतेव बाणैः पुष्पेषोः सूक्ष्मलक्ष्यपरंपरा ॥ ४९ ॥ बिन्हणस्य ।

3335

सुदीर्घा रागज्ञालिन्यो बहुपर्वमनोहराः । तस्या विरेजुरङ्गुल्यः कामिनां संकथा इव ॥ ५०॥ सकृदेः।

> अथ स्तनी । 3336

नयननीरज किं भवता कृतं
मुखदाद्यी यदयं रिपुराश्रितः |
इति वची वितरीतुमिवीन्मुखं
वरतनीः स्तनवऋयुगं बभी || ५१ ||
कस्यापि ।

3337

पुष्पेषोरभिषेकहेमकलशौ हारप्रभावाहिनी-चक्राह्वी मदनोन्मदद्विपपतेः कुम्भौ रतेः कन्दुकौ । कन्दौ बाहुमृणालिकायुगलयोर्लीलालतासत्फले नव्यौ रत्नसमुद्रकौ वहति सा लावण्यपूर्णी स्तनौ ॥ ५२॥ 3338

शुकीचञ्चरखातच्छिव फलयुगं योवनतरो-रयःशङ्कक्षुण्णं मदनकरिणः कुम्भयुगलम् । समुद्रं भोगायामृतकलशयुग्मं स्रकृतिनः कुचद्दन्द्रं तन्त्र्या नवनखपदाङ्कं विजयते ॥ ५३ ॥ कयोरप्येती।

शार्क्नधरपद्धतिः

3339 मृइङ्गि कठिनौ तन्वि पीनौ सुमुखि दुर्मुखौ । अत एव बहिर्याती इदयात्ते पयोधरी ॥ ५४ ॥

तन्वङ्गाः स्तनयुरमेन मुखं न प्रकटीकृतम् । हाराय गुणिने स्थानं न दत्तमिति लज्जया ॥ ५५॥

3341

काठिन्यमङ्गेरि बिहैर्निरस्तं कुचौ युवत्याः शरणं जगाम । अधः पतिष्याव इतीव भीत्या न राक्नुवस्तावपि हातुमेतत् ॥ ५६ ॥

3342

यच माति तद्केषु ठावण्यमतिसंभृतम् । पिण्डीकृतमुरोदेशे तत्पयोधरतां गतम् ॥ ५७ ॥

3343

एकाव लीक लितमी क्तिक कैतवेन तन्व्याः समुज्ञतपयोधर्युग्मसेवाम् । चक्रुर्मनांसि यमिनामतिनिर्मलानि कंदर्पमुक्त शरपातक्कतान्तराणि ॥ ५८ ॥

केषामप्येते।

अथ मध्यः ।

3344

वयःप्रकर्षादुपचीयमान-स्तनद्वयस्योद्रहनश्रमेण । अत्यन्तकादर्थे वनजायताक्ष्या मध्यो जगामेति ममैष तर्कः ॥ ५९ ॥ 3345

काञ्चीगुणैर्विरचिता जघनेषु ठक्ष्मी-र्ठब्धा स्थितिः स्तनतटेषु च रत्नहारैः । नो भूषिता वयमितीव नितम्बिनीनां कादर्थे निर्गठमधार्यत मध्यभागैः ॥ ६० ॥ स्वाकरस्य।

अथ बलित्रयम्।

3346

मध्यत्रिवलीत्रिपथे पीवरकुचचत्वरे च चपलदृशाम् । छलयति मदनपिशाचः पुरुषं हि मनागपि स्खलितम् ॥६९॥ 3347

एकमेव बिं वध्वा जगाम हरिरुज्ञतिम् । तन्थ्यास्त्रिबित्वन्धेपि सैव मध्यस्य नम्नता ॥ ६२॥ कयोरप्येती।

अथ रोमावली ।

3348

गभीरनाभीह्दसंनिधाने
रराज तन्वी नवरोमराजिः |
मुखेन्दुभीतस्तनचक्रवाकइन्द्रोज्झिता शैवलमञ्जरीव || ६३ ||
लक्ष्मीधरस्य।

3349

अमुष्मिँ हावण्यामृतसरिस नूनं मृगदृशः स्मरः शर्वेषुष्टः पृथुजघनभागे निपतितः । यदङ्गाङ्गाराणां प्रशमपिशुना नाभिकुहरे शिखा धूमस्येयं परिणमित रोमावितिमिषात् ॥ ६४ ॥ कस्यापि ।

शार्ङ्गधरपद्धातिः

अथ नाभिः ।

3350

मन्ये समाप्तलावण्ये सारसर्गे मृगीदृद्याः । अपूरियत्वेव गतो नाभिरन्ध्रं चतुर्मुखः ॥ ६५ ॥

3351

कुचकुम्भौ समालम्ब्य तरीतुं कान्तिनिम्नगाम् । प्रमादतस्ततो भ्रष्टा दृष्टिर्नाभौ निमज्जति ॥ ६६ ॥ कयोरप्येती ।

अथ नितम्बः ।

3352

तिच्चतम्बस्य निन्दन्ति वृद्धिं परिजनाङ्गनाः ।
काञ्चीनवनवयन्थिययथनेन कदर्थिताः ॥ ६७ ॥

विल्हणस्य ।

3353

स कथं न स्प्रहणीयो विषयरतेस्तान्नितम्बविन्यासः । ज्ञान्तात्मनापि विहितं विश्वसृजा गौरवं यत्र ।। ६८ ॥ कस्यापि ।

> अथ जघनम् । 3354

वपुरनुपमं नामेरूर्ध्व विधाय मृगीहशो ठितितिरङ्गन्यासैः पुरा रमसादिव । तदनु सहसा खिन्नेनेव प्रजापतिना भृशं पृथुलपृथुला स्यूलस्यूला कृता जवनस्यली ॥६९॥ जपनस्थलीपटकस्य।

3355

तस्याः पद्मपलाशाक्ष्यास्तन्व्यास्तज्ज्ञघनं घनम् ।
दृष्टं सखीभिर्याभिस्ताः पुंभावं मनसा ययुः ॥ ७० ॥
वाल्मीकेः।

अथोरू ।

3356

पर्यन्हतो मन्मथबाणपातैः राक्तो विधातुं न निमील्य चक्षुः । ऊरू विधाता हि कथं कृती ता-वित्यास तस्यां समतोर्वितकः ॥ ७९॥ कुमारशसस्य।

8357

मन्ये तदूरू संभाव्य हस्तसर्वस्वहारिणौ । वहन्त्यस्पर्शताहेतोर्भतङ्गत्वं मतङ्गजाः ॥ ७२ ॥ बिल्हणस्य।

अथ जङ्घे ।

3358

जङ्घे तदीये संतापं यज्जनस्यानुरागिणः । जनयांचक्रतुस्तीवं तत्र हेतुर्विठोमता ॥ ७३ ॥ शकृद्धेः।

3359

हेममञ्जीरमालाभ्यां भाति जङ्गालताद्वयम् । लावण्याय कृतास्थानं कुङ्कुमेनेव सुभ्रुवः ॥ ७४ ॥ बिल्हणस्य ।

अथ चरणयुगलम् ।

3360

अमूल्यस्य मम स्वर्णतुलाकोटिइयं कियत् । इति कोपादिवाताम्रं पादयुग्मं मृगीदृशः ॥ ७५ । 3361

जायतः कमलाह्नक्ष्मीं यज्जपाह तदब्रुतम् । पादद्वयस्य मत्तेभगतिस्तेये तु का स्तुतिः ॥ ७६ ॥ बिल्हणस्यैतौ।

शार्द्गधरपद्धातः

अथ नखश्रेणिः ।

3362

तस्याः पादनखन्नेणी शोभते किल सुभुवः । रत्नावलीव लावण्यरत्नाकरसमुद्रता ॥ ७७ ॥ _{विल्हणस्य} ।

3363

त्वह्रकं नेत्रपद्मप्रकटितमसक्तत्स्पाधितं यनमयैतज्ञातं तस्मात्कृदात्वं यहणमपि ततो जाद्यमन्तःकलङ्कः ।
तत्सर्वे क्षम्यतां मे पुनरपि न करोम्येवमुक्त्वा तु तस्या
गाढं लग्नः दाद्याङ्कश्चरणनखमणिच्छद्मना पादयुग्मम् ॥७८॥
कस्यापि ।

अथ गमनम् ।

3364

सठीठिमयमायान्ती कामिनी गजगामिनी । उन्नताङ्किनखज्योतिः पुष्पैर्भुविमवार्चिति । ७९ ॥

3365

मारयन्त्या जर्न सर्वे निरागसमवज्ञया | मातङ्गानां गतिर्यादृक्तादृगासीदसंश्चयम् ॥ ८० ॥ कस्याप्येता।

अथ कान्तिः।

3366

सुन्दरी सा भवत्येष विवेकः केन जायते ।
प्रभामात्रं हि तरलं दृश्यते तत्र नाश्रयः ॥ ८९ ॥
हिण्डनः।

3367

अवयवेषु परस्परविम्बिते-व्वतुलकान्तिषु राजित यत्तनोः |

समग्रस्रीस्वरूपवर्णनम्

अयमयं प्रविभाग इति स्फुटं जगति निश्चिनुते चतुरोपि कः ॥ ८२॥ श्रीमासंहपण्डितस्य।

अथ समग्रस्त्रीस्वरूपवर्णनम् ॥ ९९ ॥

3368

सा दृष्टा येर्न वा दृष्टा मुक्तिः सममेव ते । इदयं इतमेकेषामन्येषां चक्षुषोः फलम् ॥ १॥ प्रशासरदेवस्य।

3369

अवलोकनमपि सुखयित कुवलयदलचारुचपलनयनायाः । कि पुनरमृतसमानं सरभसमालिङ्गनं तस्याः ॥ २॥ कस्यापि।

3370

स्तनयुगमतीव तुङ्गं निम्नो मध्यः समुचतं जघनम् । इति विषमे हरिणाक्ष्या वपुषि नवे क इह न स्खलति ।। ३ ॥ कस्यापि।

3371

मुखेन चन्द्रकान्तेन महानीलैः शिरोहहैः ।
पादाभ्यां पद्मरागाभ्यां रेजे रत्नमयीव सा ॥ ४ ॥
कस्यापः।

3372

संन्यस्तभूषापि नवैव नित्यं विनापि हारं हसतीव कान्त्या | मदं विनापि स्खलतीव भावै-र्वाचं विना व्याहरतीव दृष्ट्या | | ५ | | व्यासस्य।

3373

तहकं यदि मुद्रिता शशिकथा तचेत्स्मितं का सुधा तचक्षुर्यदि हारितं कुवलयस्ताश्रेद्विरो धिङ्गधु ।

शार्क धरपद्धातिः

धिकंदपेधनुर्भुवौ यदि च ते किं वा बहु ब्रूमहे यत्सत्यं पुनरुक्तवस्तुविरसः सर्गक्रमो वेधसः ॥ ६ ॥

3374

सौरभ्यं मृगलाञ्छने यदि भवेदिन्दीवरे वक्रता माधुर्वे यदि विद्रुमे तरलता कंदर्पचांपे यदि । रम्भायां यदि विप्रतीपगमनं प्राप्तोपमानं तदा तद्दक्त्रं च तदीक्षणं तद्धरस्तद्रूस्तदूरूयुगम् ॥ ७॥

3375

यतो यतोङ्गादपयाति कञ्चुक-स्ततस्ततः स्वर्णमरीचिवीचयः । यतो यतोस्या निपतन्ति दृष्टय-स्ततंस्ततः श्यामसरोजवृष्टयः ॥ ८॥

केषामप्येते । 3376

अकृशं नितम्बभागे क्षामं मध्ये समुचतं कुचयोः । अत्यायतं नयनयोर्मम जीवितमेतदायाति ॥ १ ॥

अव्याजसुन्दरीं तां विज्ञानेना दुतेन योजयता । उपकल्पिता विधात्रा वाणाः कामस्य विषदिग्धाः ॥ १०॥

3378

वेणी विडम्बयाति मत्तमधुत्रताली-मङ्गीकरोति गुणमैन्दवमास्यमस्याः । बाह् मृणाललिकाश्रियमाश्रयेते पुङ्खानुपुङ्खयति कामशरान्कटाक्षः ॥ ११ ॥ कालिंदासस्येते।

3379 तदा तदङ्गस्य विभर्ति विभ्रमं

विलेपनामोद्रचः स्फुरहुचः।

दरस्पुरत्काञ्चनकेतकीदला-त्सुवर्णमभ्यस्यति सौरमं यदि ॥ १२॥ कस्यापि।

3380

भूपह्नवं धनुरपाङ्गतरंगितानि बाणा गुणः अवणपालिरिति स्मरेण । तस्यामनङ्गजयजङ्गमदेवताया-मस्त्राणि निर्जितजगन्ति किमर्पितानि ॥ ९३॥ जयदेवस्य।

अथ विप्रलम्भशृङ्गरे प्रियपस्थान-

वर्णनम् ॥ १००॥

3381

मनिस निविश्वते स कोपि तापः
प्रणियिनि बाहुलतान्तरस्थितेपि |
सरिसजमकरन्दगन्धबन्धुर्वहित यदेष शनैः शनैः समीरः ॥ १॥
कस्यापि ।

3382

आयाते श्रुतिगो वरं प्रियतमप्रस्थानकाते बला-त्तल्पान्तःस्थितया तदाननमलं दृष्ट्वा चिरं मुग्धया । सोच्छ्वासं दृढमन्युनिर्भरगलद्वाष्पाम्बुधीतं तया स्वं वक्तं विनिवेदय भर्तृहृदये निःशब्दकं रुद्यते ॥ २॥ कस्थापि।

3383

गन्तुर्विवस्वदुदये हृदयेश्वरस्य प्रत्यूषपक्षिनिनदश्रवजातकम्पा | निद्रां जलैरशिशिरैर्नयनान्तजातैः कान्ता तदंसशिखरे पतितैर्जहार || ३ || सूक्तिसहसात् ।

शार्डु धरपद्धतिः

3384

कान्ते कथंचिद्वदितप्रयाणे क्षणं विनम्ना विरहार्दिताङ्गी ।
ततः समाठोक्य कदा गतोसीत्यातिङ्ग्य मुग्धा मुद्माससाद ॥ ४ ॥

कस्यापि ।

3385

लज्जां विहाय रुदितं विधृतः पटान्ते मागास्त्वमित्युदितमङ्गुलयो मुखेस्ताः । स्थित्वा पुरः पतितमेव निवर्तनाय पाणेखरे व्रजति किं न कृतं कृशाङ्गचा ॥ ९॥

कस्यापि।

3386

दृष्टः कातरनेत्रया चिरतरं बद्धाञ्जितिं याचितः
पश्चादंशुकपछवेन विधृतो निर्व्याजमातिङ्गितः |
इत्याक्षिप्य समस्तमर्थमघृणो गन्तुं प्रवृत्तः शढः
पूर्व प्राणपरिप्रहो दिवतया मुक्तस्ततो वक्षभः ॥ ६॥
अनस्कस्य।

3387

यामीति प्रियप्रष्टायाः प्रियायाः कण्डवर्तिनोः । वचोजीवितयोरासीत्पुरी निःसरणे रणः ॥ ७ ॥ कस्यापि ।

लगा नांशुकपछवे मुजलता न द्वारदेशोर्पता नो वा पादयुगे तया निपतितं तिष्टेति नोक्तं वचः । काले केवलमम्बुदालिमलिने गन्तुं प्रवृत्तः शठ-स्तन्बङ्गाचा नयनाम्बुकल्पितनदीपूरेण रुद्धः प्रियः ॥ ८॥ अमरुकस्य।

3389

प्रहरविरती मध्ये वाह्नस्ततीप्यपरेण वा किमुत सकले यातेप्यह्नि प्रिय त्वमिहैष्यसि । इति दिनश्तिपाप्यं देशं प्रियस्य यियासती हरति गमनं बालालापैः सवाष्पगलज्जलैः ॥ ९॥ गलज्जलवस्रदेवस्य।

3390

ढूरं सुन्दिर निर्गतासि नगरादेष द्रुमः क्षीरवान नम्मादेव निवर्त्यतामिति शनैरुक्त्वाध्वगेन प्रियाम् । गाढालिङ्गनविक्रतस्तनतटाभोगस्फुटत्कञ्चुकं वीक्ष्योरःस्थलमश्रुपूरितदृशः प्रस्थानभङ्गः कृतः ॥ १०॥ कस्यापि।

अथ नायिकां प्रति नायकवचनादिकथनम् । 3391

स्मर्तव्योहं त्वया कान्ते न स्मरिष्याम्यहं तव । स्मर्णं चेतसो धर्मस्तचेतो भवता हतम् ॥ ११॥ कस्यापि।

3392

स्मर्तव्या वयमिन्दुसुन्दरमुखि प्रस्तावतोपि त्वया सत्यं नाथ यदि प्रदास्यति विधिर्जातिस्मरत्वं मम । एकस्मिन्नपि जन्मिन प्रियतमे जातिस्मरत्वं कथं प्राणाः पान्थ समं त्वयैव चिताः काद्यापि जन्मेकता ॥१२॥ कस्यापि।

अथ नायकं प्रांत नायिकोक्तिः ॥ १०१॥

3393

गच्छ गच्छिसि चेत्कान्त पन्थानः सन्तु ते शिवाः । ममापि जन्म तत्रैत्र भूयाद्यत्र गतो भवान् ॥ १॥

3394

सहिष्ये विरहं नाथ देखदृश्याष्ट्रानं मम । यदक्तनेत्रां कंदर्पः प्रहर्तुं मां न श्रक्ष्यति ॥ २ ॥ एतौ हण्डिनः।

शार्कधरपद्धतिः

3395

लोलेलींचनवारिभिः सद्यापयैः पादप्रणामैः परै-रन्यास्ता विनिवारयन्ति कृपणाः प्राणेश्वरं प्रस्थितम् । पुण्याहं त्रज मङ्गलं सुदिवसः प्रातः प्रयातस्य ते यत्स्तेहोचितमीहितं प्रिय मया तिच्चर्गतः श्रोष्यसि ॥ ३॥ अमस्यस्य।

अथ नायकं प्रति सखीवाक्यम् ।

3396

या बिम्बीष्ठरुचिः क विद्रुममणिः स्वमेपि तां लब्धवा-न्हासश्रीसदृद्दीस्तपोभिरपि किं मुक्ताफलैर्भूयते । तत्कान्तिः रातरोपि वह्निपतैनहेंम्नः कुतः सेत्स्यति त्यक्तवा रत्नमयीं प्रयासि दयितां कस्मै धनायाध्वग ॥ ४॥ शिवस्वामिनः।

3397

उग्रह्मिषि दर्दुरारवपुषि प्रक्षीणपान्थायुषि
अयोतिहिषुषि चन्द्ररुङ्गुषि सखे हंसहिषि प्रावृषि ।
मा मुञ्चोचकुचायसंततपतद्घाष्पाकुलां बालिकां
कालेकालकरालनीलजलद्व्यालुप्तभास्विचिषि ॥ ६ ॥

बाणभहस्य ।

अथ विराहिण्यवस्थावर्णनम् ॥ १०२ ॥

3398

रारामृत्तवपञ्चवे राराङ्कि मकर्न्दस्रुति वारुणीसरोजे । अपि चास्यमरुद्गणान्त्रस्ते तिलकुसुमं स्फुटचम्पकी घदासि ॥ १॥ कस्यापि ।

विरहिण्यवस्थावणनम्

3399

विश्रम्य विश्रम्य वनद्रुमाणां
छायास्य तन्वी विचचार काचित् ।
तनूत्तरीयेण करोद्धृतेन
निवारयन्ती शाशिनो मयूखान् ॥ २ ॥
कस्याप ।

3400

अस्तमितविषयसङ्ग मुकुलितनयनोत्पला मुहुः श्वसिता | ध्यायति किमप्यलक्ष्यं बाला योगाभियुक्तेव ॥ २॥ गोवर्धनस्य ।

3401

परिम्लानं पीनस्तनजघनसङ्गादुभयत-स्तनोर्मध्यस्यान्तः परिमलनमप्राप्य हरितम् । इदं व्यस्तन्यासं अथभुजलताक्षेपवलनैः कृशाङ्गचाः संतापं वदित बिसिनीपत्रशयनम् ॥ ४॥ श्रीहर्षस्य।

3402

दह्ममानेपि हृदये मृगाक्ष्या मन्मथाग्निना । स्नेहस्तथैव यत्तस्थी तदाश्चर्यामवाभवत् ॥ ५ ॥ शकवृद्धः।

3403

लिखित न गणयित रेखा निर्भरबाष्पाम्बुधीतगण्डतला | अविधिदिवसावसानं मा भूदिति शाङ्किता बाला || ६ || मोरिकायाः।

3404

प्रयातेस्तं भानौ श्रितदाकुनिनीडेषु तरुषु
स्फुरत्संध्यारागे दाद्यिनि दानकैरुष्ठसति च ।
प्रियप्रत्याख्यानद्दिगुणविरहोत्किण्ठितदृशा
बहार्ब्धं तन्व्या सर्णमपि यत्रोत्सवपदम् ॥ ७॥
भक्ष्यस्य ।

शार्द्घां धरपद्धांतेः

3405

सा तोरणान्तिकमुपेत्य दिशोवलोक्य निः अस्य दीर्घमुपधाय करं कपोले । मत्वा च तं पुरत एव ससंभ्रमत्वा-ज्ज्ञात्वा समोहितिखितेव न किं किमासीत् ॥ ८॥ पृथ्वीधरस्य ।

3406

भ्रातः पान्य पथि त्वया न पथिकः कश्चित्समासादितो बाले नैकरातानि कीं दृश इति प्रख्यायतां वक्षभः । यं दृष्ट्वा प्रमदाजनस्य भवतः स्फारे मुदा लोचने स ज्ञेयो दियतो ममेति पथिकायावेदा मोहं गता ॥ ९ ॥ कस्यापि।

3407

रथ्यारजोरुणितधूसरिताङ्गयहे <mark>किश्चित्पितुः स्मरसि पुत्रक निर्घृ</mark>णस्य | <mark>उक्त्वैव्मङ्कगतमात्मजमायताक्या</mark> पान्थिस्त्रिया प्ररुदितं करुणं दिनान्ते ।। १० ।।

कस्यापि। 3408

तन्वङ्गचा गुरुसंनिधी नयनजं यद्वारि संस्तस्भितं तेनान्तर्गितिन मन्मथशिखी सिक्तो वियोगोद्भवः । मन्ये तस्य निरस्यमान किरणस्येषा मुखेनोद्गता श्वासायाससमागतालिसरणिव्याजेन धूमावली ॥ ११॥ कस्यापि।

3409

मुग्धा स्वमसमागते प्रियतमे तत्पाणिसंस्पर्शनं रोमाञ्चाञ्चितया शरीरततया संभाव्य कोपात्किल । मा मा वहभ संस्पृरोति सहसा शून्यं वदन्ती मुहुः सख्या नो हसिता सचिन्तमसकृत्संशोचिता पत्युत ॥ १२॥

रुद्रस्य ।

नायिकां प्रति सर्वावचनम्

3410

एतानि निःसहतनोरसमञ्ज्ञसानि

शून्यं मनः पिशुनयन्ति गतागतानि ।

एते च तीरतरवः प्रथयन्ति ताप
मालम्बितोज्झिततरुग्लपितैः प्रवालैः ॥ १३ ॥

कालिशसस्य।

3411

द्गीन्नं भूमिगृहे गृहाण वसितं प्राणैः किमु क्रीडिस प्राप्तां परयसि किं न दैवहतिके ज्योत्स्नां गवाक्षोदरैः । इत्थं मन्मथतीत्रसंज्वरजुषां गेहेषु वामभुवा-मुद्गच्छन्ति कुरङ्गलाञ्छनभयाद्दीनाः सखीनां गिरः ॥ १४॥ विल्हणस्य।

3412

द्याच्या पुष्पमयी परागमयतामङ्गार्पणादश्चेते ताम्यन्त्यन्तिकतालवृन्तनिलेनीपत्राणि दाहेष्मणा । न्यस्तं च स्तनमण्डले मलयजं शीर्णान्तरं दृश्यते काथादाशु भवन्ति फेनिलसुखा भूषामृणालाङ्कराः ॥ १५॥

3413

भदनदहनशुष्यत्क्वान्तकान्ताकुचान्त-निवमलयजपङ्को गाढबदााखिलाङ्किः । उपरि विततपक्षो लक्ष्यतेलिनिममः शर इव कुसुमेषोरेष पुङ्खावशेषः ॥ १६ ॥ कस्यापि।

अथ नायिकां प्रति सखीवचनम् ॥ १०३॥

3414 पक्ष्मात्रत्रिवाशुबिन्दुनिकरेर्मुक्ताफलस्पर्धिमिः कुर्वत्या हरहासहारि हदये हारावलीभूषणम् ।

शार्द्गधरपद्धतिः

बाले बालमृणालनालवलयालंकारकान्ते करे विन्यस्याननमायताक्षि सुकृती कोयं त्वया स्मर्थते ॥१॥

3415

आसन्नामवलस्वय केसरलतामेक्केन पुष्पोज्ज्वलां सख्यं निःसहया नितम्बक्तलके कृत्वा कराम्मोरुहम् । आमीलन्नयनान्तवान्तसिललं श्राध्यस्य निन्द्यस्य वा कस्येदं दृढसीहदं प्रतिदिनं दीनं त्वया स्मर्थते ॥ २॥

3416

अतसवितः प्रेमार्झाई मुंड मुंकु ठीकृतेः सणमिमुद्धेर्ठ ज्ञाठोठे निमेषपराङ्कृष्टेः । इदयनिहितं भावाकृतं वमद्भिरिवेक्षणैः कथय छकृती कोयं मुग्धे त्वयाद्य विठोक्यते ॥३॥

3417

उज्ज्यमाननमुष्टसत्बुचतरं लोलद्भमद्भलतं स्वेदाम्भः स्विताङ्गयिष्टे विगलद्भीडं सरीमाञ्चया । धन्यः कोपि युत्रा स यस्य वदने व्यापारिताः सांप्रतं मुग्धे मुग्धमहाव्धिकेनपटलप्रख्याः कटाक्षच्छटाः ॥ ४॥

3418

भगिनि मदनः श्रीमानेप त्त्रया यदि तिख्यते किमिप सुमुखि व्ययस्तिति त्रजामि निजालयम् । यदिप मकरोधस्तात्पीप करे च शरासनं तदिप परितो दृष्टिदेया जनः सिख नागरः ॥५॥

3419

मुग्धे दोर्ठातेकां नियाय न कृती हारीपरीधस्त्त्रया लगा नो रुदती गतासि रमसात्तस्योत्तरीयां शुक्ते । कालेस्मिन्कुसुमाकरे द्विगुणितप्रेमोत्सवे रागिणां गच्छन्नप्रत एव मृदहद्ये मुक्तस्त्वया वहः ॥ ६॥ होर्लतिकाभीमस्य।

3420

विश्रान्तो दिवसस्तरीमयमरत्यस्ताचलस्यां शुमा—
न्संप्रत्यङ्कारितान्धकार परलैर्लम्बालका चौरभूत् ।
एद्यन्तर्विद्या वेदमनः दाशिमुखि द्वारस्थलीतोरणस्तम्भालिक्वतबाहुविहि रुदती किं त्वं पथः पर्यसि ॥॥॥
हिस्तीपण्डितस्य ।

3421

गोपायन्ती विरहजनितं दुःखमये गुरूणां कि त्वं मुग्धे नयनविसतं वाष्पपूरं रुणित्स । नक्तं नक्तं नयनसित्तिरेष आर्दक्तितस्ते शुट्योपान्तः कथयति दशामातपे शोष्यमाणः ॥ ८॥ कस्यापि।

मुखं पाण्डुच्छायं नयनयुगलं बाष्पतरलं तनुः क्षामक्षामा गतमविद्यादं धैर्यविगमः । द्वियं मुक्त्वा मूढे कथयित न मे सारवचना-न्यवस्था येनेयं तव साखि मुहर्तेन पतिता ॥ ९ ॥ कस्यापि।

3422

3423

आहारे विरतिः समयविषययामे निवृत्तिः परा नासामे नयनं यदेतद्परं यद्यैकनिष्ठं मनः | मौनं चेदमिदं च शून्यमखिलं यद्विश्वमाभाति ते तद्भूयाः साखियोगिनी किमसि भोः किं वा वियोगिन्यसि॥१०॥ राजशेखरस्य।

अथ वियोगिनीप्रलापाः ॥ १०४ ॥ ४४२४ प्रस्थानं वलवैः कृतं प्रियसखैरस्रेरजस्रं गतं धृत्या न क्षणमासितं व्यवसितं वित्तेन गन्तुं पुरः ।

शार्कुधरपद्धतिः

यातुं निश्चितचेतिसि प्रियतमे सर्वे समं प्रस्थिता
गन्तव्ये सित जीवितप्रियसुद्दत्सार्थः किमुत्सृज्यते ॥ १॥
अमस्कस्य।

3425

स्वयमप्राप्तदुःखो यः स दुनोति न विस्मयः । र्द्वं स्मरप्राप्तदाहोपि दहसीति किमुच्यते ॥ २॥ कस्यापि।

3426

वरमसी दिवसो न पुनर्निशा ननु निशेव वरं न पुनर्दिनम् । उभयमेतदुपैत्वथवा क्षयं प्रियतमेन न यत्र समागमः ॥ ३ ॥ कस्यापि।

3427

अरितिस्यमुपैति मां न निद्रा
गणयित तस्य गुणान्मनो न दोषान् ।
विगलित रजनी न सङ्गमाशा
वजित तनुस्तनुतां न चानुरागः ॥ ४॥
विल्हणस्य।

3428

पञ्चत्वं तनुरेतु भूतनिवहः स्वं स्वं विश्वत्वीप्सितं
याचे त्वां द्वहिण प्रणम्य शिरसा भूयोपि भूयानमम ।
तद्दापीषु पयस्तदीयमुकुरे ज्योतिस्तदीयालयव्योमि व्योम तदीयवर्त्मनि धरा तत्तालवृन्तेनिलः ॥ ५॥
आकाशपेलेः ।

3429

हारो नारोपितः कण्डे मया विश्लेषभीरुणा | इदानीमन्तरे जाताः पर्वताः सरितो द्रुमाः || ६ || वाल्मीकिसुनेः। 3430

मुग्धस्य ते वद विधुंतुद किं वदामि

किं मुक्तवानिस मुखे पतितं शशाङ्कम् ।
अस्यार्वविम्बगितिने सुधारसेन
संधानमेति तव किं न जरत्कबन्धः ॥ ७॥

बिन्हणस्य ।

3431

रिपुरिव सखीसंवासोयं शिखीव हिमानिलो विषमिव सुधारिहमयंस्मिन्दुनोति मनोगते । हृदयमद्ये तस्मिन्नेवं पुनर्वलते बला-त्कुवलयदृशां वामः कामो निकामनिरङ्कुशः ॥ ८॥ जयदेवस्य।

3432

विरमत विरमत संख्यो निलनीदलतालवृन्तपवनेन | हृदयगतीयं विह्निईटिति कदाचिज्ज्वलत्येव ॥ ९॥ कस्यापि ।

3433

बिभेमि साखि संवीक्ष्य भ्रमरीभूतकीटकम् ।
तद्भ्यानादागते पुंस्त्वे तेन साध रतिः कथम् ।। १०॥
कस्यापि ।

3434

याः परयन्ति प्रियं स्वमे धन्यास्ताः सखि योषितः । अस्माकं तु गते कान्ते गता निद्रापि वैरिणी ॥ ११ ॥ कस्यापि।

3435

यास्यामीति समुद्यतस्य वचनं विस्नब्धमार्काणतं गच्छन्दूरमुपेक्षितो मुहुरसौ व्यावृत्य तिष्ठचपि । तच्छून्ये पुनरागतास्मि भवने प्राणास्त एते दृढाः संख्यस्तिष्ठत जीवितव्यसनिनी दंभादहं रोदिमि ॥ १२॥ कस्यापि।

शार्क धरपद्धतिः

3436

इदानीं तीत्राभिर्दहन इव भाभिः परिवृती
ममाश्रर्य स्र्यः किमु सखि रजन्यामुदयति ।
अयं मुग्धे चन्द्रः किमिति मयि तापं प्रकटयत्यनाथानां वाले किमिह विपरीतं न भवति ॥ १३॥
पुष्टिकस्य।

3437

यात्रामङ्गलसंविधानरचनाव्यये सखीनां गणे वाष्पाम्भःपिहितेक्षणे गुरुजने तद्वत्सुहन्मण्डले । प्राणेशस्य मदीक्षणार्पितहृशः कृच्छादातिक्रामतः किं त्रीडाहतया मया भुजलतापाशो न कण्टेर्पितः ॥१४॥ कस्यापि।

अथ नायकं प्रति दूर्तिप्रेषणम् ॥ १०५ ॥

3438
अपूजितेवास्तु गिरीन्द्रकन्या
कि पक्षपातेन मनोभवस्य |
यद्यस्ति दृती सरसोक्तिदक्षा
दासः पतिः पादतले वधूनाम् || १ ||
विव्हणस्य |

3439

दूति त्वं तरुणी युवा स चपलः दयामास्तमोभिर्दिशः संदेशः सरहस्य एव विपिने संकेतकावासकः । भूयो भूय इमे वसन्तमस्तश्चेतो नयन्त्यन्यथा गच्छ क्षेमसमागमाय निपुणं रक्षन्तु ते देवताः ॥ २॥ कस्यापि।

> 3440 ननु संदिशेति सुदृशोदितया त्रपया न किंचन किलाभिद्धे |

निजमिक्षि मन्दमनिशं निशितैः कृशितं शरीरमशरीरशरैः ॥ ३ ॥ गायकवेः।

3441

प्राणेश विज्ञप्तिरियं मदीया तत्रैव नेया दिवसाः कियन्तः । संगत्ययोग्यस्थितिरेष देशः करा हिमांशीरपि तापयन्ति ॥ ४॥

वह्रभस्य।

3442

जीवामीति वियोगिनी यद्खिले लोके प्रवृत्ताः कथा अद्य श्रोथ मरिष्यतीति मरणे कालात्ययः किं कृतः । आगन्तव्यमिहेति संप्रति सखे संभावना निष्कला भातः संप्रति याहि नास्ति लिखितं तद्बृहि यत्ते क्षमम्।। ९॥ लोणितकस्य।

3443

अनलस्तम्भनविद्यां सुभग भवानियतमेव जानाति । मन्मथद्यारात्रितप्ते हदि मे कथमन्यथा वसित्ते । ६ ॥ कस्यापि।

3444

उद्घक्षचापि सखीवचः समुचितामुद्धङ्घच ठज्जामलं भित्त्वा भीतिभरं निरस्य च निजं सोभाग्यगर्व मनाक् । आज्ञां केवलमेव मन्मथगुरोरादाय नृनं मया त्वं निःशेषविलासिवर्गगणनाचूडामणिः संभृतः ।। ७ ।। कस्यापि।

अथ वियोग्यवस्थाप्रलापवर्णनम् ॥ १०६ ॥

3445

देशैरन्तरिता शतेश्व सरितामुर्वीभृतां कानने-र्यत्नेनापि न याति लोचनपथं कान्तेति जानज्ञपि ।

शार्क धरपद्धतिः

उद्गीवश्वरणावरुद्धवसुधः प्रीन्मृज्य सास्रे दृशी तामाशां पथिकस्तथापि किमपि ध्यायन्मुहुर्वीक्षते ॥ १॥ कस्यापि।

3446

सा तन्वीति घनस्तनीति विकसन्नीलाङ्जनेत्रेति च स्वैरं संचरतीति विक्ति मधुरां वाचं विचित्रामि । इत्थं विद्रुमपाडलाधरपुटां सीमन्तिनीं ध्यायतो रोमाञ्चो रुदितं स्मितं प्रलितं पान्थस्य संजायते ॥ २ ॥ कस्यापि ।

3447

प्रियाविर हितस्यास्य हृदि चिन्ता समागता |
हृति मत्वा गता निद्रा के कृतन्न मुपासते | | ३ | |
सीलाभहारिकायाः।

3448

कर्पूराम्बुनियंकभाजि सरसेरम्भोजिनीनां दलै-रास्तीर्णेपि विवर्तमानवपुषः स्नस्तस्रजि स्नस्तरे । मन्दोन्मेषट्दाः किमन्यदभवत्सा काप्यवस्था तदा षस्याधन्दनचन्द्रचम्पकदलश्रेण्यादि वह्नीयते ॥ ४ ॥ विवक्रमस्य ।

अथ वियोगिप्रलापाः ।

3449

यदि प्रियावियोगेपि रुचते दीनदीनकम् । तदिदं दग्धमरणमुपयोगं क यास्यति ॥ ५ ॥ इग्धमरणस्य ।

3450

दिव्यचक्षरहं जातः सरागेणापि चक्षुषा | इहस्थो येन परयामि देशान्तरगतां प्रियाम् ॥ ६ ॥ धर्यमिसस्य।

वियोगिप्रलापाः

3451

नपुंसकिमिति ज्ञात्वा प्रियायां प्रहितं मनः । तत्तु तत्रेव रमते हताः पाणिनिना वयम् ॥ ७॥ कस्यापि

3452

नूनमयं मे पापः कान्ताविरहे रसायनीभूतः । वर्षसहस्राभ्यधिकान्नयामि कथमन्यथा दिवसान् ॥ ८॥ कस्यापि।

3453

भ्रमय जलदानम्भोगर्भान्प्रमोदय चातकान्कलय शिखिनः केकोत्कण्डान्कडोरय केतकान् ।
विरहिणि जने मूर्छी लब्ध्वा विनोदयित व्यथामकरण पुनः संज्ञाव्याधि विधाय किमीहसे ॥ १॥
भवभूतेः

3454

जाने कोपपराङ्मुखी प्रियतमा स्वपेदा दृष्टा मया मा मां संस्पृश पाणिनेति रुदती गन्तुं प्रवृत्ता ततः । नो यावत्परिरभ्य चाटुकशतेराश्वासयामि क्षणं श्रातस्तावदहं शडेन विधिना निद्रादिदः कृतः ॥ १०॥ निद्राहरिद्रस्य।

3455

तप्ते महाविरहविह्निशिखावितिमिरापाण्डुरस्तनतटे हृदये प्रियायाः ।
मन्मार्गवीक्षणिनविशितदीनदृष्टेर्नूनं छमच्छमिति बाष्पकणाः पतन्ति ॥ ११ ॥
छमच्छमिकारद्वस्य ।

3456

न में दुःखं विया दूरे न में दुःखं हतेति सा । एतदेवानुशोचामि वयस्तस्या निवर्तते ॥ १२॥ वाल्मीकिमुनेः।

रतार्क्षभ्रपद्धातः

3457

इतो विद्युत्पृञ्जस्फुरितमसक् द्वापयतु मा-मितः केकानेका हरतु हहयं निर्दयमिदम् । इतः कामो वामः प्रहरतु मुद्धः पुष्ट्वितशरो गतासि त्वं दूरे चपलनयने प्रेयासि यतः ॥ १३॥ श्रीगोविन्हराजहेवानाम् ।

3458

केशैः केसरमािलकामिप चिरं या विश्वती खिद्यते या गात्रेषु घनं विलेपनमिप न्यस्तं न सोढुं क्षमा । दीपस्यापि शिखां न वासभवने शक्तोति या वीक्षितुं तापं सा विरहानलस्य महतः सोढुं कथं शक्ष्यति ॥ १४॥

3459

अपसरित न चक्षुषो मृगाक्षी रजिनिरियं च न याति नैति निद्रा । पहरित मदनोपि दुःखितानां बत बहुशोभिमुखीभवन्त्यपायाः ॥ १५॥

3460

हिदि विसलता हारों नायं भुजंगमनायकः कुवलयदलश्रेणी कण्डे न सा गरलद्युतिः । मलयजरजो नेदं भस्म प्रियारहिते मयि पहर न हरभ्रान्त्यानङ्ग क्रुधा किमु धावसि ॥ १६॥

3461

पाणौ मा कुरु चूतसायकममुं मा चापमारोपय क्रीडानिर्जितिविश्व मूर्कितजनाघातेन किं पौरुषम् । तस्या एव मृगीदृशो मनसिज प्रेह्धत्कटाक्षाशुग-श्रेणीजर्जिरतं मनागपि मनो नाद्यापि संधुक्षते ॥ १७॥ जयदेवस्यैतौ।

वियोगिप्रलापाः

3462

यदि स्मरामि तां तन्वीं जीविताशा कुतो मम । अथ विस्मृत्य जीवामि जीवितव्यसनेन किम् ॥ १८॥ कस्यापि।

3463

पादाङ्गुष्टेन भूमिं किसलयरुचिना सापदेशं लिखन्ती भूयो भूयः क्षिपन्ती माथ सितशबले लोचने लोलतारे । वक्तं हीनम्रमीषत्स्फुरद्धरपुटं वाक्यगर्भ द्धाना यन्मां नोवाच किचित्स्थितमपि पुरतो मानसं तहुनोति।।१९॥ कस्यापि।

3464

त्रीडायोगान्नतवदनया संनिधाने गुरूणां बद्धोत्कम्पं स्तनकलशयोर्भन्युमन्तर्निगृद्य । तिष्ठेत्युक्तं किमिव न तया यत्समुत्सृज्य बाष्पं मय्यासक्तश्रकितहरिणीहारिनेत्रत्रिमागः ॥ २०॥

नेत्रतिभागब्रह्मयशस्विनः।

याताः किं न मिलन्ति सुंदिर पुनिश्चन्ता त्वया मत्कृते नो कार्या नितरां कृशासि कथयत्येवं सबाष्पे मिय । लज्जामन्थरतारकेण निपतत्पीताश्रुणा चक्षुषा दृष्ट्वा मां हसितेन भाविमरणोत्साहस्तया सचितः ॥२१॥

3466

कान्तामुखं द्वरतकेलिविमर्दखेद-संजातघर्मकणविच्छुरितं रतान्ते । आपाण्डुरं विलसदर्धनिमीलिताक्षं संस्मृत्य हे दृदय किं शतधा न यासि ॥ २२॥

अद्यापि तत्प्रचलकुण्डलधृष्टगण्डं वक्तं स्मरामि विपरीतरताभियोगे ।

शार्द्धभरपद्धतिः

आन्दोलनश्रमजलस्फुटसान्द्रबिन्दु-मुक्ताफलप्रकरविच्छुरितं प्रियायाः ॥ २३ ॥ अमरुकस्यैते।

3468

निद्रार्धमीलितहुद्यों मदमन्थराणि नाप्यर्थवन्ति न च नाम निर्थकानि । अद्यापि में मृगदृशों मधुराणि तस्या-स्तान्यक्षराणि हद्ये किमपि ध्वनन्ति ॥ २४ ॥

3469

अद्यापि तां कनकचम्पकदामगौरीं फुहारविन्दनयनां तनुरोमराजीम् । सुप्तोत्थितां मदनविह्नललालसाङ्गीं 🥕 🏄 विद्यां प्रमादगिलतामिव चिन्तयामि ॥ २५॥

3470

अद्यापि सा मनसि संपरिवर्तते मे रात्रौ मयि क्षुतवति क्षितिपालपुत्रया । जीवेति मङ्गलवचः परिहत्य कोपा-त्कर्णे कृतं कमलपत्रमनालपन्त्या ॥ २६ ॥

बिल्हणस्यैते।

3471

आसनमार्गमितिलङ्ख्य नतेन मूर्धा पश्चात्प्रसङ्गवितेन मुखेन यान्त्या । आरोपिताः कतिपये मिय पङ्काजाक्या साकूतहासमनतिप्रकटाः कटाक्षाः ॥ २७ ॥

कस्यापि।

3472

मुखं तस्याः स्मितस्मेरं किंचिदञ्चलसंवृतम् । मदालीकनलीलाक्षं स्मृत्वा मन्ये छधां मुधा ॥ २८॥ कस्यापि।

नायकस्याग्रे दृत्युक्तिः

अथ नायकस्यांग्रे दूत्युक्तिः ॥ १०७॥

3473

सा सन्दर तव विरहे स्नतनुरियन्मात्रलोचना सपिद । एतावतीमवस्थां याता दिवसैरियन्मात्रैः ॥ १॥ हद्रदस्य ।

3474

अङ्गेनङ्गज्वरहुतवहश्चक्षुषि ध्यानमुद्रा कण्डे जीवः करिकसलये दीर्घशायी कपोलः । असे वेणी कुचपरिसरे चन्दनं वाचि मौनं तस्याः सर्वे स्थितमपि न तु त्वां विना कापि चेतः ॥ २ ॥ क्षेमेन्द्रस्य ।

3475

गृहीतं ताम्बूलं परिजनवचोभिः कथमपि
स्मरत्यन्तः शून्या स्नभग विरतायामपि निश्चि ।
तथैवास्ते हस्तः कितकणिवङ्गी किसलयस्तथैवास्यं तस्याः क्रमुकफलफालीपरिचितम् ॥ ३ ॥

बिल्हणस्य ।

3476

कु समग्रयने प्याङ्गः ताम्यत्यनङ्गि विवर्तनं वदनपवनः इयामच्छायो बमूव सखीजनः । इदयनिहितः शीतो लेपश्र छमीति रवं करो-स्यहह कठिनावस्था तस्यास्त्वयैवमुपेक्ष्यते ॥ ४॥ कस्यापि ।

3477

गलत्येका मूर्ज भवित पुनरन्या यदनयोः
किमप्यासीनमध्ये छभग सकलायामि निशि ।
लिखन्त्यास्तत्तस्याः कुछमशरलेखं तव कृते
समाप्तिं स्वस्तीति प्रथमपदभागोपि न गतः ॥ ५ ॥
कस्यापि ।

शार्क्रधरपद्धतिः

3478

गेहादङ्गणमङ्गणादिपि बहिर्बाह्याच पृथ्वीतलं तामार्ति यदि सैव वेत्ति सुमुखी किंचान्यदाचक्ष्महे । पर्यङ्गोपि तवाङ्गसङ्गस्यभगः स्वेदास्भसां निर्झरे-धीरामण्डपतामनीयत तथा तास्मिन्हदत्या मुहुः ॥ ६ ॥ कस्यापि ।

3479

तस्या महाविरहविह्निशिखाकलापतमे स्थितोसि हृदये सततं प्रियायाः ।
पालेयसीकरसमे हृदि सा कृपालो
बाला क्षणं वसति नैव खलु त्वदीये ॥ ७ ॥
कस्यापि ।

3480

दृष्टे चन्द्रमिस प्रठूनतमिस व्यामाङ्गणस्थेयसि
स्फूर्जिनिर्मलतेजिस त्विय गते दूरं निजप्रेयसि ।
थासः कैरवकोरकीयित मुखं तस्याः सरोजीयित ।। ८॥
क्षीरोदीयित मन्मथो मृगदृशो दुक्चन्द्रकान्तीयित ॥ ८॥

भह्नदस्य ।

3481

आवासी विपिनायते प्रियसखीमालापि जालायते तापोपि श्वसितेन दावदहनज्वालाकलापायते । सापि त्वद्विरहेण हन्त हरिणीरूपायते हा कथं कंदपोपि यमायते विरचयञ्जार्दूलविक्रीडितम् ॥ ९॥

3482

श्वणमपि विरद्दः पुरा न सेहे
नयनिमीलनिबच्चया यया ते |
श्विसित कथमसी रसालशाखां
चिरविरहेण विलोक्य पुष्पितामाम् ॥ १० ॥
जयदेवस्यैती।

नायकस्याग्रे दूत्युक्तिः

3483

अङ्गानि मे दहतु कान्तिवयोगविहः संरक्ष्यतां प्रियतमो हृदि वर्तते यः । इत्याशया शशिमुखी गलदशुवारि-धाराभिरुष्णमभिषिञ्चति हृत्यदेशम् ॥ ११॥ कस्यापि।

3484

अविरतपरिवाहैरश्रुणः सारणीनां
स्मरदहनशिखोष्णश्वासपूरैश्च तस्याः |
स्वभग वत कृशाङ्गचाः स्पर्धयान्योन्यमेभिः
क्रियत इव पुरो भूः पङ्किला पांस्रेला च ॥ १२॥
कस्यापि ।

3485

सखीिभक्षां याचे बत नतिशरास्त्वामिदमहं न चेदस्ति प्रीतिः कुरु तदिष कारुण्यकाणिकाम् । अवस्था सा तस्याः स्रकृतमथ यस्यां किमपरं प्रमोहो विश्रामस्त्वमथ मरणं वा प्रतिकृतिः ॥ १३॥ गौडाभिनन्दस्य।

3486

अच्छिन्नं नयनाम्बु बन्धुषु कृतं तापः सखीष्वाहितो दैन्यं न्यस्तमद्रोषतः परिजने चिन्ता गुरुभ्योपिता । अद्य श्वः किल निर्वृतिं व्रजति सा श्वासैः परं खिद्यते विश्रब्धो भव विप्रयोगजनितं दुःखं विभक्तं तया ॥ ९४॥ अम्हकस्य।

3487

त्वां चिन्तापरिकाल्पतं छभग सा संभाव्य रोमाञ्चिता ग्रून्यालिङ्गनसंचलङ्कजयुगेनात्मानमालिङ्गति । किं चान्यद्विरहव्यथाप्रशमनीं संप्राप्य मूर्छी चिरा-त्प्रत्युज्जीवित कर्णमूलपितैस्त्वज्ञाममन्त्राक्षरैः॥ १९॥ कस्यापि।

शार्द्गधरपद्धातिः

3488

नीरागा मृगलाञ्छने मुखमपि स्वं नेक्षते दर्पणे त्रस्ता कोकिलकूजितादपि गिरं नोनमुद्रयत्यात्मनः । चित्रं दुःसहदाहदायिनि धृतद्वेषापि पुष्पायुधे सा बाला सुभगं प्रति प्रतिपदं प्रेमाधिकं पुष्पति ॥ १६ ॥ कस्यापि ।

3489

उन्मीलिन्त नखैर्तुनीहि वहित क्षीमाञ्चलेनावृणु क्रीडाकाननमाश्रयन्ति वलयकाणैः समुत्रासय । इत्थं वञ्चलदक्षिणानिलकुहूकण्डीषु सांकेतिक-व्यापाराः सुभग त्वदीयविरहे तस्याः सखीनां मिथः॥१७॥ सत्कविमिश्रस्य।

3490

वर्षन्ति स्तनियलवो न सरले धारागृहे वर्तसे
गर्जन्ति प्रतिकूलवादिनि न ते द्वारि स्थिता दन्तिनः ।
इत्येवं गमितो घनव्यतिकरः सा राजपुत्री पुनर्वाते वाति कदम्बपुष्पसुरभौ केन प्रतारिष्यते ।। १८ ॥
उमापतिधरस्य।

3491

संप्राप्तेविधवासरे क्षणमसौ त्वद्वर्त्मवातायनं वारंवारमुपेत्य निष्क्षपतया निश्चित्य किंचिचिरम् । संप्रत्येव निवेद्य केलिकुररीः सास्रं सखीिभः शिशो-र्माधव्याः सहकारकेण करुणः पाणियहो निर्मितः ॥ १९॥ कस्यापि ।

3492

विमुन्चन्त्या पाणांश्विरविहरदुःखासहतया तया संदिष्टं ते कठिनहदयापश्चिममिदम् । अपत्यं बालैका मम विधिहतायाः सलिलदा यथा नेयं सेवाव्यसनहचये दीयत इति ॥ २०॥

कस्यापि ।

3493

किं पृष्टेन द्रुततरमितो गम्यतां सा प्रिया ते दृष्टा मार्गे दिवसमिखिठं सास्रमेका मयैवम् । दृष्टे दृष्टे त्वमिति रभसोद्गीवमालोकयन्ती पृष्टे पृष्टे न भवति भवानित्युद् अर्वतन्ती ॥ २१ ॥ कस्यापि ।

3494

चित्रोटकीर्णादपि विषधराद्गीतिभाजो निशायां कि तद्रमस्त्वदभिसरणे साहसं नाथ तस्याः । ध्वान्ते यान्त्या यद्तिनिभृतं बालयात्मप्रकादा-त्रासारपाणिः पथि फणिफणारत्नरोधी व्यधायि ॥ २२ ॥

3495

संकेतकुञ्जभुवि सा शयनोपधानं व्यालं कृतं सुभग कुण्डलितं न वेद तत्कण्डलग्नचनचन्द्नगन्धलुब्ध-स्तत्रैव निश्चलमुवास चिराय सोपि ॥ २३॥ कस्यापि । 3496

मा गच्छ पमदापिय प्रियशतैर भ्यार्थितस्त्वं मया बाला प्राङ्गणमागतेन भवता प्राप्तीत्यवस्थां पराम् । कि चास्याः कुचभारनिःसहतरेरङ्गरनङ्गाकुलै-खुटचत्कञ्चुकजालकैरनुदिनं निःस्त्रमस्महृहम् ॥ २४ ॥ मोरिकायाः।

अथ नायिकां प्रति नायकावस्थावर्णनम् ॥१०८॥

3497

पदशब्दलीनहदयो रूपालंकारभावनानिपुणः । कविरिव वान्त्रितनिद्रस्तरुणि तवार्थे परं स युवा ॥ १॥ कस्यापि.।

शार्कुधरपद्धतिः

3498

विकिरित मुहुः श्वासानाशां पुरो मुहुरीक्षते

प्रविश्वाति मुहुः कुञ्जात्कुञ्जं मुहुर्बहु ताम्यति ।
रचयति मुहुः शय्यां पर्याकुलं मुहुरीक्षते

मदनकदनक्कान्तः कान्ते प्रियस्तव वर्तते ॥ २ ॥

3499

सा मां द्रक्ष्यित वक्ष्यित प्रियकथां प्रत्यङ्गमालिङ्गनैः प्रीतिं यास्यित रंस्यते सिखं समागत्येति चिन्ताकुलः । मार्ग पर्यति वेपते पुलक्षयत्यानन्दति स्विद्यति पत्यद्भच्छिति पूर्विति प्रियतमः कुन्ते निकुन्त्विप्रयः ॥ ३॥

3500

पूर्व यत्र समं त्वया रितप्तेरासादिताः सिद्धयस्तिस्मिन्नेव निकुञ्जमान्मथमहातीथे पुनर्माधवः ।
ध्यायंस्त्वामिन्दां जपचिप तवैवालापमन्त्रावलीं
भूयस्त्वत्कुचकुम्भिनिर्भरपरीरम्भामृतं वाञ्छति ॥ ४ ॥
जयदेवस्यैते।

अथ नायिकां प्रति नायकसंदेशः।

3501

त्वद्भूपामृतपानदुर्लालतया दृष्टचा क्र विश्रम्यतां त्वद्भाक्त्यश्रवणाभियोगपरयोः श्रद्धं कुतः श्रोत्रयोः । एभिस्त्वत्परिरम्भिनिर्भरसैरङ्गेः कथं स्थीयतां कष्टं त्वद्भिरहेण संप्रति वयं कृष्टामवस्थां गताः ।। ५ ॥ कस्यापि ।

350% भूचापे निहितः कटाक्षिविशिक्षा निर्मातु मर्मव्यथां इयामात्मा कुटिलः करोतु कबरीभारोपि मारोद्यमम् । मोहं तावदयं च तन्वि तनुतां बिम्बाधरो रागवा-न्सहृत्तः स्तनमण्डलस्तव कथं प्राणिमम क्रीडिति ॥ ६॥

जयदेवस्य ।

3503

त्वामालिख्य प्रणयकुपितां धातुरागैः शिलाया-मात्मानं ते चरणपिततं याविद्च्छामि कर्तुम् । अस्त्रैस्तावनमुहुरुपचितेर्दृष्टिरालुप्यते मे क्रूरस्तिसम्बिप न सहते संगमं नी कृतान्तः ॥ ७॥ कालिशसस्य ।

3504

स्थाना चिर्गत्य दूरं व्रजाति मयि चिरं मुक्तकण्डं रुदित्वा पश्चादुनमृज्य नेत्रे प्रणतिमुपगता वेपमाना द्वायष्टिः । कान्ते यन्मामवोचः प्रलयघनघटाटो पबद्धान्धकारे काले कापालिकोपि प्रवसति न गृहाक्तनमनो मे दुनोति॥८॥ कस्यापि ।

अथ दूत्युपहासप्रश्नौ ॥ १०९॥

3505 पार्श्वाभ्यां सप्रहाराभ्यामधरे व्रणखण्डिते | दूति सङ्कामयोग्यासि न योग्या दूतकर्मणि ॥ १॥ कस्यापि ।

3506

बहुनात्र किमुक्तेन दूर्ति मत्कार्यसिद्धये ।
स्त्रमांसान्यपि दत्तानि वक्तव्येषु तु का कथा॥२॥

वरहचेः।

3507

श्वासः किं त्विरिता गता पुलकिता कस्मात्यसादः कृतः स्रस्ता वेण्यपि पादयोर्निपतनान्नीवी च गत्वागमात् । स्वेदाई मुखमातपेन गलितं क्षामा किमित्युक्तिभिर्दूति म्लानसरोरुहाकृतिधरस्यौष्ठस्य किं वक्ष्यसि ॥ ३ ॥

3508

निःशेषच्युतचन्दनं स्तनतटं निर्मृष्टरागोधरो नेत्रे दूरमनञ्जने पुलक्षिता तन्वी तवेयं तनुः ।

शार्कु धरपद्धतिः

मिथ्यावादिनि दूति बान्धवजनस्याज्ञातपीडागमा वापीं स्नातुमितो गतासि न पुनस्तस्याधमस्यान्तिकम्। ४ ॥ कस्यापि ।

3509

रजन्यामन्यस्यां स्ररतपरिवृत्तावनुचितं

मदीयं यद्दासः कथमपि हतं तेन सहदा ।

त्वया प्रत्यानीतं निजवसनदानात्पुनरिदं

कुतस्त्वादृग्दूति स्खितिदामनोपायिनपुणा।। ५ ॥

वीजाकरस्य।

3510

किं त्वं निगूहसे दूति स्तनी वक्कं च पाणिना । खण्डिता एव शोभन्ते ग्रूराधरपयोधराः ॥ ६ ॥ कस्यापि ।

3511

उद्घापयन्त्या दियतस्य दूतीं वध्वा विभूषां च निवेशयन्त्या । प्रसचता कापि मुखस्य जज्ञे वेषित्रया नु प्रियवार्तया नु ॥ ७ ॥ शिवस्वामितः।

3512

कथय निपुणे किस्मिन्दृष्टः कथं नु कियिचिरं
किमिमिलिखितं किं तेनोक्तं कदा स इहै ध्यिति ।
इति बहुविधिमेमालापप्रपन्चितविस्तराः
प्रियतमकथाः स्वलेप्यर्थे प्रयानित न नष्टताम् ॥ ८॥
कस्यापि ।

3513

अलमलमघृणस्य तस्य नाम्ना
पुनरिप सेव कथा गतः स कालः ।
कथय कथय वा तथापि दूति
प्रतिवचनं द्विषतोपि माननीयम् ॥ ९ ॥
वासुदेवस्य।

अथ संभोगराङ्गारे परस्परावलोकनम् ॥ ११०॥

3514

प्रियादर्शनमेवास्तु किमन्यैर्दर्शनान्तरैः। प्राप्यते येन निर्वाणं सरागेणापि चेतसा । १ ॥

3515 क्षीरसागरक हो ठठो ठठो चनयानया । असारोपि हि संसारः सारवानिव तक्ष्यते ॥ २॥

उपप्राकारायं प्रहिणु नयने तर्कय मना-गनाकारो कोयं गलितहरिणः शीतिकरणः। सुधाबद्ध यासे रुपवनचकोरे रनुस्तां किर ज्योत्सामच्छां लवलिफलपाकपणयिनीम् ॥३॥ कस्यापि।

पुरः स्थित्वा किंचिद्दिलितमुखमालोकय सखे सखेदाः स्थास्यन्ति धुविमदमदृष्ट्वा तव दृदाः । इतश्रञ्चत्काञ्चीरणितमुखरात्सीधशिखरा-दराकायां केयं कवलयति चान्द्रेण महसा ॥ ४॥ जारा अधिक कर्म मिली है कस्यापि।

अये केयं लीलाधवलगृहवातायनतले तुलाकोटिकाणैः कुछमधनुषं जागरयति । अहो नेत्रइन्हं विलसति विलङ्गच अतिमहो कथं न त्रैलोक्यं जयति मदनः स्मेरवदनः ॥ ५॥ कस्यापि ।

3519

अमृतममृतं वन्द्रश्चन्द्रस्तथाम्बुजमम्बुजंः रतिरपि रतिः कामः कामो मधुनि मधुन्यपि ।

शार्क्रधरपद्धतिः

इति न भजते वस्तु प्रायः परस्परसंकरं तदियमवला धत्ते लक्ष्मीं कुतः सकलात्मिकाम् । ६॥ कस्यापि ।

3520

विनेवाम्भोवाहं बहलरुचिलिप्ताम्बरतलाचिनेव हमद्युतिवितितरम्या विलसति ।
विनेव स्वर्गङ्गां नभिस रभसा व्ययश्वपरीपरीवर्तैः सार्धे स्पुरति विकचेन्दीवरवनम् ॥ ७॥
जयदेवस्य ।

3521

तमः स्तोमः पूर्व तदनु सकलः शीतिकरणस्ततः कोकद्वन्दं तदनु न च किंचित्पुनरभूत्।
अनम्भस्यावर्तस्तदनु कदलीकाण्डयुगलं
ततोवाञ्ची पद्मी किमिदमिति चित्रैव रचना ॥ ८॥
हेवबोधेः।

3522

न जाने संमुखायाते प्रियाणि वदति प्रिये | सर्वाण्यक्रानि किं यान्ति नेत्रतामुत कर्णताम् ॥ ९ ॥ कस्यापि

3523

काचिनिवारितबहिर्गमना जनन्या द्रष्टुं प्रियं भवनजालकमाससाद । तस्या विलोचनमदृद्यत दादादत्त-यन्त्रीपरुद्धशफरोपमितं क्षणेन ॥ १०॥

3524

कृच्छ्रेण कापि गुरुणैव जनेन रोध-मुरुङ्क्य नायकसमीपभुवं प्रतस्थे । हा हन्त शीष्रगमनप्रतिरोधहेतु-स्तस्याः पुनः स्तनभरोपि गुरुर्वभूव ॥ ११॥ उत्थेक्षावक्षभस्यैतौ । 3525

यां यां प्रियः प्रैक्षत कातराक्षीं सा सा हिया नम्रमुखी बभूव । निःशङ्कमन्याः सममाहितेर्ष्या-स्तत्रान्तरे जघुरमुं कटाक्षैः ॥ १२॥

माघकवे:

अथ प्रियातिथ्यादिकम् ॥ १११॥

3526

सिज्जितसकलशरीरा क्षणे क्षणे मनिस किमिप गणयन्ती | उत्सविमह तं दिवसं मनुते मुग्धा प्रियागमने | १ | । अध्य

आगच्छन्स्चितो येन येनानीतो गृहं प्रति । प्रथमं सिख कः पूज्यः किं काकः किं क्रमेलकः ॥ २॥ सोमकवैः।

आयाते दियते मरुस्थलभुवामुत्येक्ष्य दुर्लङ्क्यतां गेहिन्या परितोषबाष्पकलिलामासज्य दृष्टिं मुखे । दत्त्वा पीलुशमीकरीरकवलं लोलाञ्चलेनादरा-दुनमृष्टं करभस्य केसरसटाभारायलमं रजः ॥ ३ ॥ अद्भृतपुण्यस्य ।

बाला चन्दनमालिकाकिसलययनथीनधःकुर्वतः श्रुत्वा वक्षभवाहनस्य रटितं दासेरकस्याङ्गणे । आक्रन्दात्स्रहदो वनाद्रुरुजनं नासायसङ्गादस्य-नकान्तं स्त्रीवधपातकात्स्मरमसत्कीर्तः परावर्तयत् ॥ ४॥ कस्यापि।

किंचित्कम्पितपाणिकङ्कणरवैः पृष्टं ननु स्वागतं बीडानस्रमुखाञ्जया चरणयोर्न्यस्ते च नेत्रोत्परे । द्वारस्थस्तनयुग्ममङ्गलघटे दत्तः प्रवेशो हिंदि स्वामिन्किं न तवातिथेः समुचितं सख्यानयानुष्ठितम्॥५॥ विविक्रमभद्दस्य।

3531

कृ शा केनासि त्वं प्रकृतिरियमङ्गस्य ननु म मलाधूम्रा कस्माहु^{रु}जनगृहे पाचकतया । स्मरस्यस्मानकचिन्नहि नहि नहीत्येवमगद-त्स्मरोत्कम्पं वाला मम हदि निपत्य प्ररुदिता ।। ६ ।। कस्यापि।

क्रशासीत्यालीना मिलनवसनासीत्यवनता किचिहृष्टासीति स्तनकलशकम्यं प्रस्तिता । परिष्वक्ता यावत्प्रणयपदवीं कामिप गता ततः सारङ्गाक्ष्या इदयसदने लीनमभवत् ॥ ७॥ कस्यापि।

अथ मानिनीमानाख्यानम् ॥ ११२ ॥

3533 स्फुरिस बाहुलते किमनर्थकं त्वमपि लोचन वाम भव स्थिरम् । तमहमागतमप्यपराधिनं न परिर≊धुमलं न च वीक्षितुम् ॥ १॥ कस्यापि।

3534

एकत्रासनसंस्थितिः परिहता प्रत्युद्धमाहूरत-स्ताम्बूलाहरणच्छलेन रभसाश्चेषोपि संविधितः । आलापोपि न मिश्रितः परिजनं व्यापारयन्त्यान्तिके कान्तं प्रत्युपचारतश्चतुरया कोपः कृतार्थीकृतः ॥ २॥ 3535

तद्दक्त्राभिमुखं मुखं विनमितं दृष्टिः कृता पादयो-स्तस्यालापकुतूहलाकुलतरे श्रोत्रे निरुद्धे मया | पाणिभ्यां च तिरस्कृतः सपुलकः स्वेदोद्धमो गण्डयोः सख्यः किं करवाणि यान्ति शतधा यत्कञ्चुके संधयः॥३॥ अमहकस्य।

3536

तत्तद्वद्यपि यथावसरं हसत्य-प्यालिङ्गनेपि न निषेधित चुम्बनेपि । किं तु प्रसादनभयादिप निह्नतेन कोपेन कोपि विहितोद्य रसावतारः ॥ ४ ॥ कस्यापि ।

3537

आशक्त्य प्रणितं पटान्तिपिहितौ पादौ करोत्यादरा-द्याजेनागतमावृणोति हसितं चास्पष्टमुद्दीक्षते । मय्यालापवित प्रतीपवचनं सख्या सहाभाषते तस्यास्तिष्ठतु निर्भरप्रणियता मानोपि रम्योदयः ॥ ५॥ भीनस्य ।

3538

तदेवाजिह्माक्षं मुखमिवदाहास्ता गिर इमाः स एवाङ्गश्रेषो माय सरसमाश्चिष्यित तनुम् । यदुक्तं प्रत्युक्तं यदपटु दिारःकम्पनपरं प्रियामानेनाहो पुनरिप कृता मे नववधूः ॥ ६ ॥ संकुलस्य ।

3539

वेगादुत्स्वकमागते विचितितं संभाषिणि स्पारितं संशिष्यत्यरुणं गृहीतवसने कोपान्चितभूलतम् । मानिन्याश्वरणानितव्यतिकरे बाष्पाम्बुपूर्णेक्षणं चक्षुर्जातमहो प्रपञ्चचतुरं जातागिस प्रेयसि ॥ ७॥ कस्यापि ।

शार्क्षधरपद्धतिः

3540

भूभक्के रिवितेषि दृष्टिरिधिकं सोत्कण्डमुद्दीक्षते
रुद्धायामपि वाचि सिस्मितिमदं दग्धाननं जायते ।
कार्करयं गमितेषि चेतिस तनू रोमाञ्चमालम्बते
दृष्टे निर्वहणं भविष्यति कथं मानस्य तस्मिञ्चने ।। ८ ॥
भवन्तवर्मणः ।

अथ कलहान्तरिताप्रलापादिकम् ॥ ११३॥

3541

अद्यारभ्य यदि प्रिये पुनरहं मानस्य चान्यस्य वा
गृङ्कीयां विषक्षिणः शडमतेर्नामापि संक्षोभिणः ।
तत्तेनैव विना शशाङ्काकिरणस्पष्टादृहासा निशा
एको वा दिवसः पयोदमितनो भूयानमम प्रावृषि ॥ १॥
कस्यापि ।

3542

मानव्याधिनिपीडिताहमधुना दाक्रोमि तस्यान्तिकं नो गन्तुं न सखीजनोपि चतुरो यो मां बलान्नेष्यति । मानी सोपि जनो न लाघवभयादभ्येति मातः स्वयं कालो याति चलं च जीवितमिदं क्षुण्णं मनश्चिन्तया ।। २॥ कस्यापि ।

3543

निःश्वासा वदनं दहन्ति हदयं निर्मूलमुनमूल्यते निद्रा नैति न दृश्यते प्रियमुखं नक्तं दिनं रुद्यते । अङ्गं शोषमुपैति पादपतितः प्रेयांस्तदोपेक्षितः सख्यः कं गुणमाकलय्य दियते मानं वयं कारिताः ॥ ३॥ कस्यापि ।

3544

इदं कृष्णं कृष्णं पियतममनु श्वेतमथ किं गमिष्यामी यामी भवतु गमनेनाथ भवतु । पुरा येनैवं मे चिरमनुसृता चित्तपदवी स एवान्यो जातः सिंख परिचिताः कस्य पुरुषाः ॥ ४ ॥ 3545

गते प्रेमाबन्धे प्रणयबहुमाने विगितिते निवृत्ते सद्भावे जन इव जने गच्छति पुरः । तदुत्प्रेक्ष्योत्प्रेक्ष्य प्रियसिख गतांस्तांश्च दिवसा-च जाने को हेतुर्दरुति ज्ञातधा यज्ञ इदयम् ॥ ५ ॥ 3546

कथमि सिख क्रीडाकोपाइजिति मयोदिते काउनहृदयस्त्यक्त्वा शय्यां बलाइत एव सः । इति सरभसध्वस्तप्रेम्णि व्यपेतघृणे स्पृहां पुनर्षि हतत्रीडं चेतः करोति करोमि किम् ॥ ६॥ अमस्कस्यैते।

3547 मानोच्चतेत्यसहनेत्यतिपण्डितेति मध्येव धिकृतिरनेकमुखी सखीनाम् । दाक्षिण्यमात्रमसृणेन विचेष्टिनेन धूर्तस्य तस्य हि गुणानुपवर्णयन्ति ॥ ७ ॥

सल्यनुनयः । 3548

स्तिग्धे यत्परुषासि यत्प्रणमित स्तब्धासि यद्राणिण द्वेषस्थासि यदुन्मुखे विमुखतां यातासि तस्मिन्प्रिये । तन्मुग्धे विपरीतकारिणि तव श्रीखण्डचर्चा विषं श्रीतांशुस्तपनो हिमं हतवहः क्रीडामुदो यातनाः ॥ ८ ॥ 3549

सभयचिकतं विन्यस्यन्तीं दृशं तिमिरे पथि
प्रतितरु मुद्दुः स्थित्वा मन्दं पदानि वितन्वतीम् ।
कथमि रहः प्राप्तामङ्गरनङ्गतरंगिभिः
सुमुखि सुभगः स त्वां पश्यज्ञपतु कृतार्थताम् ॥ ९॥

शार्कुधरपद्धातिः

3550

त्वां चित्तेन सदा वहचयमितश्रान्तो भृशं तापितः कंदर्पेण तु पातुमिच्छिति सुधासंवादि विम्वाधरम् । अस्याङ्गं तदलंकुरु क्षणिमह भूक्षेपलक्ष्मीलव- क्रीति दासजनेपि सेवितपदाम्भोजे कुतः संभ्रमः ॥१०॥ जयदेवस्थैते।

3551

लिखन्नास्ते भूमि बहिरवनतः प्राणदियतो निराहाराः सख्यः सततरुदितोच्छूननयनाः । परित्यक्तं सर्व हसितपिटतं पञ्जरशुकै-स्तवावस्था चेयं विसृज किटने मानमधुना ।। ११ ॥ अमस्कस्य।

3552

असङ्ग्ती नायं न च खलु गुणैरेष रहितः प्रियो मुक्ताहारस्तव चरणमूले निपतितः । गृहाणैनं मुग्धे त्रजतु तव कण्डप्रणयिता-मुपायो नास्त्यन्यस्तव इदयदाहोपदामने ॥ १२॥ कस्यपि ।

3553

मुग्धे किं नखरैः क्षिपस्यविश्तं नेत्राम्बु मानोचते
पदयैनं चरणायनम्रद्गिरसं स्वं कान्तमात्ताञ्जलिम् ।
अप्रहे तव चेतिस प्रणियिनि प्राप्तितिनिर्विण्णताः
मन्यासक्तमनस्युपेक्षितगता फूत्कृत्य रोदिष्यिति ॥ १३॥
शार्क्तथरस्य।

अथ नायकयोर्जियत्युक्ती ॥ ११४॥

3554

बारे नाथ विमुञ्च मानिनि रुषं रोषान्मया किं कृतं खेदोस्मास न मेपराध्यति भवान्सर्वेपराधा मयि | तितंत रोदिषि गद्गदेन वचसा कस्यायतो रुचते नन्वेतन्मम का तवास्मि दियता नास्मीत्यतो रुचते ॥१॥ कुमारदासस्य ।

3555

नयननिपातेङ्क्रितः पद्मवितो वचिस पुष्पितो हिसते ।
फलतु कृशाङ्गिः तवाङ्गस्परीन मनोर्थोस्माकम् ॥ २॥
कस्यापि ।

3556

सुभु त्वं कुपितेत्यपास्तमशनं त्यक्ताः कथा योषितां दूरादेव मयोज्झिताः सुरभयः स्नग्गन्धधूपादयः । रागं रागिणि मुञ्च मय्यवनते दृष्टे प्रसीदाधुना सद्यस्त्वद्विरहे भवन्ति सुभगे सर्वा ममान्धा दिशः ॥ ३॥ विद्यापतेः ।

3557

उत्तरंगय कुरङ्गलोचने लोचने कमलगर्वमोचने | अस्तु सुन्दरि कलिन्दनन्दिनी-वीचिडम्बरगभीरमम्बरम् ॥ ४ ॥ कस्यापि

3558

पुराभूदस्माकं प्रथममिवभक्ता तनुरियं ततो नु त्वं प्रेयानहमपि हताद्या प्रियतमा । इदानीं नाथस्त्वं वयमपि कलत्रं किमपरं मयाप्तं प्राणानां कुलिशकितनानां फलिमिदम् ॥ ५॥ अमहकस्य ।

3559

व्यावृत्तं खतु सर्वतो विषयतस्त्वय्येव लीनं मनो नित्यं च त्वदधीनमेव नियतं मज्जीवितं मानिनि । मत्वैवं मिय नूनमन्यविषयादाङ्का त्वया त्यज्यतां किं वान्यत्र निद्याकरोभिरमते मुक्त्वाक्षणं कीमुदीम् ॥६॥ कस्यापि ।

शार्क्गधरपद्धातिः

3560

कृतककृतकैर्मायाद्याद्येस्त्वयाप्यतिवर्तितं निभृतनिभृतेः कार्यालापैर्मयाप्युपलक्षितम् । भवतु विदितं नेष्टा तेहं वृथा परिखिद्यसे अहमसहना त्वं निःखेहः समेन सभं गतम् ॥ ७॥

कस्यापि ।

3561

यह्रस्यं गुरु गौरवस्य सुइदो यस्मिल्लभन्तेन्तरं यहाक्षिण्यवद्यात्प्रसम्ध सहते नर्मोपचारानिप । यल्लज्जा निरुणिद्ध यत्र द्यापयैरुत्पाद्येते प्रत्यय-स्तित्विं प्रेम स उच्यते परिचयस्तत्रापि कोपेन किम् ॥ ८॥ कस्यापि ।

3562

कोपो यत्र भुकुटिरचना निम्नहो यत्र मौनं
यत्रान्योन्यस्मितमनुनयो दृष्टिपातः प्रसादः ।
तस्य प्रेम्णस्तदिदमधुना वैद्यासं पदय जातं
त्वं पादान्ते लुटिस न च मे मानमोक्षः खलायाः ॥ १॥
वाननस्य।

3563

सार्ध मनोरथरातैस्तव धूर्त कान्ता सैव स्थिता मनसि कृतिमभावरम्या । अस्माकमस्ति न कथंचिदिहावकारा-स्तस्मात्कृतं चरणपातविडम्बनाभिः ॥ १०॥

कस्यापि।

3564

यदा त्वं चन्द्रोभूः शिशिरकरसंपर्करिचरस्तदाहं जाता द्राक्ष्णश्चाधरमणीनां प्रतिकृतिः ।
इदानीमर्कस्त्वं खररुचिसमुत्सारितरसः
किरन्ती कोपामीनहमपि रिवमावघटिता ॥ ११॥
अचलस्य।

नायकशिक्षानायकानुनयौ

3565

प्रसादे वर्तस्व प्रकटय मुदं संत्यज रुषं
प्रिये शुष्यन्त्यङ्गान्यमृतिमव ते सिञ्चतु वचः ।
निधानं सौख्यानां क्षणमिममुखं स्थापय मुखं
न मुग्धे प्रत्येतुं प्रभवति गतः काठ हरिणः ॥ १२॥
चन्द्रकस्य।

अथ नायकाशिक्षानायकानुनयौ ॥ ११५॥

3566

अङ्गुलीकिसलयायतर्जनं भूविभङ्गकुटिलं च वीक्षितम् । मेखलाभिरसकृच बन्धनं बञ्चयन्प्रणयिनीरवाप सः ॥ १॥

कालिंदासस्य ।

3567

कोपाहिंकचिदुपानतोपि रसभादाकृष्य केशेष्वलं नीत्वा मोहनमन्दिरं दियतया हारेण बङ्का दृढम् । भूयो यास्यिस तहृहानिति मुहुः कण्डार्थरुद्धाक्षरं जलपन्त्या अवणोत्पलेन सकृती कश्चिद्रहस्तास्रते ॥ २ ॥

3568

सा बाढं भवतेक्षितेति निबिडं संयम्य बाह्येः स्रजा भूयो द्रक्ष्यसि तां राठेति नितरां संभत्स्य संतर्ज्य च | आलीनां पुर एव निह्नतिपरः कोपाद्रणचूपुरं मानिन्या चरणपहारविधिना प्रेयानशोकीकृतः ॥ ३ ॥ स्द्रस्थेती ।

3569

पादे मूर्धनि ताम्नतामुपगते कर्णोत्परे चूर्णिते छित्रे हारलतागुणे करतले संपातजातव्रणे।

बार्ङ्गधरवद्धतिः

अप्राप्तियताडनव्यतिकरा हन्तुं पुनः कोपिता बाञ्छन्ती मुहुरेणशावनयना पर्याकुला रोदिति ॥ ४ ॥ कस्यापि ।

3570

अधिर जिन जगाम धाम तस्याः प्रियतमयेति रुषा स्रजावनदः । पदमपि चित्रेतुं युवा न सेहे किमिव न दाक्तिहरं ससाध्वसानाम् ॥ ५ ॥ माषकवेः।

> अथ नायकानुनयः । 3571

त्वं तावद्वहुवहभो नवयुवा कान्तः स्रखी निर्घृणो नो जानासि परव्यथां शटमते नैवासि दुःखी यतः । किं त्वन्याः परिष्टच्छ मन्मथश्ररैः पीडामसह्यामिमां वाता नो भव येन सज्जनजनैः कापालिको नोच्यसे ॥६॥

कस्यापि।

3572

विरह्विषमः कामो वामः करोति तनुं तनुं दिवसगणनादक्षश्रायं व्यपेतघृणो यमः । त्वमि वदागो मानव्याधेर्विचिन्तय नाथ हे किसलयमृदुर्जीवेदेवं कथं प्रमदाजनः ॥ ७॥ जीलामहारिकायाः।

3573

घनघनमि दृष्टं व्योम रम्यं महत्वा-च्छिखिकुठकठवाचां श्रोत्रमासीविवासः । अस्रसम न मृताहं यद्दियोगेपि जाते तव घनपरिरम्भप्रार्थनाञ्चावद्देगन ।। ८ ॥ हरिगणस्य ।

3574

मुक्ती मानपरियहः सह सखीसार्थेन तनमन्त्रिणा दाक्ता त्वचरणप्रसादरहिता नाहं क्षणं प्राणितुम् । पदय त्वं कृदाकं दारीरकिमदं यां यामवस्थां गतं सैषाहं तव पादयोर्निपतिता नाथ प्रसीदाधुना ॥ ९॥ कस्यापि ।

अथ परस्परप्रसादः ॥ ११६ ॥

3575

बृष्ट्वेकासनसंस्थिते प्रियतमे पश्चादुपेत्यादरादेकस्या नयने निमील्य विहितक्री डानुबन्धच्छलः ।
तिर्थग्वक्रितकंधरः सपुलक्षेमोञ्जसन्मानसा मन्तर्हासलसन्कपोलफलकां धूर्तोपरां चुम्बति ॥ १॥
अमहकस्य।

3576

आगत्य प्रणिपातसान्त्वितसखीदत्तान्तरे सागिस स्वैरं कुर्वति तलपपार्श्वनिमृते धूर्तेद्गसंवाहनम् । ज्ञात्वा स्पर्शवद्याात्रियं किल सखीभ्रान्त्या स्वमञ्चं द्यानैः खिन्नासीत्यभिधाय मीलितदृशा सानन्दमारोपितः ॥ २॥ कस्यापि।

3577

सुतनु जिहिहि मानं पश्य पादानतं मां
तव न खलु कदाचित्कोष एवंविधोभूत् ।
इति निगदित नाथे तिर्यगामीलिताक्ष्या
नयरजलमनल्पं मुक्तमुक्तं न किंचित् ॥ ३॥
कस्यापि।

3578

सत्यं वक्षभ एष दुर्लभतमा रागा ममास्मिन्पुनः कोपोस्यातिगुरुनं चातिनिपुणाः सख्योपि संबोधने । संचिन्त्येति मृगीदृशा प्रियतमे दृष्टे अथां मेखलां बधन्त्या न गतं स्थितं न च लसद्दासोथवा संवृतम् ॥ ४॥

शार्क्षभ्यस्यद्धातिः

3579

वाचो वाग्मिनि किं तवाच परुषाः सुभु भुवो विभ्रमो-प्युद्धान्तः कृत एष लोलनयने किं लोहिते लोचने | नास्त्यागो मिय किं मुधैव कुपितेत्युक्ते पुरः प्रेयसा मानिन्या जलविन्दुदन्तुरपुटा दृष्टिः सखीष्वाहिता ॥ ९॥ रुद्रस्यैतौ।

3580

सा यावन्ति पदान्यलीकवचनेरालीजनैः पाटिता <mark>नावन्त्येव कृतागसोद्भुततरं संलप्य पत्युः पुरः |</mark> प्रारेभे परतो यथा मनसिजस्येच्छा तथा वार्ततुं प्रेम्णो मौम्ध्यविभूषणस्य सहजः कोप्येष कान्तक्रमः॥ ६॥ भद्देन्दुराजस्य।

3581

दृष्टे लोचनवनमनाङ्गुकुलितं पार्श्वस्थिते वक्कव-त्र्यग्भूतं बहिरासितं पुलकवत्स्पर्शं समातन्वति । नीवीबन्धवदागतं शिथिलतां संभाषमाणे क्षणं मानेनापसृतं हि़येव सुदृशः पादस्पृशि प्रेयसि ॥ ७॥ कस्यापि।

3582

इह स्फुटं तिष्ठति नाथ क्ण्टकः रानै: रानै: कर्ष नखायलीलया | इति च्छलात्काचिदलमकण्टकं पदं तदुत्सङ्गतले न्यवेशयत् ॥ ८॥

कस्यापि ।

अथ सूर्यास्तवर्णनचक्रवाकावस्थाख्याने ॥ ११७॥

3583

पृथुगगनकवन्धस्कन्धचक्रं किमेत-स्किमु रुधिरकपालं कालकापालिकस्य। कललभरितमन्तः किं नु तार्स्याण्डखण्डं प्रजनयति वितर्के सांध्यमर्कस्य विम्बम् ॥ १॥ कस्यापि ॥

3584

अस्तावलिम्बरिविबम्बतयोदयाद्रि-चूडोन्मिषत्सकलचन्द्रतया च सायम् । संध्यापनृत्तहरहस्तगृहीतकांस्य-तालद्वयेव समलक्ष्यत नाकलक्ष्मीः ॥ २॥ रत्नाकरस्य।

3585

अनुरागवन्तमपि ठोचनयो-र्दधतं वपुः स्रखमतापकरम् । निरकासयद्रविमपेतवस्रं वियदालयादपरदिग्गणिका ॥ ३ ॥

माघकवेः।

3586

विलोक्य संगमे रागं पश्चिमाया विवस्वतः ! कृतं कृष्णं मुखं प्राच्या नहि नार्यो विनेष्यया ॥ ४॥ कस्यापि ।

3587

सांध्यरागरुधिरारुणमारा-चिष्पपात रिवमण्डलमञ्जी । क्रूरकालकरवालिवरूनं वासरस्य सहसैव शिरो नु ॥ ५ ॥ भहोपमन्योः।

3588

परिपतित पयोनिधौ पतङ्गः सरसिरुहामुदरेषु मत्तमृङ्गः । उपवनतरुकोटरे विहंगो युवतिजनेषु शनैः शनैरनङ्गः ॥ ६॥ कस्यापि।

शार्क्षभरपद्धातिः

3589

कृतोपकारं पियबन्धुमकी
मा द्राक्ष्म हीनांशुमधः पतन्तम् ।
इतीव मत्वा निलनीवधूमिनिमीलितान्यम्बुरुहेक्षणानि ॥ ७॥

भोजनेरन्द्रस्य।

3590

नो रिवर्न च तमा न तमीशो न चुतिर्महगणो न च संध्या | यादृशं मथमतः किल सृष्टे-स्तादृगेव भुवनं श्रियमूहे || ८ || कस्यापि।

3591

सैरन्ध्रीकरकृष्टपष्टकसरत्तारध्विनः संचर-हूतीस्त्रितसंधिविषद्विधिः सोद्वासलीलाविधिः । वारस्त्रीजनसज्जमानशयनः संनद्धपुष्पायुधः श्रीखण्डद्रवधीतसौधशिखरो रम्यः क्षणो वर्तते ॥ ९॥ कस्यापि।

3592

विश्वषाकुठचक्रवाकिमथुनैहत्पक्षमाक्रन्दितं
काठण्यादिव मीलितास्च नितनीष्वस्तं च मित्रे गते ।
शोकेनेव दिगङ्गनाभिरभितः स्यामायमानेर्मुखैनिःश्वासानिरुधूमवर्त्तय इवोद्वीर्णास्तमोराजयः ॥ १०॥
कस्यापः।

3593

शुचिरिति परितः प्रसिद्धभाजि
प्रकटिततेजसि दुर्जये कृशानी |
निजवस्निकुरम्बमस्तवेलाव्यतिकरवाचिद्धे सरोजबन्धुः ॥ ११ ॥
बिल्हणस्य ।

सूर्यास्तचक्रवाकावस्थाख्याने

3594

महद्भिरोधैस्तमसामभिद्धते
भयेष्यसंमूढमतिर्भमन्क्षितौ ।
प्रदीपवेषेण गृहे गृहे स्थितो
विखण्डा देहं बहुधेव भास्करः ॥ १२ ॥
भण्डस्य ।

अथ चक्रवाकावस्थाख्यानम्।

3595

चक्राह्ये विरही हतोपि हृदये बाणेन न त्यक्तवा-न्प्राणान्प्राणसमासमागमस्रखध्यानैकतानश्चिरम् । स्वां छायामवलोक्य वारिणि गलद्रक्तामवेत्य प्रियां श्रान्तस्तद्रणवेदनापरिगतः कष्टं मृतः सांप्रतम् ॥ १३॥ कस्यापि ।

3596

एकेनाक्ष्णा प्रविततस्या वीक्षते लम्बमानं
भानोर्बिम्बं जलविलुलितेनापरेण स्वकान्तम् ।
अह्म्प्रकेदे दियतविरहाशिङ्कानी चक्रवाकी
हो संकीर्णी रचयित रसौ नर्तकीव प्रगल्मा ॥ १४॥
चन्द्रकस्य।

3597

तीरात्तीर मुपैति रौति करुणं चिन्तां समालम्बते किंचिद्धचायित निश्चलेन मनसा योगीव युक्तेक्षणः । स्वां छायामवलोक्य कूजित पुनः कान्तेति मुग्धः खगो धन्यास्ते मुवि ये निवृत्तमदना धिग्दुःखितान्कामिनः ॥१५॥

3598

भङ्ग भोक्तं न भुङ्गे कुटिलविसलतां कोटिमिन्दोर्वितर्का-चाराकारास्तृषार्चः पिबति न पयसां विप्रुषः पत्रसंस्थाः । छायामम्भोरुहाणामलिकुलश्वलां वेत्ति संध्यामसंध्यां कान्ताविश्लेषभीरुर्दिनमपि रजनीं मन्यते चक्रवाकः ॥ ५६॥

3599

मित्रे कापि गते सरोरुहवने बद्धानने क्राम्यति क्रन्दत्छ अमरेषु वीक्ष्य दियताश्चिष्टं पुरः सारसम् । चक्राक्नेण वियोगिना विसलता नास्वादिता नोज्झिता वक्त्रे केवलमर्गलेव निहिता जीवस्य निर्गच्छतः ॥ १७॥

3600

वापीतोयं तटरुहवनं पद्मिनीपत्रश्च्या चन्द्रालोको विकचकुछमामोदहद्यः समीरः । यत्रैतेपि प्रियत्रिरहिणो दाहिनश्चक्रनाम्म-स्तत्रोपायः क इव भवतु प्राणसंधारणाय ॥ १८॥ केषामण्येते।

अथ तमोवर्णनम् ॥ ११८॥

3601

पिदधति तिमिरे समस्तलोकं
पलयमहान्धिनिमे मृतोचनिम्ने ।
न्यरचदुडुगणो वलक्षरोचिर्वहृतिधफेनसमूहतुल्यरूपः ॥ १॥
शार्कुधरस्य।

3602

काकोलः कलकण्टिका कुवलयं कादम्बिनी कर्दमः कंसारिः कबरी कुपाणलिका कस्तूरिका कज्जलम् । कालिन्दी कषपद्विका करिघटा कामारिकण्डस्थली यस्यैते करदीभवन्ति सिख तद्दन्दे विनिदं तमः ॥ २॥

3603

लिम्पतीव तमोङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः । असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्निष्फलतां गता ॥ ३॥ विक्रमादित्यमेण्डयोः। 3604

अविज्ञातिवशेषस्य सर्वतेजोपहारिणः ।
स्वामिनो निर्विवेकस्य तमसश्च किमन्तरम् ॥ ४ ॥
अवन्तिवर्मणः।

3605

इदं नभिस भीषणभ्रमदुलूककोलाहलैनिशाचरविलासिनीनिवहदत्तनेत्रोत्सवम् ।
परिस्फुरति निर्भरप्रचुरपङ्कमन्नोल्लसदराहकुलमांसलप्रबलबद्धमन्धं तमः ॥५॥
सर्वज्ञवासुदेवस्य ।

किं भूमी परितः स्फुरन्ति करिणः कस्तूरिकाया रसैः सिक्ताः किं निखिला दिशः किमखिलं लिप्तं मधीर्भिनभः। किं व्याप्तं भुवनं समस्तमपि च श्रीकण्डकण्डन्विषा कालिन्दीजलकान्तिभाजि निबिंडे जातेन्धकारेधुना ॥ ६॥ कस्यापि।

3607

सद्यः सान्द्रमधीविलुप्रककुभः क्षिण्धेन्द्रनीलद्रव-व्यामीलचभसो निरन्तरमिलचीलीरसभ्योतिनः । एते कोकिलकायकालिमहतो लुम्पन्ति वृक्तिं दृशी रुचिद्राञ्चनपुञ्जमेचकरुची भीमास्तमःप्रक्रमाः ॥ ७॥ कस्यापि ।

चिन्वन्नौरचिकीर्षितानि घटयद्देतालगोष्ठीसुखं तन्वानं द्यावसाधनोत्सवरसं निर्व्याजवीरात्मनाम् । कुर्वत्कामकृद्यानुतप्तमनसां गुप्ताङ्गनासंगमं दृष्यत्कोकिलकालकण्डमलिनं ध्वान्तं समुज्जूम्भते ॥ ८॥ कस्यापि ।

3609

काइमीरगौरवपुषामभिसारिकाणा-माबद्धरेखमभितो रुचिमञ्जरीभिः ।

शार्क्षधरपद्धातिः

एतत्तमालदलनीलतमं तमिस्रं तत्प्रेमहेमनिकषोपलतां तनोति ॥ ९॥ जयदेवस्य।

अथाभिसारिकासंचारः ॥ ११९ ॥

3610

क प्रस्थितासि करभोरु घने निज्ञीये
प्राणाधिपा वसति यत्र मनः प्रियो मे ।
एकाकिनी वद कथं न विभेषि बाले
नन्वस्ति पुद्धितज्ञारो मदनः सहायः ॥ १॥
गोविन्दस्वामिनो विकटनितम्बायाश्व।
3611

वातो दूतमुखी प्रनष्टतिलका तोयाई लीनां शुका
मेघानां निनदेन भीतहृदया गत्वा प्रियस्यालयम् ।
हारं नेच्छति लज्ज्ञया प्रलिपतुं देहीति वर्षाहता
पादौ नूपुरकर्दमप्रतिहतौ संदाब्दयन्ती स्थिता ।। २ ।।
कस्यापि ।

3612

प्राणेशमभिसरन्ती पथि स्खलन्ती स्रिपिच्छिले मुग्धा | अवलम्बनाय वारां धारास्त्र करं प्रसारयति ॥ ३॥ कस्यापि।

3613

खरिस निहितस्तारो हारः कृता जवने वने कलकलवती काञ्ची पादौ रणन्मणिनूपुरौ । प्रियमभिसरस्येवं मुग्धे त्वमाहति छिडमा यदि किमपरं त्रासोत्कम्पं दिशः समुदीक्षसे ॥ ४॥ अर्गटस्य।

3614

मार्गे पङ्काचिते घनान्धतमसे निः शब्दसं नारया गन्तव्याद्य मया पियस्य वसतिर्भुग्धेति कृत्वा मतिम् ।

अभिसारिकासचारः

आजानुद्भृतनुपुरा करतलेनाञाद्य नेत्रे भृशं कृष्ट्रेणाप्तपदस्थितिः स्त्रभवने पन्थानमभ्यस्यति ॥ ९॥ कस्यापि ।

3615

अम्मोजाक्ष्याः पुरवनलताधाम्नि संकेतमाज-श्वेतोनाथे चिरयति भृशं मोहनिद्रां गतायाः । स्वच्छं नामीहृदवलयितं कान्तरत्नांशुजालं नोयभ्रान्त्या पिबति हरिणी विस्मयं च प्रयाति ॥ ६ ॥ कस्यापि ।

3616

ज्ञातं ज्ञातिजनैः प्रघुष्टमयशो दूरं गता धीरता
त्यक्ता हीः प्रतिपादितोष्यिवनयः साध्वीपदं प्रोज्झितम् ।
लुप्ता चोभयलोकसाधुपदवी दत्तः कलङ्कः कुले
भूयो दूति किमन्यदस्ति यदसावद्यापि नागच्छति ॥ ७॥
कस्यापि ।

3617

नायातः सिंव निर्दयो यदि शहरत्वं दूति किं दूयसे
स्वच्छन्दं बहुवक्षमः स रमते किं तत्र ते दूषणम् ।
पश्याद्य प्रियसंगमाय दियतस्याकृष्यमाणं गुणैरुत्कण्डार्तिभरादिव स्फुटदिदं चेतः स्वयं यास्यित ।। ८ ।।
जयस्वस्य ।

3618

जनो दुर्वज्योयं कुलममिलनं वर्त्म विषमं पितिश्बिद्धान्वेषी प्रणयिवचनं दुष्परिहरम् । अतः काचित्तन्वी रितिविहितसंकेतगतये गृहाद्वारं वारं निरगमदथ प्राविद्यादथ ॥ ९॥

3619

छिद्रान्वेषणतत्परः शियसाखि प्रायेण लोकोधुना रात्रिश्चापि धनान्धकारबहला गन्तुं न ते युज्यते ।

शार्क्सभरपद्धातिः

मा मैवं सिख वक्षभः प्रियतमस्तस्योत्स्वका दर्शने युक्तायुक्तविचारणा यदि भवेत्स्नेहाय दत्तं जलम् ॥ १०॥

3620

मन्दं निधेहि चरणी परिधेहि वासी
नीठं पिधेहि वलयाविलमञ्चलेन |
मा जलप साहसिनि शारदचन्द्रकान्तदन्तांशवस्तव तमांसि समापयन्ति | ११ | केषामण्येते।

अथ चन्द्रोदयवर्णनम् ॥ १२० ॥

3621

उदयतटान्तरितमियं पाची स्चयति दिङ्किशानाथम् । परिपाण्डुना मुखेन प्रियमिव हृदयस्थितं रमणी ॥ १॥ श्रीहर्षस्य।

3622

अथ मन्मथवाहिनीपरागः किमपि ज्योतिरुद्स्फुरत्पुरस्तात् । तिमिरस्य जरा चकोरकूरं कुलटाकेलिवनीदवानलार्चिः ॥ २॥

कस्यापि।

भय पथिकवधूदहनः द्यानकैरुदभूनिद्याकरालोकः । कुमुदमबोधदूतो व्यसनगुरुश्रक्रवाकीणाम् ॥ ३ ॥ क्षेमेन्द्रस्य।

3623

3624

ततः कुमुदनाथेन कामिनीगण्डपाण्डुना । नेत्रानन्देन चन्द्रेण माहेन्द्री दिगलंकृता ॥ ४ ॥ व्यासस्य।

3625

हंसी यथा राजित पङ्कलस्थः सिंहो यथा मन्दरकंदरस्थः |

चन्द्रोदयवर्णनम्

वीरो यथा दार्पतकुञ्जरस्थ-अन्द्रोपि बभाज तथाम्बरस्थः ॥ ५॥

यास्मीकिकवेः।

3626

पदयोदेति वियोगिनां दिनमणिः शृङ्गाररक्षामणि-स्तारामौक्तिकहारनायकमणिश्रण्डीशचूडामणिः । प्रौढानङ्गभुजंगमस्तकमणिः कंदर्पसीमन्तिनी-काञ्चीमध्यमणिश्रकोरपरिषचिन्तामणिश्रनद्रमाः ।। ६ ।। कस्यापि ।

3627

मृगाङ्कोयं धत्ते गगनजलधेः फेनतुलनां सितच्छत्राकारं मदननृपतेर्विश्वजयिनः । त्रियामारामाया मलयजविद्योषप्रतिकृतिं जगद्धात्रीदेव्या मणिमुकुरलक्ष्मीं च विमलाम् ॥॥॥ शार्द्वध्यस्य।

3628

आकाशवापीसितपुण्डरीकं शाणोपलं मन्मथसायकानाम् । पश्योदितं शारदमुत्पलाक्षि संध्याङ्गनाकन्दुकमिन्दुबिम्बम् ॥ ८॥ कस्यापि ।

3629

ॐ कारो मदनिद्वजस्य गगनकोडैकदंष्ट्राङ्कर-स्तारामीक्तिकशुक्तिरन्धतमसस्तम्बेरमस्याङ्कृशः । शृङ्गारार्गलकुञ्चिका विरहिणीममेच्छिदा कर्तरी संध्यावारवधून सक्षितिरियं चान्द्री कला ज्रम्भते ॥ ९॥ कस्यापि।

3630

त्रिनयनजटावहीपुष्पं निशावदनस्मितं पहिसलयं संध्यानारीनितम्बनखक्षतम् ।

शार्द्धधरपद्धतिः

तिमिराभिदुरं व्योम्नः भृङ्गं मनोभवकार्मुकं
प्रतिपदि नवस्येन्दोर्विम्बं सुखोदयमस्तु नः ॥ १०॥
फल्गुहस्तिन्याः।

3631

स्वैरं कैरवकोरकान्विदलयन्यूनां मनो दोलयन नम्भोजानि निमीलयन्मृगदृशां मानं समुन्मूलयन् । ज्योत्कां कन्दलयन्दिशो धवलयन्नम्भोधिमुद्देष्टय-न्कोकानाकुलयंस्तमः कवलयन्निन्दुः समुज्ज्यूम्भते ॥११॥ कस्यापि।

3632

एष स्वर्गतरंगिणीजलिमलिहिग्दन्तिदन्तसुति-र्भवयद्राजतकुम्भविभ्रमधरः शीतांशुरभ्युद्यतः । हंसीयत्यमलाम्बुजीयित लसिष्डिण्डीरिपण्डीयित स्फारस्फाटिककुण्डलीयित दिशामानन्दकन्दीयित ॥१२॥ शङ्कुधरस्य ।

3633

पुरंदरहरिद्दरीकुहरगर्भस्तप्रीत्थितस्तुपरकरकेसरी गगनकाननं गाहते |
मयूखनखरत्रुटत्तिमिरकुम्भिकुम्भस्थलोच्छलत्तरलतारकाकपटकीर्णमुक्तागणः ॥ १३॥
कस्यापि ।

3634

उपोढरागेण विलोलतारकं तथा गृहीतं द्वाद्याना निद्यामुखम् । यथा समस्तं तिमिरांद्युकं तथा पुरोपि रागाद्रितं न लक्षितम् ॥ १४॥

3635 अन्धकारगरलं यतो जग-न्मोहकारि भृशमित नित्यशः ।

चन्द्रोदयवर्णनम्

उज्ज्वलं जटरमोषधीपते-रञ्जनाभमभवत्ततः प्रिये ॥ १५ ॥ कस्यापि। 3636

अद्यापि स्तनशैलदुर्गविषमे किं मानिनीनां हदि स्थातुं वाञ्छति मान एष झगिति क्रोधादिवालोहितः । उद्यन्दूरतरप्रसारितकरः कर्षत्यसी तत्क्षणा-त्फुल्लत्कैरवकोषनिःसरदिलिश्रेणीकृपाणं दादी ॥ १६ ॥ कस्यापि।

3637

इन्दोरेककलाया रुद्रेणोद्धृत्य मूर्धनि विधृतायाः । स्थानमिव तुच्छमेतन्कलङ्करूपेण परिणमित ॥ १७॥

3638

सद्यः पाटितकेतकोद्रदलश्रेणीश्रियं विभ्रती येयं मौक्तिकदामगुम्फनविधौ योग्यच्छविः प्रागभृत् । उन्मेया कलशीभिरञ्जलिपुटैर्पाद्या मृणालाङ्करैः पातव्या च दाद्यिन्यमुग्धविभवे सा वर्तते चन्द्रिका ।।१८।। कस्यापि ।

3639

एतत्तर्कय कैरवक्रमहरे शुद्गारदीक्षागुरी। दिकान्तामुकुरे चकोरस्रहदि प्रौढे तुषारत्विषि । कर्पूरैः किमपूरि किं मलयजैरालेपि किं पार्हे-रक्षालि स्फटिकोपलैः किमघटि द्यावापृथिव्योर्वपुः ॥१९॥ कस्यापि।

3640

कपोले मार्जारी पय इति कराँ छेढि शशिन-स्तरुच्छिद्रशोतान्बिसमिति करी संकलयति । रतान्ते तलपस्थान्हरति वनिताप्यंशुकमिति प्रभामत्तश्चन्द्रो जगदिदमहो विष्ठवयति ॥ २०॥ भासस्य ।

बार्क्स्थरपद्धतिः

3641

कैलासायितमित्रिंभिर्विटिपिभिः श्वेतातपत्रायितं
मृत्पङ्केन दधीयितं जलनिधौ दुग्धायितं वारिभिः |
मुक्ताहारलतायितं व्रतिभिः द्याङ्कायितं श्रीफलैः
श्वेतद्दीपजनायितं जनपदैर्जाते दादाङ्कोदये || २१ ||
विविक्षमभदृस्य ।

3642

मिल्लकामालभारिण्यः सर्वाङ्गीणाई चन्दनाः । स्त्रीमवत्यो न लक्ष्यन्ते ज्यात्स्वायामभिसारिकाः ॥ २२ ॥ रिण्डकवेः।

3643

कुमुदेष्विधिकं भान्ति पतिताश्चन्द्ररङ्मयः । अतिप्रकृष्टज्ञीलेषु कुलेष्विव समृद्धयः ॥ २३ ॥ कस्यापि।

3644

लक्ष्मीक्रीडातडागो रितधवलगृहं दर्पणो दिग्वधूनां
पुष्पं दयामालतायास्त्रिभुवनजयिनो मन्मथस्यातपत्रम् ।
पिण्डीभूतं हरस्य स्मितममरसरित्पुण्डरीकं मृगाङ्को
ज्योत्सापीयूषवापी जयित सितवृषस्तारकागोकुलस्य।।२४॥
कालिशसस्य।

3645
मानिनीजनिवलोचनपातानुष्णबाष्पकलुषान्प्रतिगृह्मन् ।
मन्दमन्दमुदितः प्रययौ खं
भीतभीत इव शीतमयूखः ॥ २५॥

भारवेः।

3646
स्वाता वयं समधुपा मधुकोषवत्यधन्द्रः प्रसारितकरो हिजराज एषः ।
धरमत्समागमकृतोस्य पुनर्हितीयो
मा भूत्कलङ्क इति संकुचिता निलन्यः ॥ २६ ॥
कस्यापि।

अथ पानगोष्ठीवर्णनम् ॥ १२१ ॥

3647

दृष्ट्यते पानगोष्ठीषु कान्तावज्ञगतं मधु ।
स्मरं सहायमासाद्य प्रस्तो राहुरिवेन्दुना ॥ १॥
क्षेमन्द्रस्य ।

3648

पीतस्तुषारिकरणो मधुनैव सार्ध-मन्तः प्रविद्य चषकप्रतिबिम्बवर्ती । मानान्धकारमपि मानवतीजनस्य नूनं बिभेद यदसौ प्रससाद सद्यः ॥ २॥ रत्नाकरस्य।

3649

प्राप्यते गुणवतापि गुणानां व्यक्तमाश्रयवद्योन विदेशपः । तत्त्रथा हि दियताननदत्तं व्यानदेशे मधु रसातिद्यायेन ॥ ३ ॥ भारतेः ।

3650

सागसि पियतमे कृतकोपा याङ्कियुग्मपतितेपि न तुष्टा । सैव मद्यपरिलुप्तविवेका तं तथैव परितोषयति स्म ॥ ४ ॥

नम्रजितः।

3651

पिपि पिय सस स्वयं मुमु मुखासवं देहि में तत त्यज दुदु द्रुतं भभभ भाजनं काञ्चनम् । इति स्वितिजल्पितं मदवशात्कुरङ्गीदृशः प्रगे हसितहेतवे सहचरीभिरध्येयत ॥ ५॥ कस्यापि।

शार्कुधरपद्धति:

3652 हावहारि हसितं वचनानां कौदालं दृशि विकारविद्योषः | चिक्रिरे भृदामृजोरिप वध्वाः कामिनेव तरुणेन मदेन || ६ || माघकवेः |

3653

मूर्त्तिमन्तमि रागरसीघं
ते परस्परसमार्पतवक्ताः ।
अङ्गनासविमिषेण तदानीमक्षिपन्त हृदयेषु युवानः ॥ ७ ॥
जयमाध्वस्य

अथ चाटु सूतकी डासुरतप्रशंसाः ॥ १२२॥

3654

मुन्धे धानुष्कता केयमपूर्वा तव दृश्यते । यया विध्यसि चेतांसि गुणैरेव न सायकैः ॥ १॥ कस्यापि।

3655 कृष्णार्जुनानुरक्तापि दृष्टिः कर्णावलम्बिनी | याति विश्वसनीयत्वं कस्य ते कलभाषिणि ॥ २॥ रण्डिकवेः।

3656

स्मितपुष्पोद्गमोयं ते हृदयतेधरपञ्चवे ।
फलं तु जातं मुग्धाक्षि चक्षुषोर्मम पर्यतः ॥ ३॥
श्रीहर्षस्य।

3657

दासे कृतागिस भवेदुचितः प्रभूणां पादपहार इति मानिनि नास्मि दूये । उद्यत्कडोरपुलकाङ्कितकण्टकायै -र्यद्भिदाते तव पदं ननु सा व्यथा मे ॥ ४॥

कस्यापि।

3658

बन्धू तब्रात्वान्धवीयमधरः स्तिग्धा मधूकच्छवि-र्गण्डे चण्डि चकास्ति नीलनिलनश्रीमोचनं लोचनम् । नासान्वेति तिलप्रस्नपदवीं कुन्दामदन्ति प्रिये प्रायस्त्वनमुखसेवया विजयते विश्वं स पुष्पायुधः ॥ ९॥ जयदेवस्य ।

3659

तरंगय दृशोङ्गने रचय वन्ध्यामिन्दीवरं क्षणं वपुरपावृणु स्पृश्चतु काञ्चनं कालिमा । स्फुटीकुरु रदच्छदं त्रजतु विद्रुमः श्वेतता -मुदञ्चय मुखं मनाग्भवतु लज्जितश्चन्द्रमाः ॥ ६॥ राजशेखरस्य।

3660 यत्पद्ममादित्स्च तवाननीयां कुर क्र तरुक्ता च मृगाक्षि तक्ष्मीम् । एकार्थतिप्साकृत एव मन्ये द्याद्याङ्कपङ्केरहयोर्विरोधः ।। ७ ॥ श्रीहर्षस्य ।

> अथ द्यूतक्रीडा । 3661

आश्चेषचुम्बनरतोत्सवभूषणादि-क्रीडा दुरोदरपणः प्रतिभूरनङ्गः । भोगः स यद्यपि जये च पराजये च यूनोर्भनस्तदपि वाञ्छति जेतुमेव ॥ ८॥ मुरारेः ।

3662
अद्य बूतजिताधरमहविधावीशोसि तत्खण्डनाअद्य बूतजिताधरमहविधावीशोसि तत्खण्डनादाधिक्ये वद को भवानिति मृषाकोपाञ्चितभूलता ।
सद्यःस्विचकरामकुन्तलपरायत्तीकृतास्यस्य मे
मुग्धाक्षी प्रतिकृत्य तत्कृतवती बूतेपि यज्ञाजितम् ॥ ९ ॥

शार्क्सधरपद्धतिः

3663

गाढातिङ्गनपूर्वमेकमनया द्यूते जिते चुम्बनं
तित्किचित्परिरभ्य दत्तममुना प्रत्यिपतं चानया ।
नैतत्तादृगिदं न तादृशमिति प्रत्यपणप्रक्रमेर्यूनोश्चवनमेकमेव बहुधा रात्रिगता तन्वतोः ॥ १०॥
उडुीयकवेः।

3664

आश्चेषे प्रथमं क्रमेण विजिते हद्येधरस्यार्पणे नर्मद्युतिविधे पणं प्रियतमे कान्तां पुनः पृच्छति । अन्तर्हासनिरोधसंभृतरसोद्धेदस्फुरद्गण्डया स्त्रैरं सारिविसारणाय निहितः स्वेदाम्बुगर्भः करः॥११॥

अथ खरतप्रशंसा ।

3665

सुरते च समाधी च मनो यत्र न हीयते | ध्यानेनापि हि किं तेन किं तेन सुरतेन वा | १२ | कस्यापि।

3666

यत्र न मदनविकारः सङ्गावसमर्पणं च गात्राणाम् । तस्मिम्नुद्धतभावे पद्मुकर्मणि पद्मव एव रज्यन्ते ॥ १३॥ 3667

प्रतिक्षणसमुद्धसच्चवक्र ठाकठापान्वितं क्षपाकरिव ठोकने यदि तवास्ति कौतूहरुम् । विलोकय तदा सखे सुरतसंगरासूत्रण-प्रहृष्टदियतामुखं निविडकञ्चकोत्तारणे ॥ १४॥

भहसोमेश्वरस्य । 3668

संदष्टेभरप्रुवे सचिकतं हस्तायमाधुन्वती मा मा मुञ्च शंटेति कोपवचनैरानर्तितभ्रूलता । सीत्काराञ्चितलोचना सरभसं यैश्वम्बिता मानिनी प्राप्तं तैरमृतं अमाय मथितो मूढेः सुरैः सागरः ॥ १५॥ अमहकंश्यैती

अथ नववधूसंगमः ॥ ११२३ ॥

3669

रक्षामालिकया बाले बद्धया किं प्रयोजनम् । भवरयंभाविनावेतौ कुचमहकचमहौ ॥ १॥ कस्यापि।

3670

नीरन्ध्रं परिरभ्यते प्रियतमो भूयस्तरां चुम्ब्यते
तद्घाढं क्रियते यदस्य रुदितं चाटूरकरैः स्तूयते ।
सख्या मुग्धवधूरसौ रतिवधौ यत्नेन सा शिक्षिता
निर्भान्तं गुरुणा पुनः शतगुणं पञ्चेष्णा कारिता ॥ २ ॥
सदस्य।

3671

बाला तन्वी मृदुतनुरिति त्यज्यतामत्र शङ्का दृष्टा कान्तिद्भमरभरतो मञ्जरी भज्यमाना । तस्मादेषा रहसि भवता निर्दयं पीडनीया मन्दाक्रान्ता विस्जिति रसं नेक्षुयष्टिः समयम् ॥ ३ ॥ विकटनितम्बायाः ।

अथ नववधूसुरतारम्भक्रीडा ।

3672

दृष्टा दृष्टिमधो ददाति कुरुते नालापमाभाषिता द्राय्यायां परिवृत्य तिष्ठति बलादालिङ्गिता वेपते । निर्यान्तीषु सखीषु वासभवनाचिर्गन्तुमेवेहते बाला वामतया प्रियस्य नितरां प्रीत्ये नत्रोद्धाभवत् ॥ ४ ॥ श्रीहर्षस्य ।

शार्द्गधरपद्धातिः

3673

पटालमें पत्यो नमयति मुखं जातिवनया हटाश्चेषं वाञ्छत्यपहरति गात्राणि निभृतम् । न राक्रोत्याख्यातुं स्मितमुखसखीदत्तनयना हिया ताम्यत्यम्तः प्रथमपरिहासे नववधूः ॥ ५ ॥

अमरुकस्य ।

3674

अंसाकृष्टदुकूलया सरभसं गूढी भुजाभ्यां स्तना-वाकृष्टे जवनांशुके कृतमधः संसक्तमूरुद्दयम् । नाभीमूलनिवद्धचक्षुपि तया त्रीडानताङ्क्या प्रिये दीपः फूट्कृतिवातवेपितशिखः कर्णोत्पलेनाहतः ॥ ६॥ कर्णोत्पलस्य।

3675

विरम नाथ विमुन्च ममान्चलं रामय दीपिममं समया सखीम् । इति नवोढवधूवचनैर्युवा मुदमगादिधकं सुरतादिप ॥ ७ ॥

रद्रस्य।

3676

चम्बनेषु परिवर्तिताधरं
हस्तरोधि रसनाविषद्दने |
विन्नितेच्छमपि तस्य सर्वतो
मनमथेन्धनमभूद्रधूरतम् || ८ ||

कालिवासस्य ।

3677

समाक्त श्रं वासः कथमि हडात्पर्यित तदा क्रमादूरुद्दन्द्दं जरडशरगौरं मृगदृशः । तया दृष्टिं दत्त्वा महति मणिदीपे निपुणया निरुद्धं हस्ताभ्यां झिगिति निजनेत्रोत्पलयुगम् ॥ १॥ कस्यापि। 3678

बलाजीता पार्श्व मुखमिममुखं नैव कुरुते
धुनाना मूर्धानं हरित बहुश्रभुम्बनिविधम् ।
हिद न्यस्तं हस्तं क्षिपित गमनारोपितमना
नवोढा वोढारं सुखयित च संतापयित च ॥ १०॥
कस्यापि।

अथ सुरतकेलिकथनम् ॥ १२४ ॥

3679

आस्तां दूरेण विश्लेषः प्रियामालिङ्गतो मम । स्वेदः किं नु पर्वतः ॥ १॥ कस्यापि।

3680

आयाते दियते मनोरथदातैनीते कथंचिहिने वैदम्ध्यापगमाज्जाडे परिजने दीर्घा कथां कुर्वति । दष्टास्मीत्यभिधाय सत्वरतरं व्याधूय चीनांद्युकं तन्व द्धा रतिकातरेण मनसा नीतः प्रदीपः दामम् ॥ २॥ अद्भुतपुण्यस्य ।

3681

भजन्त्यास्तल्पान्तं कृतकपटकण्डूति पिहितस्मिते जाते गेहाद्वहिरवहितालीपरिजने |
प्रियास्यं पदयन्त्याः स्मरशरसमाकृतस्रभगं
सलज्जा लज्जापि व्यगमदिव दूरं मृगदृशः || ३ ||
जयदेवस्य।

3682

चिरविरहिणोरत्युत्कण्डाश्रथीकृतगात्रयो-र्नविमव जगज्जातं भूयश्चिरादिभनन्दतोः । कथमपि दिने दीर्घे याते निशामिष्क्डयोः प्रसरित कथा बही यूनोर्यथा न तथा रितः ॥ ४॥

शार्कुधरपद्धतिः

3683

गाढािल जुनवामनी कृतकु चप्रोद्भृतरो मोहमा सान्द्र खेहरसातिरेकि विगल च्छ्रीमि चितम्बाम्बरा । मा मा मानद माति मामलिमिति क्षामाक्षरो छा पिनी खप्ता किं नुमृता नुकिं मनिस में लीना विलीना नुकिम्॥५॥ अमहकस्यैतौ ।

3684

दृशा सपिद मीलितं दशनरोचिषा निर्गतं करेण परिवेपितं वलयकैरथाक्रन्दितम् । प्रियैः समदयोपितां तनुविखण्डामानेधरे परव्यसनकातराः किमिव कुर्वतां साधवः ॥ ६ ॥ कस्थापि ।

3685

धिमहो भङ्गमेतु प्रविशंतु तिलकः केशपाशान्धकारं पत्राली गण्डपालीं त्यजतु च विवरं कर्णयोर्गन्तुकामा । वामायाः कान्तदन्तक्षततिसहने त्वेक एवाधरोसी वीरः कामाहवेस्मिन्निति वदति मुहुर्नूपुरः काणभङ्गशा। । ७।। भानुपण्डितस्य ।

3686

दोभ्यी संयमितः पयोधरभरेणापीडितः पाणिजै-राविद्धो दरानैः क्षताधरपुटः श्रोणीतलेनाहतः । हस्तेनानिमतः करेधरसुधास्यन्देन संमोहितः कान्तः कामपि तृप्तिमाप तदहो कामस्य वामा गतिः ॥८॥

3687

ईषन्मीिलतदृष्टिमुग्धहिसतं सीत्कारधारावशा-दव्यक्ताकुलकेलिकाकुविकसद्दन्तां शुधौताधरम् । श्वासोत्किम्पिपयोधरोपरिपरिष्वकतं कुरङ्गीदृशी हर्षोत्कर्षविमुक्तिनिः सहतनोधन्यो धयत्याननम् ॥ १॥ स्रायदेवस्यैती।

सुरतके। लेकथनम्

3688

रितरभसनितान्तश्रान्तकान्ताकुचान्तः श्रम्भ निवासित नाभिदेशेष्वधो वा । स्मितमधुरमुखीनां हीणनेत्रोत्पलाना- मधरमधु वधूनां भाग्यवन्तः पिबन्ति ॥ १०॥

3689

चारुनूपुररणत्कृतं रते
कामिनां हरित मानसं यथा |
नो तथा मधुरगीतवादितं
केकिचातकपिकस्वना अपि || ११ ||
शार्कुभरस्यैतौ।

3690

नेषा वेगं मृदुतरतनुस्तावकीनं विसोढुं शस्ता नेनां चपल नितरां खेदयेन्दीवराक्षीम् । रत्यध्यासं विदधत इति प्राणनाथस्य गत्वा कर्णोपान्ते निभृतनिभृतं नूपुरं शंसतीव ॥ १२ ॥ मूर्तस्य।

3691

स्वामिन्प्रभो प्रिय गृहाण परिष्वजस्व किं किं दाटोस्यकरुणोसि स्रखोज्झितोसि । हा दुःखयस्यलमलं विरमेति वाचः स्त्रीणां भवन्ति स्ररते प्रणयानुकूलाः ॥ ९३॥

कुमारभहस्य।

3692

स्विचं मण्डलमैन्दवं विगितितं स्नग्भार्त्रद्धं तमः
प्रागेव प्रथमानकेतकशिखाबीरायितं च स्थितम् ॥
शान्तं कुण्डलताण्डवं कुवलश्रद्धन्द्धं तिरो मीतितं
वीतं विद्रुमसीत्कृतं निहं ततो जाने किमासीदिति ॥ १४॥
कस्यापि ।

शाङ्गिधरपद्धतिः

3693

मत्तेभकुम्भपरिणाहिनि कुङ्कुमार्द्रे कान्तापयोधरयुगे रतखेदखिन्नः । वक्षो निधाय भुजपञ्जरमध्यवर्ती धन्यः क्षपाँ क्षपयित क्षणलब्धनिद्रः ॥ १५ ॥ भर्त्वहरेः।

अथ विपरीतरतम् ॥ १२५ ॥

3694
तन्नास्ति कारयित यन्न मनोभवस्य
सा शक्तिरप्रतिहता भुवने तथाहि ।
उद्घाटच पीवरपयोधरमण्डलायं
वल्गन्ति पत्युरुपरि प्रमदा अपीह ॥ १॥
श्रीवर्षनस्य।

3695

पततु तवोरिस सततं दयिताधस्मिछमिछकानिकरः । रतरसरमसकत्रपहलुलितालकवछरीगिलितः ॥ २॥ वाणभद्दस्य ।

3696

प्रशान्ते नूपुरारावे श्रूयते मेखलाध्वनिः । कान्ते नूनं रतश्रान्ते कामिनी पुरुषायते ॥ ३ ॥ कस्यापि ।

3697

प्रारब्धे रितकेलिसंकुलरणारम्भे तया साहस-प्रायं कान्तज्ञयाय किंचिदुपरि प्रारम्भि तत्संभ्रमात् । खिचा येन कटीतटी शिथिलिता दोविहिक्त्किम्पितं वक्षो मीलितमक्षि पौरुषरसः स्त्रीणां कुतः सिध्यित ॥ जयवेवस्य।

3698

वलगत्कुचं व्याकुलकेशपाशं स्विद्यनमुखं स्वीकृतमन्दहासम् ।

सुरतिवृत्तिः

पुण्यातिरेकात्पुरुषा लभन्ते पुंभावमम्भोरुहलोचनानाम् ॥ ५ ॥ कस्यापि ।

3699

मुग्धे तवास्मि दियता पुरुषो भव त्व-मित्युक्तया निह नहीति शिरो विधूय | स्वस्मात्करात्प्रियकरे वलयं क्षिपन्त्या वाचं विनाभ्युपगमः कथितो मृगाक्ष्या ॥ ६॥ कस्यापि।

3700

कचित्ताम्बूलाक्तः कचिदगरुपङ्काङ्कमितनः कचिचूर्णोद्वारी कचिदिप च सालक्तकपदः । वलीभङ्काभोगेरलकपिततैः कीर्णकुष्ठमैः स्थियाः सर्वावस्यं कथयित रतं प्रच्छदपटः ॥ ७॥ कस्यापि।

3701 ईषत्कम्पपयोधरं गुरुकटीपीढप्रहाराद्धृतं स्विद्यद्वालमनेकहास्यसरसं संकथ्यपादव्यथम् । वारंवारमुरःप्रपातस्त्रभगं संदृश्यमानाधरं किंचिद्दत्तनितम्बदेशनखरं धन्यो रतं सेवते ॥ ८॥ श्रीशिवससदेवानाम्।

अग्रितामलकावलीं सकुत्तुमां विभ्रचलकुण्डलं आलोलामलकावलीं सकुत्तुमां विभ्रचलकुण्डलं किंचिन्मृष्टविशोषकं तनुतरैः स्वेदाम्भसः सीकरैः । किंचिन्मृष्टविशोषकं तनुतरैः स्वेदाम्भसः सीकरैः । किंचिन्या यत्तुरतान्ततान्तनयनं वक्तं रत्तव्यत्यये तत्त्वां पातु चिराय किं हरिहरत्रद्वादिभिदैवतैः ॥ ९ ॥ अमहकस्य।

अथ सुरतिवृत्तिः ॥ १२६ ॥ 3703 शान्ते मन्मथसंगरे रणभृतां सत्कारमातन्वती वासोदाज्जधनस्य पीनकुचयोहीरं श्रुतेः कुण्डलम् । विस्वोष्टस्य च वीटिकां सुनयना पाण्यो रणस्कङ्कणं पश्चास्त्रम्विनि केशपाश्चानिचये मुक्तो हि वन्धक्रमः ॥ १॥ कस्यापि।

3704

व्यालोलः केशपाशस्तरितमलकेः स्वेदलोली कपोली क्रिटा विम्बाधरश्रीः कुचकलशरुचा हारिता हारयिष्टः । काञ्ची कांचिद्गताशां स्तनजवनपदं पाणिनाच्छादयन्ती भूषाहीनापि काचित्प्रियहदयमहो प्रीणयत्येव मुग्धा ॥ २॥ जयदेवस्य।

3705

नेपथ्यादिप राजते हि नितरां व्यालुप्तभूषा तनुः संभोगश्रममीलितं विजयते चक्षुः कटाक्षादिप । गाढालिङ्गनकातुकादिप नवं दोविछिविस्नंसनं पीत्यालापरसादिप प्रियतमं मीनं कुरङ्गीहृशः ॥ ३॥ हिरहरस्य।

3706

करिकसिलयं धृत्वा धृत्वा विमार्गित वाससी क्षिपति छमनोमालादोपं प्रदीपिद्याखां प्रति । स्थगयति मुहुः पत्युनेत्रे चिहस्य समाकुला छरतिवरतो रस्या तन्वी पुनः पितमाश्रिता ॥ ४॥

3707

सुरतिवरती त्रीडावेदाश्रमश्रथहस्तया रहसि गिलतं तन्व्या पाप्तुं न पारितमंद्युकम् । रितरसजडैरङ्गरङ्गं पिधातुमदाक्तया पियतमतनी सर्वाङ्गीणं प्रविष्टमधृष्टया ॥ ५॥ अमहकस्यैती।

3708

प्रियश्<mark>ततपटस्तेयत्रीडाविडम्बनविह्नु</mark>ठां किमपि कृपणाठापां बाठां विठोक्य ससंभ्रमः । अपि विचलितस्कन्धावारे गते स्ररताहवे त्रिभुवनमहाधन्वी स्थाने न्यवर्तत मन्मथः ॥ ६॥ कस्यापि।

3709

निर्वृत्ते सुरतोत्सवे बहुविधे जातेधिके कुक्तमे तल्पे स्वेदनलाई चन्दनमये किंचिद्वृहीताम्बरे । सान्द्रस्नेहवशाद्विशेपविषयव्यासङ्गाजिद्यात्मनो-द्वैपत्योः स्मरवस्मरातुरतया भूयोपि जाता स्पृहाः।। ७॥ कस्यापि।

अथ निर्शाथकीडनादिकम् ॥ १२७॥

3710
श्वामितानिखिलदीपे स्नुप्तनिद्रालुलोके
रतपरवश्चित्ता मध्यरात्रे विबुद्धाः ।
प्रथमसरतिख्वां मुग्धिकां बोधयन्तो
बहुदृढपरिरम्भैः कामुकाः खेदयन्ति ॥ १॥
शार्क्तथरस्य।

3711

वदनशिताः स्पर्शे शीतादिवागतवेपथुः स्तनयुगलके भ्रान्त्वा तुङ्गे निविष्ट इव श्रमात् । ज्वलितमदनाङ्गारे तन्व्यास्ततो जघनस्थले सपुलकजलः पत्युः पाणिर्विलीन इवाभवत् ॥ २ ॥ कस्यापि ।

3712

रितकृति गते मायानिद्रां प्रवर्तितचुम्बना
पुलकपयसा तत्त्वं मत्वा मुखादहतानना ।
कृतकशयनो नियाह्योसीत्युदीर्यं कलं वधूर्वणितमधरं कृत्वा दन्तैरपूर्यत स्पृहाम् ॥ ३ ॥
कस्यापि ।

शार्क्तधरपद्धतिः

अय प्रणयकलहे नायिकानुनयः ।

3713

गतप्राया रात्रिः शशिमुखि शशी शीर्यत इव प्रदीपोयं निद्रावशमुपगतो चूर्णत इव । प्रणामान्तो मानस्तदपि न जहासि क्रुधमहो कुचप्रत्यासत्त्या हृदयमपि ते चण्डि कटिनम् ॥ ४॥

3714

क्षीणां शुः शशालाञ्चनः शशिमुखि क्षीणो न मानस्तव स्मेरं पद्मवनं मनागपि न ते स्मेरं मुखाम्भोरुहम् । पीतं श्रोत्रपुटेन पटुदरुतं पीतं न ते जाल्पितं रक्ता शक्रदिगङ्गना रविकरैर्नाद्यापि रक्तासि किम् ॥ ५॥ कयोर्प्येतौ ।

3715

एकस्मिञ्छयने पराङ्कुखतया बीतोत्तरं ताम्यती रन्योन्यं हृदयस्थितेष्यनुनये संरक्षतोर्गीरवम् । दंपत्योः ज्ञानकैरपाङ्कवलनान्मिश्रीभवचक्षुषे । ६॥ भीयो सानकिलः सहासरभसं कण्डयहोनुष्ठितः ॥ अमहकस्य।

3716

कृत्वा वियहमभुपातकलुषं द्राय्यासनादुत्थिता क्रोधाचापि विहाय गर्भभवनद्दारं रुषा प्रस्थिता । दृष्ट्वा चन्द्रमसं प्रभाविरहितं प्रत्यूषवाताहता ॥ ७॥ हा रात्रिस्त्वरिता गतेति पतिता कान्ता प्रियस्योरिति ॥

अथ प्रभातवर्णनम् ॥ १२८॥

3717 अभूत्याची पिङ्गा रसपितिरिव प्राक्य कनकं गतच्छायश्वनद्रो बुधजन इव प्राम्यसदिसि । क्षणं क्षीणास्तारा नृपतय इवानुद्यमपरा न दीपा राजन्ते द्रविणरहितानामिव गुणाः ॥ १॥

3718

विरलविरलीभूतास्ताराः कलौ सुजना इव व्यपसरित च ध्वान्तं चित्तात्सतामिव दुर्जनः । मन इव मुनेः सर्वत्रापि प्रसन्नमभूत्रभो विगलति निशा क्षिप्रं लक्ष्मीरनुद्यामिनामिव ॥ २॥ एतौ भोजराजकविवर्गस्य।

3719

त्रजत्यपर्वारिधि रजतिषण्डपाण्डुः शशी नमन्ति जलबुद्धदयुतिसपङ्क्षयस्तारकाः । कुरण्टकविषाण्डुरं दधित धाम दीपाङ्करा-श्रकोरनयनारुणा भवति दिक्च सौत्रामणी ॥ ३॥ कस्यापि।

3720

दिशि दिशि मृगयन्ते वक्षवा वत्समेते
मुहुर्पगतिनद्राः सप्तयो हेषितेन |
अयमपि च सरोषैः कामिभिः श्रूयमाणो
नदित मधुरतारं ताम्रचूडो विहंगः ॥ ४ ॥
कस्यापि।

3721

यः सैन्ये स्मरपार्थिवस्य विरहिप्रत्यर्थिनामयणीज्योत्स्नानिर्झरमुज्झित स्म जगतां यस्तापनिर्वापणम् ।
सोयं तारकनायकः किमपरं शृङ्गारसंजीवनं
जातः पृष्ठपरागपाण्डुरजरत्कूष्माण्डपिण्डाकृतिः ॥ ५॥

3722 भिन्दानी मानिनीनां पतिषु रुपमयं हर्म्यपारावतेभ्यो वाचालत्वं ददानः कवितृषु कविताप्रातिमं संद्धानः । पातस्त्यस्तूर्यनादः स्थगयति गगनं मांसरुः पांखतल्पा-दस्वल्पादुत्थितानां नरवरकरिणां शृङ्खलाशिङ्मितेन ॥६ कस्यापि।

3723

अविरतमविरामा रागिणां सर्वरात्रं नवनिधुवनहीलाः कौतुकेनाभिवीक्ष्य । इदमुदवसितानामस्फुटालोकसंप-चयनमिव सनिद्रं घूर्णते दैपमर्चिः ॥ ७ ॥

3724

कुमुदवनमपिश्रे श्रीमदम्भेजिखण्डं त्यजित मुदमुलूकः पीतिमांश्रक्रवाकः । उदयमहिमरोर्चिर्याति ज्ञीतांज्ञुरस्तं हतविधिललितानां ही विचित्रो विपाकः ॥ ८॥

3725

लुलितनयनताराः क्षामवक्त्रेन्दुबिम्बा
रजनय इव निद्राह्मान्तनीलोत्पलाक्ष्यः ।
तिमिरमिव दधानाः स्रंसिनः केद्रापाद्यानवनिपतिगृहेभ्यो यान्त्यमूर्वारवध्वः ॥ ९ ॥
मायकवैः।

3726

ये कुण्ठीकृतवस्त्रभप्रणतयः शस्त्रेरनङ्गस्य ये न प्राप्ताश्च निशीथिनीपतिकरैः शैथिल्यवीथीमिष । ते निःशङ्कविटङ्कतालुतुमुलपोतस्रुतस्राविते-श्चित्ताः कुक्कुटकूजितैर्मृगदृशां मानयहयन्थयः ॥ १०॥ विल्हणस्य ।

3727

भारो जग्मुषि ताम्रचूडरिटते श्रोत्रं पबुद्धा जवा-व्यिचिद्दासवदिङ्गुखं पविकसहृष्ट्या गवाक्षाध्वना । संत्रासेन समीरिता प्रियतमप्रेम्णावरुद्धा राने-रुत्थानीपनिवेदानानि कुरुते तल्पे मुहुः पांसुला ॥ ११॥ कस्यापि।

3728

निर्यान्त्या रितवेइमनः परिणतप्रायां विलोक्य क्षपां गाढालिङ्गनसुम्बनानि बहुद्याः कृत्वाप्यसंतुष्टया । एकं भृमितले निधाय चरणं तल्पे प्रकल्प्यापरं तन्त्यङ्गचा परिवर्तिताङ्गलतया प्रेयांश्विरं सुम्बितः ॥१२॥ कस्यापि ।

अथ प्रभातवायुसूर्यीदयवर्णनम् ॥ १२९ ॥

3729

विकचकमलगन्धेरन्धयन्भृद्धमालाः स्राभितमकरन्दं मन्दमावाति वायुः । समदमदनमाद्यद्यीवनोहामरामा-रमणरभसखेदस्वेदविच्छेददक्षः ॥ ९॥ मायकवेः।

3730

स्तनपरिसरभागे दूरमावर्तमानाः
स्फुटतिमिनि मध्ये किंचिदेव स्खलन्तः ।
ववुरलघुनितम्बाभागरुद्धा वधूनां
निधुवनरसखेदच्छेदिनः श्रीतवाताः ॥ २॥
कस्यापि ।

3731

पातः सीमन्तिनीनां निधुवनलुलितान्संसयन्केशपाशागुन्मीलत्पङ्कानतःपरिमलस्ररिमः स्पारयन्कामलीलाः ।
स्वच्छावस्यायविनदून्दिशि दिशि विकिरनस्थूलमुक्ताफलामान्धूलीभिः केतकीनां धवलितभुवनो वाति मन्दं नमस्वान् ॥ ३ ॥
कस्याप ।

3732

रामाणां रमणीयवज्ञदाशिनः स्वेदोपविन्दुष्ठुतो व्यालोलालकमञ्जरीः प्रचलयन्धुन्वज्ञितस्बांशुकम् । प्रातर्वाति न चातिकृष्टविकसद्राजीवराजीरजः-पुञ्जामोदमनोहरो रतिरसग्लानिं हरन्मारुतः ॥ ४॥ कस्यापि ।

अथ सूर्योदयवर्णनम् ।

3733

ततः कोकवधूबन्धुर्बन्धूककुत्तमप्रभः । उदयादिशिरोरत्वमुद्ययौ तेजसां निधिः ॥ ५॥ आर्क्स्यरम्य ।

3734

निजांशुकावृतां प्राचीं चुम्बत्यर्केतिरागिणि ।
लज्जयेव ययौ कापि रयामा मीलितलेचना ॥ ६ ॥
स्वीः कविदर्भणस्य ।

3735

आगत्य संप्रति वियोगविसंस्थुलाङ्गी -मम्मोजिनीं कचिदिप क्षिपतित्रियामः । एतां प्रसादयित पश्य शनैः प्रमाते तन्वाङ्गि पादपतनेन सहस्रारिमः ॥ ७॥ क्षस्यापि ।

3736

उन्निद्रकोकनदरेणुपिदाङ्गिताङ्गा गायन्ति मत्तमधुषा गृहदीर्धिकाद्य । एतचकास्ति च रवेर्नवबन्धुजीव-पुष्पच्छदाममुदयाचलचुम्बि विम्बम् ॥ ८ ॥

3737 उदयति विततोर्ध्वरिहमरज्जा-वहिमरुचौ हिमधाझि याति चास्तम् । वहति गिरिरयं विलम्बिघण्टा-द्वयपरिवारितवारणेन्द्रलीलाम् ॥ ९ ॥ माघकवेः।

3738

अयमुदयति मुद्राभञ्चनः पद्मिनीनाः
मुदयगिरिवनालीबालमन्दारपुष्पम् ।
विरह्विधुरकोकद्वन्द्वबन्धुर्विभिन्दन्कुपितकपिकपोलक्रोडताम्रस्तमांसि ॥ १०॥
कस्यापि ।

अथ संभोगाविष्करणम् ॥ १३०॥

अ७७ चन्दनं स्तनतटेषरिवस्वे यावकं घनतरं च सपत्याः । प्रातरीक्य कुपितापि मृगाक्षी सागिस प्रियतमे परितुष्टा ।। १ ।। कस्यापि।

3740

लाक्षालक्ष्म ललाटपट्टमाभितः केयूरमुद्रा गले वक्त्रे कज्जलकालिमा नयनयोस्ताम्बूलरागः परः । इट्टा कोपविधायि मण्डनमिदं प्रातिश्चरं प्रेयसो लीलातामरसोदरे मृगदृशः श्वासाः समाप्तिं गताः ॥ २॥

3741
यद्रात्रो रहिस व्यपेतिवनयं वृत्तं रसात्कािमनीरन्योन्यं श्यनीयमीहितरसावाितप्रवृत्तस्पृहम् ।
तत्सानन्दिमिलह्शोः कथमि स्मृत्वा गुरूणां पुरो
हासोद्रेदिनरोधमन्थरिमलत्तारं कथंचित्स्थितम् ॥ ३ ॥
अगरकस्यतौ।

शार्द्गधरपद्धातिः

3742

बहु जगद पुरस्तात्तस्य मत्ता किलाहं
चकर च किल चाटु पोढयोषिद्ददस्य ।
विदित्तमिति सखीभ्यो रात्रिवृत्तं विचिन्त्य
व्यपगतमद्याह्नि त्रीडितं मुग्धवध्वा ॥ ४ ॥
मायक्रवेः।

मा घ

3743

दंपत्योर्निशि जल्पतोर्गृहशुकेनाकार्णतं यद्वच-स्तत्यार्तगुरुसंनिधा निगदतस्तस्यातिमात्रं वधूः । कर्णालम्बितपद्मरागशकलं विन्यस्य चळ्वाः पुटे त्रीडार्ता प्रकरोति दाडिमफलव्याजेन वाग्बन्धनम् ॥ ५॥ कस्यापि।

3744

द्र्पणेषु परिभोगद्राज्ञी पृष्ठतः प्रणयिनो निषेदुषः । प्रेक्ष विस्वमनुविस्वमात्मनः कानि कानि न चकार ठज्ज्या ॥ ६॥ कालिकासस्य।

3745

रतिखन्नतनुं पातर्रुज्ञानम्रमुखीं वधूम् । स्मरन्तीं रात्रिचरितं दृष्ट्वाप्नोति न को मुदम् ॥ ७॥ _{बार्जुःधरस्य}।

3746

धन्यासि या कथयसि प्रियसंगमेपि
नर्मोक्तिचाटुक शतानि रतान्तरेषु ।
नीवीं प्रति प्रणिहिते तु करे प्रियेण
सख्यः शपामि यदि किंचिदपि स्मरामि ॥ ८॥
विज्ञकायाः।

3747

कान्ते तल्पमुपागते विगितिता नीवी स्वयं बन्धनान इसो विश्वयमेखलागुणधृतं किंचिन्नितम्बे स्थितम् । एतावत्सि विद्या केवलमहं तस्याङ्गसङ्गे पुनः कोयं का वयमत्र किं नु सुरतं स्वल्पापि मे न स्मृतिः॥१॥ अमस्कस्य।

3748

धन्यास्ताः सिख योषितः प्रियतमे सर्वाङ्गलप्नेपि याः प्रागल्भ्यं रचयन्ति मन्मथिवधावालम्ब्य धेर्यं महत् । अस्माकं तु तदीयपाणिमुकुलेनोन्मोचयन्त्यंशुकं कोयं का वयमत्र किं च सुरतं नेषा स्मृतिर्जायते ॥१०॥ 3749

> किमिप कान्तभुजान्तरवर्तिनी कृतवती यदियं कलभाषिणी । तदनुकृत्य गिरा गुरुसंनिधी हियमनीयत सारिकया वधूः ॥ ९९॥ कस्यापि ।

अथ सतीवर्णनकुलवधूवृत्ते ॥ १३१ ॥

3750

निर्व्याजा दियते ननान्दृषु नता श्वश्रूषु भक्ता भव स्निग्धा बन्धुषु वत्सला परिजने स्मेरा सपत्नीष्विप । भर्तुर्मित्रजने सनर्मवचना खिन्ना च तद्देरिषु प्रायः संवननं नतभ्रु तिददं वीतोषधं भर्तृषु ॥ १॥ राजशेखरस्य ।

3751

सानाम्भी वह साधिता रसवती देवाप्तिकार्योचितः संभारो रचितो विद्युद्धवसने कालोचिते योजिते । स्नानं नाथ विधीयतामितथयः सीदन्ति नान्या त्वरा धन्यं बोधयते श्रीति पति मध्याह्मस्रप्तं सती ॥ २॥

शार्कु धरपद्धातिः

3752

नातः परं कुलमतः परतो न शीलं नातः परं च करुणासदनं मृगाक्ष्याः । यद्वाष्पविन्दुरपराधवतोपि पत्यु- रत्सिङ्गितेन चरणेन तयापनिन्ये ॥ ३॥ कस्यापि ।

3753

दुर्वाराः स्मरमार्गणाः प्रियतमो दूरे मनोप्युत्सुकं गाढं प्रेम नवं वयोतिकटिनाः प्राणाः कुठं निर्मठम् । स्त्रीत्वं धैर्यविरोधि मन्मथस्रहत्काठः कृतान्तोक्षमी सोढव्याः सिख सांप्रतं कथममी सर्वेप्रयो दुःसहाः ॥ ४॥ मयूरसूनोः सङ्क्रकस्य।

3754

अस्माकं साखि वाससी न रुचिरे घैवेयकं नोज्ज्वलं नो वक्रा गतिरुद्धतं न हसितं नैवास्ति कश्चिन्मदः । किं त्वन्येपि जना वदन्ति स्नुभगो ह्यस्याः पतिर्नान्यतो दृष्टिं निक्षिपतीति विश्वामियता मन्यामहे दुःस्थितम् ॥ ५ ॥ स्दस्य।

अथ कुलवधूवृत्तम्।

3755

जीवित जीवित नाथे स्रियते च मृते मुदा युता मुदिते । सहजसेहरसाला कुलविता केन तुल्या स्यात् ॥ ६ ॥ शार्क्तभरस्य।

3756

मिक्तः प्रेयिस संश्रितेषु करुणा श्वश्रूषु नम्नं शिरः प्रीतिर्ज्ञातिषु गौरवं गुरुजने क्षान्तिः कृतागस्यि । अम्लाना कुलयोषितां वृतविधिः सोयं विधेयः पुन-र्मद्रर्नुदेयिता इति प्रियसखीबुद्धिः सपत्नीप्विष ॥ ७ ॥ 3757

अभ्युत्थानमुपागते गृहपता तद्राषणे नम्नता
तत्पादार्षितदृष्टिरासनविधिस्तस्योपचर्या स्वयम् ।

स्रिते तत्र दायीत तत्प्रथमतो जह्याच द्राय्यामिति

पाच्यैः पुत्रि निवेदितः कुलवधूसिद्धान्तधर्मागमः ॥ ८॥

राजशेखरस्य।

3758

चतुर्थेह्नि स्नातां त्रिदिनिवरहात्पाण्डुवदनां रजोमुक्तां तन्वीं चपलनयनां कामकलिताम् । हिमत्वङ्गार्जारीमलयभवगन्धप्रणियनी-मधन्यः को मुङ्के च्युतकु समरोषामिव लताम् ॥ १॥ कस्यापि।

3759

तज्जावशावनतमन्थरदृष्टिपातं
विश्वम्बितं कुरुवधूवदनारविन्दम् ।
तेषामनेकपुरुषव्रणिताधरेषु
तृप्तिः कथं भवति वेशवधूमुखेषु ॥ १०॥
कस्यापि ।

3760

प्रतिरजिन प्रतिदिवसं विहर विश्विण्डि डिण्डिमं दत्त्वा । कोणवधूट्रग्वितिर्विश्वं पुनराकुलीभवित ॥ ११ ॥ हरिहरस्य।

अथासतीचरितम् ॥ १३२ ॥

3761

वयं बाल्ये बालांस्तरुणिमित यूनः परिणता-वपीच्छामो वृद्धान्परिणयिविधिस्तु स्थितिरिति । त्वयारब्धं जनम क्षपयितुमनेनैकपितना न मे गोत्रे पुत्रि किचिदिप सतीलाञ्छनमभूत् ॥ १॥ कस्यापि ।

शार्क्गधरपद्धातिः

3762

मया कुमार्यापि न स्रप्तमेकया न जारमुत्स्रज्य पुमान्विलोकितः । अनेन गोत्रस्थितिपालनेन प्रसचनामेतु भवोपकारिणी ॥ २॥ विल्हणस्य।

3763

भूभेदैः कतिचिद्रिरा कुटिलया काश्चित्कियत्यः स्मितैः स्वैरिण्यः कथयन्ति मन्मथरसव्यापारवद्यं मनः । कासांचित्पुनरङ्गकेषु मस्णच्छायेषु मध्यस्थितो भावः काचपुटेषु पुष्करमिव प्रव्यक्तमालोक्यते ॥ ३॥ अभिनन्दस्य।

3764

ह्या किंत्रित्कित्रिक्षितमुजलीलाविलसनैः करायातैः किंत्रित्रखविलिखनैः किंत्रिद्धिकम् । स्पृद्यान्त्यः संवाधे गुरुभिरनभिष्रेक्षितपथे यथेष्टं चेष्टन्ते स्फुटकुचतटाः पश्य कुलटाः ॥ ४ ॥ कस्यापि।

3765

नयनविकारेरन्यं वचनैरन्यं विचेष्टितैरन्यम् । रमयित सुरतेनान्यं स्त्री बहुरूपा निजा कस्य ॥ ५॥ क्षेमेन्द्रस्य।

3766

पर्यङ्कः स्वास्तरणः पतिरनुकूलो मनोहरं सदनम् ।
तृणमिव लघु मन्यन्ते कामिन्यश्रीर्यरतिलुब्धाः ॥ ६ ॥

3767

दुर्दिवसे घनतिमिरे दुःसंचाराम्च नगरवीथीषु । पत्युर्विदेशगमने परमम्रुखं जघनचपलायाः ॥ ७॥

3768

यः कौमारहरः स एव हि वरस्ता एव चैत्रक्षपा-स्ते चोन्मीलितमालतीस्चरभयः प्राढाः कदम्बानिलाः । सा चैवास्मि तथापि चौर्यस्चरतव्यापारलीलाविधौ रेवारोधिस वेतसीतस्तले चेतः समुत्कण्डते ॥ ८॥ शालाभहास्कायाः।

3769

दृष्टिं हे प्रतिवेशिनि क्षणिमहाप्यस्महृहे दास्यसि
पायेणास्य शिशोः पिता न विरसाः कौपीरपः पास्यति ।
एकाकिन्यपि यामि सत्त्ररमितः स्रोतस्तमाठाकुठं
नीरन्ध्रास्तनुमाठिखन्तु जरडच्छेदा नठयन्थयः ॥ १ ॥
विज्जकायाः ।

शुश्रूषस्य गुरूचिवर्तय सखीर्वन्दस्य बन्धुस्त्रियः कावेरीतटसंनिविष्टनयने मुग्धे किमुत्ताम्यसि । आस्ते पुत्रि समीप एव भवनादेलालतालिङ्गन-न्यञ्चद्वालतमालदन्तुरद्री तत्रापि गोदावरी ॥ १०॥

3771

भद्रं तस्य तरोः स्वयंक्वतिचरप्रस्थान किं कथ्यतां दुर्वारस्तमरण्यवाह्नरदहिष्टग्दारुणं दुर्वचः । मा खिद्यस्व ततः प्रभृत्यनुदिनं तस्याः पतिद्विर्दृशो-रम्भोभिः परिणद्भपञ्चवद्यनच्छायस्तरुर्वधेते ॥ ११ ॥ कस्यापि ।

3772

इह वटवृक्षे यक्षः प्रतिवसित दिवापि यत्र भयशङ्का । तस्मिन्कति नहि वध्वा नीता वीतोदयाः क्षणदाः ॥ १२॥ कस्यापि।

3773

एकाकिनी यदबला तरुणी तथाह-मस्मद्रहे गृहपतिश्व गता विदेशम् । किं याचसे तिंदह वासिमयं वराकी अञ्जूर्ममान्धविधरा ननुमूह पान्थ ॥ १३॥ ह्रहस्य।

3774

शून्यं वेरम चिराद्रतो गृहपितर्जाताधुना रार्वरी स्थातुं नोचितमत्र गच्छ निपुणं लोकेरनालोकितः । इत्थं लोलदृशा द्यसावभिहितो दासीमुखेनाध्वगः स्थित्वा किंचिदिव क यामि रजनी प्राप्तेत्युदीर्य स्थितः॥ ९४॥ कस्यापि।

3775

एकान्ते वत नो गृहं शशिमुखोप्यन्याहृशो दृश्यते क्षिपं साधय याहि पुत्रि सुदिने भुक्त्वान्यमात्रासकम् । श्वश्र्वा संभ्रमिता किलेति बहुशः संप्रेरयन्त्या वधूः पान्थं वीक्ष्य बभञ्ज सस्मितमुखी सैवार्धसि द्वीदनम् ॥ १५॥ कस्यापि ।

3776

स्वामी निःश्वसितेप्यस्यित मनोजिन्नः सपत्नीजनः
श्वश्रूरिङ्गितदैवतं नयनयोरीहालिहो यातरः ।
तहूरादयमञ्ज्ञिलः किममुना दृग्माङ्गिभावेन ते
वैदग्धीमदन प्रपञ्चचतुर व्यर्थीयमत्र श्रमः ॥ ५६॥

3777

हृग्भङ्गभङ्गिमश्रतेरसतीरहस्यमन्वेषयनकपटभिक्षुक लक्षितीसि ।
स्वस्य प्रमुनी च भवामि ततः क्षमस्व
भैक्षोपढौकनमिषादयमञ्जलिस्ते ॥ १७॥

3778

अनार्य प्रज्ञानामिह जनवधूनां हि मनसी महाश्चल्यं कर्णे तव कनकजम्बूकिसलयः । श्रमन्भिक्षाहेतोरिधनगरि बुद्धोसि न मया त्वयैतावद्देषः पथिकं न विधेयः पुनरिप ॥ १८॥ भिक्षादनस्यैते।

3779

आयातासि विमुन्च वेपथुमरं दृष्टासि केनापि नो नीठं चोठममुं विमुन्च हरतु स्वेदं निशीथानिठः । इत्यन्तर्भयसन्नकण्डमसङ्घ्यामीति तल्पं गता वस्यन्ती परिरभ्यते स्वङ्गतिभिः स्वैरं नवस्वैरिणीः ॥ १९॥ कस्यापि।

3780

सत्रीडाधिनिरीक्षणं यदुभयोर्यहूतिसंप्रेषणमद्य श्वो भविता समागम इति प्रीतिप्रसादश्व यः ।
प्राप्ते कालसमागमे सरभसं यद्युम्बनालिङ्गनं
तत्कामस्य फलं तदेव द्वरतं शेषा पशूनां स्थितिः ॥२०॥
3781

स्रुखशय्या ताम्बूलं तिस्रव्धान्नेषत्रुम्बनादीनि । तुलयन्ति न लक्षांशं त्वरितक्षणचीर्यस्रतस्य ॥ २९॥ कस्यापि ।

3782

इन्दुर्यत्र न निन्दाते न मधुरं दूतीवनः श्रूयते नोच्जासा हृदयं दहन्त्यशिशिरा नोपैति कार्द्यं त्रपुः । स्त्राधीनामनुकूलिकां स्त्रगृहणीमालिङ्गच यत्सुप्यते तित्कं प्रेम गृहाश्रमत्रतिमदं कष्टं समाचर्यते ॥ २२ ॥

अय ऋतुवर्णने वसन्तस्वभावाख्यानम् ॥ १३३ ॥

3783

असी मरुज्ञुम्बितचारुकेसरः प्रसन्नताराधिपमण्डलामणीः ।

शाङ्गधरपद्धातिः

वियुक्तरामातुर दृष्टिवीक्षितो वसन्तकालो हनुमानिवामतः ॥ १॥ भहवीजकस्य।

3784

कोकिलभूतशिखरे मञ्जरीरेणुपिञ्जरः ।
गिर्दितैव्यक्तितामेति कुलीनभेष्टितेरिव ॥ २॥
कस्यापि ॥

3785

परिचुम्बति संशिष्य भ्रमरश्रूतमञ्जरीम् । नवसंगमसंहष्टः कामी प्रणयिनीमिव ॥ ३ ॥ कस्यापि ।

3786

मिल्लकामुकुले भाति मञ्जु गुञ्जन्मधुत्रतः । प्रयाणे पञ्जबाणस्य शङ्खमापूरयज्ञिव ॥ ४ ॥ 3787

सहकारकुष्ठमकेसरनिकरभरामोदमूर्कितदिगंनते । मधुरमधुविधुरमधुपे मधी भवेत्कस्य नीत्कण्ठा ॥ ५॥ कपिलहरूर्य।

3788

मलयानिलमिलनोल्बणमदकलकलकण्डकलकलालापः । मधुरमधुविधुरमधुपो मधुरयमधुना धिनोति धराम् ॥ ६ ॥ भहरहस्य ।

3789

मन्दोयं मलयानिलः किसलयं चूतद्रुमाणां नवं माद्यत्कोकिलकूजितं विचिक्तिलामोदः पुराणं मधु । बाणानित्युपदीकरोति स्ररभिः पञ्चेव पञ्चेषवे यूनामिन्द्रियपञ्चकस्य युगपहसंमोहसंपादिनः ॥ ७॥ श्रीपालकविराजस्य।

3790

उच्चिद्रुमकान्तिभिः किसलयैस्ताम्रां त्विषं विभतो भृङ्गालीविस्तैः कलैरविदादन्याहारलीलाभृतः । घूर्णन्तो मलयानिलाहतिचलैः शाखासमूहैर्मुहु-र्श्वाति प्राप्य मुध्रसङ्गजनितां मत्ता इवामी द्रुमाः ॥ ८॥ श्रीहर्षस्य

3791

प्रस्नशृङ्गेर मंकरन्दतोयं सलीलमादाय वसन्तकामी । वनस्थलीवामदृशां मुखानि सिञ्चत्यसा मन्दमरुत्करेण ॥ ९ ॥

कस्यापि।

3792

स्थाने स्थाने मलयमरुतः पूरयन्त्यङ्कपालीं पुष्पातीषु समरगजरजःस्नानयोग्यः परागः । जातं चूते मधु मधुकरप्रेयसीजानुदग्नं निर्विघत्वं सपिद् भजते राजराज्याभिषेकः ॥ १० ॥

बिल्हणस्य।

3793

कमलिनीमलिनी दयितं विना न सहते सह तेन निषेवितुम् । तमधुना मधुना निहितं हदि स्मरित सा रितसारमहर्निशम् ॥ ११ ॥ 3794

किं गुककितान्तर्गतिमिन्दुकलास्पर्धि केसरं भाति । रक्तिनिचोलकपिहितं धनुरिव जतुमुद्रितं वितनोः ॥ १२ ॥ विज्ञकायाः।

3795

च्यजत मानमलं बत विग्रह-र्न पुनरेति गतं चतुरं वयः । परभूताभिरितीव निवेदिते स्मरमते रमते स्म वधूजनः ॥ १३ ॥ कालिशसस्य।

3796

पियसखीसदृशं प्रतिबोधिताः
किमिष काम्यगिरा परपुष्टया |
पियतमाय वपुर्गुरुमत्सरच्छिदुरयादुरयाचितमङ्गनाः ॥ १४ ॥
मायकवेः।

अथ मदनपूजा।

3797

कुन्नमन्तुकुमारमूर्तिर्दधती नियमेन तनुतरं मध्यम् । आभाति मकरकेतोः पार्श्वस्था चापयष्टिरिव ॥ १५॥

3798

अनङ्गोयमनङ्गत्वमद्य निन्दिष्यति ध्रुवम् । यदनेन न संप्राप्तः पाणिस्पर्शोत्सवस्तव ॥ १६॥ श्रीहर्षस्यैतौ।

> अथ कुसुमावचयः । 3799

असंख्यपुष्पोपि मनोभवस्य पत्चेव बाणार्थमयं ददाति । एवं कदर्यत्विमवावधार्य सर्वस्वमग्राहि मधोर्वधूभिः ॥ ९७॥

3800

अताडयत्पक्षवपाणिनैकां
पुष्पोच्चये राजवधूमशोकः ।
तच्छेदहेतोरालिपङ्क्षिभङ्का
निकृन्ततीवासिलता स्मरेण ॥ १८॥
बिह्हणस्येती।

3801

उचित्य प्रथममधःस्थितं मृगाक्षी
पुष्पीवं श्रिताविटपं यहीतुकामा ।
आरोढुं चरणमदादशोकपृष्ठे
मूलायात्पुनरपि तेन पुष्पितोसौ ॥ १९ ॥

जयमाधवस्य।

3802

पूर्व हिरेफपिरभूतिभयाद्भवत्या
यत्केशपुष्पभरणं हरिणाक्षि मुक्तम् ।
व्यर्थे तदद्य पुनरप्यलकेषु भृङ्गाः
पुद्धीभविज्ञज्जलस्रमतः पतन्ति ॥ २०॥
कस्यापि ।

3803

पाणौ पद्मधिया मधूककु सम्भान्त्या तथा गण्डयो-नीलेन्दीवर शङ्कया नयनयोर्बन्धू कबुद्ध चाधरे । लीयन्ते कबरीभरे निजकु लब्यामोहजातस्पृहा दुर्वारा मधुपा: कियन्ति तहाणि स्थानानि राक्षिप्यसि ॥ २१॥

3804

सन्तु द्रुमाः किसलयोत्तरपुष्पभाराः
प्राप्ते वसन्तसमये कथिनित्थमेव ।
न्यासैर्नवद्युतिमतोः पदयोस्तवेयं
भूः पुष्पिता छतनु पह्नविता च भाति ॥ २२॥
सूक्तिसहस्रात्।

3805

इदिमिदिमिति भूरुहां प्रस्ते-मृंहुरिमिलोभयता पुरः पुरोन्या । अनुरहसमनायि नायकेन त्वर्यित रन्तुमहो जनं मनोभूः ॥ २३ ॥ माधकवेः।

शार्कुधरंपद्धतिः

3806

निपीयमानस्तबका शिलीमुखै-रशोकयष्टिश्वलबालपञ्चवा । विडम्बयन्ती ददृशे वधूजनै-रमन्ददृष्टीष्ठकरावधूननम् ॥ २४ ॥ भारतेः।

अथ वसन्तवायवः ।

3807

पानीयं नालिकेरीफलकुहरकुहूत्कारि कञ्चोलयन्तः कावेरीतीरतालद्रुमभरितसुराभाण्डभांकारचण्डाः । एते तन्वन्ति वेलावनललितलताताण्डवं द्राविडस्त्री-कर्पूरापाण्डुगण्डस्थललुटितरया वायवा दाक्षिणात्याः ॥२५॥ _{विल्हणस्य}।

3808

सित्तितमलकानां वहारीनितयन्तो मधुस्तरिममुखाब्जोच्छ्यासगन्धानुबन्धाः । उपरतरतभाजां योषितां स्वेदिबन्दू-न्सतृष इव पिबन्तो वान्ति मन्दं समीराः ॥ २६॥ कस्यापि।

3809

कावेरीवारिवेञ्च हहिरपरिकरकी उनक्रीत् शीत-स्फीतश्रीखण्डखण्डभ्रमणभरभवद्भरिसीरभ्यगर्भाः । चोलक्षीचीनचेलाञ्चलकलनकलाक्रान्तकान्तस्तनान्ता वान्ति प्रयोवियोगातुरतरत्हणीवैरिणोमी समीराः ॥ २०॥ कृष्णिवहस्य।

3810

ज्बल्कावेरीलहरिषु परिष्वद्गरङ्गे नटन्तः कुह्कण्ठीकण्ठीरवरवलवत्रासितप्रोषितेभाः । अमी चैत्रे मैत्रावरुणितरुणीकेलिकङ्केल्लिमल्ली-चलद्वलीहल्लीसकसुर्भयश्रण्डि चञ्चन्ति वाताः ॥ २८॥

3811

कावेरीतीरभूमीरुहभुजगवधूभुक्तमुक्तावशिष्टः कार्णाटीचीनपीनस्तनवसनदशान्दोलनस्पन्दमन्दः । लोलङ्काटीललाटालकललितलतालास्यलीलाविलोलो हा कष्टं दाक्षिणात्यः प्रसर्ति पवनः पान्थकान्ताकृतान्तः ॥ २९॥ राक्षसपण्डितयोरेतौ ।

3812

चन्चत्कर्पूरचौरा मलयगिरिगुरुमावदावादवाप्ता
मन्दानन्दैर्मिलिन्दैरहमहमिकयानुद्रुता दूरपान्थाः ।
कावेरीवारिसेकाविरलतरतरचीरवानीरसिक्ता
मुक्तार्द्राः खेदनिद्रालव इव पवनास्तालवन्यां विद्रान्ति ॥ ३०॥
कस्यापि।

3813

चूतश्रेणीपरिमलमुषश्रञ्चरीकानुयाता भूयो भूयः कुवलयकुटीकोटरे लीयमानाः । मन्दं मन्दं सुरतिवरती वान्ति सीमन्तिनीनां गण्डाभोगश्रमजललवग्राहिणो गन्धवाहाः ॥ ३१॥ कस्यापि।

3814

भिन्दन्तश्चन्दनालीं बकुलमुकुलजां धूलिमुद्भूलयन्तश्चम्बन्तश्चूतवाटीपरिमललहरीं चम्पकान्कम्पयन्तः ।
आरादारामसीमातटघटितघटीयन्त्रनिर्घातवारां
धारामाराधयन्तः श्रमजलभिदुरा वान्त्यमी गन्धवाहाः ॥ ३२॥
कस्यापि ।

3815

लीलादोलातिखेलारसरभसलसचीनचेलाञ्चलानां चोलीनामापिबन्तो मृगमदसुरभिस्वेदबिन्दूनमन्दान्। ठोलन्तः केरलीनां कुचकलदालमत्कुङ्गमालेपनेषु शिष्यन्तो मालवीनां मलयजमृदुलाः कञ्चुलीर्वान्ति वाताः ॥ ३३॥ श्रीधनददेवानाम्।

3816

ये दोलाकेलिकाराः किमपि मृगदृशां मानतन्तुच्छिदो ये सयाः शृङ्गारदीक्षाव्यतिकरगुरवी ये च लोकत्रयेपि । ते कण्डे लोलयन्तः परभृतवयसां पत्चमं रागराजं वान्ति स्वैरं समीराः समरविजयमहासाक्षिणो दाक्षिणात्याः ॥३४॥ कस्यापि ।

अथ वसन्तपथिकः ।

3817

हे पान्थाः स्वगृहाणि गच्छत सुखं सेवाक्षणे। मुच्यतां मानं मानिनि मुद्ध वक्षभजेने कोपानुबन्धेन किम् । आयातः कुसुमाकरः क्षपयति प्राणान्वियोगातुरे-व्वित्येवं परपुष्टनादपटहे। वक्कीव कामाज्ञया ॥ ३५॥

3818 वक्रेण शिरसि निहितो नित्यं रुधिरारुणेन दुर्वारः । मत्तद्विप इव पथिकः किंद्युककुस्तमाङ्कुदोन धृतः ॥ ३६॥

3819

एतिसम्दाक्षिणात्यानिलचित्रतिलतालीनमत्तालिमाला-पक्षक्षोभावधूतच्युतबहलरजोह्नादिहद्ये वसन्ते । प्रेमस्वेदाईबाहुअथवलयलसत्प्रीढसीमन्तिनीनां मन्दः कण्डप्रहोपि ग्लपयित हृद्यं किं पुनर्विप्रयोगः॥३७॥ केषामण्येते।

3820

उन्मीलनम्धुगन्धलुब्धमधुपव्याधूतचूताङ्कर-क्रीडरकोकिलकाकलीकलकलैरुद्रीर्णकर्णज्वराः । नीयन्ते पथिकैः कथं कथमपि ध्यानावधानक्षणगाप्तप्राणसमासमागमरसोद्वासैरमी वासराः ॥ ३८॥
जयदेवस्य।

3821

अध्वन्यैर्मकरन्दसीकरस्ररामत्तकणत्कोिकिते मार्गे मार्गिनरोधिनी परिहता राङ्के शुभाराङ्कया । पान्थस्त्रीवधपातकादुपनतं चण्डातिचिह्नं मधी-रेषा किङ्किणिकेव षट्वदमयी झांकारिणी संहतिः ॥ ३९॥ कस्यापि।

3822

सन्याधेः कृदाता क्षतस्य रुधिरं दष्टस्य लालासुतिः किंचिन्नैतिदहास्ति तत्कथमसौ पान्थस्तपस्वी मृतः । आ ज्ञातं मधुलम्पटेर्मधुकरेरारब्धकोलाहले नूनं साहसिकेन चूतमुकुले दृष्टिः समारोपिता ॥ ४० ॥ रामिलसोमिलयोः ।

3823

अध्वन्यस्य वधूर्वियोगिविधुरा भर्तुः स्मरन्ती यदि प्राणानुज्ञ्चति कस्य तत्ख्लु महत्संजायते पातकम् । यावचो कृतमध्वगेन हृदये तावत्तरोर्मूर्धिन प्रोद्धष्टं परपुष्टया तव तवेत्युचैर्वचोनेकदाः ॥ ४१ ॥ कस्यापि ।

अथ ग्रीष्मस्वभावाख्यानम् ॥ १३४ ॥

3824

तप्ता मही विरहिणामिव चित्तवृत्तिस्तृष्णाध्वगेषु कृपणेष्विव वृद्धिमेति ।
सूर्यः करैर्दहित दुर्वचैनः खले नु
छाया सतीव न च मुञ्चिति पादमूलम् ॥ १॥
कस्यापि।

शार्क्नधरपद्धातः

3825

प्रतिगतमर्थिजनानां विच्छिचादां समूहमवलोक्य ।
स्फुटितमपयद्मास्तापादिव हृदयतलं तडागस्य ॥ २ ॥
कस्यापि।

3826

मुखकृतिबसखण्डश्रण्डमार्तण्डताणा-त्सितजलजतलस्थो राजते राजहंसः । रजतघट इत्रायं विद्रुमाबद्धधारा-त्रिवरविगलदम्बुः कम्बुकण्डि प्रतीहि ॥ ३॥ कस्यापि।

3827

अङ्गिरेः खित्रेतेव भूवियदिष ज्वालाकरालं करे-स्तिग्मांशोः किरतीय तीव्रमभितो वायुः कुकूलानलम् । अप्यम्भांसि नखंपचानि सरितामाशा ज्वलन्तीव च श्रीष्मेस्मिच्चवविह्नदीपितमिवाशेषं जगद्दतेते ।। ४ ।। श्रीभोजदेवस्य।

3828

कानि स्थानानि दग्धान्यतिश्चयगहनाः सन्ति के वा प्रदेशाः किं वा शेषं वनस्य स्थितमिति पवनासङ्गविस्पष्टतेजाः । चण्डज्वालावलीहस्फुटिततरुलतायन्थिमुक्तादृहासो दावाप्तिः शुष्कवृक्षे शिखरिणि गहनेधिष्ठितः पर्यतीव ॥ ५॥ भीमस्य।

3829

बाते मारुंयमुचैर्न भवति गगनव्यापिनी नीरदानां
किं त्वं पक्ष्मान्तवातैर्मितिनयसि मुधा वक्त्रमश्रुप्रवाहैः ।
एषा प्रोद्दृत्तमत्तद्विपकटकषणक्षुण्णविन्ध्योपतानां
दावाग्नेः संप्रवृद्धा मिलनयति दिशां मण्डतं धूमतेखा ॥ ६॥
धाराकदम्बस्य।

3830

स्फीतं शीतं गतं क क शिशिरिकरणः कास्ति हेमन्तवासः कैते पानीयपूर्णा मलिनजलधराः काद्य विद्युत्प्रमोदः। इत्युचिर्जल्पमानेरिव मुखरमुखेर्झिछिदूतेरुपेतो-वात्योविश्वागतोसी प्रकटितविजयस्तम्भचिह्नेर्निदाघः ॥ ७॥

3831

पाश्चात्यैर्मरुमारुतै क्षिजगतामुन्मूलयज्ञार्द्रतां दावाग्निज्वितिरपारगहनान्यप्यानयन्भस्मताम् । वात्याभिस्तृणपत्रधूलिनिकरान्धुन्वन्विहायःस्थले ग्रीष्मः शुष्यदतुच्छपल्वललुडन्मत्स्यः समभ्यागतः ।। ८॥ एतौ शार्क्रभ्यस्य।

3832

निजां कायच्छायां श्रयति महिषः कर्दममिव च्युतं गुच्चापुच्चं रुधिरमिव काकः कलयति । समुत्सर्पन्सर्पः छिषरिववरं तापिववशः सचीत्काराधूतं प्रविशति करं कुञ्चरपतेः ॥ ९॥ क्षेमेन्द्रस्य।

3833

अत्यच्छं सितमंशुकं शुचि मधु स्वामोदमच्छं रजः कार्पूरं विधृतार्द्रचन्दनकुचद्दन्द्वाः कुरङ्गीदृशः । धारावेदम सपाटलं विचिकलस्रग्दाम चन्द्रत्विषो धातः सृष्टिरियं वृथैव तव न गीष्मोभविष्यस्यदि ॥ १०॥ अभोजदेवस्य।

3834

तदात्वस्नातानां दरदितमिद्यीमुकुलिताः स्नजो बिश्राणानां मलयजरसाद्रीद्रवपुषाम् । निदाधाग्निश्लोषग्लिपतमिसायं मृगदृशां परिष्वङ्गोनङ्गं पुनरिष शनैरङ्कुरयित ॥ ११॥ कस्यापि

> अथ मध्याह्नः । 3835

दु:सहतापभयादिव संप्रति मध्यास्थिते दिवसनाथे । छायामिव वाञ्छन्ती छायापि गता तरुतठानि ॥ ९२ ॥ श्रीमदवन्तिवर्मणः। 3836

एष स्यीग्धसंतप्ते मृगः कुतरुमाश्चितः । साधुर्माग्यपरिक्षीणो नीचं प्राप्येव सीदित ॥ १३॥ कस्यापि।

धत्ते पङ्कितिनीतले गुरुभयं स्वं कर्णतालं हिपः
सस्यस्तम्बरसान्नियच्छित शिखी मध्येशिखण्डं शिरः ।
सिथ्या लेढि मृणालकोटिकुटिलं दंष्ट्राङ्कुरं सूकरो
मध्याह्ने महिषश्च वाञ्छति निजच्छायामहाकर्दमम् ॥१४॥
राजशेखरस्य।

3838
रवेर्मयूषैरभितापितो भृशं
विद्ह्यमानः पथि तप्तपांसुभिः ।
अवाक्फणो जिद्यगितः श्वसन्मुहुः
फणी मयूरस्य तले निषीदिति ॥ १५॥
कस्यापि।

3839 तरुणतरणितेजःपुद्धसंतप्तदेहः पति नरटखडुः पत्वते पङ्क्योहः । हरिरपि सितितार्थी शङ्कया तस्य नीरं न पिबति न च याति क्रिश्यित प्राप्य तीरम् ॥१६॥ शार्क्रधरस्य।

3840
सर्पत्सारणिवारिशीतलतले विन्यस्तपुष्पोत्करे
नीरन्ध्रे कदलीवने गुरुदलच्छायाहतार्कत्विषि ।
कर्पूरागुरुपङ्कपिच्छिलघनोत्तुङ्गस्तनालिङ्गिभिः
कान्ताकेलिरते रहः सुकृतिभिर्मध्यदिनं नीयते ॥ १७॥

अथ जलकेलिः । 3841 करो धुनाना नवपञ्चवाकृती पयस्यगाधे किल जातसंभ्रमा ।

ग्रीष्मस्वभावाख्यानम्

सखीषु निर्वाच्यमधाष्टर्चदूषितं प्रियाङ्गसंश्लेषमवाप मानिनी ॥ १८॥

3842

तथा न पूर्व कृतभूषणोद्धरः
पियेण रागेण विलासिनीजनः ।
यथा जलाई। नखमण्डनश्रिया
ददाह दृष्टीः प्रतिपक्षयोषिताम् ॥ १९॥

3843

तिरोहितान्तानि नितान्तमाकुलैरणां विगाहादलकैः प्रसारिभिः ।
दधुर्वधूनां वदनानि तुल्यतां
द्विरेफवृन्दान्तिरितेः सरोरुहैः ॥ २०॥
एते भारवेः।

3844

संक्षोमं पयसि मुहुर्महेमकुम्मश्रीभाजा कुचयुगलेन नीयमाने ।
विश्लेषं युगमगमद्रयाङ्गनाम्नोरुद्धृत्तः क इव द्वखावहः परेषाम् ॥ २१ ॥
माधकवेः।

3845

आत्तमात्तमधिकान्तमुक्षितुं
कातरा शफरशङ्किनी जही |
अञ्जली जलमधीरलोचना
लोचनप्रतिशरीरलाञ्छितम् || २२ ||
कलशस्य ।

3846

अविरतमिदमम्भः स्वेच्छयोच्छालयन्त्या विकचकमलकान्तोत्तानहस्तद्वयेन ।

शार्क्षधरपद्धतिः

परिकिति इवार्घः कामबाणातिथिभ्यः सितितमित्र वितीर्णे बाल्यतीतासुखाय । २३ ॥ कस्यापि।

3847

लितमुरसा तरन्ती तरलतरंगीघचालितनितम्बा । विपरीतरतासक्तेव दृश्यते सरसि सा सख्या ॥ २४॥ अमहकस्य।

3848

जन्मृष्टपत्राः कितालकान्ताः कण्टेषु लग्ना जघनं स्पृदान्तः । स्तनस्थलेष्वाहितमादधाना गता वधूनां पियतां जलीघाः ॥ २५॥

3849

हतोङ्गरागस्तिलकं विमृष्टं लब्धान्तरेरेभिरितीव मत्वा | स्रसंहतेनेति तदा जलाना-मादायि मध्यं न कुचद्वयेन || २६ ॥ जयमाध्यस्यैतौ।

3850

ज्लनिविडितवस्रव्यक्तनिम्नोचताभिः समकित तटभूमिः स्नानमात्रोत्थिताभिः । रुचिरकनककुम्भश्रीमदाभोगतुङ्ग-स्तनविनिहितहस्तस्वस्तिकाभिर्वधूभिः ॥ २७॥ अवस्तिः।

अथ ग्रीष्मवायवः ।

3851

कारञ्जीः कुञ्जयन्तो निजजटरस्वव्यञ्जितावीस्कोशा-नुत्पाकान्कृष्णलानां पृथुस्रिषरगताञ्शिम्बकान्पाटयन्तः । झिल्लीकाझल्लरीणां बिधरितककुमं झंकृतं खे क्षिपन्तः शिञ्जानाश्वत्थपत्रप्रकरझणझणाराविणो वान्ति वाताः ॥ २८॥ बाणभदृस्य।

3852

व्योमव्यालेल मुक्ताफल धवलगल द्विन्दु संदोह गर्भानम्भोदान्भर्क्स यित्वा दिशि दिशि भुवने भीति मुद्रावयन्तः।
एते रक्षे मृगाक्षी गतलुलितमहत्को भसंरम्भ इक्षा
वाताः पाताल कु कि स्थितमपि सलिलं तत्क्षण द्विभयनित ।। २९॥
भीरेव सारेवानाम्।

3853

आध्मातोद्धतदाववह्निस्तह्दः कीर्णोब्णरेणूटकराः संतप्ताध्वगमुक्तखेदविषमश्वासोब्मसंवादिनः । तृब्णार्ताजगरायतास्यकुहरक्षिप्रपवेद्योट्कटा भूभद्गेरिव तर्जयन्ति पवना दग्धस्थलीकज्जलैः ॥ ३०॥ क्षेमेन्द्रस्य

अध ग्रीष्मपथिकः।

3854

सर्वाशारुधि दग्धवीरुधि सदा सारङ्गबद्धकुधि क्षामक्ष्मारुहि मन्दमुन्मधुलिहि स्वच्छन्दकुन्दद्रुहि । शुष्यत्स्रोतिस तप्तभूरिरजिस ज्वालायमानार्णसि ज्येष्ठे मासि खरार्कतेजिस कथं पान्थ व्रजन्त्रीविस ॥३९॥

3855

श्रीष्मोष्मश्रोषशुष्यत्पयसि बक्तभयोद्भान्तपाठीनभाजि
पायः पङ्केकमात्रं गतवति सरिस स्वल्पतोये लुठित्वा ।
कृत्वा कृत्वा जलार्द्रीकृतमुरिस जरत्कर्पटार्धे प्रपायां
तोयं जग्ध्वापि पान्थः पथि वहति हहा हेति कुर्वन्पिपाद्यः॥३२॥

3856

वाताकीर्णविशीर्णवीरणतृणश्रेणीझणत्कारिणि भीष्मे सोष्मणि चण्डसूर्यकिरणप्रकाथ्यमानाम्मासि | चित्तारोपितकामिनीमुखद्यादीज्योत्खाइतक्कान्तयो मध्याह्नेपि सुखं प्रयान्ति पथिकाः स्वं देशमुल्किण्डताः ॥ ३३॥

3857

भ्राम्यचीत्कारचक्रभ्रमभिरतघटीयन्त्रचक्रप्रमुक्त-स्रोतःपूर्णप्रणाठीपथसरणिद्विरासारिसीत्कारि वारि । कै।पं पान्थाः प्रकामं सितमणिमुसलाकारिवस्कारधारं विक्षिप्रक्षुण्णमुक्ताकणिनकरिनभासारपातं पिबन्ति ॥ ३४॥ बाणभद्दस्थेत ।

अथ प्रपापालिका l

3858

अङ्गुल्यमिरोधतस्तनुतरां धारामियं कुर्वती कर्कर्या न परं पयो निपुणिका दातुं प्रपापातिका । विश्विष्टाङ्गुलिना करेण दद्यनापीडं द्यांनैः पान्थ है निष्पन्दोर्ध्वविलोचनस्त्वमिप हा जानासि पातुं पयः ॥ ३५॥ कस्यापि।

3859
दूरादेव कृतोच्चितिनं तु पुनः पानीयपानोचितो
रूपालोकनकौतुकात्प्रचितो मूर्धा न शान्त्या तृषः ।
रोमाञ्चोपि निरन्तरं प्रकटितः प्रीत्या म शैत्यादपामक्षुण्णो विधिरध्वगेन विहितो वीक्ष्य प्रपापालिकाम्।।३६॥
बाणभृहस्य।

3860
गन्तुं सत्वरमीहसे यदि पुनर्व्यालीलवेणीलतां
ब्रष्टुं वा स्वकुटुम्बिनीमनुदिनं कान्तां समुद्धकण्ठसे ।
तत्तृष्यन्नपि मुग्धमन्थरचलन्नेत्रान्तरुद्धाःवगासेतां दूरत एव हे परिहर भ्रातः प्रंपापालिकाम् ॥
कह्यावि।

3861 मध्याह्वेतिखरे निदाधसमये तापो धनो वर्तते शीते कुद्भवटे विचित्रविटपे भोः पान्थ विश्रम्यताम् ।

वर्षास्त्रभावाख्यानम्

एकाकी च भवानहं च तरुणी झून्या प्रपा वर्तते लज्जामि ब्रुवती स्वयं तु चतुरो जानासि कालोचितम् ॥ ३८॥ कस्यापि।

अथ वर्षास्वभावाख्यानम् ॥ १३५ ॥

3862

द्यीतलादिव संत्रस्तं प्रावृषेण्याच्नभस्वतः । नभो बभार नीरन्ध्रं जीमूतकुलकम्बलम् ॥ १॥ सर्वग्रसस्य।

3863

अस्थिरमनेकरागं गुणरहितं नित्यदुष्प्रापम् । प्रावृषि स्रोरेन्द्रचापं विभाव्यते युवतिचित्तमिव ॥ २॥ यकदृद्धेः।

3864

स्फुरन्तः पिङ्गलाभासो धरण्यामिन्द्रगोपकाः । सरक्ताः पान्थपत्नीनां जीवा इव चकासिरे ॥ ३॥ कस्यापि।

3865

आकर्ण्य स्मरयोवराज्यपटहं जीमूतधीरध्वनिं
नृत्यत्केिक तुरुम्बकस्य दधतं मन्द्रां मृदङ्गिक्रियाम् ।
उन्मील ज्ञवनील कन्दल दलव्याजेन रोमाञ्चिता
हर्षेणेव समुच्छितान्वसुमती द्ध्रे शिलीन्ध्रध्वजान् ॥ ४॥
निविक्षमभद्दस्य।

3866

नन्दयति कस्य न मनश्चपतिर्वनधूतिधूसरच्छायैः । आक्रम्य पुत्रकेरिव मितनीकृतमम्बरं जलदैः ॥ ५॥

3867 मिलनहुतभुग्धूमइयामैर्दिशो मिलना धनै-रविरलनुणैः इयामा भूमिनवोद्गतकन्दलैः ।

शार्फ्नधरपद्धतिः

सुरतस्त्रभगो नूनं कालः स एव समागतो मरणदारणा यस्मिन्नेते भवन्ति वियोगिनः ॥ ६॥ विज्ञकायाः।

3868

वज्रेण त्रिजगत्पतेर्बलिरिपोरिच्छिचपक्षाः पुरा ये भीता निममज्जुरिधजिटरे ते लूनपक्षान्गिरीन् । आश्वास्य त्रणदुःखजां शमयितुं तेषामुद्यब्यथा-मुत्तस्थुर्जलद्च्छलेन जलधेरूढाम्भसः पर्वताः ॥ ७॥ कृत्तिसहस्रात्।

3869

क्षपाः क्षामीकृत्य प्रसभमपहत्याम्बु सरितां
प्रताप्योर्वी कृत्स्नां तरुगहनमुच्छोष्य सकलम् ।
क संप्रत्युष्णांशुर्गत इति तदन्वेषणपरास्तिडिद्दीपालोका दिशि दिशि चरन्तीह जलदाः ।। ८ ।।
पाणिनेः।

3870

दिशां हाराकाराः शमितशमभारा अपि मुनेः सस्त्रीसंचाराः कृतमद्विकाराश्च शिखिनाम् । हता^६वव्यापारास्तुहिनकणसारा विरहिणी-मनःकीर्णाङ्गाराः किरति जलधारा जलधरः ॥ ९॥ _{कस्यापि}।

3871

मन्दं मुद्रितपांसवः परिपतज्झांकारिझञ्झामरु-हेगध्वस्तकुटीरकायनिपतच्छिद्रेषु लब्धान्तराः । कर्मव्ययकुटुम्बिनीकुचभरप्रस्वेदभेदाच्छिदः प्रारम्भे मदयन्ति कन्दलदलोछासाः पयोबिन्दवः ॥ १०॥ कस्यापि।

3872

किंचिन्मुद्रितपांसवः शिखिकुलैरुत्कण्डमालोकिता जीर्णावासरुदद्दरिद्रगृहिणीश्वासानिलैर्जर्जराः ।

वर्षास्वभावाख्यानम्

एते ते निपतन्ति नूतनधनात्मावृद्भरारम्भिणो विच्छायीकृतविप्रयुक्तवनितावक्रेन्दवा बिन्दवः ॥ ११॥

3873

मेघाटोपैः स्तनितस्रभगं वीक्ष्य खं हस्तिदन्तैः कृत्वा भित्तीरुपरि सदनं चामरैश्छादयित्वा । कर्पूरैस्तां मृगमदरसैर्भूमिमालिप्य शेते सेंहे चर्मण्युरसि दयिताबाहुरूढः पुलिन्दः ॥ १२॥

3874

रटतु जलधरः पतन्तु धाराः
स्फुरतु तिडन्मरुते।पि वान्तु काले ।
इयमुरिस महौषधीव कान्ता
निखिलभयप्रतिवातिनी स्थिता मे ॥ १३॥
केषामप्यते।

3875

उन्निद्रकन्दंलदलान्तरलीयमान-गुज्जन्मदान्धमधुपे नवमेषकाले । स्वमेपि यः प्रवसति प्रविहाय कान्तां तस्मै विषाणरहिताय नमो वृषाय ॥ ९४ ॥ राहुलकस्य।

3876

काले नीलबलाहके सतािंदि प्रीतिप्रदे बर्हिणामाश्चर्य कथयािम वः शृणुत भो यद्दृत्तमस्मद्दृहे ।
सीभाग्यव्ययदाङ्क्येकदायने कान्ताप्रियाभ्यामहो
मानिभ्यां बत रात्रिमेव सकलां चीर्ण प्रवासिन्नतम्।। १५॥
कस्यापः।

अथ दोलाकेितः । 3877 सौन्दर्यामन्दीवरलोचनानां दोलाख दोलाख यदुक्षलास ।

शार्क्नधरपद्धतिः

यदि प्रसादाहभते कवित्वं जानाति तद्दर्णयितुं मनोभूः ॥ १६ ॥

3878

प्रसार्थ पादौ विहितस्थितीनां दोलासु लोलांशुकपछवानाम् । मनोर्थानामपि यज्ञ गम्यं तदृष्टुमापुः सुदृशां युवानः ॥ १७ ॥

3879

उन्नम्य दूरं मुहुरानमन्त्यः कान्ताः अथीभूतनितम्बबिम्बाः । दोलाविलासेन जितश्रमत्वा-त्प्रकर्षमापुः पुरुषायितेषु ॥ १८ ॥ बिल्हणस्यैती ।

3880

प्रत्यासचसखीकराम्बुजयुगप्रेङ्घोतितां प्रेङ्खिका-मारुद्येयमुदस्तहारलातिका व्यावृत्ततुङ्गस्तनी । तन्वङ्गी गगने करोति पुरतः ज्ञातहृदं विभ्रमम् ॥ १९॥ दृष्टादृष्टमुखी गतागतवज्ञादालोलमानां शुका

अथ वर्षावायवः ।

3881

धाराधीतं धुनानाः शशधरधवलं केसरं केतकीनां कैलासे किंनरीणां चलदलकलतालास्यलीलां दधानाः आमूलं मानिनीनां मनिस च विहितं मानमुन्मूलयन्ती वान्त्येते वारिवाह व्यतिकरिशाशिराः प्रावृषेण्याः समीराः ॥२०॥

3882

एते ते दुरतिक्रमक्रममिलद्धर्मोर्भिमर्मिच्छिदः कादम्बेन रजीभरेण ककुभी रुन्धन्ति झुङ्झानिलाः

वर्षास्वभावाख्यानम्

गाढारम्भिनगूढनीरद्घटासंघट्टनीठीभव-द्योमक्रोडकटाह्पातुकपयोवेणीकणमाहिणः ॥ २१॥ कृष्णिवस्य ।

अथ वर्षापथिकः ।

3883

गर्ज वा वर्ष वा मेघ मुन्च वाज्ञानितोमरान् । गणयन्ति न ज्ञीतोष्णं वक्षमाभिमुखा जनाः ॥ २२ ॥ कस्यापि।

3884

उपरि पयोधरमाला दूरे बाला किमेतदापतितम् । हिमवति दिव्योषधयः कोपाविष्टः फणी शिरसि ॥ २३ ॥ श्रीभोजदेवस्य।

3885

कि गतेन यदि सा न जीवित प्राणिति प्रियतमा तथापि किम् । इत्युदीक्ष्य नवमेघमालिकां न प्रयाति पथिकः स्वमन्दिरम् ॥ २४॥ भर्त्वहरेत

3886

उपरि घनं घनपटलं तिर्यग्गिरयोपि नर्तितमयूराः । क्षितिरपि कन्दलधवला दृष्टिं पथिकः क पातयतु ॥ २५॥ कस्यापि।

3887

वहीं रौति बका रटन्ति तिहतों भ्राम्यन्त्यितिव्याकुरु। विक्रोद्यान्ति घनाघनाश्च विरुपत्युचैर्बरुगकाविः । भारमानं मरुतः क्षिपन्ति सिरुरासारः पतत्यमतो मुक्त्वा प्रावृषि साहसैकरिसके याति प्रियामध्वमे ॥ २६ ॥ कस्यापि।

3888 नृत्यचन्द्रकिणि कणन्मधुलिहि इयामायमानक्षितौ धीर्ध्वानपयामुचि प्रविलसत्सौदामिनीदामिनी

शार्क्कधरपद्धतिः

धाराम्भःकणवाहिज्ञीतमरुति प्राणान्पयो दागमे हा हा हास्यित मुग्धिका नववधूरित्यध्वगः क्रन्दित ॥ २७॥ कस्यापि ॥

3889

शुत्वा बालमृगीविलोलनयना दाब्दं घनानां पुरा भीत्या वक्षसि संस्तापि निविडं भूयः समालिङ्गति । या बज्ञादपहत्य गोपितवती कण्डे ममैवाननं सा द्रक्ष्यत्यधुना कथं नु विरहे बाला पयोदावलीम् ॥२८॥ हुर्गसेनस्य।

3890

रसित तरुणीकेश्वास्यामे पयोभृति निर्भरं स्फुरित चपले वारं वारं क्षणद्युतितेजिसि । उपगुरुजनं मन्ये दैन्यात्पराङ्मुखस्रिया निभृतनिभृतं मन्दोच्छ्वासं तया बत रुसते ।। २९ ॥ जीवनागस्य।

3891

रात्री वारिभरास्त्रसाम्बुद्रवोद्दियेन जाताश्रुणा पान्थेनात्मवियोगदुःखिपशुनं गीतं तथोत्कण्ठया । आस्तां जीवितहारिणः प्रवसनालापस्य संकीर्तनं मानस्यापि जलाञ्जलिः सरभसं लोकेन दत्तो यथा ॥ ३०॥ कस्यापि।

3892

निशीये लीनानां झगिति तिहतां वीक्ष्य विषयं
धनानामाभोगं रिसकपियकेनोन्मुखदृशा |
न गीतं सोत्कण्टं न च रुदितमुत्कण्टतरलं
न मुक्ता निःश्वासाः स्फुटदनुमतं किं नु इदयम् ॥ ३१॥
कस्यापि।

यामिस्मिन्पथिकाय पान्थ वसिर्तेवाधुना दीयते रात्रावत्र विवाहमण्डपतले पान्थः प्रस्नुप्ती युवा ।

वर्षास्वभावाख्यानम्

तेनोद्गीय खलेन गर्जित घेने स्मृत्वा प्रियां तत्कृतं येनाद्यापि करङ्कृदण्डपतनाशङ्की जनस्तिष्ठति ॥ ३२॥ कस्यापि॥

3894

भ्रातः पान्थ प्रसीद प्रतिविरम समुत्स्च्य बालामकाण्डे गन्तुं बाष्पाम्बुपूर ध्रुतनयनमुखीं प्रेयसीं ते न युक्तम् । वृत्तं प्रामितिकष्टं यदिह गृहपतेः प्रोषितस्य प्रियाया मुक्ताक्रन्दांस्त्वमेतान्सिलिलवितरणे निर्गतान्पदय बन्धून् ॥ ३३॥ श्रुक्तस्य।

3895

भद्रात्र यामके त्वं वसिस परिचयस्तेस्ति जानासि वार्ता-मस्मिचध्वन्यजाया जलधररिसतोत्का न कार्चिद्दिपद्मा । इत्थं पान्थः प्रवासावधिदिनविगमापायशङ्की प्रियायाः पृच्छन्वृत्तान्तमारात्स्थितनिजभवनो प्याकुलो न प्रयाति ॥ ३४। भीमस्य।

अथ पथिककामिनी ।

3896

अदृष्टपूर्वमस्माभिर्यदेवं दृरयतेधुना | विषं विषधरैः पीतं मूर्छिताः पथिकाङ्गनाः ॥३५ ॥ कस्यापि।

3897

शिशिरसीकरवाहिनि मारुते
चरित शीतभयादिव सत्वरः |
मनिसजः प्रविवेश वियोगिनीहृदयमाहितशोकहुताशनम् || ३६ ||
कुमारशसस्य।

3898

विरमत घनाः किं मी वृष्टचा मुधैव विस्ष्टया त्रजत ककुमं कामप्यन्यां मनोरुचिरामितः ।

शार्क्षधरपद्धतिः

न तिहह वनं नासी मार्गी न तच धरातलं विरहगिततेस्तन्व्या नो यत्ह्रुतं नयनाम्बुभिः ॥ ३७॥ कस्यापि ।

3899

पसरदलकाकीणें कणें न केकिरुतं श्रुतं
श्वसितिविजितो वातो प्रातो न वा कुंटजोत्कटः ।
न च परिचिता सा वा संपरस्नुताश्रुणि लोचने
तदिप किमपि प्रावृट्रयामा दुनोति वियोगिनीम् ॥ ३८॥
कस्यापि।

3900

मेघै॰्यीम नवाम्बुभिर्वस्रमती विस्वृक्षताभिर्दिशो । धाराभिर्गगनं वनानि कुटजैः पूरैर्वृता निम्नगाः । एकां घातियतुं वियोगिविधुरां दीनां वराकीं स्त्रियं प्रावृट्काल हताश वर्णय कृतं मिथ्या किमाडम्बरम् ॥३९॥ विज्ञकायाः।

3901

वाता वान्तु कदम्बरेणुश्चवला नृत्यन्तु सर्पद्विषः सोत्साहा नववारिभारगुरवा मुञ्चन्तु नादं घनाः । मग्नां कान्तवियोगशोकजलधा मां वीक्ष्य दीनाननां विद्युर्तिक स्फुरिस त्वमप्यकरुणे स्त्रीत्वे समाने सित ।। ४०॥ विद्यापेतः।

अथ द्यारत्स्वभावाख्यानम् ॥ १३६ ॥

3902 प्रसचेन्द्रमुखी वि

भथ प्रसचेन्दुमुखी सिताम्बरा समाययावृत्पलपत्रलोचना । सपृङ्का श्रीरिव गां निषेवितुं सहंसबालव्यजना शरद्वधूः ॥ ९॥

महामनुष्यस्य ।

3903

दर्शयन्ति शरज्ञद्यः पुलिनानि शनैः शनैः । नवसंगमसत्रीडजघनानीव योषितः ॥ २ ॥ भगवतो व्यासस्य ।

3904

न तज्जलं यन्न स्वचारपङ्कजं
न पङ्कजं तद्यदलीनषट्वदम् ।
न षट्वदोसी न जुगुञ्ज यः कलं
न गुञ्जितं तन्न जहार यन्मनः ॥ ३॥
भर्दस्वामिनः।

3905

एकेन चुलुकेनाब्धिर्निपीतः कुम्भयोनिना ।
तस्योदयेतः कालुष्यं त्यजन्त्यापो भयादिव ॥ ४ ॥
कस्यापि

3906

काशाः क्षीरनिकाशा दिधवरवर्णानि सप्तपर्णानि । नवनीतिनभश्चन्द्रः शरिद च तक्रप्रभा ज्योत्स्वा ॥ ५ ॥ गण्डगोपालस्य ।

3907

तीक्ष्णं रिवस्तपित नीच इवाचिराद्यः शृङ्गं रुरुस्त्यजित मित्रमिवाकृतज्ञः । तोयं प्रसीदित मुनेरिव धर्मचिन्ता कामी दिरिद्र इव शोषमुपैति पङ्गः ।। ६ ॥ भासस्य।

3908

अर्धे सुम्वा निशायाः सरभसस्तरतायाससन्नश्चथाङ्गः प्रोद्भूतासस्यतृष्णो मधुमदविरता हर्म्यपृष्ठे विबुद्धः । संभोगक्कान्तकान्ताशिष्यलभुजलतावर्जितं गर्गरीतो ज्योत्स्वाभिन्नाच्छधारं न पिबति सलिलं शारदं मन्दभाग्यः ॥७। भर्दहरेः।

शार्क्कधरपद्धातेः

3909

इयमिदमत्यन्तसमं नीचे प्रभविष्णुता शरचेयम् । क्षेत्रेभ्यः प्राप्य फलं खलेषु निक्षिप्यते यस्याम् ॥ ८॥ जयगुप्तस्य।

3910

चेतः कर्षन्ति सप्तच्छदकुद्यमरसासारसीरभ्यतुभ्य-द्वृङ्गीसंगीतभाङ्गिश्रुतिद्यभगदिशो वासराः शारदीनाः । किं च व्याकोशपङ्केरहमधुरमुखीं संचरचञ्चरीक-श्रेणीवेणीसनाथां रमयित तरुणः पिद्यानीमंश्रुमाठी ॥ ९॥ श्रुतधरस्य।

3911

अयोपगूढे शरदा शशाङ्के शरदायो शान्तति हिस्कटाक्षा । कासां न सीभाग्यगुणोङ्गनानां नष्टः परिभ्रष्टपयोधराणाम् ॥ १०॥ कस्यापि ।

अथ भ्रमरीक्रीडा ।

3912

चेठाञ्चेतेन चलहारलताप्रकाण्डै-वेणीगुणेन च बलाइलयीकृतेन । हेलाहितभ्रमरकभ्रममण्डलीभिः पत्रत्रयं रचयतीव चिरं नतभूः ॥ ११ ॥ कस्यापि ।

3913

भ्रमात्प्रकीर्णे भ्रमरीषु किंचि-चेठाञ्चेे चञ्चठठोचनानाम् । कुचौ कदाचिज्जघनं युवानो विठोक्य साफल्यमवापुरक्ष्णाम् ॥ १२ ॥ 3914

परिभ्रमन्त्या भ्रमरीविनोदे नितम्बिवम्बाद्दिगलहुकूलम् । विलोक्य कस्याश्चन कोमलाङ्गचाः पुंभावमन्याः स्रदृशो ववाञ्छः ॥ १३॥ गुणाकरस्यैतौ।

> अथ श्रारद्वायवः । 3915

वान्ति रात्रौ रतिक्<mark>कान्तकामिनीस्रह्रदोनिलाः ।</mark> ललनालोलधमिक्षमि<mark>क्षकामोदवासिताः ॥ १४ ॥</mark> कस्यापि ।

3916

वान्ति कहुारस्रभगाः सप्तच्छदस्रगन्धयः । वाता नवरतग्लानवधूगमनमन्थराः ।। १५ ॥ वाल्मीकिमुनेः।

> अथ शरत्पथिकः । 3917

पङ्कानुषङ्गं पथि विस्मरन्तः कथावद्योषे च पयोदवृन्दे । मार्गेषु चन्द्रातपपिच्छिलेषु पदे पदे चस्खलुरध्वनीनाः ॥ १६ ॥ अभिनन्दस्य ।

3918

इह निचुलनिकुन्ते वंशसंभारभाजि
स्विपिषि यदि मुहूर्त परयसि क्षेत्रमेतत् ।
इति पथिकमकस्मान्मार्ग एवोपविष्टं
वदित तरुणकान्तं गोपिका साङ्गभङ्गम् ॥ १७॥
कस्यापि।

शार्क्कधरपद्धतिः

अथ हेमन्तस्वभावाख्यानम् ॥ १३७ ॥

3919

हिमधवलदन्तकेशा मन्दसुतितारका बृहत्तिमिरा । हिगुणीभूता रजनी वृद्धेव शनैः शनैर्याति ॥ १॥ वीजकस्य।

3920

ग्रुकहरितयवानां सीम्नि नीहारभासः सपिद विगतनिद्राः क्रीञ्चकान्ताः क्षपान्ते । विद्धित कमनीयं काणमुद्यत्ककारं सरितनगुरुनालं जर्जराः स्फाररेफम् ॥ २॥

कस्यापि।

3921

वेपन्ते कपयो भृशं कृतजडं गोजाविकं म्लायति
श्वा चुक्कीकुहरोदरं क्षणमपि प्राप्तं च नैवोज्झति ।
श्वीतार्तिव्यसनातुरः पुनरयं दीनो जनः कूर्मवस्त्वान्यङ्गानि शरीर एव हि निजे निह्नोतुमाकाङ्कृति ॥३॥
लक्ष्मीधरस्य।

3922

त्रघुनि तृणकुटीरे क्षेत्रकोणे यवानां नवकतमप्तार्तस्वस्तरे सोपधाने । परिहरति सुषुप्तं हातिकद्दनद्दमारा-त्कुचकत्रद्यमहोष्माबद्धरेखस्तुषारः ॥ ४॥

कमलायुधस्य 4

3923

हे हेमन्त स्मरिष्यामि त्वय्यतीते गुणद्वयम् । अयत्नशीतलं वारि निशा च सुरतक्षमा ॥ ५॥ कस्यापि।

3924

पोद्यत्प्रौढारविन्द्युतिभृति विदलत्कुन्दमाद्यद्विरे के काले प्रालेयवातप्रचलविकसितोहाममन्दारदामि ।

येषां नो कण्डलमा क्षणमि तुहिनक्षोददक्षा मृगाक्षी तेषामायामियामा यमसदनसमा यामिनी याति यूनाम् ॥ ६ ॥ कस्यापि ।

3925

प्रातेयद्यैतिद्यिशानितसंप्रयोगः
प्रोत्फुञ्जकुन्दमकरन्दहतातिवृन्दः ।
कालोयमापति कुङ्कुमपङ्कपिङ्गःप्रोत्तुङ्गरम्यरमणीकुचसङ्गयोग्यः ॥ ७॥
भोहरस्य।

अथ कन्दुकक्रीडा । 3926

चञ्चक्कोलाञ्चलानि प्रतिसर्णि चलव्यस्तवेणीनि बाहो-विक्षेपाद्दक्षिणस्य प्रचलितवलयस्पारकोलाहलानि । श्वासत्रुटचद्दचांसि द्रुतमितरकरोत्क्षेपलोलालकानि स्रस्तस्रञ्जि प्रमोदं दधित मृगदृशां कन्दुकक्रीडितानि ॥ ८॥ राजशेखरस्य।

3927

पये। धराकार धरो हि कन्दुकः
करेण रोषादिव ताद्यते मुद्दः ।
इतीव नेत्राकृतिभीतमुत्पठं
तस्याः प्रसादाय पपात पादयोः ॥ ९॥
कालिशसस्य।

3928

वक्तश्रीजितलञ्जितेन्दुमिलनं कृत्वा करे कन्दुकं क्रीडाकौतुकिमिश्रभावमनया तिर्यग्वहन्त्याननम् । भृद्गारमहकृष्णकेतकदलस्पर्धावतीनां दृशां दीर्घापाङ्गतरंगणैकस्रहदां कोप्येष पात्रीकृतः ॥ १०॥। राजशेखरस्य।

शार्क्षधरपद्धतिः

3929

अमन्दमणिनूपुरक्षणनचारुचारक्षमं झणज्ञ्जणितमेखलास्खलिततारहारच्छटम् । इदं तरलकङ्कणावलिविद्योपवाचालितं मनो हरित सुभुवः किमिप कन्दुकक्रीडितम् ॥ ११॥ कस्यापि ।

अथ हेमन्तवायवः । 3930

हणीसीमन्तमुद्रां सपिद तरलयन्कीरकान्ताकुचान्तः -स्वच्छन्दस्रस्तवस्त्राञ्चलचपलतया लोलयन्हारवहीम् । प्रालेयावासपृथ्वीधरशिखरचलचारुवारिप्रवाह-प्रक्षोभप्रातिभश्चीः प्रसरित परितो हैमनो गन्धवाहः ॥ १२॥ कस्यापि।

अथ हेमन्तपथिकः ।

3931

हे पान्थ प्रियविषयोगहुतभुग्ज्वालानभिज्ञोसि किं किं वा नास्ति तव प्रिया गतघृणः किं वा विहीनो धिया | येनास्मिन्नवकुङ्कुमारुणरुचिव्यासङ्गधर्मीचिते कुन्दानन्दितमत्तपट्दकुले काले गृहान्निर्गतः ॥ १३ ॥ कस्यापि।

3932

आहूतोपि सहायैरेमीत्युक्त्वा विमुक्तनिद्रोपि.। गन्तुमना अपि पथिकः संकोचं नैव शिथिलयति ॥९४॥ भर्वाः।

3933

शीतार्तिप्रसरश्चथाकुलपदन्यासैः समुत्कस्पिभिः
पान्थैर्निर्दयतुच्छगोधननदद्वण्टारवैः स्रचिताः ।
प्राप्यन्ते हिमपीडितानि निभृतपोद्गाढधूमा घनस्तोकालक्ष्यकुटीरकाः कथमपि प्राप्ता गिरिप्रामकाः ॥१५॥
श्रीभोजदेवस्य।

अन्योन्याहितदन्तनादमुखरं प्रह्वं मुखं कुर्वता नेत्रे साशुक्रणे निमील्य पुलकव्यासङ्गि कण्डूयता । हा हा हेति सुनिष्ठुरं विवदता बाहू प्रसार्थ क्षणं पुण्याप्तिः पथिकेन पीयत इव ज्वालाहतरमश्रुणा ॥ १६ ॥ बाणभहस्य।

अथ ज्ञिज्ञिरस्वभावाख्यानम् ॥ १३८॥

3935

अंशुकमिव शीतभयात्संस्त्यानत्वच्छलेन हिमवलयम् । अम्भोभिरपि गृहीतं पद्यत शिशिरस्य माहात्म्यम् ॥ १॥ अमृतवर्धनस्य।

3936

वह्नेः शक्तिर्जलमिव गता दर्शनाद्दाहवृत्ते-र्नित्योद्धन्धे नवमरुबके वर्तते पुष्पकार्यम् । शीतत्रासं दधदिव रविर्याति सिन्धोः क्रशानुं शीतिर्मीता इव च दिवसाः सांप्रतं संकुचन्ति ॥ २ ॥ राजशेखरस्य।

3937

प्रावरणेरङ्गारैर्गर्भगृहैः स्तनतटेश्च दयितानाम् । संतर्जितमाद्यानां निपतिति द्यीतं दरिद्रेषु ॥ ३॥ कस्यापि

3938

कारणोत्पन्नकोपोपि सांप्रतं प्रमदाजनः ।
निश्चि शीतापदेशेन गाढमालिङ्गृति प्रियम् ॥ ४ ॥
महामनुष्यस्य ।
3939

पीनोत्तुङ्गपयोधराः परिलसत्संपूर्णचन्द्राननाः कान्ता नैव गृहे गृहं न च दृढं जात्यं न काश्मीरजम् । ताम्बूलं नवतूलिका नवपटी तैलं न गन्धाविलं सद्यः पाचितसाईका न वटकाः शीतं कथं गम्यते ॥ ९ ॥ श्वेताम्बरश्रीचन्द्रस्य।

शार्ङ्गधरपद्धतिः

3940

द्वारं गृहस्य पिहितं द्यायनस्य पार्श्वे विद्विज्वेलस्युपरि तूलपटो गरीयान् । अङ्गानुकूलमनुरागवद्यां कलत्रमित्यं करोति किमसौ स्वपतस्तुषारः ॥ ६॥ कस्यापि ।

3941

चुल्हीसीमिन गोरसाई मद्यानं मुक्त्वा परीत्याभेके-रभ्यादो स्रकृषीक्षुयन्त्रनिनदं हर्षात्समाकर्णयन् । दोते संहतगोगणोष्मिणि गृहे स्नस्ताम्बरां गेहिनी-मालिङ्ग-चागणयिचद्यास तुहिनं प्रोडामरः पामरः॥ ७॥ कस्यापि।

> अथ दृङ्गीलनक्रीडा । 3942

नैतस्याः प्रसृतिद्वयेन सरहे शक्ये पिधातुं हुशौ सर्वत्रेव विलोक्यते मुखशशिज्योत्स्नावितानैरियम् | इत्थं बालतया सखीभिरसक्तृहुङ्गीलनाकेलिषु व्याषिद्धा रजनीमुखं च नयने स्वे गहते कन्यका || ८ || कस्यापि।

3943

न पाणिप्रच्छाद्यं नयनयुगमत्यायतमिदं नितम्बस्यौदार्याच्वरितगतियोगोप्यस्रुलभः । अतिस्वल्पौ पाणी स्तनभरनिरोधाच मिलितौ निमीलक्रीडायां कलुषयसि मुग्धे किमिति नः॥९॥ कस्यापि।

अथ शिशिखायवः । 3944

केशानाकुलयन्दृशी मुकुलयन्वासो बलादाक्षिप-चातन्वन्पुलकोद्गमं प्रकटयचावेगकम्पं गतेः । वारं वारमुदारसीत्कृतरवैर्दन्तच्छदं पीडय-न्प्रायः शैशिर एष संप्रति मरुत्कान्तास्र कान्तायते ॥१०॥ कस्यापि।

3945

चुम्बन्तो गण्डभित्तीरलकवित मुखे सीत्कृतान्यादधाना वक्षःस्रत्कञ्चकेषु स्तनभरपुलकोद्भेदमापादयन्तः । ऊरूनाकम्पयन्तः पृथुजघनतटात्स्रंसयन्तों सुकानि व्यक्तं कान्ताजनानां विटचरितमृतः शैशिरा वान्ति वाताः ॥ १९॥ कस्यापि।

अथ शिशिरपथिकः ।

3946

पुण्याम्ना पूर्णवाञ्छः प्रथममगिणतञ्चाषदोषः प्रदोषे
पान्थः सुक्त्वा यथेच्छं तदनु तनुतृणे धामिन यामदेव्याः ।
उत्कम्पी कर्पटार्धे जरित परिजंडे छिद्रिणि च्छिन्ननिद्रे
वाते वाति प्रकामं हिमकणिनि कणत्कोणतः कोणमेति ॥१२॥
वाणभहस्य।

3947

संविष्टी गामदेव्याः कुटघटितकुटीकु द्यकोणैकदेशे शीते संवाति वायौ हिमकणिनि रणइन्तपङ्किद्दयामः । पान्थः कन्थां निशीथे परिकुधितजरत्तन्तुसंतानगुर्वी ग्रीवापादाग्रजानुग्रहणचटचटत्कप्टं प्रावृणोति ।। १३॥ मयुरस्य।

3948

आरात्कारीषवह्निर्वितस्तृतृणस्नस्तरान्तार्नषण्णैः संशीर्णयन्थिकन्थाविवरवश्चविशच्छीतवाताभिभूतैः । नीताः क्रच्छेण पान्थैः अभिरिव निबिद्धं जानुसंकोचकुञ्जै-रन्तर्दुर्वारदुःखद्विगुणतरकृतायामयामास्त्रियामाः ॥ १४ ॥ कस्यापि।

शार्क्षधरपद्धतिः

अथ संमिश्राख्यानम् ॥ १३९ ॥

3949

यो न दीर्घसितापाङ्गविलासललितभुवः । प्रियामुखस्य वदागस्तस्मै नृपदावे नमः ॥ १॥ कस्यापि ।

3950

कुचावालोक्य तन्बङ्गचाः शिरः कम्पयते युवा । तयोरन्तरनिर्मप्रां दृष्टिमुत्पाटयन्निव ॥ २ ॥ कस्यापि ।

3951

मत्तेभकुम्भपरिणाहिनि कुङ्कुमार्द्रे कान्तापयोधर्युगे रतिखेदखिनः । वक्षो निधाय भुजपञ्जरमध्यवर्ती धन्यः क्षपां क्षपयित क्षणलब्धनिद्रः ॥ ३ ॥ कस्यापि ।

3952

कर्णे तालदलं तनौ मलयजं कर्पूरवासों शुके चूले गुम्फितकेतकीदलभरः कण्डे नवैकावली । वासः श्रीवनवाससीमाने वनश्रीः सत्कवेरक्तयो वक्रे नागरखण्डमस्तु पुरतः प्रेमाकुलाः कुन्तलाः ॥ ४॥ कस्यापि।

3953

मधु च विकसितोत्पलावतंसं
शशिकरपञ्चवितं च हर्म्यपृष्ठम् ।
मदनजनितविभ्रमा च कान्ता
फलमिदमर्थवतां विभूतयोन्याः ॥ ५ ॥
भर्तमेण्डस्य ।

संमिश्राख्यानम्

3954

भूचातुर्यात्कुन्चितान्ताः कटाक्षाः स्निग्धा हावा लक्जितान्ताश्च हासाः । लीलामन्दं प्रस्थितं च स्थितं च स्त्रीणामेतद्भूषणं चायुधं च ॥ ६ ॥ भर्तहरेः।

3955

अधीतिवद्यैर्विगते शिशुत्वे धनोर्जिते हारिणि यौवने च | सेव्या नितम्बास्तु विठासिनीनां ततस्तदर्थे धरणीधराणाम् ॥ ७ ॥ कस्यापि ।

3956

यत्रोदारा दारास्तत्र न कान्तः स्वतः कान्तः । यत्र तु कान्तः कान्तस्तत्र न दारा गुणोदाराः ।। ८ ।। श्रीदिनकरदेवानाम्।

3957

अवचनं वचनं गुरुसंनिधा-वनवलोकनमेव विलोकनम् । अवयवावरणं हि यदंशुक-व्यतिकरेण तदङ्गसमर्पणम् ॥ ९ ॥ वामनस्वामिनः।

3958

अनुदिनमभ्यासदृढैः सोढुं दीर्घोपि शक्यते विरहः । प्रत्यासन्नसमागममुहूर्तविष्ठस्तु दुर्विरहः ॥ १०॥ कस्यापि।

3959

यामोपश्चल्यतिटिनीतटमण्डपेस्मि-च्मा पान्थ मन्थरगते रजनी नयस्व । अस्मिनिशीथविरहज्बरजागरूक-कोकाङ्गनाकरुणकूजितकष्टमस्ति ॥ ११ ॥ कस्यापिः

3960

अयं खिरधरयामी य इह विहरत्यम्बुजवने विनिद्रे व्यागुद्धनमधुप इति तं जल्पतु जनः । अहं शाङ्के पङ्केरहकुहरवासव्यसनिनीं अियं मृङ्गच्छद्मा मुरिरपुरुपेतो रमियतुम् ॥ १२॥

अथ वीररसानिर्देशः ॥ १४०॥

3961

भर्तृपिण्डानृणकरो यशःक्रयमहापणः । सराङ्गनास्वयंत्राहो रम्यः कालोयमागतः ॥ १॥ शाण्डिल्यस्य।

3962

प्रायेण सकरं दानं प्रायेण सकरं तपः । प्राणानपेक्षी व्यापारः पुनर्वीरस्य दुष्करः ।। २ ।। कस्यापि।

3963

क्षत्रियस्योरिस क्षत्रं पृष्ठे ब्रह्म व्यवस्थितम् । तेन पृष्ठं न दातव्यं पृष्ठदो ब्रह्महा भवेत् ॥ ३॥ भगवतो व्यासस्य।

3964

मा मैष्ट नैते निस्त्रिशा नीलोत्पलदलिवषः । एते वीरावलोकिन्या लक्ष्म्या नयनविभ्रमाः ॥ ४॥ कस्यापि।

3965 धृतधनुषि शौर्यशालिनि शैला न नमन्ति यत्तदाश्चर्यम् । रिपुसंज्ञकेषु गणना कैव वराकेषु काकेषु ॥ ५ ॥ बाणभहस्य।

वीररसनिर्देशः

3966

खद्गास्तिष्ठन्तु मत्तेमकुम्भकूटाइहासिनः ।
एकदोर्दण्डदेशिपि कः सहेत पराभवम् ॥ ६ ॥
कस्यापि।

3967

जीवचेव मृतोसौ यस्य जनो वीक्ष्य वदनमन्योन्यम् । कृतमुखभङ्गो दूरात्करोति निर्देशमङ्गुल्या ॥ ७॥ समोदरगुप्तस्य।

3968

रविमाणिरपि निश्चेष्टः पादैस्तिरमयुर्तेर्मनाक्सपृष्टः । ज्वलितरामिति को वा मन्युं सोढुं क्षमो मानी ॥ ८॥ इन्द्रसिहस्य।

3969

लोकः शुभास्तिष्ठतु तावदन्यः पराङ्मुखाणां समरेषु पुंसाम् । पत्योपि तेषां न हिया मुखानि पुरः सखीनामिह दर्शयन्ति ॥ ९ ॥

3970

हा तात तातेति स वेदनार्तः
कणन्हदन्मूत्रकफानुलिपः ।
वरं मृतः किं भवने किमाजी
संदष्टदन्तच्छदमीमवक्तः ॥ १०॥

3971

संमूर्जितं संयुगसंपहारैः पर्यन्ति सप्तपतिबुद्धतुल्यम् । आत्मानमङ्केषु सराङ्गनानां मन्दाकिनीमारुतवीजिताङ्गाः ॥ ११ ॥ एते वराहमिहिरस्य।

यदि समरमपास्य नास्ति मृत्योभैयमिति युक्तमितोन्यतः प्रयातुम् ।
अथ मरणमवद्यमेव जन्तोः
किमिति मुधा मिलनं यद्याः क्रियेत ॥ १२॥
नारायणभदृस्य।

3973

अन्तैः स्वैरिप संयतायचरणो मूर्जाविरामक्षणे स्वाधीनव्रणिताङ्गशस्त्रनिचितो रोमोद्गमं वर्मयन् । भयानुद्गलयञ्जितान्परभटानाधर्षयिष्ठपुरं धन्यो धाम जयश्रियः पृथुरणस्तम्भे पताकायते ॥ १३ ॥

3974

वयस्याः क्रोष्टारः प्रतिशृणुत बद्धोञ्जितिरयं किमप्याकाङ्कामः क्षरित न यथा वीरचरितम् । मृतानामस्माकं भवति परवदयं वपुरिदं भवद्भिः कर्तव्यं नहि नहि पराचीनचरणम् ॥ १४ ॥ हम्मीरनरेन्द्रस्य।

3975

रक्तं नक्तंचरीयः पिवति वमित च यस्तकुन्तः शकुन्तः क्रव्यं नव्यं गृहीत्वा प्रणदित मुदितो मक्तवेतालवालः । क्रीडत्यत्रीडमस्मिन्नुधिरमधुवशात्पूतना नूतनाङ्गी योगिन्यो मांसमेदःप्रमुदितमनसः शूरशक्ति स्तुवन्ति ॥ १५॥ क्रवीश्वरस्य।

3976

कोप्येष खण्डितिहारा विकसन्मुखश्रीः
प्रारम्धताण्डविविधः सरकामिनीभिः ।
आलोक्यते निजकराभिनयानुरूपव्यापारितेक्षणनिवेदितसत्त्वसारः ॥ १६ ॥

हातीश्ररकाञ्चनस्य।

वीररसनिर्देशः

3977

परस्परेण क्षतयोः प्रहर्नी-रुक्तान्तवाय्वोः समकारुमेव । अमर्त्यभावेपि कयोश्विदासी-देकाप्सरःप्रार्थितयोर्विवादः ॥ १७॥

3978

कश्चिद्दिषत्खद्गहतोत्तमाङ्गः सद्यो विमानप्रभुतामुपेत्य । वामाङ्गसंसक्तस्रराङ्गनः स्वं नृत्यत्कबन्धं समरे ददर्श।। १८॥ कालिहासस्यैतौ।

3979

ते क्षत्रियाः कुण्डिलेने युवानः
परस्परं सायकिविक्षताङ्गाः ।
कुम्भेषु लगाः सुषुपुर्गजानां
कुचेषु लगाः इव कामिनीनाम् ॥ १९ ॥

3980

भूरेणुदिग्धा नवपारिजात-स्रजो रजोवासितबाहुमध्याः । गाढं शिवाभिः परिरभ्यमाणाः सुराङ्गनाश्चिष्टभुजान्तरालाः ॥ २०॥ भगवतो न्यासस्यैतौ।

3981

जनमन्दोरमले कुले व्यपिदशस्यद्यापि धत्से गदां मां दुःशासनकोष्णशोणितस्रराक्षीवं रिपुं भाषसे । दर्पानधो मधुकैटभिद्दिषि हरावप्युद्धतं चेष्टसे मत्रासाचृपशो विहाय समरं पङ्केधुना लीयसे ॥ २१ ॥ नारायणभरूस्य।

शाई धरपद्धतिः

3982

हतेभिमन्यो क्रुद्धेन तत्र पार्थेन संयुगे । अक्षौहिणीः सप्त हत्वा हतो राजा जयद्रथः ॥ २२॥ ३९८३

होहितायित चादित्ये त्वरमाणी धनंजयः । पञ्चितिदातिसाहस्राचिजधान महारथान् ॥ २३ ॥ 3984

रथेभ्यो गजवाजिभ्यः संग्रामे वीरसंकराः । पातिताः पात्यमानाश्च दृश्यन्तेर्जुनताडिताः ॥ २४ ॥ ३९८५

पूर्णे शतसहस्रे हे पदातीनां नरोत्तमः ।

पज्जाल रणे भीष्मो विधूम इव पावकः ॥ २५ ॥

3986

आकर्णपितितः इयामो वयसाज्ञीतिपञ्चकः ।
रणे पर्यचरद्रोणो वृद्धः षोडदावर्षवत् ।। २६ ।।
भगवतो व्यासस्यैते ।

3987

ठक्ष्मणो ठघुसंधानी दूरपाती च राघवः ।
कर्णो दृढप्रहारी च पार्थस्येते त्रयो गुणाः ॥ २७॥
क्षेमेन्द्रस्य।

3988

न कालस्य न शक्रस्य न विष्णोर्वित्तदस्य च । श्रूयन्ते तानि कर्माणि यानि युद्धे हनूमतः ॥ २८ ॥ वाल्मीकिकवेः।

3989

छित्रेपि शस्त्रभित्रेप्यापत्पतितेपि निर्विशेषेपि । हनुमति कृतप्रतिश्चे दैवमदैवं यमोप्ययमः ॥ २९॥ 3990

कपोले जानक्याः करिकलभदन्तद्युतिमुपि स्मरस्मेरं गण्डोडमरपुलकं वक्रकमलम् ।

वीररसानिर्देशः

मुहुः पइयञ्शृष्वन्नजनिचरसेनाकलकले जटाजूटम्रन्थिद्रदयति रघूणां परिवृद्धः ॥ ३०॥ _{महानाटकस्यैतौ ।}

3991

वीरोसी किमु वर्ण्यते दशमुखिष्ठिनैः शिरोभिः स्वयं यः पूजास्रजमुत्सुको घटियतुं देवस्य खट्टाङ्गिनः । स्रवार्थी हरकण्डस्त्रभुजगव्याकर्षणायोद्यतः साटोपं प्रमथैः कृतभुकुटिभिः स्थित्वान्तरे वारितः ॥ ३९॥ बिल्हणस्य।

3992

संतुष्टे तिस्रणां पुरामि रिपो कण्डू ठरोर्मण्डल-क्रीडाकृत्तपुनः प्ररूढिशिरसो वीरस्य तिप्सार्वरम् । याञ्जादैन्यपरान्चि यस्य कलहायन्ते मिथस्त्वं वृणु त्वं वृण्वित्यभितो मुखानि स दशमीवः कथं वर्ण्यते ॥ ३२॥ सुरारेः ।

3993

सलीलयातानि न भर्तुरभ्रमी-र्न चित्रमुचैः अवसः पदक्रमम् । अभिद्रुतः संयति येन केवलं बलस्य दातुः पदादांस दीव्रिताम् ॥ ३३ ॥ माषकवेः।

3994

आजन्मब्रह्मचारी पृथुलभुजिशालास्तम्भविभाजमान-ज्याधातश्रेणिसंज्ञान्तिरितवस्नमतीचक्रजैत्रपशस्तिः । वक्षःपीठे धनास्त्रत्रणिकणिकिते संक्ष्णुवानः पृषत्का-न्याप्तो राजन्यगोष्ठीवनगजमृगयाकौतुकी जामदृश्यः ॥३४॥ मुरारेः ।

3995

क्षुद्राः संत्रासमेते विजहत हरयः क्षुण्णशक्रेमकुम्भा युष्महेहेषु ठज्जां दधित परममी सायका निष्पतन्तः ।

शार्क्ष्धरपद्धतिः

सौमित्रे तिश्व पात्रं त्वमिस निह रुषां नन्वहं मेघनादः किंचिद्भूभङ्गरीलानियमितजलिं राममन्वेषयामि ॥ ३५॥ महानाटकस्य।

3996

सप्तपष्टिईताः कोट्यो वानराणां तरस्विनाम् । पश्चिमेनाह्नि दोषेण मेघनादेन सायकैः ॥ ३६ ॥ वाल्मीकिमुनेः।

अथ करणरसनिर्देशः ॥ १४१ ॥

3997

यस्याः कुद्धमदाय्यापि कोमलाङ्गचा रुजाकरी । साधिदोते कथं देवी ज्वलन्तीमधुना चिताम् ॥ १॥

3998

गृहिणी सचिवः सखी मिथः प्रियशिष्या ललिते कलाविधी | करुणाविमुखेन मृत्युना हरता त्वां बत किंन में हतम् ॥ २॥ कालिशसस्य।

ध्वस्तः का ब्योरुमेरुः कविविपणिमहारत्नराशिविशीर्णः शुष्कः शब्दौषसिन्धुः प्रत्यमुपगतो वाक्यमाणिक्यकोशः । दिव्योक्तीनां निधानं निधनमुपगतं हा हता दिव्यवाणी बाणे गीर्वाणत्राणीप्रणयिनि विधिना शायिते दीर्घनिद्राम् ॥ ३ ॥ कस्यापि ।

4000

स्रजति तावदशेषगुणाकरं पुरुषरत्नमलंकरणं भुवः । तदनु तत्क्षणभाङ्गि करोति चे-दहह कष्टमपण्डितता विधेः ॥ ४ ॥ कस्यापि ।

करुणरसनिर्देशः

4001

सा रसवत्ता विगता नवका विलसन्ति चरति नो कं कः । सरसीव कीर्तिशेषं गतवति भुवि विक्रमादित्ये ॥ ९॥ सबन्धोः

4002

मांधाता स महीपितः कृतयुगेलंकारभूतो गतः सेतुर्येन महोदधी विरचितः कासी दशास्यान्तकः । अन्ये चापि युधिष्ठिरप्रभृतयो यावन्त एवाभव-चैकेनापि समं गता वसुमती मन्ये त्वया यास्यति ॥ ६ ॥ मुख्नं प्रति भोजराजस्य लेखः।

4003

भगीरथाद्याः सगरः ककुत्स्थो दशाननी राघवलक्ष्मणी च । युधिष्ठिराद्याश्च बभूवुरेते सत्यं क याता बत ते नरेन्द्राः ॥ ७॥ भगवतो ज्यासस्य।

4004

उत्तातदैवतिमवायतनं पुरारे-रस्ताचलान्तरितचन्द्रमिवान्तिरिक्षम् । हम्मीरभूमुजि गते सरवेरम विश्वं पर्यामि हारमिव नायकरत्वशून्यम् ॥ ८॥ हेवेश्वरस्य।

4005

इह खलु विषमः पुरा कृतानां विलसति जन्तुषु कर्मणां विषाकः । हरिशिरिस शिरांसि यानि रेजुः शिव शिव तानि लुउन्ति गृध्रपादैः ॥ ९॥ कस्यापि।

4006

मातुलो यस्य गोविन्दः पिता यस्य धनंजयः । सोपि मृत्युवदां यातः काला हि दुरतिक्रमः ॥ १०॥

शार्ङ्गधरपद्धतिः

4007

साक्षानम्मवतः पात्रः पुत्रो गाण्डीवधन्वनः । स्वस्रीयो वास्रदेवस्य तं गृधाः पर्युपासते ॥ ११ ॥

4008

असहायः सहायार्थी मामनुध्यातवान्ध्रवम् । पीद्यमानः शरैस्तीक्ष्णैद्रीणद्रीणिक्वपादिभिः ॥ १२ ॥ भगवतो व्यासस्यैते ।

4009

अक्षुद्रारिकृताभिमन्युनिधनप्रोद्भृततीत्रभ्रुतः पार्थस्याकृतशात्रवप्रतिकृतेरन्तः शुचा मुद्यतः । कीर्णा वाष्पकणैः पतन्ति धनुषि त्रीडाजडा दृष्टयो हा वत्सेति गिरः स्फुरन्ति न पुर्नार्नर्थान्ति वक्षाद्वहिः।।१३॥ निशानारायणस्य।

4010

कोहं ब्रूहि सखे स एव भगवानार्यः सखे राघवः के युयं बत नाथ नाथ किमिदं दासोस्मि ते लक्ष्मणः । कान्तारे किमिहास्महे बत सखे देव्या गतिर्मृग्यते का देवी जनकाधिराजतनया हा जानिक कासि हा ।। १४ ॥ महानाटकस्य।

4011

मितं ददाति हि पिता मितं भ्राता मितं स्रतः | अमितस्य प्रदातारं भर्तारं का न शोचिति | १५ | वाल्मीकिसुनेः।

4012

मदेकपुत्रा जननी जरातुरा नवप्रस्तिर्वरटा तपस्त्रिनी | गतिस्तयोरेष जनस्तमर्दय-नहो विधे त्वां करुणा रुणद्धि न || १६ ||

4013

मद्रथसंदष्टमृणालमन्थरः

प्रियः कियहूर इति त्वयोदिते ।

अद्भुतरसनिर्देशः

विलोकयन्त्या रुदतोथ पक्षिणः प्रिये स कीदृग्भविता तव क्षणः ॥ १७॥ एतौ आहर्षस्य।

4014

मध्याह्ने दववह्निनोष्णसमये दन्दह्ममानाद्गिरेः कृच्छ्राचिर्गतमुत्तृषं जलमयो वीक्ष्यैकरक्षाक्षमम् । प्रेम्णा जीवयितुं मिथः पिव पिवेत्युचार्य मिथ्या पिव-चिर्मप्रास्यमपीतवारि हरिणद्दन्दं विपन्नं वने ॥ १८॥ कस्यापि ।

4015

आदाय मांसमिखिलं स्तनवर्जमङ्गानमां मुन्च वागुरिक यामि कुरु प्रसादम् ।
सीदिन्त शब्पकवलप्रहणानभिज्ञा
मन्मार्गवीक्षणपराः शिशवो मदीयाः ॥ १९॥
कस्यापि।

अथादुतरसनिर्देशः ॥ १४२ ॥

4016

कृष्णेनाम्ब गतेन रन्तुमसक्ननमृद्धक्षिता स्वेच्छ्या सत्यं कृष्ण क एवमाह मुसली मिथ्याम्ब परयाननम् । व्यादेहीति विदारिते च वदने दृष्ट्वा समग्रं जग-नमाता यस्य जगाम विस्मयपदं पायात्स वः केशावः ॥ १॥ कस्यापि।

4017

पातुं त्रीणि जगन्ति संततमकूपारात्समभ्युद्धरन्धात्रीं कोलकलेवरः स भगवान्यस्यैकदंष्ट्राङ्कुरे ।
कूर्मः कन्दित नालिति द्विरसनः पत्रन्ति दिग्दन्तिनी
मेरः कोशिति मेदिनी जलजित व्योमापि रोलम्बति ॥ २ ॥
कस्यापि ।

शार्क्ष धरपद्धतिः

4018

काकुत्स्थेन शिरांसि यानि शतश्रिक्षज्ञानि मायानिधेः पौलस्त्यस्य विमानसीमनि तथा भ्रान्तानि नाकौकसाम् । तान्येवास्य धनुः भ्रमपशमनं कुर्वन्ति सीतापतेः क्रीडाचामर डम्बरानुकृतिभिदेशितायमानैः कचैः ॥ ३॥

4019

तस्मिन्युद्धे क्षणेनैव त्वरितो वानरध्वजः ।
सर्थं सध्वजं साश्वं भीष्ममन्तर्देधे द्वारैः ॥ ४ ॥
भगवतो व्यासस्य ।

4020

किं क्रमिष्यति किलैप वामनी यावदित्थमहसन्त दानवाः । तावदस्य न ममी नभस्तले लङ्किताकेशशिमण्डलः क्रमः ॥ ५॥

4021 युगान्तकालप्रतिसंहतात्मनी जगन्ति यस्यां सविकासमासत । तनी ममुस्तत्र न कैटमद्विष-स्तपोधनाभ्यागमसंभवा मुदः ॥ ६ ॥

4022

पाश्चात्यभागिमह सानुषु संनिषण्णाः पश्यन्ति शान्तमलसान्द्रतरांशुजालम् । संपूर्णलब्धललनालपनापमान-मुत्सद्गसाङ्गिहरिणस्य मृगाङ्क्रमूर्तेः ॥ ७ ॥ एते माधकतेः।

रत्नभित्तिषु संक्रान्तैः प्रतिबिम्बद्यतिर्वृतः । ज्ञातो लङ्केश्वरः कृच्छादाञ्जनेयेन तत्त्वतः ॥ ८॥ रण्डिकवेः।

हास्यरसनि देशः

4024

चतुर्विप समुद्रेषु संध्यामन्वास्य तत्क्षणात् ।
कक्षाक्षिप्तं निशान्ते स्वे वालिः पौलस्त्यमत्यजत् ।। ९ ॥
वाल्मीकिगुनेः।

4025

किं ब्रूमो हिरमस्य विश्वमुदरे किं वा फणान्मोगिनः होते यत्र हिरः स्वयं जलिनिधेः सीप्येकदेशे स्थितः । आश्चर्य कलशोद्भवो मुनिरसी यस्यैकहस्तेम्बुधि-र्गण्डूषीयित पङ्कजीयित फणी मृङ्गीयित श्रीपितः ॥ १०॥ कस्यापि।

अथ हास्यरसनिर्देशः ॥ १४३ ॥

4026

पाणी ताम्रघटी कुद्याः करतले धीते सिते वाससी
भाले मृत्तिलकः सचन्दनरसन्यस्तैकपुष्पं द्यारः ।
दूरात्क्षिप्रपदा गतिर्वृढतरव्याश्चिष्टदन्ता गिरः
सोयं वञ्चियतुं जगद्भगवतो दम्भस्य देहक्रमः ॥ १॥
कस्यापि।

4027

वैराग्यभङ्गिरचनावचनैः प्रतार्थ रण्डाश्चिराय विकटस्तनसंनताङ्गीः । ब्रह्मोपदेशमिषसंगतगण्डभित्ति-निःशङ्कचुम्बनरसैः कृतिनो द्रवन्ति ॥ २ ॥ कस्यापि ।

4028

पीठीप्रक्षालनेन क्षितिपतिकथया सज्जनानां प्रवादैः
प्रातनीत्वार्धयामं कुराकुछमसमारम्भणव्यपहस्ताः ।
पश्चादेते निमज्जत्पुरयुवतिकुचाभोगदत्तेक्षणार्धाः
प्राणायामापदेशादिह सरिति सदा वासराणि क्षिपन्ति ॥३॥
कस्यापि ।

अङ्गुलिभङ्गविकल्पनिविधिववादप्रवृत्तपाण्डित्यः । जपचपलौष्ठः सजने ध्यानपरो नगररथ्यास्र ॥ ४ ॥

4030

मुण्डो जटिलो नग्नश्चित्री दण्डी कषायचीरी वा । भस्मस्मेरदारीरो दिदिा दिशि भोगी विज्यस्मेते दस्मः ॥५॥ एतौ क्षेमेन्द्रस्य ।

4031

जिह्नायाश्चेदनं नास्ति न तालुपतनाद्रयम् । निर्विदाङ्केन वक्तव्यं निर्रुज्ञः को न पण्डितः ॥ ६ ॥ कस्यापि ।

4032

भुकुटीकुटिलललाटः कण्टिकताङ्गः कटाक्षिविकटाक्षः । कवलयति पृथुलकवलैस्तण्डुलमचलं द्विजः कुद्धः ॥ ७ ॥ शार्क्षधरस्य ।

4033

धान्याकनागरनिज्ञार्द्रकदाडिमत्व-कुस्तुम्बरीलवणतेलसुसंस्कृतान्यः । मत्स्यानसुज्ञीतसितभक्ततले ददाति स ब्रह्मलोकमधिरोहति पुण्यकर्मा ॥ ८॥ कस्यापि

4034

भीजनं प्राप्य दुर्बुद्धे मा प्राणेषु दयां जुरु । दुर्ठभानि पराचानि प्राणा जन्मनि जन्मनि ॥ १ ॥ कार्याण ।

4035

क्रयविक्रयकूटतुलालाघवनिक्षेपभक्षणव्याजः । १०॥ एते हि दिवसचौरा मुज्जन्ति महाजनं वर्णिजः ॥ १०॥

4036 आख्यायिकानुरागी त्रजित सदा पुण्यपुस्तकं श्रीतुम् । दष्ट इव कृष्णसंपैः पलायते दानधर्मेभ्यः ॥ ९१॥

हास्यरसनिर्देश:

4037

दत्त्वा दिशि दिशि दृष्टिं याचकचिकतीवगुण्डनां कृत्वा । चौर इव कुटिलचारी पलायते कुटिलर्थ्याभिः ॥ ९२॥ एते क्षेमेन्द्रस्य

4038

वैद्यनाथ नमस्तुभ्यं क्षपितादोषमानव । त्वायि विन्यस्तमारीयं कृतान्तः सुखमेधते ॥ ९३॥ कस्यापि।

4039

सत्कोणं लोलनेत्रं कुलयुवितमुखं दृइयते सानुकम्पे रण्डानामधेलज्जाञ्चितमधिपुलकं स्पृद्यते पीनमङ्गम् । क्रीबानां खाद्यतेन्तश्चिरानिहितधनं काष्ठमूलाग्नितोयैः पूर्वा सिद्धा कलानां सकलद्धखिनिधिवैद्याविद्याभिवन्द्या।।१४॥ सीपकस्य।

4040

गणयति गणने गणकश्चन्द्रेण समागमं विशाखायाः । विविधमुनंगक्रीडासक्तां गृहिणीं न जानाति ॥ १५ ॥ कस्यापि।

4041

कलमाप्रनिर्गतमषीबिन्दुव्याजेन साञ्चनाश्रुकणा । कायस्थलुण्डचमाना रोदिति खिन्नेव राजश्रीः ॥ १६ ॥ क्षेमेन्द्रस्य

4042

वाचयित नान्यितिखितं तिखितमनेनापि वाचयित नान्यः । अयमपरोस्य विशेषः स्वयमि तिखितं न वाचयित ॥१७॥

4043

कायस्थेनोदरस्थेन मातुरामिषशङ्कया । अन्त्राणि यस मुक्तानि तत्र हेतुरदन्तता ॥ १८॥

4044

काकाङ्गील्यं यमारक्रीयं स्थपतेर्दृढवातिताम् । आद्यक्षराणि संगृद्य कायस्थः केन निर्मितः ॥ १९॥

विना मद्यं विना मांसं परस्वहरणं विना । विना परापवादेन दिविरो दिवि रोदिति ॥ २०॥ केषामप्येत ।

4046

अर्थो नाम जनानां जीवितमिखेलं क्रियाकलापश्च ।
तं च हरन्त्यतिधूर्ताश्चगलगला गायना लोके ॥ २१॥

4047

तमसि वराकश्रीरी हाहाकारेण याति संवस्तः । गायनचौरः कपटी हाहा कृत्वा न याति वैतक्ष्यम् ॥ २२॥

4048 आमन्त्रणजयदाब्दैः प्रतिपदहुंकारघर्घरारावैः । स्वयमुक्तसाधुवादैरन्तरयति गायनो गीतम् ॥ २३ ॥

4049

मेरुः स्थितोतिदूरे मनुष्यभूमिं परित्यज्य । भीतो भयेन चौर्याचौराणां हेमकाराणाम् ॥ २४ ॥

4050

तस्मान्महीपतीनामसंभवे चौरदस्यूनाम् । एकः सुवर्णकारो नियाद्यः सर्वथा नित्यम् ॥ २५॥ एतौ क्षेमेन्द्रस्य।

4051

उपयुक्त खिदरबीटक जिनता घररा गम झभयात् । पितरि मृतेपि हि वेदया रोदिति हा तात तातेति ॥ २६॥

4052

पूर्व चेटी ततो बेटी पश्चाद्भवति कुड्डिनी । सर्वोपायपरिक्षीणा वृद्धा वेदया तपस्विनी ॥ २७॥

4053 वर्णनद्यितः कश्चिद्धनद्यितो दासकर्मद्यितोन्यः । रक्षाद्यितश्चान्यो वेदयानां नर्मद्यितोन्यः ॥ २८॥ एते क्षेमेन्द्रस्य।

गत्वा द्वारवतीं नयामि दिवसानाराधयन्ती हरिं
वृष्ट्वा वानशनेन जीवितमिदं मुञ्चामि भागीरथीम् ।
प्रातः प्रातरिति प्रवर्तितकथा निर्वेदमातन्वती
रण्डा नक्तमनन्तजारस्ररतप्रीता सुखायास्तु वः ॥ २९॥

4055

कटी मुष्टियाह्या द्विपुरुषभुजयाह्यमुदरं
स्तनी घण्टालीली जघनमधिगन्तुं व्यवसिती | स्मितं भेरीनादी मुखमिप च यत्तद्रयकरं तथाप्येषा रण्डा परिभवति संतापयित च ॥ ३०॥ कयोरप्येती।

4056

यत्नोत्थापनमात्रनिःसहजरचर्मावदोषश्रथ-भ्रदयच्छेपसि दुर्बलाङ्गवलनव्यर्थोद्यमालिङ्गेन । लज्जाधायिनि विद्यमानयुवतौ वृद्धस्य कृच्छ्रे रते यत्स्यात्तत्पतिभाव्य किं नु हिसतुं युक्तं किमारोदितुम् ॥ ३१॥ वृद्धेः।

4057

खट्टा नितान्तलघुका शिथिलपताना द्वेष्यः पतिः स च निरन्तरचाटुकारी । तत्रापि दैवहतिकाः खलु माघराज्यो हा सह्यतां कथमयं व्यसनपण्चः ॥ ३२॥ कस्यापि

4058
शृणु सिंख कौतुकमेकं याम्येण तु कामिना यदद्य कृतम् ।
श्रुणु सिंख कौतुकमेकं याम्येण तु कामिना यदद्य कृतम् ।
श्रुरतद्यावमीिलताक्षी मृतेति भीतेन मुक्तास्मि ॥ ३३॥
कस्यापि ।

4059 यदाक्षभूलतापाङ्गः स्त्रियः कुर्वन्ति कामिनाम् । जधनेष्वेव तत्सर्व पतत्यनपराधिषु ॥ ३४॥ कस्यापि।

शार्ङ्गधरपद्धतिः

4060

केशोङ्खचनसाम्येपि हन्तं पदयेतदन्तरम् । उपस्थाः कीटमश्रन्ति घृतमक्तं दिगम्बराः ॥ ३५ ॥

4061

भिक्षो मांसनिषेवणं प्रकुरुषे किं तेन मद्यं विना
मद्यं चापि तव प्रियं प्रियमहो वेदयाङ्गनाभिः सह ।
वेदया द्रव्यरुचिः कुतस्तव धनं द्यूतेन चौर्येण वा
चौर्यद्युतपरिप्रहोपि भवतो नष्टस्य कान्या गतिः !। ३६ ।।

कस्यापि ।

4062

सामगायनपूर्व में नोच्छिष्टमधरं कुरु । उत्कण्डितासि चेद्रद्रे वामकर्ण दशस्व मे ॥ ३७॥ कस्यापि।

4063

भस्माङ्गुलिर्बकोडायी बालशौची तथा हिहिः | धारावर्ती चक्रवर्ती षडेते पुरुषाधमाः || ३८ ||

4064

प्रेषकः प्रैष्यकः काण्डः किमेकः स्तम्भतीनकः । योगी तत्कालरोगी च षडेते सेवकाधमाः ॥ ३९॥

अथ भयानकरसानिर्देशः ॥ १४४॥

4065

दीप्रक्षुद्देगयोगाद्ददनलहलहल्लम्बजिह्नामलीढ-ब्रह्माण्डक्षेत्रविन्दुप्रबलतरभवज्जाटरामिस्कुलिङ्गाम् । कालीं कङ्कालदोषामतुलगलचलनमुण्डमालाकराली-गुञ्जासंवादिनेत्रामजिननिवसनां नौमि पाशासिहस्ताम्॥१॥

4066

दंष्ट्रासंकटवक्लकन्द्रुललिक्जिह्नस्य हव्याद्यन-ज्वालाभासुरभूरिकेसर्सटाभारस्य दैत्यद्वहः ।

भयानकरसनिर्देशः

व्यावलगद्धस्वद्धिरण्यकशिपुक्रोडस्थलास्कालन-स्पष्टप्रस्फुटदास्थिपञ्चररवक्रूरा नखाः पान्तु वः ॥ २॥ हनूमतः।

4067

अद्याप्युनमदयातुधानतरुणीचन्द्वत्करास्पालन-व्यावल्गचृकपालतालरणितेर्नृत्यित्पिशाचाङ्गनाः । उद्गायन्ति यशांसि यस्य विततेर्नादैः प्रचण्डानिल-प्रक्षुभ्यत्करिकुम्भकूटकुहर्ज्यक्ते रणक्षोणयः ॥ ३ ॥ कृष्णिमिश्रस्य।

4068

इदं मधोनः कुलिशं धारासंनिहितानलम् । स्मरणं यस्य दैत्यस्त्रीगर्भपाताय कल्पते ॥ ४ ॥ हिन्डनः

4069

तपःपरामर्शविवृद्धमन्योःभूभङ्गदुष्पेक्ष्यमुखस्य तस्य ।
स्फुरन्नदर्भिः सहसा तृतीयादक्ष्णः कृशानुः किल निष्पपात ॥ ५ ॥
कालिशसस्य ।

4070

किंचित्कोपकलाकलापकलनाहंकारबिश्रद्भुवो-विक्षेपादकरोदसौ रघुपतिर्लङ्कापतेः पत्तनम् । क्रन्दत्केरु रटत्करेटु विचटहारु स्फुटहुग्गुलु प्रक्रीडत्कपि निःश्रसत्कणि रणज्ज्ञिक्षि श्रमद्वीपि च ॥ ६ ॥ मुसरेः।

4071

प्रौढच्छेदानुरूपोच्छलनरयवद्यात्सेंहिकेथापमेय-त्रासाच्चष्टाश्वतिर्यग्वलितरविरथेनारुणेनेक्ष्यमाणम् । कुर्वत्काकुत्स्थवीर्यस्तुतिमिव मरुतां कंधरारन्ध्रभाजां भांकारैर्भी ममेताचिपति वियतः कुम्भकणीत्तमाङ्गम् ॥ ७॥ यशोवर्मणः।

माद्यनमातङ्गकुम्भस्थलबहलवसावासनाविस्नगन्धव्यासक्तव्यक्तमुक्ताफलशकललसत्केसरालीकरालः ।
एणीवैधव्यवेधाः स्वभुजबलमद्यस्ततेजिस्त्रिधामा
गुञ्जनकुञ्जे गिरीणां हरिरिह श्वशीगर्भपातं विधन्ते ॥ ८॥
भहयशसः।

4073

महाप्रतयमारुतक्षुभितपुष्करावर्तकप्रचण्डवनर्गाजनप्रतिरवानुकारी मुद्धः ।
रवः श्रवणभैरवः स्थिगितरोदसीकंदरः
कुतोद्य समरोदधेरयमभूतपूर्वः पुरः ॥ १ ॥

4074

मन्थायस्तार्णवाम्भःप्रतिकुहरवलनमन्दरध्वानधीरः कोणाघातेषु गर्जत्यलयवनघटान्योन्यसंघद्वचण्डः । कृष्णाक्रोधायदूतः कुरुकुलनिधनोत्पातिनर्घातवातः केनास्मित्सिहनादपतिरसितसखो दुन्दुभिस्ताङितोयम् ॥१०॥ एतौ नारावणभद्दस्य।

अथ वीभत्सरसनिर्देशः ॥ १४५ ॥

4075
उत्कृत्योत्कृत्य कृत्ति प्रथममथ पृथूच्छोपभूयांसि मांसान्यंसस्पिक्पृष्ठिणिडाद्यवयवस्रुलभान्युपपूर्तीनि जम्बा ।
धात्तस्त्राय्वन्त्रनेत्रः प्रकटितदश्चनः प्रेतरङ्काः करङ्काधात्तस्त्राय्वस्यसंस्थं स्थपुटगतमि क्रव्यमव्ययमिति ॥
रङ्कस्थादस्थिसंस्थं स्थपुटगतमि क्रव्यमव्ययमिति ॥
रङ्कस्थादस्थिसंस्थं स्थपुटगतमि

4076

अन्तिः कल्पितमङ्गलप्रतिसराः स्नीहस्तरक्तोत्पल-व्यक्तोत्तंसभृतः पिनस्र शिरसा हत्पुण्डरीकस्रजः ।

रोद्ररसनिर्देशः

एताः शोणितपङ्ककुङ्गमजुषः संभूय कान्तैः पिब-न्त्यस्थिकेहसुरां कपालचषकैः प्रीताः पिशाचाङ्गनाः ॥ २॥ कस्यापि।

4077

उत्कृत्य ज्वितां श्वात्कथमि प्रेताशनः पश्चितीं पेशीमित्रमयीं निगीर्थ सहसा दन्दह्यमानीदरः । धावत्युत्प्रवते मुहुर्निपति प्रोत्तिष्ठति प्रेक्षते विष्वक्कोशित संपिनष्टि जटरं मुष्ट्या चलन्मस्तकः ॥ ३॥ कस्यापि।

4078

विकीर्णहरिचन्दनद्रविणि यत्र लीलारसा-न्निपेतुरिकचन्नलाश्चतुरकामिनीदृष्टयः । तदेतदुपरिभ्रमन्निबिडगृध्रजालं जनै-र्लुउत्कृमि कलेवरं पिहितनासिकैर्वीक्ष्यते ॥ ४॥ इन्द्रकवेः।

4079

प्रस्वेदमलदिग्धेन वहता मूत्रशोणितम् । व्रणेन विकृतेनेदं सर्वमन्धीकृतं जगत् ॥ ५ ॥ कस्यापि ।

अथ रीदरसानिर्देशः ॥ १४६ ॥

4080

पातालतः किमु सुधारसमानयामि
निष्पीडच चन्द्रममृतं किमुताहरामि ।
उद्यन्तमद्य तपनं किमु वारयामि
कीनादामाद्यु कणदाः किमु चूर्णयामि ।। १ ॥
महानादकान्।

4081

यत्सत्यव्रतभङ्गभीतमनसा यत्नेन मन्दीकृतं यद्दिस्मर्तुमपीहितं शमवता शान्ति कुलस्येच्छता । तह्यूतारणिसंभृतं नृपस्ताकेशास्वराकर्षणैः क्रोधज्योतिरिदं महत्कुरुवने यौधिष्टिरं जृस्भते ॥ २॥ नारायणभटस्य।

4082

सरोषदष्टाधरलोहिताक्षेव्यक्तोर्ध्वरेखा भुकुटीर्वहद्धिः ।
तस्तार गां भछनिकृत्तकण्डैर्हुकारगर्भेर्द्धिषतां शिरोभिः ॥ ३ ॥
कालिकासस्य।

4083

येन स्वां विनिहत्य मातरमिष क्षत्रास्तपूरासव-स्वादोन्मत्तपरश्वधेन विद्धे निःक्षत्रिया मेदिनी । यद्वाणत्रणवर्त्मनः शिखरिणः क्रीत्वस्य हंसच्छला-दद्याप्यस्थिकणाः पतन्ति स पुनः क्रुद्धो मुनिर्भार्गवः ॥४॥

4084

त्रैलोक्यत्राणशीण्डः सरसिजवसतेः संप्रस्तो भुजाभ्यां स्रक्षत्रं नाम वर्णेः कुलिशकडिनयोर्यस्य दोष्णोर्विलीनम् । ज्वालाजिह्यालकालानलकवलभयभ्रान्तदेवास्तराणि ज्वातन्वानो जगन्ति ज्वलति मुनिरयं पार्वतीधर्मपुत्रः ॥ ५॥ एतौ मुरारेः।

4085

चन्चद्भुजभ्रमितचण्डगदाभिवात-संचूर्णितोरुयुगलस्य स्रयोधनस्य । स्त्यानावनद्भवनद्गोणितद्गोणपाणि-रुत्तंसयिष्यति कचांस्तव देवि भीमः ॥ ६ ॥

4086

अन्योन्यास्मालभिचिद्दिपरुधिरव्सासान्द्रमस्तिष्कपङ्के सम्रानां स्यन्दनानामुपरि कृतपदन्यासविकान्तपत्ती ।

शान्तरसनिर्देशः

स्फीतास्रक्पानगोक्षीरसद्शिवशिवातूर्यनृत्यत्कबन्धे संप्रामैकार्णवान्तः प्रविचरितुमलं पण्डिताः पाण्डुपुत्राः ॥७॥ एतौ नारायणभद्दस्य ।

4087

रे धृष्टा धार्तराष्ट्राः प्रबलभुजबृहत्ताण्डवाः पाण्डवा रे रे वार्ष्णेयाः सक्तष्णाः शृणुत मम वत्रो यद्भवीम्यूर्ध्वबाहुः । एतस्योत्खातवाहोर्द्रपदनृपसुतातापिनः पापिनोहं पाता हच्छोणितानां प्रभवति यदि वस्तिकिमेतं न पाथ ॥ ८॥ कस्यापि।

4088

नाहं रक्षो न भूतो रिपुरुधिरजलाहादिताङ्गः प्रकाशं निस्तीर्णोरुप्रतिज्ञाजलनिधिगहनः क्रोधनः क्षत्रियोस्मि । भो भो राजन्यवीराः समरिशिखिशिखाभुक्तशेषाः कृतं व-खासेनानेन लीनैईतकारितुरगान्तर्हितरास्यते यत् ॥ ९॥ नारायणभहस्य।

अथ ज्ञान्तरसनिर्देशः ॥ १४७॥

तत्र पूर्व वैराग्यम् ।

4089

पुत्रमित्रकलत्रेषु सक्ताः सीदन्ति जन्तवः । सरःपङ्कान्तरे मन्ना जीर्णा वनगजा इव ॥ १ ॥ मार्कण्डेयगुनेः।

4090

मन्ये मायेयमज्ञानं यत्स्युखं स्वजनादिप । निदाधवारणायालं निजच्छाया न कस्यवित् ॥ २॥ 4091

विपत्पशान्त्यै सेव्यन्ते यदि कष्टेन भूभृतः । तत्करिष्यति कष्टापि विपत्किमधिकं ततः ॥ ३॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

4092

मितमायुर्वयो नित्यं नैति यातं कदाचन ।
परामृशन्ति तदापि न भवं भोगलोलुपाः ॥ ४ ॥
केषामण्येते ।

4093

व्यात्रीव तिष्ठति जरा परितर्जयन्ती रोगाश्च दात्रव इव प्रहरन्ति देहम् । आयुः परिस्नवति भिन्नघटादिवाम्भो लोकस्तथाप्यहितमाचरतीति चित्रम् ॥ ५ ॥

4094

क्षणं बालो भूत्वा क्षणमि युवा कामरिसकः क्षणं वित्तैर्हीनः क्षणमि च संपूर्णविभवः । जराजीर्णेरङ्गिनेट इव वलीमिण्डिततनु-र्नरः संसाराङ्के विदाति यमधानीजविनकाम् ॥ ६॥

4095

मातर्मेदिनि तात मारुत सखे तेजः छबन्धो जल श्रातव्योम निवद्ध एष भवतामन्त्यः प्रणामाञ्जलिः । युष्मत्सङ्गवशोपजातछक्वतोद्रैकस्फुरिचर्मल-ज्ञानापास्तसमस्तमोहमहिमा लीये परे ब्रह्मणि ॥ ७॥

4096

किं कंदर्प करं कदर्थयित रे कोदण्डटंकारिते रे रे कोकिल कोमलैः कलरवैः किं त्वं वृथा वल्गित | मुग्धे ज्ञिग्धविदग्धमुग्धमधुरैलेंकिः कटाक्षेरलं चेतश्चम्बतचन्द्रचूडचरणध्यानामृतं वर्तते | | ८ | | एते भर्तहरें:।

4097

भूः पर्यङ्को निजमुजलता कन्दुकं खं वितानं दीपश्चन्द्रो विरतिवनितालब्धसङ्गप्रमोदः ।

शान्तरसनिर्देशः

दिक्कन्यानां व्यजनपवनैर्वीज्यमानोनुकूलै-भिक्षुः शेते नृप इव सदा वीतरागी जितात्मा ॥ ९॥

4098

किनित्कन्थाधारी किनिदिष च दिव्याम्बर्धरः किनिद्धमी शय्या किनिदिष च पर्यङ्कशयनः । किनिद्धिशावृत्तिः किनिदिष च मृष्टाशनरुचि-र्महात्मा योगज्ञो न गणयति दुःखं न च खखम् ॥ १०॥ भर्वहरेः।

4099

पाषाणखण्डेष्विप रत्नबुद्धिः कान्तेति धीः शोणितमांसिपण्डे । पञ्चात्मके वर्ष्मिण चात्मभावो जयत्यसौ मोहनमोहलीला ॥ ११ ॥ श्रीगोपालक्वानाम् ।

4100

निः स्नेहो याति निर्वाणं स्नेहोनर्थस्य कारणम् । निः स्नेहेन प्रदीपेन यदेतत्प्रकटीकृतम् ॥ १२॥ श्रीदामोद्दरदेवानाम्।

4101

वपुषः स्रक्ततातिवर्तिनो विभवस्यापि दुर्राजनस्य नः । स्रचिरं न विचारगोचरः परिणामो भविता हि कीदृशः ॥ १३ ॥ श्रीदेवससदेवानाम्।

4102

अहाँ वा हारे वा बलवित रिपो वा सहिद वा मणी वा लोष्टे वा कुसम्रायने वा दृषि वा । तृणे वा स्त्रेणे वा मम समदृशो यान्तु दिवसाः कचित्पुण्येरण्ये शिव शिव शिवेति प्रलपतः ॥ १४ ॥

शार्कु धरपद्धतिः

4103

आशा नाम नदी मनोरथजठा तृष्णातरंगाकुठा रागमाहवती वितर्कविहगा धेर्यद्रमध्वंसिनी । मोहावर्तस्रदुस्तरातिगहना प्रोत्तुङ्गचिन्तातटी तस्याः पारगता विशुद्धमनसो नन्दन्ति योगीश्वराः ॥ १५॥

4104

अरनीमहि वयं भिक्षामाद्यावासी वसीमहि । रायीमहि महीपृष्ठे कुर्वीमहि किमीश्वरैः ॥ १६॥

4105

आसंसारं त्रिभुवनिमदं चिन्वतां तात ताव-चैवास्माकं नयनपद्वीं श्रोत्रवर्त्मागतो वा । योयं धत्ते विषयकिरणीगाढगूढाभिमान-क्षीबस्यान्तःकरणकिरणः संयमालानलीलाम् ॥ १७॥ एते भर्तृहरेः।

4106

येषां वहःभया समं क्षणिमव क्षिप्रं क्षपा क्षीयते तेषां शीतकरः शशी विरिह्णामुल्केव संतापकृत् । अस्माकं न च वहःभा न विरहस्तेनोभयभ्रांशिना-मिन्दू राजति दर्पणाकृतिरयं नोष्णो न वा शीतलः ॥ १८॥ भोजराजचीरकिवकृतं पद्मम् ।

4107

दैन्यं क्रचित्कचन मन्मथजा विकाराः कुत्राप्यनेकविधवन्धुजनप्रपञ्चः । क्वापि प्रभूतधनकल्पितमीश्वरत्व-मित्येकवैकृतमिदं जगदाविभाति ।। १९॥ श्रीवत्सराजदेवानाम्।

4108

गतास्तातभातृप्रमुखस्रुखपीयूषमधुराः पुरा लक्ष्मीक्षेच्यन्यसनसरसास्तेपि दिवसाः । अदः शान्तं स्वान्तं सपिद यदि निर्वेदपदवीं
भजत्यभ्यासीयं जनयति स्रखं भावितमुखम् ॥ २०॥
श्रीराववदेवानाम्।

4109

धावन्तः प्रतिवासरं दिशि दिशि प्रत्याशया संपदां
दृष्ट्वा कालवशेन हन्त फलितं कस्यापि दैवद्रुमम् ।
आवं आवमवज्ञयोपहसितं सर्वत्र भमोद्यमा
जीवामः परमार्थशून्यहदयास्तृप्ता मनोमोदकैः ॥ २१॥
श्रीवामोदर्देवानाम् ।

4110

सन्त्येके धनलाभमात्रगहनव्यामोहसंमूर्छिताः कोचिद्देवतस्रन्दरीस्तनपरीरम्भभ्रमव्याकुलाः । अन्तर्भूतसमस्ततत्त्वनिवहं चिन्मात्रशेषं शिवं दृष्ट्वा हष्टतनूरुहाङ्करभराः कष्टं न शिष्टाः क्वित् ॥ २२॥ अदिवससदेवानाम्।

अथानित्यतानिरूपणम् ॥ १४८ ॥

4111

येषां निमेषोन्मेषाभ्यां जगतां प्रत्योदयौ । तादृशाः पुरुषा याता मादृशां गणनैव का ॥ १॥ वासिष्ठरामायणात्।

4112

प्राप्ताः श्रियः सकलकामदुधास्ततः किं न्यस्तं पदं शिरिस विद्धिषतां ततः किम् । संमानिताः प्रणयिनो विभवेस्ततः किं कल्पं स्थितं तनुभृतां तनुभिस्ततः किम् ॥ २॥

4113

वयं येभ्यो जाताश्चिरतरगता एव खलु ते समं यैः संवृद्धाः स्मरणपदवीं तेपि गमिताः ।

शार्फ्जधरपद्धातिः

इदानीमेते स्मः प्रतिदिवसमासचपतना गतास्तुल्यावस्थां सिकतिलनदीतीर तरुभिः ॥ ३ ॥

4114

रम्यं हर्म्यतलं न किं वसतये अन्यं न गेयादि किं किं वा प्राणसमासमागमसुखं नैवाधिकं पीतये | किं तूड्रान्तपतत्पतङ्गपवनव्यालोलदीपाङ्कर-च्छायाचञ्चलमाकलय्य सकलं सन्तो वनान्तं गताः || ४ || एते भर्दहरेः।

4115

न्यस्तं यथा मूर्भि मुदात्ति मेषी दूर्वाक्षताद्यं बलिकाल्पितः सन् । मृत्युं समीपस्थितमप्यजान-न्भुनक्ति मर्त्यो विषयांस्तयैव ॥ ५॥

कस्यापि ।

4116

अहमिह कृतविद्यो वेदिता सत्कलानां धनपतिरहमेको रूपलावण्ययुक्तः । इति कृतगुणगर्वः खिद्यते किं जनोयं कतिपयदिनमध्ये सर्वमेतच किंचित् ॥ ६ ॥ श्रीदामाद्रदेवानाम्। 4117

गिलितानीन्द्रलक्षाणि बुद्धदानीव वारिणि । मां जीवितनिबद्धादां विहसिष्यन्ति साधवः ॥ ७ ॥

4118

संसाररात्रिदुःस्वपे यून्ये देहमयभ्रमे । आस्थां चेदनुवधामि तन्मूर्खी नास्ति मत्परः ॥ ८॥

4119

एता याः प्रेक्षसे लक्ष्मीश्चत्रचामरचन्चलाः । 📨 😕 स्वम एष महाबुद्धे दिनानि त्रीणि पञ्च च ॥ ९ ॥

येषु येषु दृढा भावा भावना दृष्टवस्तुषु । तानि तानि विनष्टानि दृष्टानि किमिहोत्तमम् ॥ १० ॥

4121

यन्मध्ये यद्य पर्यन्ते यदापाते मनोरमम् । सर्वमेवापवित्रं तद्दिनाज्ञामेध्यदूषितम् ॥ १९॥

4122

नीलोत्पलाभनयनाः परमप्रेमभूषणम् ।
हासायैव विलासिन्यः क्षणभङ्गितया स्थिताः ॥ १२॥
एते वासिष्ठात् ।

4123

गन्धर्वनगराकारः संसारः क्षणभङ्गरः । मनसो वासनैवेयमुभयोभेदसाधनम् ॥ १३ ॥

4124

नन्दन्ति मन्दाः श्रियमाप्य नित्यं परं विषीदन्ति विपद्गृहीताः । विवेकदृष्ट्या चरतां नराणां श्रियो न किंचिद्विपदो न किंचित् ॥ १४ ॥

4125

मित्रं कलत्रमितः परिवारलोको भोगैकसाधनिमाः किल संपदो नः । एकः क्षणः स तु भविष्यति यत्र भूयो नायं न यूयमितरे न वयं न वैते ॥ १५॥

4126

गतेनापि न संबन्धो न सुखेन भविष्यता । वर्तमानं क्षणातीतं संगतिः केन कस्य वा ॥ १६ ॥ एते श्रीदेवगणदेवानाम्।

इतो न किंचित्परतो न किंचि-द्यतो यतो यामि ततो न किंचित् । स्वात्मावबोधादप्ररं न किंचि-दिचार्यमाणेपि जगच किंचित् ॥ १७॥ कस्यापि।

4128

यदस्माभिर्दृष्टं क्षाणिकमभवत्स्वप्त इव तत्वियन्तो भावास्तु स्मरणाविषयाद्यपगताः |
अहो पद्यत्पद्यत्स्वजनमिखलं यान्तमिनदां
हतत्रीडं चेतस्तद्पि न भवेत्सङ्गरहितम् ॥ १८॥
श्रीशिवदासंदेवानाम्।

4129

साक्षात्मेमावतारः कमलदलदृशो दिक्षु लक्ष्मीरनन्ता सत्पुत्राः संतितत्राः समविपदिविपत्संविभागी कुटुम्बः । एतत्सर्वे हि तावत्स्रकृतविलसितं दृश्यमानं मनोज्ञं यावचैतत्प्रणाशप्रणयि वत मनाङ्म्लायते ते न चेतः ॥१९॥ हित्रणस्य।

4130

चेतोहरा युवतयः ख्रुह्दोनुकूलाः सद्घान्धवाः प्रणयगर्भगिरश्च मृत्याः । वल्गन्ति दन्तिनिवहास्तरलास्तुरंगाः संमीलने नयनयोर्नहि किंत्रिदस्ति ॥ २०॥ कस्यापि।

4131

पृथिवी दह्यते यत्र मेरुआपि विशियते । सुशोषं सागरजलं शरीरे तत्र का कथा ॥ २१॥ 4132

इदं युगसहस्रस्य भविष्यदभविहनम् । तद्प्यवत्वमापद्मं का कथा मरणावधेः ॥ २२॥

लब्धास्त्यक्ताश्च संसारे यावन्तो बान्धवास्त्वया । न सन्ति खलु तावत्यो गङ्गायामपि वालुकाः ॥ २३ ॥

4134

आसच्चतामेति मृत्युरायुर्याति दिने दिने । आघातं नीयमानस्य वध्यस्येव पदे पदे ॥ २४॥

4135

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत । अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥ २५॥

4136

एकसार्थपवृत्तानां सर्वेषां तत्र गामिनाम् । यदोकस्त्वरितो याति का तत्र परिदेवना ॥ २६॥ एतौ भगवतो व्यासस्य।

4137 एकेद्य प्रातरपरे पश्चादन्ये पुनः परे | सर्वे निःसीम्रि संसारे यान्ति कः केन शोच्यते ॥ २७॥

अथ विषयोपहासः ॥ १४९ ॥

4138

नित्यमाचरतः शौचं कुर्वतः पितृतर्पणम् । यस्य नोहिजते चेतः द्यास्त्रं तस्य करोति किम् ॥ १॥

4139 यावतः कुरुते जन्तुः स्त्रसुखार्थे परिमहान् । तावन्तोस्य निखन्यन्ते हृदये शोकशङ्कवः ॥ २॥

4140 दाराः परिभवकारा बन्धुजनो बन्धनं विषं विषयाः । कोयं जनस्य मोहो ये रिपवस्तेषु सुहदाशा ॥ ३ ॥ कस्यापि।

कृमयो भस्म विष्ठा वा निष्ठा यस्येयमीदृशी । स कायः परतापाय युज्यतामिति को नयः ॥ ४॥ कस्यापि।

4142

रक्तमांसमयः कायः स्त्रीणां स्पर्शस्रखायनः । तमेवाभन्ति सिंहाद्या रम्यं नास्तीह वस्तुतः ।। ५ ।।

4143

अङ्गमङ्गेन संपीड्य मांसं मांसेन तु स्त्रियाः । पुराहमभवं प्रीतो यत्तन्मोहविज्यम्भितम् ॥ ६॥ एता वासिष्ठातः।

4144

उत्तानोच्छूनमण्डूकपाटितोदरसंनिभे । क्रेदिनि स्त्रीत्रणे सक्तिरकृमेः कस्य जायते ॥ ७॥ कस्यापि।

4145

दृष्ट्वेव विकृतं कायं वायुस्पन्दिवर्जितम् । येषु निर्व्याजमासक्तास्तेभ्योपि विभिमो वयम् ॥ ८॥ अदिवगणदेवानाम्।

4146

श्वेतं पदं समभिवीक्ष्य शिरोक्हाणां स्थानं परं परिभवस्य तदेव पुंसाम् । आरोपितास्थिशकलं परिहत्य यान्ति चण्डालकूपमिव दूरतरं तरुण्यः ॥ ९ ॥

4147

स्तनी मांसयन्थी कनककलशावित्युपिमती
मुखं श्रेष्मागारं तदिप च शशाङ्केन तुलितम् ।
स्रवन्मूत्रक्षित्रं करिवरकरस्पिधं ज्वनं
मुहर्निन्दं रूपं कविजनविशेषेर्गुरु कृतम् ॥ १०॥
एती भर्तृहरीः।

तृषा शुष्यत्यास्ये पिबति सिलेलं स्वादु छरिम क्षुधार्तः सञ्ज्ञालीन्कवलयित मांसाज्यकितान् । प्रदीप्ते कामाप्ती छद्दढतरमाश्चिष्यति वधूं प्रतीकारं व्याधेः छखांमिति विपर्यस्यति जनः ॥ १९ ॥ कस्थापे।

4149 जन्मैव व्यर्थतां नीतं भवभोगप्रलोभिना । काचमूल्येन विक्रीतो हन्त चिन्तामणिर्भया ॥ १२॥

अथ पश्चात्तापः ॥१५०॥

4150 भोगा न भुक्ता वयमेव भुक्ता-स्तपी न तप्तं वयमेव तप्ताः । कालो न यातो वयमेव याता-स्तृष्णा न जीर्णा वयमेव जीर्णाः ।। १ ॥

4151
नाभ्यस्ता भुवि वादिवृन्ददमनी विद्या विनीतोचिता
खड़ामैः करिकुम्भपीठदलनैर्नाकं न नीतं यदाः ।
कान्ताकोमलपञ्चवाधररसः पीतो न चन्द्रोदये
तारुण्यं गतमेव निष्फलमहो शून्यालये दीपवत् ॥ २ ॥

4152
न ध्यातं पदमीश्वरस्य विधिवत्संसारविच्छित्तये
स्वर्गद्वारकपाटपाटनपटुर्धमीपि नोपार्जितः ।
नारीपीनपयोधरोह्युगलं स्वप्नेपि नालिङ्गितं
मातुः केवलमेव यौवनवनच्छेदे कुटारा वयम् ॥ ३॥

4153 क्षान्तं न क्षमया गृहोचितस्यखं त्यक्तं न संतोषतः सोढा दुःसहद्गीतवातनपनक्षेद्गा न तप्तं तपः ।

शार्क्गधरपद्धतिः

ध्यातं वित्तमहर्निशं नियमितप्राणेर्न शंभोः पदं तत्तत्कर्म कृतं यदेव मुनिभिस्तेस्तेः फलैर्वित्चिताः ॥ ४॥

4154

जातः कूर्मः स एकः पृथुभुवनभरायापितं येन पृष्ठं श्राच्यं जन्म ध्रुवस्य भ्रमति नियमितं यत्र तेजस्विचक्रम् । संजातव्यर्थपक्षाः परिहतकरणे नोपरिष्टाच चाधो ब्रह्माण्डोदुम्बरान्तर्मशाकवदपरे जन्तवो जातनष्टाः ॥ ५॥

4155

भन्यानां गिरिकंदरे निवसतां ज्योतिः परं ध्यायता-मानन्दाश्रुजलं पिबन्ति शकुना निःशङ्कमङ्केशयाः । अस्माकं तु मनोर्योपराचितप्रासादवापीतट-क्रीडाकाननकेलिकौतुकजुषामायुः परं क्षीयते ॥ ६॥

4156

अजाननमाहात्म्यं पति शिलभस्तीत्रदहने न मीनोपि ज्ञात्वा बाडिशयुतमश्राति पिशितम् । विजानन्तोप्येते वयमिह विपज्जालजटिला-च मुञ्चामः कामानहह गहनो मोहमहिमा ॥ ७॥ एते पर्वहरेः।

4157

चलत्तरलतृष्णेन किमिवास्मिन्धरातले । मया तत्कृतमज्ञेन पश्चात्तापामिवृद्धये ॥ ८॥

वासिष्ठात्।

4158

मन्त्रोद्घावितदैवतैर्न विधिवहासीकृताः सिद्धयो योगाभ्याससमाहितैरनुदिनं तीर्णो न मोहार्णवः । क्षुभ्यत्क्षुद्रमरेन्द्रदत्तविगलत्संपक्षवोक्षासितै-धिङ्गूढैरिव पण्डितैरपि बलात्कालः कथं नीयते ॥ ९॥

धावित्वा ससमाहितेन मनसा दूरे शिरो नामितं
भूपानां प्रतिशब्दकैरिव चिरं प्रोद्धप्टमिष्टं वचः ।
हाराध्यक्षानियन्त्रणापरिभवप्रम्लानवक्तेः स्थितं
भ्रातः किं करवाम मुञ्चिति मनो नाद्याप्यविद्यामहम्॥१०॥
एतौ अविवगणदेवानाम् ।

4160

यातं यौवनमधुना वनमधुना द्यारणमेकमस्माकम् । स्फुरदुरुहारमणीनां हा रमणीनां गतः कालः ॥ १९॥

4161

गात्रं संकुचितं गतिर्विगितिता दन्ताश्च नादां गता
दृष्टिर्नदयित रूपमेव हसते वक्तं च ठाठायते ।
वाक्यं नैव करोति बान्धवजनः पत्नी न शुश्रूषते
हा कष्टं जरयाभिभूतपुरुषं पुत्रोप्यवज्ञायते ॥ १२॥

4162

नो धर्माय यतो न तत्र निरता नार्थाय येनेदृशाः कामोप्यर्थवतां तदर्थमिप नो मोक्षः क्वित्कस्यचित् । तत्के नाम वयं वृथेव घटिता ज्ञातं पुनः कारणं जीवन्तोपि मृता इति प्रवदतां शब्दार्थसंसिद्धये ॥ १३॥ केषामप्येते ।

अथ कालचरितम्॥ १५१॥

4163

पुरंदरसहस्राणि चक्रवर्तिशतानि च । निर्वापितानि कालेन प्रदीपा इव वायुना ॥ १ ॥

4164

भ्रातः कष्टमहो महान्स नृपितः सामन्तचक्रं च तत्पार्थे तस्य च सा विदम्धपरिषत्ताश्चन्द्रविम्बाननाः ।

उद्रिक्तः स च राजपुत्रनिवहस्ते बन्दिनस्ताः कथाः सर्वे यस्य वदाादगात्समृतिपयं कालाय तस्मै नमः ॥ २ ॥

4165

प्राप्ता जरा यौवनमप्यतीतं बुधा यतध्वं परमार्थसिद्धचै । आयुर्गतप्रायमिदं यतोसी विश्रम्य विश्रम्य न याति कालः ॥ ३ ॥ एतौ भर्तृहरेः॥

4166

कांश्वित्कलपद्यातं कृतस्थितिचयान्कांश्विद्युगानां द्यातं कांश्विद्दर्षद्यातं तथा कतिपयाञ्चन्तून्दिनानां द्यातम् । तांस्तान्कर्मभिरात्मनः प्रतिदिनं संक्षीयमाणायुषः कालोयं कवलीकरोति सकलान्भ्रातः कुतः कौदालम् ॥ ४ ॥

4167

कालेन क्षितिवारिवह्निपवनव्योमादियुक्तं जग-इसाद्याश्च सराः प्रयान्ति विलयं विद्यो विचारादिति । प्रयामोपि विनर्यतोनवरतं लोकाननेकान्मुधा मायामोहमयीं भवप्रणयिनीं नास्थां जहीमो वयम् ॥ ९॥ एती शार्द्गेधरस्य।

अधैव हसितं गीतं पिटतं यैः शरीरिभिः । अधैव ते न दृश्यन्ते कष्टं कालस्य चेष्टितम् ॥ ६॥ कस्यापि ॥

स्त्रियमाणं मृतं बन्धुं शोचन्ति परिदेवनैः । आत्मानं नानुशोचन्ति कालेन कवलीकृतम् ॥ ७॥ श्रीदेवगणदेवानाम्।

> आराध्य भूपतिमवाप्य ततो धनानि भुज्जामहे वयमिह प्रसभं सुखानि ।

इत्यादाया बत विमोहितमानसानां कालो जगाम मरणाविधरेव पुंसाम् ॥ ८॥ कस्यापि।

अथ विवेकः ॥ १५२ ॥

यस्मिन्वस्तुनि ममता मम तापस्तत्र तत्रैव । यत्रैवाहमुदासे तत्र मुदासे स्वभावसंतुष्टः ॥ १॥

मृत्योबिभेषि किं मूढ भीतं मुञ्जिति नो यमः । अजातं नैव गृह्णाति कुरु यत्नमजन्मिन ।। २ ।। कस्यापि

4173
मुण्डी जटी वल्कलवांस्त्रिदण्डी
कषायवासा व्रतकर्शिताङ्गः ।
त्यक्तिहिको वा यदि नाप्ततत्त्वस्तदा तु तस्याभयमेव नष्टम् ॥ ३ ॥

4174 अधीत्य चतुरो वेदान्व्याकृत्याष्टादश्च स्मृतीः । अहो अमस्य वैफल्यमात्मापि किततो न चेत् ॥ ४॥ एतौ हरिगणस्य।

> 4175 जडास्तपोभिः शमयन्ति देहं बुधा मनश्चापि विकारहेतुम् । श्चा मुक्तमस्त्रं दशतीति कोपा-स्क्षेप्तारमुद्दिश्य हिनस्ति सिंहः ॥ ५ ॥ कस्यापि।

4176 अम्रे गीतं सरसकवयः पार्श्वतो दाक्षिणात्याः पृष्ठे लीलावलयरणितं चामरमाहिणीनाम् ।

शाङ्गंधरपद्धानिः

यद्यस्त्येवं कुरु भवरसास्वादने लम्पटत्वं नो चेचेतः प्रविश सहसा निर्विकल्पे समाधौ ॥ ६ ॥ ४१७७

यदा किंचिज्जोहं हिए इव मदान्धः समभवं तदा सर्वज्ञोस्मीत्यभवदवित्रं मम मनः । यदा किंचित्किंचि हुधजनसकाशादवगतं तदा मूर्खोस्मीति ज्वर इव मदो मे व्यपगतः ॥ ७॥ 4178

माने म्लायिनि खण्डिते च वस्ति व्यर्थ प्रयातिर्थिनि क्षीणे वन्धुजने गते परिजने नष्टे शनैयेविने । युक्तं केवलमेतदेव साधियां यज्जह्नकन्यापयः-पूत्रयाविगरीन्द्रकंदरदरीकुन्ते निवासः क्षचित् ॥ ८ ॥ एते भर्वहरेः।

अथोपदेशः ॥ १५३॥

4179 द्रविणस्पृह्या दुरिश्वराणां भरवित्तर्द्धिविद्योषणं भजन्तः । अपुनर्भवसाधनं दारीरं क्षपयामा वयमों नमः द्यावाय ॥ १॥ 4180

स वेदो निर्वेदः स्मृतिरिप च सा विस्मृतिरहे।
स शास्त्रार्थो व्यर्थस्तदिप यजनं मोहजननम् ।
स ऊहः प्रत्यूहो हरिहरकथा सा च वितथा
न यत्र स्यादात्मा स्फुरदनुभवप्रत्ययमयः ॥ २॥

कस्यापि।

4181

कुले महाते जातेन आत्मनः श्रेय इच्छता । आत्मज्ञाने श्रमः कार्यो यज्ज्ञात्वामृतमश्रुते ॥ ३॥

अथोपदेशः

4182

पुंपकृत्योः कथामेव शिवशक्तयोस्तथैव च । यः शृणोति नरो भक्तया निष्पापः सोपि जायते ॥ ४॥

4183

स गुणी स च धार्मिष्ठः स विवेकी स बुद्धिमान् । ब्रह्मज्ञाने मतिर्थस्य दोषाः पशुसमा नराः ॥ ९॥

4184

मामे गोश्वखरोष्ट्राद्या अरण्ये हरिणादयः । यथैते पद्मवो मूढास्तथात्मानं न वेत्ति यः ॥ ६॥

4185

सर्वेषां तु पदार्थानामभ्यासः कारणं परम् । अनभ्यासेन मर्त्यस्य प्राप्तो योगोपि नश्यति ॥ ७॥

4186

अभ्यासेन स्थिरं चित्तमभ्यासेनानिरुच्युतिः । अभ्यासेन परानन्दो ह्यभ्यासेनात्मदर्शनम् ॥ ८॥

4187

अभ्यासेनान्यसंचारो ह्यभ्यासेनान्यरूपता । अभ्यासेन समुद्क्रान्तिरभ्यासेनाणिमादयः ॥ ९॥

4188

शुत्वापि यदनभ्यासी हील्यं निद्रा जने रतिः । विरुद्धशास्त्रश्रवणमेतस्रोगविनाशनम् ॥ १०॥

4189

असत्सङ्गाद्गुणज्ञोपि विषयासक्तमानसः । अकस्मात्प्रलयं याति गीतरक्तो यथा मृगः ॥ ११ ॥

4190

विषयेष्वपि कष्टीयं विषयः स्त्रीति नामतः । जीवत्यन्यैः किलाकुष्टः स्त्रियाकुष्टो न जीवति ॥९२॥

शार्क्षधरपद्धतिः

4191

स्त्रीरत्नध्यानमात्रं तु ब्रह्मणोपि मनो हरेत् । किं पुनश्चेतरेषां तु विषयेच्छानुवर्तिनाम् ॥ ५३ ॥

4192

स्त्रीरत्नं मोहनं सृष्टं दृष्टमाद्गीविषोपमम् । यदीच्छेदात्मनः श्रेयो मनसापि न चिन्तयेत् ॥ १४ ॥ एतं योगस्सायनात्।

4193

संसार तव दुष्पारपदवी न दवीयसी | अन्तरा दुस्तरा न स्युर्यदि रे मदिरेक्षणाः || १५ || कस्यापि ।

4194

सङ्गः सर्वात्मना त्याज्यः स चेत्त्यक्तुं न शक्यते । स सङ्गिः सह कर्तव्यः सन्तः सङ्गस्य भेषजम् ॥ १६ ॥ 4195

कामः सर्वात्मना हेयः स चेत्त्यक्तुं न शक्यते । मुमुक्षां प्रति कर्तव्यः सा च तस्यापि भेषजम् ॥ १७ ॥ एती मार्कण्डेयपुराणात् । 4196

मोक्षद्वारप्रतीहाराश्चत्वारः परिकीर्तिताः । दामो विवेकः संतोषश्चतुर्थः साधुसंगमः ॥ १८ ॥

वासना द्वितिधा प्रोक्ता शुद्धातिमिलना तथा | शुद्धा जन्मक्षये हेतुर्मलिना जन्मकारणम् ॥ ५९॥

4197

4198 शुगाशुमाभ्यां मार्गाभ्यां वहन्ती वासनासरित् । पौरुषेण प्रयत्नेन योजनीया शुभे पथि ॥ २०॥ 4199

न तदस्ति जगत्कोद्यो शुभकर्मानुपातिना । यस्पौरुषेण शुद्धेन न समासाद्यते जनैः ॥ २१॥

अथोपदेशः

4200

शुभवासनया चेतो महत्या जायते महत् । आत्मानं चिन्तयन्रुद्धं नन्दी रुद्रत्वमागतः ॥ २२ ॥

4201

क्षुद्रवासनया चेतः क्षुद्रतामेति नित्यशः । पिशाचविभ्रमात्स्रप्तः पिशाचाचिशि पश्यति ॥ २३ ॥

4202

सदातिज्ञाययुक्तेन विश्वामित्रेण विष्रता । भूयो भूयः प्रयुक्तेन दुष्प्रापा तपसार्जिता ॥ २४ ॥

4203

प्रणयेन यमं जित्वा कृत्वा वचनसंगरम् ।
परलोकादुपानीतः सावित्रया सत्यवान्पतिः ॥ २५॥

4204

न सोस्त्यतिशयो लोके यस्यास्ति न फलोदयः । अतः कार्यः प्रयत्नस्तु सद्भिः शिवफलाप्रये ॥ २६॥

4205

युक्तया संतरतो ज्ञस्य संसारो गोष्पदाकृतिः । दूरसंत्यक्तयुक्तेस्तु महागाधार्णवीपमः ॥ २७॥

4206

स्रसंनद्धसमस्ताङ्गं प्रशामामृतवर्मणा । वेधयन्ति न दुःखानि शरा वज्रशिलामिव ॥ २८ ॥

4207

पुंसो निजमनोमोहकल्पितानल्पदुःखदः । संसारविषवेतालो विचारेणैव लीयते ॥ २९ ॥

4208

विचारदर्पणे लग्नां धियं धैर्यधुरं गताम् । भाषयो न विलुम्पन्ति वाताश्चित्रानलं यथा ।। ३० ॥

शार्क्नधरपद्धातिः

4209

यथोदिते दिनकरे कापि याति तमस्विनी ! तथा विवेकेभ्युदिते काप्यविद्या विलीयते ॥ ३१॥

4210

नाहं मांसं न चास्थीनि देहादन्यः परोप्यहम् । इति निश्चयवानन्तः क्षीणाविद्य इहोच्यते ॥ ३२ ॥

4211

सर्वा दृष्टीः परित्यज्य नियम्य मनसा मनः । सवाह्याभ्यन्तरार्थस्य संकल्पस्य क्षयं कुरु ॥ ३३॥

4212

यदि वर्षसहस्राणि तपश्चरिस दारुणम् । तथापि ते न सिद्धिः स्यात्संकल्पोपदामादृते ॥ ३४ ॥

4213

हरो यद्युपदेष्टा स्याद्धरिः कमलजीपि वा । तथापि ते न सिद्धिः स्यात्संकल्पोपशमादृते ॥ ३५ ॥

4214

संकल्पतन्ताविखला भावाः प्रोताः शुभाशुभाः । छिन्ने तन्तौ न जायन्ते कल्पान्तेपि शरीरिणः ॥ ३६॥

4215

शान्तसंदेहदे। गत्म्यं गतकोतुकविश्रमम् । परिपूर्णान्तरं चेतः पूर्णेन्दुरिव राजते ॥ ३७॥

4216

चेतश्रञ्चलया वृत्त्या चिन्तानिचयपद्धरे । वृत्तिं बधाति नैकत्र पद्धरे केसरी यथा ।। ३८॥

4217

दृष्टमात्रेषु मावेषु यथा बत न रुच्यते । तथैव तदनायत्तं चिरं चित्ते न रुध्यते ॥ ३९ ॥

अथोपदेशः

4218

घटात्पटमुपायाति पटाइटमनुत्कटम् । चित्तमर्थेषु चरति पादपेष्विव मर्कटः ॥ ४० ॥

4219

सफलो मांसदेहस्य न कश्चित्पौरुषक्रमः । मनोदेहस्य सफलं सर्वमेव स्वचेष्टितम् ॥ ४१ ॥

4220

मनोनिर्वाणमात्रेण जगन्नामा महाधिना । त्यक्तेनार्थेन चान्तः स्यादुःखदारो महात्मनः ॥ ४२॥

4221

मनोमात्रं जगत्सर्व मनः पर्वतमण्डलम् । मनो भूमिर्मनो जीवो मनो वायुर्मनो जलम् ॥ ४३ ॥

4222

कुद्यमोहासिधम्मिहा हेलावितलोचना । काष्ठकुद्योपमाङ्गेषु लग्नाप्यमनसोङ्गना ।। ४४ ॥

4223

कल्पान्तपवना वान्तु यान्तु चैकत्वमर्णवाः । तपन्तु द्वादशादित्या नास्ति निर्मनसः क्षतिः ॥ ४५ ॥

4224

शास्त्रसत्सङ्गधीरेण चिन्तातप्तमतापिना । छिन्धि त्वमयसेवायो मनसैव मनोधुना ॥ ४६॥

4225

वासनावागुराकृष्टो मनोहरिणको नृणाम् । परां विवदातामेति संसारवनगुल्मके ॥ ४७ ॥

4226

सततोदारवृत्तासु कथासु परिशीठितम् । संपन्ननिर्मलं चेतो मोहपङ्केर्न लिप्यते ॥ ४८॥

शार्द्गधरपद्धतिः

4227

तस्मात्प्रजागरः कार्यः प्रबुद्धेन दिवानिशम् । न मुज्जन्ति च्छलाद्यस्मात्कामक्रोधादयोरयः ॥ ४९॥ एते वासिष्ठात् ।

4228

पुरमेकं जगत्यस्मिचसङ्गंसास्थिनिर्मितम् । वर्माभित्ति महायामं सर्वतः स्नायुवेष्टितम् ॥ ५०॥

4229

नवद्वारं महाभूतैः पत्चिभिः सर्वतो वृतम् । नृपश्च पुरुषस्तत्र चेतनावानवस्थितः ॥ ५१ ॥

4230

मन्त्रिणों तस्य बुद्धिश्च मनश्चेव विरोधिनौ । यतेने तस्य नाज्ञाय तावुभावितरेतरम् ॥ ५२॥

4231

नृपस्य तस्य चत्वारो नादामिच्छन्ति विद्रिषः । कामः क्रोधस्तथा लोभो मोहश्चान्यो महारिपुः ॥ ५३॥

4232

यदा तु स नृपस्तानि द्वाराण्यावृत्य तिष्ठति ।
तदा स्वस्थवलश्चेव निरातङ्कश्च जायते ॥ ५४ ॥
एते मार्कण्डेयपुराणात् ।
4233

जयत्यविरतारम्भा नियतिः परमात्मनः । यद्दशादिदमाभोगि जगचक्रं प्रवर्तते ॥ ५५ ॥

4234

यश्च सर्वात्मको देवः परं ब्रह्म महेश्वरः । स्वच्छः स्वानुभवानन्दरूपाकारादिवर्जितः ॥ ५६ ॥

4235

एतस्मात्परमानन्दाच्छुद्धचिन्मात्ररूपिणः । जीवः संजायते पूर्व तस्माचित्तं ततो जगत् ॥ ५७ ॥

अथोपदेशः

4236

शान्तस्यापगतेच्छस्य मनाक्संवेदनात्मकम् । स्वाभाविकं यत्स्फुरणं चिद्योद्गः सोङ्ग जीवकः ॥ ५८ ॥ ४२३७

यथा वातस्य चलनं कृशानोरुष्णता यथा । शीतता वा तुषारस्य तथा जीवत्वमात्मनः ॥ ५९ ॥

जीवत्वाचित्तसांगत्यं चित्तत्वादिन्द्रियादिता । इन्द्रियादेः शरीरत्वं शरीरात्कर्मसंचयः ॥ ६०॥ 4239

कर्मणः संचयात्स्वर्गनरकौ मोक्षबन्धने । कर्मणो जायते जन्तुर्बीजादिव नवाङ्करः ॥ ६१ ॥ 4240

जन्तोः प्रवर्तते कर्म पुनर्बीजमिवाङ्करात् । आदिसर्गेहि नियतिर्माववैचित्र्यमक्षयम् । अनेनेत्थं सदा भाव्यमिति संपद्यते परम् ॥ ६२॥ 4241

भनुत्कीर्णा यथा पङ्के पुत्रिका वाथ दारुणि । वर्णा यथा मषीकल्के तथा सर्गे स्थिताः परे ॥ ६३ ॥

4242

कटकत्वं पृथग्वेम्नस्तरंगत्वं पृथग्जलात् । यथा न संभवत्येवं न जगत्पृथगीश्वरात् ॥ ६४॥

4243

ताप एव यथा वारि मृगाणां भ्रमकारणम् । असत्यमेव सत्यामं तथा मूहमतेर्जगत् ॥ ६५ ॥ 4244

न किंचित्केनिच्छाप्तं न च किंचित्कचित्स्थितम् । सिदाकाशमजं शान्तं सर्वमेतदभित्तिमत् ॥ ६६ ॥

शार्क्गधरपद्धातिः

4245

मुधैवैते वयमहो ससुरासुरमानवाः । असत्या एव वल्गामो याम आयाम एव च ॥ ६७॥

4246

अलीक एव त्वद्रावे। मद्रावोलीक एव च । अनुभूतोप्यसद्रूपः स्वप्ने स्वमरणं यथा ॥ ६८॥

4247

शरीरातीतवृत्तिस्त्वं शरीरस्थो भवाभवः । मा गाः शोकं च हर्षे च त्वमात्मा विगतज्वरः ॥ ६९ ॥

4248

यथा रजोभिर्गगनं यथा कमलमम्बुभिः ।
न लिप्यतेतिसंश्चिटैर्देहैरात्मा तथैव च ॥ ७०॥

4249

बिहः कृत्रिमसंरम्भो हिंदि संरम्भवर्जितः । कर्ता बहिरकर्तान्तर्रोके विहर राघव ॥ ७१॥

4250

देशाहेशं गते चित्ते मध्ये यचेतसो वपुः । अजाडचसंचिन्मननं तन्मयो भव राधव ॥ ७२ ॥

4251

विविक्तः शान्तसंकर्णो धीरधीरूर्जिताशयः | यथाप्राप्तानुवर्ती च लोके विहर राघव ॥ ७३ ॥

4252

श्रूयतां ज्ञानसर्वस्वं श्रुत्वा चैवावधार्यताम् । भागेच्छामात्रको बन्धस्तत्त्यागो मोक्ष उच्यते ॥ ७४॥

4253

प्राप्य ज्ञानदशामेतां पशुम्लेच्छादयोपि ये | सदेहा वाष्यदेहा वा ते मुक्ता नात्र संशयः || ७५ ||

कालसंख्यानम्

4254

यचास्ति मितगम्भीरं न तेजो न तमिस्नकम् । अनाख्यमनभिव्यक्तं तद्रूपं पारमात्मिकम् ॥ ७६॥

4255

4256

परमाणोरिप परं तदणीयो ह्यणीयसः ।
भुद्धं सूक्ष्मं परं शान्तं तदाकाशोदरादिप ॥ ७८ ॥

4257

एतद्रहस्यं परममेतच परमं पदम् । एषा गतिर्विरक्तानामेषोसौ परमः शिवः ॥ ७९ ॥ एते वासिष्ठात ।

अथ कालसंख्यानम् ॥ १५४॥

4258

षड्जिः प्राणैः परुं प्रोक्तं षष्टिभिष्टिका च तैः । षष्टिभिष्टिकाभिः स्यादहोरात्रं तु मानवम् ॥ ९॥

4259

दिनैः पञ्चदद्याः पक्षः शुक्रः कृष्णश्च गीयते । पक्षद्वयेन मासः स्यात्पितृणां तदहर्निदाम् ॥ २ ॥

4260

ऋतुर्मासद्वयेनैव षण्मासैरयनं स्मृतम् । अयनद्वितयं वर्षो देवानां वासरो निशा ॥ ३ ॥

4261

तद्रातिंशत्सहस्रेस्तु चतुर्रक्षेः कितः स्मृतः । शेषं युगत्रयं ज्ञेयं कलेर्द्वित्रचतुर्गुणम् ॥ ४॥

शार्क्तथरपद्धातेः

4262

खचतुष्कं रदा वेदाश्चतुर्युगमुदाहतम् । चातुर्युगैकसप्तत्या मन्वस्तरमुदाहतम् ॥ ५॥

4263

चर्तुर्भिरर्वुदैः कल्पं द्वात्रिंदाद्गिश्च कोटिभिः । चर्तुर्द्दश स्रुरेन्द्राश्च पतन्ति ब्रह्मणोहनि ।। ६ ।।

4264

चतुर्युगसहस्रेण कल्पाख्यं ब्रह्मणो दिनम् । तस्यमाणा तथा रात्रिः सृष्टिसंहारकारिणी ।। ७ ।।

4265

अथ कालाग्निरुद्रस्य तृतीयनयनोत्थिता | ज्वाला दहति तत्सर्वे निर्वाणं ब्रह्मणो यतः || ८ ||

4266

स्वपतो ब्रह्मणः स्वेदाद्रूमिरेकार्णवा भवेत् । निःश्वासैः शुष्यते सापि सृजेत्सुप्तोत्थितः पुनः ॥ ९ ॥

4267

स्वकालपरिमाणेन पूर्णे वर्षशते किल । ब्रह्मादीनां तथा शक्तेः क्षयो जन्म पुनः पुनः ॥ १०॥

4268

ब्रह्मा हरी हरी रुद्रे रुद्रो ठीयत ईश्वरे । ईशः सदाशिवे सोपि शक्ती शक्तिः परे शिवे ॥ ११॥

4269

पुनः सृष्टिः पुनर्नाज्ञः पुनः कल्पपरम्परा । पुनः पुनरिदं सर्वे चक्रवत्परिवर्तते ॥ १२ ॥

4270

ये तत्र लीनाः परमे पदे शिवे मुक्तिं गता देवि त एव नापरे । शक्तिप्रणाशे प्रलये महत्यहो तेषां कदाचित्पतनं न विद्यते ॥ ९३॥ एते शिवभाषितास्योगस्सायनात्।

अथ शारीरम् ॥ १५५॥

4271

अस्ति कारणमन्यक्तं सर्वन्यापि परापरम् । सांनिध्यादपि दुर्पाद्यं विश्वमूर्त्योपलक्षितम् ॥ १॥

4272

नाकारं न निराकारं न च खीपुंनपुंसकम् । नापस्तेजो मरुद्योम भूमिर्दूरे न चान्तिके ॥ २॥

4273

ततोनिच्छस्य देहस्य शक्तिरिच्छेत्यजायत । चिद्रूपिण्या तया क्रीडां कर्तुमैच्छत्स तीलया ॥ ३ ॥

4274

क्रियारूपा गुणमयी तस्या बुद्धिर जायत । ज्ञानशक्तिरिति ख्याता क्रियाशक्तिश्व सा स्मृता ॥ ४॥

4275

बुद्धेरहं ततश्चित्तं शक्तिस्तस्याः सदाशिवः । नभोरूपी ततो वायुरीश्वरः समजायत ॥ ५ ॥

4276

ईश्वरात्समभूद्रुद्रो ज्योतिर्मय उमापतिः । रुद्राद्विष्णुरभूदाद्यक्षेतोक्यपरिपातकः ॥ ६ ॥

4277

विष्णुनाप्यक्षयो जातो ब्रह्मायं पृथिवीमयः । तदर्थमभवत्पूर्व ब्रह्माण्डं कनकप्रभम् ॥ ७ ॥

तेन ष्षष्टं स्वशक्तंयेदं त्रैलोक्यं सचराचरम् । पञ्चभिः सह संभूय पञ्चभूतमयात्मकैः ॥ ८॥

4279

ततो ब्रह्मा द्विधा भूतः शिवशक्तिविभागतः । स्त्रीपुंरूपेण सौख्यार्थे सुरतेनासृजत्यजाः ॥ ९ ॥

4280

ततश्रतुर्मुखस्यामन्दश पुत्रा मनोभवाः । तेषां दश ददी कन्या मनोजाताः प्रजापतिः ॥ १० ॥

4281

ते सर्वे ज्ञाननिरताः सुसंतुष्टास्तपोधनाः । तेषां पुत्रेश्व पौत्रेश्व ज्याप्तं सर्वमिदं जगत् ॥ ११ ॥

4282

तत आत्मभुवः पुत्रो मरीचिरिति योभवत् । दशपुत्रेषु विख्यातस्तस्माज्जातश्च कदयपः ॥ १२॥

4283

सोपि दक्षस्य कन्यास्र कदयपः समजीजनत् । उत्पत्तिहेर्नुविश्वस्य भूतमामांश्चतुर्ददा ॥ १३ ॥

4284

अष्टधा देवतायोनिस्तिर्यग्योनिश्च पत्त्वधा । एकधा मानुषी योनिसिमे भूताश्चतुर्दश ॥ १४॥

4285

तैजसा देवकार्येषु बभूवुः सप्त धातवः । अन्येषामि कार्येषु पार्थिवाः सप्त धातवः ॥ १५ ॥

4286

सर्वे मिथुनरूपेण प्रजा उत्पादयन्ति ते | मैथुनानन्दनिरता विषयासक्तचेतसः | १६ |

शारीरम्

4287

भगस्तु वैष्णवी शक्तिर्लिङ्गरूपी सदाशिवः । उभयोर्थोगतो बीजं ब्रह्मरूपं प्रवर्तते ॥ १७॥

4288

गर्भाशयो धरापीठं रजो रक्तं च भास्करः । सौम्यं रेतो ब्रह्मरूपं तस्मिस्तत्र विलम्बते ॥ १८॥

4289

सूर्याचन्द्रमसोर्योगममावास्यां विदुर्बुधाः । तस्यां प्रजाः प्रजायन्ते यदीच्छा पारमेश्वरी ॥ १९ ॥

4290

शुक्रशोणितसंयोगो यदैव किल जायते । तदा संजायते जीवो विह्नः सूर्यमणेरिव ॥ २०॥

4291

शुक्रेधिके भवेत्पुत्रो कन्या रक्तेधिके भवेत् ।
नपुसकं समत्वेन कर्मणो नियतिर्यथा ।। २१ ।।

4292

अङ्गप्रत्यङ्गभागेन ततः पिण्डः प्रजायते । चर्मणाच्छादितः सप्त धातवः स्युरनुक्रमात् ॥ २२॥

4293

पिण्डं मज्जासुपूर्णानामस्न्थां षष्टिशतैस्त्रिभिः । इसप्तप्तिसहस्राभिर्नाडीभिः पञ्जरं कृतम् ॥ २३ ॥

4294

क्रियाशक्तया विना कापि ज्ञानशक्तिन दृश्यते । तेनेदं ज्ञानशक्तयर्थ कृतं वेश्म क्रियामयम् ॥ २४ ॥

4295

चतुर्विश्वतिभिस्तत्त्वैः क्रियाशक्तिरचेतना । ज्ञानशक्त्या युता वापि रुक्ष्यते चेतनावती ॥ २५ ॥

शार्द्वधरपद्धतिः

4296

सर्वज्ञोपि शिवस्तत्र शक्तिसङ्गेन मोहितः । नात्मानं न परं वेत्ति विंचेष्टति तदिच्छया ॥ २६ ॥

4297

प्राणापानमयी दाक्तिः षट्चक्राधारसंयुतम् । <mark>शान्तं शिवं वशी</mark>कृत्य वर्तते कामकारतः ।। २७ ।।

4298

आधारः कन्दामित्युक्तं स्वाधिष्ठानं च जन्मभूः । नाभिस्तु मणिपूराख्यं हृदयं विद्वचनाहतम् ॥ २८॥

4299

विशुद्धिः कण्ठ इत्युक्तमाज्ञाचक्रं भुवोन्तरे । आधारो हि चतुर्भिन्नः स्वाधिष्ठानं च षड्वेतः ॥ २९॥

4300

दश्रिमिणिपूराख्यं द्वादशैस्तु अनाहतम् । विशुद्धिः षोडशैर्भिज्ञमाज्ञाचक्रं द्वयेन तु ॥ ३०॥

4301

काराप्रिरुद्र आधारे इक्तिः कुण्डितनी तथा । आनन्दाख्या स्विधिष्टाने दाक्तया कामाख्यया सह ॥ ३१॥

4302

नामी ब्रह्मा हिंद श्रीद्याः कण्डे रुद्रो व्यवस्थितः । ईश्वरो लिम्बकायां च तदूर्ध्वे च सदादिवः ॥ ३२॥

4303

ज्योतिःस्थानानि चैतानि षट्वचक्राणि जगुर्बुधाः । नासामूलं विदुः स्थानं नादस्योत्पत्तिकारणम् ॥ ३३ ॥

4304

तस्योध्व योगिनीचकं तदूध्वं शक्तिरास्थिता । ३४॥ शक्तियूध्वे तु शिखा प्रोक्ता शिखान्ते धूमवत्तमः ॥ ३४॥

तमसोन्ते परं ज्योतिरुह्यः परमेश्वरः । यं दृष्ट्वेव विलीयन्ते योगिनः स्थिरचेतसः ॥ ३५॥

चराचरेषु पिण्डस्थं पदस्थं खानिलादिषु । भास्करादिषु रूपस्थं रूपातीतं परं विदुः ॥ ३६ ॥

4307

द्वासप्रतिसहस्राणि कन्दाचाद्यो विनिर्गताः **।** प्रविदय नाभिदेदोषु सर्वाङ्गेषु ततो गताः ॥ ३७॥ 4308

इडा च पिङ्गला चैव सुषुम्णा च सरस्वती । गान्धारी हस्तिजिहा च पूषा चैव निगद्यते ॥ ३८॥ 4309

अलम्बुषा कुह्श्वेव राह्निनी दशमी मता । एताः प्राणवहा ज्ञेयाः प्रधाना ददा नाडिकाः ॥ ३९॥ 4310

इंडा नासापुटे वामे पिङ्गला दक्षिणे भवेत् । सुषुम्णा तालु भित्त्वेव ब्रह्महारं प्रवर्तिता ॥ ४० ॥ 4311

सरस्वती च जिह्वायां गान्धारी वामकर्णके । दक्षिणे हस्तिजिह्नाख्या पूषा वामे च लोचने ॥ ४१॥ 4312

अलम्बुषा दक्षिणे स्याद्भुजद्वारे कुहूर्भवेत् । आ ब्रह्मरन्ध्रान्मार्गेण ब्रह्मदण्डस्य श्रह्धिनी । सदा बिन्दुवहा ज्ञेया लिङ्गद्दारे च राह्यिनी ॥ ४२॥ 4313

प्राणीपानः समानश्च उदानी व्यान एव च । नागः कूर्मश्च कृकरो देवदत्तो धनंजयः ॥ ४३ ॥

शार्कुंधरपद्धति:

4314

प्राणो हि दशधा ह्येष दशानामथवा प्रभुः । हासप्रतिसहस्राम्च नाडीषु विचरत्यतम् ॥ ४४॥

4315

हदि प्राणो गुदेपानः समानो नाभिसंस्थितः । उदानः कण्डदेशे च व्यानः सर्वदारीरगः ॥ ४५ ॥

4316

सर्वाङ्गमोटको नागः कूर्म उन्मेषकारकः । कृकः क्षुतोद्वारकरो देवदत्तस्तु जृम्भकः । धनंजयो नादकरः स्यादेवं दशधा मरुत् ॥ ४६॥

4317

येन जीवित जीवीयं निर्जीवी यं विना भवेत् । स प्राण इति विख्याती वायुः क्षेत्रचरः परः ॥ ४७॥

4318

कन्दायात्प्रोत्थितः प्राणः सदा वहति देहिनाम् । इद्गतं जीवमाश्वास्य बहिर्गत्वा निवर्तते ॥ ४८ ॥

4319

पिङ्गलेडापथं गत्वा पीत्वा च गगनामृतम् । निवृत्त्य जीवं संतर्प्य पुनः कन्दे प्रवर्तते ॥ ४९॥

4320

अपानेन पुनः कश्चित्पेरितः कालरूपिणा । निःश्वासोच्छ्वासकृद्दाति जपन्हंसेत्यहर्निदाम् ॥ ५०॥

4321

हंसश्च हादशदले जीवात्मा हदयाम्बुजे । तिष्ठन्करोति चैतन्यद्योतं दीपो घटे यथा ॥ ५१॥

4322

बदः कर्मगुणेर्बुदिसंयुतः खिगुणात्मकः । पाही पञ्चेन्द्रियार्थानां मनोदृतेन सर्वदा ॥ ५२॥

शारीरम्

4323

चेतयित्रिखिलं देहं जीवात्मा स्रखदुःखमुक् । आत्मानं नैव जानाति कामक्रोधादिभिईतम् ॥ ५३॥

4324

स एव जीवः स प्राणी स शरीरी निगद्यते । स एव गर्भदुःखस्य सोढा स्वेनैव कर्मणा ॥ ५४ ॥

4325

इत्यङ्गिः संयुतः सर्वेदेहिनो बालकाकृतिः । मातुराहाररसतो देहे गर्भोभिवर्धते ॥ ५५ ॥

4326

ततो गर्भस्थितः प्राणी चिन्तयेटिंक कृतं मया । दुष्कृतं येन निरये गर्भाख्ये प्रतितीस्म्यहम् ॥ ५६ ॥

4327

निःस्रतोहं करिष्यामि सुकृतानीति चिन्तयन् । उल्बणात्करपादाभ्यां कृत्वा द्वारं विनिर्गतः ॥ ५७ ॥

4328

योनिद्वारविनिष्क्रान्तो विसंज्ञः पतितः क्षिती । न स पूर्व स्मरेत्विचिन्मायया बाध्यते पुनः ॥ ५८॥

4329

अज्ञानिकहतो बाल्ये यौवने गृहतत्परः । वार्धकेपत्यचिन्तार्तः कर्मभिर्बध्यते पुनः ॥ ५९ ॥

4330

तत आयुःक्षये कन्दादपानः कालरूपवान् । प्राणं बहिः करोत्येव द्यारीरात्कुपितः किल ।। ६० ॥

4331

ऊर्ध्व श्वसंस्ततः प्राणो यात्यलब्धस्थितिस्तनोः । तं यान्तमनुयात्येव जीवः कालपणोदितः ॥ ६१॥

शार्द्गधरपद्धतिः

4332

निर्गच्छचेव वपुषो गृद्यते यमिकंकरैः ।
ते तं नयन्ति बहुधा भीषयन्तो यमान्तिकम् ॥ ६२ ॥
4333

पञ्चेन्द्रियमनोबुद्धितन्मात्रैर्भूतपञ्चकः। पुनः कर्मशरीरेण प्रयाति यमसंनिधिम् ॥ ६३॥

ततो यमाज्ञया स्वर्ग नरकं वा प्रपद्यते । अविशिष्टेन पुण्येन पापेन च समन्वितः । तेभ्यो निर्गत्य भूतेषु जायते कर्मतः पुनः ॥ ६४ ॥ 4335

एवं कदाचिचरकं स्वर्ग योन्यन्तराण्यपि । प्रयान्ति जीवा मोहेन मोहिता भवसंकटे ॥ ६५ ॥ एतं यागरसायनान ।

4336

एते हि जीवाश्चिद्धावा भवे भावनया हिताः । ब्रह्मणः किताकाराः सहस्रायुनकोटिशः ॥ ६६ ॥ 4337

संख्यातीताः पुरा जाता जायन्तेद्यापि चामितः । उत्पत्स्यन्तेपि चैवान्ये कणौवा इव निर्झरात् ॥ ६७॥ ४३३८

स्ववासनावद्यावेद्यादाद्याविवद्यातां गताः । द<mark>्या</mark>स्वतिवित्रित्रासु स्वयं निगडिताद्ययाः ।{ ६८ _{||} 4339

अनारनं प्रतिदिशं प्रतिदेशं जले स्थले । जायन्ते च स्रियन्ते च बुद्धुदा इव वारिणि ॥ ६९॥ 4340

केचित्पथमजन्मानः केचिज्जन्मदाताधिकाः । केचिचासंख्यजन्मानः केचिहिदिमवा नराः ॥ ७० ॥

विहरन्ति जगत्येके निपतन्त्युत्पतन्ति च । कन्दुका इव हस्तेन मृत्युनाविरतं हताः ॥ ७१ ॥ (युग्मम्)

4342

आशापाशशतैर्बद्धा वासनाभरवाहिनः | कायात्कायमुपायान्ति वृक्षाद्वृक्षमिवाण्डजाः || ७२ || 4343

दिवि देवा भुवि नराः पाताले भोगिनो**सुराः ।** ब्रह्माण्डोदुम्बरफले स्फुरन्मशकविस्थिताः ॥ ७३ ॥ 4344

तावद्भमन्ति संसारे प्राणिनो मनसो भ्रमात् । यावन्मूढा न पश्यन्ति स्वं चिदात्मानमात्मना ॥ ७४ ॥ 4345

चिदानन्दमये देवे क्रियतां चित्तसंगतिः । दीर्घमोहमयी निद्रा त्यज्यतां संप्रबुध्यताम् ॥ ७५ ॥ 4346

तन्कर्म यज्ञ बन्धाय सा विद्या या विमुक्तये । आयासायापरं कर्म विद्यान्या दिल्पनैपुणम् ॥ ७६ ॥ एते वासिष्ठात् ।

अथ योगः ॥ १५६ ॥

तत्र मन्त्रयोगः। 4347

मन्त्रयोगी तयश्रैव राजयोगी हउस्तथा । योगश्रतुर्विधः प्रोक्तो योगिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥ १ ॥ 4348

आसनं प्राणसंरोधो ध्यानं चैव समाधिकः । एतचतुष्टयं विद्धि सर्वयोगेषु संमतम् ॥ २ ॥

4349 ब्रह्मविष्णुशिवादीनां मन्त्रजाप्यविशारदेः । साध्यते मन्त्रयोगस्तु वत्सराजादिभिर्यथा ॥ ३ ॥

अथ लययोगः ।

4350

कृष्णद्वेपायनाद्येस्तु साधितो लयसंज्ञितः । नवस्वेव हि चक्रेषु लयं कृत्वा महात्मिः ॥ ४ ॥

प्रथमं ब्रह्मचक्रं स्यात्रिरावर्त भगाकृति । अपाने मूलकन्दाख्ये कामरूपं च तज्जगुः ॥ ५ ॥

तदेव वह्निकुण्डं स्याच्छिक्तः कुण्डितनी तथा | तां जीवरूपिणीं ध्यायेज्ज्योतिष्कां मुक्तिहेतवे ॥ ६ ॥

4353

ह्वाधिष्ठानं द्वितीयं स्याचन्नं तन्मध्यगं विदुः । पश्चिमाभिमुखं लिङ्गं प्रवालाङ्करसंनिभम् । तत्रोडीयाणपीठे तु तद्भचात्वा कर्षयेक्जगत् ॥ ७ ॥

4354 तृतीयं नाभिचक्रं स्यात्तनमध्ये मुजगी स्थिता । पञ्चावर्ता मध्यशक्तिश्चिद्रूपा विद्युदाक्वातिः । तां ध्यात्वा सर्वसिद्धीनां भाजनं जायते बुधः ॥ ८ ॥

चतुर्थे हदये चक्रं विज्ञेयं तद्योमुखम् । ज्योतीरूपं च तन्मध्ये हंसं ध्यायेत्प्रयत्नतः । तं ध्यायतो जगत्सर्वे वश्यं स्याचात्र संशयः ॥ ९ 1

4356 पञ्चमं कण्डचक्रं स्थात्तत्र वामे इडा भवेत् । दक्षिणे पिङ्गला ज्ञेया सुषुम्णा मध्यतः स्थिता । तत्र ध्यात्वा शुचिज्योंतिः सिद्धीनां भाजनं भवेत् ॥ १०॥

षष्ठं तु तालुकाचक्रं घण्टिकास्थानमुच्यते । दशमद्वारमार्गे तु राजदन्तं च तज्ज्ञगुः । तत्र शून्ये लयं कृत्वा मुक्तो भवति निश्चितम् ॥ ११ ॥ 4358

भ्रूचक्रं सप्तमं विद्याद्विन्दुस्थानं च तद्विदुः । भ्रुवोर्मध्ये वर्तुलं च ध्यात्वा ज्योतिः प्रमुच्यते ॥ १२॥

अष्टमं ब्रह्मरन्धं स्यात्परं निर्वाणस्चकम् । तद्धचात्वा स्चिकाप्राभं धूमाकारं विमुच्यते । तच्च जालंधरं ज्ञेयं मोक्षदं लीनचेतसाम् ॥ १३ ॥

4360 नवमं ब्रह्मचक्रं स्याइतैः षोडदाभिर्युतम् । संविद्रूपा च तन्मध्ये दाक्तिरूध्वा स्थिता परा । तत्र पूर्णगिरौ पीठे दाक्ति ध्यात्वा विमुच्यते ॥ १४ ॥

4361 एतेषां नवचक्राणामेकैकं ध्यायतो मुनेः । सिद्धयो मुक्तिसहिताः करस्थाः स्युर्दिने दिने ॥ १५ ॥

4362 कोदण्डद्दयमध्यस्थं पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषा । कदम्बगोलकाकारं ब्रह्मलोकं व्रजन्ति ते ॥ १६ ॥

4363 अर्ध्वशक्तिनिपातेन अधःशक्तिनिकुत्वनात् । मध्यशक्तिप्रबोधेन जायते परमं सुखम् ॥ ९७॥

अथ राजयोगः।

4364 दत्तात्रेयादिभिः पूर्व साधितोयं महात्मभिः । राजयोगो मनोवायू स्थिरौ कृत्वा प्रयत्नतः ॥ १८ ॥

पूर्वाभ्यस्तौ मनोवातौ मूलाधारानिकुञ्चनात् । पश्चिमे दण्डमार्गे तु बाङ्खिन्यन्तः प्रवेदायेत् ॥ १९॥

4366

प्रन्थित्रयं भेद्यित्वा नीत्वा भ्रमरकंदरम् । ततस्तु नादजो विन्दुस्ततः शून्ये लयं ब्रजेत् ॥ २०॥

4367

अभ्यासात्तु स्थिरस्वान्त ऊर्ध्वरेताश्च जायते । परानन्दमयो योगी जरामरणवर्जितः ॥ २१ ॥

4368

अथवा मूलसंस्थानामुद्धातेस्तु प्रवोधयेत् । सप्तां कुण्डलिनीं शक्ति विसतन्तुनिभाकृतिम् ॥ २२ ॥

सुषुम्णान्तः प्रवेदयेव पत्च चक्राणि भेदयेत् । ततः जिवे बाबाङ्कामे स्फुरचिर्मततेजसि ॥ २३ ॥

4370

सहस्रदलपद्मान्तःस्थिते शक्ति नियोजयेत् । अथ तत्सुधया सर्वी सबाह्याभ्यन्तरां तनुम् ॥ २४ ॥

4371

प्राविष्टिता ततो योगी न किंचिदिप चिन्तयेत् । तत उत्पद्यते तस्य समाधिर्निस्तरंगितः । एवं निरन्तराभ्यासाद्योगी सिद्धः स जायते ॥ २५॥ एतं शार्क्तधरस्य।

अथ हठयोगः ॥ १५७॥

4372 द्विधा हटः स्यादेकस्तु गोरक्षादिस्तसाधितः । अन्यो मृकण्डपुत्राद्यैः साधितोनिश्चमुद्यतैः ॥ १॥

तत्र गोरक्षसदृदीः साधितो यः स कथ्यते । धीरैरापि हि दुःसाध्यः किं पुनः प्राकृतैर्जनैः ॥ २॥

4374

आसनं प्राणसंरोयः प्रत्याहारश्च धारणा | ध्यानं समाधिरेतानि योगाङ्गानि स्मृतानि षट् ॥ ३ ॥

अथासनम् ।

4375

एकान्ते विजने देशे पवित्रे निरुपद्रवे । कम्बलाजिनवस्नाणामुपर्यासनमभ्यसेत् ॥ ४ ॥

4376

उत्तानौ चरणौ कृत्वा ऊरुसंस्थी प्रयत्ननः । ऊरुमध्ये तथोत्तानौ पाणी पद्मासनं त्विदम् ॥ ५ ॥

अथ प्राणायामः ।

4377

तत्र पद्मासनं बद्धा ततः संकोचयेत्त्वधः । समदण्डं शिरः कृत्वा नासिकान्तर्दृशं नयेत ॥ ६ ॥

4378

यथैवीत्पलनालेन आकर्षति नरी जलम् । योगी योगसमाविष्टस्तथा कर्षति मारुतम् ॥ ७॥

4379

काकचन्त्रुपुटीकृत्य ओष्ठी प्रोक्तानिलं पिबेत् । ओंकारध्वनिनाकृष्य पूरयेद्यावदन्तरम् ॥ ८ ॥

4380

पूरणात्पूरकं प्रोक्तं कुम्भकस्तु निकुम्भनात् । रेचकं रंचनास्क्ष्मं ततोन्तः शोध्यते त्रिभिः ॥ ९ ॥

शार्क्षधरपद्धातिः

4381

प्राणायामात्तरः षष्टिं कुर्यादेवमहर्मुखे । चत्वारिंशच मध्याह्ने संध्यायां विंशतिर्भवेत् । अर्थरात्रे विंशतिः स्यादेवं प्राणविनियहः ॥ १०॥

4382

शरीरलघुता दीप्तिर्जटराप्तिविवर्धनम् । कृशस्वं च शरीरस्य जायते वै ध्रुवं तदा ॥ ११ ॥

4383

लवणं सरसं साम्लमुष्णं रूक्षं च तीक्ष्णकम् । स्त्रीसेवामप्रिसेवां च बहाशित्वं च वर्जयेत् ॥ ५२ ॥

4384

क्षीरं घृतं च मृष्टाचं मिताहारश्च द्यास्यते । मितोक्तिः पवनाभ्यासो निद्रायाश्च जयस्तथा ॥ १३ ॥

4385

केवले कुम्भके सिद्धे रेचपूरकवर्जिते । न तस्य दुर्लभं किंचित्रिषु लोकेषु विद्यते ॥ १४॥

4386

ततोधिकतराभ्यासाद्भवतः स्वेदकम्पने | ततोधिकतराभ्यासाहार्दुरी जायते ध्रुवम् || १५ ||

4387

यथैव दर्दुरो गच्छेदुत्प्लुत्योत्प्लुत्य भूतले । पद्मासनस्थितो योगी तथा गच्छित भूतले ॥ १६ ॥

4388

नते।धिकतराभ्यासाङ्क्षमित्यागश्च जायते । स्वरूपं वा बहु वा मुक्त्वा योगी न व्यथते तदा ॥ १७

4389

अल्पमूत्रपुरीषश्च स्वल्पनिद्रश्च जायते । कोटिलो दूषिका ठाला स्वेदो दुर्गन्धिता तनोः ॥ १८॥

हठयोगः

4390

एतानि सर्वदा तस्य न जायन्ते ततः परम् । स्त्रीसङ्गं वर्जयेदालाद्विन्दुं रक्षेत्ययत्नतः । आयुःक्षयो बिन्दुनाशादसामर्थ्यं च जायते ॥ १९॥

अथ प्रत्याहारः ।

4391

विषयद्वारनिष्क्रान्तं यावस्वविषयान्प्रति । चित्तं निवार्यते यत्र प्रत्याहारः स उच्यते ॥ २० ॥

अथ पञ्च धारणाः ।

4392

गुरूपदेशतश्चित्तमेकस्मिन्स्थानके यदि । जायुश्च रुध्यते यत्र धारणा सा विधीयते ॥ २१॥

अथ पृथ्वीधारणा ।

4393

नाभेरधो गुदस्योर्ध्व घटिकाः पञ्च धारयेत् । बायुं ततो स्रभेत्पृथ्वीधारणां तद्भयापहाम् । पृथिवीसंभवो मृत्युर्न भवेदस्य योगिनः ॥ २२॥

अथ जलधारणा।

4394

नाभिस्थाने ततो वायुं धारयेत्पञ्च नाडिकाः । ततो जलाद्भयं नास्ति जलमृत्युर्न योगिनः ॥ २३ ॥

अथ तेजीधारणा ।

4395

नाम्यूर्ध्वमण्डले वायुं धारयेत्पन्च नाडिकाः । आमेयी धारणा सेयं मृत्युस्तस्य न वह्निना ॥ २४ ॥

अथ वायुधारणा ।

4396

नासाभूमध्यदेशे तु वायुं तथैव धारयेत् । वायवी धारणा सेयं मृत्युस्तस्य न वायुना ।। २५ ।।

अथाकाश्घारणा ।

4397

भूमध्यस्योपरिष्टाच धारयेत्पञ्च नाडिकाः । वायुं योगी प्रयत्नेन सेयमाकाद्याधारणा ॥ २६ ॥

4398

आकाशधारणां कुर्वन्मृत्युं जयित निश्चितम् ।
यत्र तत्र स्थितो वापि सुखमत्यन्तमश्चेते ॥ २७ ॥

अथ ध्यानम् ।

4499

वायुः परिचितो यत्नादिमिना सह कुण्डलीम् । बोधियत्वा सुषुम्णायां प्रविदेशदिमिरोधतः ॥ २८॥

4400

महापयं प्रविद्यैवं शून्यस्थाने लयं व्रजेत् । यहा तदा भवेद्योगी विकालामलद्दीनः ॥ २९॥

अथ समाधिः ।

4401

यदेतद्भ्यानमाख्यातं तचेत्परिणमत्यपि । चैतन्यानन्दरूपेण स समाधिरुदीरितः ॥ ३०॥

अथ जाग्रत्स्वप्रसुषुप्तितुरीयावस्थाः ।

4402

बुद्धिपूर्व तु यज्ज्ञानं बाहिर्विषयसेवितम् । प्रत्यक्षमितिरुद्धं च तज्ज्ञागरितमुच्यते ॥ ३१॥

हठयोगः

4403

अर्थाभावे तु यज्ज्ञानं प्रत्यक्षमिव दृरयते । गन्धर्वनगराकारं स्वमं तदुपलक्षयेत् ॥ ३२॥

4404

जायरस्वप्रावुभावेतौ नित्यं यत्र प्रतिष्ठितौ । उत्पत्तिः प्रलयश्चेत्र सौषुप्रमवधारयेत् ॥ ३३ ॥

4405

जीवाभावो विनिद्रा च इयं यत्र न विद्यते ।
तत्तुरीयमिति प्रोक्तमुल्पत्तिरुयवर्जितम् ॥ ३४॥

4406

4407

महामुद्रां नभोमुद्रामुङ्गीयाणं जालंधरम् । मूलबन्धं स्थिरं दण्डं यः करोति स सिध्यति ॥ ३६ ॥

अथ महामुद्रा ।

4408

पार्च्णि तु वामपादस्य योनिस्थाने नियोजयेत् । प्रसार्य दक्षिणं पादं हस्ताभ्यां धारयेहृढम् ॥ ३७॥

4409

चिबुकं हि विन्यस्य पूर्यहायुना पुनः ।
कुम्भकेन यथाशक्तया धारियत्वा तु रेचयेत् ।
वामाङ्गेन समभ्यस्य दक्षिणाङ्गेन चाभ्यसेत् ॥ ३८॥

अथ नभोमुद्रा।

4410

अन्तः कपालविवरे जिह्नामाकुञ्च्य चार्पयेत् । भूमध्यदृष्टिरमृतं पिबेत्वेचरमुद्रया ॥ ३८॥

शार्ङ्गधरपद्धातिः

अथ जालंधरम् ।

4411

कण्डमाकुञ्च्य हृदये स्थापयेहृढमिच्छया | जालंधरो बन्ध एष सुधाव्ययनिवारणः || ४० ||

4412

नाभिस्योग्निः कपालस्यसहस्रकमलाच्युतम् । अमृतं सर्वदा सर्वे पिवञ्ज्वलति देहिनाम् ॥ ४९॥

4413

यथा सोग्निस्तदमृतं न पिबेत्तद्विधिस्त्वयम् । याति पश्चिममार्गेण एवमभ्यसतः सदा । अमृतीकुरुते देहं जालंधरमिति स्मृतम् ॥ ४२॥

अथोड्डीयाणम् ।

4414

उड़ीयाणं तु सहजं कथितं गुरुणा सदा । अभ्यसेदस्ततन्द्रस्तु वृद्धोपि तरुणो भवेत् ॥ ४३ ॥

4415

नाभेरूर्ध्वमध्थापि तानं कुर्यात्त्रयत्नतः ।
पण्मासाभ्यासतो मृत्युं जयत्येव न संशयः ॥

अथ मूलबन्धः ।

4416

मूलवन्धं च यो नित्यमभ्यसेत्स हि योगवित्।
गुदं पार्ष्ण्यो तु संपीद्य वायुमाकुञ्चयेद्वलात्।
वारं वारं यथा चोर्ध्वं समायाति समीरणः ॥

4417

प्राणापानी नादिबन्दू मूलबन्धेन चैकताम् । गत्वा योगस्य संसिद्धिं गच्छतो नात्र संदायः ॥

द्विनीयो हठयोगः

4418 अपानप्राणयोरैक्यं क्षयो मूत्रपुरीषयोः । युवा भवति वृद्धोपि सततं मूठबन्धनात् ॥ ४७॥

अथ दण्डधारणम् ।

4419 पृष्ठबन्धं स्थिरं कुर्यादनम्रं स्थिरसंचयम् । दण्डधारणमेतद्धि योगिनां परमं स्मृतम् ॥ ४८॥ एते योगशास्त्रेभ्यः।

अथ मार्कण्डेयादिसाधितो द्वितीयो हठयोगः॥ १५८॥

4420 श्लोकार्धेन प्रवक्ष्यामि यचोक्तं व्यासकोटिभिः । ममेति मूलं दुःखस्य न ममेति च निर्वृतिः ॥ १ ॥

4421 निर्ममत्वं विरागाय वैराग्याद्योगसंगतिः । योगाच जायते ज्ञानं ज्ञानान्मुक्तिः प्रजायते ॥ २॥

4422 उपभोगेन पुण्यानां प्राक्तनानां तथांहसाम् । कर्तव्यमिति नित्यानामकामकरणात्तथा ॥ ३॥

4423 असंचयादपूर्वस्य क्षयात्पूर्वार्जितस्य च । कर्मणो बन्धमामोति शारीरं न पुनः पुनः ॥ ४ ॥

4424 अंथेह कथ्यतेस्माभिः कर्मणा येन बन्धनम् । छिद्यते सदुपायेन श्रुत्वा तत्र प्रवर्त्यताम् ॥ ५॥

4425 अष्टावद्गानि योगस्य यमो नियम आसनम् । प्राणायामः प्रत्याहारी धारणा ध्यानतन्मयः ॥ ६ ॥

शार्क्स्थरपद्धातिः

अथ यमः ।

4426

अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मचर्यपरियहः | इष्टानिष्टपरा चिन्ता यम एष प्रकीर्तितः | | ७ | |

अथ नियमः ।

4427

स्वाध्यायशीचसंतोषा देवताराधनं तपः । वैराग्यं च जनासङ्गो नियमीप्येष उच्यते ॥ ८ ॥

अथासनम् ।

4428

नाध्यातः क्षुधितः आन्तो न च व्याकुठचेतनः । युद्धीत योगं योगज्ञो नित्यं सिद्धचर्थमाटृतः ॥ ९ ॥ ४४२०

न शीते नाति चैवोष्णे न दुर्गे नाम्बुनस्तटे | न सोपद्रवदेशेषु योगं संसाधयेत्क्कचित् || १० ||

4430

एकान्ते विजने रम्ये पवित्रे निरुपद्रवे | खुलासने समाधिः स्याद्वस्त्राजिनकुशोत्तरे | ११ |

4431

पद्ममर्थासनं चापि तथा सिद्धासनादिकम् । आस्थाय योगं युद्धीत कृत्वा च प्रणवं हृदि ॥ १२॥

4432

समः समासनो भूत्वा संहत्य चरणावुभी । संवृतास्यस्तथा चारः सम्यग्विष्टभ्य चायतः ॥ १३ ॥

4433

पार्ष्णिभ्यां लिङ्गवृषणावस्प्रदान्त्रयतः स्थितः । किंचिदुचामितशिरा दन्तैर्दन्ताच संस्पृदीत् ॥ १४॥

द्वितीयी हठयोगः

4434

संपर्यज्ञासिकामं स्वं दिश्चश्चानवलोकयन् । कुर्याहृढं पृष्ठवंशमुङ्गीयाणं तथोदरे ॥ १५॥ विशेषकम्।

4435

उत्तानी चरणी कृत्वा ऊरुसंस्थी प्रयत्नतः । ऊरुमध्ये तथोत्तानी पाणी पद्मासनं त्विदम् ॥ १६ ॥

4436

दक्षिणोरुतले वामं पादं न्यस्य तु दक्षिणम् । वामोरोरुपरि स्थाप्यमेतदर्भासनं मतम् ॥ १७॥

4437

पार्छिं तु वामपादस्य योनिस्थाने नियोजयेत् । वामोरोरुपरि स्थाप्यो दक्षिणः सैद्धमासनम् ॥ १८॥

अथ प्राणायामः ।

4438

प्राणायामैर्दहेदोषान्यत्याहारेण पातकम् । धारणाभिश्च दुःखानि ध्यानेनानीश्वरान्गुणान् ॥ ११ ॥

4439

यथा पर्वतधातूनां ध्मातानां दह्यते मलम् ।
तथेन्द्रियकृता देश्या दह्यन्ते प्राणनिमहात् ॥ २०॥

4440

वर्यं कर्तुं यथेच्छातो नागं नयति हस्तिपः ।
तथैव योगी छन्देन प्राणाचयति साधितुम् ॥ २१ ॥

4441

यथा हि साधितः सिंहो मृगान्हन्ति न मानवान् । तथा हि साधिताः प्राणाः किल्बिषं न नृणां तनुम् ॥२२॥

प्राणायामं विना योगं साधयेद्यस्तु मन्दधीः । न स सिद्धगतिं याति पङ्गुर्वाजिगतिं यथा ॥ २३ ॥

4443

तस्मात्तुं साधनं कुर्यात्प्राणायामस्य योगवित् । प्राणापाननिरोधश्च प्राणायामः प्रकीर्तितः ॥ २४ ॥

4444

सव्याहतिं सप्रणवां गायत्रीं दिारसा सह । त्रिः पढेदायतप्राणः प्राणायामः स उच्यते ॥ २५ ॥

4445

चक्षुःस्पन्दनमात्रस्य यावह्राददासंज्ञिकाः । ताविज्ञरुथते प्राणः प्राणायामः स उच्यते ॥ २६ ॥

4446

स्वजानुतः करावर्ते यावद्वादश छोटिकाः । यावन्निरुध्यते प्राणः प्राणायामः स कीर्तितः ॥ २७॥

4447

प्राणायामो लघुस्त्वेको द्विगुणो मध्यमः स्मृतः । उत्तमस्त्रिगुणो ज्ञेय इत्येषा वैदिकी स्थितिः ॥ २८॥

4448

प्रथमेन जयेत्स्वेदं द्वितीवेन च वेपथुम् । विषादं च तृतीयेन जयेहोषाननुक्रमात् ॥ २९ ॥

4449

द्विगुणोत्तरया वृद्धचा प्रत्याहारस्तु धारणा । ध्यानं समाधिरित्येवं प्राणायामादनुक्रमात् ॥ ३०॥

4450

तस्मायुक्तः सदा योगी पाणायामपरो भवेत् । श्रूयतां मुक्तिफलदं तस्यावस्थाचतुष्टयम् ॥ ३१॥

ध्वस्तिः प्राप्तिस्तथा संवित्यसादश्च महामते । स्वरूपं शृणु चैतेषां कथ्यमानमनुक्रमात् ॥ ३२॥

4452

कर्मगामिष्टदुष्टानां जायते फलसंक्षयः । चेतसोर्थकषायत्वाद्यत्र सा ध्वस्तिरुच्यते ॥ ३३ ॥

4453

ऐहिकामुब्मिकान्कामां हो भमोहात्मकांश्व यान् ।
निरुध्यास्ते सदा योगी प्राप्तिः स्यात्सार्वकामिकी ॥ ३४॥

4454

अतीतानागतानर्थान्विप्रकृष्टितरोहितान् | विजानाति यदा योगी तदा संविदिति स्मृता || ३५ ||

4455

यान्ति प्रसादं येनास्य मनः पञ्च च वायवः । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थाश्च स प्रसाद इति स्मृतः ॥ ३६ ॥

4456

प्राणायामस्य युक्तिस्तु पूर्वाभ्यासस्य कथ्यते । यां चक्रुर्मुनयः सर्वे नाडीसंशुद्धिंहेतवे ॥ ३७॥

4457

पूर्व दक्षिणहस्तस्य स्वाङ्गुक्षेनेत्र पिङ्गलाम् । निरुध्य पूर्यद्वायुमिडया तु रानैः सुधीः ॥ ३८॥

4458

यथादाक्ति निरोधेन ततः कुर्याच कुम्भकम् ।
पुनस्त्यजित्पिङ्गलया दानै रेचनकं मतम् ॥ ३९॥

4459

पुनः पिङ्गलया पूर्व पूरयेदुदरं शनैः । धारियत्वा यथाशक्तया रेचयेदिड्या शनैः ॥ ४०॥

शार्द्गधरपद्धतिः

4460

यथा त्यजेत्तथा पूर्व धारयेदनिरोधतः । नाडीविशुद्धा जातायां ततः कुर्याद्यथेच्छ्या ॥ ४१ ॥

अथ प्रत्याहारः ।

4461

शब्दादिभ्यः प्रवृत्तानि यदक्षाणि यतात्मिभः । प्रत्याहियन्ते योगेन प्रत्याहारस्ततः स्मृतः ॥ ४२॥

4462

सबाह्याभ्यन्तरं शौत्रं निष्पाद्याकण्डनाभितः । पूरियत्त्रा बुधः प्राणौ प्रत्याहारमुपक्रमेत् ॥ ४३ ॥

4463

रजसा तमसो वृत्तिं सत्त्वेन रजसस्तथा । संग्राद्य निर्मते सत्त्वे स्थितो युद्धीत योगवित् ॥ ४४ ॥

4464

इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यः प्राणादीन्मन एव च । निगृह्य समवायेन प्रत्याहारमुपक्रमेत् ॥ ४५ ॥

4465

यस्तु प्रत्याहरेत्कामान्सर्वाङ्गाणीय कच्छपः । स त्वात्मरितरेकस्थः पद्यत्यात्मानमात्मना ॥ ४६॥

अथ धारणा ।

4466

प्राणायामा दश है। च धारणा साभिधीयते | हे धारणे स्मृतो योगो मुनिभिस्तत्त्वदर्शिभिः | ४७ |

4467

आधारजनमभूतानि इत्कण्डस्तालुनासिके | भूमध्ये मस्तकद्वारं दशस्थानेषु धारणा ॥ ४८ ॥

द्वितीया हठयोगः

4468

गुरूपदेशमासाद्य एकस्मिन्स्थानके यदि । रुध्येते यन्मनोवाती धारणा सामिधीयते ॥ ४९॥

4469

जितां जितां शनैर्भूमिमारोहेत यथाक्रमम् । दोषान्व्याधींस्तथामोहमादत्ते भूरनिर्जिता ॥ ५०॥

अथ ध्यानम् ।

4470

भून्येषु चावकाशेषु गुहासु च वनेषु च ।
नित्ययुक्तः सदा योगी ध्यानं सम्यगुपक्रमेत् ॥ ५१॥
4471

त्यक्तसङ्गो जितमना लघ्वाहारो जितेन्द्रियः । पिधाय बुद्धचा द्वाराणि मनो ध्याने नियोजयेत् ॥५२॥

4472

आत्मानं च जगत्मर्वे दृशा नित्याविभिज्ञया । चिदाकाशमयं ध्यायन्योगी याति परां गतिम् ॥ ५३ ॥

4473

अथवा प्रोच्यते ध्यानमन्यदेवात्र योगिनाम् । रहस्यं परमं मुक्तेः कारणं प्रथमं च यत् ॥ ५४ ॥

वायुवचन्चलं चित्तं स्थिरीकर्तुं न शक्यते । तदर्थं सकले योज्यं तस्माज्ञवति निष्कलम् ॥ ५५ ॥

4475

मूलाधारस्थितं जीवं प्रदीपकलिकाकृतिम् । प्रणवेन समाकृष्य दशमान्ते निवेशयेत् ॥ ५६ ॥

4476

ततो जपेच प्रणवं मूलाधारात्समुत्थितम् ।
नियति दशमद्वारे मनसादानरूपिणम् ॥ ५७॥

शार्कुधरपद्धतिः

4477

यथा प्रयुक्त ओंकारः प्रतिनिर्याति मूर्धनि । तथोंकारमयो योगी अक्षरे त्वक्षरो भवेत् ।। ५८ ॥

4478

कुर्वचेवं यदा पर्येन्मनोनेत्रेण योगवित् । हंसं विन्दुं शिखां ज्योतिस्ततो लयमवामुयात् ॥ ५९ ॥

4479

ब्रह्महारमुखे सूक्ष्मं निर्विकल्पं परावरम् ।
परमं ज्योतिरासाद्य योगी तन्मयतां त्रजेत् ॥ ६० ॥

4480

निर्विकल्पे पदे प्राप्ते जीवे तक्षयतां गते । नदयन्ति सर्वकर्माणि तस्मिन्दृष्टे परावरे ॥ ६९ ॥

4481

वृक्षमूर्भि यथा पक्षी अकस्मादिव दृश्यते । बुद्धिस्यो दृश्यतामेति झगित्येव तथा विभुः ॥ ६२ ॥

4482

अप्रतः पृष्ठतो मध्ये पार्श्वतोथ समन्ततः । विद्युचिकतवद्गाति सूर्यकोटिसमप्रभः ॥ ६३ ॥

4483

रतान्ते स्त्री यथात्मानं क्षणं काहं न बुध्यते । रमणोपि न जानाति कोहं योगे तथा पुमान् ॥ ६४ ॥

4484

शृणोत्याश्चर्यवत्कोषि कोप्याश्चर्यवदीक्षते । शुत्वा दृष्ट्वा तथाप्येनं न सम्यग्वेद कश्चन ॥ ६५ ॥

4485

गुरुपसादतो ठक्ष्यं लब्ध्वा यत्नात्समभ्यसेत् । अभ्यासाहृदयते देवो ज्ञानदृष्टचा महेश्वरः ॥ ६६ ॥

द्वितीयो हठयोगः

4486
तेजः परं द्युतिमतां तमसः परस्तादादित्यवर्णममलं कनकस्वरूपम् ।
आत्मानमात्मिनि गतं प्रकृतेर्विभिन्नमानन्दमात्रमिति पदयित यः स मुक्तः ॥ ६७॥
4487

यथा वेदे ।

वेदाहमेतं पुरुषं महान्त-मादित्यवर्णे तमसः परस्तात् । तमेव विदित्वातिमृत्युमेति नान्यः पन्था विद्यतेयनाय ॥ ६८॥

अथ समाधिः।

4488

समाधिः समतावस्था जीवात्मपरमात्मनोः । निस्तरंगपदप्राप्तिः परमानन्दरूपिणी ।। ६९ ।।

4489

निःश्वासोच्छ्वासयुक्तो वा निस्पन्दोचललोचनः । द्यावध्यायी स्रुलीनश्व स समाधिस्थ उच्यते ॥ ७० ॥

4490

न शृणोति यदा किंचिम्न परयति न जिन्नति । न च स्पूर्री विजानाति स समाधिस्य उच्यते ॥ ७१ ॥

अथ तुर्यातीतम्।

4491

अत्यन्तशुद्धचिन्मात्रे परिणामिश्वराय यः । तुर्यातीतं पदं तत्स्यात्तत्स्यो भूयो न शोचित ॥ ७२॥

4492

निद्रादी जागरस्यान्ते यो भाव उपपदाते | तद्भावभावतो योगी मुक्तो भवति नान्यथा | | ७३ | |

शार्क्षधरपद्धतिः

4493

यथांकादावदेकात्मा सर्वभावगतोपि सन् । न भावरञ्जनामेति स महात्मा महेश्वरः ।। ७४ ॥

4494

यथा जलं जलेनेक्याचिक्षिप्तमुपगम्यते । तथात्मा सत्यतामेति योगिनः परमात्मना ॥ ७५ ॥

4495

ततो न जायते नैव वर्धते न विनइयति । नापि क्षयमवाप्तीति परिणामं न गच्छति ॥ ७६ ॥

4496

छेदं क्वेदं तथा दाहं शोषं भूरादितो न च । भूतचक्रादवाप्रोति शब्दाचैर्दूयते न च ॥ ७७ ॥ एते पुराणेभ्यो योगशास्त्रेभ्यश्च ।

अथ मनःस्थिरीकरणप्रभावः ॥ १५९ ॥

4497

यदान्यत्र मनो याति ध्यायते योगिनस्तदा । तत्रैव हि लयं कुर्याच्छिवः सर्वगतो यतः ॥ १ ॥

4498

युक्तयानया भवेचेतिश्विज्ञपक्षमचन्चलम् । सर्वेत्रैकं शिवं ज्ञात्वा निर्विकल्पं विधीयते 🎶 २ ॥

4499

कामक्रोधादयः सर्वे मितरक्षाण्यहंकृतिः । गुणा विविधकर्माणि विलीयन्ते मनःक्षयात्।। ३ ॥

4500

अमनस्कं गते चित्ते जायते कर्मणां क्षयः | यथा चित्रपटे दग्धे दह्यते चित्रसंचयः | | ४ | |

तक्रयोगाद्यथा क्षीरं काडिन्यमुपगच्छित । तथा जीवो मनःस्थैर्यात्परं ब्रह्माधिगच्छित ॥ ९ ॥

4502

यथा हिमप्रभावेण जलं स्त्यानत्वमामुयात् । तथा मनःस्थिरत्वेन जीवः शिवमयो भवेत् ॥ ६॥

4503

शिवस्य शक्तिर्जीवोस्ति जीवशक्तिर्मनः स्मृतम् । जीवं शिवं प्रापयितुं मन एव हि कारणम् ॥ ७॥

4504

जीवः शिवः शिवो जीवो न मेदोस्त्यनयोः कवित् । मनोलिप्तो भवेक्जीवो मनोयुक्तः सदाशिवः ॥ ८॥ एते शार्क्रथरस्य।

अथ योगिमहिमा ॥ १६०॥

4505

अलील्यमारोग्यमिनष्ठ्ररत्वं गन्धः शुमो मृत्रपुरीषमल्पम् । कान्तिः प्रसादः स्वरसीम्यता च यागप्रवृत्तेः प्रथमं हि चिह्नम् ॥ १॥

4506

अनुरागं जनो याति परोक्षे गुणकीर्तनम् । न बिभ्यति च सत्त्वानि सिद्धेर्रुक्षणमुत्तमम् ॥ २॥

4507

शीतोष्णादिभिरत्युपैर्यस्य बाधा न जायते । न भीतिमेति चान्येभ्यस्तस्य सिद्धिरुपस्थिता ॥ ३ ॥

शार्द्गधरपद्धातिः

अथ दोषोपसर्गाचिकित्सा ।

4508

प्रमादाद्योगिनो दोषा यद्येते स्युधिकित्सितम् । तेषां नाज्ञाय कर्तव्यं योगनीतिं निवेषि मे ॥ ४ ॥

4509

बाधिर्यं जडता लोपः स्मृतेर्मूकत्वमन्धता | ज्वरश्च जायते सद्यस्तद्वद्यानयोगिनः ॥ ५ ॥

4510

स्निम्धां यवागूं नात्युष्णां चित्ते तत्रैव धारयेत् । तावद्गुल्मपद्मान्त्यर्थे गुदावर्ते यथाविधि ॥ ६ ॥

4511

यवागूं चापि पवने वायुयन्थ्युपरि क्षिपेत् । नद्दरकम्पे महाद्दीतं स्थिरं मनसि धारयेत् ॥ ७॥

4512

विघाते वचसो वाचं वाधिर्ये श्रवणेन्द्रियम् । तथैवाम्लं फलं ध्यायेचृषार्तो रसनेन्द्रिये ॥ ८॥

4513

यस्मिन्यस्मिन्यदा देशे तस्मिस्तदुपकारिणम् । धारयेद्धारणामुष्णे शीतां शीते विदाहिनीम् ॥ ९ ॥

4514

कार्छ शिरिस संस्थाप्य तथा कार्ष्ठेन नाडयेत् । लुप्तस्मृतेः स्मृतिः सद्यो योगिनस्तेन जायते ॥ १०॥

4515

अमानुषं सत्त्वमन्तर्ये।गिनं प्रविदोद्यदि । बाय्वप्रिधारणा चैनं देहसंस्थं विनिर्दहेत् ॥ ९१ ॥

4516

एवं सर्वात्मना कार्या रक्षा योगविदानिदाम् । धर्मार्थकाममोक्षाणां दारीरं साधनं यतः ॥ १२॥

योगिमाहिमा

4517

प्रवृत्तिलक्षणाख्यानाद्योगिनो विस्मयात्त्र्या । कि विज्ञानं विलयं याति तस्माद्धेयाः प्रवृत्तयः ॥ १३ ॥

4518

उपसर्थाः प्रवर्तन्ते दृष्टेप्यातम् विशेषानः । ये तांस्ते संप्रवक्ष्यामि समासेन निबोध मे ॥ १४॥

4519

काम्याः क्रियास्तथा कामान्मानुषानभिवाञ्छति । स्त्रियो दानफलं विद्यामायुर्दैर्ध्य धनं दिवम् ॥ १५॥

4520

देवत्वममरेश्चत्वं रसायनवयःक्रियाः । मरुत्प्रपत्तनं यज्ञं जलाग्न्यावेश्चनं तथा ॥ १६॥

4521

चित्तमित्यं प्रवृत्तं हि लयाद्योगी निवर्तयेत् । जन्ने ब्रह्मासिकः मनः कुर्वनुपसर्गात्ममुच्यते ॥ १७ ॥

4522

उपसर्गेजितेरोभिरुपसर्गास्ततः पुनः । योगिनः संप्रवर्तन्ते सात्त्वराजसतामसाः ॥ १८॥

4523

प्रातिमः श्रावणो दैवो भ्रमावर्ती तथापरी । पत्चैते योगिनो योगविद्याय कटुकोदयाः ॥ १९ ॥

4524

वेदार्थशास्त्रकाव्यार्था विद्या शिल्पान्यशेषतः । प्रभवन्ति यदस्येति प्रातिभः स तु योगिनः ॥ २०॥

4525

शब्दार्थाना विलानवेत्ति शब्दं गृहाति चैव यत् । योजनानां सहस्रेभ्यः शावणः सोभिधीयते ॥ २१॥

शार्क्षधरपद्धातिः

4526

अष्टी यदा तु दृइयन्ते समन्ताद्देवयोनयः । उपसर्गे तमित्याहुर्दैवमुन्मत्तवहुधाः ॥ २२ ॥

4527

भाम्यते यनिरालम्बं मनो दोषेण योगिनः । समस्ताधारविभ्रंशाद्धमः स परिकीर्तितः ॥ २३ ॥

4528

आवर्त इव तोयस्य ज्ञानावर्ती यदाकुरुः । चित्तमास कृतावर्तमुपसर्गः स उच्यते ॥ २४ ॥

4529

एभिर्नाशितयोगास्तु सकला देवयोनयः । उपसर्गेर्महाघेरिरावर्तन्ते पुनः पुनः ॥ २५ ॥

4530

प्रावृत्य केवलं युक्तं योगी तस्मान्मनोमयम् । चिन्तयेत्परमं ब्रह्म कृत्वा तत्प्रवणं मनः ॥ २६ ॥

अथ सप्तधारणाः ।

4531

योगयुक्तः सदा योगी लघ्वाहारो जितेन्द्रियः । स्रक्ष्मास्तु धारणाः सप्त भूराद्या मूर्घि धारयेत् ॥ २७॥

4532

भरित्रीं धारयेद्योगी ततः सीक्ष्म्यं प्रवर्तते । आत्मानं मन्यते चोर्वी तद्गन्धं च जहाति सः ॥ २८॥

4533

तथैवाप्स रसं स्रक्ष्मं तद्दब्रूपं च तेजिस । स्पर्श वायौ तथा तद्दद्विभ्रतस्तस्य धारणाः ॥ २९॥

4534

व्योम्नि सूक्ष्मप्रवृत्तेश्व शब्दं तह्नज्जहाति सः । मनसा सर्वभूतानां मनश्राविशते यदा । मानसीं धारणां विभ्रन्मनःसीक्ष्म्यं च जायते ॥ ३०॥

तद्वद्धद्भित्रोषाणां सत्त्वामातन्य योगवित् । परित्यजित संपाप्य बुद्धिसीक्ष्म्यमनुत्तमम् ॥ ३१॥

4536

यस्मिन्यस्मिस्तु कुरुते भूते रागं महामते । तस्मिस्तस्मिनसमासिक्तं संप्राप्य स विनश्यति ॥ ३२॥

4537

तस्माद्विदित्वा सूक्ष्माणि संसक्तानि परस्परम् । परित्यजाति यो योगी स परं प्राप्तुयात्पदम् ॥ ३३॥

4538

एतान्येव तु बन्धाय सप्त सूक्ष्माणि सर्वदा । भूरादीनां विरागोत्र संभवेद्यस्तु मुक्तये ॥ ३४॥

4539

गन्धादिषु समासक्तमित्येतदिखलं जगत् । पुनरावर्तने मोर्ख्यात्सब्रद्धामरमानुषम् ॥ ३५॥

4540

सप्तेता धारणा योगी समतीत्य यदी च्छति । निंमस्तिस्मिस्तदा भूते लयं याति विधानतः ॥ ३६ ॥

4541

देवानामसुराणां च गन्धर्वोरगरक्षसाम् । देहेषु लयमायाति सङ्गमापोति न कचित् ॥ ३७॥

अथाष्टमहासिद्धिपापिः ।

4542

अणिमा लिघमा चैव महिमा प्राप्तिरेव च ।
प्राकाम्यं च तथेशित्वं विशित्वं च तथापरम् ॥ ३८॥

4543

यत्र कामावसायित्वं गुणानेतांस्तथेतरान् । प्राप्तोत्यष्टावनायासात्परं निर्वाणसूचकान् ॥ ३९॥

शार्कुधरपद्धानिः

4544

स्रक्ष्मात्स्रक्ष्मतरोणीयाञ्जीव्रत्वाद्मविमा गुणः । महिमारोषपूज्यत्वात्प्राप्तिर्नाप्राप्यमस्य यत् ॥ ४०॥

4545

प्राकास्यमस्य व्यापित्वादीशित्वं चेश्वरो यतः । वशित्वाद्वशिता नाम योगिन: सप्तमी गुणः ॥ ४९ ॥

4546

यत्रास्य स्थानमप्युक्तं यत्र कामावसायिता । ऐश्वर्यकारणैरेभिर्योगिनः प्रोक्तमष्टधा ॥ ४२ ॥ एते मार्कण्डेयपुराणान ।

अथ योगिचर्या ॥ १६१ ॥

4547

वाग्दण्डः कर्मदण्डश्च मनोदण्डश्च ते त्रयः । यस्यैते नियता दण्डाः स त्रिदण्डी निगद्यते ॥ १॥

4548

या निज्ञा सर्वजन्तूनां तस्यां जागर्ति संयमी । यस्यां जायति भूतानि सा निज्ञा पदयतो मुनेः ॥ २ ॥

4549

येन केनिचदाच्छनी येन केनिचदाशितः । यत्र सायंगृही यश्च तं देवा योगिनं विदुः ॥ ३ ॥

4550

मानापमानी यावेती प्रीत्युद्देगकरी नृणाम् । तावेव विपरीतार्थी योगिनः सिद्धिकारकी ॥ ४ ॥

4551

चक्षुःपूर्तं न्यसेत्पादं वस्त्रपूर्तं पिबेज्ज्ञलम् । सत्यपूर्तां वदेद्दाणीं बुद्धिपूर्तं विचिन्तयेत् ।। ५ ॥

सर्वसङ्गविहीनश्च सर्वपापविवर्णितः । जडवन्मूकवद्योगी विचरेत महीतलम् ॥ ६ ॥

4553

असिधारां विषं विह्नं समत्वे यः प्रपद्यिति । मालासुधानुषाराणां स योगी कथ्यते बुधैः ॥ ७॥

4554

यस्मिन्स्थाने क्षणं तिष्ठेदीदृग्योगी कथंचन । आयोजनं चतुर्दिक्षु पवित्रं तत्प्रचक्षते ॥ ८॥

4555

चतुःसागरपर्यन्तां पृथिवीं यो ददाति च | तत्त्वज्ञस्य च यो भिक्षां समां वा नाथवा समाम् ॥ ९॥

4556

भातिथ्ये श्राद्धयज्ञेषु देवयात्रोत्सवेषु च ।
महाजने च सिद्धार्थों न गच्छेद्योगवित्कचित् ॥ १०॥

4557

जाते विधूमे चाङ्गारे सर्वस्मिन्भुक्तवज्जने । अटेत योगविद्रैक्षं न तु तेष्वेव नित्यद्याः ॥ ११ ॥

4558

यथैन मवमन्यन्ते जनाः परिभवन्ति च । तथा युक्तश्ररेद्योगी सतां धर्ममदूषयन् ॥ १२ ॥

4559

भेक्षं गृह्णनगृहस्थेषु श्रोत्रियेषु चरेद्यतिः । फलमूलं यवाग्वचं पयस्तक्रं च सक्तवः ॥ १३॥

4560

ब्रह्मचर्यमलोभश्च दया क्रोधः स्रचित्तता | आहारलाववं द्यौचं योगिनां नियमाः स्मृताः || ९४ ||

शार्ङ्गधरपद्धातिः

4561 सारभूतमुपासीत ज्ञानं तत्कार्यसाधनम् । ज्ञानानां बहुता येयं योगविञ्चकरी हि सा ॥ १५॥

4562 इदं ज्ञेयमिदं ज्ञेयमिति यस्तृषितश्चरेत् । अपि कल्पसहस्रेषु नैव ज्ञेयमवापुर्यात् ॥ ९६ ॥

4563
समाहितो ब्रह्मपरोप्रमादी
बुधस्तथैकान्तरतिर्जितेन्द्रियः |
विशुद्धबुद्धिः समलोष्टकाञ्चनः
प्राप्तोति योगी परमन्ययं पदम् || १७ ||
एते मार्कण्डेयपुराणात्।

अथारिष्टज्ञानम् ॥ १६२ ॥

4564

अक्षीणकर्मबन्धस्तु ज्ञात्वा मृत्युमुपस्थितम् । उज्जान्तिकाले संस्मृत्य पुनर्योगित्वमृच्छति ॥ १॥ 4565

तस्मादसिद्धयोगेन सिद्धयोगेन वा पुनः । ज्ञेयान्यरिष्टानि सदा येनोत्क्रान्ती न सीदति ॥ २॥

4566

अरिष्टानि विशिष्टानि शृणु वक्ष्यामि तानि ते | येषामालोकनान्मृत्युं निजं जानाति योगवित् || ३ ||

वेवमार्ग ध्रुवं शुक्रं सोमच्छायामरुन्धतीम् । यो न पदयेच जीवेत्स नरः संवत्सरात्परम् ॥ ४ ॥

4568 अरिम बिम्बं सूर्यस्य विह्नं चैषांग्रुमालिनम् । दृष्ट्वैकादश मासांभ्र नरो नोर्ध्व स जीवित ॥ ९॥

वान्त्या मूत्रपुरीषं यः सुवर्णरजतं वमेत् । प्रत्यक्षमथवा स्वमे जीवितं दशमासिकम् ॥ ६॥

4570

दृष्ट्वा प्रेतिपद्माचादीनगन्धर्वनगराणि च । सुवर्णवर्णवृक्षांश्च नव मासान्स जीवित ॥ ७॥

4571

स्थूलः कृदाः कृदाः स्थूलो योकस्मादेव जायते । प्रकृतेश्च निवर्तेत तस्यायुश्चाष्टमासिकम् ॥ ८॥

4572

खण्डं यस्य पदं पाष्पर्योः पादस्याग्रेथवा भवेत् । पांद्यकर्दममध्ये वा सप्त मासान्स जीवति ।। ९ ।।

4573

कपोतगृध्रकाकोला वायसो वापि मूर्धनि । क्रव्यादो वापरो लीनः पण्मासायुःपदर्शकः ॥ १०॥

4574

हन्यते काकपङ्किभिः पांसुवर्षेण वा नरः । स्वच्छायां चान्यथा दृष्ट्वा चतुर्मासान्स जीवति ॥ ११॥

4575

अनभ्रे विद्युतं दृष्ट्वा दक्षिणां दिशमाश्रिताम् । पयसीन्द्रधनुर्वापि जीवितं त्रिहिमासिकम् ॥ १२ ॥

4576

घृते तैले तथादर्शे तोये वाप्यात्मनस्तनुम् । यः परयेदशिरःस्कन्धां मासादूर्ध्व न जीवति ॥ १३॥

4577

यस्य बस्तसमो गन्धो गात्रे शवसमोपि वा । तस्य मासार्धकं ज्ञेयं योगिनः किल जीवितम् ॥ १४॥

शार्क्नधरपद्धातिः

4578

यस्य वे स्नातमात्रस्य इत्तोयमवशुष्यति । पिवतश्च जलं शोषो दशाहं सोपि जीवति ॥ १५॥

4579

यस्यापि हन्यते दृष्टैर्भूतै रात्रावथो दिवा । स मृत्युं सप्तरात्रान्ते पुमान्प्राप्तोत्यसंदायम् ॥ १६ ॥

4580

पिधाय कर्णें च निजी न शृणोत्यात्मसंभवम् । नर्यते चक्षुषोर्ज्योतिर्यस्य सोपि न जीवति ॥ १७॥

4581

रक्तकृष्णास्वर्धरा गीतहास्यपरा च यम् । दक्षिणाद्यां नयेचारी स्वपे सोपि न जीवति ।। १८ ।।

4582

नम्नं क्षपणकं स्वप्ने हसन्तं नृत्यतत्परम् । एकं विरुक्षं विभ्रान्तं विद्यानमृत्युमुपस्थितम् ॥ १९॥

4583

पततो यस्य वै गर्ते स्वप्ने द्वारं पिधीयते | न चोत्तिष्ठति यः श्वभ्रात्तदन्तं तस्य जीवितम् || २० ||

4584

स्त्रमेत्रिं प्रविद्योद्यस्तु न च निष्क्रमते पुनः । जलप्रवेद्यादिप वा तदन्तं तस्य जीवितम् ॥ २१॥

4585

करातैः पुरुषेः कृष्णैर्विकटेरुयतायुधेः । पाषाणैस्ताडितः स्वपे सद्योमृत्युर्भवेचरः ॥ २२॥

4586

दीपादिगन्धं नो वेत्ति पर्यत्यितं तथा निश्चि । नात्मानं परनेत्रस्थं वीक्षते यः स मृत्युमान् ॥ २३ ॥

विदेहमुक्तिकथनम्

4587

स्वभाववैपरीत्येन शारीरस्य विपर्यये । कथयन्ति मनुष्याणां समासन्नौ यमान्तकौ ॥ २४ ॥

4588

आरक्ततामेति मुखं जिह्ना वाप्यासिता भवेत् । तदा प्राज्ञो विजानीयान्मृत्युमासचमागतम् ॥ २५ ॥

4589

नासिका वक्रतामेति कर्णयोर्नमनोचती । नेत्रं च वामं स्रवति यस्य तस्यायुरुद्गतम् ॥ २६ ॥

4590

योगिनां ज्ञानविदुषामन्येषां वा महात्मनाम् । पाप्ते च काले पुरुषेस्तद्दिचार्थ विचक्षणैः ॥ २७॥ एते मार्कण्डेयपुराणात्।

अथ विदेहमुक्तिकथनम् ॥ १६३ ॥

4591 पूर्वा के वा पराक्षे वा मध्या है वा परे कचित् । यत्र वा रजनीभागे तदरिष्टं निरीक्षितम् ॥ १॥

4592

तस्य भागे तथैवाह्नो योगं युद्धीत योगवित् । विदेहमुक्तये ज्ञानी त्यत्का मरणजं भयम् ॥ २॥

4593

बद्धपद्मासनो धीमान्समसंस्थानकंधरः । निरुद्धपाणपवनो दन्तैर्दन्ताच संस्पृशेत् ॥ ३ ॥

4594

बुद्धचा निरुध्य द्वाराणि नव मीलितलीचनः । ओंकारं तु धनुः कृत्वा गुणं सत्त्वं नियोज्य च ॥ ४ ॥

शार्क्षभ्रपद्धतिः

4595

तत्रात्मानं दार्रं सोपि वृती भूतेन्द्रियादिभिः । प्राणवायुमनःक्षेपैः क्षिप्तो हत्कमलस्थितः ॥ ५ ॥

4596

दशमहारमार्गेण लक्ष्यं प्राप्य ततः परम् ।
पट्त्रिंशचत्त्वसंयुक्तः परमात्मिनि लीयते ॥ ६ ॥
(कलापकम्)

4597

ततः परममाकाञ्चमतीन्द्रियमगीचरम् । यहुद्धा नैव चाख्यातुं दाक्यतेनन्तमश्रुते ॥ ७ ॥

अथ कालवन्त्रना ।

4598

जीवन्मुक्तः सदेहीहं विचरामि जगत्रयम् । इति चेज्जायते वाञ्छा योगिनस्तिन्नवीध मे ॥ ८॥

4599

शरीरं न नयत्येव कालः कस्यापि कुत्रचित् । अतः शरीररक्षार्थं यत्नः कार्यस्तु योगिना ॥ ९॥

46 00

योगिना सततं यत्नादरिष्टानां विचारणा । कर्तव्या येन कालेसी ज्ञानो हन्ति च्छलाच तम् ॥ १०॥

4801

ज्ञात्वा कार्ल च तं सम्यग्लयस्थानं समाश्रितः । युद्धीत योगं कार्लोस्य यथासी जायंतेफलः ।। ११ ॥

4602

बद्धसिद्धासनो देहं पूरयेत्याणवायुना । कृत्वा दण्डं स्थिरं बुद्धा दश द्वाराणि रुन्धयेत् ॥ १२॥

4603

बन्धयेत्सेचरीं मुद्रां ग्रीवायां च जलंधरम् । अपाने मूलबन्धं च उड्डीयाणं तथोदरे ॥ १३॥

उत्थाप्य भुजगीं शक्ति मूलवातैर धःस्थिताम् । सुषुम्णान्तर्गतां पञ्चचक्राणां भेदिनीं शिवाम् ॥ १४॥

4605

जीवं हदाश्रयं नीत्वा यान्तीं बुद्धिं मनोयुताम् । सहस्रदलपद्मस्थिशिवे लीनां सुधामये ॥ १५॥

4606

पीत्वा सुधाकरोद्भूतममृतं तेन मूलतः । सिञ्चन्तीं सकलं देहं प्रावयन्तीं विचिन्तयेत् ॥ १६ ॥

4607

तया सार्ध ततो योगी शिवेनेकात्मतां व्रजेत् ।
परानन्दमयो भूत्वा चिद्वृत्तिमिष संत्यजेत् ।। १७॥

4608

ततो लक्ष्यमनाभासमहंभावविवर्जितम् । सर्वाङ्गकल्पनाहीनं कथं कालो निहन्ति तम् ॥ १८॥

4609

स एव कालः स शिवः स सर्वे नापि किंचन। कः केन हन्यते तत्र स्रियते नापि कश्चन ॥ १९॥

4610

ततो व्यतीते समये कालस्य भ्रान्तिरूपिणः । योगी सुप्तोत्थित इव प्रबोधं याति बोधितः ॥ २०॥

4611

एवं सिद्धों भवेद्योगी वञ्चयित्वा विधानतः । कालं कलितसंसारं पारुषेणाद्भुतेन हि ॥ २१॥

4612

ततिसिभुवने योगी विचरत्येक एव सः । पदयन्संसारवैचित्र्यं स्वेच्छया निरहंकृतिः ॥ २२ ॥

शार्क्स्थरपद्धतिः

4613

यथार्करिमसंयोगादककान्ते। हुतादानम् । आविष्करोति नैकः सन्दृष्टान्तः स तु योगिनः ॥ २३ ॥

4614

मृद्देशिकाल्पदेहापि मुखायेणात्यणीयसा । करोति मृद्धारचयमुपदेशः स योगिनः ॥ २४॥

4615

पिक्नला कुररः सर्पः सारङ्गान्वेषको वने । इषुकारः कुमारी च पडेते गुरवो मताः ॥ २५॥

461₅

ग्रन्थप्रशंसा

अथ यन्थप्रशंसा ।

4617

इति विरचितवन्धा पद्धतियां मयेयं सकलगुणिगणानां प्रीतये सास्तु नित्यम् । विपुलविमलदीव्यत्सत्कलानां निधानं तरुणतरणिरुद्धा विद्धिषत्कौशिकानाम् ॥ १॥

4618

क्षीराब्धेः कमलेव केशवपदाहर्क्तेव साधोर्मुखात्सद्दाणीव स्रधाकरादिव स्रधा मानोरिवोद्द्योतिता ।
माकन्दादिव मञ्जरी जलधराहर्षेव या निर्गता
सेयं शार्क्तधरात्तनोतु जगतश्चेतोमुदं पद्धतिः ॥ २॥

4619

अस्याभ्यासा द्रन्थ वर्यस्य शिष्यः सर्वज्ञः स्याद्विस्कुर चारुवृद्धिः । अर्थ कामं वेत्ति धर्म च मोक्षं निःसंदेहं शीलितुं पण्डितोपि ॥ ३॥

4620

द्यास्त्राब्धि सकलं विलोग्ध नितरां प्रन्थः कृतोयं मया लोकानन्दकरः समस्तस्रकलासंतानजैवातृकः । अस्यास्वाद्य स्रभाषितामृतरसानानन्दपूर्णान्तराः सन्तः संप्रति नाकवासनिरतान्देवान्हसन्तु ध्रुवम् ॥ ४॥

इति शार्ङ्गधरपद्धतिः समाप्ता

The second secon

Mark And Water Beauty Street

The story of the

अथ खड़परीक्षा।

4621

खङ्गाह्यक्ष्मीस्तथा राज्यं यद्याः खङ्गादवाप्यते । खङ्गाद्वेरिविनादाश्च यत्नात्तमभिद्धमहे ॥ १॥ नकुलस्य।

अथ लक्षणानि ।

4622

लोहानां लक्षणं वक्ष्ये यथोक्तं मुनिपुंगवैः । निरङ्गसाङ्गभेदेन ते लोहा विविधा मताः ॥ २ ॥

4623

निरङ्गाः काञ्चिपाण्डादिभेदाद्वहुविधा मनाः । रसकर्मस्रु ते दास्ता नानाव्याधिविनाद्यनाः ॥ ३ ॥

4624

वक्ष्यन्ते प्रायशो यस्मात्साङ्गाः खङ्गादिकर्मस् । नामभेदेन चिह्नानि लोहानामभिदध्महे ॥ ४॥

4625

क्षुद्राङ्गं सुदृढं यस्य नीलमीषत्प्रतीयते रोहिणीं तां विजानीयात्तक्षणे बहु वेदनाम् ॥ ५ ॥

4626

नीलिपण्डसमाङ्गं च नीलिपण्डं विदुर्बुधाः । मयूरकण्डसंस्थानमङ्गं यस्य प्रतीयने । मयूरयीवकं लोहं तं विदुर्मुनिपुंगवाः ॥ ६ ॥

4627

नागकेसरपुष्पाभमङ्गं यस्य प्रतीयते । मयूरवज्रकं पाइर्लोहशास्त्रविदी जनाः ॥ ७॥

शार्क्स धरपद्धातिः

4628

यिंसिस्तित्तिरपक्षाभमङ्गं होहे प्रतीयते । दुर्हभं तन्महामूल्यं तित्तिराङ्गं सुपाकजम् ॥ ८॥

4629

खवर्णसङ्ग्राकारा त्वङ्गभूमीः प्रतीयते । खवर्णवत्रकं विद्याद्वहुमूल्यं महागुणम् ॥ ९ ॥

4630

अविच्छिचं स्रस्क्ष्माङ्गं दूर्वाभागं सुपाकजम् । यस्मिञ्दोवालमालानमाह्यस्तं मुनिपुंगवाः ॥ १०॥

4631

शुक्कं पार्श्वहयं यस्य मध्ये स्वर्णसमाङ्गकम् । धूमवत्सीमसंस्थानं मौसलं वचकं विदुः ॥ ११ ॥

4632

मृणालनालप्रतिमं विवरेरपसंस्थितैः । कङ्कोलवचकं प्राहुः स्वर्णकं वचचिन्तकाः ॥ १२॥

4633

अङ्गं प्रतीयते यत्र बहुप्रन्थिसमन्त्रितम् । दुर्लभं तन्महामूल्यं प्रन्थिवचकमुच्यते ॥ १३ ॥ लोहार्णवस्यते ।

4634

रूप्यपत्रसमा भूमिरङ्गं श्वेतं प्रतीयते । तं धवलगिरिं पाण्डि पाण्डिज्ञाः प्रवदन्ति हि ॥ १४ ॥

4635

तन्वी पत्रावली काला सौवर्णाङ्गासिपत्रिका । प्राहुः कालगिरिं पाण्डिं लोहशास्त्रविशारदाः ॥ १५॥

4636

धारा ग्रुभा भवेद्यस्य मध्यं कज्जलसंनिभम् । कृष्णेरङ्गेश्वितं गात्रं विद्यात्कज्जलवज्ञकम् ॥ १६ ॥

बङ्गपरीक्षा

4637

स्रक्ष्मं रजतपत्राभमङ्गं कृष्णासिपत्रिका । कुटीरकः समाख्यातस्तत्क्षते श्वयथुर्भवेत् ॥ १७॥

4638

केतकीपत्रसदृशमङ्गं यस्य प्रतीयते । विद्यात्केतिकित्रज्ञं तु तीक्ष्णधारं महागुणम् ॥ १८॥

4639

निरङ्गं रौप्यपत्राममीषज्ञीलिनमं च यत् । दुर्लभं तन्महामौल्यं कान्तिलोहं प्रचक्षते ॥ १९॥

4640

अङ्गं दमनपत्राभमङ्गे यस्मिन्प्रतीयते । विद्याद्दमनवर्चं तु तीक्ष्णधारं महागुणम् ॥ २० ॥

4641

कृष्णभूमिस्रवर्णाभमीषद्वज्ञाङ्गसंगतम् । डाहुनीवज्रकं विद्यात्कालसंज्ञमथापरे ॥ २१॥

4642

ऊर्ध्वगं कपिलाभासमङ्गं यस्मिन्प्रतीयते । नकुलाङ्गं तु तं विद्यात्स्पर्शस्तस्याहिनाशनः ॥ २२॥

4643

आसीमा कालिका यस्य क्षुद्राङ्गं कुण्डलीकृतम् । क्षुद्रवचकनामानं प्राह नागार्जुनो मुनिः ॥ २३॥ खङ्गकोशस्य।

4644

अन्तर्गाढं चिह्नहीनं विद्यातं
मध्ये स्थूतं स्थूतधारातितीक्ष्णम् ।
रक्षोवक्षश्ळेदनार्थं महान्तं
कृत्वा खड्गं देवराजीतिहष्टः ॥ २४ ॥

वामनाख्यं महान्तं तु येन तन्तुर्न जायते । छेदे गाढं चिह्नहीनं प्राहुः खड्गं विचक्षणाः ॥ २५ ॥

4646

घृष्टे यस्मिन्भवेत्खड्गे ज्ञारीरं प्रतिविभ्वितम् । अङ्गपत्राभिधं खड्गं पाहुः खड्गविचक्षणाः ॥ २६ ॥

4647

एरण्डबीजप्रतिममङ्गं यस्मिन्प्रतीयते | महिषाख्यः स वै खड्गे नीलमेवसमच्छितः || २७ || 4648

यस्याङ्गे स्थूलरेखा घनमस्णरुचिः सर्वतो व्याप्य तिष्टे-द्वारा तीक्ष्णातिसक्ष्मा प्रविदाति रुधिरस्पर्शमात्रेण खड्गः । यस्याम्भः पीयमानं शमयित निखिलं व्याधिमाधिं समयां वैरिश्रेणीं विशन्तीं प्रवदित गिरिशो वर्षमेतद्वजादि ॥ २८॥

4649

यं प्राप्य क्षितिपः समयधरणि द्यास्ति प्रदान्तिद्देषस्सार्थः सार्थः कृतार्थिकृतिनिखिलकुलः संपदा वर्धमानः ।
यस्मिङ्गक्ष्मीः स्थिरात्मा वस्ति रतिपतिं सर्वलोकाधिनाथं
हत्वा तस्मात्ययलादयमतुलगुणः पूजनीयो नरेन्द्रैः ॥ २९॥
लोहरत्नाकरस्यैते।

4650

गुणदोषाश्च खड्गानां वक्ष्यन्ते क्रमशो मया । यान्विज्ञाय बुधः कुर्यारखड्गालविवेचनम् ॥ ३०॥

4651

अविज्ञातो धृतः खड्गः शुभसंपत्तिनाशकः । विज्ञातः सकलैश्वर्यदायको भवति प्रभोः । तस्मात्तेषां गुणान्वक्ष्ये यथोक्तं मुनिपुंगवैः ॥ ३९ ॥ प्रमेतौ।

अथ गुणाः ।

4652

यस्य यस्य तु यिचिह्नं तचेत्सर्वाङ्गसुन्दरम् । तं खड़ुमुत्तमं पाहुः सर्वसंपत्तिकारकम् ॥ ३२ ॥

4653

अर्धचन्द्राकृतिर्यस्मिन्खड्डे स्वाभाविकी भवेत् । अपि द्रोषसहस्राणि हन्ति चन्द्रस्तमो यथा ॥ ३३ ॥

4654

गदा चक्रं तथा शूलं डमरुर्मण्डलं तथा । यत्र स्वामाविकं खड़े स खड़ो नृपदुर्लभः ॥ ३४॥ 4655

एकवर्णी भवेद्यस्तु लक्षणेकेन संयुतः । स खडुराजी नृपतेर्विज्ञेयः शुभकारकः ॥ ३५॥

4656

पीतं नीलं तथा कृष्णं सचुबीजाकृतिं तथा । यच दाडिमबीजामं तद्वचं प्रवरं विदुः ॥ ३६ ॥

4657

निम्बकल्को भवेद्यत्र दिवारात्रं विलेपितः । मधुरो मधुवर्णाभः स खड्गो देवदुर्लभः ॥ ३७॥ 4658

आहते यत्र मधुरो ध्वनिः समुपजाते । पूज्यः स खड़ो नृपतेः शत्रुसंचयनाशनः ॥ ३८॥ 4659

कांस्यस्वन इवाभाति यस्मिन्खड्गे हते ध्वनिः । खड्गोत्तमं तं वदति गिरिशः शुभवर्धनम् ॥ ३९॥ 4660

यस्मिन्खड्ने शरीरं प्रतिफलित यथा खड़्राजोभिवन्धो वन्धोयं देववृन्दैरिप यदि स भवेदर्धचन्द्रोपपनः । नानावर्णेर्युतश्चेत्स भवति नृपतेः दात्रुनादीकहेतुः सेतुर्रुक्मीप्रवाहे निखिलिए्युकुरुध्वंसने धूमकेतुः ॥ ४० ॥ लोहरबाकरस्यैते।

अथ दोषाः ।

4661

खड़ेषु लक्षणं यद्यदोषु येषु प्रकाशितम् । तच्छुदं प्रभुसंपत्त्यै मिश्रितं शत्रुसंपदे ॥ ४९॥ 4662

यस्याधो दृश्यते चिह्नं मध्ये येन प्रकाश्यते | स्विहतार्थे न गृङ्गन्ति तं खड्गं नरपुंगवाः ॥ ४२॥ 4663

यस्याये दृश्यते चिह्नं मध्ये नाधोपि दृश्यते । खड्नं मध्यगुणं प्राहुः खड्नशास्त्रविशारदाः ॥ ४३ ॥ 4664

अधोर्धे तक्षणं यस्य परार्धे नैव हुइयते | अधमः स भवेत्खड्गः क्षितीशानां भयावहः || ४४ || 4665

ऊर्ध्वार्धे लक्षणं यस्य नाधोर्धे लक्षणं भवेत् । तं खड्गं मध्यमं पाहुः प्रवीणमतयो बुधाः ।। ४५ ॥ 4666

तिर्यग्यस्य भवेचिह्नमि सर्वाङ्गगोचरम् । खड़ाधमं तं नृपतिर्दूरादेव विवर्जयेत् ॥ ४६ ॥ 4667

तिर्यक्चिह्नमधोर्धे स्यादुपर्यर्धे न वा भवेत् । नापकृष्टं न प्रकृष्टं तं प्राहुः खड़्नकोविदाः ॥ ४७ ॥ 4668

अधोर्धे वर्ण एकः स्यादूर्ध्वार्धे भिन्नवर्णकः । वर्णसंकरवान्खड्गो नृपाणां भयवर्धनः ॥ ४८॥

आहते यत्र खड़े स्याद्धिनः काकस्वरोपमः । अं आकारध्वनिर्वा स्यात्स वज्यो नरपुंगवैः ॥ ४९॥

4670

इति निखिलमुदारमर्थसार्थ-प्रणिहितमेकिमिहेव खड़्यास्ति । गिरिशमतिमदं निषेग्य चक्रे क्षितिपतिमन्त्रिसमूहचक्रवर्ती ॥ ५० ॥ 4671

अतः परं प्रवक्ष्यामि खड<mark>्गलक्षणमुत्तमम् ।</mark> प्रधानदेहसंभूतेर्दैत्यास्थिमिररिंदम् ॥ ५१ ॥ 4672

लोहं प्रधानं खड़ार्थं प्रशास्तं तिह्योषतः । खटीखहरऋषिकवंशाशूर्णरकेषु च ॥ ५२ ॥ 4673

विदेहेषु तथाङ्गेषु मध्यमयामचेदिषु । सहयामेषु चीनेषु तथा कालञ्जरेषु च ॥ ५३ ॥ 4674

लोहप्रधानं तज्ज्ञानं खड्डानां शृणु लक्षणम् । खटीखद्वरजाता ये दर्शनीयास्तु ते मताः ॥ ५४ ॥ 4675

कायच्छिदस्त्वार्षिका ये मर्मन्ना गुरवस्तथा । तीक्ष्णाश्छेदसहा वंद्या दृढाः शूर्पारकोद्भवाः ॥ ५५ ॥ 4676

असहाधैव विज्ञेयाः प्रभावन्तो विदेहजाः । अङ्गदेशोद्भवास्तीक्ष्णाः स्रहस्ताः स्रदृढास्तथा ॥ ५६ ॥ 4677

लघतश्च तथा तीक्ष्णा मध्यमग्रामसंभवाः । असारा लघतस्तीक्ष्णाचेदिदेशसमुद्भवाः ॥ ५७॥

शार्क्षधरपद्धतिः

4678

सहयामोद्भवाः खड्गाः स्रतीक्ष्णा लघवस्तथा । निर्वणा निर्मलास्तीक्ष्णाञ्चेदिदेशसमुद्भवाः ।। ५८ ।।

4679

कालञ्जराः कालसहास्तेषां वक्ष्यामि लक्षणम् । रातार्थमङ्गुलानां तु श्रेष्ठं खड्गं प्रकीर्तितम् ॥ ५९॥

4680

तदर्ध मध्यमं ज्ञेयं तती हीनं न कारयेत् । प्रमाणाभ्यधिकं चैव च्छचवंदां तथैव च ॥ ६०॥

4681

दीर्घः समधुरः शब्दो यस्य खड्गस्य भागव । किङ्किणीसदृशस्तस्य धारणं श्रेष्टमुच्यते ॥ ६१॥

4682

खड़ः पद्मपलाशामी मण्डलायश्च शस्यते । करवीरपलाशायसदृशश्च विशेषतः ॥ ६२॥

4683

महीघृतस्रगन्धाश्च पद्मोत्पलस्रगन्धिनः । वर्णतश्चोत्पलाकाराः सवर्णा गगनस्य च ॥ ६३ ॥

4684

समाङ्गुलस्थाः द्यास्यन्ते त्रणाः खड्गेषु भागेव । श्रीवृक्षपर्वताकारा लिङ्गपद्मनिभाश्रये ॥ ६४ ॥

4685

मङ्गल्यानां तथान्येषां सदृशा ये च भागव । काकोलूकसवर्णाभा विषमाङ्गुलिसंस्थिताः । वंशानुगाः प्रशस्ताध न शस्तास्ते कदाचन ॥ ६५॥

4686

खड़े न परयेद्रदनं वृथा विवृणुयाज्ञ च | न चास्य कथयेन्मृल्यं जातिं देशं कथंचन || ६६ ||

खङ्गपरीक्षा

4687

उच्छिष्टे। न स्पृशेत्खडूं निशि कुर्याच शीर्षके । दिवा च पूजेयेदेनं गन्धमाल्यादिसंपदा ॥ ६७॥

4688

खड़ं प्रशस्तं मणिहेमयुक्तं कोशे सदा चन्दनचूर्णयुक्तम् । संस्थापयेद्ध्मिपतिः प्रयता-द्रक्षेत्तथैनं स्वशरीरवच्च ॥ ६८॥

4689

श्रीविष्णुधर्मी त्तरभाषितानि चिह्नानि खड़ुस्य शुभाग्गुभानि । विज्ञाय भूमीपतयः सदैव संभारयेयुः सुमुदे कृपाणम् ॥ ६९॥ The state of the state of

श्लोकानुक्रमणिका

अ		, अङ्गष्टतर्जनीभ्यां	2857
अ	1 1000	अङ्गुष्ठाग्रे तु तर्जन्या	1801
	3935	अङ्ग्रेष्ठ पदग्लफ॰	3191
अंज्ञुकमिव ज्ञीत०	1805	अङ्गुष्ट प्रपुत्पाः । । । । । । । । । । । । । । । । । । ।	4029
अंसके स्कन्धनामा		अङ्गुलीकसलया०	3566
अंसाकृष्टदुकूल्या		अङ्गुलाकसल्याः	3334
अकाले गार्जिते	1825	अङ्गुलाषु कुर्ङ्गाप्याः	3858
अकूर्चारमोापे	577	अङ्गुल्यम्नानरावत्	3474
अकृतज्ञमकार्ये०	703	अङ्गेनङ्गाद्धवर् ्े	313
अकुत्रिमप्रेमरसा	3090	अचिनिततानि	222
अकृत्वा निज॰	1295	अचिन्त्याः पन्थानः	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR
अकृत्वा पर्०	307	अच्छिन्नं नयना०	669
अक्टां नितम्बभागे	3376	अजरामरवत्	1483
अक्षीणकर्म०	4564	अजातमृतमूर्विभ्यो	4156
अक्षद्वारिकता ०	4009	अजानन्माहात्म्यं	1290
अखर्वपर्व०	1075	अजामिव प्रजां	2919
अगदैः सर्व०	2925	अजासूत्रं च	
अगुद्धरिति	1000	अजायुद्धमृषि०	1455
अग्रतः पृष्ठतो मध्ये	4482	अजालधुस्मरा०	3100
अग्रतो वामपादं	1790	अलाश्चे मखती	605
अग्रे गीनं सर्स॰	4176	अजिकासकर ०	2240
अग्रंसरी कुमारी	2697	अ.स. मात्र	208
अङ्गोह्नकथितं	2305	अज्ञानाङ्जानती	2102
अङ्ग्रीह्मकाये०	2248	अवानिकद्वी	4329
अङ्गोह्नवैत्रभावित ०	2310	अञ्चनमस्तोजीरैः	2173
अङ्कोद्धतेलमुकर्	2289	अञ्चनस्य क्षयं	650
अङ्कुः ह्रपत्रभूपेन	2959	अञ्जलिस्थानि	199
अर्डुगळपत्रविषय	3003	अणिमा लिधमा	4542
अङ्कोलबीजमङ्जानां	2532	अण्डाभ्यां लोमञ्चाभ्यां	1663
अङ्गं दक्षिणमारुह्य	4640	भाजा गाँउ महि	4671
अ इं दमनप्च ०	4633	अतः परं व्हाराणां	1768
अ इं प्रतीयते		अतः प्रश्रस्ते	2981
अङ्गणं तादिद ०	567	अतः संदेहदोलायां	1716
अङ्गणवेदी वसुधा	230	अतः सुस्थितचित्तेन	2562
अङ्गन्यासस्ततः	1731	अतः सुस्थिताचत्तरा	512
अङ्गतयङ्गभागेन	4292	अतसीपुरप॰	3800
अङ्गमङ्गेन सं०	4143	अताडयत्पळ्च०	238
अङ्गानि में दहतु	3483	अतिकुपिता अपि	1751
अङ्गार्भूलाइमः	2629	अतिजीर्णम्पवं	3120
भङ्गारैः खचितेव	3827	अतितामसी॰	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR
अङ्गारैः ज्ञाकवृक्षस्य	2850	अतितेजस्त्यपि राजा	1445
अङ्गुष्ठनखसूले	1800	अनिदानाद्वलि॰	7.440

शार्द्गधरपद्धातः

स्वित्तर्श्वात् 1502 भवात्त्त्त्व	अतिपक्कपित्येन	3011	भदैवं देवतं।	1315
स्रतिमिलिन जिलि जिलि जुन । 76 स्रिया स्राप्त	अतिपरिचयान्			
स्तिताहस् -	अतिमलिने			
भितिसहस् 4429 भद्रापि नां कनक 3469 भतितानागत 4454 भतित सींख्यप्रभदा 2448 भतित सींख्यप्रभदा 2467 भतित सींख्यप्रभदा 3833 भत्यन्तकण्ड्रित 2627 भत्यापि सनचैत्रक 4067 भत्यापि सनचैत्रक 4067 भत्यापि सनचैत्रक 4067 भत्याप्रभ्रतकण्ड्रित 4168 भत्याप्रभुद्ध 4168 भत्याप्रभुद्ध 4265 भत्य प्रभुक्तपदा 2650 भत्र प्रमुक्तपदा 2650 भत्र प्रभुक्तपदा 2662	अतिविपुलं कुच०			
भ्रतीतानापान 4454 अद्यापि नी 2466 भ्रतीव सींस्थ्यभुदा 2448 भ्रतीव सींस्थ्यभुदा 2448 भ्रतीव सींस्थ्यभुदा 2481 भ्रतीव सिंस्थ्यभुदा 2381 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3681 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3834 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3834 भ्रतीव सिंस्थ्यभुद्ध 3833 भ्रतीव सिंस्थ सिंस 3464 भ्रतीव सिंस्थ सिंस 3465 भ्रतीव सिंस्थ सिंस 3466 भ्रतीव सिंस 3466	अतिसाहस०			
अत्र सिंच्यपुभदा 2448 अत्र सिंच्यपुभदा 2201 अद्यापि सा मनसि 3470 अत्र सिंच्यपुण सिंच्या 2201 अद्यापि सा मनसि 3470 अत्र सिंच्यपुण सिंच्या 2201 अद्यापि सा मनसि 3470 अत्र सिंच्यपुण सिंचयुण सिंचयपुण सिंचय	धनीतानागत०			
अतुर्ण सनृणा 2201 अद्यापि सन्नजेट० 3636 अतं निजवन्ने० 1744 अध्यक्तं निजवन्ने० 1744 अध्यक्तं निजवन्ने० 1744 अध्यक्तं निजवन्ने० 1621 अध्यक्तं निजवन्ने 1621 अध्यक्तं निजवन्ने 1621 अध्यक्तं निजवन्ने 1887 अध्यक्तं विनाशाय 1380 अध्यक्तं पदिन् 1246 अध्यक्तं पदिन 1956 अध्यक्तं पदिन 1246 अध्यक्तं निजवन्ने 1887 अध्यक्तं पदिन 1246 अध्यक्तं पदिन 1956 अध्यक्तं पदिन 1246 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं निजवन्ने 1824 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं 1804 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं 1804 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं 1803 अध्यक्तं 1804 अध्यक्तं पदिन 1803 अध्यक्तं 1803 अध्यक्तं 1803 अध्यक्तं 1804 अध्यक्तं 1803 अध्यकं 1803 अध्यक्तं 1803 अध्यकं 1803 अध्यक्तं 1803 अध	अतीव सीख्यश्भदा			
भता निजवली 1744 अद्याणुन्मदयान् 4067 3541 अयान्कण्यनि 2627 अद्यान्कण्यनि 2627 अद्यान्कण्यनि 4168 अद्यान्कण्यनि 4168 अद्यान्तम्य वि	अनुणे सनुणा	2201		
अस्यन्तरुद्धां	अता निजयली ०	1744		
अध्यन्तकण्डनि । 2627 अध्यन्तकण्डनि । 1621 अध्यन्तकण्डनि । 1621 अध्यन्तकण्डनि । 1621 अध्यन्तकण्डनि । 1681 अध्यन्तकण्डनि । 1887 अध्यमनकण्डनि । 1888 अध्यममनकण्डनि । 1246 अध्यमनकण्डनि । 1246 अध्यमनकण्डनि । 1246 अध्यमनकण्डनि । 1665 अध्यमनकण्डनि । 1893 अध्यममनकण्डन । 1957 अध्यम प्रकल्पा । 1893 अध्यम्पर । 1957 अध्यमकण्डन । 1267 अध्यमकण्डन । 1474 अध्यमनमण्डनि । 1474 अध्यमनमण्डनि । 1474 अध्यमनमण्डनि । 1642 अध्यममण्डनि । 1642 अध्यममण्डनि । 1642 अध्यममण्डनि । 1644 अध्यम्पर भूवं । 1664 अध्यमन । 1674 अध्यमकण्डने । 1674 अध्यम्पर । 1685 अम्पर । 177 अध्यप्यकण्डने । 1686 अम्पर । 1687 अम्पर । 1683 अध्यमन । 1665 अध्यमन । 1683 अध्यमन ।	अत्यच्छं सित्मंश्रकं	3833		37 12/12/2
भारय-तमान विवा अथा करोषि यद्र बं 1081 अथा करोषि यद्र बं 1087 अथा करोषि यद्र वं 1087 अथा करोषि यद्र बं 1087 अथा करोष करोष व्याप विवा विव विव विव विव विव विव विव विव वि	अत्यन्तकण्ड्ति	2627		
अय्यन्तसुद्ध० 4491 अक्षः पूर्णी शहु० 1887 अस्यासन्ना विनाशाय 1980 अक्षमा मानुकार० 1956 अस्युनी यदि न 1246 अस्युनिवर्गतिहाँ 1522 अस्यो निजपक्षेः 2484 अस्यु दूरपातिहाँ 1803 अस्युभ्य सार्थि 888 अत्रस्थः सिख 888 अस्य कालाग्नि० 4265 अस्य प्रकार 2650 अस्य या प्रकार 2650 अस्य 2	भत्यन्तिनर्गते चैव	1621	अधः करोषि यदनं	1081
अस्यासन्ना विनाञाय 1380 अस्युक्ती यदि न 1246 अस्युक्तियादि न 1246 अस्युक्तियादि न 1522 अन्नस्ता निजयक्षेः 2484 अन्नस्यः सिख 888 अन्नस्यः सिख 955 अन्नस्य प्राचनस्य 955 अन्नस्य प्राचनस्य श्री क्षणं 4664 अन्नस्य प्राचनस्य श्री क्षणं 4668 अन्नस्य प्राचनस्य श्री अन्नस्यस्य न्नस्य श्री क्षणं 4668 अन्य मन्नस्य १८६२ अन्नस्य प्राचनस्य श्री अन्नस्यस्य न्नस्य श्री अन्नस्यस्य न्नस्य अन्नस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य न्यस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य न्यस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य अन्यस्य न्नस्य न्यस्य न्	अन्यन्तश्रुद्ध०	4491		
अस्युक्ति यद्दि न 1246 । 1522 । अस्युक्ति यद्दि न 1522 । अस्यां लक्षणज्ञः 1957 । 1957 । अस्यः सित्त	अन्यासन्ना विनाज्ञाय	1380		
अस्युज्ञतपदाख्दः 1522 अध्यो लक्षणज्ञः 1957 अत्रस्था तिज्ञवक्षाः 2484 अध्य दूरपातित्वं 1803 अत्रस्थः सिव 888 अधाक्षाज्ञां लङ्काण 1267 अध्य यक्षणाञ्च 2650 अध्य प्रक्रद्र्यो 2650 अध्य प्रक्रद्र्यो 2650 अध्य प्रक्षद्र्यो 2950 अध्य प्रक्षद्र्यो 2950 अध्याप्र चत्रां 2663 अध्य प्रक्ष्या 2950 अध्य प्रक्ष्या 2950 अध्य प्रक्ष्या 2050 अध्य प्रक्ष्य 2050 205	अत्युक्ती यदि न	1246	अधरोष्टे च घोणायां	1665
अत्रस्या तिजवक्षेः 2484 अध्य दूरपातिलं 1803 अत्रस्यः सिव 888 अधाक्षात्रा छुत्रः 1267 अय कालाग्नि० 4265 अधाक्षात्तप० 197 अय प्रक्रस्या 2650 अधिगतप०० 197 अय प्रक्रस्या 2650 अधात्तप०० 3570 अय प्रक्रस्त्रकृ० 3623 अधीत्वच्ति जगाम 3570 अय प्रस्त्रकृ० 3623 अधीत्वच्ति जगाम 3955 अय प्रस्त्रकृ० 3902 अधीत्वच्ति जिथा 4664 अय मन्याम् 2950 अधीत्वच्ति अधात्वच्ति 4668 अथा मन्याम् अत्रकृत 2122 अध्याम् अध्याम् अस्त्रकृत्व 3823 अथन मन्या प्रकृत्ति 4473 अध्याम् अस्त्रकृत्व 3823 अथाता प्रकृता कृत्ति 1642 अम्ले कृत्वच्ति अस्त्रकृत्व 3798 अथाता ल्ला कृत्ति 1678 अम्ले स्त्रकृति प्रकृत्व 3624 अथाता ल्ला कृत्ति 1674 <td< td=""><td>अत्युन्नतपदारूढः</td><td>1522</td><td></td><td></td></td<>	अत्युन्नतपदारूढः	1522		
अत्रस्थः सिंख	भत्रस्तो निजयक्षेः	2484		
स्थ कालाग्नि० 4265 स्थ पूकस्वरो 2650 सथ पूकस्वरो 4406 सथ पूक्षस्वरो 4406 सथ प्रथक्ष्मण्य 3623 सथ प्रथक्ष्मण्य 2950 सथ मन्त्रमण्य 2950 सथ मन्त्रमण्य 2950 सथ मन्त्रमण्य 2132 सथाम्प्रचारा 2642 सथाम्प्रचारा 355 सथाम्प्रचारा 2642 सथाम्प्रचारा 368 सथाम्प्रचारा 3798 सथाम्प्रचारा यर० 306 सथाम्प्रचारा यर० 306 सथाम्प्रचारा वर० 2824 सथामुद्रोद्रच 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप 3275 सथामुद्राद्रच 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप 3275 सथापुर्वाप्रचे वार्वा 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप्रचे 3275 सथापुर्वाप्रचे वार्वा 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप्रचे 3275 सथापुर्वाप्रचे वार्वा 3154 सथामुद्रचे अन्तर्वाप्रचे 3275 सथापुर्वाप्रचे वार्वा 3166 सथापुर्वाप्रचे 3271	अत्रस्थः सिखः	888		
स्थ पूकस्थरों 4406 अधीर जिन जगाम 3570 अथ देहें स्थिरीकर्नु 4406 अथ प्राथक्ष प्राथक प्	अथ कालाग्नि०	4265		
अथ देंहं स्थिरीकर्नु 4406 अधीतिविद्यविगते 3955 अथ पथिकवभू० 3623 अधीत्य चत्रो 4174 अथ प्रस्तेन्दु० 3902 अधीत्य चत्रो 4664 अथ मन्त्रसमं 2950 अधीत्य चत्रो 4668 अथ मन्त्रस० 3622 अध्यन्त्रमच्चाक् 2797 अयत्तंपकात् 2132 अध्यन्त्रमच्चाक 2642 अथवा प्रोच्यते 4473 अध्यन्त्रमच्चाक 3823 अथवा प्रक्रके० 4368 अध्यन्त्रमच्चाक 3076 अथाग्यत्य भुकं 1604 अन्त्रहेगावला० 3076 अथाग्यत्य भुकं 1678 अन्त्रहेगावला० 634 अथातः० लक्षणानि 1642 अन्त्रहेगावला० 634 अथातः० लक्षणानि 1678 अन्त्रहेगावला० 306 अथाप्रश्रक्ताः खर० 2824 अन्त्रसमे विश्वतं 4575 अथाप्रश्रक्ताः खर० 2824 अन्त्रसमे पुण० 306 अथाश्रक्ताः खर० 1674 अन्तरसमे पुण० 324 अथोदार् प्रश्रक्ताः 17 अन्तर्राक्ताः अन्तर्ते प्रय० 3279 अयोप्रक्ताः 17 अन्तर्ति प्रय०		2650		
सथ पथिकवधू० 3623 अधीत्य चत्रो 4174 अथ प्रसन्नेन्द्र० 3902 अधीर्भे लक्षणं 4664 अथ मन्त्रिमं 2950 अधीर्भे वर्णः 4668 अथ मन्मथः 3622 अध्ययनमिन्नसङ्गः 2797 अथत्प्वतात् 2132 अध्ययनमिन्नसङ्गः 2642 अध्ययनमिन्नसङ्गः 2642 अध्ययनमिन्नसङ्गः 1030 अथवा मूलसंः 4473 अध्वन्यस्य वधू० 3823 अथवाम्य मूलं 4368 अध्वन्यस्य वधू० 3823 अथवाग्यय मुवं 4368 अध्वन्यस्य वधू० 3076 अथाग्य मुवं 1604 अन्द्रोयमनङ्ग्लः 3798 अथागः लक्षणानि 1678 अभ्योतः लक्षणानि 1678 अभ्योतः लक्षणानि 1678 अभ्योतः लक्षणानि 2824 अन्या प्रदः 3154 अन्या प्रदः 3154 अन्या प्रदः 3154 अन्या सीदाति 962 अन्या श्वा जन्मः 1674 अन्या सीदाति 962 अन्या श्वा जन्मः 1674 अन्या सीदाति 962 अन्या श्वा प्रदः 3324 अन्या सीदात् श्वा प्रदः 3324 अन्या सीदात् प्रदः 3324 अन्या सीदात् प्रदः 3324 अन्या सीदात् 3279 अयो प्रवृहे चर्चा 3911 अद्यापतितां 468 अन्या प्रदः 3896 अन्या सेतः 4339 अद्या प्रदः 4339 अद्या प्रवृहे प्रदः 3896 अन्या प्रवृहे प्रदः 3439 अद्या प्रवृहे प्रदः 3439 अद्या प्रवृहे प्रदः 3439 अद्या प्रवृहे प्रवृत्व सम्माभिः 3896 अन्या प्रवृत्व प्रवृत्व 3439 अद्या 3439 अद्या 3439 अद्या प्रवृत्व 3439 अद्या 3439	अथ देहं स्थिरीकर्तु			
अथ प्रसन्नेन्द्रु० 3902 अधोर्थे लक्षणं 4664 अथ मन्त्रिमं 2950 अधोर्थे वर्णं 4668 अथ मन्मथं 3622 अध्यम्मिन्नसङ्ग 2797 अथतंप्रवात् 2132 अध्यम्मिन्नसङ्ग 2642 अथवा प्रोच्यते 4473 अध्यम्मिन्नसङ्ग 1030 अथवा मूलसं० 4368 अध्यम्मिन्नस्य वधू० 3823 अथ सामान्यभूङ्गारे 35 अध्यम्मङ्ग्रवाण 3076 अथागत्य मुवं 1604 अन्द्रोयमनङ्ग्रवाण 3798 अथातः० लक्षणानि 1642 अन्मिध्यां पर० 634 अथातः० हया० 1678 अन्मे विद्युतं 4575 अथाप्रश्चासाः खर० 2824 अनलस्त्रममनिवद्यां 3443 अथाञ्चुद्धोद्धवः 3154 अन्यस्त्रम्माविद्यां 3443 अथाञ्चुद्धोद्धवः 3154 अन्यस्त्रम्माविद्यां 3443 अथोद्यार्य श्वान्त्रतस्य 2828 अथोद्यार्प्रशंसा 17 अथोप्रवृद्धे श्वान्त्रतस्य 2328 अथोद्यार्प्रशंसा 17 अथोप्रवृद्धे श्वान्त्रतस्य 2328 अथोद्यार्प्रशंसा 17 अथोप्रवृद्धे श्वान्त्रतस्य 2328 अथोद्यार्प्रशंसा 17 अथोप्रवृद्धे श्वार्य 3911 अद्यात्रात्र्य 468 अनुष्ट्यप्रविमस्माभि० 3896 अवृष्ट्यपुर्वमस्माभि० 3896 अवृष्ट्यपुर्वमस्माभि० 3896 अवृष्ट्यपुर्वमस्माभिह 3778	धय पथिकवधू०	3623		
अथ मन्तिमं 2950 अभी वर्ण 4668 अथ मन्मथ	अथ प्रसन्नेन्दु०	3902		
अथ मन्मथ० 3622 अध्ययनिमञ्चाङ 2797 अथ नृपक्षात् 2132 अध्ययनिमञ्चाङ 2642 अथवा प्रोच्यते 4473 अध्वन्यध्वानि मूह्हः 1030 अथवा मूलसं० 4368 अध्वन्यध्वानि मूह्हः 1030 अथवा मूलसं० 4368 अध्वन्यध्वानि मूह्हः 1030 अथवा मूलसं० 4368 अध्वन्यस्य वधू० 3823 अवाग्त्य भुवं 1604 अन्द्रेश्वावला० 3076 अथागत्य भुवं 1604 अन्द्रेश्वावला० 3798 अथातः० लक्षणानि 1642 अन्धियां पर० 634 अथातः० ह्या० 1678 अन्धे विद्युतं 4575 अथाप्रश्चातः खर० 2824 अन्याप्रश्चातः खर० 2824 अन्याप्रश्चातः खर० 2824 अन्याप्रश्चातः जन्म० 1674 अन्दर्यम्भनिवद्यां 3443 अथोद्यात् श्वान्यते थान्यत्वयं 2328 अन्याद्यात् थान्यत्वयं 2328 अन्याद्यात् यान्यत्वयं 2328 अन्याद्यात् यान्यत्वयं 2328 अन्याद्यात् यान्यत्वयं 3911 अन्याद्यात् पृह्चा 3911 अन्याद्यात् पृह्चा 3896 अन्यायत्वे व्यन्यत्वयं 3896 अन्यायेप्रज्ञानामिह 3778	अथ मन्त्रिममं		अधोर्धे वर्ण ०	4663
अथने प्रकार 2132 अध्यास्य ज्ञान्तां 2642 2473 अध्वन प्रहारां 4473 अध्वन प्रहारां 4368 अध्वन्यस्य न्यू ० 3823 3976 39यागत्य भुनं 1604 अन क्रीयमन क्रतः 3798 अथानः ० लक्षणान 1642 अन क्रीयमन क्रतः 3798 अथानः ० लक्षणान 1678 अन में विद्युतं 4575 अथाप्रज्ञस्ताः खर ० 2824 अनल्स्तम्भनिन्दां 3443 अथाज्ञुद्धोद्धनः 3154 अनल्स्तम्भनिन्दां 3443 अथाज्ञुद्धोद्धनः 3154 अनस्सरे गुण ० 306 अभि संदिति 962 अभि संदिति 962 अभि संदिति 962 अभि संदिति 962 अभि संदिति 3279 अभि प्रहेष ज्ञित्स्य 2328 अनाक्ष्रां चन्द्रः 3324 अन्यायाप्रज्ञसाः 17 अन्यायाप्रज्ञसाः 2328 अनाक्ष्रां चन्द्रः 3324 अन्यायाप्रज्ञसाः 2468 अनाम्यतिधातार ० 3430 अनाम्यतिधातार ० 4366 अनुष्टापतितां 706 अनायके न वस्तव्यं 1466 अनुष्टापतितां 3896 अनायंप्रज्ञानामित्र 3778				
अथवा प्राच्यते	अथर्नुपद्मात्	2132	अध्यास्य ज्ञान्तां	
अथवा मूलसं० 4368 अध्वन्यस्य वयू० 3823 अथ सामान्यशृङ्कारे 35 अथागत्य भुवं 1604 अन्द्रोग्यमनङ्गत्व० 3798 अथातः० लक्षणानि 1642 अनिभिध्यां पर० 634 अथातः० हया० 1678 अन्भे विद्युतं 4575 अथाप्रज्ञस्ताः खर० 2824 अनलस्तम्मनिवद्यां 3443 अथाजुद्धोद्धवः 3154 अनलस्तम्मनिवद्यां 3443 अथाखानां जन्म० 1674 अनस्तिमतसारस्य 1098 अथोदार्प्रज्ञंसा 2328 अनाक्ष्रतेष्वास्तरस्य 3911 अद्यायपृद्धे ज्ञारदा 3911 अद्याप्रतितां 706 अन्दृष्टपुर्वमस्माभि० 3896 अन्दृष्टपुर्वमस्माभि० 3896 अनार्प्रज्ञानामिह 3778	अथवा मोच्यते	4473	अध्वन्यध्वनि भूरहः	
अथागत्य भुवं 1604 अन द्वायमन द्वावं 3798 अथावः ० लक्षणानि 1642 अथातः ० हया ० 1678 अथाप्रश्चरताः खर् ० 2824 अथाशुद्धोद्धवः 3154 अथाशुद्धोद्धवः 3154 अथाशुद्धोद्धवः 3154 अथार्थानां जन्म० 1674 अथोर कथ्यते 4424 अथोर्द्धार्यते थानस्तस्य 2328 अथोर्द्धार्यते थानस्तस्य 2328 अथोर्द्धार्यते थानस्तस्य 3911 अद्धार्यापृद्धे श्चरदा 3911 अद्धार्यापृद्धे श्चरदा 468 अत्रुष्टापृत्वतां 468 अत्रुष्ट्यपृत्वेमस्माभि० 3896 अन्वष्ट्षमुख० 253	अथवा मूलसं०	4368	अध्वन्यस्य वसू०	. 3823
अथातः	अथ सामान्यशृङ्गार	35	अनङ्गिनावला०	. 3076
अथातः ॰ हया ०	अथागत्य भुवं	1604		
अथाप्रश्रस्ताः खर्॰ 2824 अथाशुद्धोद्भवः 3154 अथाशुद्धोद्भवः 3154 अथाश्यानां जन्म॰ 1674 अथोद्भवेद कथ्यते 4424 अथोद्भवेद व्यानस्तरस्य 2828 अथोद्भवेद शानस्तरस्य 2828 अथोद्भवेद शानस्तरस्य 2828 अथोद्भवेद शानस्तरस्य 2828 अथोद्भवेद शानस्तरस्य 2828 अथोद्भवेद शानस्तरस्य 2828 अनाक्ष्मवेद शिय॰ 3279 अनाग्यतिधातार् 3279 अनाश्यतिधातार् 1430 अनाश्यतिधातार् 3271 अद्यापतितां 706 अद्यापतितां 706 अद्यापतितां 3896 अद्यापतितां 3896 अनारतं प्रति॰ 4339 अद्याप्रश्राचानिहः 3778				
अथाशुद्धोद्धवः 3154 अनयसरे गुण० 306 अथाश्वानां जन्म० 1674 अनिस सीदिनि 962 अथोद्धार अथाद्धार श्वानस्तस्य 2828 अथोद्धार प्रश्चारा 317 अथोप्पार श्वानस्तस्य 2828 अन्यतिसार श्वान 324 अथोप्पार श्वान विश्वात 3279 अथोप्पार श्वात 3271 अद्यापितनां 706 अन्यत्विधातार० 1430 अद्यापितनां 706 अन्यत्विधातार० 3271 अव्ष्ट्षप्रविमस्माभि० 3896 अवृष्टपुर्वमस्माभि० 253 अनार्यप्रज्ञानामिह 3778				
अथाश्वानां जन्म० 1674 अनिस सीदिति 962 अथेर कथ्यते 4424 अनस्तिमतसारस्य 1098 अथोर्चयते श्वानस्तस्य 2328 अनाकाशे चन्द्रः 3324 अथोर्ग्यूदे श्वरदा 3911 अनाक्र्तेरे प्रिय० 3279 अद्यात पुरुषः 468 अनाप्रातिधातार० 1430 अदृष्टप्रतितां 706 अनाप्रते पुष्पं 3271 अदृष्टपूर्वमस्माभि० 3896 अनार्यते प्रति० 4339 अदृष्टपुर्खा 253 अनार्यप्रज्ञानामिह 3778			अनलस्तम्भनविद्यां	. 3443
अथेह कथ्यते 4424 अनस्तिमतसारस्य 1098 अथोच्यते थानस्तस्य 2828 अनाकाशे चन्द्रः 3324 अथोदार प्रश्नंसा 17 अनाक्रतेदेव प्रिय० 3279 अथोपगूढे श्रारा 3911 अनामतिधातार० 1430 अद्यापतितां 468 अनाधानं पुष्पं 3271 अदृष्टपूर्वमस्माभि० 3896 अनारतं प्रति० 4339 अदृष्टपुख० 253 अनार्यप्रज्ञानामिह 3778	अथाशुद्धांद्भवः	. 3154	अनवसरे गुण०	. 306
अथोच्यते थानस्तस्य 2828 अनाकाश चन्द्रः 3324 अथोवार् प्रशंसा 17 अनाक्षशें चन्द्रः 3279 अथोवगूढे श्रार्था 3911 अनाक्षशें प्रिय० 1430 अद्या पुरुषः 3271 अनुष्टापतितां 706 अनायके न वस्तव्यं 1466 अट्टपूर्वमस्माभि० 3896 अनारतं प्रति० 4339 अदृष्टमुख० 253 अनायेप्रज्ञानामिह 3778	अथाश्वानां जनम०	. 1674		
अथोदार् प्रशंसा 17 अनाकृतेरेव प्रिय० 3279 अथोपगृढे श्रारदा 3911 अनाकृतेरेव प्रिय० 1430 अदाता पुरुषः 468 अनाधातं पुष्पं 3271 अदृष्टापतितां 706 अनायके न वस्तव्यं 1466 अदृष्टपूर्वमस्माभि० 3896 अनारतं प्रति० 4339 अदृष्टपुखः 253 अनार्यप्रज्ञानामिह 3778				
अथोपगृढे शरदा 3911 अनागतिधातार ० 1430 अदाता पुरुषः 468 अनाग्राते पुर्ण 3271 अदुष्टापतितां 706 अनायके न वस्तव्यं 1466 अदृष्टपूर्वमस्माभि ० 3896 अनारतं प्रति ० 4339 अदृष्टमुख ० 253 अनार्यप्रज्ञानामिह 3778				
अदाना पुँचपः				
अदुष्टापतितां				
अर्दृष्टपूर्वमस्माभि॰ 3896 अदृष्टमुख॰				
अर्बृष्टमुख ·				
255				
अदृष्टिच्यापर 898 अनास्था वस्तूनां 3162				
	बद्षिख्यावार	.1 898	। अनास्था वस्तूनां	3162

	1939
अनित्यतासमाख्यान 51	219
ਮਹਿਤ ਗਿਮਿਤਨ 1200 अपक् षक ੇ	1753
909 949 480	3005
अनकर्तः खल० 259 अपकृमाप	514
अनगन्तं सर्ता 1420 अपदा दूर्यामा	1442
अनुस्तिणी यथा 4241 अपराद्य न प्राप्त	798
3038 13044 044	3459
4500 1394819 7	831
	1641
828 अपाई:[सच्छेम्	4418
5 1 048 1 340 4310 41.	4320
3208 34177 47:	1201
13391 sily (4m)(0	1927
1 105% 1 304 4 4 4 31 1	
	1949
1 4410 1 30 30 31 41 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11	$\frac{164}{427}$
अन्तः क्षपालावः	
अन्तः कुल्लिता	3438
अन्तः अत्तम् व	1940
अन्तःसार् ७ १६४४ अपर्वः कापि	359
अन्तगाद चिह्न र	235
अन्ता छहा । अग्रिक व्यवस्था । पद ०	191
अन्तः काल्पत्वक्रः ३०७३ अग्राप्तवह्नम्	3167
SI+0: 49414	618
Step 3 4 4 6 6 6 6 6 6 6 6	1398
33414116 · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	1166
33946430114	2348
अस्ताद्यंज प्रले	1763
of 3711 (148) of 0	819
9 311 GT 48 H 4 1 2 1 7	1241
व्यन्यत्याप्रदेशका	3161
21-43-64 0-4101	3039
जन्यपंत्र । श्री पर्याः ।	3717
	3264
9 4 4 1 4 1 4 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6	4367
वन्या सा सरसा	4186
अन्यास् ताव० 825 अस्यातम् १९५९	4187
अन्ये च बहवी रागा 2059 अस्यासनान्य	3757
अन्ये ते जलदायिनो 802 अन्युत्याच्याच्या	1158
अन्येपि सन्ति 801 अन्य अन्य	4500
अन्योन्यलक्षणः 3108 अमनस्क गुव	3929
अन्योन्यास्फलि 4086 अमन्दमाणपूर्वर	4515
अन्योन्याहति ॰ 3934 अमानुष संख्	1189
अन्योपि चन्दन ० 774 अमा तिलास्तालका	784
अन्वर्यविदी भूरक्ष 1581 अम् कल्क्षिपं	, 0, 3

शार्क्षधरपद्धतिः

अमुिमञ्जुद्याने	879	and a sec	405
अमुद्धिमह्नावण्य ॰	3349	भर्या न सन्ति	407
अमूल्यस्य मम	3360	अर्थानामर्जनं कार्यं	1393
धमृतम्मृतं	3519	अर्थान्केचिदु ०	168
थमृत्स्येव कुण्डानि	3088	अर्थाभावे तु यडज्ञानं	4403
अमृतोत्प्रेक्षणे	170	अर्थार्थी जीव॰	336
अम्बर्मम्बुनि		अर्थिनां कृषणा	275
अग्वा नुष्यिति	528	अर्थी करोति	319
अग्भःकुग्भाग्भो०	411	अर्थो नाम् जनानां	4046
अम्भसः प्रसृती ॰	2564	अर्ध दानववैरिणा	1259
भरभस्तन्वं भूमि॰	3047	अर्ध् सुता निज्ञायाः	3908
अम्भोजाक्ष्याः पुर्	2802	अर्ध्वन्द्रं च चक्रं	1923
अम्मोजिनीवन॰	3615	अर्ध्चन्द्राकृति	4653
अम्भाजनायम्	797	अर्धपञ्चमहस्तं	1745
भम्भोधिः स्थलतां	445	अर्थुं इस्ये च मत्स्यः	2179
अम्भोमुचां सिलल ०	593	अर्धप्रोयस्थिता	1706
अयं निज:	273	अर्थंहस्तेन हीनस्तु	1639
अयं वार्।मेको	1091	अर्धोन्मीलित्	115
वयं स्निम्धइयामी	3960	अलब्खापि फलं	1450
अयःपिण्ड०	366	अलमितचपल०	566
भयथाविहितानां	2138	अलमलमघूणस्य	3513
अयमङ्कर्भाव०	3272	अलम्बुषा कुँहू ०	4309
अयमवसरः सर्स्ते	1128	अलम्बुषा दक्षिण ०	4312
अयमुद्याते मुद्रा०	3738	अलसवलितैः प्रेमा ०	3416
भयश्चर्म घट०	1858	अलावुं वर्तुलाकारं	652
भयस्तु काक्र०	1862	अलावुवीजं	
आये जलद् यदि	779	अलिपटलेरनु॰	791
अयि मृगाक्षि तव	3313	अलीक एवं त्वद्०	4246
भये केयं लीला ०	3518	अलोमञाः स०	3139
अये नीलग्रीव	870	अलील्यमारोग्य ०	4505
अये वारां राशे	1095	अल्पसूत्रगुरीय० ्	4389
अये हेलावेला०	775	अत्यायो वा महत्यां	1938
अरक्षिनं तिष्ट्रांने	446	अल्पीयः स्खलनेन	
अरतिरियमुपैति	3427	अव्धीयसेव	
अरलूवृक्षपन्नाणां	2852	अल्पेनापि सुरक्तेन	
अर्हिमविम्वं	4568	अवके मांसहीने	
अरावप्युचितं कार्य	1401	अवच्नं वचन्	3957
आरिष्टानि वि॰	4566	अवध्यो ब्राह्मणो	1348
अर्णाङ्गी इयामा	3105	अवयवेषु परस्पर ०	
अर्ककर्पासयो०	2913	अवलम्बि सुवृत्तं	1628
अचित्रमन्ति विदार्थ	105	अवलोकनमपि	3369
अर्जुनः फाल्युनः पार्थः	1910	अवलोक्य स्तनी	
अर्जुनः फाल्गुनः पार्थः	2557	अवामभागेन यदा	2403
अर्थः सुखं	229	अवालुकाश्रद्धणः	2141
अर्थनाद्यां मन०	1458	अवाहिता विनस्यन्ति	
**************************************	1	। जनावता सम्बद्धान्त	1. 1091

अविकृतकृतः	2694	असत्प्रलापं पार्ख्यं	636
भविच्छित्रं सु॰	4630	असत्सङ्गाद्भुण॰	4189
अविज्ञातविशेषस्य	3604	असद्भृतो नायं	3552
अविज्ञाती धृतः	4651	असमाने समानत्वं	496
अविदितगुणापि	145	असहायः सहायार्थी	4008
अविधेयां भृत्य०	1531	असहाक्षेव विज्ञेयाः	4676
अविर्तमविरामा	3723	असाधुः साधु॰	329
अविर्तमिदमम्भः	3846	असितखर्॰	1712
अविरलपरि॰	3484	असितविपाण्ड ०	2116
अविवेकिनि भूपाले	1371	असिधारां विषं	4553
अविश्रीतम०	1784	अमेकतोत्यन्त • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	2271
अवृत्तिकं त्यजेदेशं	1459	असी मरु शुम्वित ॰	3783
अवृत्तिव्याधि • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	645	अस्तं गतोयमराविन्द०	1180
अव्यक्तादीनि	4135	अस्तमित्विषय०	3400
अव्यक्तादानि	3377	अस्तावलभिवर्षि०	3584
अन्याजसुन्दर्रा ता अज्ञाटमलोल०	470	अस्ताविलरूक्षाक्ष्यो	2827
अञ्चलकाल	727	अस्ति कारणम॰	4271
अञ्चस्तं पुरुषं	602	अस्ति यद्यपि	812
अयुचीक्षणेथु०	1358	अस्ते ज्ञावा पश्चिमायां	2449
अशृण्वन्निष वोद्धव्यो	4104	अस्थाने ताडितो	1690
अश्रीमहि वयं	2196	अस्थिरमनेकरागं	3863
भइमातकस्य वामे	331	अस्माकं जल०	506
अश्वः द्यस्त्रं	3042	अस्माकं सावि	3754
अश्वगन्धापलं	2104	अस्मिन्कु के विनापि	110
अश्वत्यमेकं	0.0	अस्मिन्नम्भोद०	912
अश्वप्रश्ंसा विख्याता	2450	अस्यां सखें	840
अश्वमध्ये कृतरवा	1672	अस्याः सर्गविधी	3268
अश्वद्यालां समासाद्य	1606	अस्याननस्य	958
अश्वा यस्य ज्यस्तस्य	1919	अस्या ललाटे रचितो	3292
अश्वाश्चनुष्कोटि॰	2555	अस्याभ्यासादुन्थ॰	4619
अश्विनीमैत्ररेवत्यो	2443	अस्या मनोहराकार॰	3286
अष्टदिशो रवि ०	A CONTRACTOR OF THE PARTY OF TH	अहमिह कृत	4116
अष्टधा देवता	4284	अहिंसा सत्यमस्तेयं	4426
अष्टमं ब्रह्मर्न्धं	4359	अहिंसा सत्यवचनं	637
अष्टमी च अमा०	1824	अहिरहिरिति	1163
अष्टावङ्गानि योगस्य	4425	अहिराहारात	2193
अष्टाङ्गलस्य कथितो	2804	अहो किमपि	212
अष्टादश तथा मध्ये	1637	अहा कि माप	
अष्टी यदा तु	4526	अहो नक्षत्रराजस्य	189
अष्टी हाटक ०	505	अहो प्रभावी वा॰	
असंख्यपृष्पीपि	3799	अहो वत महत्०	
असंचयादपूर्व०	4423	अहो वैचित्र्य े	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR
असंपादयतः	462	अहै। वा हारे वा	
असर्तीचरितं	47		
भसन्प्रतिग्रह०	710		

शार्क्षधरपद्धातिः

आ ।	1	आत्मार्थ यः पश्चं	633
		भादानं चैव तृणीरा ०	1842
आः कृष्टं वन०	946	भादाय पचं त्वरितं	2611
आकर्णप्लितः	3986	आदाय मांसम॰	4015
आकर्ण्यं गुिच्चित्रवं	1217	आदाय वारि परितः	1083
आकर्ष समस्यीव॰	3865	आदिताली जयन्त०	1980
आकर्षत्रिव	583	आदित्यर्थवेगेन	2951
आकर्षेत्केशिक्	1839	आदिमध्य०	247
आकारः कमनीय०	813	आदी दर्शयति नर्ति	2701
आकारणाय	2899	आद्यन्ते च	2883
आकारमात्र०	268	आद्ये जम्मुषि तास्त्र ०	3727
आकाशधार्णां	4398	आद्ये यामे तु	3144
भाकाश्वावाषीसितः	3628	आर्थिर्मिद्विहितें:	12
भाकुञ्चितांक्०	1794	आद्यो ध्रुवस्ततो	1964
आक्रम्य यहिजै०	1317	आधारः कन्द०	4298
भाखुना भक्षिता ०	2956	आधारजन्मभूतानि	4467
आख्यायिकानुरागी	4036	आध्मातोज्रुतदाव०	3853
भागच्छन्सूचितो	3527	आनन्दमादधत०	70
भागताः पाण्डवाः	534	भानन्दाय सर्ता	11
आगत्य प्रणिपात०	3576	भानृञांस्यं क्षमा	674
आगन्य संप्रति	3735	आपत्स्वेव हि	214
भागन्ती जाङ्किके	2656	आपाण्डुरा च मृत्स्ना	2185
आगमिज्यन्ति	311	आ पूष्पप्रसर्।त्	1028
थाग्रारदाही	711	आयूर्येत पुनः	1179
आप्नेये यदि	2224	आवभ्रत्परिवेष०	3309
आग्नेय्यामनला०	2475	आभुग्नाङ्गुलि ०	3291
भाष्रातं परिलीद०	1106	आभीगश्चिकखण्डः	1971
आञ्चायाद्याय	585	आभोगे च पदेकं	1973
भाचक्ष्महे वत	1066	आमन्त्रणजय०	4048
आचार्यः सप्त०	1722	आ मर्णादिप	882
आचार्येण धनु ॰	1719	आमोदीनि सु०	1050
आचार्यमानीय	2333	आमोदिस्ते०	998
भाजन्मब्रह्मचारी	3994	आम्नायाना०्	548
आजन्मस्थितयो	1122	आस्त्रेः क्षेम् भ्रह्णातकै ०	2317
आजानुलभ्वि	3111	आयाचनुर्थभागेन	1392
भातपासहनः	2259	आयातासि विमुञ्च	3779
भाताम्त्री पूजितावेष्टी	1619	आयाति हुष्टें	2602
भातिथ्ये श्राद्ध०	4556	आयाते द्यिते मनो०	3680
आत्तमात्तमधि॰	3845	आया्ने दियते मर्०	3528
भात्ते सीमन्त०	1276	आयात् श्रुतिगोचरं	
वात्माधीन॰	315	आयाती भवतः	
आत्मानं च जगत्०	4472	आरक्तामाति मुखं	4588
अत्मानं प्रथमं	1285	आरब्धे दर्यता०	
आत्मानं सुस्थिरं	1808	आरान्कारीष०	3948

आराध्य भूपति०	4170	आसवरातिराति॰	
आरामाभरणस्य	1001	आसामुपरि	3053
आरामखं क्षरपं	1777	आसीने पूष्णि	93
भारामुखन वे	1779	आसीने लालये॰	3140
आरामाय॰	930	आसीमाकालिका	4643
भारू दस्वामिको	2568	आस्तां दूरेण विश्लेप:	3679
भारोग्यं विद्वत्ता	317	आस्तां माद्य भवे	3166
आर्ने दुतस्वरज्ञा	2576	आस्तामन्यत्	243
आर्द्रकीकसमुखः	2622	आस्तीकवचनं	2940
आलवाले स्थितं	2156	आहते यत्र खड़े	4669
आलापः स्मित्	3178	आहते यत्र मधुरो	4658
आलिङ्गिताः परि॰	342	आहत्याहत्य	597
आहिदिव्योषधी	2934	आहारदोषाय	2491
आहोकत्रस्तनारी०	574	आहारे विरतिः	3423
आन्होक्तवन्तः सन्त्येव	748	आहूर्तोपि सहायै०,	3932
आलांलामलकावर्ली	3702	r r	
आवासर्महि०	2946	ई	
आवर्त्त इव तीयस्य	4528	इङ्गिताकार०	1337
आवर्तः ककुदे यस्य	1662	इड्याध्ययनदानादि	673
आवासो विषिनायते	3481	इंडया संचरन्वायुः	2796
आ विन्ध्यादा हिमाद्रे ॰	1255	इंडा च पिङ्गला	4308
आज्ञाङ्क्य प्रणति	3537	इडा नासापुटे	4310
आशा नाम नदी	4103	इडायां यदि भू०	2811
आज्ञापादादातैः	4342	इंडा सोमस्य नाडी	2794
आशीर्वादमुखा	2565	इतः स्विपिति के दावः	1093
आ इमझानात्	677	इति निखिलमुदार ०	4670
आश्रयवद्यान	327	इति विर्चित०	4617
आश्चेपचुम्बनरत०	3661	इतो न किंचित्पर०	4127
आश्चेषे प्रथमं	3664	इतो विद्युत्युक्त	3457
आश्वास्य पर्वतकुलं	778	इत्यङ्गेः संयुतः	4325
आषादशुक्त	2945	इदं कृष्णं कृष्णं	3544
भाषादे शशका	2520	इदं ज्ञेयमिदं	4562
आषाढे श्रावणे	2144	इदं त्विहोत्पात०	2493
आसड्य स्वयमेव	3158	इदं नभसि भीषण०	3605
आसनं प्राणसंरोधः प्रव	4378	इदं मधोनः कुलिशं	4068
आसनं प्राणसंरोधो ध्या ०	4348	इदं युगसहस्रस्य	4132
आसंसारं त्रिभुवन॰	4105	इदमनचितम०	564
आसन्नतामेति	4134	इदमपटु कपाटं	878
आसन्नमार्ग ०	3471	इदमिदमिति भू०	3805
आसन्नमेव नृपति	3381	इदानीं तीवाभिर्दहन०	3436
आसन्नाः कण्टिकनो	2111	इन्दुः प्रयास्यति	897
असिन्नामवलम्ब्य	3415	इन्द्रं केरविणीव	1557
आसन्ने फलमासन्नं	2587	इन्द्रं निन्दति चन्दनं	1238
भासन्त्री वल्मीको		इन्दुप्रभा०	181
नावशा बच्चाका			

शार्क्तधरपद्धातिः

इन्दुर्यत्र न निन्दाते	3782 1	उड्ढीयोर्ध्व गमने	2709
इन्दौरेककलाया	3637	उत्कृत्य ब्वलितां	4077
इन्द्रनीलशुक्त०	2118	उत्कृत्योत्कृत्य कृत्ति	4075
इन्द्रियाणीन्द्रिय०	4464	उत्खातदैवत०	4004
इयमुन्नत्	210	उत्खातान्प्रति०	1017
इष्टक्चिते समन्तात्	2312	उत्तंसकीत्करसेन	1107
इह कि कुरङ्गञायक	939	उत्तंसेषु ननर्त	1.294
इह खु विषमः	4005	उत्तमः पट्टदः	1966
इह तुरग०	198	उत्तमा ऑरमना	1487
इह निवुलनिकुक्ते	3918	उत्तमास्ताजिकाः	1675
इह लोकेपि	403	उत्तरंगय कुरङ्ग	3557
इह चटवृक्षे यक्षः	3772	उत्तर्थ मभूका०	2192
इह सरिस सहर्षे	836	उत्तरेण सदा कार्य	1818
इह स्फुटं तिष्ठति	3582	उत्तानोच्छून०	4144
<u> </u>		उत्तानी चरणी	4376
\$: ·		उनानी चर्णी	4435
	1734	उत्तिष्टन्या रतान्ते	135
इंशानीस्थैः शकुनेश्वीरा	2788	उत्तीर्य दक्षिणे पूर्वे	2747
ई्यानोत्यैः श्रुनिर्विशेषतः	2789	उत्तीर्य पृष्ठते। याति	2750
ईथर्त्समभूत्	4276	उत्तर्केस्तर्भाः	1059
ईश्वरोत्ताद्धनु०	1714	उत्थाप्य भुजर्गा	4604
ईषस्क्रमपयोधरं	3701	उत्थाय हादि	401
ई्षस्प्रकार्टितो	3153	उत्थायोत्थाय वोद्धव्यं	668
ईंपन्मीलितदृष्टि॰	3687	उत्पातायु च काव्ये	2578
उ		उत्फुलगङ्गेरालापाः	162
	30. -	जत्सरङ्गक०	549
उचितं नाम नारङ्ग्यां		उत्साहः स्याद्रसे	1982
उचं प्रदेशं भषण०	2377	उत्साहस्य प्रभो ०	
उच्चात्प्रदेशाद्व०	2605	उत्साहोडिझतमनसां उदक्यापतित् ०	
उचित्य प्रथममधः	3801		
उचैः स्थानकृतो०	764	उदङ्गुखा विक्त	
उचैरचर रंचिरं		उदञ्चत्कावेरी ०	
उचैर्डीयमाना	2702	उदयत्टान्तर्ति०	
उर्वेहनालखेलद्०	66	उदयति विततीर्ध्व	
उचै निपाद०	2046	उदयास्ती मूलाख्या	2770
उचैवैद्याण्डखण्ड०	58	उदरद्व्यभरणे॰	
जिन्हें जिन्हें		उदस्योचैः पुच्छं	
उच्छिष्टो न स्पृशेत्	4687	उदार चरित्र	
उच्छोर्षे पदकं कृत्वा	2408	उदित्वति द्विज्ञ ०	
उच्छ्यासहिकाशय०		उदिने भास्करे	
उड्डांडिनो यदा		उद्दिष्टं वस्तु	. 2037
उडज्रमाननमुद्धसत्०	3417	उदीच्यां संस्यानि॰	
उड़ीना गुणप॰ उड़ीयाणं तु सह॰	999	उदीरितोर्थः	
	4414	उदुम्बर्द्रुमा०	6)/1616

	2025	उभावेव चली	1811
उद्गाहश्चान्यभातुः	2035	जभी श्रेती पक्षी	894
उद्गाहस्याद्य०	7000	उमा निलकनाले तु	2020
उद्गाहा भ्रुपदश		उरः पृष्ठं कटिक्षेव	1635
उद्घारयेदक्षिण०	2374	उर्सि निहितस्तारो	3613
उद्घाटम् चेहिक्षणं	190	उरोजाताश्व	1676
उद्यत्करकरवालः	132 3397	उरो विज्ञालं शस्तं	1625
जदादिशि दर्द्रा०		उल्लब्ध्यापि सखी॰	3444
उद्यदालाङूर्श्री०	1235	उल्लापयन्त्या	3511
उद्यद्विद्रु मैकान्तिभिः	3790 741	उष्णं जलं क्षिपे॰	2255
उद्यन्त्वम्नि	20	उष्णकाले जलं	644
उद्यमाख्यानमपरं	457		20
उद्यमेन हि सिख्यनित	455	TOT LAND TO THE FORM	
उद्योगिनं पुरुष०	2552	उने द्याहरूनेव	2067
उद्वासियतं वेइमनि	2696	जणा नेष दधात	1210
उन्नतरक्षिणपक्षा	The second second	ऊर्ध्व यानि चाप॰	1852
उन्नमध्य सक्तच॰	509 3879	ऊर्ध्व बीहित्रयं	1631
उन्नम्य दूरं	3875	ऊर्ध्व श्रसंस्ततः	4331
जित्रकन्दलदला०		ऊर्धिंगं कापिल०	4642
उत्रिद्रकोकनद ्रा	3736	ऊर्ध्वबाहुर्विसीम्येष	665
उन्निद्रता मत्स्य ०	$\frac{2272}{3489}$	जर्भवेभी भवे	1823
उन्मीलन्ति नखि॰		उर्ध्वज्ञिकानिपातेन	4363
उन्मीलन्मधुगन्ध०	3820	जर्धानना भास्कर °	2423
उन्मृत्य सित्	3072	उर्धार्भे लक्षणं	4665
उन्मेष्टपचाः कलिता०	3848	जरमा ग्रस्मां भाज्यां	2208
जपकर्त मियं	231	ऋणद्येषश्चामित्रेषः	
उपकारः परो	649	च्याकेलथागिकोषः	1491
उपकारगृहीतेन	1303	ऋतमासद्वयेनैव	4260
उपकारिष यः	233	ऋतुलाकपाल०	3123
उपकतमनेन	352	ऋतस्त्रातां तु	705
उपचरितव्याः	236	ऋतुस्ताता पिवे०	2999
चपदेशों हि	418	A CONTRACT OF THE PARTY OF THE	
उपपाकाराग्रं	3516	The state of the s	1355
उपभोगेन पृण्यानां	4422	एकं हन्यात्र वा	1930
उपयुक्तखदिर्	4051	11.9: 41 10 dl alall	258
उपरि पयोधर ०	3884	एकः स एव जीवाति	285
उपर्यष्टी ज्ञाता०	1912	एकः स एव तेजस्वी	852
उपवनमिवं	2170	एक एवं खगी	2024
उपसर्गाः प्रवर्तन्ते	4518	एक एव लघु॰	658
उपसर्गेर्जिते	4522	एकच्छागं द्विरावेयं	2028
उपस्थितः पाकृतः	2397	एकताली त्रिधा	2715
उपहरणं विभवानां	92	एकत्र सार्थे वजती	3534
उपहासादिकं	40	एकत्रासनसंस्थितिः	88
उपादरागेण विलोल	3634	एकदन्तद्युति • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	1967
उपोध्येकारकी	694	एकधानुद्धिसण्डः	

शार्क्गधरपद्धतिः

एकनिभा यत्र	2222 1	एतिस्मनमस्मण्डले	1129
एकमानो लगः	2069	एतस्मिन्मलया॰	867
एकमेव वर्लि वध्वा	3347	एतस्मिन्वनमार्ग् ०	1020
एकवणा सवदास्त	4655	एतानि निःसहतनीः	3410
(कार्यशातवणा ०	1000	एतानि बालधवल०	
एकसार्थप्रकृतानां	4136	एयान बालववल०	969
एकसार्थेय रृत्तानां एकविश्वतिवारेण	2292	एतानि सर्वदा	4390
एकावशातसन्तर्भ	2917	एतान्येव न बन्धाय	4538
एक्जाकिप्रहारेण	567	एता याः प्रेक्षते	4119
एकस्मिञ्छयने	3715	एतासु केतिक	1013
एकस्य तस्य मन्ये	765	एते ते दुरानिकम॰	3882
एकस्यायमुदोति	1070	एतेन गुणाः पङ्का	1143
एकाकिनी वन०	905	एतेषां नव चकाणां	4361
एकाकिनी यदवला	3773	एते हि जीवाः	4336
एकादशाक्षरान्		एतैदैक्षिण०	994
एकान्तशान्तमेकं	$\frac{1976}{2773}$	एतियदि सुद्धिस्वै॰	2200
एकान्तसुन्दरिधान०		एभिर्दिनेस्तु	1727
एकान्ते वत नो गृहं	3267	एभिर्ना[शतयो ०	4529
एकान्ते विजने देशे	3775	एरण्डवीजमानि०	4647
एकान्ते विजने रम्ये		एलाकरणढेकीभि०	2033
प्रमाण प्रचारमञ्जू	4430	एवं कदा चित्ररकं	4335
एकापि पञ्चशान्ता	2698	एवं लेपत्रयं	3060
एकारीकारयुका	3195	एवं विधानगजाञ्जात्या	1594
एकावलीकालन॰	3343	एवंतिये भावि न	2349
एका वा दुग्धिका	3247	एवं वेधत्रयं एवं श्रम्बिधि	1741
एकेन चुरुकेनाब्यि०		एवं श्रमविधि	1877
एकेन निष्ठता० एकेनाक्ष्णा प्रवितत०	271	एव सवित्मना	4516
एके महराजाः	3596	एवं सिद्धो भवेत	4611
एके सन्दुरुषाः एक्च प्रातरपर्	465	एनमेन हि यो ०	2091
प्रमुख भागर्पर्		एष वकः	890
एकैकस्य शर्स्येव०	1772	एष सूर्याञ्चसंत्रपो	3836
एकोपि यत्र	1718	एष स्वर्गेनरंगिणी०	3632
एको ललाटे ही मूर्ति	1648	एषा धर्मपताकिनी	107
एकोहमसहायो	900	एहि हे रमणि	537
एणः क्रीडित	914	9	- 10
एतचत्र्रीणं	3069		T Sarah
एतत्तर्भय कैरव०	3639	ऐन्दवी वहित	2717
एतत्सर्वे परिज्ञाय	2088	एन्द्र्या दिगवलोकि •	2481
एतदनूषे वाच्यं	2221	पशान्या पतन	1740
एतदत्र	. 783	एंशान्यां संप्राप्ति०	2478
एनबुद्धिम्दोषाणां	4535	ऐहिकामुङ्मकान्	4453
एतद्रहस्यं	. 4257	ओ	2100
एनस्मात्यरमान्दात्	4235	आ	CALL STATE
एनस्मादमृतं सुरैः	. 1085	आ। ओंकारो मदनद्विजस्य	3629
एतस्मिन्दाक्षिणात्या ०	. 3819	ओं दी शिखा॰	1733
		and accompanies and accompanies	1

			0500
ओं 🔻	1 1	कमिलनीमिलिनी	
	-19/21	कस्पितं भीत्	1
ओ भौर्वा इवातिलुब्धा	. 431	कम्पते गुण्	
क । <u>। । । । । । । । । । । । । । । । । ।</u>		कम्पन्ते गिर्यः	
1	the second	कर्किसलयं भूत्वा	
कंसारिचरणीं ०		करञ्जारम्बधाः	
कः प्रार्थिने मदन •		करभदयितं यत्त्वीतं	
ककुभकरीरावेकत्र	. 2216	करभदयिते योसी	
ककुभस्य फलं		करवदरसदृश्	
कडू हंसदादादानां		करान्प्रसार्य राविणा	
कर्टेकत्वं वृथग्०	4242	करालैः पुरुषः	
करी मुष्टिगाचा	4055	करिकृष्णाश्वगन्भा	
करुतिककषाय०		करिणेश्व हस्तिकणै०	
कटिनं वा मधुरं	1453	करिमदगन्धि॰	
कण्टक्यकण्टकानां		करिवरमादित ॰	
कण्ठमाकुच्चय हृदये	4411	करीषमध्ये	
कण्ठस्य तस्याः स्तन् ॰	3329	करें च दक्षिणे	
कण्ठस्य विदर्भे	3327	करेण कण्डूयति	2351
कण्डे क एष तव	3176	करोति निर्मेला ॰	477
कण्ठे चिन्तामणिर्ज्ञेय०	1653	करोति नीडं भुवि	2509
कण्ठे रङ्जुं बद्धा	2984	करोति हुं हुं शुगिति	2652
कण्ड्यते दक्षिण ॰	2354	करी धुनाना न्व॰	3841
कण्डूयमानः खदु	2350	कर्कशेन तु चापेन	1847
किन किन न	938	कर्नोटिकार्केयो ॰	2864
कतिपयदिन०	697	कर्णस्त्वचं	279
कतिपयदिवस॰	1124	कर्णामृतं सूक्ति ॰	144
कतिपयनिमेष०	155	कर्णाग्रे पीडिते	1702
काति पल्लविता	1018	कर्णिकं काक ॰	1778
कथमपि सिंख	3546	कर्णिकारस॰	2958
कथं ते त्यक्त०	696	कर्णे चामर०	919
कथय नियुणे	3512	कर्णे तालदलं	3952
कथमिह मनुष्य ०	140	कर्णे बद्धा रवी	2989
कदम्बवृक्ष०	3025	कर्णसवीजमङ्जानां	3237
कदर्थितस्या ०	227	कर्त्रं चन्दनं कुष्ठं	3206
कनकर्सममृष्य	3231	कर्प्रभन्नातक ॰	3002
कनकस्य तु पञ्चाङ्गं	3198	कर्रमिश्रसेहुण्ड॰	3234
कनिष्ठास्तं नमस्येर्न	1489	कर्त्रमिश्रेण च	3210
कन्दाग्रात्ये॥त्थितः	4318	कर्पराम्ब्रानिषेक ०	3448
कन्याकर्तित्	2988	कर्मणः संचयात्	4239
किपकच्छू च निज॰	3221	कर्मणा मनसा वाचा	1394
कापिकच्छू० मह०	3225	कर्मणामिष्टद्रशनी	4452
करोतगृधकाकोल०	4573	कर्षणान्वेषणे यातः	2763
कपोले जानक्याः	3990	कर्षद्धिः सिच्या गा	1277
कपोले मार्जारीपय०	3640	कलकणितगर्भेण	570

शार्क्सधरपद्धतिः

कलमाग्रनिर्गत०	4041	कानि स्थानानि दग्धा ०	3828
कलहिंपयाति ०	3106	कान्ताकेलि कलयन	991
कलुषं कटुकं		कन्तामुखं सुरत॰	3466
कल्प हुमा न जानाति	1242	कान्तारः समरा॰	2009
कल्पदुमोपि कालेन	987	कान्ते कथंचिद्वदिन०	3384
कल्याणं नः किमधिक ॰	1183	कान्ते नत्यम्या०	3747
कल्याणदो भवेन्०	1989	कान्श्च्डामः सुराः	147
कल्पान्तपवना०	4223	काम्याः कियास्तथा	4519
कल्पान्ते कोधनस्य	97	कामं कामदुषे	495
कल्पान्ते शिमत०	98	कामं प्रियाः	252
कक्रोलैः स्थगयन्	1089	कामं भवन्त मधु०	1144
कवयः कालिदासाद्याः	175	कामं वनेषु	261
कवयः परितृष्यन्ति	158	कामः सर्वात्मना	4195
कविभिनृपसेवा ०	195	कामकोधादयः	4499
कविरमरः	176	कामदो विजया ०	1979
कविवाक्या०	169	कामपि थियमास्य	460
कवी ह्युं ने।मि	172	कामुके भ्रमरः	3149
कश्चिद्धिपत्खङ्ग०	3978	कायः कण्टक०	1039
कष्टदिश्चिरिचिरीति	2687	कायच्छिदस्वार्थिका	4675
कस्तूरीतिलकं वाले	3294	कायस्थेनोदर्०	4043
कस्वं भोः कथयामि		कारणोत्पन्न०	3938
कस्तं जूली मृग्य	95	कारजीः कृज्जयन्तो	
कस्मिन्स्विपात	560	कार्य च ज्ञान्त०	3851 2682
कस्य मरी	556	कार्याकार्येषु काकोल ः कार्याकार्येषु काकोल ः	2657
कस्यस्वन इव		कार्यान्तरेष्वयमु०	2007
काकचच्चपृशी		कालकूटादयो	
काकजङ्गाज्या •		काल्खराः काल॰	
काकजुङ्गार्सः		कालाग्निहरू	
काकतालीययोगेन		कालानिकमणं	
काकमाची तथा		कालेन क्षितिवारि ०	4167
काकमाची शिफा॰		काले नीलवलाहके	
काकस्य वृष्टिहेती०		कावरीतीरभूमीरहर	
काकाहील्यं यमा०	4044	कावेरीवारिवेळ०	
काकिन्याः पच्च०	3063	काव्यमय्यो	171
काकुत्स्थेन ज्ञिरांसि	. 4018	काद्याः क्षीरानिकाद्याः	3906
कार्कः सह	838	कां थित्कल्पदातं	
काकोदुम्बरिकायां	. 2184	काइमीरगीरवाषा०	
काकोलः कलकण्टिका	3602	कासांचिद्धवल०	
काचित्रिवारित ०		काष्ट्रं शिर्सि सं॰	
काचिन्मृगाक्षा		काष्ट्रगोलयुगं	
काञ्चीगुणैर्विर्चिता	3345	काष्ठेशकेशं	1866
काञ्चिकंन समा॰		किंशुककलिका०	
काडिन्यमङ्गेरखिलैः		किं शुकादिप गन्धाशा	
काणाः कुब्जाश्च		किं शुकाद्र च्छ मा	
	1	3	1

र्यं को विकास	1372	कीतकीत इति यो	2686
किंशुके किंशुकः किंकदर्भ कर	4096	कीतिः कैतववीर ॰	1263
कि करोति नरः	452	कुङूमार्ट्रसो०	2130
	159	कुचकुम्मी समालम्ब्य	3351
किं कवेस्तस्य	3182	कुचावालोक्य	3950
कि कान्त निर्देयतरं	1485	कुचेलिनं दन्त॰	657
किं कुलेन विद्यालेन	1220	क्णपजलपयो ०	2266
किं कृतेन न यत्र	887	कृषिते पुच्छसंस्थानं	1689
किं के कीव	the state of the state of	कुभोड्येन दिनं	1492
किं की मुदी: शशि ०	3269	कुमुद्वनम्पश्चि	3724
किं कमिष्यति	4020	कु वृद्धनम् भाज	951
किं कुरंस्ती०	558 827	कुमुदेष्वभिकं भान्ति	3643
र्कि कापि प्रलया०		कुम्भकेन स्थिरं	1833
किंचित्कस्पितः	3530	कुम्मकन स्थिर	3017
किंचिस्कीपकला०	4070	कुम्भे विद्यो	1269
किचिदाश्रय॰	326	कुरवक कराधात०	2252
किचिन्मद्भितपासनः	3872	कुरङ्गिविष्मतस्यानां	2231
किं जातोसि	971	कुरङ्गिटि सारङ्ग॰	1125
कि तया कियते	277	कुरू गम्भीराज्ञयनां	603
कितवा यं प्रशंसन्ति	1323	क्रुर्यादाचमनाभावे	1514
कि तेन किल	151	कुर्यात्रीचजनाभ्यस्तां	3193
कि तेन जातु जातेन	1482	कुर्वनित समरमन्दिरे	1032
कि ते नम्बतया	1004	कुर्वन्तु नाम जन॰	4478
कि त्वं न वेत्सि	440	कुर्वन्नेवं यदा	The second second
किं लं निगृहसे	3510	कुलगुहरवलानां	3077
किं दूरेण पयोधरा	872	कुलत्थकाथतीं	2295
कि दोभ्यों कि मु	128	कले महति जातेन	4181
कि पृष्पैः किं फलैः	1049	कल्माषदन्ति	2245
कि पृष्टेन दुततर्	3493	कुद्रां स्वर्ण सदा	626
कि ब्रुमी हरि॰	4025	क्रवाचसरा०	2244
कि भूमी परितः	3606	कल्र सन्भवसं०	2841
किं मालित	821	कुष्टेले मलयज॰	2881
कि मालतीकुसुम॰	1006	कसमं को जात क्याः	1135
कि वाच्यो महिमा	1096	कसमं फलमध्यप॰	2148
कि वाच्या महिमा	213	क्रमण्याग्रस्थङ	3476
किं वा परेण	1062	कुसुमसुकुमार ॰	3797
कि वीरुधी भुवि	1227	कुसुमस्तवक्	264
कि वृत्तान्तेः प्र०	1190	कुसुमस्वकर्नमाः	1009
कि व्यक्तीकुरुषे	3749	कुसुमोहासिधम्मिला	4222
किमपि कान्त॰	1400	कुस्तुम्बर्छ निज्ञाः	2957
किमप्यसाध्यं महतां	A VIII WE WE WE	कूटसाक्षी मृषा॰	707
किमसि विमनाः	1154	कूपे पानमधी व्	859
किमाद्यन्वगुरु • • • • • • • • • • • • • • • • • •	479	कूर्मः प्रथमे पुरुषे	2197
कियनमात्रं जलं	561	कूर्मसंस्थानगमनी	1585
कीटगृहं कुटिली •	1115	क्रमं: पादीत्र यष्टि	1248
कीटजम्धाप्ति • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	2257	क्रमः पादात्र पाट०	

शार्क्षधरपद्धातिः

कूर्मी मूलवदालवाल०	129 1	केचिदज्ञाननो	1437
कूष्माण्डवार्ताक ०	2298	केतकीकुसुमं	822
कूष्माण्डीफलवन्	1022	केतकीपच्यकुष्टैला०	3007
कृच्छ्।चाप्यायते	1592	कतकीपचसर्शं	4638
कृच्छेण कापि	3524	केदारगृहसमये	2521
कृतककृतकै०	3560	केदारपाल्यां गेहे	2519
कृतज्ञ एह्याहि	2345	के द्रमास्ते क	3184
कृते पापेनु॰	714	केनापि चम्पकतरी	
कृते युगे महा ०	1747	केनासीनः सुख०	1003
कृतोपकारं प्रिय०	3589	केपि स्वभाव०	$\frac{1110}{430}$
कृतीपवासः	1730	के भूषयन्ति	553
कृत्तिकाभर०	2897	केर्डि कुरूष	920
कृत्वापि को द्यापानं	835	केवले कुम्भके	4385
कृत्वा च सप्तखण्डं	3243	केरातं प्रतिनं स्था	
कृत्वापि पातकं	676	केशवं पतितं दृथा केशस्तनादि०	$\frac{527}{3181}$
कृत्वा रवं यः पुरतः	2660	केशाः कालालि ॰	
कृत्वा विग्रह०	3716	के शानाकुलयन्	3067
कृत्वा शिरो द्वारि	2429	के ज्ञारमभस्मोत्मुक ॰	$\frac{3944}{2623}$
कृपणसम् ०	383	केदीः केसर्मालिका०	
कृपणेन मृतेना०	388	केशोहुचन०	3458
कृपणेन समा	386	केसरं च जयहीनं	4060
कृमयो भस्म विष्ठा	4141	केलासायितमद्रिभि॰	1624
कृमिरिनुयवयष्टी	2308	केशिकः केशमूले	3641
कृशा केनासि खं	3531	कांकिल कल०	1804
कु शासी त्यालीना	3532	कोकिलधूनशिखरे	841
कृशो दीर्थे लघू०	2258	कोकिलापिय॰	3784
कृष्णं तालु भवेद्यस्य	1659	कोञास्त्रयोदश	
कृष्णं व र्वहत्	886	कोदण्डद्रयमध्य०	1916
कृष्णतिसिरितिह	2729	कोपार्तिकचिदु०	$\frac{4362}{3567}$
कृष्ण स्वं घन०		कोपो यत्र भ्त्रकृटि०	3562
कृष्ण स्वं नवयीवनोसि	130	कोप्यन्यः कल्पवृक्षोयं	1222
कृष्णद्वपायनाद्ये	4350	कोप्येष खण्डित०	3976
कृष्णभूमिसु०	4641	कोयं द्वारि हरिः	122
कृष्णिशिरोहर		कोयं भ्त्रान्तिप्रकार् ०	
कृष्णाकसेर् ०	2968	कोर्थान्प्राप्य न	1534
कृष्णार्जुनानुर्क्तापि	3655	कोलशोणितमेदो०	2303
कृष्णेनाम्ब गतेन	4016	कोज्ञः स्कीततरः	
कृष्णोर्षणा वा	3117	कोशानकीदल०	
कृष्णो वाजी भवेषः	1647	कोहं की देशकाली	1404
कृष्यारमादिने	2516	कोहं बृहि सखे	
केका कर्णामुतं	868	की हि तुलामधि॰	
केकानिनाद०		कीपं वारि	
के गृह्णन्ति कचाँ०		कीपे पर्यास	932
केचित्प्रथमजन्मानः		कीर्म संकोच०	
	U)		1 - 5 - 5

			. 1510
की लेयके दक्षिण ०		क्षिपेद्वाक्यकारान्	1012
कौलेयको दक्षिण०		क्षित्वा शिर्सि	3070
की दिशको दक्षिण		क्षीणः क्षीणः समीप॰	757
की दोयं कृमिजं	301	क्षीणोज्ञुः ज्ञञा०	3714
कीस्तभपुरिस	1203	क्षीरं घतं च	4384
ऋन्द्रयबाष्प०		क्षीरनिषक्तं बीजं	2133
क्रमागना हित०		क्षीरसागर॰	3515
ऋयविक्रयकूट०	4035	क्षीराब्धेः कमलेव	4618
काका इति कीरिति	2673	क्षीरिकाकदली ०	2101
क्रामन्त्यः क्षतकोमल ०	1270	क्षुनं प्रेनिकियान्ते	2766
क्रियतेनुक्रमः स्पष्टः	13	क्षुत्क्षामापि	907
क्रियाकलापान्वक्ष्यामि	1828	क्षुद्रवासनया	4201
कियागुप्तादिकं	21	क्षुद्राः सन्ति	773
कियामिच्छन्ति	1836	क्षुद्राः संत्रासमेते	3995
क्रियारूपा गुण०	4274	क्षुद्राङ्गं सुदृदं	4625
क्रियादात्त्या विना	4294	क्षेत्रपालस्य	1897
र्की कीमिति कोमिति	2674	क्षेत्रे ग्रामी ग्रामे	2699
र्क्ता क्रीमिनीष्टार्थं ॰ · · · · · · · ·	2490	क्षेत्रे याताः कार्युक	2742
क्रीडानाले धुवः	1984	क्षेमं विधत्ते कर्	2667
न्नीडारामे तु यः	2087	क्षोमं धत्ते यदिष	3283
क्रीडासु च नरेन्द्रार्था	1568	क्षोभपलायनभङ्ग	2581
कूर व्यसनिनं	1331	केर्या केर्यानार्वे	3201
भार व्यसानन	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR	didi adimi ma	
\$ -3-A-i	2666		
क्रों को मितीदं	2666 3165	ख	
कों को मितीदंकोधः स्मितं च	3165	ख खंतथास्वरः	1911
न्नों नोभितीदं न्नोभः स्मितं च नोशादन्तर्वली०	3165 2585	ख खंतथास्वरः	1911
क्रों कोभितीदं क्रोंधः स्मितं च क्रोंशादन्तर्वली० क्रोचः क्रीउन्	3165 2585 1127	खं तथा स्वर्खं तथा स्वर्खं तथा स्वर्	1911
कों कोभिनीदं	3165 2585 1127 1120	खं तथा स्वर्॰खं तथा स्वर्॰खं तथा स्वर्॰खंदा जितान्त॰खंदा चर्म गदा	1911
त्रों कोमितीदं क्रोधः स्मितं च क्रोशादन्तर्वेली० क्रीच्चः क्रीउनु क्र चाम्भोधी जन्म क्रिचिङ्मिली०	3165 2585 1127 1120 845	खं तथा स्वर्॰खन्तुष्कं रदाखट्ग नितान्त्॰खंद्र चर्म गर्दाखंद्र पश्चमं गर्दा	4262 4057 1906 4688
नों नोमिनीदं नोभः स्मिनं च नोशः स्मिनं च नोशादन्तर्वली० नोच्चः नीउनु क चामोधी जन्म किचिड्यनी० किचिन्द्रमी०	3165 2585 1127 1120 845 4098	खं तथा स्वर्	4262 4057 1906
नों नोमिनीदं नोभः स्मिनं च नोशः स्मिनं च नोशादन्तर्वली० नोभः नीष्ठनु क चाम्भोधौ जन्म किचिड्यली० नोचिरकन्थाधारी नाचनाम्नुलाकः	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700	खं तथा स्वर् ॰	4262 4057 1906 4688
त्रों कोमिनीदं त्रोधः स्मिनं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोचः त्रीउनु क चाम्भोधो जन्म क्विडिझ्नी० क्रिचित्रन्थाधारी क्विचाम्यूलाकः क्विदियि कूपं	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172	खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खंद्रा नितान्त् व खंद्रा चर्म गर्वा खंद्रा पद्मपलाद्म व खंद्रा पद्मपलाद्म व खंद्रा व्यापलाद्म व खंद्रा व्यापलाद्म व खंद्रा व्यापलाद्म व	4262 4057 1906 4688 4682
त्रों कोमिनीदं त्रोधः स्मिनं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउनु क नाम्भोधो जन्म क्रिचिङ्मित्री० क्रिचिल्कन्थाधारी क्राचिनाम्नूलाकः क्रिचिदि कूपं क्रिप्थनासि	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610	खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं चतुष्कं रदा खंदा निर्तान्त ॰ खंद्र निर्दा ॰ खंद्र पद्म गर्दा ॰ खंद्र पद्म गर्दा ॰ खंद्र युग्लादा ॰ खंद्र स्तोरि ॰ खंद्र स्तोरि ॰ खंद्र स्तोरि ॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901
त्रों कोमिनीदं त्रोधः स्मिनं च त्रोद्यादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउनु क नाम्मोधो जन्म क्रिचिङ्मित्राली० क्रिचिल्कन्थाधारी क्रिचिनाम्नूलाकः क्रिचिदिप कूपं क्रियासि खलु	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74	खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं चतुष्कं रदा खंदा निर्तान्त ॰ खंद्र निर्दा ॰ खंद्र पद्म गर्दा ॰ खंद्र पद्म गर्दा ॰ खंद्र युग्लादा ॰ खंद्र स्तोरि ॰ खंद्र स्तोरि ॰ खंद्र स्तोरि ॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578
नों नोमिनीदं नोधः स्मितं च नोधादन्तर्वली० नोचः नीउनु क चामोधी जन्म किचिङ्मिनी० किचिन्द्रम्भी०	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479	खं तथा स्वर्॰ खं तथा स्वर्॰ खं तथा स्वर्॰ खं वर्तुष्कं रदा खंदुः नितान्त॰ खंदुः वर्म गर्दा खंदुः पद्मप्ताद्मा॰ खंदुः पद्मप्ताद्मा॰ खंदुः स्वर्भास्तथा खंदुास्तष्टम्न मन्ते॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621
नों नोमितीदं नोभः स्मितं च नोशः स्मितं च नोशादन्तर्वली० नोच्चः नीउतु क चाम्मोधौ जन्म कचिडिझनी० काचित्रन्थाधारी काचिचाम्यूलाकः कियदिय कूपं कियासि खलु कोनामिति क्षेम क्रांनामित नीमिति	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665	खं तथा स्वर्॰ खं तथा स्वर्॰ खं तथा स्वर्॰ खं वर्तुष्कं रदा खंद्रा नितान्त॰ खंद्रा चर्म गर्दा खंद्रा पद्मप्तादा॰ खंद्रा पद्मप्तादा॰ खंद्रा स्वर्भास्तथा खंद्रास्तिष्ठन्तु मत्ते॰ खंद्रा न पद्मेन॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966
नों नोमितीदं नोधः स्मितं च ने न	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535	खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खंदा नितान्त् व खंद्र नितान्त् व खंद्र पद्मपताद्मा व खंद्र पद्मपताद्मा व खंद्र पद्मपताद्म व खंद्र स्तोरि व खंद्र स्तोरि व खंद्र न पद्मेन् व खंद्र न पद्मेन् व	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउतु क चाम्भोधो जन्म कचिद्धिद्मत्री० कवित्रकन्थाधारी कचित्राम्बूलाकः कचिदि कूपं क प्रस्थितासि क पासि खलु क कामिति क्षम क्षिकामिति कीमिति क्षीवे धर्य मय० क्षणं कान्ताराग०	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271	खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खं तथा स्वर् व खंदा नितान्त्व व खंद्रं चर्म गर्दा खंद्रं पद्मण्डाश्च खंद्रं पद्मण्डाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च खंद्रं व्याप्टाश्च	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउतु क चाम्मोधो जन्म कचिडिझली० कवित्रक्थाधारी कचित्राम्बूलाकः कचिदिप कूपं क प्रस्थितासि क पासि खलु क कामिति क्षेम क्षांकामिति कीमिति क्षां कर्ण कान्नाराग० क्षणं बालो मृत्वा	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094	खं तथा स्वरं व खं तथा स्वरं व खं तथा स्वरं व खंद्रा नितान्तं व खंद्रा नितान्तं व खंद्रा पद्मालाद्यां व खंद्रा पद्मालाद्यां व खंद्रा पद्मालाद्यां व खंद्रा व्याच्यां व्य	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572 3034
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउतु क चाम्मोधी जन्म कचिडिझली० कचित्रकन्थाधारी कचित्रम् हचिदि कूपं क प्रस्थितासि क पासि खलु क कामिति क्षेम क्षांकामिति क्षेम क्षांकामिति कीमिति क्षां कान्नाराग० क्षणं बालो मृत्वा क्षणं इप्रमुष्ट	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094 767	खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं वं वुष्कं रदा खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा व्हाह्म स्वीर ॰ खंद्रा न पद्में व ॰ खंद्रा व पद्में व ॰ खंद्रा व पद्में व ॰ खंदरस्यामसा खंदों ने योतते	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० ते च्चः त्रीउतु क चाम्मोधो जन्म कचिड्सिकी० कवित्रक्थाधारी कचित्राम्गूलाकः कचिदि कूपं क प्रिथतासि क प्रासि खलु कोकामिति क्षम कांकामिति क्षम	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094 767 3482	खं तथा स्वरः खं तथा स्वरः खं तथा स्वरः खं वंतुष्कं रदा खंदा नितान्तः खंद्रं नितान्तः खंद्रं वर्म गर्दा खंद्रं पद्मपलाद्माः खंद्रं पद्मपलाद्माः खंद्रास्तिष्ठन्तु मत्तेः खंद्रं न पद्मप्तः खंद्रं न पद्मप्तः खंद्रं वरस्य पदं खंदरस्यामसा खंदोतो योतते खंदर्यं निधिः	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572 3034 738
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउतु क चाम्मोधी जन्म कचिड्सिन्नी० कचित्रक्याधारी कचित्रम्याधारी कचित्रम्यासः कचिदि कूपं कपियतासि कपास खलु कोनामिति क्षम कानामिति क्षम कानामिति क्षीमिति क्षणं कान्ताराग० क्षणं बालो मूला क्षणमापे विरहः क्षत्रसारमृतं	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094 767 3482 1926	खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं वं वुष्कं रदा खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा व्हास्तिष्ठ न्तु मत्ते ॰ खंद्रा न पद्में व ॰ खंद्रा वस्य पदं खंदरस्यामसा खंदों वोते वे खंदर्य निधि ॰ खंदर्य निधि ॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572 3034 738 1915 2749
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रीच्चः त्रीउतु क चाम्मोधो जन्म कचिडिझली० कचित्रकन्थाधारी कचित्रम्यास्त्राकः कचिदिप कूपं क प्रस्थितासि क यासि खलु कोकामिति क्षेम कोकामिति क्षेत्र मेद्दे क्षेत्रस्ति क्षेत्रस्ति	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094 767 3482 1926 3963	खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं तथा स्वर ॰ खं वं वुष्कं रदा खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा नितान्त ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा पद्मालादा ॰ खंद्रा व्हास्तिष्ठ न्तु मत्ते ॰ खंद्रा न पद्में व ॰ खंद्रा वस्य पदं खंदरस्यामसा खंदों वोते वे खंदर्य निधि ॰ खंदर्य निधि ॰	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572 3034 738 1915
त्रों कोमितीदं त्रोधः स्मितं च त्रोधादन्तर्वली० त्रोच्चः त्रीउतु क चाम्मोधी जन्म कचिड्सिन्नी० कचित्रक्याधारी कचित्रम्याधारी कचित्रम्यासः कचिदि कूपं कपियतासि कपास खलु कोनामिति क्षम कानामिति क्षम कानामिति क्षीमिति क्षणं कान्ताराग० क्षणं बालो मूला क्षणमापे विरहः क्षत्रसारमृतं	3165 2585 1127 1120 845 4098 3700 2172 3610 74 2479 2665 1535 1271 4094 767 3482 1926	खं तथा स्वरः खं तथा स्वरः खं तथा स्वरः खं वंतुष्कं रदा खंदा नितान्तः खंद्रं नितान्तः खंद्रं वर्म गर्दा खंद्रं पद्मपलाद्माः खंद्रं पद्मपलाद्माः खंद्रास्तिष्ठन्तु मत्तेः खंद्रं न पद्मप्तः खंद्रं न पद्मप्तः खंद्रं वरस्य पदं खंदरस्यामसा खंदोतो योतते खंदर्यं निधिः	1911 4262 4057 1906 4688 4682 1901 578 4621 3966 4686 4661 4572 3034 738 1915 2749 911 2302

शार्क्षधरपद्धतिः

खर्तूरालीह०	2953	गन्धार्या उत्तरं ०	1894
खर्जूरी द्विशिरस्का	2206	गभीरनाभीहदस०	3348
खलः सत्त्रिय०	376	गरीयः सीरभे	1024
खडः सर्वप०	345	गर्जन्हरिः	591
खलानां कण्ट०	357	गर्ज वा वर्ष वा	3883
खल्वाटी विवसे ०	437	गार्जितवधिरी०	860
खादति किंचन	2619	गर्जित्वा मेघबीरं	596
खित्रोसि मुच्च	78	गर्ने सिर्द्रोधिस	2511
ख्याता वयं समभुवा	3646	गईभी जायते	719
ख्याति गमयति	148	गर्भगहे ज्ञाय्यादी	2548
3.6		गर्भाज्ञयो धरा०	4288
ग	•	ग्रिंगीगभेतो	3242
		गलस्येका मुर्छा	3477
गङ्गाद्वेदे कुरु	682	ग्लग्रन्थि तल०	1756
गच्छ गच्छिस चेस्कान्त	3393	गलितानीन्द्र॰	4117
गच्छतां दक्षिण	2418	गले पाञास्तीव ॰	931
गच्छन्ति काजि०	551	ग्वादीनां	217
गच्छाम्यच्युन०	118	गवा सह कीउति	2608
गच्छेदेको न पन्थानं	613	गो पङ्कादबाह्मणी	646
गजभुजंग०	443	गाडनरानिवद्ध०	382
गजाश्रद्यासन्	2600	गादालिङ्गनपूर्व०	3663
गणयति गणने गणक	4040	गढालिङ्गनवामनीकृत०	3683
गणयन्ति नाप०	192	गाता कोकिल एवं	1015
गण्डस्थनीगञ्ज०	89	गात्रं कण्टकसंकटं	1042
गतं तद्वामभीर्ये		गात्रं संकृचितं	4161
यतः स काला		गात्रं ते मिलिनं	880
गतप्राया रातिः		गान्धारश्च निषाद ॰	2050
गतश्रीगंणकान्		गायित हसित	
गनास्तातभानृ		गायन्ति देवाः	688
गतास्ते विस्तीर्ण०		गायन्तु किनर०	1247
ग्विर्वामा प्रयाणे	. 2649	गार्ग्यतालेन ध्रुवः	
ग्ने नास्मन्भानी		गीतनृत्यप्रिया	
ग्वेनापि न संवन्धी		गीनदास्त०	
गर्ने प्रेमावन्वे		गींने वाये च	
गतेषि वयसि प्राह्या		गीत्वा किमापे व्याधाः	522
गुला गुला नि०		गुर्खाफलानि विंशति०	2879
गत्वा द्वार्वर्ना		गुटिकात्रितयं	2880
गदा चक्रं तथा		गुडूच्यपामार्ग०	
गन्तव्यं राजकुलं		गुणदेषाश्च खड्गानां	
गन्तुं सत्वरमीहसे		गुणयुक्तीप्यधो	
गन्तुर्विवस्तदुदये		गुणवङ्जन०	
गन्धर्सागिरि॰		गुणवदगुणवद्धा	1391
गन्धर्वनगराकारः	The second second	गुणवन्तः क्रिश्यन्ते	
गन्थादिषु समा ०	. 4539	गुणहीनं गुणा०	1752

- 22	290	गीर इन्द्रोहंणी बिह्न	2338
गुणाः कुर्वन्ति	000	गीरी चमक	816
मुणाः सर्वत्र	295	गौरीनखर॰	535
गुणा गुणज्ञेषु	1761	ग्रन्थित्रयं भेद॰	4366
गुणानां लक्षणं		ग्रन्थिप्रचुरा	2218
गुणिनं जन ॰	296	ग्रहणं शिथिलं	1851
गुणिनि गुण०	293	पामं निशायां खर्॰	2425
गणेष कियतां	298	ग्रामरागोद्भवा	2040
गुणै: सर्वज्ञ ॰	297	ग्रामाणाः मुपद्माल्य॰	913
गणेर चुङ्गतां	302	ग्रामादी गच्छता वामः	2733
गणगौरव॰	299	ग्रामादा गच्छता यसः	2675
गुणा दूषणतां	304	ग्रामाद्वहित्रीजित्वा	2787
गुर्तामुप॰	398	ग्रामारामामर्॰	4184
गुरुद्वयं भवे ॰	2030	ग्रामे गीयखरीष्ट्राचा	2513
गुरुद्वन्द्वं लघु॰	2001	ग्रामे पुरे वा दिश्चि	3893
गुर्मप्रसादना	4485	ग्रामेस्मिन्पथिकाय	3959
गुहरको भवे॰	2006	ग्रामीपद्माल्यत्टिनी ०	2553
गुर्ह्यायं भारः	966	ग्रामोद्वासनहेत्रे०	The second second
गुर्रुनाय नारः	2003	ग्रावाणी मणयी	1084
गुरूपदेशतः	4392	ग्रासादर्भभिष्	643
गुरूपदेशमा०	4468	ग्रासाद्गलित॰	1208
गुरुपद्भागाणगुप्राकारोपि सेव्यः	1377	ग्रीवास्तम्भभतः	201
गृहभितिवप्र॰	2588	ग्रीष्मादित्यं •	588 3855
गहाभा नवप्र ।			3800
201111	2105	ग्रीष्मोदमञ्जाष०	0000
गहस्य पर्वदि०	2105 3998	ग्रीदमोदमञ्जीष०	(4.10)
गृहस्य पूर्वदि०	3998		(4.6)
गृहस्य पूर्वेदि ॰ गृहिणी सचिवः गहीतं ताम्बलं	3998 3475	घ	(416)
गृहस्य पूर्वेदि॰गृहिणी सचिवःगृहीतं ताम्यूलंग्रीतं योगनक्षते॰	3998 3475 1886	मं तिन्यासरं	1468
गृहस्य पूर्वेदि॰गृहिणी सिचवःगृहीतं ताम्बूलंगृहीतं योगनक्षत्रि॰गृहीतं रेविवि॰गृहीतं रेविवि॰	3998 3475 1886 2992	ध गृटं भिन्द्यात्पटं	1468 4218
गृहस्य पूर्वेदि॰ गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्बुलं गृहीतं योगनक्षत्रे॰ गृहीतं रेविनि॰ गहीतं हस्तनक्षत्रे	3998 3475 1886 2992 1890	धं ध्रुटं भिन्द्यात्पटं धरात्पटमुपायाति घरो जन्मस्थानं	1468 4218 505
गृहस्य पूर्वेदि॰ गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्बूलं गृहीतं योगनक्षत्रे॰ गृहीतं रेविनि॰ गृहीतं हस्तनक्षत्रे गहीतं हस्तनक्षत्रे	3998 3475 1886 2992 1890 2436	धं ध्रुटं भिन्दात्पटं ध्रुटात्पटमुपायाति ध्रुटा जन्मस्थानं ध्रुटाकर्णे बटे होते	1468 4218 505 2856
गृहस्य पूर्वेदि॰ गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे॰ गृहीतं रेविन॰ गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632	धं घटं भिन्दात्पटं घटात्पटमुपायाति घटो जन्मस्थानं घण्टाकर्णे बटे देवे	1468 4218 505 2856 3573
गृहस्य पूर्वेदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेवित० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहीव निवसन्	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431	धं घटं भिन्दात्पटं घटात्पटमुपायाति घटो जन्मस्थानं घण्टाकर्णे बटे देवे	1468 4218 505 2856 3573 2164
गृहस्य पूर्वेदि ० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे ० गृहीतं रेवित ० गृहीतं रेवित ० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहेवि निवसन् गृहे प्रविद्य चेद्० गहोपरि गह०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467	धं गृष्टं भिन्द्यात्ययं घटात्ययमुपायाति भयो जन्मस्थानं भण्टाकणे वटे द्वाते धन्मनमपि सन्मवाल ०	1468 4218 505 2856 3573 2164 899
गृहस्य पूर्वेदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेवित० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्व गोमयं गेहे गृहेवि निवसन् गृहे प्रविद्य चेद्० गृहोपरि गृह०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478	धं हुटं भिन्द्यात्पटं हुटात्पटमुपायाति हुटो जन्मस्थानं हुए।कणे वटे दोते हुन्मनुमपि हुन्मनुमु	1468 4218 505 2856 3573 2164
गृहस्य पूर्वेदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेविति० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहेवि निवसन् गृहे प्रविद्य चेद्० गृहोपरि गृह० गहादङ्गणम०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505	धं एटं भिन्द्यात्पटं घटात्पटमुपायाति घटो जन्मस्थानं घण्टाकर्णे वटे देवे घनधनमपि घनप्रवाल० घनसंतमस० प्रमत्विस्थाः सबद्धाश्च	1468 4218 505 2856 3573 2164 899
गृहस्य पूर्वेदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेविति० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं विसम् गृहेषि निवसन् गृहेषिर गृह० गृहोपरि गृह० गहाद इणम० गेहोन्लास्थिकरीषैः	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311	ध्यं गृटं भिन्द्यात्पटं गृटात्पटमुपायाति	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रै० गृहीतं रेवि० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं निवसन् गृहे प्रविद्य चेद्० गृहोपिर गृह० गृहादङ्गणम० गृहान्नध्विता गोकोलास्थिकरीषः	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214	धं ग्रं भिन्द्यात्परं ग्रटात्परमुपायाति	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रै० गृहीतं रेवि० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं निवसन् गृहे प्रविद्य चेद्० गृहोपिर गृह० गृहादङ्गणम० गृहान्नध्विता गोकोलास्थिकरीषः	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311	घं ग्रं भिन्द्यात्ययं ग्रात्ययमुपायाति ग्रात्ययमुपायाति ग्रात्ययमुपायाति ग्रात्ययम्पानं ग्राह्मणे वर्षे द्रोते ग्राह्ममपि ग्राह्मणे ग्राह्मणे ग्राह्मणे ग्राह्मणे ग्राह्मणे ग्राह्मणे ग्राह्मणे	1468 4218 505 2856 3578 2164 899 1620 928 2465 2232
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेवि० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीता गोमयं गेहे गृहोपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम० गहादङ्गणम० गहान्त्रक्विता गोकोलास्थिकरीषैः गोक्षुरकेकुरकं गोक्षुरविदारिकामव०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241	धं ग्रुटं भिन्द्यात्ययं घटात्ययमुपायाति घटा जन्मस्थानं घण्टाकणें वटे दोते घनधनमपि घनप्रवालः घनसंतमसः घनस्तिम्धाः सुबद्धाश्च घासग्रासं गृहाण पूर्यू ज्वरःसरा घतकुणपवचाः	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं योगनक्षत्रे० गृहीतं रेवि० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीता गोमयं गेहे गृहोपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम० गहादङ्गणम० गहान्त्रक्विता गोकोलास्थिकरीषैः गोक्षुरकेकुरकं गोक्षुरविदारिकामव०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421	धं भिन्द्यात्यरं घरात्यरमुपायाति घरा जन्मस्थानं घण्टाकर्णे वर्टे दोते घनधनमपि घनप्रवाल० धनसंतमस० धनस्तिम्धाः सुबद्धाश्च धासग्रासं गृहाण पूपूद्शब्दःसरा घृतकुणपवचा० घृतमभुसह०	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं योगनक्षति० गृहीतं रेवति० गृहीतं रेवति० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहोपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421	धं भिन्द्यात्यरं घरात्यरमुपायाति । घरा जन्मस्थानं । घण्टाकर्णे वरे शेते । धनपनमपि । धनप्रवालः । धनस्त्रमसः । धनस्त्रिस्थाः सुबद्धाश्च धासग्रासं गृहाण । धृत्रुणपवचाः । धृतसुसहः । धृतसुसहः ।	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949 4576
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं पोगनक्षति० गृहीतं पेगिनक्षति० गृहीतं रेवति० गृहीतं हस्तनक्षति गृहीतं हस्तनक्षति गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहेपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421 4 516	घं भिन्द्यात्परं घरात्परमुपायाति घरो जन्मस्थानं घण्टाकर्णे वरे देवे घनधनमपि घनप्रवाल० धनस्तमस० धनस्तिम्साः सुबद्धाश्च घासग्रासं गृहाण घूधूद्याब्दःसरा धृतकुणपवचा० घृतमसुसह० धृताकदुग्ध० धृत तेले तथादर्शे	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949 4576 2877
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं पोगनक्षति० गृहीतं ऐवित० गृहीतं ऐवित० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहेपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम० गहान्नर्धिनता गोकोलास्थिकरीपैः गोक्षरकेकुरकं गोक्षरविदारिकामव० गोत्रस्थितं न गोपायन्ती विरहज० गोपालदामोदर०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421 4 516 2482	ध्यं ग्रुटं भिन्द्यात्परं ग्रुटात्परमुपायाति ग्रुटा जन्मस्थानं ग्रुटाकर्णे वरे शेते ग्रुपनमापि ग्रुपनमापि ग्रुप्ताब्दः सरा ग्रुप्ताब्दः सरा ग्रुप्ताब्दुः सरा	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949 4576 2877 4646
गृहस्य पूर्वदि ० गृहिर्गा सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं पोगनक्षत्रि ० गृहीतं पेगनक्षत्रि ० गृहीतं ऐवित ० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीता गोमयं गेहे गृहोपि गृह० गृहोपि गृह० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम० गहानक्षिता गोक्तोलास्थिकरीपैः गोक्षुरिकेकुरकं गोक्षुरिविदार्शिकाभव० गोत्रस्थितं न गोपायन्ती विरह्ज० गोपालदामोदर् गोपालदामोदर् गोपालदामोदर्	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421 4 516 2482 2472	घं ग्रं भिन्द्यात्परं घरात्परमुपायाति घरो जन्मस्थानं घण्टाकर्णे वरे शेते घनपनमपि घनप्रवाल० घनसंतमस० घनस्तिमस। घनस्रिष्याः सुबद्धाश्च घासग्रासं गृहाण पूपूर्वाब्दः सरा घृतकुणपवचा० घृतसुसह० घृत तेले तथादशे घृते तेले तथादशे घृते यस्मिन्भवेत् घनतः श्राह्मविषाणभ्यो	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949 4576 2877 4646 2751
गृहस्य पूर्वदि० गृहिणी सचिवः गृहीतं ताम्यूलं गृहीतं पोगनक्षति० गृहीतं ऐवित० गृहीतं ऐवित० गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीतं हस्तनक्षत्रे गृहीत्वा गोमयं गेहे गृहेपि निवसन् गृहे पविद्य चेद्० गृहोपि गृह० गहादङ्गणम० गहान्नर्धिनता गोकोलास्थिकरीपैः गोक्षरकेकुरकं गोक्षरविदारिकामव० गोत्रस्थितं न गोपायन्ती विरहज० गोपालदामोदर०	3998 3475 1886 2992 1890 2436 632 2431 2467 3478 2505 2311 3214 3215 241 3421 4516 2482 2472	ध्यं ग्रुटं भिन्द्यात्परं ग्रुटात्परमुपायाति ग्रुटा जन्मस्थानं ग्रुटाकर्णे वरे शेते ग्रुपनमापि ग्रुपनमापि ग्रुप्ताब्दः सरा ग्रुप्ताब्दः सरा ग्रुप्ताब्दुः सरा	1468 4218 505 2856 3573 2164 899 1620 928 2465 2232 3218 2949 4576 2877 4646 2751

शार्क्षधरपद्धतिः

ਚ ਚ ਹ	- T T.	चन्दनैलादलो०	3008
		चन्द्रमुखी मृग०	3092
चकं सेव्यं नृषः सेव्यो	1378	चन्द्रस्यान्योक्तयो	23
पक्षा पत्रच्छ पान्य	1001	चन्द्राको प्रेथ्य	2416
चकाहा विरहा	3595	चपलनरन्रंगै०	1092
चलुःपूत न्यसत्	4551	चरणादूर्धगीभूय	2534
चक्षुः स्पन्दन्मात्रस्य	4445	चराचरेषु पिण्ड०	$\frac{2534}{4306}$
चक्षुर्दद्यान्मनों	641	चर्वित्वा लक्ष्मणा	2845
पदाया स्पन्दर्य o	1840	चलकिसलयपादः	$\frac{2645}{1685}$
च इ.पाला गुण०	2053	चल तु वेधये ॰	1809
प्रवस्वलप्रच०	572	चलस्कर्णानिलोढूत०	57.
चञ्चल्रोलाञ्चलान	3926	चलस्कामिमनोमीन०	3290
चच्चत्कपूरचौरा	3812	चलन्रलगृष्णेन	4157
चञ्चद्भुजभ्रमित०	4085	चलत्येकेन पादेन	$\frac{4157}{1463}$
चञ्चहादश्चा०	532	चलन्ति येषां न	
चटचटिति चर्मणि	126	चानकः स्वानुमानेन	1571 770
चण्डलिश्च	412	चातक धूम०	857
चतुः पर्व च	1750	चातकस्य खलु	854
पतुः शतश्च	1821	चापच्युनेव गुलिका	2712
चत्ः श्रातास्त्रः ।	2051	चामरे श्रीकरं दिव्यं	
चतुः सागर्पर्यन्तां	4555	चार्त्नपुररणस्कृतं	$\frac{1413}{3689}$
चतुरः सृजता	1493	चार्षिदश्वर्णा०	1987
चत्रा प्रक्षवक्षाणां	2095	चिकित्सा कथ्यते तेषां	TOWNS OF THE PARTY
चतुर्थ हृदये	4355	चित्तमित्यं प्र०	$2860 \\ 4521$
चतुर्थेह्नि स्नातां	3758	चित्रं न तद्यदय ०	4521
चतुर्देशैव श्रुतय०	2044	चित्रोत्कीर्णादिष	$\frac{1145}{3494}$
चतुर्धा रासकः	2023	चित्रत्तर विष्णव ०	0050
चतुर्भरवृदैः	4263	चिदानन्दमयं	4345
चनुर्युगसहस्रेण	4264	चिन्तनीया हि	1440
चत्र्विंशति चर्माणि	1860	चिन्तां मुञ्च	954
चतुर्विञ्चातिभिः	4295	चिन्तिनाभ्यधिकं	2535
चन्द्रिशाङ्गलो	1748	चिन्वंथीरचिकीपिता०	3608
चतुर्विधः स चा०	3075	चिवुकं हदि वि॰	4409
चतुर्वधा तुसा	3029	चित्रुके यस्य लोमानि	1476
चतुँर्विष समुद्रेषु	4024	चिर्विरहिणा रत्यु०	3682
चतुष्पये राज॰	2441	चिलि शूलि रवी	2683
चनुष्पादस्य तृद्भाहे	1972	चिवीति रवी माहतः	2684
चलारिशलडाधैका	1634	चिह्नं दर्दुर आदी	2212
चलारि प्राक्तनानि	2326	चिद्रभवज्ञच्छच्र०	2664
चलारोप्यसिनाः	1654	चिह्नम्पि चार्धगुरूपे	2177
चन्दनं स्तन्तरे०	3739	चीत्कारै: सर्वनीर्षि	1570
नन्दनागरुकुष्टानि	3256	तुम्बनेषु पार्ट	3676
चन्द्रमागुर्कुटेश्व	28 + 3	चुम्बन्ना गण्डभिनी	3945
चन्द्रने विषयरान्	1043	चुलुकेर्जलपानेन	2876
			2010

	. 2011	जन्तीः प्रवर्तते	4240
वुझीसीमान गोरसां	3941	जन्मस्थानं न खहु	1202
चूतश्रेणी परिमल॰	3813	जन्मस्यान न खु	A STATE OF THE STA
र्चूर्ण कुष्टमुरा०	3253	जन्मेन्दोरम्ले	3981
चूर्ण तक्रभवं	2920	जन्मन्दार्मल	4149
चूर्णीकृत्य पलानि	3041	जन्मव व्ययता	2127
चर्णांकृत्य खलि॰	2254	जम्यूचम्पक॰	2219
चर्णांकतेषाङ्काया	2839	जम्यू त्रिवृता	2135
चणें दत्तं वशकत्	3200	जम्बूपनसंचूतानां	2315
चूर्णिनेष्टङ्गोर्णार्गाः	3211	जम्पूभिः स्थेलभाषाः	2178
चेतः कर्षन्ति सप्त०	3910	जम्बूब्सस्य प्रा०	137
चेतयत्रिखिलं	4323	जम्भारातीभकुम्भो॰	1169
चेतथञ्चलया	4210	जम्भारिव जानाति	7
चेतोहरा युवनयः	4100	जयित ज्ञार्ङ्गधर ॰	4233
नेलाञ्चलेन चल०	3912	जयत्यविर्ता०	1978
चीरस्यान्यस्य वा पुंसः	2744	जयन्तः शेख्रो	2032
चीर्यावस्कन्दाह्त०	2102	जयन्तश्र तथी०	166
च्युना दन्नाः	423	जयन्ति ते	1997
च्युतामिनदोर्लेखां	96	जयप्रियः कलापश्च	2393
હ્યુનામન્યાં લા		जयाय यक्षः कृत०	3085
छ	THE REAL PROPERTY.	जये धरिज्याः	3245
छागञ्जभाज्ञुभाव्	2818	जरायुजं मृतं	896
छागदुग्धेन संपिष्य	2874	जर्जरनृणा २	769
डागी हरिणं	3126	जलधर जलभर॰	
छायां प्रकुर्वान्त	1123	जलनिविडितवस्त्र • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	3850
छाया प्रकुषान्त	1021	जलं पिवन्नाञ्चलिना	622
छायावन्तो गत०	978	जलरहिते यदि	2198
छायाञ्चा रिक्ति		तलवस्थातस्व०	2808
ञायाञ्चला राक्तव	0.70	लहपन्ति सार्धमन्येन	1497
छायासुप्तमृगः	1 - 100	जवो हि सप्तेः	1556
छायासु लामं भुवि	940	बाङलान्य०	2115
छित्वा पाद्या०	3619	जातः कर्मः स	4154
छिद्रानेवपणनत्वरः	4000	जातियात	332
छिन्धि पक्षानमीयां		जातिस्तस्य न	893
छिन्नवस्त्रं तु	2026	लानीफलं च कस्नरी	3250
् _{छिन्ने} पि शस्त्र॰		जाते प्रवेशे भवति	2598
छिन्से ब्रह्मशिरो०		जाने वाश्वयुजे	1879
हुच्हुन्दरीश्री०	4496	जाने विश्वमें	4557
छेदं केदं तथा	4490	जानन्ति पदावी	1448
ज	7-16-17-1	जाननाप नरी	1321
OF THE RESIDENCE OF THE PARTY O	3358	जाने कोपपरा०	3454
जङ्गे तद्ये संनापं	4175	जायनः कमलाह्यभी	3361
जडास्तपोभिः शम०	2270	जाग्रतः कम्लाह्यमा जाग्रत्स्वप्रावुभावेती	4404
जनयित्वा फल्॰		जिन्नेद्वा नास्या	2924
जनानां रञ्जनं	1837	जिन्नहो नास्या	
जना दर्वडयोंयं	3618	1244140	

शार्क्षधरपद्धतिः

8-1 6-1 -2			
जितां जितां शनै ॰		ततः कोकवधू०	3733
जितेन्दुपद्मलावण्यं	3326	नतः परममीकाद्यं	4597
जिते लक्ष्मीर्मृते	1941	नतः प्रभाते न्व०	2337
जिह्नाया श्छेदनं	4031	ततः प्रसादितैस्तस्तु	1601
जीयासुः शकुलाकृते ॰	81	तनथतुर्ध्खस्य	4280
जीणोंपि क्रमं	910	तनधन्विधे	53
जीवं हदाश्रयं	4605	ततस्तान्पिठर्ी०	3052
जीवः शिवः शिवो	4504	तनस्तु साधये ॰	1881
जीवाति जीवति नाथे	3755	तन्स्विभुवने योगी	4612
जीवत्वाचित्त्वः	4238	ततो गर्भास्थतः	4326
जीवन्नेव मृतो०	3967	ततो जपेच प्रणवं	4476
जीवन्तोपि मृताः पञ्च	1375	तती दावानलान्योक्तिः	30
जीवनमुक्तः सदेहीहं	4598	ततो द्विखण्ड०	1968
जीवाभावी विनि॰	4405	नतोधिकतराभ्यासाद्भवतः	4386
जीवामीति वियोगिनी	3442	ततोधिकतराभ्यासाद्वमि०	4388
ज्यमणवमन०	2361	ततां न जायते	4495
ज्रेमा कृत्वा नभः	2434	ततो नरो निजं	2346
वृम्भा प्रकृर्वेन्	2375	ततोनिच्छस्य	4273
जि.मानश्च सुमन्त्०	3023	ननोपि ह्यङ्गलं	1633
ज्ञातं ज्ञातिजनैः	3616	ततीष्यनुक्रमी ज्ञेया	14
ज्ञात्वा कालं च	4601	ततो वाणेन	1876
ज्ञात्वा तु गर्भ	2997	ततो ब्रह्मा द्विथा	4279
ज्ञात्वानङ्गास्थार्ते	3194	ततो यमाज्ञया	4334
ज्ञेयं लक्षं पदातीनां	1913	ततोर्जनस्य नामानि	1908
इयेष्टं पितृस् ०	725	ततो लक्ष्यमन्। • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	4608
ड्येष्टः ज्ञाईत्थर०	6	ततो विवेककथन >	52
डेंगेष्ठे। भ्नाता भिनृ०	1488	नतो वीर्रसोक्तिः	49
ड्योतिःस्थानानि च	4303	ततो व्यनीते	4610
डवरदोषे समुत्यन्न	2853	ततीस्य छिंदिरेकी	2863
		तत्कमें यन्न बन्धायः	4346
त		तन्कालनिहतस्यो०	2285
		तत्कालहतगो०	1764
तं सारमेयं पुरुषा	2335	तत्कृतं यस्र केनापि	1249
नक्रयोगाद्यथा	4501	तत्तद्वत्यपि	3536
तऋवसावृण०	2583	तचेजस्तरणिनि॰	1036
तटस्थमुकृतं	733	तत्र गोरक्षस०	4373
तटाकान्योक्तय०	29	तत्र पद्मासनं	4377
तण्डुलीयं गडूचीं	2872	तत्रात्मानं दारं	4595
नण्डूलीयकयूलानि	2842	तत्रापि चिन्तनीयं	2810
तत्रभात्मभुवः	4282	तत्त्ववलान्नाडी०	2816
तत आनीय शुनकं	2344	तथान पूर्व कृत०	3842
तत आयुःक्षये	4330	तथा सामान्यवक्षोक्ति	27
ततः किंचित्कृतं	1875	तथास्य तत्यसंस्थानी	1578
तनः कुमुदनायेन	3624	तथेवाप्सु रसं	4533
			100000000000000000000000000000000000000

	00		1746
तथैव द्याकुन॰	33	तस्मात्यरशुरामेण	1746
तदन्वयोद्भवाः	2886	तस्मात्प्रजागरः	4227
तदपकृतं	250	तस्मादसिद्ध ॰	4565
तदर्ध मध्यमं	4680	तस्माद्युक्तः सदा	4450
तदा तदङ्गस्य विभर्ति	3379	तस्माद्राज्ञां हि	2114
तदात्वस्नातानां	3834	तस्माद्विदित्वा	4537
तद्ध्वमधिरुदा	3136	तस्माद्वेगयुतं	1680
तदेनन्नारदादिभ्यो	1947	तस्मान्महीपतीना॰	4050
तदेव विद्विकृण्डं	4352	तस्मात्सभ्यः	1346
तदेवाजिह्याक्षं	3538	तस्मिन्युद्धे क्षणेनेव	4019
तद्वकं यदि मुद्रिता	3373	तस्य भागे तथैव	4592
तद्वजाभिमुखं मुखं	3535	तस्याः शलाकाञ्चनः	3296
तद्दानिशात्सहस्रिस्तु	4261	तस्याङ्किद्धितयं	3180
तनुत्वक्रणपादी	1587	तस्याभैवत्सभ्य ०	3
तनुभूस्रग्वालधयो	2834	तस्या महाविरह०	3479
तन्नास्ति कार्यनि	3694	तस्याः पद्मपलाज्ञाक्ष्या ०	3355
तन्नितम्बस्य निन्दति	3352	तस्याः पादनख०	3362
तन्भूलं गुरू॰	320	तस्या मुखस्याति॰	3320
तन्मूलज्ञूलं	2273	तस्येव पश्चिमायां	2187
तन्वङ्गाः स्तनयुग्मेन	3340	तस्यैवाभ्युदयो	739
तन्वद्गर्याः स्तिनुस्मित्	3408	तस्योध्वं योगि०	4304
तन्वी पचावली	4635	ताटङ्कमस्यास्तरले ०	3308
तन्वी मुडिझतभूषणां	1272	ताडितोपि	1327
	4069	तातः क्षीरनिधिः	1117
	3824	तान्सर्वानेकतः	2253
तप्ता मही विराहिणा०	3455	ताप एव यथा	4243
तप्ते महाविरह०	3521	तापापहे सहदये	1168
तमःस्तोमः पूर्व	4047	तावो नावगतः	923
तमसि वराकं	4305	तां भक्षयित्वा	3217
तमसोन्ते परं	4607	ताम्बूलं मुखरोग॰	1416
तया सार्ध ततो	3659	तारतारतरै०	544
तरंगय दृशोङ्गे	1479	तार्श्वाप्यमर्	2004
तरवः किं न् जीवन्ति	3839	तारा यान्ती सोमनाड्यां	2725
तहणतर्णितेजः०	37	तारास्ताः सर्पे ०	2898
तह्मणीवर्णनं	520	तारिकां सैन्धवं	3051
तर्ण्यालिङ्गितः		तारका सम्बर्	1025
तर्म्लादिषु	221	तालीदलं काञ्चन ०	3307
तह्विटप्लत्।	2166	तालादल काञ्चन जन्म	2071
तरी तीरोडूते	803	ताले पादस्थिता	2072
तर्जनी मध्येमा	1799	ताले पादस्थिते	187
तं वंदे पद्म ०	85	तावत्कवि • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	1097
तवाङ्गणे सुन्दर	1265	तावत्सप्तसमुद्र ॰	1574
त्वैतद्वाचि	842	ताबद्गर्जन्ति बीर्यात्०	
नेवेष विद्रमच्छायो	3310	तावद्भयस्य	1306
तस्मानु साधनं	4443	तावद्भमन्ति सं ०	4344

शार्क्षधरपद्धति:

तिर्गेहितान्तानि नितानत्र	3843	तेनैकस्मित्रेव	2726
तियंविचडुमधो०	4667	तेभ्यश्च प्रच्युतं	
तिथेग्यस्य भवेत्	4666	ने वनस्पतयः	2125
तिलकाम्त्रातक •	2199	तेषां मध्ये यस्तु	5
तिलखिलिबिडङ् ०	2282	ने सब्जनाः सुकवि॰	9
तिलयाष्ट्रमधुक् ०	2239	वे सर्वे ज्ञानिस्ताः	4281
तिलान्वितमहा ०	3061	तृज्सादेव	4285
विष्टती प्रचलतां	2618	नौर्यत्रिनयचान्र्य	1954
तिस्रः कोठ्योर्धं ०	608	यक्तसङ्गो जिन०	4471
तिक्ण रविस्तपति	3907	त्यजन मानमलं	3795
तीराचीर्मुपति	3597	त्यजति भयमञ्जल	1545
तीव तपसि लीना	1516	त्यज दुर्जन०	734
तीत्रो निदाय०	975	त्यज निजगुणाभि०	1104
तण्डेन यस्वं विव	2671	ध्यजेत्स्वामिनमत्युग्रं	1370
तुम्बीबीजयव०	3238	त्यजेदेकं कुलस्य	1462
तुलन धनु ॰	1830	त्यागभोगवि॰	385
तुलामारुद्य रविणा	1219	त्रयोग्नयस्व०	174
तुल्यं भूभृति	1204	त्रयो यस्य ललाटस्था	1651
तुल्यवर्णच्छदः	883	त्रयोर्विद्यातिवर्णा ०	1992
तुव्यार्थे तृव्यसामर्थ्य	1367	त्रासिता पक्षिणान्येन	2732
नुत्येपराध	287	त्रिनयनचूडा०	541
तूलिकोच्छीर्षके	2432	त्रिनयनजटावङ्की०	3630
तृणादिप लघु०	400	त्रिपर्वे पञ्चपर्वे	1749
तृणानि भूमिर्दकं	642	त्रिफला नाग०	3068
तृतीयं नाभिचकं	4354	त्रिफलां भावियत्वे ॰	3035
नृतीया पञ्चमी	1725	त्रिफला्यास्तु	3055
नृतीया पूर्णकण्डी	1693	त्रिभिवंषे:	700
नृष्धुरायाः ज्ञामय०	1088	त्रिविधमिइ भवति	2322
नृषातै: सार क्र्ः	1205	त्रिविधाः पुरुषा राजन्	1366
तृषाश्रुष्यत्यास्ये	4148	রিৰূন্বিহাতে	2918
तृष्णे स्वमापि	424	त्रिदातैर्मध्यम०	1822
तृष्णे देवि नमस्तुभ्यं धैर्य०	420	त्रुव्यते वा गुणो	1827
तृष्णे देवि नमस्तुभयं या	426	त्रैठोक्यत्राणकीण्डः	4084
ते कीर्शनधनाः	1224	त्वक्पृच्चाभ्यां जाती ०	3252
ते क्षत्रियाः कुण्डलिने।	3979	खद्भगर्प्राथितः श्रुद्धैः	1230
तेजस्विन क्षमासारे	288	त्वं ताबद्रहुबक्लभो	3571
तेजस्विन क्षमोपेते	1399	त्वद्रुपामृतपान०	3501
तेजः परं द्यातिमतां	4486	त्वद्ववतं नेत्रपद्म०	3363
तेजांसि यस्य	284	लब्रिंरिणो वीर	1278
नेजोबाय्यम्बदगणि०	1599	लमेव चानका०	782
तेजोहीने म्ही॰	289	त्विय वर्षति	781
्ते भ्रन्यास्ते	165	The state of the s	204
तेन सृष्टं ख॰	4278	र्विरतं याति त्वरितं	2693
तेनेष्टा बहवी०	2092	त्वरिनः ज्ञिष्यको	1958

लो चित्तेन सदा	3550	। दर्पणेषु परिभागः	. 3744
लां चिन्तापरि •	3487	दर्भान्धगन्धगज्	
त्वामालिख्य प्रणय॰	3503	दवीं करस्य दंशः	. 2889
ज्यङ्गलायां दज्ञा ॰	. 1707	दवींकरास्त	
त्र्यह गृहद्वारि		दर्शनवेष्टास्वर्०	
	2217	दर्शितानि कलत्राणि	
द	Property (1915)	दलं मलयजं मांसी	
दंशकाहिं दशे॰	. 2902	दञ्जाकूपसमा वापी	
दंशाच याति	. 2892	दश्रिमंणि०	4300
दंशे स्थित्वा द्वि॰	2891	दशमद्वारमार्गेण	
दंष्ट्रासंकटवक्त०	4066	दश्चविंशति॰	
दक्षिणं चेष्टितं		दशसम्बनदेखः	
दक्षिणगः प्रथमं	2634	दशाङ्गलमिनाः	
दक्षिणतः प्रथमं		दशाङ्गीयं महाभूषो	
दक्षिणदेशे शब्दं		दशाएपञ्च०	
दक्षिणनाडी पूर्णा		दष्टकर अष्टकर॰	
दक्षिणकटेन		दह्यमानाः सुती०	375
दक्षिणमङ्गं पुंसः	2542	दह्ममानेपि हदये	3402
दक्षिणाञ्चाप्रवृत्तः		दाडिमं त द्विजे	3146
दक्षिणाङ्गं यदा		दातव्यं भाक्तव्यं	469
दक्षिणे कलहः	1739	दाता नीचोषि	281
दक्षिणेनाङ्किणा कर्ण	2407	दाना बलिः प्रार्थियेता	448
दक्षिण निजपक्षमा	2626	दाता सत्यवचाः	3110
दक्षिणोह्तले	4436	दान्यूहाः सरसं	850
दाधा सा वकुला	832	दानं सन्वाश्रितं दद्याच	1508
दम्भेन दह्यते	1754	दानं भोगो	390
दग्धो विधिर्विभत्ते	3265	दानाय लक्ष्मीः	463
दत्तात्रेयादिभिः	4364	दानार्थिनो	
दत्त्वा दिश्चि दिश्चि	4037	दाने तपसि श्रीयें	1477
ददतो युध्यमानस्य	474	दामोदर्कराधात०	498
दधिदूर्वाक्षत ०	2563	दामोदरमुदर्	1162
दिध मधु नव॰	2931	दाराः परिभवः	4140
दिधमस्तु काञ्चिक ॰	2234	दारिद्रशानल॰	406
दन्ताः सप्त चलं	964	दासे कतागसि	3657
दन्ताग्रनिभिन्न ०	87	दासेरकस्य	1027
दन्तीद्वेदं प्रवध्यामि,	1698	दासेरको रसत्येष	959
दंपत्योनिश्चि	3743	दिकालस्वर्चेष्टा	2678
दम्भारमभोद्धरं	1510	दिवचेष्टितस्थान०	2364
दयिताबाहुपाद्यस्य	3330	दिक्षार्टन्ती	2454
दयितस्य कथा०	3179	दिवस्थानचेषा ० प्रदीप्ती	2395
दर्दिनन्दा विज्ञेया०	19	दिवस्थानचेष्टा ०प्रज्ञान्तैः प्रश्लेषु	2401
दरिद्रस्य परा०	309	दिवस्थानचेष्टा०प्रज्ञान्तेर्यथोत्तरं.	2388
दर्दरक्रममास्थाय		दिनकराभिमुखी	2416
दर्गणार्षितमालोक्य	117	दिनमवसितं	1146
	- March March		

शार्क्नधरपद्धतिः

दिना (निर्शेश्य कर्तन्थ 1443 1443 1443 1443 14443 1444 1445 1444 1445	दिनानि त्रीणि वा	2453	दुष्टेरपि निजैरेव	1439
दिवा निर्देश्य कर्नेच्यं 1448 द्वित सायणं 3439 दिवि देवा भूवि 4343 द्वित संदर्ण युवा 3439 द्वित देवा भूवि 4343 द्वित संदर्ण युवा 3439 द्वित संदर्ण युवा 1711 दिच्यीपर्थानां लेपं 1902 द्वांडूर-१णा॰ 937 दिवा हाराकाराः 3870 द्वां स्तिकाः 2975 दिवा ह्वल्स्यां 2446 दूर्पं सितकाः 2975 दिवा ह्वल्स्यां 2446 दूर्पं प्राथनने 3720 दिवा दिवा स्गयनने 3720 दिवा दिवा स्गयनने 3720 दिवा दिवा स्गयनने 3720 दिवा दिवा स्गयनने 3720 देवा व्यव्यक्त 833 दिन्यपण्णेनमण्च 2574 दूर्पं वि वली व्यव्यक्त 833 दिन्यपण्णेनमण्च 2574 दूर्पं कृतीःब्रलि॰ 3859 दीगोस्तव विवयक 853 दूर्पादेव कृतीःब्रलि॰ 3757 दीगोदालव ० 853 दूर्पादेव कृतीःब्रलि॰ 3757 दीपादियमं ने 4586 दूर्पादेव कृतीःब्रलि॰ 3032 दीपोस्सव देव० 2540 दूरस्याध्यक 3032 दीपोस्सव विवय 2502 दूरा क्रिलिश्च विवयक 3038 दूरस्याध्यक 3038 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4217 दूरस्याध 4218 दूर		4259	दुष्पापमम्ब	
दिल्ले देवा भृति 4848 दूल क्षेत्र स्थाप युवा 3439 द्रव्या खुर हे जात 3450 द्रवी पूर्वा प्रवा 1711 द्रवीपुर्वा स्थाप क्षेत्र 1902 द्रवी क्ष्र स्थाप क्षेत्र 1902 द्रवी क्ष्र स्थाप 1903 द्रवी क्ष्य स्थाप 190		1443	द्विकाष्रेषणं	
दिव्याचुर्स ड जातः	दिवि देवा भुवि	4343	द्ति न्वं तरुणी युवा	
दिल्येषभीनां लेपं 1902 द्वां हाराकाराः 3870 द्वां साराकाराः 3890 द्वां साराकारां 3890 द्वां 38			दर्वा घतं यवा ०	
दिशां हाराकाराः 3870 द्वां सतिकाः 2975 दिशां इन्हर्लेक्षाः 2446 दूरं सुन्दर्श निर्माताः 3390 दिशां इन्हर्लेक्षाः 2466 दूरं सुन्दर्श निर्माताः 3390 दिशां इन्हर्लेक्षाः 2574 दूरादे कृतोः इन्हर्लेक्षाः 2575 दीवादिगः व व व व व व व व व व व व व व व व व व व	दिव्यीषधीनां लेपं		द्वीं इर्नणा०	
दिशि इनलन्यां 2446 दिशि दिशि मृगयन्ते 3720 दूरस्थापि नली शतुः 1609 दूरस्थापि नली स्थापि नाम प्रमुद्धा 1609 दूरस्थापि नली स्थापि नाम प्रमुद्धा 1609 दूरस्थापि 1609 प्रमुद्धा 1609 दूरस्थापि 1609 प्रमुद्धा			दर्वा सतिका	
दिशा दिशा सुगयन्ते 3720 दूरस्थोपि वली शतु 1609 द्वाराव्र शक्ताकृति 123 दूरस्थोपि वली शतु 383 दीनक्षपणोन्मच 2574 दूरादेव कृतोस्त्र जिल्ल 3859 दीनेपु दाता 3116 दूनपातः कमलासने 75 दीनोन्नतचल 853 दूनपातः कमलासने 75 दीनोन्नतचल 853 दूनपातः कमलासने 3032 दीपोत्सने देव 2540 दूबतरगळक 1197 दीपोप्तामने पुंसी 651 दूबतरगळक 1197 दीपोप्तामने पुंसी 651 दूबतरगळक 1627 दूबतरगळक 1627 दीपोप्तामने पुंसी 2801 दूबतरगळक 1628 दीपोप्तामने पुंसी 2502 दूबतरगळक 1634 दूबतरगळक 1625 दीपोप्तामने पुंसी 2486 दूबा दर्मा मनसिजं 3078 दूबा सुग्रामने पुंसी 3684 दूबा दर्मा मनसिजं 3684 दूबा दर्मा पुण्याम 3687 दूबा दर्मा पुण्याम 3687 दूबा दर्मा पुण्याम 3687 दूबा दर्मा द्वा दर्मा पुण्याम 3687 दूबा दर्मा पुण्याम 3687 दूबा दर्मा पुण्याम 3681 दूबा दर्मा पुण्याम	दिशि इवलन्त्यां	The same of the sa	दरं सन्दारि निर्गतासि	
दिश्याद्वः शकुलाकृतिः 123 दूरादुब्बातं चापक 853 दिश्याद्वः शक्षां चापक 2574 दूरादेव कृतोब्बलिं 3859 दोनेषु दाता 3116 दृक्यातः कमलासने 75 दोनोजनचल 853 दृग्मक्षाद्वमयति 3777 दीपादिगम्भं ना 4586 दृढ्वत्यां कमलासने 3032 दृग्मक्षाद्वमयति 3032 दृग्मक्षाद्वमयति 3032 दृग्मक्षाद्वमयत्व 1627 दृद्वत्यात्व 1627 दृद्वत्यात्व 1627 दृद्वत्यात्व 1627 दृद्वत्यात्व 1628 दृष्वत्यात्व 1628 दृष्वात्व 1628 दृष्वत्यात्व 1628 दृष्वत्य	दिशि दिशि मुगयन्ते		दरस्थोपि वली दात्र	
दीनसुपणोन्मस्तः 2574 दूरादेव कृतोस्त्रलः 3859 दीनपु दाताः 3116 देशनां क्रमलासनेः 75 दिगां क्रमलासनेः 3777 दीपादिगान्यं ने 4586 देशोस्तरे देवः 2540 दृद्धराणे क्रमणाः 1627 दृद्धराणे क्रमणाः 1628 दृद्धराणे क्रमणाः 125 दृद्धराणे क्रमणा	दिस्याद्वः शकुलाकृतिः		दूरादु इझात चम्पक	
दीनेषु दाता० 3116 द्वेषातः कमलासने० 75 द्वेषातं व्रत्तव्रक्	दीनक्षपणोनमत्तर्ः	2574	द्रादेव करोञ्जलि ॰	
दोनांन्नतचल० 853 दृग्भङ्गभिङ्गाति० 3777 दोपादिगन्धं ना 4586 दृढ्कायो० 3032 दोपोत्सार्वे देव० 2540 दृढ्कायो० 3032 दोपोप्तार्वे देव० 2540 दृढ्कायो० 3032 दोपोप्तार्वे देव० 2540 दृढ्कायो० 3032 दोप्तां द्वापार्वे देव० 2540 दृढ्कायो० 3032 दोप्तां द्वापार्वे देव० 2540 दृढ्कायो० 3032 दोप्तां द्वापार्वे देव। 32801 दृढ्के द्वापार्वे द्वापार्वे देवि विद्वापार्वे देवि विद्वापार्वे देवि देवि देवि देवि देवि देवि देवि दे		3116	दुक्पातः कमलासने ॰	
दीवीस्तर देव० 2540 दृटतरालक० 1197 दीवीपश्मनं पुंसी 651 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 1627 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 1627 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 1628 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 1628 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 1628 दृढमण्ड्रकिका कृष्णा 125 दृष्णा कृष्णा कृष्णा कृष्णा 125 दृष्णा कृष्णा कृष्णा कृष्णा कृष्णा 125 दृष्णा कृष्णा कृष		853	द्रमङ्गभङ्गिमद्ति ।	
दीयोस्य देव० 2540 वृंदतरगलक० 1197 दीयोपश्मनं पुंसा 651 दृढमण्डुकिका कृष्णा 1627 दृढमण्डुकिका कृष्णा 1628 दृढमण्डुकिका कृष्णा 1628 दृढमण्डुकिका कृष्णा 125 दृशमा कृ	दीपादिगन्धं ना	4586	दृढकायो०	
दीप्तदिगाश्रय		2540		Control of the contro
दीप्ति गार्थ पर्ण 2863 द्वास नी अत स्व काः 1684 दीप्ते कार्ये नार्डी 2801 द्वास नी अत स्व काः 125 दिप्ते कार्ये नार्डी 2801 द्वास नी अत स्व काः 2502 द्वास नी अत स्व काः 2503 द्वास नी कां विक	दीयोपदामनं पंसी	651	दृढमण्ड्रकिका कृष्णा	
दीते कार्ये नाडी 2801 दृध्यदेत्यकुरुपिवनी 3764 दृश्या कि विक्षित 3764 दृश्या कि विक्षित 3764 दृश्या कि विक्षित 3684 दृश्या कि विक्षित 3886 दृश्या कि विक्षित	दीप्तदिगाश्रय०	2363		1684
दीप्तीद्वेद्वा विष्टेप	दीप्ते कार्ये नाडी	2801		
दीप्त द्वाप स्मार्थ स्व		2502		3764
दीप्तभुद्वेगयोगा० 4065 दीर्घ सुमधुरः 4681 दिर्घ सुमधुरः 4681 दिर्घ सुमधुरः 4681 दिर्घ द्वा सदि मीलितं 3273 दिर्घ सुमधुरः 4681 दृष्ट द्वा सदि मीलितं 3647 दृष्ट द्वा सदि सीलितं 3647 दृष्ट स्वा सदि सीलितं 3647 दृष्ट स्वा सदि सीलितं 3647 दृष्ट स्वा सदि मीलितं 3647 दृष्ट स्व	दीप्तोद्विस्रो विटपे			
दीर्घ जिद्वाविषाणश्च 1588 दृश्यत पानगाष्टाषु 3047 दीर्घपदः पिय 2624 दृष्टः कातर्नत्रया 3386 दीर्घा तु तर्जनी 1798 दृष्टः कातर्नत्रया 2573 दीर्घास्यव्यतः 3103 दृष्टः क्षतं प्रवासः 2570 दुःखेन श्रिष्ट्यतं 1474 दृष्टमात्रेषु भावेषु 4217 दुःसहतापभयादिव 3835 दृष्टमात्रेषु भावेषु 4217 दृण्यस्थात्युपरि 2539 दृष्टमित्रेषे ददाति 3672 दृष्टमस्थात्युपरि 2539 दृष्टि हे प्रतिविद्यानि 3769 दृष्टे वाद्विधं ज्ञेयं 1362 दृष्टे चन्द्रमि 3480 दृष्टे चन्द्रमि 3480 दृष्टे वाद्विधं ज्ञेयं 1361 दृष्टे त्रविद्यानि 3581 दृष्टे त्रवाद्वावाव 4570 दुर्जनः परि 354 दृष्टे वाद्वावाव 4570 दृष्टे वाद्वावाव 4570 दृष्टे वाद्वावाव 4145 दृष्टे वाद्वावाव 4147 द्वावावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 द्वावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 4	दीप्तअद्वेगयोगा०	4065		3684
दीर्घ जिद्वाविषाणश्च 1588 दृश्यत पानगाष्टाषु 3047 दीर्घपदः पिय 2624 दृष्टः कातर्नत्रया 3386 दीर्घा तु तर्जनी 1798 दृष्टः कातर्नत्रया 2573 दीर्घास्यव्यतः 3103 दृष्टः क्षतं प्रवासः 2570 दुःखेन श्रिष्ट्यतं 1474 दृष्टमात्रेषु भावेषु 4217 दुःसहतापभयादिव 3835 दृष्टमात्रेषु भावेषु 4217 दृण्यस्थात्युपरि 2539 दृष्टमित्रेषे ददाति 3672 दृष्टमस्थात्युपरि 2539 दृष्टि हे प्रतिविद्यानि 3769 दृष्टे वाद्विधं ज्ञेयं 1362 दृष्टे चन्द्रमि 3480 दृष्टे चन्द्रमि 3480 दृष्टे वाद्विधं ज्ञेयं 1361 दृष्टे त्रविद्यानि 3581 दृष्टे त्रवाद्वावाव 4570 दुर्जनः परि 354 दृष्टे वाद्वावाव 4570 दृष्टे वाद्वावाव 4570 दृष्टे वाद्वावाव 4145 दृष्टे वाद्वावाव 4147 द्वावावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 द्वावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 द्वावाव 4147 द्वाव 4147 4	दीर्घः समधरः	4681	दुइयं दृज्ञां सहस्ति०	
दीर्घपादः पिय	दीर्घंजिहाविषाणश्च	1588	दुइयते पानगोष्ठीषु	3647
दीर्घा व तर्जनी 1798 द्वार प्रवास 2573 द्वार्घ स्वरन्त 3103 द्वार्घ स्वरन्त 3103 द्वार्घ स्वरन्त 1474 द्वार सहतापभयादिव 3835 द्वार प्रवास 2929 दुग्धसें के च 2251 दृष्ट सहतापभयादिव 2539 दृष्ट सहतापभयादिव 3769 दृष्ट के स्वर्गिण राज्ञा कार्याण 1361 दृष्ट के चन्द्रमिस 3480 दृष्ट के चन्द्रमिस 3480 दृष्ट के चन्द्रमिस 3581 दृष्ट के चन्द्रमिस 3581 दृष्ट के चन्द्रमिस 2319 दृष्ट के चन्द्रमिस 3570 दृष्ट के चन्द्रमिस 3575 दृष्ट के चन्द्रमिस 3575 दृष्ट के चन्द्रमिस 3575 दृष्ट के चन्द्रमिस 3109 दृष्ट के सम्बर्ध के स्वर्ण 3109 दृष्ट के सम्बर्ध के स्वर्ण 3581 द्वार सम्बर्ध के स्वर्ण 3575 द्वार सम्बर्ध के स्वर्ण 3581 द्वार सम्बर्ध के स्वर्ण 3575 द्वार सम्बर्ध के स्वर्ण 3753 द्वार सम्बर्ध के स्वर्ण 3753 द्वार समस्वर के स्वर्ण 3753 द्वार समस्वर समस्वर 3753 द्वार समस्वर 3753 द्वा	दीर्घपादः पथि	2624	दृष्टः कातरनेत्रया	3386
दु:खेन क्षिण्यतं 1474 दृष्टमात्रेषु भावेषु 4217 दुःसहतापभयादिव 3835 दृष्टमीलो सुभां० 2929 दुग्धसेकं च 2251 दृष्टा दृष्टमभो ददाति 3672 दृष्टमस्थाल्युपरि 2539 दृष्टि हे प्रतिवेद्यिति 3769 दृष्टि हे प्रतिवेद्यिति 3769 दृष्टि हे प्रतिवेद्यिति 3680 दृष्टि हे प्रतिवेद्यिति 3680 दृष्टि हे प्रतिवेद्यिति 3581 दृष्टि होचनवन्मना० 3581 दृष्टि होचनविष्टि हे प्रतिवेद्यानि विष्टि होचनवन्मना० 3581 दृष्टि होचनविष्टि होचनवन्मना० 3581 दृष्टि होचनवन्मना० 3581 दृष्टि होचनविष्टि	दीर्घा तु तर्जनी	1798		
दुःसहतापभयादिव	दीर्घास्यदन्त०	3103	दृष्टः श्रुतो वा भू०	2570
दुग्धसंक च 2251 दृष्टा दृष्टिमधो ददाति 3672 दुग्धस्यान्युपरि 2539 दृष्टि हे प्रतिविधिनि 3769 दुर्ग बहुविधं ज्ञेयं 1362 दृष्टि हे प्रतिविधिनि 3480 दुर्गाण राज्ञा कार्याण 1361 दृष्टे लोचनवन्मना० 3581 दृष्ट्रा नदी च्चित्रल० 1186 दृष्ट्रा लेचनवन्मना० 4570 दुर्जनः परि० 354 दृष्ट्रा ज्ञास्त्रसमूहान् 2319 दुर्जनहुताञ्च० 476 दृष्ट्रा ज्ञास्त्रसमूहान् 2319 दुर्जनहुताञ्च० 476 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दुर्जनस्थित० 476 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दृष्ट्रा विक्रात्म प्रतान्धियाणा पूजनं 1417 द्रान्यारतरा चेव 1981 द्रान्यारत्म प्रतान्थित्राणा पूजनं 1428 दुर्मन्तात्रपति० 1533 द्रान्यार्म समर्थाणि 1357 द्रान्यार्म समर्थाणि 1357 द्रान्यार्म समर्थाणि 1357 द्रान्यार्म समर्थाणा 3753 द्रान्यारम प्रतान्थित्र प्राप्ता 4520 द्राराः समरमार्गणाः 3753 द्रान्यारम प्राप्ता 1226 द्राराः समरमार्गणाः 3753 द्रान्यारम प्राप्ता 1245			दृष्टमात्रेषु भावेषु	4217
दुग्धस्थात्युपि 2539 दृष्टि हें प्रतिविद्यानि 3769 दुर्ग बहुविधं ज्ञेयं 1362 दृष्टे चन्द्रमिस 3480 दुर्गाण राज्ञा कार्याण 1361 दृष्टे लोचनवन्मना॰ 3581 दृष्ट्रां नदी ज्ञिथल॰ 1186 दृष्ट्रां परि॰ 354 दृष्ट्रां ज्ञास्त्रसमूहान् 2319 दुर्गनहुताञ्च 153 दृष्ट्रां ज्ञास्त्रसमूहान् 2319 दुर्गनहुताञ्च 476 दृष्ट्रां ज्ञास्त्रसमूहान् 3575 दुर्गनहुताञ्च 153 दृष्ट्रां विकृतं 4145 दृष्ट्रां विकृतं 4145 दृष्ट्रां विकृतं 4145 दृष्ट्रां विकृतं 4145 दृष्ट्रां विक्रात्तरा चेव 1981 देवतातिथिविप्राणां पूजनं 1417 द्रांनवारतरा चेव 1981 देवतातिथिविप्राणां पूजनं 724 दुर्गमन्तालृपति॰ 1583 द्रां विक्रां विक्रां 1226 दुर्गाः समर्थाणि 1357 देवत्वममरेञ्च 4520 दुर्थाराः समर्माण्णाः 3753 देवत्वममरेञ्च 4520 दुर्थारीतेरेव 1175 देवे त्वद्विज्ञयप्रयाण॰ 1245	दुःसहतापभयादिव	3835	दृष्टमीली सुभां०	2929
दुर्ग बहुविधं ज्ञेयं 1362 हुष्टे चन्द्रमिस 3480 दुर्गाणि राज्ञा कार्याणि 1361 हुष्टे लोचनवन्मना॰ 3581 दुर्गा नदी ज्ञिथिल॰ 1186 हुष्टु लोचनवन्मना॰ 4570 हुर्जनः परि॰ 354 हुष्टु ज्ञास्त्रसमूहान् 2319 दुर्जनहुताज्ञः 153 हुष्टुकासनसंस्थिते 3575 दुर्जनदूषित॰ 476 दुर्ष्ट्रवास्त्रसम्हान् 4145 दुर्दविस धनातिमरे 3767 द्वान्ध्वयक्षाणां 3109 दुर्दविमभवप्र॰ 1157 द्वानातिथिवप्राणा पूजनं 1417 दुर्मन्तातृपति॰ 1533 द्वाराः समर्थाणि 1357 देव त्वातिथिवप्राणामदन्ता 724 दुर्याधनः समर्थाणि 1357 देव त्वाराः समर्थाणि 1357 देव त्वाराः समर्माणणाः 3753 देव त्वाराः समर्माणणाः 3753 देव त्वाराः प्रमर्माणणाः 3753 देव त्वाराः प्रमर्माणणाः 3245	दुग्धसेकं च		दृष्टा दृष्टिमधी ददाति	3672
दुर्गाणि राज्ञा कार्याणि 1361 दृष्टे लोचनवन्मना० 3581 दुर्गा नदी चिर्यिल० 1186 दृष्ट्रा येतियज्ञाच० 4570 दुर्जनः परि० 354 दृष्ट्रा चारतसमूहान् 2319 दृष्टे काचनुवाक 3575 दुर्जनदूषित० 476 दृष्ट्रा विकृतं 4145 दृष्टे विकृतं 4147 दृष्टे विवारतरा चैव 1981 देवतातिथिविमाणां पूजनं 1417 दृष्टे विवारतरा चैव 1588 दृष्टे वे व्याप्तिथिवमाणां पूजनं 1228 दृष्टे वे व्याप्तिथिवमाणां व्याप्तिथिवमाणां व्याप्तियव्याप्तिथिवमाणां व्याप्तियव्यापितियविष्तियाप्तियविष्तियव्याप्तियव्याप्तियव्याप्तियव्याप्तियव्याप्तियविष्तियविष्तियविष्तियविष्ठित्यविष्तियविष्	दुग्धस्थाल्युपरि			
दुर्गा नदी शिथल 1186 ह्यूप्रेतिपशाच 4570 दुर्जनः परि 354 ह्यूप्रेतिपशाच 2319 दुर्जनः परि 354 ह्यूप्रेतिपशाच 2319 दुर्जन्द्वा 3575 दुर्जन्द्वा 476 दुर्यु श्रास्त्रसमूहान् 2319 दृर्यु श्रास्त्रसमूहान् 3575 दुर्वेन प्रवासि 3767 दुर्वेन प्रवासि 3767 द्व्यान्ध्वयक्षाणां 3109 दुर्वेन प्रवासि 157 देवतातिथि विप्राणां पूजनं 1417 देवतातिथि विप्राणां पूजनं 1417 देवतातिथि विप्राणां पूजनं 1223 दुर्योधनः समर्थेपि 1357 देव त्वश्यास 1226 दुर्वाराः समर्माणाः 3753 देवत्वममरेश 4520 दुर्थितेरेव 1175 देवे त्वद्विजयप्रयाण 1245	दुर्ग बहुविधं ज्ञेयं	1362		
दुर्जनः परि०	दुर्गाणि राज्ञा कार्याण	1361		
दुर्जनः परि०	दुर्गा नदी शिथिल०	1186	दृष्ट्राप्रेतिपञ्चाच०	4570
दु नैनहुताञ्च० 153 दु हो कासनसंस्थित 3575 दु नेन्द्वित० 476 दु हो विकृतं 4145 दु हो विकृतं 3109 दु दैवप्रभवप्र० 1157 द्वानातिथिविप्राणां पूजनं 1417 देवतातिथिविप्राणां पूजनं 1417 देवतातिथिविप्राणां पूजनं 1228 दु प्रीधनः समर्थेषि 1357 देवत्वप्रकार्धि 1226 दु विकृतं 4145 देवे त्वाहिष्यविप्राणां पूजनं 1417 देवतातिथिविप्राणां पूजनं 1228 दु प्रीधनः समर्थेषि 1357 देव त्वच्चासि 1226 दु विद्यार समर्थाणाः 3753 देवत्वममरेञ्च० 4520 दु व्यक्तितेव 1175 देवे त्वद्विज्ञयप्रयाण० 1245			दृष्ट्रा शास्त्रसमूहान्	2319
दुर्दिवसे घनातिमिरे 3767 द्वैवानधर्वयक्षाणां 3109 दुर्दैवप्रभवप्र॰ 1157 द्वेवतातिथिविप्राणां पूजनं 1417 दुर्गिनवारतरा चेव 1931 देवतातिथिविप्राणामदत्त्वा 724 दुर्मिन्तात्रृपति॰ 1533 देव त्वं जय यस्य 1223 दुर्योधनः समर्थोपि 1357 देव त्वच्चासि 1226 दुर्वाराः समर्मार्गणाः 3753 देवत्वममरेज्ञा॰ 4520 दुर्थारेतरेव 1175 देवे त्वद्विज्ञयप्रयाण॰ 1245			दुष्टैकासनसंस्थिते	3575
दुर्वनमभनप्र विव	दुर्जनदूषित०	476	द्धैव विकतं	4145
दुर्वनमभनप्र विव	दुर्दिवसे घनतिमिरे	3767	देवगन्धर्वयक्षाणां	3109
दुर्निवारतरा चैव	दुर्दैवप्रभवप्र०	1157	देवतातिथिविमाणां पूजनं	1417
दुर्मन्तात्रृपति० 1588 देव त्वं जय यस्य 1228 1226 दुर्योधनः समर्थोपि 1357 देव त्वच्यासि 1226 दुर्वाराः स्मरमार्गणाः 3758 देव त्वच्यमसरेज्ञा० 4520 दुर्थारतेरेव 1175 देवे त्वद्विजयप्रयाण० 1245	दुर्निवारतरा चैव	1931		
दुर्योधनः समर्थोपि			देव स्वं जय यस्य	1223
दुर्वाराः स्मरमार्गणाः 3753 दिवत्वममरेज्ञा 4520 दिवत्वममरेज्ञ 1175 देवे त्वद्भिष्ठायप्रयाण व 1245			देव स्वद्यशसि	1226
दुश्चरितरेव 1175 दिवे त्वद्विजयप्रयाण ० 1245			देवत्वममरेश॰	4520
			देवे त्वदित्तयप्रयाण ०	1245
	दुष्टाविनीतशत्रुणी	1411	दिवदानवगन्भर्वाः	. 2107

2			
देवदालीदलो॰	2078	द्वारादिदेशेषु	2510
देवब्रह्मस्व॰	1313	द्वाविद्यदङ्गुलं	1632
देवमार्गे ध्रवं	4567	द्वाविमावस्भितः	1551
देवा दिक्पतयः	108	द्वाविमी पुरुषी लोके न भूती	1550
देवाधिकारिणो	604	द्वाविमी पुरुषी लोके पर ०	1546
देवानामसुराणां	4541	द्वातिमी पुरुषीलोके शिरः	1549
	638	द्वाविमा पुरुषी लोके सुखिनी	1547
देवान्वितृनमनुष्याश्च		द्वाविमी पुरुषी लोके सूर्य	1933
देवालयं च्लरं		द्वाविमी पुरुषी लोके स्वर्ग॰	1548
देवीं चतुर्थयामे	3132	द्राविमा रेखन शक्त स्वन ।।।	4307
देवीमप्सरसो	3091	द्वासप्तितसह०	280
देवा हरिर्व०	740	द्धिः द्वारं नाभि॰	4449
देशाहेशं गते	4250	द्विगुणोत्तरया	1993
देशीरागेषु	1955	द्विप्नद्वादञ्चवर्णा०	1385
देशीर्न्तरिता शतिथ	3445	द्विजा अपि न	54
देशोदयाय प्रतिम॰	2554	द्वितीयो हठयोगश्च	2500
देहार्वणे रक्त॰	3150	द्वित्रिचतुःशावन्वं	
देहि देहीति	269	द्विधा विधाय शीतांशं	3315
देहीति वृक्त ०	392	द्विधा हठः स्यान्	4372
दैत्यानामधिषे	84	द्विपदञ्चानः पुट०	3001
देन्यं क्षचित्कचन	4107	द्रिषष्टि च सहस्राणि	1921
	459	द्वीपादन्यस्मादिष	441
देवं पुरुषकारेण	749	द्वी हस्ती मुष्टि॰	1770
देवाद्यदापि तुल्यो	3686	द्वाङ्गलोनमानमाकाशं	2805
दोभ्यां संयामितः	3278		
दोलायां जधन०		ម	
दोवैर्यस्य विना	2264	धन्रमृलिका	2993
26	1031	distalladi	
दै। जन्यमात्मनि		. - ने एक विज्ञीयके	3837
द्यामारोहति वाञ्छाति	1094	भत्ते पङ्काजिनीतले	3837
द्यामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व०	822	धमप्रशंसा विज्ञेया	18
द्यामारोहति वाञ्छाति	322 4179	धमप्रशंसा विज्ञेया	18 2451
द्यामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व०	822 4179 2306	धनप्रश्रंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धनमस्तीस्ति वाणिडयं	18 2451 1446
द्यामारोहति वाञ्छाति	822 4179 2306 193	धनप्रश्रंसा विशेषा धनं मित्रं प्रियं धनमस्तीस्ति वाणिड्यं धनवद्धिरम्ल०	18 2451 1446 2543
षामारोहित वाञ्छाते	822 4179 2306 193 941	धनप्रश्रंसा विज्ञेया धनं मित्रं प्रियं धममस्तीस्ति वाणिड्यं धनवृद्धिरम्ल० धन: संग्रि०	18 2451 1446 2543 1928
षामारोहति वाञ्छाते	822 4179 2306 193	धनप्रश्रंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तीस्ति वाणिड्यं धमृदुद्धिरम्ल० धनुः संग्रति०	18 2451 1446 2543 1928 1762
षामारोहति वाञ्छाति	822 4179 2306 193 941	धनप्रशंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धनमस्तीस्ति वाणिड्यं धनवुद्धिरम्ल० धनुः संगति० धनुःप्रमाणी निःसंधिः धनक्षकं च कन्तं	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721
षामारोहित वाञ्छाते	322 4179 2306 193 941 2012 2019	धमप्रशंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिर्म्ल० धनुः संगति० धनुःप्रमाणो निःसंधिः धनुःधकं च कुन्तं धनेष जीवित०	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425
षामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व० द्रविणस्पृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रवतर्मितो० द्रवह्नद्धं गुरू० द्रवह्नद्धं रहेव	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018	धमप्रशंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिरम्ल० धनुः संगति० धनुःप्रमाणो निःसंधिः धनुश्चकं च कुन्तं धनेषु जीवित०	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047
यामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व० द्रविणस्गृहया द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रततर्मितो० द्रतद्रवं गुरू० द्रतह्रयं० ताले द्रतमेकं भवे० तालीयं	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029	धमप्रशंसा विज्ञेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिरम्ल० धनुः संगति० धनुःप्रमाणो निःसंधिः धनुश्चकं च कुन्तं धनेषु जीवित०	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155
यामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व० द्रविणस्गृहया द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततर्मितो० द्रुतद्रुवं गुरू० द्रुतद्वयं० ताले द्रुतमेकं भवे० तालोयं द्रुतमेकं भवे० स तालः	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008	धमप्रशंसा विजेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तीस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिरम्ल० धनुः संगति० धनुः प्रमाणी निःसंधिः धनुष्ठकं च कुन्तं धनेषु जीवित० धन्याः सूक्ष्मफला धन्यांना गिरिकन्दरे धन्यांना या कथयसि	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746
षामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व० द्रविणस्गृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रतदर्गितो० द्रतद्वनदं गुरू० द्रतद्वयं० लाले द्रतद्वयं० लघुने० द्रतमेकं भवे० तालोयं द्रतस्त न भवेनस्ल०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075	धमप्रशंसा विजेया धनं मिर्च प्रियं धममस्तीस्ति वाणिड्यं धमगृद्धरम्ल० धनुः संगति० धनुः प्रमाणी निःसंधिः धनुष्ठकं च कुन्तं धनेषु जीवित० धन्याः सूक्ष्मफलां धन्यांस्यां सार्वियं	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748
षामारोहित वाञ्छाते द्रवलात्सर्व० द्रविणस्गृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततरमितो० द्रुतद्रवं गुरु० द्रुतद्रवं गुरु० दुतद्रवं ल्षुनै० दुतमकं भवे० तालोयं दुतमेकं भवे० स तालः दुतस्तु न भवेन्मूल० द्रुयमिदमत्यन्त०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075 3909	धमप्रशंसा विशेषा धनं मिर्च प्रियं धममस्तीस्ति वाणिड्यं धमगृद्धिरम्ल॰ धनुः संगति॰ धनुःप्रमाणो निःसंधिः धनुश्वकं च कुन्तं धनेषु जीवित॰ धन्याः सूक्ष्मफलां धन्यानी गिरिकन्दरे धन्यांस्य या कथयसि धन्यास्ताः स्थि	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748 1810
षामारोहित वाञ्छाते द्रवत्वात्सर्व० द्रविणस्गृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततरमितो० द्रुतद्रवं गुरु० द्रुतद्वयं० ताले द्रुतद्वयं० लघुनै० द्रुतमेकं भवे० तालोयं द्रुतमेकं भवे० स तालः द्रुतस्तु न भवेन्मूल० द्रुयमिदमत्यन्त० द्रात्रिशहरान०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075 3909 1199	धमप्रशंसा विशेषा धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणि इयं धमबुद्धिरम्ल ० धनुः संगति ० धनुः प्रमाणे निःसंधिः धनुधकं च कुन्तं धनेषु जीवित ० धन्याः सूक्ष्मफलां धन्यां गिरिकन्दरे धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748 1810 3174
यामारोहित वाञ्छाते द्रवलास्तवे० द्रविणस्गृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततरमितो० द्रुतद्वयं० ताले द्रुतद्वयं० लघुनै० द्रुतद्वयं० लघुनै० द्रुतमेकं भवे० स तालः द्रुतस्त न भवेन्मूल० द्रुपमिदमत्यन्त० द्रादिशाक्षरणदो० द्रुतशाक्षरणदो०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075 3909 1199 1981	धमप्रशंसा विशेषा धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिरम्ब० धनुः संगति० धनुः प्रमाणे निःसंधिः धनुक्षकं च कुन्तं धनेषु जीवित० धन्याः सूक्ष्मफर्ला धन्याना गिरिकन्दरे धन्यांस्ताः स्रिष् धन्यास्ताः स्रिष्	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748 1810 3174 3685
यामारोहित वाञ्छाते द्रवलास्तवं० द्रविणस्पृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततरमितो० द्रुतद्रयं० ताले द्रुतद्रयं० ताले द्रुतस्तेकं भवे० तालोयं द्रुतस्तु न भवेन्मूल० द्रुतस्तु न भवेन्मूल० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो० द्रुप्तिश्राह्याक्षरणदो०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075 3909 1199 1981	धमप्रशंसा विशेषा धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणिड्यं धमवृद्धिरम्ब० धनुः संगति० धनुः प्रमाणे निःसंधिः धनुश्चकं च कुन्तं धनेषु जीवित० धन्याः सूक्ष्मफर्ला धन्याना गिरिकन्दरे धन्यांस्य या कथयसि धन्यास्ताः स्रिष् धन्यास्ताः स्रिष् धन्यां च चुन्ते धम्यां च चुन्ते धम्यां स्रा कथ्यसि धन्यां स्रा कथ्यसि धन्यां स्रा कथ्यसि धन्यां स्रा कथ्यसि धन्यां स्रा स्रा ध्रा धन्यां स्रा ध्रा ध्रा ध्रा ध्रा ध्रा ध्रा ध्रा ध	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748 1810 3174 3685 4582
यामारोहित वाञ्छाते द्रवलास्तवे० द्रविणस्गृह्या द्राक्षावलीसमाकारः द्राधीयसा द्रुततरमितो० द्रुतद्वयं० ताले द्रुतद्वयं० लघुनै० द्रुतद्वयं० लघुनै० द्रुतमेकं भवे० स तालः द्रुतस्त न भवेन्मूल० द्रुपमिदमत्यन्त० द्रादिशाक्षरणदो० द्रुतशाक्षरणदो०	822 4179 2306 193 941 2012 2019 2018 2029 2008 2075 3909 1199 1981 1918 3940	धमप्रशंसा विशेषा धनं मिर्च प्रियं धममस्तोस्ति वाणि इयं धमबुद्धिरम्ल ० धनुः संगति ० धनुः प्रमाणे निःसंधिः धनुधकं च कुन्तं धनेषु जीवित ० धन्याः सूक्ष्मफलां धन्यां गिरिकन्दरे धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि धन्यांस्याः स्थि	18 2451 1446 2543 1928 1762 1721 425 1047 4155 3746 3748 1810 3174 3685

शार्क्कधरपद्धतिः

स्रमेशास्तार्थं वान्तः । 1405 न कुर्युयोसण । 2113 समेशास्तार्थं वान्तः । 1343 न कुलानामापि 2754 समेश्य विवृति 22 न कवल मन्तृत्येपु 444 समेश्य विवृति 22 न कवल मन्तृत्येपु 444 समेश्य वृत्ते 680 न कोकिलाना 892 समेश्य वृत्ते 1518 सवलान्यात्यात्याण 1883 सार्थानुधानस्य 1518 सवलान्यात्यात्याण 1883 सार्थानुधानस्य 1518 सवलान्यात्यात्याण 1539 सार्वाधात्यात्या 1539 सार्वाधात्यात्या 1539 सार्वाधात्यात्या 1539 सार्वाधात्यात्या 1863 सार्वाक्त्यात्या 1243 सार्वाक्त्यात्या 1243 सार्वाक्त्या 1464 सार्थ्य वा 2473 न गण्यात्यात्रो 1464 सार्थ्य वा 2473 न गण्यात्रात्रो 1464 सार्थ्य वा 2473 न गण्यात्रात्रात्रा 1586 सार्थ्य वा 2473 न गण्यात्रात्रात्रा 1586 सार्थ्य वा 1356	धर्मः प्रागेव चिन्यः	1405	÷	0110
सर्मा विवृत्ति	धर्मज्ञास्त्रार्थे ०		न कुयुयास्य ०	
भर्म मितर्भवत् वः	धर्मस्य विवति ।		न कुलानामाप	
सर्म मिनिभेवतु वः	धर्माज्यस्य कले	,	न कवल मनुष्यषु	_
सविकान्यातपत्राणि	धर्मे सतिभेवत वः		न काकिलाना॰	7
संदिश्यम स एँजाने 2515 मल्लदन्तविकारा 2974 सल्लदन्तविकारा 2515 मल्लदन्तविकारा 2515 मल्लदन्तविकारा 2527 सल्याकनागर० 2527 सल्याकनागर० 2633 सल्याकनागर० 2634 सल्याकनागर० 2636 सल्याकनागर०	ਬਰਲਾਵਾਸ਼ਕਰਤਾਗਿ			
प्रात्वादा विचादा 1539 म खर्मत खुरै: 970 प्रात्ति श्रात्मिक दर्स 2893 म गणाना सहस्रण 1363 म गणाना सहस्रण 1464 म गणाना सहस्रण 1464 म गणस्याप्रती 1464 म गणस्याप	धारीभगं म गेंडलने		नखगुर्हासल्हक्०	
स्वातिभावन्तरः 2893 न गजानां सहस्रेण 1363 न गजेनं नरिः 1610 न गणं न्याति	धातवादेश विचाला		नखदन्तविकार्। ॰	
धानिकलरसे० अ012 न गजैन नरे: 1610 मणस्य पयो वा 2473 मणस्य पयो वा 2473 मणस्य पयो वा 2473 मणस्य प्राची 1464 मणस्य 1458 मणस्य प्राची वास प्राची 1464 मणस्य 1454 मणस्य 1464 मणस्	धार्ताभावत्र ।			
धान्यस्य राशी 2473 न गणस्याप्रते 1464 4582 पान्यक्षनागर 4033 पान्यक्षनागर 4034 पान्यक्षनागर 4035 पान्यक्षनागर 4036 पान्यक्षनागर 4037 पान्यक्षनागर 4038 पान्यक्षा 4038	भावीपालस्य से		न गज़ानी सहस्रेण	1363
धान्यस्य राश्ची	धाइमं प्रमे व			
धान्याक्रनागर ० 4033 नम्न क्षेयणकं 4582 असनः क्रायाक्रमेदा अथि अशिक्ष प्राप्ता श्रीतं धुनानाः 3881 सारा ग्रुप्ता भवेत् 4636 ना च स्वर्गे म ना स्वर्गे म ना च स्वर्गे म ना स्वर्गे म ना च स्वर्गे म ना म स्वर्गे म ना च स्वर्गे म ना म ना स्वर्गे म ना च स्वर्गे म ना	भानगरम राकीर		न गणस्याग्रतो	
भारा थींतं थुनानाः	भारताच्याप		न गृह्णाति	926
धारा धार्ता धुनानाः अ881 धारा शुन्ना भावेत् 4636 धार्मिकं पालन । 1282 धार्यन्तः यातिवासरं 4109 धार्यन्तः सुत्तवासरं 4109 धार्यन्ते सुसमाहितन 4159 धिक्वेष्टितानि 996 धिक्वेष्टितानि 996 धिक्वेष्ट्रानि 194 धिक्वेष्ट्रानि 865 धिक्वारि 865 धिक्वारि 865 धिक्वारि 865 धिक्वारि 865 धिक्वारि 865 धिक्वारि 865 ध्वार्यारि 865 ध्वार्यारि 865 ध्वार्यारि 865 ध्वार्यारि 865 ध्वार्यार्या 865 ध्वार्या 8665 ध्वार्या 8665 ध्वार्या 8665 घ्वार्या 8665 घ्वार्य 8665 घवार्य 8665	भाम्यः सम्मर्		नमं क्षपणकं	4582
स्वार् श्रिमा भवन् 1282 न नात्र परिहारों 3044 प्राप्तिकं पाठन 1282 प्रावन्तः प्रातिवासरं 4109 न जाने संमुखा 3522 मटनारायणः 2055 न तादृक्षपूरे 1016 मटनारायणः 2055 मटनारायणः 2055 न तादृक्षपूरे 1016 मटनारायणः 2055 मटनारायणः	भाग विदं		न च गन्धवहेन	1010
वाश्वक पालक पालक 1282 जाईला न 3522 3522 3522 3522 3522 3522 3522 3522 3522 3523	भारा कात धुनानाः		न च स्वर्ग न	1758
भावित्वा सुसमाहितेन 4159 भावित्वा सुसमाहितेन 996 भिक्तस्य मन्द्रमनसः 3323 भिक्तार कळि० 194 भावित्वा सुसमाहितेन 1956 भिक्तस्य मन्द्रमनसः 3323 भिक्तार कळि० 194 भावित्वा सिक्तार कळि० 194 भावित्वार कळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळळ	भारी शुम्त्रा मवत्		न चात्र परिहारो ॰	3044
भाविता सुसमाहितेन	भाव-र क्लिन्		न जाङ्गला न	2120
भिक्तस्य मन्दमनसः 3323 न ताट्टकपूरे 1016 भिक्तस्य मन्दमनसः 3323 न तच्छक्तं 1356 भिक्तारि के किल 194 न तच्छक्तं यत्र 3904 भिक्तारि के किल 1586 न तद्धित जगन् 4199 भिक्तार के किल 1586 न तद्धित जगन् 4199 न तद्धित जगन्वत जगन् 4199 न तद्धित जगन् 4199 न तद्धित जगन् 4199 न	भावित्वः मन्तर्भिः		न जाने संमुखा॰	3522
भिक्तस्य मन्दमनसः 3323 न तच्छस्तेर्न 1356 भिक्ता रे काळ०० 194 न तब्जळं यन्न 3904 भिक्ता रे काळ०० 1586 न तदस्ति जगत्० 4199 भेरिनुरक्तो हस्तिन्यां 1586 न तदस्ति जगत्० 4199 भूषः संजरसो० 3016 न तद्वक्तं न अर्थन 1349 भूषः पुनस्य 2247 नतेषणं निज्ञा० 2909 भूलीभूसर० 575 नतीज छङ्का० 531 भूतभुषि शौर्य० 3965 नतील हे ब्रांग रटन् 2670 भ्यान्याजमुषेत्य 131 नदेशमित संचिन्त्य 454 भ्यानेन जळ० 2930 नशील हे ब्रांग राम्यात्र स्वांग स्वां	वावस्वा सुसमाहित्न,		नटनारायणः	2055
भिक्ता रे किल । 194 न तच्छक्ते ने तच्छक्ते 1356 अथि न तच्छक्ते प्रज्ञ 3904 स्थारिदं 865 न तद्दित जगत् 4199 स्थारितुरक्ती हिस्तन्यां 1586 न तद्दक्तं न 475 475 भूषः संजरसी 3016 न तद्दक्तं न 475 4349 भूषः युवस्य 2247 भूलीभूसर 2247 भूलीभूसर 2575 भूलीभूसर 2670 भूलीभूस 2670 भूलीभ	िरक्क	Company of the Compan	न तादृक्कर्र्रे	1016
194 865 194 865 1586 158	विकतस्य मन्दमनसः		न तच्छर्स्त्रने	1356
भिर्ताहर सर्वस्त 1586 न तदस्त जगत्० 4199 भिर्ताहर सर्वस्त 1586 न तद्वस्त जगत्० 475 भूषः सर्वस्त 2247 न तद्वक्तं न 475 1349 2909 भूलिभूसर० 575 मृतीषणं निज्ञा० 2909 नदीत हे तथि रहन् 2670 मृतीषणं निज्ञा० 2387 मृतीस्त संचिन्त्य 454 मृतीस्त संचिन्त्य 4551 मृतीस्त संचिन्त्य 4244 मृतीस्तिम्त संचिन्त्य 4244 मृतीस्तिम्त संचित्तेन्त्य 4244 मृतीस्तिमित 3451 मृतीस्तिमित्तिम् 3451 मृतीस्तिमित्तिम्तिम्तिम्तिम्तिम्तिम्तिम्तिम्त	विक्लार काल॰		न तड्जलं यन	3904
चारानुरक्त हास्तन्या 1586 ज्ञावा सर्वरसो 3016 चृष्ट सर्वरसो 3016 चृष्ट सर्वरसो 3016 चृष्ट स्वान्य 2247 चृष्ट स्वान्य 2247 चृष्ट स्वान्य 2909 चृष्ट स्वान्य स्वृष्ट 230 चृष्ट स्वान्य स्वृष्ट 2387 चृष्ट स्वान्य स्वार्ट स्वार्ट स्वार्ट स्वान्य स्वार्ट	धिग्वार्द		न तदस्ति जगत्०	4199
पूर्ण धृतस्य 2247 प्रतिष्ण निज्ञाः 2909 प्रतिष्ण पृतस्य 2909 प्रतिष्ण प्रतिज्ञाः 2909 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2670 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2670 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2670 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2930 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2939 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2139 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2139 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2139 प्रतिष्ण क्षेत्राः 2139 प्रतिष्ण क्षेत्रः 2139 प्रति	धारानुर्का हस्तिन्यो		न तद्वकं न	475
भूलीभूसर० 575 विश्वा लक्ष्मा० 575 विश्व लक्ष्म	भूपः संजरसी ।		न त् हन्यान्मही०	1349
भूतभूति हैं। विशेष के 3965 स्थान व्याज मुप्ति के 3965 स्थान व्याज स्थाति के 3867 स्थान व्याज स्थाति के 3967 स्थान व्याज स्थाति के 3967 स्थान व्याज स्थाति के 3967 स्थान व्याज स्थान स्थान व्याज स्थान स्यान स्थान	भूपा घृतस्य		नतीषणं निज्ञा०	2909
प्रावन्याजमुपेत्य 131 प्रावन्याजमुपेत्य 2930 प्रावन्याजमुपेत्य 2930 प्रावन्याजमुपेत्य 454 प्रावन्याजमुपेत्य 2930 प्रावन्याजमुपेत्य 454 प्रावन्याजमुपेत्य 615 प्रावन्याजमुपेत्य 615 प्रावन्याजमुपेत्य 615 प्रावन्याज्ञमुप्त 615 प्रावन्य 615 प्य	भूलाभूसर्		नदीज लङ्कोश	581
च्यानं जाज पुष्यं 2930 यानं जाज कि 2930	धृतधनुषि शाय०		नदीतरे वीथ रटन	2670
भूवं जयोस्तीति 2387 भूवं जयोस्तीति 2387 भूवं व्याप्तिक्षित्र 2139 भूवं वर्षे स्वाप्तिक्ष्य 2139 भूवं स्वाप्तिक्ष 2139 भूवं स्वाप्	ध्यानव्याजमुपत्य		न दैवमिति संचिन्त्य	454
श्च जयस्तात	ध्यानन जल०		नद्या यद्यस्थित्रष्टं	615
भुवावती दश्च प्रोक्ता 1649 व ध्यातं पदं 4152 व ध्यातं पदं 967 ध्वस्तः काव्योरूमेरः 967 ध्वस्तः प्राप्तिस्तथा 4451 व ध्यातं पदं 967 व ध्वातं कुरूषे अ 967 व स्वातं कुरूषे अ 968 व स्वातं कुरूषे अ 988 व स्वातं कुरूषे अ 988 व स्वातं कुरूषे अ 988 व स्वातं किया अ 988 व स्वातं किय	श्चव जयास्तात	2387	नहीं नीचर्ता	814
स्वानित देश प्राक्ता 1649 ते ध्यातं पदं 4152 ते ध्यातं पदं 3999 व्यक्तिः प्राप्तिस्तथा 4451 ते ध्यातं कृरुषे र 967 ते ध्यातं कृर्योतं ते प्रत्यतं ते ध्यातं कृर्योतं ते ध्यातं कृर्योतं ते ध्यातं कृर्योतं कृर्योतं कृर्योतं कृर्योतं कृर्योतं कृर्योत् कृर्यात् कृर्योत् कृर	ध्रवमृद्भूल०		न द्विपन्ति न	1423
न स्वानं कुर्षे	श्रुवावता दश प्राक्ता	2000 Carrier St. 1900	न ध्यातं पदं	4152
न किंचित्केनचित् 4244 न कुर्यान्पराहेच्छा 1506 न पुत्रः पित्रं 1484	ध्वस्तः काव्यारुमरः	The second secon	न धानं कहाये र	967
न कश्चिचण्डकीपानां 1376 न कश्चिद्यिण जानाति 647 न कालःखड्र 1320 न कालस्य न शकस्य 3988 न क्रिचित्केनचित् 4244 न कुर्यान्यराच्छां 3943 न कुर्यान्यराच्छां 3451 न पुनः पितरं 1484			नन् संदिशोनि	3440
न कश्चिचण्डकोपानां 1376 नन्दनित मन्दाः श्रिय० 381 4124 नन्दमित कस्य 8866 नन्दमित कस्य 8866 न पङ्करालेपं 83 988 न पाणिप्रच्छाद्यं 3943 न कुर्यान्यरदारेच्छां 1506 न गुत्रः पितरं 1484	ਕ ਕ		नन्दद्वयेन्दवर्णा ०	1988
न किंदिंग जानाति 647 नन्दन्ति मन्दाः श्रिय० 4124 न कालःखद्र० 1320 न पङ्कैरालेपं 83 न कालस्य न ज्ञाकस्य 3988 न पाणिप्रच्छाद्यं 3943 न कुर्यान्यरदारेच्छा 1506 न पुत्रः पितरं 1484			नन्दनरेन्द्र ०	381
न काल:खड़ ०	न कश्चिचण्डकापानी		नन्दन्ति मन्दाः श्रियः	4194
न कालस्य न शकस्य 3988 न किंचित्केनचित् 4244 न कुर्यान्यरदारेच्छां 1506 न पुत्रः पितरं 88 न पाणिप्रच्छार्यं 3943 न पुंसकमिति 3451 न पुत्रः पितरं 1484	. न कश्चिदाप जानाति	647	नन्दयति कस्य	3866
न किंचित्केनचित्	न कालःखद्भ०	1320	न पङ्किरालेषं	83
न कुर्यागरदारेच्छा	न काल्रस्य न शकस्य	3988	न पाणियच्छायं	3943
न पुत्रान्यर्थार् कार्यान्य विश्वार व	न कि।चल्कनाचन्	4244	नपुंसकमिति	34.51
न कुयादाभचारा० 1526 न पुत्रत्वेन पूड्यन्ते 1486	न कुयान्यरदार्च्छा	1506	न पुत्रः पितरं	1484
	न कुयादामचारा०	1526	न पुत्रत्वेन पुड्यन्ते	1486

	7 80 4		11111
न पुत्रायत्तमेश्वर्य	1524	न श्वेतांशुवदन्धः	3046
न प्रार्व्यं सिध्यति	2776	न संपत्तिकिया॰	337
नभो जिघ्नित ये	1704	न सा विद्या	1344
न मदाव्यसनैः क्षीवः	1507	न सा सभा	4204
न मया गोर्स॰	540	न सोस्यतिशयो	300
नमस्त्ङ्गःशिरश्रुम्वि	60	न सारूयसी ०	1511
नमस्यामा देवा ०	436	न स्त्रीजितः प्रमुदः	324
न मातरि न दारेषु	1472	न स्थातव्यं	614
नमामि माम॰	543	न स्नानमाचरे द्भुक्ता	2764
न मुग्धदयिता०	183	नष्टान्वेषे गच्छतां	3080
न में दुःखं	3456	म हया न च	1470
नमो भगवते	2347	नहींदृशं संवननं	4272
नमो भगवासाय	3190	नाकारं न निरा॰	4627
न यत्र गुण्वत्	1194	नागर्केसरपुष्प०	3239
नयननिपाते ०	3555	नागकेसरपुष्पाणां	3185
नयननीरज कि	3336	नागच्छिति प्रिय॰	3064
नयनपथिनरो०	594	नागपचाणि	545
नयनमसि जना॰	755	नागविद्येषे	2885
नयनविकरिर्न्यं	3765	नागानां जितरे	3049
नरकेभ्यः समु॰	715	नागेन रुक्मं	620
न रथा न गजा	1907	नामि मुखेनोपधमेन्	1498
नर्पतिहित्	1353	नागिम्तप्यति काष्ट्राना	2721
नर्गांसवसारक्ष्रिः	2304	चारिका बहात तीपनी	3752
नर्भास्यत्यार्यान्तकं कार्यं	2594	नातः परं कल १	433
न रागाणां	2060	नात्पर्धसर्थो •	1073
नराणामिव वृक्षाणां	2286	ज्ञानां निवासं	
नराणामिव वृक्षाणा	3301	ਜਾਮਾਰ, ਅਮਿਰ:	4428
निलनीदल॰	557	चाराविधारित	2296
न लोकायतवादेन	1521	ਜਾਹਿ ਸ਼ਾਰਟਰੇ ਹ	2803
न लाकायतबादन	2083	जारिएकास्त्र तती	4394
नवं वयो हारि	4229	THORIGITY & UNIO	4412
नवद्वारं महा०	73	ਤਾਹਿਰ ਕਾ ਨ	3189 924
नवनीलमेघ॰	4360	च्यान भारति ।	4393
नवमं ब्रह्मचकं	339		
न वित्तं दर्शयेत्	346	न्तरम् स्त्राधा	4415
न विना परवा॰	1965	- जारे पनक्ति दे र्य ••••••	2533
न विवेकं विना	1301	जिल्ला सहित्	4302
न विश्वसेदिमचस्य	377	- माजा भवि·····	4151
न विषममृतं	1705		4395
न विष्किर्नित ये	152	प्राप्ति निर्देश	3617
नवोक्तिजाति० ू	10	-mm3 marino	3186
न शार्क्षरपद्धतिः	2445	चित्रतन्त्र	38
न ज्ञिवाय ज्ञिवा	4429	न्या गायवन्य ०	1432
न जीते नाति		नालस्यप्रसरी	1137
न भुणोति यदा	4490	। गालस्वयस्य	

शार्क्नधरपद्धतिः

नालिङ्गनित कुच०	1243 1	Grani	0001
नालीका लघवी	1788	निम्बत्रयं समा॰	2094
नालेनेव स्थित्वा	859	निम्बपच्चवचा०	2969
नात्यायसि	100000000000000000000000000000000000000	नि।मेत्तमु०	360
नावज्ञानादवैदग्ध्या०	211	निमीलनाय पद्माना॰	743
नाञ्चयति घोणसीय ०	1077	नियोगिनः क्षत्रिय०	2508
नासाभ्यूमध्यदेशे	2937	नियोगिभिवना	1332
नासिका वकतो	4396	निरङ्गं रै।प्यपचा०	4639
नास्ति यज्ञः स्तियाः	4589	निरङ्गाः काञ्चिपाण्या ०	4623
नास्य भारग्रहे	606	निर्यूकं जन्म	568
नास्योच्छ्रयवती	961	निर्थकं जन्म	762
नास्त्यन्या तृष्णया	906	निर्वद्यानि पद्यानि	146
नारं मध्ये च चार	422	निरुपद्रविनिष्पत्ये	2526
नाहं मांसं न चा०	4210	निर्गच्छन्नेव	4332
नाहं रक्षी न भूतो	4088	निर्गत्य तोयादिध ॰	2376
नि:शेषच्यत० नि:शप्पा ववनं	3508	निर्गुणेष्वि	232
नि:श्वासा वदनं	3543	निगुण्ड्याः सह ०	2987
नि:श्वासोच्छ्रासपुक्तो	4489	निर्दोषः शब्द०	1855
निःसरत्युदरतो	2720	निर्ममत्वं विरागाय	4421
निःसारस्य पदार्थस्य	481	निर्योद:सलिलां	2169
नि:सृतोहं करिष्यामि	4327	निर्यान्त्या रतिवेदमनः	3728
निःस्नेहो याति	4100	निर्विकल्पे पदे	4480
निखिलेष्ट्रापि या		निविद्योषं यदा राजा	1368
निच्छिल्लिदारितं	3006	निर्विषोपि यथा	1297
निज कर्निकर ०	752	निर्वृत्ते सर्तोत्सव०	3709
निजनीजेन रतान्ते		निर्वेदाय न्प०	2525
निजां शुकावृतां	3734	निच्योजा दियते	3750
निजों कायच्छायां		निविज्ञात्यर्धमार्गे	2625
नित्यं च सान्त्वयेदेनं	1593	निवृत्तिः सुर्त०	45
नित्यं ब्रह्म यथा	1558	निर्शिथे लीनानां	3892
नित्यं वा सेव्यमाना ॰	3138	निष्कन्दामर्विन्दिनीं	1214
नित्यमामलके	627	निष्कलङ्कलर्य	464
नित्यमाचरतः	4138	निष्कारणं निज्ञान्ते	1669
नित्यमास्यं शुचि	612	निष्कारणं यः प्र०	2426
निदाध्वारदो०		निष्कारणं संमिलिता	2494
निद्रादी जागर ०	A CONTRACTOR OF THE RESIDENCE OF THE PARTY O	निष्पेषोत्यमहा०	1055
निद्रार्धमीलित०	3468	निष्प्रत्यूहमनत्य०	124
निभिदेवमहीपानां		नीचः समाश्रि॰	356
नि न्दन्तु नीति ०		नीचेषु यावनी	559
निन्यानि लोहकृद्धल०	** O S O	नीचरवरोहन्त०	2546
निपत्य युधि	1607	नीचैर्यान्ती नीचं	2700
निपाने गोचरस्थाने	1589	नीरं वर्तेलमुर्वी	2807
निषीयमान्स्तब्का	3806	नीरतीर्थे तटस्थ	2417
निम्नकल्को भवेत्	4657	नीरन्ध्रं परिरभ्यते	3670
निम्न कि बहुनी	1040	नीरसान्यपि	294

नीरस्याधी भूमे ०	2806	न्यस्तानि दन्तवलयानि	3333
नीरागा मृगलाञ्छने	3488	न्यासापहर्ता	721
नीलिपण्डसमाङ्गं	4626		A COMPANY
नीलीं हरिद्रों	2112	, ч	A COLUMN
नीलोत्यलदल०	180	पक्षवंद्रात्वचा	
नीलोयलाभ०	4122	पक्कान्नमिव राजेन्द्र	1340
नीवार् प्रसवा ०	918	पक्षावुत्क्षिप्य	573
नीहाराकरसार०	772	पक्षे भक्ष्यग्रहणं	2710
नीहाराचण्ड०	2158	पक्सालीपिङ्ग ॰	99
नृनं दुग्धाब्धि	251	पङ्कुज जलेषु	1134
नूनं बादलछा इ	550	पर्केजासनलयेन	3142
न्न गांदलधार	3452	पङ्कानुषद्भं पथि	3917
नूनमय म पापः	3298	पार्द्धिमध्ये तु	2159
नृणी प्रयाण भव	2603	पञ्चतं तनुरेतु	3428
नृषा प्रयाण भय	3888	पञ्च धाराः प्रवध्यामि	1692
नृत्यचन्द्राकाण	1390	पञ्चपादस्य तुद्गाहे	1970
नृपः कामासका	4231	पञ्चिभः स्राभिदेन्तै ॰	1658
नृषस्य तस्य	1287	पञ्चभिर्रुवणै०	1785
नृपाणा च नराणा	2639	पञ्चमं कण्ठचकं	4356
नेत्ररोगाय यद्येको	2748	पञ्चमेहनि	314
नेत्रश्याय यद्यका	4255	पञ्च यत्र न	1465
नेन्द्रियाणि न	3705	पञ्चिवद्याति व	3131
नेपथ्यादिप राजते	2549	पञ्चिवंशाक्षरे ॰	1994
नेष्टो गृहोपविष्ट ॰	3942	वञ्चषष्टिसहस्राणि	1914
नैतस्याः प्रसृति • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	788	uञ्चहस्तप्रमाणेन	1640
नैताः स्वयमुप०	2225	पञ्चाङ्गं कृष्णा॰	2910
नैर्कतकोणे	2476	पञ्चामानोपये ०	2096
नैर्ऋत्यां दूता	374	पञ्चेन्द्रियम्नो	4333
नेवात्मनो विनाञां	3690	पटालग्ने पत्या नम् ०	3673
ने। वा मृदु ः	1233	पठतो नास्ति मूर्खनं	1424
नो त्तरस्यां प्रतिच्यां	1505	पण्डिते हि गुणाः	3695
नोत्सङ्गे भक्षयेत्	629	पत्ततु तवोरस्	
नोदन्वानर्थितामेति	1433	पतता यस्य वै	4583
नो धर्माय यते।	4162	पनित खड्ग	343
नोपभोक्तुमपि	391	पताका वज्रम्छि०	718
नीपेक्षितव्यो	1304	पतितान्प्रति १	2537
नो मन्ये दृढवन्धनात्	934	पतिता मस्तके	The state of the s
नो मलीमय०	820	पतितोपि करा०	486
नो रमेत रतं	3141	पतिनोपि राहु०	480
नो रिवर्न च तमो •••••••	3590	पत्युर्यत्पतिता • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	935 977
नोर्ध्वजानुधिरं	624	पच्चपुष्पफल॰	
नैश्व दुर्जन ०	362	पच्चमूलान्वितां	3030
न्यमोधन तु यवका०		पचे मनुं समालिख्य	2163
न्यस्तं यथा मूर्धि		पचाणि कण्टकशतः	1012
न्यस्य यथा शूभ भागामा	a service of	The last will be a second or the second of the second or t	

शाई धरपद्धातिः

पथि निपनितां	881 1	पिक्किताया गृह०	0500
पढं त्दिह नास्ति	1044	पह्नीभुजेपसन्ये	2538
पदद्वय यदा वर्ण ०	1975	पवनाब्जायने	2530
पदशब्दलीन०	3407	पश्चिममूलं ज्ञान्तं	1945
पदस्यः स्वर्मधात् o	1946	पश्चिमाचे कान्ते	2779
पदस्थितस्य	487	पश्चिममूले ज्ञान्ते	2790
पद्गा मक्तास्तरल०	3282	पश्चिमायां भवेत्	2760
पद्ममूर्यासनं	4431	पश्यति जिद्यति	2357
पद्मासनं प्रसिद्धं	1796	पश्यन्हतो मन्मथ ०	3356
पनसलकुच०		पर्चयोदेति वियोगिनां	3626
पनसाम्रमभूका०	2121	पाटलया वनमध्ये	1014
पत्रगाः सन्ति बहुज्ञो	2128	पाटलादाडिमी १	2129
पयासि निधिक्तं	1480	पाठापश्यावचा०	2970
पयोधराकारभरो	2134	पाठायूलं लिप्तं	
परदारपर द्रव्य ०	3927	पाठा युँलं वि॰	2916
परदारा न गन्तव्याः	667	पार्टीनः कमठः कटि०	133
परदाराभि ।	653	पाणे ताम्बधरी	4026
परमाणोराव	723	पाणी मा कुर	3461
UTILITY	4256	पाणी पद्मधिया	3803
पर्मिममुप्	72	पातः पूष्णो भवति	745
परमो महत्स॰		पाताचात ०	927
परलीकहितं	671	गतालतः किमु	4080
परस्परगुणा०	3121	पातालादूर्धगमः	2175
परस्परानु ०	1929	पातालाज विव	257
परस्परेण क्षतयोः परस्य योर्नि गच्छन्तो	3977	पातुं त्रीणि जगन्ति	4017
प्रान्तियाचा संद्वन्ता	2551	पार्तुं यस्य च दद्यात्	2869
परार्थे यः पीडा॰	690	पात्रमपात्री व	370
परिचार्कि संभित्रम	1052	पादन्यासं क्षिति ॰	760
परिचुम्बति संक्षिष्य परिताषयिता	3785	पादांशप्च०	3009
परियत्ति पयो ०	347	पादाङ्गुष्टेन भूमि	3463
परिश्रमन्त्या भ्रमरी०	3588	पादाः पञ्चनखाः	2825
गरियनमध्या स्त्रभर्। १	3914	पादाहतं यदु ०	265
परियलसुर्भिः	990	पादाहतोपि	361
परिम्लानं पीन०	3401	पादे पादे पञ्च	2826
परिज्ञुद्धामपि	. 355	पार्दे सूर्धाने	3569
परिहर्ति वयो	3275	पादे सर्वगुरा०	2066
पर्विक्ष्य सन्तुलं	. 405	पादी सुविस्तरी	1792
परेषां केशदं	. 1513	पानमक्षास्तथा	1389
परोपकार भून्यस्य	. 1478	पानीयं नालिकेरी ०	3807
पर्जन्य इव भूतानां	. 1283	पानीयं पानुमिच्छामि	530
पर्यद्भः स्वास्तरणः	. 3766	पान्त् वे। जलद०	113
पलायनमरीणां		पान्थजननी तथीमा	2677
पलाञ्चाबीज ॰	. 2947	पान्थाधार् इति	983
पलादाद्याखिनः		पापिष्ठं दर्भगाः	599
पलाज्ञाः काच्चनारा०	. 2110	पायं पायं पिब	1151
		•••	

	101	المحد المساعد	4182
पायात्पयोधि॰	134	वृप्रकृत्योः कथा	552
पार्वती नोषिता	2100	वुंसः संबोधनं	2082
पार्श्वस्फलिं॰	587	र्वुसा सुखेक ्	4207
पार्श्वाभ्यां स॰	3505	वुंसो निजमनो ०	3093
पार्डिण तु वास०	4408	पुस्कोिकलमधुरो०	71
पार्षण तु वास ॰	4437	वृद्धीभूतं प्रेम	
वार्ष्णिभ्यां लिङ्गः	4433	पुच्छे जानुनि कक्षाया	1664
पालने बालकष्टाय	2506	पुटदग्ध्यद्मिनी॰	3229
पाश्चात्रभाग ०	4022	वुण्यामी पूर्ण ०	3946
पाश्चात्यभद्माद्ते ॰	3831	पुण्ये ग्रामे	254
पाषाणखण्डेष्वपि	4099	पुत्रमि चकलत्रेषु	4089
िङ्गला कुररः स्पैः	4615	पुनः कृलाहृतं	689
विङ्गलाफेरजम्बुक्यो	2550	पुनः पिङ्गलया	4459
विङ्गलीयो धरामीर॰	2814	पुनःपुनर्दक्षिण०	2404
विङ्गलायां यदा	2812	पुनः ज्ञाकर्या	1874
पिङ्गलायामिडायां	2815	पनः सृष्टिः पने ॰	4269
पिङ्गला वा म निनदा	2654	पुनर्नवाजटा ०	3045
पिङ्गलेखापर्थू	4319	पगंदरहरिहरी ०	3633
पिचुमन्दनाग्रुसुमै०	2318	पुरंदरसहस्राणि	4163
विण्डं मन्जासु ·····	4293	परः स्थित्वा	3517
पिण्ड संस्थात	2741	पर मेकं जगति	4228
विनुमानृविनाञ्चाय	3601	परस्तादाच्छितश्चापि	1579
पिदंधति तिमिरे	4580	वराणवाणत्यागाय	3304
पिधाय कणी च	63	प्राभटस्माकं	3558
पिनाकफाणिबालेन्दु ०	3651	वरा जाकंभरी ०	2
विवि प्रिय सस॰	3216	परा सपक्षा हर्यो	1598
विष्वलीमाष॰	1783	वरा स्वर्गे सखे	1561
विष्वली सैन्धवं	538	वरो नन्नः	588
विवतस्ते द्वारा ?	2995	पलकाङित॰	1670
विवति प्रसूति • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	1211	पष्पं प्रवालीपहितं	3318
विव पयः प्रसर		पृष्पगन्धः सदा	1613
पिद्युनात्तस्करा०	2998	पद्यबद्धार्ये ०	1835
विष्टी गृहीतां च	2269	वस्वमाधारणे	2048
विष्टाः क्षीराम्बु॰	2575	वारवेषोर भिषेक ०	3337
विष्टान्त्रमञ्जूमं सर्व	1000	महोतापि न योद्धव्यं	1290
वीठीप्रक्षालनेन	10-11-11-11-11-11-11-11-11-11-11-11-11-1	प्रयांके मला०	2982
पीतं नीलं तथा	100000000000000000000000000000000000000	प्रधाकीत्पाटित	1893
वीतं यत्र हिमं		पुरुयेपराजिता०	2983
वीतस्युषारिकरणी		परणात्यरकं	4380
पीते च तिलक्षाये		पूरणाय विभि ः	2014
पीत्वा सुधाकर०		वर्णग्रन्थि सपकं	1709
वीना कटिः सुवृत्तं ॰		पूर्णानना समृद्धी	2547
वीनोत्तुङ्गप्योधराः		पूर्णे द्वातसहस्र	3985
वीयूषं वतुषीस्य	0 4 0	पूर्व गृहीत्वा व्यापारं	2743
पीलूनो फलव०	., 500	0, 0	

शार्क्सधरपद्धतिः

पूर्व चेटी ततो	4052	प्रणीतक्षाप्रणीत०	1214
पूर्व दक्षिण०	4457	प्रतिकूलनामुप०	$\frac{1314}{450}$
पूर्व दाक्षणशब्दा	2655	प्रतिक्षणसमुह्रसत्०	9667
पूर्व द्विरफपरि	3802	प्रतिगतमर्थि॰	9007
पूर्व यत्र सम	3500	प्रतिमानेषु विगुल०	$\frac{3825}{1577}$
पूर्व सार्थिमारीप्यं	1904	प्रतिरजिन प्रति॰	
पूर्वजनमजानत	458	प्रतिसूर्यदर्शनोल्काः	3760
पूर्वरूपकसीसञ्ज	2038	प्रत्यद्भणं प्रतितहः	2580
पूर्विस्मिन्दिवसे दृष्टा	2599	प्रत्यहं प्रत्यवेक्षेत	$885 \\ 1421$
पूर्वस्या कर्मदे०	9151	मृत्यालीहं तु	1421
पुर्वाभ्यस्तो मनी	4365	मत्यालीढे कृते	
पूर्वाभ्यासस्य	1878	प्रत्यासन्निविवाह०	1843
पूर्वाह्न वा पर्हि	4591	प्रत्यासन्त्रसंखी०	
पूर्वण यदि बदर्यो	9189	प्रत्युपकुर्वन्	3880
पूर्वीत्तरेण पीलो०	2211	प्रत्युरापुहतानां	260
पृच्छाशकुनं विचम	2327	प्रत्येकमेकं सत्तं	2778
पृथिविचता समारु ह्य	610	प्रथमं कियते	
वृथिवी दद्यंते	4131	प्रथमं चाप्मारीप्य	A STATE OF THE PARTY OF THE PAR
पृथुगगनकवन्भ o	3583	प्रथम पुष्पवेधं	1829
पृथुजठरललाट:	3115	प्रथमं ब्रह्मचकं	1736
पृथुतरानितम्ब॰	3095	प्रथमं योगिकं	4351
वृथिव्या कीचिकीचीति	2469	प्रथमं वामहस्तेन	1742
पृथ्वी श्रीमदनङ्ग	1260	प्रथमवयसि पति	1814
पृष्ठवन्धं स्थिरं	4419	प्रथमपुरुषे भुजंगः	1029
पृष्ठादागच्छंन्ती	2731	मध्येन न्येन	2190
पृष्टाभिमुखी पृष्ठे	2707	प्रथमेन जयेत्प्रदक्षिणातुं त्तर्०	4448
पृष्ठ च वामे	2653	प्रवन्धगात्रनिष्णातः	2389
पृष्ठ निर्मित्ते श्रवणे	2402	प्रभवति मनसि	1959
पृष्ठे पुरो वा नव	2470	प्रभुप्रसादे विश्वासं	3081
पृष्टो बूते न सांगं	1359	प्रमाणं निष्प्रमाणानां	1520
पृष्ट्वाचार्य नु तस्त्रूजां	2340	प्रसादाद्योगिनो	2774
प्रतिकी पिङ्गला काकी	2325	प्रयानि विमे यदि	4508
पीनः गुनिकं	2762	प्रयातेस्तं भानी श्रित०	2669
पीरस्यदाक्षिणान्यः	1108	प्रयोगं चापसंहारं	3404
पौरुषेयं तु यच्छाई	1759	प्रलयसहाय०	1884
प्रकीर्णकेशासनवेक्य	655	प्रवहद्दाह्मणं	510
प्रगत्भानामन्त्		प्रवीणा बाक्पटु०	
प्रजो संरक्षति नृपः	1284	प्रवृत्तिलक्षणा०	1335
प्रजा न रञ्जये ०		प्रवेशे निर्भमे चैव	
प्रजापीउनसंतापा०		प्रवेदोल्पफला सैव	2735
प्रज्ञागुप्तकारीरस्य		प्रवेशे स्यादक्षिणः	2737
प्रणस्य सर्वदेवेदां	1943	प्रशंसा महतां	2734 16
प्रणयेन यमं	4203	प्रशस्तिचित्ते शानि	2394
प्रणइयित गुडं	2875	प्रशान्तनादः शिखरे	2662
4		विद्यारप्रयादन । साखर मानाम	2002

प्रश्ने बरार्थ बिहिते 2870 प्राप्ताचित च 3884 1766 176		0,000	प्राप्ता जरा योवन॰	4165
मस्ताः कान्तिः 142 मास्त्रपदे 1766 मास्त्रपदे 1776 1	प्रज्ञान्ते नुपुरारावे	3696	प्राप्ता जरा यावन ०	384
प्रसर दल का की णें 3899 प्राप्तेष जुङ्कार ० 4253 प्रसर मिण ० 416 प्रसर मिण ० 416 प्रसर वर्ग के 4253 प्रसर वर्ग के 4254 प्रसर वर्ग के 42	प्रश्ने वरार्थ विहिते		प्राप्तानाय न	
प्रसर्दलकाकाण 3089 प्रसाद माणि 416 प्रसाद माणि 417 प्रमाण माणि 418 प्रमाण म	प्रसन्नाः कान्ति ॰		प्राप्त साद्रपद	Description of the second
प्रसाद मणि 416 प्रसाद मणि 416 प्रसाद वर्गस्य 3565 प्रसाद वर्गस्य 1369 प्रसाधनानां द्येता० 3159 प्रसाधनानं द्येता० 3878 प्रसाधनानं द्येता० 3878 प्रसाधनानं द्येता० 3648 प्रसाधनानं द्येता० 3697 प्रसाधनानं द्येता० 3997 प्रसाधनानं द्येता० 3889 प्रसाधनानं द्येता० 3889 प्रसाधनानं द्येता० 3889 प्रसाधनानं द्येता० 3889 प्रसाधनानं द्येता० 3708 प्रसाधनानं द्येता० 3708 प्रसाधनानं द्येता० 3708 प्रसाधनानं द्येता० 3708 प्रसाधनानं प्रसाधनानं 3889 प्रसाधनानं वर्गस्य द्येता० 3514 प्राधनानं प्रसाधनानं 3841 प्राधानानं प्रसाधनान 3881 प्रधावामानं प्रस्तकनं 4488 प्रधावामानं वर्गसन् 3894 प्रधावामानं वर्गसन्या० 3894 प्रधावामानं वर्गसन्या० 3894 प्रधावामानं वर्गसन्या० 3894 प्रधावामानं वर्गसन्या० 3894 प्रधावामानं वर्गसन्य	यसर्दलकाकीर्णे		प्राप्तित श्रीकार ०	1 多页的 TREE NO EAST
प्रसाद वर्गस्य 1565 प्राप्य प्रमाणकीण 2775 प्रसाद वर्गस्य 1369 प्रसाधनानां दियता॰ 3159 प्रसाधनानां दियता॰ 3159 प्रसाधनानां दियता॰ 3159 प्रसाधनानां दियता॰ 3159 प्रसाधनानां दियता॰ 3878 प्रयोण प्रसाधनानां दियता॰ 3878 प्रयोण प्रसाधनानां दियता॰ 3878 प्रयोण प्रसाधनानां दियता॰ 3878 प्रयोण प्रसाद 3962 प्रयोण प्रसाद 3962 प्रयोण प्रसाद 3689 प्रस्थान् प्रयोण प्रसाद 3689 प्रस्थान् वर्लयः कृतं 3424 प्रस्थानं वर्लयः कृतं 4079 प्राह्मदियां 4079 प्राह्मदियां 4079 प्राह्मदियां 4545 प्रसाद वर्गस्य 4545 प्रसाद वर्गस्य 4545 प्रसाद वर्गस्य 4545 प्रसाद वर्गस्य 4545 प्रमाद वर्गस्य 4546 प्रमाद वर्गस्य 4547 प्रमाद वर्गस्य 4548 प्रमाद वर्गस्य 4549 प्रमाद वर्गस्य			प्राप्य ज्ञानद ०	
प्रसाद निष्फलो यस्य प्रावि प्रावि विद्या वि			प्राप्यत गुणवत्।।प	
प्रसादो निष्फलो यस्य प्रावि विद्या व	प्रसादे वर्तस्व	The state of the s	प्राप्य प्रमाणकाण	N. Takansa Massas
प्रसाधनाना दायावि । 1138 प्रायाण प्राद्धणः 1612 प्रसाध पादी विदित । 3878 प्रायाण पुकरं 3962 प्रायाण पुकरं 1760 प्रमुत शूक्ष मेकर-द० 3791 प्रायाण पुकरं 1760 प्रमुत शूक्ष मेकर-द० 3048 प्रारच्ये रात्क 3925 प्रस्थात् स्ये यदि 2628 प्राच्ये प्राच्ये रात्क 3925 प्रस्थात् स्ये यदि 3424 प्रायाण पुकरं 3987 प्रस्थात् वळ्ये: कृतं 3424 प्रायाण पुकरं 3987 प्रस्थात् वळ्ये: कृतं 3424 प्रायाण पुकरं 3987 प्रस्थात् वळ्ये: कृतं 3424 प्रायाण पुकरं 4530 प्राव्ये क्रवं 4530 प्रस्वे दात्त मध्य० 3389 प्रस्वे दात्त मध्य० 3389 प्रसाद क्रायाण 22512 प्रायाण पुकरं 1429 प्रसाद क्रायाण 2275 प्रायाक पुकरं 2300 प्रयात पुकरं 2300 पुकरं 23	प्रसादो निष्फली यस्य		प्रायः प्रमाणमता	
प्रसारितकरे	प्रसाधनानां दियता ०		प्रायण धानना	
प्रसार्य पादी विहित्	प्रसारितकरे			
प्रसुन-पृक्ष-भेकर-द० 3791 प्रमुतियुगल० 3048 प्रस्थात्र प्रे यदि 2628 प्रस्थात्र प्रे यदि 3624 प्रस्थात्र प्रे यदि 3628 प्रस्थात्र प्रे यद्धा	प्रसार्थ पादी विहित ०		प्रायण सुकर	AND THE RESERVE OF THE PARTY OF
प्रस्तियुगल । 3048 प्रात्मिक्ष । 3048 प्रात्मिक्ष । 3048 प्राद्ध । 3048 प्रात्मिक्ष । 3048 प्राद्ध 3048 प्रा	प्रमनश्किमंकरन्द०		प्रायो योग्यं धनु ०	12.10.20.20.20
प्रस्थान् प्रे पर्वि प्रस्थान बल्धेः कृतं प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रम्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्धेन प्रस्वेदमलदिग्देन प्रस्	ਸ਼ਰਿ ਪ ਸਲ ਼	3048	प्रारब्धे रतिकेलि॰	
प्रस्थानं बलयैः कृतं अ424 प्रस्वेदमलदिग्धेन 4079 प्रस्वेदमलदिग्धेन 526 प्रहर् वर्तता मध्य 3889 प्रहर् वर्तता मध्य 3889 प्रहर् वर्दता मध्य 3889 प्रहर् वर्दता मध्य 3889 प्रहर् वर्दा मध्य 3889 प्रमाना वर्दा मध्य 3889 प्रमाना वर्दा अ889 प्रमान वर्दा वर्दा अ889 प्रमान अ889 प्रमान वर्दा अ889 प्रमान अ889 प्रमा	गम्भातम्भे यदि	2628		
प्रस्तेदमलदिग्सेन 526 प्रावृत्त क्वल प्रावृत्त क्व	गम्भानं वलयेः कतं	Control of the Contro	प्रावरणैरङ्गारे०	
प्रहर्रात न पञ्च॰ 3889 प्रहर्रावर्ता मध्य॰ 1429 प्रहर्रावर्ता मध्य॰ 1429 प्रहर्रावर्मयं 1429 प्राक्षाम्यमस्य व्यापि॰ 1565 प्राक्षाम्यमस्य व्यापि॰ 1565 प्राक्षाम्यमस्य व्यापि॰ 1565 प्राक्षाम्यमस्य व्यापि॰ 1565 प्राक्षान्यमस्य व्यापि॰ 1565 प्राव्याम्यम्य विष्णं मूलं 2772 प्राच्यां दीर्ध मूलं 2772 प्राच्यां दीर्ध मूलं 1899 प्राच्यां रक्ष 1899 प्राच्यां रक्ष 1899 प्राच्यां पक्ष 1899 प्राच्यां पक्ष 1899 प्राण्णात्राचां चिष्णयाण 3089 प्राण्णायां चिष्णयाण 4297 प्राण्णायामं विना 4417 प्राण्णायामं विना 4442 प्राण्णायामं विना 4456 प्राण्णायाममस्य युक्तिस्तु 4466 प्राण्णायामाचरः 4381 प्राण्णायामाचरः 2590 प्राण्णायामाचरः 4381 प्राण्णायामाचरः 4381 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामाच्रं 4381 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामाचरः 4381 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामाचरः 4381 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4438 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4438 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं विच्रां 4447 प्राण्णायामं विच्रां 4448 प्राण्णायामं	गावेटमलदिश्वेत		प्रावृत्य केवलं	
प्रहर्रावर्गा मध्य० प्रविद्याच्याय पर्वा प्रविद्याच्याय पर्व प्रविद्याच्याय पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्वा पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्व पर्व पर्व पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्वा पर्व पर्व पर्वा पर्व पर्व पर्व पर्व पर्व पर्व पर्व पर्व	गर्यात च पञ्च०	526	प्रावृषेण्यस्य मालिन्यं	
प्रहर्राच्यानियं	महाविद्या मध्य	3389	प्रासादशैलद्रम०	The state of the s
प्रकारियान्य व्यापि० 4545 प्रयक्तियान्य व्यापि० 2564 प्रयक्तियान्य व्यापि० 2544 प्रयक्तियान्य वाद्वी विषय विषय विषय विषय विषय विषय विषय विषय	मन्तिहणानियां	1429	प्रियङ्गाञ्जा०	
प्राक्तारगोगुर व	महार्यामा लावि०	4545	प्रियङ्गेंबरककारी	
प्राचीनामलक व	प्राकाम्यमस्य ज्यान	1565	प्रियञ्चातपटस्तेय ०	
प्राचानाम् विभि मुलं प्राच्यां रक्ष प्राच्यां रक्ष कि	प्राकारगापुर	2230	प्रियसंगमाय वाहों:	ALTERNATION AND PROPERTY.
प्राच्यां रक्ष	प्राचीनीमलक व्यक्ति	and the same of th	प्रियसिव विपद ॰	
प्राणातिपातं स्तैन्यं 5089 प्राणातिपातं स्तैन्यं 5089 प्राणाताना च प्रियाया० 5089 प्राणापानमयी 4297 प्राणापाना नाद० 4417 प्राणापामं विना 4442 प्राणायामस्य युक्तिस्तु 4456 प्राणायामस्य युक्तिस्तु 4466 प्राणायामान्यः 4381 प्राणायामान्यः 4381 प्राणायामान्यः 4581 प्राणायामान्यः 2590 प्राणायामान्यः 2590 प्राणायामो लघुस्तेता 4438 प्राणायामो लघुस्तेता 4447 प्राणायामो लघुस्तेता 4447 प्राणायामो लघुस्तेता 4447 प्राणायामो लघुस्तेता 4447 प्राणायामो ह्यस्तेता 4447 प्राणायामा व्यस्तेता 4447 प्र	प्राच्य दाभ मूल		प्रियमखिंसदशं	The state of the s
प्राणाना च प्रियाया	प्राच्या रक्ष		पियम्य जिक्षा	
प्राणाना च प्रियायाण येथ प्रश्नामा व प्रयायाण येथ प्रश्नामा व प्रयायाण येथ प्रश्नामा व प्रयायाण येथ प्रश्नामा व प्रयाव प्रवाव व प्रयायामा व प्रयाव प्रवाव व प्रयाव व प्य	प्राणातिपति स्तन्य			
प्राणायाना नाद ० 4417 प्राणायाना नाद ० 4442 प्राणायामं विना 4456 प्राणायामस्य युक्तिस्तु 4466 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामानरः 4381 प्राणायामानरः 2590 प्राणायामा लघुस्ते को 4447 प्राणायामा लघुस्ते के 4447 प्	प्राणाना च प्रियाया है			
प्राणायामं विना 4442 प्राणायामस्य युक्तिस्तु 4456 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामानरः 4381 प्राणायामाएकं 2590 प्राणायामो लघुस्तेको 4447 प्राणाश्चामभिसर्नती 3612 प्राणेश्चामभिसर्नती 3441 प्राणेश्चानः समान० 4313 प्राणो हि दश्चा 4314 प्रातः कुर्ज्ञभूर्ण 3254 प्रातः सीमन्तिनीना 3731 प्रातिभः श्रावणो 4523 प्रातिभः श्रावणो 4523	प्राणापान् मया	1	णियातिम्हित्	3447
प्राणायामस्य युक्तिस्तु 4456 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामा दश्च 4381 प्राणायामा दश्च 4381 प्राणायामा एकं 2590 प्राणायामे लघुस्तेको 4438 प्राणायामो लघुस्तेको 4447 प्राणायामो लघुस्तेको 4447 प्राणाश्चामे तश्चस्तेको 4447 प्राणेश्चामभिस्तरन्ती 3612 प्राणेश्चा तिज्ञासिरियं 3441 प्राणेश्चा तिज्ञासिरियं 3441 प्राणेश्चा त्रिज्ञासा 4313 प्राणो हि दश्चा 4314 प्रातः कुष्ट्रजञ्जूण् 3254 प्रातः सीमन्तिनीनां 3731 प्रातिभः श्वानणे 4523 प्रातिभः श्वानणे 4523	प्राणापाना नाद०	TELEVISION OF THE PARTY OF THE	गीनीतरातवेषः	2556
प्राणायामा दश्च 4466 प्राणायामा दश्च 4381 प्राणायामात्ररः 4381 प्राणायामाष्ट्रकं 2590 प्राणायामाष्ट्रकं 4438 प्राणायामा लघुस्त्वेका 4447 प्राणायामा लघुस्त्वेका 4447 प्राणायामा लघुस्त्वेका 4447 प्राणाश्चामिस्तर्ना 3612 प्राणाश्चामिस्तर्ना 3441 प्राणाश्चानः समान॰ 4313 प्राणा हि दश्चा 4314 प्रातः कुष्रजञ्जूर्ण 3254 प्रातः सीमन्तिनीनां 3731 प्रातिभः श्रावणा 4523 प्रातिभः श्रावणा 4523	प्राणायाम विना		गेनभमे विरेके	600
प्राणायामान्नरः 4381 प्रेषकः प्रेष्यकः 4004 प्राणायामान्नरः 2590 प्राणायामाष्ट्रकं 4438 प्राणायामार्थकं 4438 प्राणायामा लघुस्वेकाः 4447 प्राणायामा लघुस्वेक	प्राणायामस्य युक्तिस्तु		में मानि गर्	364
प्राणायामाष्ट्रकं 4438 प्राणायामाष्ट्रकं 4447 प्राणायामा लघुस्तेको 4447 प्राणायामामा लघुस्तेको 4447 प्राणायामामामामामामामामामामामामामामामामामाम	प्राणायामा दश		मेलकः मेलाकः	4064
प्राणायामी ह्युस्वेको 4438 प्राणायामी ह्युस्वेको 4447 प्राणायामी ह्युस्वेको 4447 प्राणायामी ह्युस्वेको 4447 प्राणायामी ह्युस्वेको 3612 प्राणायामी ह्युस्वेको 3612 प्राणायामी ह्युस्वेको 3612 प्राणायामी ह्युस्वेको 3612 प्राणायामी ह्युस्वेको 3441 प्राणायामी ह्युस्वेक	प्राणायामान्नरः		मोजागीनाम्बिन्द्	3924
प्राणायामी लघुस्वेका 4447 प्राणायामी लघुस्वेका 3612 प्राणायामी लघुस्वेका 3612 प्राणायामी लघुस्वेका 3612 प्राणायान विज्ञासिरियं 3441 प्राणायान समान 4313 प्राणायान समान 4313 प्राणायान समान 4314 प्राणायान समान 3254 प्राणायामी 3254 प्राणायाम	प्राणायामाष्ट्रकं		माच्यावारापर्य	4071
प्राणायामी लघुस्तेको. 4447 प्राण्यामी लघुस्तेको. 4447 प्राण्यामी लघुस्तेको. 4612 प्राण्यामीभसर नती 3612 प्राण्यामीभसर नती 3441 प्राण्यानाः त्रिकासिरियं 4313 प्राण्यानाः समान॰ 4314 प्राण्यानाः समान॰ 4314 प्राण्यानाः त्रुष्याच्या 4314 प्राण्यानाः त्रुष्याच्या 4314 प्राण्यानाः त्रुष्याच्या 4314 प्राण्यानाः त्रुष्याच्याच्या 4314 प्राण्यानाः त्रुष्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच	प्राणायामदिहेहोषान्		प्राहर्द्धानुस्या	3157
प्राणेश्वामिभसरन्ती 3012 प्राणेश्वा विज्ञप्तिरियं 3441 प्राणोपानः समान॰ 4313 प्राणो हि दश्यथा 4314 प्रातः कुष्टरजश्रूणं 3254 प्रातः सीमन्तिनीनां 3731 प्रातिभः श्रावणो 4523 फलं गृहीत्वा सहसा 2613	प्राणायामी लघुस्तेको		प्राढ वयास	
प्राणेश विज्ञासिरियं 3441 प्राणोपानः समान॰ 4313 प्राणो हि दश्चा 4314 प्रातः कुष्टरजश्चर्ण 3254 प्रातः सीमन्तिनीनां 3731 प्रातिभः श्रावणो 4523 फलं गृहीत्वा सहसा 2613	प्राणेश्चामभिसर्नती		प्रक्षाकादुम्बर् ०	
प्राणोपानः समान॰	प्राणेश विज्ञप्तिरियं		ष्ट्रावायत्वा तता	
प्राणो हि दश्या	प्राणीपानः समान्		ष्टुतम्क दुत्	
प्रातः कुष्टर जशूर्ण	प्राणी हि दश्धा		ष्ट्रतमक भव ०	
प्रातः सीमन्तिनीनो 3731 प्रातिदेनेज्ञाभिमुखो 2421 प्रातिभ: श्रावणो	प्रातःक्ष्टरजशूर्ण		प्रुतश्च गुरुरकत्र	2020
प्रातिभ: श्रावणा 4528 फलं गृहीखा सहसा 2613	प्रातः सीमन्तिनीनां	The second secon	फ	
प्रातिभः श्रावणो 4523 फल गृहात्वा सहसा 1576	प्रातिदेनेशाभिमुखी			9619
ਸ਼ਗਾ: ਇਸ਼ਾ: ਸ਼ੜਤਰ 4112 फੁਲੰ ਰ ਗੁਫ਼ ਾ 1770	प्रातिभः श्रावणो		फल गृहाखा सहसा	1776
प्राप्ताः । त्रयः स्वर्णे व्यापानाः वयापानाः	प्राप्ताः श्रियः सक्तल	4112	फिल तु शुद्ध ॰	1770

शार्द्गधरपद्धतिः

फलं दूरतरें०	1048	वालग्रहोपद्मामनं	34
फलकुसुमपच्च०	2313	वाला तन्वी मृदु०	3671
फलकुसुमविकारो	2204	वालस्यापि रवेः	282
फलकुसुमसंपदु०	2228	वाला चन्दनमालिका०	3529
फलस्य पायनं	1782	वालार्क प्रेतभूमं	628
फलान्यनेक०	3014	वालाति गीयते	3135
फलिन्यशोक	2150	वाले नाथ विमुञ्च	3554
फणिमण्डलि०	2887	वाले मालेयमुचीर्न	3829
फुळेषु यः	825	वाले ललामलेखेयं	3293
फेफ़े नगरनाशाय	2456	विडालाक्षः सुरा०	3118
फेफे हुहू भुभू	2455	विभेमि सिख सं०	3433
ط		विभ्नाणे लयि	1160
		वीजं नर्पलाङ्गोल०	2309
वकोट ब्रूमः	891	वीजधानी हणा०	2137
वदर्श कदली ॰	2109	वीजपूरक०	2122
वदरी रोहित्०	2213	वीजपूरदलं	2081
वद्धः कर्मगुणैः	4322	वीजमाम्त्रादिवृक्षाणां	2290
वद्धपद्मासनी	4593	वीजेरङ्क्रितं	856
वद्धसिद्धासनी	4602	वुद्धिपूर्वे त् यङ्जानं	4402
बद्धस्य द्रव्यानि०	2738	बुद्धेरहे नतः	4275
बद्धा चर्मतृणाभ्यां	2287	बुढ़ी कलुष०	1319
वन्धनस्थापि मातङ्ग०	1209	बुद्ध ग्रा निरुध्य	4594
वन्ध्रयेत्वेचरीं	4603	वोधयन्ति न	274
वन्धाय धावतां	2461	बोलला इति	3020
वन्धूकद्युतिवान्धवी०		ब्रह्मन्ने च सुरा०	704
वब्दूलवन्दकं	2985	ब्रह्मचर्यमलीमञ्च	
बह्बूलवृक्ष०ू	2996	ब्रह्मदण्डीशिकार्क	
वर्षस्थ तपस्वी		ब्रह्मद्वारमुखे	
दर्ह रिति वका	3887	ब्रह्मविष्णुश्चिव०	
बलाजीता पार्थ	3678	बद्धाहत्या सु०	
बिळिकर्णदर्भीचाद्याः		ब्रह्माण्डं किं०	
विञिभिर्मुख्य	419	ब्रह्माण्डच्छत्रदण्डः	
व्हिर्मरीन्		त्रद्माण्डमण्डली ०	
वलेन वामी यदि		बद्या येन् कु॰	
बब्बुलान्त्स्वचं पिष्टां		बद्या हरी हरी	
बह्लैर्मृदुभियंकः		वाद्यां नारायणं	
वहिः शांत्रम०		वाद्याणं भांकदानेन	
वहु जगद पुर्स्ता०		नाद्मणक्षात्रयविद्यां	
वहुनात्र किंमुकेन		वादाणाः क्षेमकृत्येषु	
बहुभिर्वन कि		वाद्याणाञ्चात्मन्येत	
वहूँ नामध्यसाराणां	1526	वाद्मणान्भोजये०	
वहाशी वहुलीकथ	1807	नादाणाय भनु०	
वाणभङ्गं करा०वाभिर्य जडता		वादाणेषु न ये	St. Committee of the co
नाविय जिल्ला	a rettif	विद्यार्ग बद्यार्गर्थेन	1 090

1 10 11 11 11 11	01.0	10000000000000000000000000000000000000	3056
ब्राह्मण्यजागी०	616	भागं षष्टिक ०	442
ब्राह्मण्यां कुन्द०	3148	भाग्यवन्तं प्रसूर्येथाः	3287
बाह्म महूर्त प्रष०	1504	भाति विन्यस्तकह्लारः	2636
त्रुत नूतन०	262	भानुयुक्ता दिशों	675
ब्रेतन्यस्या॰	242	भावशुद्धिर्मनुष्यैः	188
ब्रुते संप्रति चाहुवाण०	1256	भासी रामिल्॰	
2.1	er ton	भिक्षो मांसनिषवणं	4061
भ	as trans	भिन्दन्तश्चन्दनालीं	3814
भक्तं रक्तं सदा	1517	भिन्दानो मानिनीनां	3722
भक्तिः प्रेयसि संश्रितेषु	3756	भीतानां परचके	2529
भक्तिप्रहृत्य द्वातुं	138	भीमञ्यामप्रतनु ॰	1147
भक्ते देवी जरे	341	भीरुः पलायमानो ०	1936
भक्त हवा जिंद	3031	भीष्मग्रीष्मर्तु०	500
महायन्मवु	2595	भक्तं स्वाद फलं	979
भगवत्या भद्रकाल्या	449	भक्तानि ये०	980
भगवन्ती जगन्नेत्रे	4287	भजदयं जिघ्नति	2438
भगस्तु वैष्णवी	3418	भः पर्यङो ।निज॰	4097
भागिन मदनः श्री॰	4003	भूतानि यानीह	2973
भगीर्थाद्याः	1244	भूनागलङ्जा॰	3000
भग्नासु रिपुसेनासु	3598	भूनारी काञ्चन ॰	730
भङ्क्तवा भौतुं न	3681	भूपानां धनिनां	2817
भजन्यस्तिल्पान्त	2901	भूपानां रसिकानां	2978
भाष्टिणि रिणि	3771	भूपाली हरिपाल०	2058
भद्रं तस्य तरोः	581	भूमि गतोपि जीवति	2783
भद्रं ते सदृशं	3895	भूमिर्मित्रं	1299
भद्रात्र ग्रामके त्वं	1562	भूमी चाश्रसकृ०	3058
भद्रो मन्दो मृगो	50	भूमी लग्नमही०	2499
भयानकथ वीमत्स०	2645	भूयो गर्जित०	787
भयोग्रमे दीप्तदिशि	720	भूरिभारभरा॰	562
भर्नृषिण्डं	3961	भूरणुदिग्धा नव०	3980
भर्तृपिण्डानृण०	3040	भूजीः परोपकृतये	1056
भह्रातकं समादाय	3228	भूसंपर्करजो०	1274
भल्लातकवृहती ०	1780	भूस्गृग्वालिधराताम्म॰	2838
भन्नेन हृदयं	1000	भृद्गर्जः कन्यायां	3219
भवति हृदयहारी	1008 2365	मृङ्गाङ्गनाजन०	799
भवन्त्यवासा	178	भेकेन कणता	1177
भवभूति ॰	2745	भेकै: कोटर शायिभिः	777
भवेद्रकानां शकुनो		मेक्षं गृह्ण-गृह्०	4559
भवेर्युः इयामलाः	3071	भैरवः पञ्चमा	2052
भषन्दिनेशाभिमुखः	2422	भागान भुक्ता	4150
भषन्नभीक्ष्णं	2439	भोजनं प्राप्य	4034
भस्यन्यामेलितं	2291	भोड्यं भोजन्	490
भस्माङ्गुलि॰	4063	भो भोः करीन्द्र	925
भरिमतदम्धडवलिन ॰	2679	भी भी: कि किम ॰ ·····	
भस्मोढूलन॰	2362	। मा भाः कि किस र	M + 1 / 3

शार्क्षधरपद्धतिः

भो भोः श्रीभोजदेव	1252	मण्डपनन्दावर्त ०	2145
भो हंसास्ता॰	807	मण्डलीकृत्य	569
भ्रमन्वनान्ते	817	मण्डाय साहा इति चन्दनम्	2343
भ्त्रमय जलदा०	3453	मत्ताः शरदृती थानः	2424
भ्त्रमर् भ्त्रमता	818	मत्तेभक्रमपरि०	3693
भ्त्रमरान्योक्तय०	24	मत्तेभकुम्भपरि॰	3951
भ्रमरी कथिता	1848	मत्स्यकालवसामांस॰	2293
भ्त्रमात्प्रकीर्णे	3913	मदनदहनथुष्यत्०	3413
भ्रष्टं नृपतिकिरीटा०	1105	मदन्मवलाक्य	824
भ्त्रातः कष्टमहो	4164	मदर्थसंदष्टमृणालः	4013
भ्रातः काञ्चनलेप०	1193	मदेकपुत्रा जननी	4012
भ्रातः कीर	876	मधुकरगणश्रुतं	829
भ्रातः कोकिल	851	मधुकर तव	815
भ्नातः पञ्चर् लावक ०	1206	मधुककुसुमगुङ्जा०	2284
भ्वातः पान्य पथि	3406	मधुगन्धिरतः	3099
भ्त्रातः पान्थ प्रसीद	3894	मधु च विकसिते॰	3953
भ्रातर्थात०	394	मधुजीरक्गोरम्भा०	2847
भ्तातर्गाम्यकुविन्द०	1184	मधुतगरगार०	3226
भ्रातश्चन्दन	993	मधुपानमदे	3177
भ्रान्तं याचन०	421	मधुयष्टिसिता०	2283
भ्राम्यचीत्कार्चक्र ०	3857	मधुर्या मधु०	547
भाम्यञ्जले घटो		मधुसैन्धवकल०	3213
भ्ताम्यते यन्निरा०	4527	मधुहा ग्राम्०	712
भ्ताम्यनमन्दर् ?	114	मध्य पृष्ठाश्रितेः	2073
भुकुदीकुटिलललाट०	4032	मध्यत्रिवलीत्रिपथे	3346
भुवे: काचिक्रीला०	3274	मध्यात्तयोर्मण्डलयो०	2385
भ्रूचकं सप्तमं	4358	मध्याद्रुयोरेक०	2384
भूचातुर्यात्कुञ्चिता०	3954	मध्याद्वेतिखरे	3861
भूचार्वे निहितः	3502	मध्याह्ने दव०	4014
भ्रूनेत्रादिकिया	3187	मध्ये तस्मिञ्जिज्ञित्रार्	2171
भ्रूपह्नवं धनु ०	3380	मध्येदिनं वेइमनि	2488
भूभक्त रचितेषि	3540	मनिस निविदाते	3381
भ्रूभेदैः कतिचि॰	3763	मनो दृष्टिगतं ज्ञात्वा	1841
भ्रूमध्यस्यापरि	4397	मनोनिवोण०	4220
भूरेखायुगर्लं भाति	3297	मनोमात्रं जगत्सर्व	4221
ਸ		मनोवाक्कर्मभि०	1883
		मन्थायस्तार्णवा०	4074
मकुरीविरचन०	77	मन्दं निधेहि चरणा	3620
मक्षिकाया विष	2961	सन्दं मुद्रितपांसवः	3871
मङ्गल्यानां तथा	4685	मन्दश्चन्द्रकिरीट०	1254
मङ्जल्बम्भसि	438	मन्दारद्वमरन्ध्रे	
मिश्चिष्ट्रातिल०	2280	मन्दार्माला०	
मिञ्जिष्टोग्रासमूल	2967	मन्दोयं मलयानिलः	3789
मणिः ज्ञाणोक्षीदः	1529	मन्त्रतन्त्रार्पित ॰	1351

	0500		9940
मन्त्रिमिति सप्त	2596	माकन्दसूल०	3249
मन्त्रयोगो लय॰	4347	मा गच्छ प्रमदा०	3496
मन्त्रेणानेन सलिल ०	2927	माघेन वि॰	185
मन्त्रोद्वावित०	4158	मा चक्र चिकि	1257
मन्त्रिणे तस्य	4230	मा जीवन्यः	266
मन्यामहे मलय ॰	1067	माणिक्यं तरणे॰	1418
मन्ये तद्रु संभाव्य	3357	माणिक्यद्रव॰	877
मन्ये मायेय०	4090	मातङ्गकुम्भसं०	3328
मन्ये समाप्तलावण्ये	3350	मातङ्गरपि यै॰	1576
मम करग्रहणाय	513	मातर्धर्मपरे	580
मया कुमार्यापि	3762	मातर्मेदिनि तात	4095
मयूरचूलिका०	3246	मा तात संपदा०	1322
मयरो वर्णकान	729	मा नान साहसं	1309
मरिचं सैन्धवं सर्पि ०	2862	माता पिता गुरू ०	1347
मरुदेशे भवति	2210	मात्लुङ्गर्जनी	2149
मरी नास्येव	1150	मानलो यस्य	4006
मर्त्यप्राक्तनपुण्यस्य	2792	मात्रा स्वस्ना दुहित्रा	654
मदियित्वाष्ण०	3004	मा त्वं तात	1310
मलदोषे समुखन्ने	2855	माद्यद्दिग्गजदान॰	1131
मलयजगन्ध ॰	3112	माद्यन्मातङ्गक्रम्भ०	4072
मलयाख्ये भवे॰	2002	मांधाता स मही ०	4002
मलयानिलमिलनो०	3788	मानवावयव०	2606
मिलिनहुतभु०	3867	मानव्याधिनिषीिखता°	3542
मलोत्सर्ग गजेन्द्रस्य	1207	मानापमानी यावेती	4550
मिलिकामुक्ल	3786	मानिनीजनिवलोचन॰	3645
मिल्रिकामालभारिण्यः	3642	मानुष्यं प्राप्य	716
मस्त्रिगुरुस्तिलघु॰	2064	माने म्लायिनि	4178
महतो प्रार्थनेनेव	220	मानो न्नतेत्यसहने ०	3547
महङ्गिराधैस्तमसा०	3594	मा भैष्ट नैते ०	3964
महाक्षीहिणिका	1917	मार्यन्त्या जनं	3365
महाग्रीवा महावन्त्री	1582	मारुते विदाति दक्षिण ०	2719
महाघोणा महा०	1701	मारुत्यां शस्तरो०	2477
महातर्ह्या भवति	1035	मारोदीक्षिरमेहि	408
महात्मानोनु॰	223	मार्ग देहि पदं	589
महानुभाव०	321	मार्गे कर्दम०	963
महापथं प्रवि०	4400	मार्गे पङ्कचिते	3614
महाप्रलयमाह्त०	4073	मार्गी भूरिमर् ०	776
महामुद्रां नभी ॰	4407	मार्जार महिषयुद्धं	2579
महिषीमलमिलित्	3230	मार्जाराक्षः कपिलः	2830
महिष्या हृष्ट्या	1342	मार्जारी हिमवालुका	3261
महीधृतसुगन्धाश्च	4683	मांसं मृगाणां	1536
महीपतेः सन्ति	167	मसिवेधं ततः	1737
महेशस्त्री धत्ते	1058	मासि मासि समा	483
महादेयं पञ्च०		माहिषकरीषमूत्रे०	2297
-1614 - 1-d			The Western

शार्क्षधरपद्धातिः

माहिषघृतसह०	3224	मुत्रं विधायाभिमुखं	2599
मितं ददाति हि	4011	मुखों हि जल्पनी	417
मितमायुर्वयो	4092	मूर्छितं नैव विकलं	1935
मित्रं कलत्र०	4125	मूर्तिमन्तमपि	3653
मित्रं स्वच्छतया	1554	मुर्धि तरीर्वेह	2498
मित्रह्रहः कत् ।	701	मूलं भुजंगै०	999
मित्रस्वजनवन्धनां	1438	मूलं सुवर्ण०	2914
मित्रे कापि गर्ते	3599	मूलं हि ज्ञालपर्णाः	2844
मीनकोलवसा०	2288	मृतवन्धं च यो	4416
मुकुन्द दामोदर	732	मृलादेव फलस्य	1037
मुक्ताफलं तरीः	3183	मृलाधारस्थितं	4475
मुक्ताभा नुकपाल०	106	मृगच्छागादि०	713
मुक्ती मनपरि०	3574	मृगय्म्गयां गच्छन्	2713
मुखं तस्याः स्मित्	3472	मृगाङ्कायं धत्ते	3627
मुखं पाण्डुच्डायं	3422	मृगी खरं यदा	3130
मुखं विकसित्	3277	मृगी वृपमजा	3127
मुखकृतविस०	3826	मृगेन्द्रं वा	901
मुख्मात्रेण	160	मृगेभ्यो र्व्यते	902
मुखे चन्द्रकसंवीतो	1646	मृगैर्नष्टं	903
मुखेस चन्द्रकान्तेन	3371	मृगो वेनि शिशु०	The state of the s
मुखेन नोद्गिरस्यूर्ध	249	मृग्यो वा कृष्ण०	2753
मुखे यहरस्यं	1053	मृणालनाल०	4632
मुखे रथा गजा॰	1922	मृते भर्ति या	607
मुखे हारावाप्ति०	1262	मृत्युः द्यारीर्०	380
सुग्धस्य ते वद	3430	मृत्योविभेषि कि	4172
मुग्धा स्वप्नसमाग्ते	3409	मृदुसंहतताषोष्ठा	
मुग्धे कि नखरै:	3553	मृदूनां स्वादूनां	1005
मुग्धे तवास्मि दयिता	3699	मुदोः परिभवो नित्यं	
सुग्धं दोलेतिको निधाय	3419	मृद्देहिकाल्पदेहापि	
मुग्बे धानुष्कता	3654	मृद्धिक कठिने।	
मुखं प्रसार्यसि	3332	मेघाटेपिः स्तनित्	
मुञ्चात मुञ्चित कोशं	1266	मेघैमेंदुरमग्वरं	
मुञ्चता पुर्पुरा०	2382	मेघो महारिका	
मुण्डनवपन्०	2560	मेधावी वाक्पटु०	
मुण्डाः सर्वे ज्ञाभदाः	2820	मेहात शुभप्रदेश	2359
अण्डा चणकपायण -	2010	मेधैव्योंम नवा०	
मुण्डा जटा वल्कल	4173	मेरुः स्थितीति०	
पुण्डा जारला नग्न ः	4030	मोक्षण चैव	1853
मुध्यवेते वय०	42.45	मोक्षद्वारप्र०	4196
मुनः कल्याग०	3024	मोहायितं कुट्टमिनं	
मुरारातिर्रुक्षीं	1068	मो भूमिः श्रिय॰	
मुसलोलूखले	2433	माहादवाचि	50.00
मूकीभूय तमेव	843	मौनादस्तमितेव	
मूत्रं निजं लेढि	2371	मीनी पादप्र॰	

मीलि: स्वर्ण	किरीट०	1188	यथा नयति कैलासं	
	णयो	1174	यथा निज्ञा सर्व ०	
	o	2062	यथा पर्वतधातूनां	
	धिवयाच्च	1007	यथा प्रयुक्तः	4477
म्नियमाणं र		4169	यथावीजाङ्करः	1292
	-	4.	यथामिषं जले	338
	य		यथा यथा विज्ञात्य	
यः करोत्य	सकृनसूत्रं	1668	यथा यथास्याः कुचयोः	3285
यः कष्णं क	हरते	864	यथा यथैव	372
	डः श्रेतो	2822	यथा रजोभिः	4248
	हरः स एव	3768	यथार्कर्श्मिसं०	4613
यक्षः परस्त	गढवनि॰	2609	यथा वातस्य	4237
	म्बरं	2390	यथाञ्चाक्ति नि॰	4458
	विधिना	2341	यथा सोग्निस्तदमृतं	4413
	ामिष०	2612	यथा हिमप्रभा	4502
यझास्ति सि	नेत॰	4254	यथा हि साधितः	4441
यच्छक्यं ग्र	तित्ं	1308	यथेयं वाग्देवी	182
यङ्जातोसि	पया ०	758	यथैव दर्दरो	4387
यङ्जीव्यते	क्षणमपि	1481	यथैवमवमन्यन्ते	4558
यज्ञदानतप	स्तीर्थ०	685	यथैवीस्पलनालेन	4378
यतः सत्यं त	त्तो	1563	यथोदिते दिनकरे	4209
यतो गजि	न[1560	यदकीशुक्तान्तः	595
यतोयं सर्वे	जन्तूनां	3074	यदक्षिभूलता०	4059
यतो यतो इ	नदप्रे	3375	यदमी देशन्ति	244
यहकण्ठे ग	रलं	502	यदमर्श्रतेः सिन्धाः	3319
यस्करोत्यर	ति	379	यदम्बुकणमादाय	789
यहनादपि व	ត :	873	यदर्ज्यते परि०	378
यत्नीत्थापः	नमात्र∘ ःः	4056	यदस्माभिर्दृष्टं	4128
यत्पद्ममादि	त्मु तव०	3660	यदा किंचिंडज्ञोहं	4177
	शरसा	747	यदा च नदात्तरणे	2646
यस्पूर्व पवन	गाग्नि॰	1172	यदा तु स नृप॰	4232
	सायित्वं	4543	यदा लें चेन्द्रीभू:	3564
यत्र तत्र वि	ध्यता ०	2507	यदा दक्षिणेपादस्य	2356
	(नविकार:	3666	यदान्यत्र मनो	4497
	तः	1934	यदि कण्टक्हीना	2205
	गनं	4546	यदि नाम दैव०	811
	i	1873	यदि प्रियावियोगे	3449
	शरा०	3956	यदि भवति कार्णिकारः	2207
यत्सत्यवत्र	मङ्ग•्	4081	यदि मत्तोसि	936
यत्सद्भुणोपि	स्रहो॰	1198	यदि वर्ष सहस्राणि	4212
	्त्रि॰	2480	यदि वहति वामनाडी०	2723
	दिकात्मा	4493	यदि वा मधु०	3209
यथा जलं	जलेन	4494	यदि वेतसी॰	2176
यथा यजेच	तथा	4460	यदि श्वा निजपुंश्चिद्धं	2428

शार्क्सधरपद्धतिः

यदि श्वा पललं कृत्वा	2435	n. Andres	015
यदि समरमपास्य	3972	यः श्रीर्यावधि०यः पर्डिशतिवर्णा०	917
यदि सहदेवी ०	3202	यः संतापमपा०	1995
यदि स्मरामि तां	3462	यः संबद्धो हयो	809
यदीच्छिस वशीकर्तु	1426	यः सैन्ये स्मर्	1667
यदुक्तं ब्रह्मणः	1943	यशोदया मण्डित०	3721
यद्रम्यं गृरु	3567	यश्च सर्वात्मको	1231
यहदासि विज्ञि		यष्टीमधूकपूषाणि	4234
यदंडायां मरुत्तत्वं	276 2813	यश्चस्करे कर्मणि	2250
यदेतचन्द्रान्त०	1563	यस्तु प्रत्याहरेत्	1406
यदैतन्कासिन्या	4170	यस्तु भग्नेषु सैन्येषु	4465
यदेत ज्ञानमा ख्यातं	1401	यस्तु संरोपये०	1932
यदंतन्त्रेत्राम्भः	1171	यः स्नाति भूल्यां	2090
यदेव भेती जानीयात	495	यस्मादर्थिजनो	2495
यद्याप गुणाघ०	8	यस्मिदितचिर्पक्ष०	1041
यद्यपि चन्दन् ,,,,,	1995	यस्मिन्कुले यः	4628
यद्यपि दिशि दिशि	1121	यस्मिन्कुल यःयस्मिनक्षेत्रे	1925
यद्यपि न भवति	1026	परिमान्त्र कर्नार्क	2209
यद्यपि बद्धः शैलैः	1078	यस्मिनखड्गे शरीरं	
यद्यपि बहुगुण०	149	यस्मिन्देशे यथा	2791
यद्यपि शिराधिरोहात	1756	यस्मिनुचै॰	952
यद्यिष खच्छभावेन	2079	यस्मिन्नेवाधिकं	1382
यद्याददाते च विलं		यस्मिन्बुद्धुद०	1
यद्युत्तरन्तस्यन्ते	$2\frac{380}{2752}$	यस्मिन्यार्समस्तु कु॰	4536
यद्येका दक्षिणगा	2706	यस्मिन्यस्मिन्यदाः	4513
यद्वेरूप्यमनाथ०	698	यस्मिन्वंशे	363
यद्वद्वनमसिंहं	1564	यस्मिन्बस्तुनि ममता	4171
यद्वीचीभिः सृशसि	1090	यस्मिनस्थाने क्षणं	4554
यद्रात्रौ रहिंस	3741	यस्मै ददाति विवरं	
यत्र माति तदङ्गेषु	3342	यस्य कस्यापि पुष्पस्य	2243
यन्नागा मदभिन्न	681	यस्य चाप्रिय॰	1428
यन्नामकः श्वा प्र०	2381	यस्य त्रणसमा	1857
यन्निमित्तं भवेत्		यस्य धर्मावहीनस्य	666
	1461	यस्य नास्ति स्वयं	413
यन्मध्ये यच	453	यस्य पादाः सिताः सर्वे तथा	1644
यन्मुक्तामणयो०	4121	यस्य पादाः सिताः सर्वे पुच्छं	1645
यन्त्राकृष्टसुवर्ण०		यस्य प्रानः सुस्थितस्य	2440
यः पह्नवेः कीडित	154	यस्य बस्तसमा	4577
यः भीयूषसहो		यस्य यस्य तु	4652
यं प्राप्य क्षितिपः	1164	यस्य वृज्जमणेभेदे	1099
यं लोकं वाजि०	4649	यस्य वे स्तातं	4578
ययारेव समं	1697	यस्यां स केसारि ०	1213
यवातिलिनेशा०	1475	यस्याः कुसुमज्ञय्यापि	3997
गताम जलि एक्टे	2278	यस्याः संगम०	. 830
यवागू चापि पवने	4511	यस्याकण्यं वचः	. 846

यस्याङ्गानां 2895 यस्याङ्गे स्थूलरेखा 4648 यस्याङ्गे स्थूलरेखा 4663 यस्याङ्गे दृश्यते 4663 यस्याद्गे वज्ञ 968 यस्याद्गे वृश्यते 4662 यस्याद्गे दृश्यते 4662 यस्याद्गे दृश्यते 4662 यस्याद्गे प्रवहति 2800 यस्याप् वहति 2800 यस्याप् वृश्यत्गे प्रवाह्गे चित्रानुं चलित 2615 यस्याप वहत्य अद्याद्गे प्रवाह्गे 2615 यस्याप् वहत्य अद्याद्गे प्रवाह्गे 2615 यस्याप् वृश्यत्व व्याप् प्रवाह्गे 2620 यस्याप् वृश्यत्व व्याप् यस्याप व्याप् यस्याप व्यव्या युग्य व्यव्या व्यव्या युग्य यस्याप व्यव्या युग्य व्यव्या व्यव्या याप व्यव्या युग्य व्यव्या व्यव्या याप व्यव्या युग्य व्यव्या व्यव्या युग्य व्यव्या व्यव्या व्यव्या युग्य व्यव्या व
प्रस्था है स्पूर्ण स्वा प्रस्था है स्पूर्ण स्वा से स्वा है स्व के 1868 प्रस्था है दूर्य के 1879 प्रस्था से स्व से
प्रस्था विज 968 प्रगान्तकाल 4021 प्रस्था विज 1717 प्रमुख्य 1316 1228 प्रस्था विज 1717 प्रस्था विज 1261
पस्याश्यासप्रसादिन पर्धा कृष्ण कृष्
पस्याभ्यासप्रसादन 4662 पुषाक्षरोसि भीमोसि 1228 प्रस्या प्रवहति 2800 पुढा विभाने चिलिक 2615 प्रस्या प्रवहति 4579 पुढा विभाने चिलिक 2798 प्रस्या पहत्त्वभाजो 1155 पुढा विभाने चिलिक 2379 प्रस्या पहत्त्वभाजो 1155 पुढा विभाने चिलिक 2378 प्रस्या पहत्त्वभाजो 1155 पुढा विभाने चिलिक 2378 प्रस्या पिलिक 2576 पुढा विभाने चिलिक 2577 पुढा 2577 प
पस्याधा दृह्भत
पस्या प्रवहात 2500 प्रस्था प्रवहात 2579 प्रस्था प्रवहात 2579 प्रस्था प्रहत्त्वभाजी 1155 प्रद्धार्थनानाम 2878 प्रस्थावन्थ्य 916 प्रद्धार्थनानाम 2870 प्रस्थास्त्र 2870 प्रस्थास्त्र 2870 प्रस्थास्त्र 2870 प्रस्थास्त 2870 प्रस्थास्त 2870 प्रस्थास्त 2870 प्रस्थास्त 2870 प्रस्थास्त 2870 प्रस्थार 2870 प्रस्था 2
पस्याप हत्यत प्रशाप हार्यत हार्य प्रशाप हार्यत हार्य हार हार्य हार हार्य हार हार्य हार हार्य हार्य हार्य हार्य हार हार हार हार्य हार
पस्या महत्त्वभाजा 916 युद्धायनानामण प्रशासन्थ्य 916 युद्धायनानामण प्रशासन्थ्य 955 युद्धायनामण प्रशासन्थ्य 955 युद्धायनामण प्रशासन्थ्य प्रशासन्य प्रशासन्थ्य प्रशासन्य प्रशासन्थ्य प्रशासन्य प्रशासन्य प्रशासन्थ्य प्रशासन्य प्रशासन
पस्यावन्ध्य० प्रश्ता
प्रस्पासिन्नव॰ 333 पुढ ज्ञान पाक्षि० 362 पुर्य ज्ञानारिदेवानां 3726 पुर्यास्ति विंत्तं 3434 प्राचित्तव्या गुरो॰ 3434 प्राचित्तव्या गुरो॰ 4160 पुर्यात योवनमधुना 4160 पुर्यात योवनमधुना 4160 पुर्याता यान्ति च 150 पुर्वात्ते विंत्तं 3816 पुर्याता यान्ति च 1273 पुर्वात्या गुरा॰ 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या गुरा॰ 3437 पुर्वात्या गुरा॰ 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या गुर्वात्या गुर्वात्या वित्ति विंत्त अवित्या 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या गुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या अव्यात्या वित्ति विंत्र 3437 पुर्वात्या अव्यात्य 3438 पुर्वात्य 3438 पुर्वात्या 3438 पुर्वात्य 3438 पु
प्रस्थास्ति वित्तं
यस्योटजेपि वसतो 2786 यास्त्रिफलहाशकरी 2233 याः पश्यन्ति प्रियं 3434 यिनन्या गुरो० 1832 यांत योवनमधुना 4160 याताः कि न मिलन्ति 3465 याता यान्ति च 150 याताा पन्ति च 150 यातामङ्गलसंविधान० 3437 यातामङ्गलसंविधान० 3437 यातायां गच्छता 2647 यातायां विचिरि० 2727 यातायां विचिरि० 2739 यातायां विचिरि० 2640 यातास्विप वाम० 2640 यात्रीहाम सेन्य० 2672 यात्रीहाम सेन्य० 2672 यात्रिम स्था॰ 3396 यात्रिम स्थाएकचिः क 3396 या विम्बाष्टक्षिः क 3396
यास्तिफलाशकरी याः पश्यन्ति प्रियं याः पश्यन्ति याः
याः पर्यन्ति प्रियं
यान या गुरो ० 1832 या जात व्यसन 792 यात योवन मधुना 4160 वर्षात योवन मधुना 3465 याता यान्ति च 150 ये दोनेषु दया ० 228 याता यान्ति च 1273 ये दोलाकेलिकारा 3816 यात्राम झलसंविधान ० 3437 यात्राम झलसंविधान ० 3437 यात्राम गच्छता 2647 यात्राम गच्छता 2727 येन कीवित जीवे 4317 यात्राम गच्छता 2727 येन स्वां विनिहत्य 1328 यात्राम ग्राम विम्या ० 2640 यात्राम सेन्य ० 2672 यात्राम सेन्य 2672 यात्र 2672 यात्र 2672 यात्र 2672 यात्र 2672 यात्र 2672 यात्र 2672 यात्
यातं यीवनमधुना
याताः किं न भिलन्ति 150 150 ये तत्र लानाः 228 योता यान्ति च 150 ये दीनेषु दया॰ 3816 यातातः पान्य पन्याः 1273 ये दोलोकेलिकाराः 4549 यात्रामङ्गलसंविधान॰ 2647 येन केनचिदा॰ 4083 यात्रायां पच्छतां 2727 येन स्वां विनिहत्य 4083 यात्रायामुच्चरन्वाम॰ 2739 येनाहृतः समभ्येति 844 यात्रास्विप वाम॰ 2640 येनानन्दमये 908 यात्रोद्यमे सैन्य॰ 2672 येनानगिल० 837 यात्रिम प्रसादं 4455 यात्रिम प्रसादं 4455 यात्रिम प्रसादं 3396 ये प्रावण्याः 1924 यात्राव्याः 1924 येनावण्याः 19
याता यान्ति च 150 य दोनपु देया 3816 यातीतः पान्य पन्याः 1273 ये दोलफेक्किकाराः 4549 यात्रामङ्गलसंविधान 2647 येन केनचिदा 4083 यात्रायां प्रच्छतां 2647 येन जीवित जीवे 4083 यात्रायां तिचिरि 2727 येन स्वां विनिहत्य 1328 यात्रायामुच्चरन्वाम 2640 येनाहृतः समभ्येति 844 यात्रास्वि वाम 2640 येनानन्दमये 908 यात्रीद्यमे सैन्य 2672 येनामौदिन 2744 येनोन्मध्य तमोसि येनोन्सध्य तमोसि येनोन्सध्य तमोसि येनोन्सध्य तमोसि योनेन्सध्य तमोसि योनेन्स
यानीतः पान्थ पन्थाः 1273 यान्नामङ्गलसंविधान० 3437 यान्नामा गच्छतां 2647 यान्नायां गच्छतां 2727 यान्नायां तित्तिरि ० 2727 यान्नायां तित्तिरि ० 2739 यान्नायामुचर न्वांम० 2640 यान्नास्विप वाम० 2640 यान्नास्विप वाम० 2672 यान्नास्विप वाम० 1311 यान्नि मध्या० 837 यान्नि मध्या० 1311 यान्नि प्रसादं 4455 या विस्वोष्टस्विः क 3396 या विस्वोष्टस्विः क 3396 या विस्वोष्टस्विः क 3396 या न्वास्विप वास्था विस्वाप्टस्विः क 3396 यान्नायां प्रसादं 3396 यान्नायां प्रसादं 1924
यात्रामङ्गलसंविधान॰ 2647 यन कर्नाचदा॰ 4317 यात्रायां गच्छतां 2727 यन स्वां विनिह्त्य 4083 यात्रायां तित्तिरि॰ 2739 येन स्वां विनिह्त्य 1328 यात्रायामुचर न्वांम॰ 2640 येनाह्रतः समभ्यति 844 यात्रास्विप वाम॰ 2672 येनाह्रतः समभ्यति 908 योत्रोद्धमें सैन्य॰ 2672 येनाह्नतः समभ्यति 908 येनान्द्रमये 985 यात्रित्ते प्रसादं 3396 येनोन्सभ्य तमासि 985 ये पूर्व परिपालिताः 1924 येनां व्याप्ताः
यात्रायां गच्छतां 2647 येन जीवति जीवो 4083 यात्रायां तिचिरिः 2727 येन स्वां विनिह्त्य 1328 यात्रायामुद्धरन्वामः 2739 येनाहृतः समभ्येति 844 यात्रास्विप वामः 2640 येनानन्दमये 908 यात्रीद्धमें सैन्यः 2672 येनान्गेलः 837 यानि मिथ्याः 1311 योना मादिनि प्रसादं 4455 यात्रियाष्ट्रचिः क 3396 ये ग्राज्याः 1924 ये ग्राज्याः
यात्रायां तिचिरिं । 2727 यन स्वा विकास 1328 यात्रायागुचर न्वाम । 2739 येनाहृतः समभ्येति 844 यात्रास्विव वाम । 2640 येनाहृतः समभ्येति 844 यात्रास्विव वाम । 2672 येनाहृतः समभ्येति 844 येनानन्दमये 908 योनान्दमये 908 योनान्दमये 9111 यानि मध्या । 1328 विकास योग्या 132
यात्रायागुच्चर्न्वाम॰ 2739 येनाहृतः समभ्यति 844 यात्रास्वि वाम॰ 2640 येनान्द्रमये 908 यात्रीद्यमे सैन्य॰ 2672 येनान्गिलः 837 यानि मिथ्या॰ 1311 येनामादिनि 744 यान्ति प्रसादं 4455 या विम्योग्रहाचिः क 3396 ये प्रात्वावाः 1924
यात्रास्वापे वाम॰ 2640 येनानन्दमयं 908 यात्रास्वापे वाम॰ 2672 येनान्गेल॰ 837 यानि मिथ्या॰ 1311 येनामोदिनि 744 यान्ति प्रसादं 4455 ये प्रेनोन्मथ्य तमोसि 985 या विम्योष्टरचिः क 3396 ये पूर्व परिपालिताः 1924
यात्रास्तर नार्तः 2672 येनान्गेल॰ 837 यानि मिथ्या॰ 1311 येनामोदिनि 744 यान्ति प्रसादं 4455 येनोन्मथ्य तमोसि 985 या विम्लेष्टस्विः क 3396 ये पूर्व परिपालिताः 1924
पानि मिथ्या॰ 1811 येनामादिनि 744 पानित प्रसादं 4455 पा विम्योष्टम्चिः क 3396 पा विम्योष्टम्चिः क 3396
यानि मिन्य स्थाद 4455 येनोन्मध्य तमोसि 985 या विम्बोष्टरूचिः क 3396 ये पूर्व परिपालिताः 1924
या विम्बोष्टरुचिः क 3396 ये पूर्व परिपालताः
१९८७ में गालपनाः
9996 मि बिधार्वाः
9595 मिला चिमेली ।
9705 जिल्ला वल्प्या सम्
था था। पा पा पा तरहा मार्च पा तरहा
1099 n namuado
1 CCO 1 T TT T T T T T T T T T T T T T T T T
917
2016 第分元
या वहति तत्र
9 (16) (16)
यामां कटाक्षविश्वास्त्रेः 3299 यागिना शान
यामां महापि 3079 यामना स्तत्व 2559
या स्वसद्मि १७०० वास्याम्बु॰ 805

शार्क्गधरपद्धातिः

यो दृष्टः स्फुटदास्थि	1019 1	राभोरूईस॰	3096
योद्धन्यमधीव०	2616	रम्यं हम्येतलं	4114
यो न कामान्	684	र्विमाणिर्षि	
यो न ददाति	387	रविभूपविलोकने	
यो न दीर्घ०	3949		554
योनिद्वार्विनिष्कान्तो	4328	रवेः कवेः	
यो मे गर्भगतस्या०	312	रवेरेवोदय०	
योयमर्थ प्रार्थयने	1436	रवेर्भयूखेर्भि०	3838
यो राजा भवतां	1603	रसनालादिवर्णे ०	
यो बल्लभासन्न ॰	3169	रसित नहणी०	
यो हन्ति द्वार ०	1870	रसवदयृतं कः सं०	
ये। ने। श्रह्मकपाल०	111	रसार्ट्याखरा०	
significa	111	रसोनरस॰	
Į.		रही नास्ति क्षणें	
F-1-6-6-		राजनालाभिभाने	
रक्तकार्पालङ्ग	3212	राजन्द्रियस्ते	
रक्तकृष्णाम्बर्०	4581	राजन्नाजसृगाङ्कः	
रक्तं नक्तंचरीयः	3975	राजनाजमुता न	
रक्तमासमयः	4142	राजगुत्रे द्विनीयन्दुः	
रक्ताव्जपुञ्ज ०	858	राजमान्रि देव्यां	
रक्ष पात्रगतं स्नेहं	1195	राजविनोदनाले	
रक्षन्ति कृपणाः	472	राजा पृणी ब्राह्मणः	
रक्षन्ति पक्षं मुदिताः	1573	राजा नुष्टोपि भृत्यानी	
रक्षां कुर्वनि	3022	राजानी यं प्रशंसन्ति	
रक्षामालिकया बाले	3669	राजास्य जगतो	. 1231
रङ्गताले च विज्ञयो	1999	राजिकां तिल०	. 2994
रजन्यामन्यस्यां	3509	राजीकरञ्ज०	
रजसा तमसो		राज्ञां दत्त्वा तुषद्भागं	640
रटतु जलधरः	3874	राज्ञि भर्मिण	1286
रतिख्नित्वं	3745	राजो रणं नेव	2391
रतान्ते स्त्री यथात्मानं	4483	रात्रावेरण्डपत्रि ०	
रातेकृति गते		रात्रिर्गमिष्यानि	
रतिरभसनितान्त०		रात्रिसंभागचेष्टायाः	46
रत्नभित्तिषु		रात्री गृहस्योपरि	2462
रत्नाकरतनु०	1140	रात्री वारिभरा०	3891
रत्नानां न किमालयों		रामं दूर्वा०	736
रत्यानि विभूषयनित		रामरक्षां पठे०	3026
रत्नेरापूरितस्थापि		रामस्त पञ्चमे	3145
रथस्थेन गजस्थेन	1871	रामाणां रमणीय॰	3732
रथस्येकं चक्रं	503	रामाभिषेके मद०	508
र्थे च धार्ये ॰	1905	रामो नाम वभूव	120
रथेभ्यो गज्ञ०	3984	रिकाः कर्माणे	1330
रभ्याकूपतरु०	2979	रिकीकरोति पूर्ण	
रथ्या रजोहणित०	3407	रिपुरिव सखीसं०	3431
रम्भायाः मुपरिणतेः	2142	र्चिरस्वर्वर्णः	523
A STATE OF THE PARTY OF THE PAR	- Annual Control of the Control of t		

	0.180	। त्रक्ष्यस्थाने न्यसेत्काष्टं	., 1872
हुजं जीकं भयं	2452	लक्ष्यं विन्दुं न्यसे॰	. 1868
रुउन्तीनाम०	3028	लक्ष्य परिपूर्णोहं	. 340
रुरुशावविषाण ०	4616	लक्ष्म्या परिपूर्णोहं	. 1501
रूक्षस्यामभुरस्य	884	लग्ना नांशुकपह्नवं	3388
रूदस्य सिन्भुनट०	1060	लघवश्च त्या	.1 10
रूढे चेव भवेतां	2771	लघुः शुद्धो गुरू ॰	2068
रूपावर्तगातिच्छायाः	1679	लधुः शुद्धा गुरु ज्यानामा	
रूप्यपत्रसमा	4634	लघुत्रयं विरामान्तं	2014
रे कीर कैतव॰	849	लघुत्रंय विरोमान्त	1 - 0
रखया कुण्डलं	3019	लयुद्धयं गुरुधेक॰	
रं भृष्टा धार्तराष्ट्राः	4087	लघुद्रयं विरामन्तिं	
रे पद्माकर याव०	1132	लघुद्वयं । दर्गमान्य	1 -01
रे पद्मिनीदल	1133	लघुद्वयं ० समरो०	
रे वालकोकिल	847	लघुनि नृणकुटीरे	3922
रे मानङ्ग मदा॰	915	लघुर्गुस्लघु॰	1998
रे राजहंस किमिति	804	लघुगुरू लघु०	2017
रे रे ज्ञिष्ट बकॉट	895	लघुर्गुह्श्च भवति	2025
रे लाइलिक	1185	लपुर्वी गुरु०	
रेवावारिणि	922	लघोर्गुरीः पुत्स्या॰	3241
रोगार्नः क्षितो	2589	लंडजालुधातकी०	3385
ना गार्टिन भेषज्ञ	2617	लंडजो विहाय रुदितं	3759
रोगी चिरप्रवासी	404	लंडजावञ्चावनत्	2730
रोचनामीन॰	3197	लद्या दक्षिणगमना	759
रोमन्थमार्चय	949	चर्म जन्म मह	4133
रोलमस्य विराय	1011	लब्बास्यकाश्च	351
रोलमेर्न	976	लब्धोच्छ्।यो	415
रोहणाचलदीलेषु	1071	लभेत सिकतासु	2836
मोहिणीय कर ०	663	लम्बेर्व्यणेमेंबोदर्थ	3817
राहिणीसहित्	662	ललित् मुरसा तूरनती	2054
रोहितमत्स्योर्ध०	2181	लिल्ता गुर्जरी	4383
नेक्ष्मं ग्रान्थः कटिलता	2205	लवणं सरसं	3740
₽cri x 70	100	लाक्षालक्ष्म ललाद०	2854
लङ्कापतेः		लाजाः कुष्ठं नखं	2321
æड़ागते:	161	लाभं हानं विद्यति	2759
लक्ष्मणा शिखि॰	3240	लामकारि भवेदैन्द्रां	2685
लक्ष्मणो लघु० ्	3987	लाभद्शिलचिलीति	1909
लक्ष्मीकी डानडागों	3644	लाभस्तेषां जय॰	
लक्ष्मीपयोभरी०	278	लालाखुतिः सित् • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	3266
लक्ष्मीयादोनिधेः	529	लावण्यामृतदीधिका लावण्यामृतनिर्झरेण	3284
लक्ष्मीसंपर्कजातो	1139	लावण्यामृतनिझेरण	3403
लक्ष्यं चतुर्विधं	1807	िकातात स गणियात	3551
लक्ष्य पतापय		दिवनास्त् भाम	2410
लक्ष्यस्थाने धृतं		क्षिणार्थितस्तर्धक् ।	
लक्ष्यस्थाने न्यसेत्कांस्यं		लिमतीव तमाङ्गानि	3603
0447411 1470 m2.	1 acceptance		

शार्क्वधरपद्धति:

लीदव्यस्त०	592	वयं बाह्ये बार्हा	3761
लीलादोलातिखेला०	3815	वयं येभ्यो जाता०	4113
लीलास्मितेन	546	वयः प्रकर्षादुप ०	
ललितनयनताराः	3725	वयमिह परि०	308
लाकः शुभस्तिष्टत्	3969	वयस्याः क्रोष्टारः	3974
लामः सदा	428	वयावृद्धाः	334
लाभश्रदगणेन	1553	वरं दारिद्यमन्याय०	1441
ललिलीचनवारिभि०	3395	वरं प्राणाधिको	1743
लोहं प्रधानं	4672	वरं वनं वरं मैक्यं	1374
लोहप्रधानं तत्		वरं हालाहलं	259
लोहानां लक्षणं	4622	वरतहाविघट०	790
लेहितायति चादित्ये	3983	वर्मश्रीकता	1136
व		वरमसी दिवसी	3426
The state of the s		वरमहिमुखे	255
वंशः प्रांशुर्सी	1187	वर्मुन्नतलाङ्गलात्	493
वंशत्वग्जत्०		बरस्य कन्यावर्०	2367
वक्रतां विभेनतः	368	वरस्य परिणीतस्य	2740
वकादिदें। प्रहिता०	2681	वर्षणस्य फलात्	2851
वका नैप तन्		वरापि हिन०	1307
वकेण जिएसि	3818	वर्जनीयो मति०	367
वकैः कूरतेर्० वक्तं शीतकरी०	1515	वर्ज्यस्पूर्वता ०	2106
वक्लश्रीजित ०		वर्ज्येदिन्द्रियजये	1519
वक्षःपीठे निर्धिय	3928	वर्णनद्यितः	4053
वक्षस्यावरणादरः	$\frac{103}{3280}$	वर्णैः षोडद्याभः	
दक्षीय कण्डूयति	2355	वर्णिश्च सप्त०	1986
वक्ष्यन्ते प्रायंशो	4624	विधितः सेवितः किं	1033
वचा सावर्चल	3205	वर्षात मेथे नितरां	525
वज्रादिष	215	वर्षन्ति स्तन।यत्नवी	.3490
वज्जेण त्रिजगत्यते		वर्षानिमित्तं ० चेष्टाः प्रशस्ताः वर्षानिमित्तं ० चेष्टाविशिष्टा ०	2373
वटनिवदामीक ०		वर्षानिलर्जा॰	2372
वरवृक्षद्वयं	2093	वर्षामु च शर्	1412
वटवृक्षा महा०	539	वस्तास्त्रचं स्थापन	2154
वत्सकर्णः स	1806	वल्गान्तुचं व्याकुल् ० वल्मीकसूर्धनि	3698
वदनदानिनः स्पर्दो	3711	वल्मीकसंवृती	2217
वधं वन्धं रूजं ब्रुते	. 2637	वल्मीकोपमितायां	2195
वनस्पातिद्रुम०	. 2124	वल्लीनां कति न	$\frac{2180}{1061}$
वनानि दहतो	488	वहीवरत्राकच०	2483
वने जाता वनं	515	वर्यं कर्तुं यथेच्छातो	4440
वन्ध्याककोंिटका	. 2865	वसन्ति सुरलोके	686
वपुः परीणाहगुणेन	. 1103	वसन्त्यरण्येषु	945
वपुरनुपमं नामें	. 3354	वसुंधरायाः कमापि	2412
वपुर्विषम् ०	. 950	वस्तु विऋयकर्तव्ये	2763
वरुषः सुकृता०	. 4101	वस्त्रं गां च बहु	5417

वस्त्रे ग्रान्थ	1 2942	वामो विभागो निज ०	
वर्डि खरतरं	3054	वायुः परिचितो	
विद्यास्त॰	1944	वायुरिक्षिणन।ड्या	. 2722
वहे: शक्तिर्जल०	3936	वायुवचञ्चलं	. 4474
वाग्दण्डः कर्मदण्डश्च	4547	वारिणा यावता	. 2155
वाङ्कात्रु च्यते	The state of the s	वार्षा ध्वनित ॰	. 2514
वाङ्कातुर् ७५५ व्या वाङ्कातुर् ७५५ वाङ्कातुर् ७५५	TOTAL CONTRACTOR	वार्ताकवीजं घृत०	. 2299
वाचयति नान्य॰	100 Propriet (100 Propriet 100	वासः खण्ड॰	. 409
वाची वाग्मिन किं	The second second	वासः शुभ्त्रमृतु	1559
वाच्यानां च		वासः द्वालिद्वाला ॰	997
वाजी चार्गितः	1555	वासना द्विविधा	4197
वाताकीर्णविश्वीर्ण०	3856	वासनावागुरा०	4225
वातान्दोलित्	802	वासा बाह्यी वचा	2079
वाता वान्नु कदम्ब॰	3901	वासदेवे मनो	691
वाता वान्तु कदम्य		विंशत्या च नखै॰	1580
वातोद्तमुखी प्रनष्ट॰	3220	विकचकचकलापः	3288
वान्ति कहूारसुभगाः		विकचकमलगन्धे ॰	3729
वान्ति रात्री रिति		विकसित नय॰	533
वान्ति रात्रा रात्रण्या	4569	विकिर्ति मुहुः	3498
वान्त्या मूत्रपूरीषं	3600	विकीणेहार्चन्दन ०	4070
वाषीतीयं तरं	2571	विकर्ति नैव	323
वामं रोदनमाहुः	2728	विक्रमा गाति	1694
वामः पूर्व दक्षिण०	2868	विद्यारितमर्थं घट०	2777
वामकरानामिकया	2632	विधाते वचसो	4512
वामकेन यदि	1849	विद्वेशो वः स	90
वामगा दक्षगा	4645	विचारदर्पण	4208
वामनाख्यं महा॰	2761	विजयाख्या ध्रुवः	1991
वामविभागे सफलं	2691	विजिमीषुरारे	1296
वामविरावा वामे	590	विजितात्मभव	518
वासस्कन्ध॰	2545	विज्ञाभते लेढि च	2631
दामस्याधः स्फुर्ण०	2708	विजेतच्या लङ्ग	504
वामस्वरा समृद्धि	1815	विडङ्गसम्	3038
वामहस्ते तु सं ॰	2597	विद्वोमये न्यस्यति	2487
वामां दिशे दक्षिण ० वामाङ्गीकृतवामाङ्गि	62	विण्मांसभक्षादिक ॰	2630
वामाङ्गीकृतवामाङ्गि	2405	वितराति गुरुः	414
नामाङे वामचेषाश्च	2689	विदेहेषु तथाङ्गेषु	4673
वामादक्षिणगमना	Section 1 and 1 and 1	विद्या चण्डासि॰	2971
वामा प्रदीते कक्भः	2641	विद्युदाहत वृक्षस्य	2160
नामानमें निर्म	2835	विश्वदाहर्तपूर्वास्य	497
वामेन गच्छन्पाधिकः	2610	विद्यायां दुर्भदी	396
वामेन गत्वा विनि ० ००००००	2659	विद्राण रुद्रवृन्दे	112
वामेनेव श्रमं	1816	विध्रुतकणें शुनि	2633
9144(134 4(114	2638	विधे पिसेहि	499
वामे विभाग शब्द	2703	Ida Idale	1159
वामे विहिनविचारा	2704	विध्वस्ता मृग्०	G.

शार्द्गधरपद्धातिः

विनतः पूर्वकायेन	1708 I	विश्वासहन्ता।	722
विना महा विना	1015	विश्वादजीव्येपि	866
विना ज्ञाङ्गेयरं	1715	विषधरतो०	349
1वनवस्भिविह	2520	विषयाषाण०	2117
विनध्यमन्दर्	1064	विषमा मलि॰	353
19रूपादः करिसाधन	1964	विषमा हरिणा गीरा	2746
विपत्प्रशान्त्यं	TOOL	विषयुद्वारांन०	4391
विपाद वयं ०	200	विषयेष्विप कष्टो	4190
19पन्न पाद्मन्या	981	विषहीनो यथा नागो	1364
. विपलकचा गुग्र	1100	विष्टाविभश्रास्	1904
विगुलहृदया०	149	विष्णुकान्ता च	1888
विगुलहृदया० विग्रेभ्यो दक्षिणां	1880	विष्णुनाणक्षयो	4277
	1-4-111	विसंस्थुलावेज्ञा०	3173
विमश्कः शाक्नि	9399	विस्तीणीं दीर्घ०	1034
विमुञ्चन्त्या प्राणा ॰	3499	ਰਿਸ਼ਰਤਾਂ ਰਿਸ਼ਸ਼	1961
वियत्पुच्छाच्छोटो०	83	विस्तरं विरसं विहरन्ति जगत्येके	4341
विरमत धनाः किं	3898	विहाय पारुषं	456
विरमत विरमत सख्या	3432	वीणावंद्या०	325
विरम तिमिर	763	वीरोसी किमु०	3991
विरम नाथ विमुच्च	3675	वृक्वव्याघ्रतर्श्व०	9997
विरलविरलीभूना०	3718	वृक्षं क्षीणफलं	2962
विरहिवषमः कामा	3579	वृक्षस्याद्यानि०	1543
विराजनेस्यास्तिलको	3905	वृक्षमूर्भि यथा	2268
विरामान्तं द्रुतं०	2005	वृक्षां श्रिच्या महीं	4481
विलपति वया	780	वृक्षान्दे।लनमद्य	639
विलम्बिनो यत्र	2168	वृक्षायुर्वेदफलं	1216
विटासमसृणी०	582	वृक्षस्यका ज्ञाखा	2276
विलिप्तं मधुना चित्रं	2818	वृत्तार्कसूत्र०	. 2203
विलोक्य संगमे	2586	वृथा वृष्टिः समुद्रेषु	1767
विकसदसित०	1713	वृद्धकर्पास०	. 1404
विवादो धनसं०	1469	वृद्धदार्कमूलं	2940
विवाहाँको नामः	2/13	diction	1 2000
विविक्तः ज्ञान्त०	4251	वृद्धियंस्य वृद्धोन्भः पति०	980
विवेक्तः ज्ञान्त०विवेकी सघुणो विप्र०विज्ञास्य मुखीविज्ञास्य मुखीविज्ञास्य मुखीविज्ञास्य मुखी	1614	वृश्चिककण्टक०	110
विज्ञादः जाभगित्येते	2339	तिथियो यात्रणां	. 2241
विज्ञान्त्रस्थिमावो	2442	वृश्विको वस्तुमध्ये वृष्णो च समी वृत्ती	2041
विशास्त्रभानके	1838	वेगन्तव्यद्यात	. 1030
विशिष्टकविशंसा	15	वेगन्तराहरप्र	2530
विशुद्धिः कण्टं	4299	वेगादुत्सुक्रमागतेवेगो रोमाञ्च०	0009
विशोधय मही०		देणीवन्धकपार्दनी	2894
विश्रम्य विश्रम्य वन०	3390	वेणी विडम्बयति	3168
विश्रान्तो दिवस०			3378
विश्लेषाकुल	3599	वेदवेदाङ्ग० वदानु द्धरते	1333
विश्वस्य हेतु०	5.19	वेदार्थशास्त्रकाव्यार्था	80
- , , , , , , , , , , , , , , , , , , ,	O.F.	। प्रश्वसारलकाव्याया	4524

	. 4487	शतमेकीपि संधत्ते	. 1365
वेदाहमूतं पुरुषं		श्वापयः संभितस्या०	. 1302
वेदने चैव मासस्य		ज्ञाबदं कृत्वोद्दीयते	THE RESERVE OF THE PARTY OF THE
वेषथुर्मालिनं		शब्द वृत्वाशया	
वेपन्ते कपयो	. 3921	शब्दादिभ्यः प्रव	. 4461
वैद्यं पानरतं नटं	. 1542	शब्दादिस्यः भव	
वैद्यनाथ नम॰	. 4038	ज्ञब्दान्जासन् •	1
विद्यस्य गच्छतो	. 2767	शब्दार्थयोः	1
वराग्यभङ्गि ०	4027	शब्दार्थानखिलान्	
विरेचनफल०	2915	श्रामितनिखिल॰	
विज्ञाखे निरुपहते	2496	द्यार्थादीपाभम॰	
व्यडयमानकलङ्कस्य	754	श्चायापुष्पमयी	The state of the latest and the late
व्यथयतितर्।	431	शरजालाञ्चन०	
हय स्तर गोनस०	2920	शरणागनरक्षा॰	The second second
न्याकलोपि विपन	1954	शरतोमरचक्रैश	N. P. Carlotte
हमाधासथ स्तनी	1004	श्चरत्स्वभावव्याख्यानं	1
न्यामाभा व्याधवणेः	1001	श्चरित न	1
ः माधीव तिष्रति	4095	शरदि समग्रनिशाकर॰	The second second
न्याधिवित्तविनाद्या ०	699	शराणां कथितं	1774
न्याभिवधवन्ध०	21.31	श्रराश्च त्रिविधाः	4599
त्यालगाही यथा	003	श्रारीरं न नयत्येव	4382
=गालील:केशपाशः	3/04	ज्ञारीरलयुना दीप्ति॰	
व्यावृत्तं खलु	3559	श्रीग्वीतर्व्चः	3235
व्यासादीन्	200	शर्करामेन्भवं	2274
व्यासाम् १	3852	शर्करानिलगी०	
व्योक्ति सूर्भप्र	4534	शलभाः मार्साः	2162
व्याप्त पूर्वत्र	2020	श्रालभाग्वपनङ्गानां	2307
व्याषाज्ञाजि ०	1710	द्यादाकूमामृङ्मध्यें	Programme and the second
व्यापाजााजण्याः व्यापाजाजण्याः व्यापाजााजण्याः व्यापाजााजण्याः व्यापाजााजण्याः व्यापाजााजण्याः व्यापाजााजण्याः	3143	शश्मानुष्य	\$398 9556
व्रजात रात्र व्याप्त विष्य विषय विषय विषय विषय विषय विषय विषय विष	1503	जाजागरकोल०	2756
व्रजस्यवाचा पाउच	3719	द्याञाङ्कनाद्यामथ	2716
व्रजात्यपर्वारिकः	1403	राशिनखीगरि॰	3259
व्रजान्त त मूर्वव्रजान्त त मूर्व	2601	जाजी दिवसभूमरो	1530
त्रजलुर्स्ताधार त्रीडायो गान्न त०	3164	शस्त्रीनिभिन्नदेशीय	1608
ब्राडायागान्नत्र		द्याखाद्यातचित्र ०	973
श		जाखासंनितसं०	1051
		जाखोर ज्ञान्मलि॰	982
द्याकटारोपिनभाण्ड०	2785	शाखेन मित्रं कपटेन	1538
		ज्ञाणद्वयमितं चूणं	2867
राकुनः राकुनं दत्त्वा राकिरहितापि	1532	शान्तसंदेह ं	4215
ज्ञाकादरक्षि यदि	1069	ज्ञान्तस्यापगते ०	4236
शक्रादराज्य	2016	ज्ञान्तामेन्द्रीं क्रक्में	2474
213. 4110-4	1119	शान्नायां दिशि वृक्षेषु ग्राम॰	2466
शहुः सन्ति सहस्रशे	2878	ज्ञान्तायां दिश्चि वृक्षेषु शुभेषु	2468
श्चानभीतं नवनीतं	1215	शान्ताम् दिक्षु	2648
ज्ञनपदी साने	1210	बान्सति ए.स	34,54 /

शार्क्गधरपद्धतिः

शान्ते मृनमथसंगरे	3703	शुक्रीचञ्चंत्रवात०	3338
शान्तो भीमेषि	2680	बुक्दोणित०	4290
शामलाथार्जुला॰	1677	शुकेधिके भवेत्	4291
शारीरेः कुर्म ॰	717	श्चिः स्नातो विभ्न०	2136
शाङ्ग पुनर्धनु०	1757	श्चिभूमिगतं	611
शालिमण्डेन	3013	ज्विरिति परितः	3593
शालियेषु शिलातलेषु	771	ञ्जू हेम श्रदण०	3050
साल्मलानलान् ०	2846	शुद्धरागसमुत्रत्रं	1963
शाल्मलीलङ्किशा०	2279	शुद्धमूडीन॰	2034
शास्त्रसत्सङ्गः	4224	शुढेशिद्ध	3152
शास्त्राणि तावद०	2084	शुनकात्मास्मिन्	2336
शास्त्रार्थिय सकलं	4620	श्ना निमित्ताद्वि	2392
शिखास्थाने न्यसे०	1732	ञ्चभः प्रागञ्जभः	2592
शिखिप्रीवानु॰	1786	शुभः स्याध्यविद्यन्	2799
शिखिपच्छवचा०	2923	शुभवासनया चेती	4200
शियुजटारस॰	3010	शुभस्तरो यः श्म०	2396
शिरः कूर्वं च	3066	शुभादनन्तरं	2769
शिरः सुधीतं	659	ज्ञुभाज्ञुभाभ्यां मार्गाभ्यां	4198
शिर्वायां कृष्णः	79	ज्ञुभा सदेव कीवेर्या	
शिरसा धार्यमाणी	753	ज्ञुभ्त्रायाः ज्ञार्०	
शिर्मि निहिनो ॰	369	ज्ञं पार्श्वद्यं	4631
शिर्षपर्षं	2908	शुश्रूषस्य गुरू०	3770
शिरीषवीज॰		शुष्ककिटः	
शिरीषशाखिनां	2097	जूरमारोहकं कुर्यान्	1595
शिलागोरोचना॰	3199	जूदश्च बाह्मणीं	726
. शिलानालक ०	2955	ज्ञूदाश्चान्येषु कृत्येषु	
विाला सम्यम्थीत <i>०</i> .	3303	जून्यं गमने नि॰	2809
श्चितः श्वर्र्रूपेण		जून्यं वेइम चिरा०	
शिवस्य शक्ति जीवेस्ति	4503	शून्येषु चावकाशेषु	
शिशिएसीकर्		शूरोर्यशास्त्र	
श्चिष्याय मानुषं		ज्ञूलेन पाहि	
दीकारातिभय०	1473	शृङ्गारवीरकरणा०	
शीवं भूमिगृहे	3411	ज्ञृङ्गिमत्स्य०	2960
शीतः सुर्भिविर्जाः		शृणु सखि कीत्कमेकं	4058
शीनलादिव	. 3862	बूर्णोत्याश्चर्यवन्त्रीपि	4484
द्यीतार्तिप्रसर्०		र्शेफाली शत०	3207
शीतास्त्रप्तु निषिच्य ॰	. 619	दोषवासुकि०	
शीतोष्णादिभि०		द्रीत्यं नाम गुण०	. 1165
<mark>जीर्षे नर्</mark> स्योपनिष्टु ०		शोफवान्स्निम्भ०	2890
शीलाविज्ञामाह्ला ०	. 163	द्योषं गते सर्सि	. 785
्रशुक यत्तव	. 86	इयामाकपुष्पचित्राङ्गो	
शुक यचव शुक्रनुण्डच्छवि०	874	इयामा कृष्णा बाकुनि	
<u> शुक्रहरितयवानां</u>	. 3920	इणमानगर०	. 3062
गुकान्योक्तिस्ततो	25	इयामानिदीर्घजिहा 🗸	2829
		S2 6	07/5.4

	0000	पड्मिर्दन्तैः सितामे ॰	1 1699
इयामासुरभि॰	2963	पण्णां पदानां वा	1974
श्रमं च कर्वत्	1826	षण्मासात्सिध्यने	1884
श्रमयनि शरीरं	3302	षष्टिधन्वन्तरे	1819
श्रमेण चित्रयोधित्वं	1813	विश्विनवन्तर	4357
श्रमेणास्खलितं	1812	षष्ठं तुतालु	660
श्रवणाञ्चलि॰	173	षष्टीषु तैलं	
श्रवामलेच	2903		
श्रीफलसमवक्षीजा	3094	t	
श्रीभाज साम्यं तव	1253		4214
श्रीमळमण्डनं यस्य	1605	संकल्पतन्तावखिला	3495
श्रीविष्णुधर्मी ०	4689	संकेतकुञ्जभूवि संक्षोभ प्यासि	3844
श्रुनं दृष्टं स्पृष्टं	3087	सक्षाभ प्यास	4337
श्रुतिस्मृत्युक्तमाचारं	1525	संख्यानीनाः पुरा	1086
श्रुत्वा कुम्भसमुद्भवेन्	1178	संख्येया न भवन्ति	1396
श्रुत्वापि यदनभ्यासी	4188	संगतिः श्रेयसी राजन्	3114
श्रुत्वाप यदनस्यासाः श्रुत्वा बालमृगी०	3889	संगीतरकः	2528
श्रुत्वा बालमृगाणः	4252	संग्रहे त्रणकाष्टानी	1225
श्यता धर्मसर्वस्व	670	संयामाङ्गणमा०	330
श्र्यता वमस्यर्वः	672	संतप्तायसि	2561
श्रेम भनावना	598	संताुड्य कमिप	3992
श्चात्रयं सुभगाण	1054	संतुष्टे निमृणां पुरा०	310
श्चाह्य कपासण	226	ਸੰਗੇ ਗ ਸਰ	3668
श्चाच्या महता॰	177	मंजतेशक वहाव	528
श्रेष केचन	4420	मनेने तेत्वाव	1802
श्लोकार्धेन प्रवक्ष्यामि	2330	ਜਾਜਾ ਰਿਹਿਸ	1408
श्रशानभहुभषणाः		नेकित्रार्गानानि''	2464
			100
भा जातभावध्यभि०	3507	-i. m-marao 2444	109
श्रामः कि त्वरिता	4146		65
श्वतं पढं समभि॰	2933	के नाननी जाउँ व	3372
श्वेतवर्चा पृत्	1892		2281
केन्युटिक शिक्ष [0	2331		461
हेर्ना दिना भाजग्राक थि	2188	TITTITE O	118
श्रुती विश्वमर्कः	2100	1 TITE	4434
		·	766
đ		TITO	
	1954	The state of the s	3491
पृष्टकणीं भिद्यते मन्त्रः	1354	TEAL HALL	1937
	3027	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	
Trore of the state	00		2411
—————————————————————————————————————	1638	winter at Hillo	1000
	2047	with the state of	2711
	2042	Linear Si TIMUO	2399
TITE INTELLEGIAL	2043	संग्रह्म सग्रा ।	3971
षडिः प्राणिः गर्लः	4258	चित्राच्य र स	

शार्क्षधरपद्धतिः

संसाद तदेव 139 संबु नसद्वण 1173 संसाद तदेव 139 संसाद तदेव 139 संसाद तदेव 139 संसाद तदेव 139 संसाद तदेव 1552 संसाद तदेव 1552 संसाद त्वाव 1552	संविष्टो ग्राम॰	. 00.1=		
संसार तब दुष्णार 4193 संसार पार्विक 228 संसार तब दुष्णार 4193 संसार पार्विक 4118 सन्त दुष्णार 4118 सन्त दुष्णार 4118 सन्त दुष्णार संदार विजयक्र 2577 स एव काळ: 4609 स एव जीव: 4609 स एव जीव: 4524 सन्त हुणा: किसळ्योण 3804 सन्त हुणा: किसळ्योण 3800 सन्त हुणां किसळ्योण 482 सन्योग तावार ते 3300 सन्त हुणां किसळ्योण 482 सन्योग तावार ते 1449 सन्त हुणां किसळ्योण 2900 सन्द हुणां किसळ्योण 2900 सन्त हुणां किसळ्योण 2001 सन्त हुणां किसळ्योण 2001 सन्त हुणां किसळ्योण 2001 सन्त हुणां किसळ्याण 2001 सन्त हुणां किरळ्याण 2001 सन्त ह	संसदि तरेत		सद्रनसद्भुण ०	1173
संसार तब दुष्णार 4193 संसार राजि० 4118 संसार राजि० संसार राजि० सम्यागी ताबदास्ते 3800 सं एवं जांव: 4324 सं एवं धन्यों 4324 सं एवं धन्यों 3353 संसरीरा चेंद्रदरी 2215 संस्कुण के 121 संकुण संसार 2189 संकुण संति: 2189 संति: अयाज्ञवा संति प्रयाज्ञवा संति: 3180 संति: अयाज्ञवा संति: 3180 संति: अयाज्ञवा संति: 4194 संत्रां याचे 3485 संति: अयाज्ञवा संति: 4194 संत्रां याचे 4194 संत्र	संस्मादिकति	139	संभूर्जिटिजटा०	101
संसार प्रांति ०	संस्था स्व सहस्रक	328	सन्तथेदम्तेन	1552
संहार बीजबबुळ: 2577 स एव बाळ: 4609 स एव बीव: 4324 स एव धन्यें 4824 स एव धन्यें 4824 स क्ष्में न एवडणीयों 3353 सकरीरा चेंद्रदरी 2215 सकळमुबन० 121 सकुद्राः सिन: 2189 सकुद्रें कुढ़ 2922 सङ्गाकुष्टचार्यन 1831 सस्यि प्रयान्नवा 3160 सस्यितायं याचे 3485 सस्यीवायं नव 444 स गुणीः सविनों० 1148 समृणीः सिवें। 2906 सङ्गः स्वान्मा 4194 सचिन्नवा 4194 सचाल्याह्रवा 3171 सवान्नवा 4206 सक्ष्में चन्व 432 सम्यव्यक्षेत्र 432 सम्यव्यक्षेत्र 432 सम्यव्यक्षेत्र 432 सम्यव्यक्षेत्र 432 सम्यव्यक्षेत्र 433 सम्यव्यक्षेत्र 433 सम्यव्यक्षेत्र 433 सम्यव्यक्षेत्र 433 सम्वव्यक्षेत्र 433 सम्यव्यक्षेत्र 433 सम्यविक्षेत्र 433	संसारशिक	4193	सन्ति थान इवा०	
स एव जांवः 4609 स एव जींवः 4824 स एव जींवः 4824 स एव चर्यो 482 स कयं न एवणीयो 3353 सकरीरा चेह्नदरी 2215 सकलभुवन० 121 सकुञ्चः सिनः 2189 सकुर्युक्त० 2922 सङ्ग्वाकृष्टवाचेन 1831 सखीमश्रावा 3160 सखीमश्रावा 3160 सखीमश्रावा 3485 सखीवावयं नव० 44 स गुणी स च 4183 सपुणेः सिनिं। 2906 सङ्ग्रः सवैत्या 4184 सपुणेः सविना० 1148 सपुणेः सविना० 1448 सपुणेः सविना० 1449 सच्चामार्था 438 सपुणेः सविना० 1448 सपुणेः सविना० 1448 सपुणेः सविना० 14540 सङ्ग्रः सवैत्या 4194 सचारामार्था 438 सपुणेः सविना० 1448 सपुणेः सविना० 14540 सङ्ग्रः सवैत्या 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्या 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्या 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्या 4194 सच्चामार्था 4194 सच्चामार्या 4194 सच्चामार्	संदार्गीजनकाः		सन्त द्रमाः किसलयो०	3804
स एव जीव: 4324 स एव अन्यो 482 स क्यं न एवणीयो 3353 सकरीरा चेह्रदर्ग 2215 सकल्पवन ० 121 सकुवा: सित: 2189 सकुवाकुण्या 368 सक्रहेणुक ० 2922 सङ्ग्राकुण्या 3160 स्मान्त्राकुण्या 3160 स्मान्त्राकुण्या 3160 स्मान्त्राकुण्या 3160 स्मान्त्राकुण्या 3160 स्मान्त्राक्षा 3160 स्मान्त्राक्षा 4183 समुणे: सेविता 1148 समुणा: सेविता 1149 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4194 स्मान्त्राक्षा 4294 सम्मान्त्राक्षा 4264 सम्मान्त्राक्षा 438 स्मान्त्राक्षा 4264 सम्मान्त्राक्षा 438 स्मान्त्राक्षा 438 स्मान्त्राक्षा 438 स्मान्त्राक्षा 438 सम्मान्त्राक्षा 1494 सम्	म एत जानः		सन्तेष्वि सन्तः	
स एव धन्यो 482 स कथं न स्पृहणीयो 3353 सकरीरा वेहदरी 2215 सकलमुनन 121 सकुवा सिन: 2189 सकुवा सुन 2292 सकुवा सुन 2392 सकुवा सुन 3353 समिन 3453 समिन	म एवं जीवः		सन्मार्गे तावदास्ते	
स कर्थ न स्पृडणीया 482 सन्येव गिलिना॰ 990 सकरीरा ने दृदरी 2215 सकलभुवन॰ 121 सकुत्राः सिनः 2922 सकुद्राकृष्टना॰ 2922 सकुद्राकृष्टना॰ 2922 सक्ष्याकृष्टना॰ 2935 समिता प्रयान्नावा 3160 समिता प्रयान्नावा 3160 समिता प्रयान्नावा 3485 समिता प्रयाना॰ 2935 समिता प्रयाना॰ 2335 सम्याना॰ 2335 सम्य	म एवं धर्मे		सन्त्येके धनलाभ०	
सकरीरा चेंद्रदरी 2215 सकलभुवन० 121 सकुवाः सिनः 2189 सक्वाः सुर्वाः 2189 सक्वाः स्वाः 2189 सक्वाः सुर्वाः 2189 सक्वाः स्वाः स्वाः 2189 सक्वाः 2189 सक्वाः स्वाः 2189 सक्वाः याद्वः 2189 सक्वाः 2189 स	म त्यां च प्राच्या	482	सन्त्येव गिलिना०	
सक्ता स्तिः 2215 सप्तिविष्ठेव 1920 स्तुवा स्तुवा स्तिः 2189 स्तुवा स्तुवा स्तुवा स्तुवा 2189 स्तुवा स्तुवा स्तुवा 2920 स्तुवा स्तुवा स्तुवा 2920 स्तुवा स्तुवा स्तुवा 2920 स्तुवा स्तुव	सक्तीय चे स्पृहणीया		सपक्षा लभने	
सकुं शितः 2189 सप्तित्राणुण् 2900 सप्तित्राणुण् 2922 स्वात्त्राह्मायेन 2922 स्वात्त्राह्मायेन 2923 सप्तित्रायंत्रात्वा 3160 स्वित्ताव्यं नव	HE-313-7-	2215	सप्ततिश्चेव	
स्कुष्टरेणुक ० 2922 सहराकुष्टचायेन । 1831 साल प्रयान्नत्वा । 2041 सहराकुष्टचायेन । 2935 सहराकुष्टचायेन । 2935 सहराकुष्टचायेन । 2935 सहराकुष्टचायेन । 2935 सहराक्ष्मण्य व्यव्य नव ० 44 सहराक्ष्मण्य । 2938 सहराक्षमण्य व्यव्य । 2938 सहराक्षमण्य । 2938 सहराक्षमण्य । 2938 सहराक्षमण्य । 2938 सहराक्षमण्य । 2938 सहराकष्ट्रका । 2938 सहराक्षाक्षमण्य । 2938 सहराकष्ट्रका 2938 सहराक्षाक्ष 2938 सहराकष्ट्रका 2938 सहराक्षक्र 2938 सहराक्षक्र 2938 सहराक्षक्र 2938 सहराक्षक्र 2938 सहराकष्ट्रका 2938 सहराकष्ट्रका 2938 सहराक्षक्र 2938 सहराक्षक्	प्रभारतम्बन्धः । । । । । । । । । । । । । । । । । । ।	121	सप्तत्रिगण०	
स्कृदाकृष्टचायेन सिंख प्रेयान्नत्व 3160 सिंधाभिक्षा याचे 3485 सिंवाब्रयं नव	पकुराः।स्तः	2189	सप्तविष्ट्रहेताः	
सिख प्रयाज्ञत्वा 3160 सामिमन्वितं 2935 सामिमिन्वतं 2938 सामिमिन्वतं 3485 सामिमिन्वतं 2938 सामिमिन्वतं 2938 सामिमिन्वतं 2938 सामिमिन्वतं 2938 सामिन्वतं 3485 सामिन्वतं 3885 सामिन्वतं 3885 सामिन्वतं 3485	स्कृष्ठर्णुक्ष०	2922	सप्तस्वरास्त्रयो ०	
सर्खि प्रयान्नवा 3160 स्विधिता याचे 3485 सर्खितावयं नव० 44 संगुणी स च 4183 स्वितावयं नव० 2821 स्वाव्ययं स्विताव 2906 स्वाव्ययं स्वाव्ययं 2183 स्वययं 2183 स्वययं 2183 स्वययं 2183 स्वययं 2183 स्वययं 21	पकृदाकृष्टचापन	1831	ਜੁਸ਼ਮਿਸ਼ਵਿਕਰ	
सखींबावर्य नव॰ 44 स गुणी स च 4183 सगुणे सेविनीं० 1148 सम् नेविनीं० 1146 सम् नेविनीं० 1145 सम् नेविनीं० 1148 सम् नेविनीं० 1145 सम् नेविनीं	लाख प्रयात्रत्वा	3160	ਸ਼ੁਰੂਮਿਸ਼ਵਿਕਰਾ ੦	
संगुण: सेविनी० 1148 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2821 स्युण: सेविनी० 1148 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2906 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2183 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 4219 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 4219 स्वृत्तक्ष्ण्या 1148 स्वृत्तक्ष्ण्या 1148 स्वृत्तक्ष्णः 1148 स्वृत्तक्ष्णः 1151 स्वृत्तक्ष्णः 1154 स्वृत्तक्ष्णः 11596 स्वृत्तक्ष्णः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 115999 स्वृत्तक्षणः 11599999999999999999999999999999999999	स्वामक्षा याच	3485	मप्रेना भारणा	T. C
संगुण: सेविनी० 1148 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2821 स्युण: सेविनी० 1148 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2906 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 2183 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 4219 स्वृत्तक्ष्ण्ड० 4219 स्वृत्तक्ष्ण्या 1148 स्वृत्तक्ष्ण्या 1148 स्वृत्तक्ष्णः 1148 स्वृत्तक्ष्णः 1151 स्वृत्तक्ष्णः 1154 स्वृत्तक्ष्णः 11596 स्वृत्तक्ष्णः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 11599 स्वृत्तक्षणः 115999 स्वृत्तक्षणः 11599999999999999999999999999999999999	संखावाक्य नव ।	44	सप्रैतानि न पर्यन्ते	
संगुणीः सेविनी । 1148 सफला वा बदरी 2183 सम्यं मिर्नं 2906 सफलों मोस० 4219 स्वाध्य महार सर्वात्मना 4194 स्वाध्य महार स्वाद्य 4194 स्वाध्य महार स्वाद्य 4462 स्वाध्य महार स्वाद्य 4462 सम्बद्ध मध्य० 447 सम्बद्ध मध्य० 447 सम्बद्ध मध्य० 447 सम्बद्ध मध्य० 4549 सम्बद्ध मध्य० 3526 सम्बद्ध मुन्द 4226 सम्बद्ध मुन्द 4039 सम्बद्ध मुन्द 4039 सम्बद्ध सम्बद्ध मुन्द 4357 सम्बद्ध सम्बद्ध मुन्द 4357 सम्बद्ध सम्बद्ध सम्बद्ध सम्बद्ध 43578 सम्बद्ध सम्बद्ध मुन्द 43578 सम्बद्ध सम्बद्ध सम्बद्ध 4313 सम्बद्ध सम्बद्ध सम्बद्ध 4328 सम्बद्ध सम्बद्ध सम्बद्ध 4328 सम्बद्ध सम्बद्ध 4339 सम्बद्ध सम्बद्ध 4339 सम्बद्ध सम्बद्ध 43578 सम	संगुणा सच	4183	माणस्यर०	
सपूर्त मिन्नं 2906 सफ्ते स्वांत्मना 4194 सफ्ते स्वांत्मना 4194 स्वाध्याम्प्राम्या 43 सिच्छिद्रो मध्य० 447 सिज्जातः किथ्यतः 1596 स्वाज्ञात्मकळ०० 3526 सत्वाद्याद्व्याच्या 1775 सत्वाद्व्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच्याच	सगुणैः सेविनी०	1148	मफला ता वटमी	
सङ्गः सर्वोत्मना 4194 सवाष्यगद्भदालापः 3171 संचारश्वाभिसारीणां 43 सवाद्धाभ्यन्तरं 4462 सवाद्धाभ्यन्तरं 3549 सक्तातः किल्पतः 1596 सभा वा न 1345 सिजातसकल॰ 3526 समें नगुंसकं 1775 सत्वोदार दृत्तासु 4226 सक्तीणं लीलनेत्रं 4039 सत्यादपान्विपुल॰ 1153 सत्यादपान्विपुल॰ 1538 सत्यादपान्विपुल॰ 1538 सत्यादपान्विपुल॰ 1538 सत्यादपान्वपुल॰ 1538 सत्याद्वपुलि 1538 सत्यादपान्वपुलि 1538 सत्यादपान्वपुलि 1538 सत्यादपान्वपुलि 1538 सत्यादपान्वपुलि 1538 सत्याद्वपुलि 1538 सत्याद्वपुल 1538 सत्याद्व	सप्त मिर्च	2006		
सचारश्वाभिसारीणां 48 साच्छिद्रां मध्य० 447 साज्जातः किव्यतः 1596 साज्जातः 1596 साज्जातः 1596 साज्जातं 1596 सा	सर्द्रः सर्वात्मना	4194		
साच्छा मध्य० 447 सभयचिकते 3549 सिज्जतः किवतः 1596 सभा वा न 1345 सिज्जतसकल० 3526 समे नगुंसकं 1775 सत्तोदार दृत्तासु 4226 समे नगुंसकं 3276 सत्कोणं जीलनेत्रं 4039 सत्यं प्राचित्र अर्थ स्था स्था सुने 855 सत्यं वल्लभ एष 3578 सत्यं वल्लभ एष 3578 सत्यं वल्लभ एष 3578 सत्यातेश्वाच्या 875 सत्यात्र प्राचित्र सहस्तित् 1422 सत्या प्राचित्र स्वाचित्र 1438 सत्या प्राचित्र स्वाचित्र स्वच्य स्वचचित्र स्वाचित्र स्वाचित्र स्वाचित्र स्वाचित्र स्वाचित्र स	संचारश्वाभिसारीणां	43		
सिज्जतः किन्पतः 1596 सभा वा न 1345 सिज्जतसकल० 3526 समें वा न समें नगुंसकं 1775 सतिवार दुनासु 4226 समें विलासे दुर्गतः 3276 सम्कोण लेलिनेत्रं 4039 सम्यादपान्विपुल० 1153 सम्यादपान्विपुल० 153 सम्यादे समा 153 सम्यादे समा 1593 सम्याद्विप्ताद्व	सच्छिद्रो मध्य०		सभावितं	
साज्जनसकल०	सज्जितः कल्पितः	1596	सभा ता च	
सत्तांदार दृत्तासु 4226 सत्कोणं लोलनेत्रं 4039 सत्पादपान्विपुळ० 1153 सत्यं सत्यं सुने० 855 सत्यं वळभ एष 2578 सत्यं वळभ एष 2578 सत्सांगत्यमवाध्य 875 सत्तांतिश्चयुक्तेन 4202 सत्यात्तिश्चयुक्तेन 4202 सत्यात्तुरक्त प्रकृतिः 1288 सत्या सुप्ता भवन्त्येते 1617 सद्धार प्रसृता सुर्भा 2569 सव्यः प्रसृता सुर्भा 2569 सव्यः प्रमृता सुर्भा 2569 सव्यः प्रसृता सुर्भा 2569 सव्यः प्रमृता सुर्भा 2568	सज्जितसकल०	3526	समं वर्षकरं	
सत्काणं जीलनेत्रं 4039 सत्यादपान्विपुळ० 1153 सत्यादपान्विपुळ० 1153 सत्यादपान्विपुळ० 1555 सत्यप्रज्ञाम० 432 सत्यं बळ्ळभ एष 3578 सत्सांगल्यमवाप्य 875 सत्वातिज्ञययुक्तेन 4202 सत्यादपात्तिज्ञययुक्तेन 4202 सत्याद्वपात्तिज्ञययुक्तेन 4202 सत्याद्वपात्त्वपात्तिज्ञययुक्तेन 4202 सत्याद्वपात्त्वपात्तिज्ञययुक्तेन 4563 सत्याद्वपात्त्वपात्तिज्ञय 4563 सत्याद्वपात्त्वपात्तिज्ञय 473	सनतांदार्वृत्तासु	4226	समं विकामिकारिक	
सत्यादपान्विपुल । 1153 संयादपान्विपुल । 2593 संयं सत्यं मुने । 855 सत्यप्रश्चम । 432 सत्यं बल्ल भ एष । 3578 सत्यं वल्ल भ एष । 3677 सत्यं वल्ल भ प्रतं । 3113 सत्यं वल्ल भ प्रतं । 3638 सत्यं सुप्ता भवन्यं वल्ल । 1288 सत्यं पार्टित केतको ० सत्यं पार्टित केतको ० सत्यं पार्टित केतको ० सत्यं प्रत् प्रतं । 3638 सत्यं प्रत् प्रतं । 4563 सत्यं प्रतं क्रा प्रतं क्रा ० 2668 सत्यं प्रत	सन्कीणं लीलनेत्रं	4039	वन विलासकुत्तिः	
सर्य सर्य मुने॰ सर्य प्रज्ञम० सर्य वक्रम एष सर्व क्रम व्या क्रम व्या क्रम व्या क्रम व्या क्रम क्रम व्या क्रम क्रम क्रम क्रम क्रम क्रम क्रम क्रम	सत्यादपान्विपुल ।	The state of the s	समः समासना	
सत्यप्रज्ञम० 432 सत्यं बळ्ळम एष 3578 सत्यं बळ्ळम एष 875 सत्यं बळ्ळम एष 9386 सत्यं बळ्ळम एष 9386 सत्यं बळ्ळम एष 9386 सत्यं स्वातं व्याप्ये केन 4202 सत्यं स्वातं स्वातं 1288 सत्यं स्वातं स्वातं 1288 सत्यं स्वातं स्वातं 1422 सत्यं पार्टितकेतको ० 1422 सत्यः पार्टितकेतको ० 1422 सत्यः प्रस्ता सुर्भो 2569 सत्यः प्रस्ता सुर्भो 2569 सत्यः सन्द्रमण्यं 1577 सत्यो इतरं सिर्दक ० 2668 सत्यो पूर्णं क्या प्रतं का 2905 सत्विद्या प्रति का 473	सत्यं सत्यं मुने॰		समकाल स्जातीया	
सत्यं बन्नभ एष	सत्यप्रज्ञम०		समप्रद समी	
सत्संगत्यमवाध्य 875 सन्वर्जोभ्यां 3113 सदाविद्ययुक्तेन 4202 सदावुरक्तप्रकृतिः 1288 सदा सुप्ता भवन्ययेवे 1617 सद्धिरेव सहासीत 1422 सदा पार्टिवकेतको० 3638 सदा प्रमूता सुर्भो 2569 सद्यः प्रमूता सुर्भो 2569 सद्यः समन्द्रभवि 3607 सद्यः सम्वा प्रभी 2568 सद्यः समन्द्रभवि 3607 सद्यः सम्वा प्रभी 2568 सद्यः सम्वा प्रभी 2568 सद्ये स्वा स्वा प्रभी 2668 सद्यो प्रव द्वा 473	सत्यं बळ्ळभ एव		समधना विक्रयो	2524
सन्तर्जोभ्यां 3113 सदातिश्चयपुक्तेन 4202 सदातुरक्तपकृतिः 1288 सदा सुप्ता भवन्त्येते 1617 सद्भिर्दे सहासीत् 1422 सदा पाटितकेतको० 3638 सदा प्रमूता सुर्भा 2569 सदाः प्रमूता सुर्भा 2569 सदाः सान्द्रमर्था० 3607 सद्धाः सान्द्रमर्था० 3607 सद्धाः सान्द्रमर्था० 3607 सद्धाः सान्द्रमर्था० 2668 सद्धाः मुज्ञग० 2905 सद्धाः प्रद्रम्याव्यं 1167	सत्सागत्यमवाध्य		समक्षतायद्य ०	
सदातिशययुक्तेन 4202 सदातुरक्तपृत्तिः 1288 सदानुरक्तपृत्तिः 1288 सदानुरक्तपृत्तिः 1617 सद्भित्तं सहासीत् 1617 सद्भित्तं सहासीत् 1622 समाध्रः समाजः 4488 समा च विद्वा 1682 समाध्रः समाजः 4488 समाच पार्टितकेतकीः 3638 समा प्रमुता सुर्भी 2569 समा समासञ् 2119 समाहतो बद्धाः 4563 सम्मा समासञ् 2157 सम्मे इत्या प्रदेश सम्मे प्रमात 2157 सम्मे प्रमात 2905 सम्मे प्रमुत्ता प्रदेश समुद्रस्थाय्यं 1167	सन्वरजोभ्यां		समाकृष्टं वासः	
सदानुरक्तप्रकृतिः 1288 सदा सुप्ता भवन्त्येते 1617 सिद्धार्थे सहासीत् 1617 सिद्धार्थे सहासीत् 1422 सिप्ता पार्टतकेतकी० 3638 स्या प्रस्ता सुर्भी 2569 स्या सम्हता सुर्भी 2569 स्या सान्द्रमर्था० 3607 स्यो इतर् सैरिक० 2668 स्यो पुजंग० 2905 सिद्धार्थे 1367	सदातिशययकेन	1202	समागमिष्यती०	863
सदा सुप्ता भवन्त्येते । 1617 सिद्धार सहासीत । 1422 स्याः पार्टतकेतको० । 3638 स्याः प्रसूता सुरभी । 2569 स्याः सान्द्रमधी० । 3607 स्यो इतर् सैरिक० । 2668 स्यो पुजंग० । 2905 स्युद्धा प्रदिक्षा प्रदिक्षा । 277 स्यो इत्या प्रदिक्षा । 277 स्यो पुजंग० 277 स्या प्रदिक्षा प्रदिक्षा । 277 स्या प्रदिक्षा । 277 स्य प्रदिक्षा ।	सदानरक्तप्रकाते:	1288	समाङ्गलस्थाः	4684
सिंद्ररेव सहासीत 1422 स्याः पाटितकेतकी० 3638 स्याः प्राटितकेतकी० 2569 स्याः प्रान्त सुर्भा 2569 स्याः सान्द्रमधी० 3607 स्यों इवर् सैरिक० 2668 स्यों पुजंग० 2668 समुद्रस्यापत्यं 1167	सदा सप्ता भवन्त्येते	1617	समा च विरुष्ठा	1682
सदाः पार्टिनकेतको ० 3638 सद्याः प्रसूता सुर्भो 2569 सद्याः प्रसूता सुर्भो 3607 सद्याः सान्द्रमर्भा 3607 सद्यो इतर्र सैरिक ० 2668 स्मीपजानं यत्नेन 2157 सद्यो पूर्वा ग्रह्म क्या पूर्व क्या विद्या यदि क्या 473	सिंडिरेव महामीत	1422		
सद्यः प्रसृता सुर्भी	सद्यः पारिनकेनको०	3638	समा परिद्विज्ञा	1709
सद्यः सान्द्रमर्था ० 3607 सद्यो इतर् सैरिक ० 2668 सद्यो भूजंग ० 2905 सद्विद्या यदि कर्य			समा समासञ्च०	2119
सद्यो इतर् सैरिक॰	सराः सान्द्रमर्वा०	3607	समाहिता ब्रह्म०	
सद्यो मुजंग ॰	मदी इवरं मैतिक	2668	समापजान यत्नेन	2157
सिंद्रहा गृहि त्या ४७७७ सिंगुद्रस्यापस्यं 1167	महों। प्रतंग्र	2000	समुद्रिरास	839
अध्या अप आ अर्थ । समुद्रान्योक्तय० 28	सिविद्या गृहि ज्ञा	479	समुद्रस्यापत्यं	1167
	कार्या प्राप्त भी। स्वरंग्यान	T(9 1	संधद्रान्योक्तयःं	28

	267	सर्वेषां वृक्षाणामभः	2191
समूलघान॰समूलपत्रमु ॰	2036	सर्वालनम्लकानां	3808
समूलपत्रमु ॰	2131	सलीलमियमायान्ती	3364
питер ни	1673	सडीलयातानि न	3993
करते तार में व		स वेदो निर्वेदः	4180
	3196	सत्र्यं जानुगतं	1795
मामि बहुआ०	801	सन्याधेः कृञाना	3,22
	4311	सन्यापसन्यसंभुख॰	2324
क्ता प्रत्ने वित्राणी	190	सन्याद्वति सप्रणवी	4444
mrzaála	184	सत्रीडार्भनिरीक्षणं	3780
क्याननी स्थिता	1218	सञ्चकरामा	2227
THE TO	4082	सहकार कुसुम॰	3787
- \$-mr (mail o	3840	सहग्रामीद्भवाः	4678
कर्दनातिया	2904	सहग्रामाङ्गवाः	348
	1889	सहजान्त्र०सह परि०	224
-की लियानिय	318	सह पार् ०	4370
सर्पा प्रयान्य	2929	सहस्रदलग्द्म॰	494
TATE OF TANK OF THE PROPERTY OF THE PARTY OF	2194	सहस्रद्यार्था पुरुषः	3394
of	2237	सिंहिष्ये विरहं नाथ	3587
S II	1451	साध्यरागरुभिराव	4129
सर्वज्ञोपि शिवः		साक्षात्प्रमाविकारः	4007
सर्वज्ञाप विषय	316	साक्षान्मघवतः	3650
सर्वत्र संपदण	2755	सागिस प्रियतमे	3446
सर्वत्र हससारसण	625	सा तन्वीति घन०	3405
सर्वया संत्यजेत्	1434	मा तोरणान्तिक ।	
सर्वया स्विहत्		महत्रा मेंने वा	399
सर्वदा सर्वद्रोसीति	731	mujalo	000
सर्वपातकसंघात०	2977	। मान्य सहित् ।	
सर्ववालग्रहेषु		च्याच्यामा विमाग्निती	2005
	The second secon	मान्द्रशेषण०	2141
्र-नेत्राव ग		मान्द्रों सक्रिनि	1001
_\$ orac = III		मा बाहं भवते ?	3568
_2	10	मा भार्या या प्रियं	1500
		नागराने भेट०	1410
हो गत्मा		मामगायनपर्न	4003
-4-2-100. allo		सामवेदात्स्वरा	2039
C-TELTI		सा मां द्रव्यति	3499
S TOPE OF THE COLUMN STATE	1-1-	सामेव हि प्रयोक्तव्यं	1300
		सा यावन्ति पदा०	3580
		सारङ्गों न लना॰	
一元 任 任 压 压 啊		सा रड्जुस्तदनु	1
У			
TOTAL		सारभूतमुपा०	
TTTTT	Control of the Contro	सारसवत्ता	
-रेलं च तराभानी	1100	सार्।सार्परि०	1387
सर्वेषां वृक्षजानीनां	2108	सार्धं मनोर्थः	3563

शार्क्सधरपद्धतिः

सार्धाङ्गलप्रमाणेन	. 1050		
सालकाननयुक्ता०		सुरदाह्मलय॰	3262
सालसं मुखरं	1	सुरभिजल०	2242
साज्ञङ्कस्य समा०		सुरभिसुमनो ्	2277
सा सुन्दर तव		सुरसं जलमादी	2214
सिंहः शिशु०	3473	सुलक्षणा महावेगाः	1618
सिंहान्योक्तिर्गजान्योक्ति०	283	सुलभाः पुरुषा राजन्	1360
सिकार्या वीर्कण्ठ०	100000000000000000000000000000000000000	सुवर्णसदृज्ञा०	4629
सिकाम्भोभिः		सुयुम्णान्तः प्रवेदयेव	4369
सितदूर्वा सित् •	2236	सुसँनद्धसमस्त०	4306
सितवर्णः पिङ्गाक्ष०	3203	सुस्निग्धेः पिश्चात्र	2262
सिनवर्णाप		सुस्वरं सरसं	1950
सितवर्षाभू०	2944	सूकरामृग्वसासिक्त ०	2301
सितवसन्	3097	सूकरिका माप०	2220
सित्रार्युङ्घा		सूक्ष्मं रजत०	4637
सिनशाल्योदनं	2161	सूक्ष्म ऋजुः पृच्छ०	1636
सितेकचरणः पुष्प०		मूक्षात्मुक्षतर्०	4544
सिद्धार्थः कदली ।	2246	सूर्भेभ्योपि	1341
सिद्धार्थकफलो ०	2249	सूक्ष्मैलाकस्तूरी०	3251
सिंद्री केनचिंदुक्तं	2572	सूची मुखगाति०	1846
ात्रक्षय यात्रावन्न	2567	सूची मुखा मीन ०	1845
ग्लन्द्रर् सामन्तात्	1240	सूर्णद्विपदानाभ्यां	3257
सिन्दूरसृह्या	136	सूर्यवारः ज्ञुक्र०	1726
सिन्धुस्तरंगैरूप०	1113	सूर्याचन्द्रमसोः	4289
सीत्कारं संजनयित	524	सूर्याचनद्रमसी मूर्धि	1650
सुखदुःखहर्ष०	2692	मूर्योदये गृहोर्ध	$\frac{1050}{2437}$
सुखशय्या ताम्बूलं	3781	मूजित ताबदशेष०	4000
सुखिनश्राशुभा	2504	सेतुं संभेदयन्ता	1572
मुजनो न याति	237	सेनापर्ति गजा॰	1903
सुतनु जिहाही	3577	सेवया धनमिच्छिद्धः	1373
सुत्रभृत्यसुहन्०	1419	सेवनं योषितां	3134
सुदीर्घा रागचालिन्यो	3335	सेयं स्थली नव	948
	1102	सैन्योत्तारणनां	1575
सुधामयोपि क्षय०	3305	सरन्ध्रीकरकृष्ट॰	3591
सुन्दरा सा भवत्येष	3366	सेव क्षेत्राद्विनि	2523
सुभाषितमयेर्द्रच्ये०	141	सेव परं न	272
सुभाषितरसा०	156	सोपि दक्षस्य	
सुमाधनवर् ०	56	सोमः शौचं ददी	4283
सुभ्दु त्वं कुपिने ०	3556	सोमकान्ता मणिः	3083
सुमन्त्रिते	1431	सोख्येषु इसित्र	1100
सुमनोवररत्नानां	1414	मीन्दर्भवात्रे वकेन्दी	3163
सुमुखोपि सुनृत्तीपि	358	स्वीन्दर्यमिन्दीवर् ०	3306 3877
सुरतविरते। बीडा॰	3707	स्। ग्यानि यानि	
सुरवाय नमग्राम	511	साभाग्यं विरलस्य	1900
सुरत च समाविर	3665	सार्भ्यं मृगलाच्छनं	484
		नार्य द्वारा व्यक्त	3374

	Para M		
सीहदेन परित्यक्तं	1460	स्थूलः कृशः कृशः	4571
स्कन्धतः समन्ततः		स्यूलिशकृन्मण्॰	2831
रकन्धार्षितेक०	3188	स्यूलश्च कोधनो०	1683
स्खलितबहलः	3170	स्थूला वा तन्वी वा	3101
स्तन इव च गहे	2819	स्ताताः प्रावृषि मेघ	
स्तनपरिसरभागे	3730	स्नानुर्जनस्य दशमी	
स्तनयुगलकर्ण०	3227	स्नानं नाम मनः ॰	
स्तनयुगमतीव	3370	स्नानाम्भो बहु	
स्तनी मांसग्रन्थी	4147	स्नानाई मुक्तेष्वनु	3289
स्तब्धस्य नइयाति	1537	स्त्रिग्धशाखादलः	2260
स्तम्भे गजानां नियतं	2661	स्त्रिग्धा दीर्घाश्व	1703
स्तोकाम्भः परिवर्तित०	1130	स्त्रिग्धां यवागुं	4510
स्ताकेनोन्नति०	373	स्त्रिके यत्पर्धासि	
स्त्रयस्तु यः कामयते	1494	स्नुह्याजदुग्ध०	3223
स्त्रियः पवित्रं	3084	स्नेहेन भूति०	371
स्त्रियोवतार्यन्त्येते	1569	स्पष्टचेष्टः शुभः	2591
स्त्रीबालस्वामि॰	709	स्पञ्जलि गजी	1447
स्त्रीमुद्रो कुसुमा०	3082	स्फटिकसरकत्०स्फटिकस्य गुणो	110
स्तीर्तं महनं	4192	स्फटिकस्य गुणो	1101
स्त्रीर लध्यानमात्रं	4191	स्फीतं शीनं	3830
स्त्रीलाभं रिवि॰	2536	स्फ्रन्तः पिङ्गला०	3864
स्त्री विनर्यति रूपेण	1444	स्फ़रिते जठरे	507
स्त्रीसेवाकथनं	36	स्फरसि बाहु॰	3533
स्थलीनां दग्धानां	942	स्फरितं कम्पितं	2036
स्थानं गातिस्तथा	2584	स्फुलिङ्गा यस्य	1671
स्थान गावस्तयाःस्थानस्थस्य प्रयातु	2518	स्मयमानमायताक्याः	3317
स्थानस्थानां चत्०	2459	स्मतेव्या वयमिन्द् ०	3392
स्थानस्थानां चतुष्यानाः	2323	स्मर्तव्योहं त्वया	3391
स्थानस्थानां श्रहुनं स्थानस्थितस्य यस्य	2406	स्मितपुष्पाद्रमी ०	3656
स्थानास्थनस्य यस्य	2501	स्यात्कलिः करकर० स्याद्भस्मितायां न	2492
स्थानस्थितानां सूर्ये०	1789	म्यादस्मित्।यां न	2447
स्थानान्यष्टी	2621	स्यायदि वामा स्यामा	2718
स्थानान्तरं विभ्नत्०	3504	स्रग्दाम मूर्धान	1192
स्थानान्निर्गत्य दूरं	2714	स्वकालपरिमाणेन	4267
स्थानी कृतेषु यदि	2165	स्वच्छन्दं हरिणेन	947
स्थानेष्वपरेषु	3792	स्वजानुतः करावर्तं	4446
स्थाने स्थाने मलय०	3043	स्वनत्यगारं यदि	2427
स्थापित्वा घटे	2859	स्वनित्वोपरि गेहस्य	2430
स्थावरं जङ्गमं चेति	2866	स्वपतो ब्रह्मणः	4266
स्थावरं जङ्गमं चैव		स्वपुषम्भि	735
स्थावरजङ्ग ।	2936 800	स्वपुषमामण्यास्वप्रात्यास्यस्यास्यस्यस्यास्यस्यस्यास्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस	4584
स्थित्वा क्ष्णं	571	स्वप्राप्त प्रापदात्	1544
स्थित्वा स्थैर्या ०		स्वभावकित्र	365
स्थित्वोन्नत् श्रा यदि	2604	स्वमावविपरीत्येन	4587
रिथरस्त्रिग्बे विज्ञाले	1584	स्वमाववपरात्वन	1001

शार्क्गधरपद्धातिः

स्वयं यो राजते		हरीतक्यास्त्रयो	3033
स्वयमपाप्तदुःखो यः	3425	हरोच्छरीष०	2954
स्वर्ण पदसंयुक्तं	1951	हरो यद्यपदेष्टा	4213
स्वरोदये शुभे	2793	हर्तुर्याति न	203
स्वर्णैः स्कन्ध०	988	हविः समुद्धत्य चरो०	2342
स्ववद्याः करोति	439	हस्तः पुनर्वसुः	1723
स्ववासनावद्य	4338	हस्तद्वयस्थितैः	631
स्वस्ति क्षत्रिय०	501	हस्तप्रमाणा०	2140
स्वस्त्यस्तु विद्यम०	1082	हस्तादिप न	485
स्वस्तजानेस्तु पृच्छायां	2332	हस्तार्के लाङ्गली०	1885
स्वाकृष्टस्तेजितो	1856	हस्ती वन्यः स्फटिक०	1250
स्वाधिष्ठानं द्वितीयं	4353	हस्ती मधा०	2223
स्वाध्यायशौच०	4427	हहश्च नृपनाञ्चाय	2457
स्वामिन्प्रभी प्रिय०	3691	हा नान नानोति	3970
स्वामी निःश्वसिते •	3776	हारानाहर देव०	1236
स्वामोदवासित्	826	हारीताः सरसं	871
स्वाम्यमान्यश्च	1407	हारी नारीपिनः	3429
स्वावर्ते च विद्यालं	1622	हावहारि हसिनं	3652
स्विन्नं मण्डलमैन्दवं	3692	हास्यभूङ्गार्योः	2049
स्वेच्छया त्वरिता	1695	हिं हु सैन्भवसंयुक्तं	3244
स्वेदस्ते कथमीदृज्ञः		हिङ्गुमलशुन०	2912
स्वैरं केरवकोर का	3631	हिनोपरेकां काणमान	1523
स्वीरं कैरवकोर्सका०	3631	हिनोपदेशं शुण्यात्	1523
ह		हिनोपदेशं शृणुयान् हिन्दोलस्वगणा०	2057
The state of the s		हिनोपदेशं शृणुयान् हिन्दोलस्त्रगुणा० हिमधवलदन्त०	$\frac{2057}{3919}$
ह	1182	हिनोपदेशं शृणुयान् हिन्दोलंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवस्कन्यका०	2057 3919 1962
ह हंसः प्रयाति ज्ञानके ०	1182 4321	हिनोपरेको कृणुयान् हिन्दोलस्वगुणा० हिमधवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे	2057 3919 1962 2952
ह हंसः प्रयाति ज्ञानके हंसथ द्वारज्ञा	1182 4321 1038	हिनोपरेको कृणुयान् हिनदेखिस्वगुणा० हिमधवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे हिमसमयो	2057 3919 1962 2952 984
ह हंसः प्रयाति ज्ञानके ० हंसथ द्वारञा ० हंसाः पद्मवन ०	1182 4321 1038 2795	हिनोपरेको कृणुयान् हिनदेखिंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि०	2057 3919 1962 2952 984 2980
हंसः प्रयाति ज्ञानके ० हंसथ द्वारज्ञा० हंसाः पद्मवन० हंसाः स्वारका प्रवनो	1182 4321 1038 2795 1126	हिनोपरेज्ञं ज्ञृणुयान् हिनदेखिंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिएण्यभान्य०	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसथ द्वारज्ञा० हंसाः पद्मवन० हंसाभिधानः पवनी हंसीर्लञ्जप्रज्ञांसै० हंसी यथा राजित	1182 4321 1038 2795 1126 3625	हिनोपरेज्ञं ज्ञृणुयान् हिन्दोलं स्वगुणा ० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्नोभिक्येव	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वाइज्ञा० हंसाः पद्मवन० हंसाः पद्मवन० हंसांभिधानः पवनी हंसील्विभप्रज्ञांसै० हंसी यथा राजति	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795	हिनोपरेज्ञं ज्ञृणुयान् हिन्दोल्टास्त्रगुणा० हिमभवलदन्त० हिमबद्धत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्तोधिकथैव हीने तु संभिने	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारका० हंसश्च द्वारका० हंसाः पद्मवन० हंसामिधानः पवना हंसेर्लक्षप्रशंसे० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतेभिमन्या कुछैन	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982	हिनोपरेजं ज्युपान् हिनदेलिंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवर्क्षरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिएयधान्य० हीनदन्तेथिकथैव हीने तु संभिने हूणीसीमननमुद्रा	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारका० हंसश्च द्वारका० हंसाः पद्मवन० हंसांभिधानः पवनो हंसेल्ल्ल्पप्रशंसे० हंसो यथा राजित हंहो दम्धसमीर हतेभिमन्या कुछेन हदि प्राणो गुदे०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315	हिनोपरेजं ज्ञ्णुयान् हिनदेलिंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमासुकिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्तोशिकथैव हीने तु संभिने हूणीसीमननमुद्रां हते करिये तु.	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारजा० हंसाः पद्मवन० हंसाः पद्मवन० हंसां सिधानः पवनो हंसेल्ल्ल्ल्यप्रशंसे० हंसो यथा राजित हंहों दग्धसमीर हतिभिमन्या कुछेन हादि प्राणो गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402	हिनोपरेज्ञं ज्ञृणुयान् हिनदेलिं स्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवयुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यधान्य० हीनदन्तोधिकथेव हीने तु संभिने हूणासीमन्तमुद्रां हते कार्ये तु.	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारज्ञा० हंसश्च द्वारज्ञा० हंसा पद्मवन० हंसाभिधानः पवनी हंसैलैंक्यप्रशंसै० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतेभिमन्या कुछेन हिद प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकप क्लीभिः	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574	हिनोपरेजं ज्ञृणुयान् हिनदेलिं स्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्कन्यका० हिमवसुत्तरे हिमसमयो हिमाखुिकमि० हिरण्यधान्य० हीनदन्तोधिकथैव हीने तु संधिने हुणासीमन्तमुद्रां हते कार्ये तु हताभिकार्गं मिलनां हतोङ्गागिस्तलकं	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारज्ञा० हंसाः पद्मवन० हंसाभिधानः पवनी हंसैर्ल्कभप्रशंसै० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतिभमन्या कुछेन हादि प्राणा गुरे० हन्तु मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकप्रक्लिभः हथी मृगमिभी०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128	हिनोपरेजं ज्ञृणुयान् हिनदेल्लांस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्तोशिकथैव हीने तु संभिने हुणासीमन्तमुद्रां हते कार्ये तु हताभिकार्गं मिलनां हतांहरागस्तिलकं हदयं कीरतभांद्रासि	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश्च द्वारका० हंसाः पद्मवन० हंसाः पद्मवन० हंसाभिधानः पवनी हंसैर्लक्षप्रशंसै० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतिभगन्या कुछेन हादि प्राणा गुदे० हन्तु मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकप ङ्काभिः हथी मृगमिभी० हरकण्ठग्रहानन्द०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68	हिनोपरेकां कृणुयान् हिनदेखिंस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुक्रिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्नोधिकथैव हीने तु संभिने हूणीसीमन्तमुद्रां हते कार्ये तु हताक्रिकार्गं मिलनां हतांक्ररागस्तिलकं हदयं कीरतुभाद्गासि	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसाः पद्मवन० हंसाभिधानः पवनी हंसैर्ल्य्या राजित हंहो दग्धसमीर हतिभमन्या कुछेन हदि प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकप क्लिभः हपी मृगमिभी० हरकण्यसन्दे सुर०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751	हिनोपरेका कृणुयान् हिनदेखिर्म्यगुणा० हिमभवलदेन्त० हिमवदुत्तरे हिमसमयो हिमाखुक्रिमि० हिरण्यभान्य० हीनदेनोधिकथैव हीने तु संभिते हुणीसीमन्तमुद्रां हिते कार्ये तु हताभिकारां मलिनां हतांकर्पासिसलकं हदयं कीरतुभाद्गासि हदयानि सना० हिर लग्नेन	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसाः प्रवान० हंसांभिधानः प्रवनी हंसेल्क्ष्मप्रशासी० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतिभगन्या कुछेन हादि प्राणा गुदे० हन्तुं मेणोपसरित हन्यन्ते काकप्रक्षीभः हयी मृगमिभी० हरकण्ठग्रहानन्द० हरमुकुटे सुर० हारेद्रां दुग्धसहितां	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751 2871	हिनोपरेका कृणुयान् हिनदोलं स्वयुणा० हिमधवलदेनन० हिमवरकन्यका० हिमवरुक्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यधान्य० हीनदन्नोधिकथैव हीने नु संधिने हूणोसीमन्नमुद्रां हते कांस्ये नु हताकिकारां मिलनां हताकिकारां मिलनां हतां कर्यं कीरनुभोद्गासि हदयांनि सना० हिर लग्नेन	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186 3460
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रवात ज्ञानके० हंसाः प्रवान० हंसाभिधानः प्रवनी हंसेर्ल्ञ्चप्रशंसे० हंसो प्या राजित हंहो दग्धसमीर हतिभिमन्या कुछेन हिद प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसरित हन्यन्ते काकप क्लीभिः ह्यी मृगमिभी० हरकण्डग्रहानन्द० हरमुकुटे सुर० हारिद्रा दुग्धसहिता हिरीणीं छागयो०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751 2871 3125	हिनोपरेका कृणुयान् हिनदोलं स्वयुणा ० हिमधवलदन्त० हिमवरकन्यका० हिमवरुक्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिरण्यधान्य० हीनदन्नोधिकथैव हीने नु संधिते हूणोसीमन्तमुद्रां हते कार्ये तु हताधिकारां मिलनां हतोकर्यासिलकं हदयं कीरतुभोद्गासि हदयानि सना० हिर लग्नेन	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186 3460 2415
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रवात ज्ञानके० हंसाः प्रवान० हंसाभिधानः प्रवनी हंसेर्ल्ञ्चप्रशंसे० हंसो प्या राजति हंहो दग्धसमीर हतिभमन्या कुछेन हृदि प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकपङ्कीभिः ह्यी मृगमिभी० हरकण्डग्रहानन्द० हरमुकुटे सुर० हारेद्रा दुग्धसहितां हरिणी छागी।	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751 2871 3125 3122	हिनोपरेका कृणुयान् हिन्दोलिस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्त्रन्यका० हिमवरुत्तरे हिमसमयो हिमाखुक्रिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्तोशिकव्येव हीने तु संशिते हूणीसीमन्तमुद्रां हते करिये तु. हताभिकारां मिलनां हतोक्षर्रामस्तिलकं हदयं कीरतुभोद्रासि हदयानि सना० हिर लग्नेन	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186 3460 2415 1251
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसश द्वारका० हंसश प्रवान ० हंसा पद्मवन ० हंसाभिधानः पवनी हंसैलें क्याप्रशंसै० हंसो यथा राजित हंहो दग्धसमीर हतेंभिमन्या कुछेन हिंदे प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकप क्लिभिः हथी मृगमिभी० हरकण्यहानन्द० हरमुकुटे सुर० हारेद्रां दुग्धसहितां हरिणी छागी हिरणी मृगयो०	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751 2871 3125 3122 3124	हिनोपरेको कृणुयान् हिन्दोलस्वगुणा० हिमभवलदन्न० हिमवरकन्यका० हिमवरुत्तरे हिमसमयो हिमाखुकिमि० हिर्ण्यभान्य० हीनदन्नोधिकथैव हीने नु संभिने हुणासीमन्तमुद्रां हते कार्ये नु हताभिकारां मलिनां हत्यां कार्यान्यभाषां हिष्यान्यभाषां	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186 3460 2415 1251 335
हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रयाति ज्ञानके० हंसः प्रवात ज्ञानके० हंसाः प्रवान० हंसाभिधानः प्रवनी हंसेर्ल्ञ्चप्रशंसे० हंसो प्या राजति हंहो दग्धसमीर हतिभमन्या कुछेन हृदि प्राणा गुदे० हन्तुं मेषोपसर्ति हन्यन्ते काकपङ्कीभिः ह्यी मृगमिभी० हरकण्डग्रहानन्द० हरमुकुटे सुर० हारेद्रा दुग्धसहितां हरिणी छागी।	1182 4321 1038 2795 1126 3625 795 3982 4315 1402 4574 3128 68 751 2871 3125 3122 3124 3129	हिनोपरेका कृणुयान् हिन्दोलिस्वगुणा० हिमभवलदन्त० हिमवत्त्रन्यका० हिमवरुत्तरे हिमसमयो हिमाखुक्रिमि० हिरण्यभान्य० हीनदन्तोशिकव्येव हीने तु संशिते हूणीसीमन्तमुद्रां हते करिये तु. हताभिकारां मिलनां हतोक्षर्रामस्तिलकं हदयं कीरतुभोद्रासि हदयानि सना० हिर लग्नेन	2057 3919 1962 2952 984 2980 1293 1656 1755 3930 728 656 3849 119 284 186 3460 2415 1251 335 402

श्लोकानुक्रमणिका				
	808	हि हमन्त सारिष्यामि		

७५९

े विकास	808	हे हमन्त सारिष्यामि	3923
हे पादाशाया जाता	3931	होमपूजाशन्॰	2765
हे पान्य प्रियण	3817	हस्वताव गयो ०	1623
ह पान्याः स्वगृहात्यः	2153	इस्वश्रवणलाङ्गुल॰	1590
हमन्त शिश्चर गाउँ	3359	हेपिने स्कन्धमुहिष्टं	1688
हममञ्जार्मालान्याः	3155	हेथिते स्वलिते	1687
हेलोझासिनकह्रोल	1087		
हेळाविच्छित्ति ॰	3155	हेपिते स्वलिते	1687

परिशिष्टम्

अध्वन्येर्मकरन्द०	3821	तद्रदुष्टिमञ्जाषाणां	4535
उपरि घनं घनपटलं	3886	दृष्टा प्रागुपविष्टा	2695
एकाकरणढेकी ०	2033	पक्ष्माग्रग्रथिताशु॰	3414
किं गतेन यदि	3885		

